סדר תפילות
כמנהג בני רומה
לכל ימות השנה

כפי הנהוג
בירושלים עיה"ק

ערוך ע"י
הלל משה סרמוניטה
ואנג'לו מרדכי פיאטילי

ירושלים

בשנת
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי
וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי
לפ"ק

מחזור לסוכות
שמיני עצרת
ושמחת תורה
כמנהג בני רומה

כפי הנהוג
בירושלים עיה"ק

ערוך ע"י
הלל משה סרמוניטה
ואנג'לו מרדכי פיאטילי

ירושלים

בשנת
בסכת תשבו שבעת ימים
לפ"ק

עיצוב גרפי ועימוד:
d.c.dav111@gmail.com

תוכנת תג,
הרב דניאל הירש ווייסמאן נ״י
ירושלים

©
כל הזכויות שמורות לעורכים:
hillser@netvision.net.il
ampiattelli@gmail.com

נדפס בדפוס ע.ר. בתל אביב
בחודש תמוז תשפ״ד

הקדשה

לעילוי נשמת

חנה לזר ז״ל

בת בנימין שיף ולאה לולה רוסט ז״ל

וינה, כ״ו כסלו תרפ״ב — רומא, ט״ו תשרי תשס״ה

עקיבא ז״ל בן מיכאל לזר

וינה, ה׳ תמוז תרע״ג — רומא, ג׳ תשרי תשע״ח

יוסף יצחק ז״ל בן עקיבא לזר

רומא, כ״א אב תשי״ג — רומא, כ׳ כסליו תשפ״ג

ת.נ.צ.ב.ה.

***

In memoria di

Anny Lazar z.l.

figlia di Beniamino Schiff e Leah Lola Rost z.l.

Vienna, 17.12.1921 — Roma, 30.9.2004

Ernesto Lazar z.l.

Vienna, 10.7.1913 — Roma, 23.9.2017

Giorgio Lazar z.l.

Roma, 2.8.1953 — 14.12.2022

ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן הענינים

סדר עירובין 1
סדר הדלקת נרות 4
סדר מנחה לערב סוכות 7
סדר קבלת שבת 19
ערבית של סוכות, שמ"ע וש"ת 21
קידוש לילי סוכות, שמ"ע וש"ת .. 39
שחרית של סוכות, שמ"ע וש"ת ... 43
סדר ברכות השחר לסוכות, שמ"ע ושמחת תורה 45
זמירות 56
רשות לנשמת של סוכות 73
רשות לנשמת של שמ"ע וש"ת 76
רשות לקדיש לסוכות, לשמ"ע ושמחת תורה 81
רשות לקדיש אחר לסוכות, לשמ"ע ושמחת תורה 84
יוצר לראשון של סוכות 87
גאולה לראשון של סוכות 89
יוצר לשבת חוה"מ של סוכות 90
יוצר לשמ"ע ושמחת תורה 92
סדר נטילת לולב 108
סדר הלל 109
סדר הוצאת ספר תורה 117
ברכת הגומל 124
קריאה ליו"ט ראשון של סוכות ... 125
פרשת מוספין לא' של סוכות 129
קריאה לשבת וחוה"מ סוכות 130
קריאה לשמ"ע ושמחת תורה 133
רשות לחתן תורה 135
פיוטים לחתן תורה 137
קריאה לחתן תורה 139
פרשת מוספין של שמ"ע וש"ת .. 142
ברכה לפני ההפטרה 144
הפטרה לראשון של סוכות 145
הפטרה לשבת וחוה"מ סוכות 146
הפטרה לשמ"ע ושמחת תורה 149
ברכות לאחר ההפטרה 151
תפילה לשלום המדינה 152
הזכרת נשמות 154
מוסף של סוכות, שמ"ע וש"ת 161
פיוט לגשמים לשמ"ע וש"ת 161
הושענות לראשון של סוכות 174
עושה שלום לשמ"ע וש"ת 179
קידוש לשחרית של סוכות, שמ"ע ושמחת תורה 190
מנחה של סוכות, שמ"ע וש"ת 193
מגילת קהלת 215
ערבית למוצאי שבת, למוצאי יום טוב ולימי חול המועד 233
הבדלה על הכוס 253
תפילות לימי חוה"מ הרגילים 255
זמירות 257
עמידה לשחרית חוה"מ סוכות 277
סדר הוצאת ס"ת לחוה"מ 291

קריאות לימי חוה״מ הרגילים 294
מוסף לחול המועד של סוכות 303
הושענות לימי חול המועד 309
עמידות לימי חוה״מ של שבת 319
עמידה לליל שבת וחוה״מ 321
עמידה לשחרית שבת וחוה״מ 325
עמידה למנחת שבת וחוה״מ 330
שחרית של יום הערבה..... 337
רשות לנשמת ליום הערבה 337
נשמת ליום הערבה 338
רשות לקדיש ליום הערבה..... 340
גאולה ליום הערבה 341
עמידה לשחרית ליום הערבה 348
אבינו מלכנו..... 358
סדר הוצאת ס״ת ליום הערבה... 363
סדר הקריאה של יום הערבה.... 365
סדר מוסף של יום הערבה 373
ונתנה תוקף 374
סדר הושענות של יום הערבה... 383
תקיעה ליום הערבה..... 425
מנחה של יום הערבה 429
סדר ההקפות לשמחת תורה כמנהג
ק״ק רומה..... 441
סדר החזרת ספרי התורה 446
סדר ההקפות לשמחת תורה כמנהג
ירושלים..... 449
סדר החזרת ספרי התורה 453
לוח קיצורי מקורות 455
מפתח הפיוטים והתפילות..... 459

סדר עירובין

סדר עירובי בתים וחצרות

ביו"ט שחל בשבת או בשבת חוה"מ בחצר שדרים בה דיירים אחדים ואין עירוב כולל לעיר, אסור להוציא ולהכניס עד שיעשה עירוב חצרות בערב יו"ט. יְזַכֶּה את העירוב ע"י אחר לכל הדיירים ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב:

ואחר כך יאמר:

בְּדֵן יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְאַפּוּקֵי וּלְעַיּוּלֵי מִבֵּית פְּלוֹנִי לְבֵית פְּלוֹנִי וּמִבֵּית פְּלוֹנִי לְבֵית פְּלוֹנִי· מֵעְלִית לְתַחְתִּית וּמִתַּחְתִּית לְעִלִּית· וּמִן־הֶחָצֵר לַבָּתִּים וּמִן־הַבָּתִּים לֶחָצֵר· וּמִכָּל־הַבָּתִּים שֶׁנָּתְנוּ בְּעֵרוּב מִזֶּה לָזֶה לָנוּ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל:

וכל זמן שהעירוב קיים אין צריכים לעשות עוד עירוב אחר, אלא שנהגו לערב מפסח לפסח, כדי שלא תשתכח תורת עירוב. ואם אבד או נאכל העירוב מבעוד יום, אסורים להכניס ולהוציא עד שיערבו. אבל אם אבד או נאכל משחשיכה מותרים לאותה שבת ולשבת אחרת צריכים לערב.

ה"נ והערות

לְאַפּוּקֵי וּלְעַיּוּלֵי. במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל: 'לְאַפּוּקֵי וּלְעָיּוּלֵי'. במח' רומניא: 'לטלטולי ולאעולי'. **מִבֵּית פְּלוֹנִי לְבֵית פְּלוֹנִי וּמִבֵּית פְּלוֹנִי לְבֵית פְּלוֹנִי.** במח' רומניא: 'מבתים לחצר ומחצר לבתים'. **לְתַחְתִּית וּמִתַּחְתִּית לעלית.** במח' בולוניא: 'לְתַתִּית וּמִתַּתִּית לעלית'. **ומן־החצר לַבָּתִּים.** כ"ה במח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: 'ומן־החצר לְבָתִּים'. במח' רומניא: 'לנא ולכל דדיירין בהאי דרתא' ובזה מסתיים הנוסח. **שנתנו בְּעֵרוּב.** במח' בולוניא: 'שנתנו בְּערוּב'.

מקורות ומקבילות

עירובין. בבלי שבת, דף יד ע"ב; פסקי רי"ד עמ"ס מגילה, דף יד ע"ח; פסקי ריא"ז עמ"ס עירובין, פ"ב ה"ב, אות' יט-כח. **עירובי בתים.** שבה"ל, עניַן שבת, סי' קב. **עירובי חצרות.** שבה"ל, עניַן שבת, סי' לט; סה"ת סי' י; מח' רומניא, דף תמא ע"ח. **חלר שדריס.** סה"ת סי' י. **יְזַכֶּה אֶת הָעֵרוּב.** סהא"ק עניַן עירובי חצירות; שבה"ל, עניַן שבת, סי' לט; סת"ר סי' יח, תיקון העירוב; סה"ת סי' י. **נוסח ברכת 'על מצות עירוב' של בתים וחצירות.** סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסז"ו שמ', פר' טז, סי' ה; מש"ט שמ', פר' טז, סי' ו, ד"ה מתני' בעה"ב; הלק"ל, הל' עירובין, אות י; סהא"ק עניַן עירובי חצירות; רמב"ם, הל' עירובין, פ"ח, הט"ז; טור או"ח, סי' שלה; שבה"ל, עניַן שבת, סי' לט; סת"ר סי' יח, תיקון העירוב; סה"ת סי' י, סדר העירוב; מח' רומניא, דף תמא ע"ח. **נוסח בדין וכו' לאפוקי ולעיולי.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסז"ו שמ', פ' טז, סי' ה; מש"ט שמ', פר' בשלח, פט"ז; הלק"ל, הל' עירובין, אות י; סהא"ק עניַן עירובי חצירות; טור או"ח, סי' שלה; שבה"ל, עניַן שבת, סי' לט, וסי' קב; סת"ר סי' יח, תיקון העירוב; סה"ת סי' י; מח' רומניא, דף תמא ע"ח, בסיוויס. **דיני עירוב ואם אבד או נאכל.** בו"ע או"ח, סי' שסח.

סדר עירובי תחומין

אסור לצאת בשבת ויו"ט מחוץ לעיר יותר מאלפים אמה, ואם יצטרך לצאת עוד עד אלפים אמה נוספות יניח הערוב בע"ש או בערב יו"ט לפני חשכה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב:

ואחר כך יאמר:

בְּזֶה הָעֵרוּב יִהְיֶה מֻתָּר לִי לֵילֵךְ מִמָּקוֹם זֶה אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל־רוּחַ (כשחל בשבת: **בְּשַׁבָּת** ו)**בְּיוֹם טוֹב זֶה:**

סדר עירובי תבשילין

יום טוב שחל להיות בערב שבת, מביא מערב יו"ט כיכר לחם ובשר או לחם ודג וביצה, בין צלוים בין מבושלין, ונותנין ביד אחר ואומר לו זכה בערוב זה, חלק מתנה לכל בני עירי ומברך:

מקורות ומקבילות

עירובי תחומין. בבלי עירובין, דף נא ע"א; פסקי רי"ד; שדר"א פר' בשלח, ס' מה; טור או"ח, סי' שלו; ריבב"ן ופסקי רי"ד עמ"ס שבת, דף לד ע"א; פסקי ריא"ז עירובין, פ"א ה"ג, אות א; שבה"ל, עניַן שבת, סי' לז. **אסור ללאת בשבת.** ירוש' עירובין פ"ד, ה"א; מכדר"י בשלח, מס' דויסע, פ"ה; בבלי עירובין, דף נא ע"א, ע"פ שמ' טז, כט; פסקי רי"ד; ילקו"ש משפ', רמז תתקס; שדר"א פר' בשלח, ס' מה; שבה"ל, עניַן שבת, סי' לז; סת"ר סי' יא, עניַן ערובין. **ויברך 'על מצות עירוב', עבור עירובי תחומין.** המנהיג, הל' עירובי תבשילין, עמ' תקע; קוש"ק עמ"ס ברכות, דף לה ע"א, ד"ה על הסוכה, בשם ר"י ב"ר יקר; רמב"ם הל' עירובין, פ"ו הל' כד; טור או"ח, סי' תטו; אבודרהם, עירובי תחומין. **בזה העירוב.** ע"פ טור או"ח, סי' תע; אור"ח ח"א, דין עירובי תחומין, אות עד; חיי"א ח"ב, כלל טז, ס"ע. **עירובי תבשילין.** ב"ר פר' לה, סי' ג; מדת"כ פר' לך לך, סי' א; ירוש' ביצה פ"ב, ה"א; בבלי פסחים, דף מו ע"ב; ר"ה; משנ"ט פר' בשלח, פר' טז, סי' ה, 'יזכני בורא' וכו'; רמב"ם, הל' יו"ט, פ"ו, ה"א; שבה"ל, עניַן שבת, סי' קכו וסדר עלרת, סי' רמהרי; סת"ר סי' נו, עניַן עירובי תבשילין; פסקי רי"ד עמ"ס ביצה, דף טו ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"א, אות א; כ"י ה"ה, דף 344ב; מח' רומניא, דף תמא ע"א. **יו"ט שחל להיות בערב שבת.** בבלי ביצה, דף טו ע"ב; סרע"ג ח"ב, סי' קמד; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, עניַן עירובי תבשילין; סה"ת סי' כו; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"א, אות א; כ"י כ"ה, דף 344ב; מח' רומניא. **פת ותבשיל.** ראו ירוש' ביצה, פ"ב, ה"א [דף י ע"א]; בבלי ביצה, דף טז ע"א. ע"פ הל"פ הל' יו"ט, ד"ה וכשם שאין; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, ד"ה וחכו סדר; כ"י כ"ה, דף 344ב; מח' רומניא. **כיכר לחם.** סהא"ק כלל עירובי תבשילין; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, וחכו סדר העירוב; כ"י כ"ה, דף 344ב. **תבשיל אחד.** ע"פ תוספתא ביצה (ליברמן), פ"ב ה"ב; ירוש' ביצה, פ"ב, ה"א [דף י ע"א]; בבלי ביצה, דף טז ע"א; ר"ת; סרע"ג ח"ב, סי' קמד; ספה"מ סי' ב; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"א, אות ד; שה"ג עמ"ס ביצה, דף י ע"א, ד"ה שאם הולרך. ראו שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו. **בין בלויס בין מבושלין.** ע"פ בבלי ביצה, דף טז ע"ב; פסקי רי"ד; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, ד"ה וחכו סדר; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"א, אות ג. **ונותנין ביד אחר... זכה בעירוב זה.** ע"פ בבלי עירובין, דף פ ע"א; רי"ף; פסקי ותוס' רי"ד; רמב"ם, הל' יו"ט, פ"ו, ה"ו; טור או"ח, סי' תקכז; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, ד"ה והמערב; כ"י כ"ה, דף 344ב; מח' רומניא. **ומברך על וכו'.** פסז"ר שמ', פר' טז, סי' כג; סהא"ק כלל עירובי תבשילין; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יא; ספ"ר, הל' עירובין, סי' קלח; מחו"ו סי' רפד; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, וחכו סדר העירוב; סה"ת סי' כו; כ"י כ"ה, דף 344ב; מח' רומניא.

ה"נ והערות

סדר עירובי תחומין. לא מופיע בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא וכן במהד' אחרות, והסדר כאן עפ"י מח' הרב מ"ע הרטום, ח"א. וראו מה שהשיג הראב"ד על הרמב"ם הל' עירובין, פ"ו, הל' כד.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־מִצְוַת עֵרוּב:

ואחר כך יאמר:

בְּדֵן (עֵרוּבָא) **יְהֵא שָׁרֵי לָנָא לְבַשּׁוּלֵי וּלְאֲפוּיֵי וּלְטַמּוֹנֵי וּלְאַדְלוֹקֵי שְׁרָגָא· וּלְמֶעְבַּד כָּל־מַה־דְּצָרִיךְ לָנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבַּתָּא· לָנָא וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל דִּסְמִיכִין עַל־עֵרוּבָא הָדֵן:**

ונוטל את העירוב ומצניעו במקום שיהא משתמר יפה, שאם העירוב נאכל או נאבד עד שלא אפה ובשל לצורך השבת, הרי זה כאילו לא ערב ואסור לו לאפות ולבשל מיו"ט לשבת. ונהוג לאכול עירוב התבשילין בסעודה שלישית בשבת.

ח"נ והערות

עַל־מִצְוַת עֵרוּב. במח' רומניא: 'על מצות ערובי תבשילין'. בשבה"ל, סדר עצרת, סי' רמו, בשם בעל הדברות ובסה"ע עשה"ד, הל' יו"ט, דף קמז טור ב: 'להניח עירובו[י] תבשילין'. ראו קוש"ק עמ"ס ביצה, דף ו ע"א, ד"ה כשעושין, בשם מעשה הגאונים. **עֵרוּבָא.** תיבה זו איננה בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא ושד"ל. **יהא שָׁרֵי.** במח' רמ"ו: 'יהא שָׁרֵי'. **לְבַשּׁוּלֵי וּלְאֲפוּיֵי וּלְטַמּוֹנֵי.** בכ"י כ"ה: 'לבשולי ולטמוני ולאפויי'. במח' רומניא: 'לאפויי ולבשולי ולאטמוני'. **וּלְאַדְלוֹקֵי שְׁרָגָא.** כ"ה במח' בולוניא ורומניא. בכ"י כ"ה תיבות אלו אינן. במח' רמ"ו: 'מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבַּתָּא' וגירסא זו צריכה עיון, שהרי נמצאת בשורה הבאה. במח' שד"ל: 'ולאדלוקי שְׁרָגָא'. **כָּל־מַה־דְּצָרִיךְ לָנָא.** במח' רומניא: 'לנא כל צרכנא'. **מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבַּתָּא.** בכ"י כ"ה תיבות אלו באות לפני 'ולמעבד כל מה' וכו'. **וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל.** במח' רומניא ללא תיבת 'יִשְׂרָאֵל'. **דִּסְמִיכִין עַל־עֵרוּבָא הָדֵן.** בכ"י כ"ה: 'הדרים במדינה זו'. במח' רומניא: 'דסמיכין עלנא'.

מקורות ומקבילות

טופס 'על מצות ערוב' של עירובי תבשילין. סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסז"ו סמ', פט"ז, סי' ה; הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יח; ס' מדב"מ, סדר פסח, ד"ה נהגו; טור או"ח סי' תקכז; שבה"ל, סדר עצרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, ד"ה וחכו; סה"ת סי' כו, וחכו מספט העירוב. **טופס בדין וכו' לבשולי ולאפויי.** סרע"ג ח"ב, סי' קמד; פסז"ו סמ', פ' עז, סי' כג; ע"פ סהא"ק כלל עירובי תבשילין; ספ"ר, הל' עירובין, סי' קלח; מחו"ו סי' רפד; או"ז, ח"ב, הל' יו"ט, סי' שמז, בשם הירוש'; שבה"ל, סדר עצרת, סי' רמו; סת"ר סי' נו, וחכו סדר העירוב; סה"ת סי' כו; מח' רומניא, דף תמא ע"ח. רא"ו הלק"ל, הל' יו"ט, סי' יח. **ולטמוני.** פסקי ריקאנטי, סי' קמח, בשם הגאונים.

אשה הנוהגת להתפלל בכל יום תפילת המנחה, תתפלל קודם הדלקת הנרות. אם האיש שעדיין לא התפלל מנחה מדליק את הנרות, יכול להדליק בתנאי שלא מקבל עליו יו"ט או שבת.

מבעוד יום מברכים ומדליקים:

ליום טוב:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר (ביום טוב שחל בשבת: **שֶׁל־שַׁבָּת וְ**)**שֶׁל־יוֹם טוֹב:**

בשבת חול המועד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת:

מקורות ומקבילות

מברכים ומדליקים. מרת צילה, סוף הקדמה לפריסה ודריסה, יו"ד; דגול מרבבה או"ח, סי' רסג, ס"ה; משנ"ב סי' רסג, ס"ק כז. רמו מג"א או"ח, סי' רסג, ס"ק יב. **הדלקת נרות יום טוב.** הגהות אשרי עמ"ס ביצה, פ"ד, סי' ז; מרדכי עמ"ס שבת, פרק במה מדליקין רמז רלד, בשם הירושלמי. **טעם ברכת להדליק נר של יו"ט.** מרדכי עמ"ס שבת, ריש סי' רעג, ורא"י ח"ג, הל' יו"ט, סי' קצט, בשם הירוש' פ' הרואה; או"ז ח"ב, הל' ע"ב, סי' יא, רא"י ח"ג, הל' יו"ט, סי' תשיב, והגהות מיימוניות הל' שבת, פ"ה ה"א אות א, בשם הירוש' פ' המביא כדי; סהא"ק ענין הדלקת הנר; הגהות אשרי עמ"ס ביצה, פ"ד, סי' ז; לק"י ח"א, עמ' מט, ענין ג.

ח"נ והערות

להדליק נר של יו"ט. מנהגנו שאין הנשים מברכות "שהחיינו" לאחר ההדלקה, אלא יוצאות ידי חובתן בקידוש והש"י ח"א, סי' קז, וכן הרעק"א, או"ח סי' רסג, ס"ה, כתבו: "יש מקומות שהנשים נוהגות לברך 'זמן' בהדלקת נר יום טוב ואין לזה יסוד. מיהו, אין למחות בהן בחזקת היד".

תפילת מנחה
של
ערב סוכות

פרק

מִנְחָה לְעֶרֶב סוכות

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית׃ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃ יְהוָה
צְבָאוֹת׃ נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי
יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי׃ גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה
אֶפְרֹחֶיהָ׃ אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ׃
עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ׃ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ עֹבְרֵי
בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ׃ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל׃
יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי׃ הַאֲזִינָה
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי טוֹב־יוֹם
בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף׃ בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי׃ מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע׃ כִּי
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים׃ חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה׃ לֹא יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים
בְּתָמִים׃ יְהוָה צְבָאוֹת׃ אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

בק"ק רומה מוסיפים:
וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃ בִּמְקוֹם קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם׃
אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה׃ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד׃ אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת
הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה׃
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃ עֹלַת תָּמִיד׃ הָעֲשִׂיָּה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ

מקורות ומקבילות

מנחה לערב סוכות. שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעח; סת"ר סי' פז, ענין סדר ימים ראשונים של חג; כ"י כ"ה, דף 117ח.

נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד· בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם· כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה· אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקּוֹשְׁט שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יַיִן קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יַיִן קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא· רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא· אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ· אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר· הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׁרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה· יַיִן קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה· וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ· אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם· כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח

מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ וְעֶזּוּז נֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו׃ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת׃ רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר פִּי׃
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא׃
לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

עֲמִידָה לְמִנְחָה שֶׁל עֶרֶב סוּכּוֹת

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מוֹרִיד הַטַּל· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֵךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת· וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה· וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ· וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחָל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ· כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ· וּגְאָלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנֵרָפֵא· הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה· כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה· וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־תַּחֲלוּאֵינוּ)· כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ· וְתֵן טַל לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבַּע אֶת־הָעוֹלָם מִבִּרְכוֹתֶיךָ· וְתֵן בְּרָכָה· רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ· וּבָרֵךְ אֶת־שְׁנוֹתֵינוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְבוֹרָכוֹת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ· וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ· (וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ)· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה· וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה (מְהֵרָה) לְבַדְּךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים)· בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניא:

וְלַמַּלְשִׁינִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֻּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

נוסח בלתי מצונזר וכ"י כ"ה:

וְלַמְּשֻׁמָּדִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֻּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· יֶהֱמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם· לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב· וּבְנֵה אוֹתָהּ בִּנְיַן עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ בִּמְהֵרָה תַצְמִיחַ· וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ·
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מַצְמִיחַ
קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ· וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ· כִּי אָב מָלֵא
רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· וְלֹא נָשׁוּב רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ· כִּי
אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה· וְהָשֵׁב
הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ· וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה
בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל
עַמֶּךָ· וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים
כְּמֵאָז· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ· שֶׁאַתָּה הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ· עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים
בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ· וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם
עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ
שֶׁבְּכָל־עֵת· עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם·
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ·
הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ
וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ· לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־
הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ
אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר· יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר
בְּרֵאשִׁית· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ· עַל־
שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ· כֵּן תְּחַיֵּינוּ
וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנָשׁוּב
לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
בְּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם· עַל
שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ· (בָּרוּךְ אֵל
הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

לאחר מנחה גדולה יש אומרים ׳עלינו לשבח׳ (לקמן עמ׳ 35) ולאחריו קדיש יתום. לאחר מנחה קטנה אם יש בבה״כ אדם החייב באמירת קדיש, אומרים כאן מזמור של יום (להלן עמ׳ 182-185) או מזמור ס״ז (כמנהג ק״ק רומה) כדלקמן ואחריו קדיש יתום.

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ· יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה: לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ· בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים· יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים·

מקורות ומקבילות

במנחה של ערב סוכות ח״ל תחנון. ע״פ שבה״ל, סדר חג הסוכות, סי׳ שעח; כ״י כ״ה, דף 3117.

כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים· יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ· יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

תפילת ערבית
לליל יום טוב
של סוכות,
שמיני עצרת ושמחת תורה

סדר קבלת שבת

ביום טוב שחל בשבת, ובשבת חוה"מ אומרים:

מִזְמוֹר לְדָוִד· הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים· הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז:
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ:
קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם· אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים:
קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ· קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר
יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל· לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ
בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר·
יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת·
וּבְהֵיכָלוֹ· כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ
לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

בק"ק רומה מוסיפים תפילת רבי נחוניא בן הקנה:

אָנָּא· בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ· תַּתִּיר צְרוּרָה: קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ· שַׂגְּבֵנוּ
טַהֲרֵנוּ נוֹרָא: נָא גִבּוֹר· דּוֹרְשֵׁי יִחוּדֶךָ· כְּבָבַת שָׁמְרֵם:
בָּרְכֵם· טַהֲרֵם· רַחֲמֵם· צִדְקָתְךָ תָּמִיד גְּמֹלֵם: חֲסִין קָדוֹשׁ· בְּרֹב
טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ: יָחִיד גֵּאֶה· לְעַמְּךָ פְּנֵה· זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ: שַׁוְעָתֵנוּ
קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ· יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה· פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה:

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה· פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה:

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד· הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד·
יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד· לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה:

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה· כִּי־הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה·
מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה· סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה:

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה׃ קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה׃
רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא׃ וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה׃

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי׃ לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי׃
עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי׃ קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָה׃

הִתְעוֹרְרִי הֵתְעוֹרְרִי׃ כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי׃
עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי׃ כְּבוֹד יְהוָה עָלַיִךְ נִגְלָה׃

לֹא תֵבוֹשִׁי וְלֹא־תִכָּלְמִי׃ מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה־תֶּהֱמִי׃
בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי׃ וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ׃

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שׁוֹסַיִךְ׃ וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעַיִךְ׃
יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ׃ כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה׃

יָמִין וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי׃ וְאֶת־יְהוָה תַּעֲרִיצִי׃
עַל־יַד אִישׁ בֶּן־פַּרְצִי׃ וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה׃

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ׃ גַּם בְּשִׂמְחָה (בְּרִנָּה) וּבְצָהֳלָה׃
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה׃ בּוֹאִי כַלָּה׃ בּוֹאִי כַלָּה׃

לפי מנהג ק"ק רומה מוסיפים:

תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה׃ בּוֹאִי כַלָּה שַׁבָּת מַלְכְּתָא׃
לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה׃ פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה׃
בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם־שַׁבָּת קֹדֶשׁ׃

הכל אומרים:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃

תפילת ערבית של סוכות, שמ"ע וש"ת

טוב להודות

לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ
בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל· עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ· בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה·
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין
אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן·
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ
יְהוָה· כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ· יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם
כִּרְאֵים קַרְנִי· בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי· בַּקָּמִים
עָלַי מְרֵעִים· תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח· כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן
יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה· בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד
יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה· דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה·
צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בוֹ:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ· לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר· אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז· מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת
יְהוָה· נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם· יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם
רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם· אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ
מְאֹד· לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ· יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

מקורות ומקבילות

ערבית של סוכות. ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעח. **טוב להודות לה'.** תה' צב, ב־עז; מח' רומניא, דף שלח ע"ב ודף תיא ע"ב; מח' פרס, דף לה ע"ב.

אם במשך השבוע נולד בקהילה בן זכר,
בליל שבת אומרים אחד משני הפזמונים הבאים או שניהם:

מַשְׂכִּיל מִכְתָּם שִׁירוּ רֵעִים· לִכְבוֹד אִישׁ תָּם וּתְמִים דֵּעִים·
גַּם אִמְרוּ מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים· יֶלֶד הַנִּמּוֹל לִשְׁמוֹנָה·
אָשִׁיר הַיּוֹם לִבְרִית מִילָה· זִמְרָה שִׂגְיוֹן וּתְהִלָּה·
תּוֹדוֹת אַקְרִיב כִּדְמוּת עוֹלָה· וּכְמוֹ תוֹרִים וּבְנֵי־יוֹנָה:

יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵנוּ וְשַׁלְוָה בְּיִשְׂרָאֵל·

בְּסִמָּן טוֹב בֵּן בָּא לָנוּ בְּיָמָיו יָבוֹא גוֹאֵל·
הַיֶּלֶד יְהִי רַעֲנָן· בְּצֵל שַׁדַּי יִתְרוֹנָן·
וּבַתּוֹרָה יִתְבּוֹנָן· יְאַלֵּף דַּת לְכָל־שׁוֹאֵל: בְּסִמָּן וכו׳

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

הקהל אומר ואחריו החזן:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ליום טוב שחל בחול:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ

ליום טוב שחל בשבת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר

מקורות ומקבילות

שירו. ע״פ ישע׳ מב, י. **רעים.** שה״ש ה, ט. **איש תם.** בר׳ כה, כז. **ותמים דעים.** ע״פ איו׳ ז, טז. **מה טוב.** תה׳ קלג, א. **ילד הנמול לשמונה.** ע״פ ויק׳ יב, ג; משנ׳ שבת פי״ט, מ״ה; מדת״כ (וורשא), פר׳ תצוה, סי׳ ט. **אשיר היום לברית מילה.** ע״פ מדת״כ (וורשא), פר׳ חיי שרה, סימן ז, ״כשמל בנו... משמח אותו היום, הוי אומר, והוספתי על כל תהלתך״. **זמרה.** ישע׳ נא, ג; תה׳ לח, ה. **שגיון.** תה׳ ז, א. **ותהלה.** ישע׳ סא, יא; תה׳ מ, ד. **תודות אקריב.** ע״פ תה׳ נו, יג; ק, ד. **תוריס וכני יונה.** ע״פ ויק׳ א, יד. **יהי שלום בחילנו ושלוה.** ע״פ תה׳ קכב, ז. **ושלוה בישראל.** ע״פ ישע׳ ל, טו. **בסימן טוב.** לשון חז״ל בהרבה מקומות, כמו: מכדר״י יתרו, מס׳ דבחודש, פר׳ ט, ד״ה ויאמר משה; מתע״ד פי״א, פט״ו; מס״ו פר׳ יט, ה״י; בבלי שבת, דף פט ע״א. **כן בא לנו.** ע״פ ישע׳ ט, ה. **בימיו יבוא גואל.** ע״פ מס״ו פר׳ יג, הי״ב. **הילד יהי.** ע״פ שופ׳ יג, ה. **יהי רענן.** ע״פ תה׳ צב, טו. **בצל שדי יתנון.** תה׳ לא, א. **ובתורה יתבונן.** ע״פ יהו׳ א, ח; תה׳ א, ב. לשון חכמים בהרבה מקומות, כמו: ירושׁ סנהדרין פ״ו, ה״ו, ״לעיין באורייתא״; ויק״ר פר׳ לד, סי׳ טז. **יתבונן.** ע״פ ישע׳ יד, עז; תה׳ קז, מג. **יאלף.** ע״פ איו׳ טו, ה. **בשבת אומר ״אשר כילה״.** כ״י כ״ה, דף 3117.

ה״ג והערות

תפילת ערבית של יו״ט. במח׳ רמ״ו ובולוניא: ״אומרים ברכו״. במח׳ שד״ל: ״יורד החזן וכו׳ ומנעים קולו ואומר ברכו״. בכ״י כ״ה, דף 3117ב: ״אומר והוא רחום״ וכו׳ והשוו סרע״ג ח״ב, סי׳ ג. במח׳ רומניא, דף תיב ע״א, החזן מתחיל מפסוק ״יי הושיעה״ וכו׳. **ברכות ק״ש לסוכות, לש״ע וש״ת.** באשכנז

המשך ליו"ט שחל בחול:

מַעֲרִיב עֲרָבִים· וּבְחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים· וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים· וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים· וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ· בּוֹרֵא יוֹמָם וָלָיְלָה· גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה· הַמַּבְדִּיל בֵּין־יוֹם וּבֵין־לָיְלָה· יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ· וּשְׁמוֹ חַי וְקַיָּם תָּמִיד הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

המשך ליו"ט שחל בשבת:

כְּלָה מַעֲשָׂיו בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי· וַיִּקְרָאֵהוּ שַׁבַּת־קֹדֶשׁ· מֵעֶרֶב וְעַד עֶרֶב· וּנְתָנוֹ מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ· בּוֹרֵא יוֹמָם וָלָיְלָה· גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה· הַמַּבְדִּיל בֵּין־יוֹם וּבֵין־לָיְלָה· יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ· וּשְׁמוֹ חַי וְקַיָּם תָּמִיד הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהַבְתָּ· תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ· עַל־כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ תֵּן־בְּלִבֵּנוּ· לָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ רְצוֹנֶךָ· וְנִשְׂמַח וְנַעֲלֹז בְּדִבְרֵי (תַלְמוּד) תּוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ (וְחֻקּוֹתֶיךָ) לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה· וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִר מִמֶּנּוּ עַד־נֶצַח נְצָחִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אוֹהֵב אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הקורא ק"ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון 'על לבבך', 'על לבבכם'. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדלי"ת של 'אחד', וצריך להתיז בזיין של 'תזכרו' ושל 'וזכרתם'. אין הש"ץ צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

ח"נ והערות

ומח' רומניא, דף שצט ע"א ודף תיב ע"א, באו פיוטים המשולבים עם ברכות ק"ש, לפניה ולאחריה.

המתפלל יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

אומרים בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ· בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה· אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם· עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם· לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ· וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ· וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם· וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ· וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם· וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם· עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם· כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֱלֹהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם· וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם· וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי· וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם· אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים· אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הציבור אומר: אֱמֶת:

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:

ליום טוב שחל בחול:

וְאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ· כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ· וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ· הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים· הַגּוֹאֲלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מִכַּף כָּל־עָרִיצִים· הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ· הַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ· הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ· הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ· וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל־כָּל־שׂוֹנְאֵינוּ· (הָאֵל) הָעוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה· אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי־חָם· הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם· וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם· הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין־גִּזְרֵי יַם־סוּף· אֶת־רוֹדְפֵיהֶם

ליום טוב שחל בשבת:

וְאֱמוּנָה בַּשְּׁבִיעִי קִיַּמְתָּ גָּזַרְתָּ דִּבַּרְתָּ· הִקְשַׁבְנוּ וְשָׁמַעְנוּ זָכוֹר· חָמַדְתָּ טְהוֹרִים יִרָשׁוּהָ· כְּתוּבָה הִיא לְרֹאשׁ אַרְבָּעָה· מֵעֵת נִתְּנָה· שָׂמַח־בָּהּ לֵב יְשֻׁרוּן· עֵדָה פָּרִיתָ· צָדָקָה קָנִיתָ· רוֹמַמְתָּ שַׁבָּת תָּמִיד· בֵּינְךָ וּבֵינֵינוּ אוֹת הִיא לְעוֹלָם· כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עוֹלָמְךָ תִּקַּנְתָּ· וּבַשְּׁבִיעִי נָחְתָּ· לְמַעַן שֶׁתַּנִּיחַ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ שִׁבְּחוּ וְזִמְּרוּ בָּרוּךְ הוּא·

המשך ליו"ט שחל בחול:

וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע׃ וְרָאוּ בָנִים אֶת־גְּבוּרָתוֹ׃ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ׃ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה׃ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ׃ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שׁוֹמְרֵי שְׁבִיעִי רָאוּ גְבוּרוֹתֶיךָ עַל־הַיָּם׃ יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ תָּחִישׁ יְשׁוּעָה לְשׁוֹמְרֵי עֲנָוָה׃ תִּפְדֶּה לְצֹאנָךְ׃ וְאַל־יִהְיוּ עוֹד לְבוּז׃ כַּכָּתוּב׃ וְהוֹשַׁעְתִּי לְצֹאנִי וְלֹא־תִהְיֶינָה עוֹד לָבֵז׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל׃

המשך ליו"ט שחל בשבת:

מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה׃ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ׃ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שׁוֹמְרֵי שְׁבִיעִי רָאוּ גְבוּרוֹתֶיךָ עַל־הַיָּם׃ יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ תָּחִישׁ יְשׁוּעָה לְשׁוֹמְרֵי עֲנָוָה׃ תִּפְדֶּה לְצֹאנָךְ׃ וְאַל־יִהְיוּ עוֹד לְבוּז׃ כַּכָּתוּב׃ וְהוֹשַׁעְתִּי לְצֹאנִי וְלֹא־תִהְיֶינָה עוֹד לָבֵז׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם׃ וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם׃ וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ׃ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ׃ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ (מְהֵרָה) לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב׃ דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וַאֲנָחָה׃ וּשְׁבֹר (וְהָסֵר) שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ׃ וּשְׁמֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם׃ (אָמֵן)׃

מקורות ומקבילות

פורס סוכת שלום. סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 117ב; מח' רומניא, דף שלט ע"א ודף תיב ע"א.

בשבת אומרים בעמידה:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת· לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם· כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

ביו"ט אומרים בעמידה:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ· אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תפילת עמידה לשבת חוה"מ בעמ' 321.

מקורות ומקבילות

ושמרו בני' וכו'. סה"ת סוף סי' מד; כ"י כ"ה, דף 3117; מח' רומניא, דף שלט ע"א ודף תיב ע"א. **אלה מועדי ה' וכו'.** סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 3117; מח' פרס, דף מ ע"ב; סה"ג עמ"ס ברכות, דף ג ע"ב, אות ד. במח' רומניא, דף שלט ע"א, בא פסוק 'ובחמשה עשר יום לחודש' וכו'. **קדיש.** כ"י כ"ה, דף 3117; מח' רומניא, דף שלט ע"א.

עֲמִידָה לְלֵיל סוּכּוֹת, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וּשְׂמִחַת תּוֹרָה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם׃ אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא׃ אֵל עֶלְיוֹן׃ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת׃ וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה׃ מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מוֹרִיד הַטַּל׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד׃ מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים׃ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים׃ מַתִּיר אֲסוּרִים׃ וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ׃ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל׃ כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃ וְשִׁבְחֶךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת׃

מקורות ומקבילות

עמידה ליל סוכות. סרע"ג ח"ב, סי' קלג; סדו' רס"ג עמ' רנג; סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 3117; מח' רומניא, דף שלט ע"ל.

עמידה ליל שמ"ע ומ"ת. סרע"ג ח"ב, סי' קמא; כ"י כ"ה, דף 128א. **ג' ברכות ראשונות.** סרע"ג ח"ב, סי' קלג וסי' קמא; כ"י כ"ה, דף 3117 ודף 128א. **קדושת היום.** משנ' ר"ה פ"ד, מ"ה; תוספתא ברכות פ"ג, הי"ב; בבלי ביצה, דף יז ע"א; רמב"ם, סד"ת, סוף נוסח הקדיש; סה"ת סי' מד. **נוסח הברכה.** מחבר בבבלי יומא, דף פז ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' עז, וסי' קלג; סדו' רס"ג עמ' קן; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; כ"י כ"ה, דף 3117, דף 118א ודף 128 א־ב; מח' רומניא, דף שלט ע"ב. **אתה בחרתנו מכל העמים.** ע"פ דב' ז, ז; יד, ב; סרע"ג ח"ב, סי' קלג. **אהבת אותנו.** ע"פ דב' ז, ח; מ"א י, ט; ירמ' לא, ב. **ורצית בנו.** ע"פ תה' קמט, ד. **ורוממתנו.** ע"פ תה' עה, יא. **מכל הלשונות.** ע"פ זכ' ח, כג; תדא"ר (איש שלום),

ח"נ והערות

ורוממתנו. בסדו' רס"ג ומח' רומניא: 'רוממתנו'. בב"י

קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה ו)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת־יוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה.

זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

ח"נ והערות

כ"ה, עמידה לשבת ופסח, דף 54א, עמידה למוצ"ש ופסח, דף 54ב תיבה זו איננה, אבל בעמידה לפסח הרגילה, דף 54א ובעמידות של סוכות ושמ"ע כבפנים. **קִדַּשְׁתָּנוּ במצותיך.** בסרע"ג וסחב"ר: 'וקדשתנו במצותיך'. **וְקֵרַבְתָּנוּ מלכנו.** בכ"י כ"ה יש מקומות: 'קרבתנו מלכנו', ויש מקומות כבפנים. **וְשִׁמְךָ הגדול.** כ"ה במח' רומניא ושד"ל. במח' רמ"ו, בולוניא ונירנברג: 'וּשְׁמָךְ הגדול'. **הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ.** בסדו' רס"ג: 'הגדול הגבור והנורא'. **יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה.** תיבת 'בְּאַהֲבָה' איננה בסדו' רס"ג. בסחב"ר ללא שם אלקות. **וּמוֹעֲדִים לשמחה.** בסחב"ר: 'מועדים לשמחה'. **חַגִּים וזמנים.** כן הוא בסדו' רס"ג, סחב"ר, מח' נירנברג ורומניא, וכך נוהגים. בסרע"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל: 'וְחַגִּים וזמנים'. **הַשַּׁבָּת הַזֶּה.** במח' רומניא: 'המנוח' וללא תיבת 'הזה'. **וְאֶת־יום חג הסכות.** בסרע"ג: 'ויום חג הסוכות'. בכ"י כ"ה ומח' רומניא תמיד אומרים 'וְאֶת' בוי"ו, אפילו כשחל בחול וגם בתפילת מוסף, אמנם במוסף למנהג רומניא אומרים: 'וְיוֹם חג הסוכות'. **שמיני חג הָעֲצֶרֶת.** כן הוא בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא וקד"א, ד"ה ליל, שבה"ל, חג הסכות, סי' שעב, סת"ר סי' פח ופסקי רי"ד עמ"ס סוכה, דף מו ע"ב ודף מח ע"א. בסרע"ג ח"ב, סי' קמא, ר"ח סוכה, דף מו ע"ב ודף מז ע"ב, רא"ש במ', כח, ט, מח' רומניא, דף תג ע"ב ושד"ל: 'שמיני חג עֲצֶרֶת'. ברש"י סוכה, דף מו ע"ב, ד"ה ושמיני: 'השמיני חג עצרת'. **מקרא קֹדֶשׁ.** בסרע"ג, מח' נירנברג ורומניא: 'בְּאַהֲבָה מקרא קדש'. בסדו' רס"ג: 'בשמחה מקרא קדש'. בסחב"ר: 'מקרא קדוש'.

מקורות ומקבילות

פר' יח, ד"ה בוא ורחה; תדא"ז (אים שלום), פר' ח, ד"ה פעם אחת; פדר"א פר' כט, 'משבעים לשונות שברא' וכו'. **קדשתנו במצותיך.** ע"פ שמ' כב, ל; לא, יג; ויק' יא, מג-מה; במ' טו, מ; דב' כו, טז-יט. **וקרבתנו מלכנו לעבודתך.** ע"פ דב' ד, לד-מ. **מלכנו.** ע"פ ש"א יב, יב; ישע' לג, כב. **לעבודתך.** ע"פ שמ' כג, כה. **ושמך הגדול.** ע"פ יהו' ז, ט; מ"א ח, מב. **הגדול והקדוש.** ע"פ ישע' יב, ו; תה' צט, ג. **עלינו קראת.** ע"פ ירמ' יד, ט; ישע' מה, ג. רא"ו ירוש' תענית פ"ב, ה"ו; דב"ר (ליברמן), פר' דברים, סי' כז; ילקו"ש יהו' רמז יז, ד"ה ומה תעשה. **ותתן לנו ה"א בהכה וכו'.** מזכר בברכות, דף לג ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' עז; סדו' רס"ג עמ' קן; רש"י ביצה, דף יז ע"א, ד"ה ואומר קדושת; כ"י כ"ה, דף 3117, דף 118 א-ב ודף 128 א-ב; מח' רומניא, דף שלט ע"ב. **ותתן... בהכה שבתות.** ע"פ בבלי שבת, דף י ע"ב, 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם'. **שבתות למנוחה.** רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; מהו"ו הל' פסח סי' קא; כ"י כ"ה, דף 118א ודף 3128; מח' רומניא, דף שלט ע"ב. **מועדים.** ע"פ ויק' כג, ד. **לשמחה.** ע"פ דב' עז, יד; בבלי פסחים, דף קט ע"א; שבה"ל, סדר עצרת, סי' רסב. **חגים.** ע"פ ישע' כט, א; יחז' מה, יז. **וזמנים.** ע"פ ספי"ו ו, לג; בבלי ברכות, דף מט ע"א; פסר"ב הוספה א, פי' ג. **את יום השבת הזה.** כ"י כ"ה, דף 118א. **חג הסוכות הזה.** ע"פ ויק' כג, לד; זב' יד, יז; ספי"ו עז, לג-לח; סמק"א י, כא; סרע"ג ח"ב, סי' קלג; סדו' רס"ג עמ' רנג; סת"ר סי' פז; כ"י כ"ה, דף 118א. **בשמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; כ"י כ"ה, דף מו ע"ב, ד"ה ושמיני לברכה; רי"ף סוכה, דף כג ע"א; ר"ח סוכה, דף מו ע"א ודף מז ע"ב; פסקי רי"ד סוכה, דף מו ע"ב ודף מח ע"א; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"א, אות ה; כ"י כ"ה, דף 128א ודף 129א; מח' רומניא, דף תיב ע"א. **יום שמיני.** ע"פ ויק' כג, לו; במד' כט, לה; מ"א ח, סו. **חג העצרת** - בה"א. ע"פ רי"ף סוכה, דף כג ע"א; סד"ר סי' קכ, עמ' תרלג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח, ד"ה שנו; פסקי רי"ד עמ"ס סוכה, דף מו ע"ב ודף מח ע"א; מהרי"ל מנהגים, הל' חג הסוכות, אות ה; ר' בחיי במ', כט, לה; מו"ק או"ח, סי' תרסח, ד"ה בעור. **זמן שמחתנו.** ע"פ דברים עז, יד; בבלי פסחים, דף קט ע"א; סרע"ג ח"ב, סי' קלג; סדו' רס"ג עמ' רנג. **מקרא קדש.** ויק' כג, לה-לו; רא"ו מס"ו פר' יט, הל' א-ג. **זכר ליציאת מצרים.** רא"ו שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפו, מש"כ בשם אחיו ר' בנימין.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·

מקורות ומקבילות

מו"ל יעלה ויבא. המחבר בתוספתא ברכות פ"ג, ה"י; מס"ו פר' יט, ה"ה; בבלי שבת, דף כד ע"ל; סרע"ג ח"ב, סי' עז; תוס' ברכות, דף לד ע"ל, ד"ה אל. **נוסח יע"ו.** סרע"ג ח"ב, סי' מד וסי' עז; סדו' רס"ג עמ' קג ועמ' קן בקיצור; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; מחו"ו סי' לג; כ"י כ"ה, דף 3117, דף 118 ל"ב, דף 128 ל"ב ודף 129ל; מח' רומניא, דף שלט ע"ב. **יעלה.** ע"פ שמ' ב, כג. **ויבוא.** ע"פ שמ' ג, ט. **יגיע.** ע"פ בר' כח, יב. **יראה.** ע"פ בר' כב, יד. **וירצה.** ע"פ ישע' נו, ז; הוש' יד, ג ורש"י; בנ"ס לה, עז; בבלי יומא, דף פו ע"ב, 'מתפייס ממנו בדברים'. **וישמע.** ע"פ שמ' ב, כד; תה' ד, ד; ספ"ב ב, יד. **ויפקד.** ע"פ בר' נ, כד; שמ' ג, עז; ש"ל ב, כא; ספי"ה יג, כ. **ויזכר.** ע"פ שמ' ב, כד; ירמ' טו, טו; ספ"ע ג, ל. **זכרוננו.** ע"פ שמ' כח, כט; תה' קו, ד; קטו, יב; בנ"ס עז, יז. **וזכרון אבותינו.** ע"פ שמ' ב, כד; מד"ז, שה"ש (בובר), פר' ל, סי' ד, '...מעשי אבות וזכרונם בא לפניך'; תדא"ר סוף פר' כו, 'וזכרון אבותם לפניו'. **וזכרון ירושלים.** ע"פ ירמ' לא, ג; תה' קלז, ו. **ירושלים עירך.** ע"פ מ"ל יא, לב; דני' ט, עז. **משיח בן דוד.** ע"פ ש"ל כב, לא; כג, ל; ישע' יא, ל. **דוד עבדך.** ע"פ ש"ב ז, ה; תה' קלב, י. **וזכרון וכו' ישראל.** ע"פ שמ' כח, יב; ירמ' ב, ב; יחוס' סוטה פ"ג, ה"ד, '...זכרונות שנאמרו בתורה לטובה'. **עמך בית ישראל.** ע"פ יחז' לד, ל. **לפניך.** ע"פ בר' כז, ז; שמ' כג, יז; במ' י, ט; ספ"ב ד, כג. **לפליטה.** בר' מה, ז; עזר' ט, ח. **לטובה.** ע"פ דב' כח, יא; ירמ' כד, ו; סח"ם ג, ו. **לחן ולחסד.** ע"פ בר' יט, יט; אס' ב, יז; ספ"ט ל, ל; לוו"ה, שמעון, ד, ה. **ולחסד ולרחמים.** ע"פ תה' כה, ו; דני' ל, ט; ספ"ט ה, ל; ת"מ ל, יא. **ולרצון.** ע"פ שמ' כח, לח; ישע' מט, ח; מחו"ו סי' לג. **בשבת אומרים: ביום השבת.** שו"ת מהרי"ל, סי' ג, דמדברי המרדכי, רמז רפל, והרא"ש עמ"ס שבת, פ"ב, סי' עז, נראה להזכיר 'שבת' ביעלה ויבוא; כ"י כ"ה, דף 118ל ודף 3128. במח' רומניא דפ' קוסטא: 'ביום המנוח ורצו מהרי"ל (מנהגיס), הלי תפילת יו"ט, אות ג; רמ"ל מו"ת, סי' תפז, ס"ג. וכתב הט"ז ס"ק ב, 'אפי' לאותם גדוליס שאין מסכימים להזכירו, אין למחות בשום אדם אם מזכירו'. **חג הסוכות הזה.** ע"פ ויק' כג, לד; זכ' יד, עז; ספי"ו עז, לג-לה; סמק"ל י, כא. **בשמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; ש"ל ב, כא; רש"י סוכה, דף מו ע"ב, ד"ה ושמיני לברכה; רי"ף סוכה, דף כג ע"ל; ר"ח סוכה, דף מו ע"ל ודף מז ע"ב; פסקי רי"ד סוכה, דף מו ע"ב ודף מח ע"ל; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"ל, אות ה.

ח"נ והערות

יעלה ויבא. במח' רומניא: 'יעלה יבא'. **יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה.** כ"ה בסרע"ג, מח' רמ"ו (ערבית של פסח, ערבית, מנחה ונעילה ליוה"כ, ערבית לסוכות ושחרית לש"ע), בולוניא (ערבית ושחרית של פסח, מנחה ונעילה ליוה"כ, ערבית לסוכות), רומניא בעמידות ושד"ל. בסרע"ג לר"ה, סחב"ר ומח' רומניא ברה"מ, דף כו ע"א וקטו ע"ב: 'יֵרָאֶה יֵרָצֶה'. בסדו' רס"ג: 'יראה' וללא תיבת 'וְיֵרָצֶה'. בכ"י כ"ה (רוב הפעמים), מח' רמ"ו ובולוניא (ר"ח, שבועות, ר"ה ויוה"כ, שחרית לסוכות וש"ע): 'וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה'. בכ"י כ"ה בפסח שחל בחול: 'ירצה ויראה'. **וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד.** בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה (בפעם הראשונה) ומח' רומניא: 'יִשָּׁמַע יִפָּקֵד', אבל בשאר המקומות שבכ"י כ"ה כבפנים. **וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ.** בסחב"ר: 'יזכר זכרונינו ופקדונינו'. **וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ.** בסחב"ר וכ"י כ"ה: 'זכרון אבותינו'. **וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם.** כה"נ בסרע"ג, סחב"ר, מח' רומניא ושד"ל בימות השנה. בסדו' רס"ג, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל בכל החגים: 'זִכְרוֹן ירושלים'. **וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ... וְזִכְרוֹן.** בכ"י כ"ה: 'זכרון משיח... זכרון'. **לִפְלֵיטָה.** תיבה זו לא מופיעה בסדו' רס"ג, כ"י כ"ה, מח' הקדומים ורומניא וכאן בסרע"ג, סחב"ר, מח' נירנברג ושד"ל. במח' רומניא: 'יַעֲלֶה לְפָנֶיךָ'. **לְחֵן וּלְחֶסֶד.** תיבות אלו אינן מופיעות בסחב"ר ומח' רומניא. **וּלְרָצוֹן.** תיבה זו איננה בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה (בפעם הראשונה) ומח' רומניא, אבל בשאר המקומות שבכ"י כ"ה כבפנים. **בְּיוֹם השבת הזה וּבְיוֹם.** במח' רמ"ו מראש השנה ואילך: 'אֶת יום השבת הזה וְאֶת יוֹם', אבל עד ר"ה כבפנים. במח' רומניא: 'ביום המנוח וְיוֹם'. **בְּיוֹם חג הסכות.** בכ"י כ"ה רק בעמידה לערבית של מוצ"ש וחג הסוכות: 'את יום חג הסוכות', אבל בשאר העמידות ובשאר החגים כבפנים. **חג הָעֲצֶרֶת.** כן הוא בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא וקד"א, ד"ה ליל. וראו לעיל הערה ד"ה 'שמיני חג הָעֲצֶרֶת'.

זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים׃ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ׃ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם׃ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ׃ כֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (בשבת: שַׁבָּתוֹת

ח"נ והערות

לחיים טובים. במעט מקומות בכ"י כ"ה ללא תיבת 'טובים', אבל ברובן כבפנים. **ישועה ורחמים.** בכ"י כ"ה (בפעם הראשונה): 'ישועה ברחמים', אבל בשאר המקומות כבפנים. **וחוס וחננו.** בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה (בפעם הראשונה) ומח' רומניא: 'חוס וחננו', אבל בשאר המקומות שבכ"י כ"ה כבפנים. **והושיענו.** במח' רומניא נוסף: 'מַלְּטֵנוּ מִכָּל־צָרָה וּמַחֲלָה מֵיָגוֹן וְאֵנָחָה חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ'. **כי אליך עינינו.** תיבות אלו אינן בסרע"ג ח"ב, סי' מד וסי' עז ובחלק מהמקומות בכ"י כ"ה. **ורחום אתה.** בסחב"ר: 'ורחם אתה'. במח' רמ"ו, בולוניא, שד"ל ורומניא: 'ורחום אתה'. **ולשמחה ולשלום.** בסרע"ג: 'בשמחה ובשלום'. בסדו' רס"ג ומח' נירנברג: 'לְשִׂמְחָה ולשלום'. בסחב"ר ומח' רומניא ללא תיבת 'ולשמחה'. **כאשר אמרת ורצית לברכנו.** כה"נ גם במח' רומניא. בסרע"ג, סדו' רס"ג וסחב"ר: 'כאשר רצית ואמרת לברכנו'. **כן תברכנו סלה.** כה"נ גם בסרע"ג, סדו' רס"ג ומח' רומניא. בסחב"ר תיבות אלו אינן מופיעות. **שבענו מטובך שמחנו בישועתך.** בסרע"ג: 'ושבענו מטובך ושמח לבנו בישועתך'. בסדו' רס"ג: 'ושמח נפשנו בישועתך'. בסחב"ר: 'ושבענו מטובך ושמחנו בישועתך'. במח' רומניא: 'שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶיךָ וְשַׂמַּח אֶת־נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ'. **בשבת: 'באהבה וברצון'.** לא מופיע בסחב"ר ומח' רומניא. **בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבָּתוֹת.** בסחב"ר: 'בשמחה וששון שבת'. בכ"י כ"ה, עמידה הראשונה של ש"ע: 'בשמחי ובששון שבת', אבל בשאר העמידות כבפנים.

מקורות ומקבילות

זכרנו ה"א בו לטובה. ע"פ נחמ' ה, יט; יג, לא; ספ"ט א, א; לוו"ה, נפתלי, ת, ה. **יש שעוניס אמן על כל פיסקא. ויש שעוניס רק בסוף.** שבה"ל, עיון תפילה, סי' כג. ראו שבה"ג, הגהות טור, או"ח סי' תכב, אות א ואליה רבה או"ח, סי' תכב, ס"ק א; מאמר מרדכי סי' קכז, ס"ק ו; אילת השחר עמ"ס שבת, דף קיט ע"ב. **ופקדנו בו לברכה.** ע"פ בר' כא, א; לפ' ב, ז; פסר"ב (ווגשל) פי' מג, סי' ט. **והושיענו.** ע"פ מ"ב יט, יט; ספ"ב ב, יד. **בו לחיים טובים.** ע"פ ישע' ד, ג; תה' כא, ה; סו, ט; סרע"ג; מח' רומניא. **בדבר** - בדיבור. ע"פ תה' לג, ו. לגא ו' בתיבה, כן הוא בכ"י כ"ה ומח' הקדומים; סרע"ג ח"ב, סי' מד; סדו' רס"ג עמ' קנ. **ישועה.** ע"פ ישע' יב, ג; כו, א; נב, ז. **ורחמים.** ע"פ דב' יג, יח; ישע' נד, ז; זכ' א, טז. **וחוס** - לשון רחמים ותחנונים, ע"פ אה"מ, רבי עקיבא, עמ' 429; יואל' ב, יח; יונ' ד, יא. **וחוס וחננו.** ע"פ מ"ב יג, כג. **וחננו.** אה"מ, הלל, עמ' 133, ד"ה אהבתי, 'חננו אדוניו המלך וכו', לווה המלך' וכו'; ילקו"ש תו', רמז תצ, סוף ד"ה יאר ה'. **כי אליך עינינו.** ע"פ דה"ב כ, יב; תה' קכג, א; קמה, טו. **כי אל מלך.** ע"פ תה' לה, ג. **אל מלך חנון ורחום אתה.** ע"פ יונ' ד, ב; תה' פו, טו; נחמ' ט, יז. **חנון ורחום אתה.** נחמ' ט, לא; ע"פ תה' קג, ח; בר"ס ב, יא. **והשיאנו ה' אלהינו וכו'.** מחכר בירוש' ברכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פר' יט, ה"ה; סרע"ג ח"ב, סי' עז, וסי' קלג; סדו' רס"ג עמ' קן; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; כ"י כ"ה, דף 3117ב, דף 118 א־ב, דף 128 א־ב ודף 129א; מח' רומניא, דף שלט ע"ב. **והשיאנו.** סד"ר סי' קכ ומהו"ו סי' שכח, ע"פ דב' יב, כו. **ברכת.** ע"פ דב' עז, יח. **מועדיך.** ע"פ ויק' כג, ד. **ולשמחה.** ע"פ דב' עז, יד. **כאשר אמרת ורצית לברכנו.** ע"פ דב' עז, יח; מח' רומניא. **כן תברכנו סלה.** כ"ה גם בסרע"ג, ח"ב סי' עז, סדו' רס"ג, עמ' קן ומח' רומניא, דף קי ע"ב. **ותן חלקנו בתורתך.** מס' אבות פ"ה, מ"כ; ירוש' ברכות פ"ד, ה"ב; אד"נ נוס' ב, פ' מח, ד"ה עשרה חלקים; אסת"ר פר' א, סוף סי' יח; פסז"ר קה', פ"ב, סי' י. **שבענו מטובך.** ע"פ נחמ' ט, כה. **שמחנו בישועתך.** ע"פ ישע' כה, ט. **וטהר לבנו.** ע"פ תה' נא, יב. **לעבדך באמת.** ע"פ ש"א יב, כד.

ו)מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

מקורות ומקבילות

מקדש ישראל. ע"פ יחז' לז, כח; סרע"ג ח"ב, סי' קלג; כ"י כ"ה, דף 3117, דף 3118 ודף 3129. **מקדש ישראל והזמנים, והוספה לשבת.** בגלי פסחים, דף קח ע"ב; שדר"ל פר' יתרו, שאילתא מד, ד"ה דמחייבינן; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות המעלעיות; סת"ר סי' נד; כ"י כ"ה, דף 3118 ודף 3128. **ג' ברכות אחרונות.** סרע"ג ח"ב, סי' קלג וסי' קמא; כ"י כ"ה, דף 3117; מת' רומיל, דף שלט ע"ב.

תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

כשחל החג בימות החול החזן אומר קדיש, תמצא לקמן עמ' 34.

בשבת החזן והקהל אומרים בעמידה:

(יוֹם הַשִּׁשִּׁי):

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ. כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

מקורות ומקבילות

פוסע שלש וכו'. מח' רומניא, דף ת ע"ח. **ויכלו השמים וכו'.** ריבב"ן עמ"ס שבת, דף כד ע"ב, ד"ה ס"ן הירוד; מח' רומניא, דף ת ע"ח.

החזן אומר ברכת מעין שבע:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה (בְּרַחֲמָיו) שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

החזן והקהל אומרים יחד:

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ· מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ· הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ· כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם· לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד· וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת· אֵל הַהוֹדָאוֹת· אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם· מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ הַשְּׁבִיעִי· הַמֵּנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג· זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

החזן מסיים לבד:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ· קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ· שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת· וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

ברכת מעין שבע - לון מזכיר יו"ט. ע"פ בבלי שבת, דף כד ע"ב וריבב"ן; ר"ח; פסקי רי"ד; שדר"ל פר' ויצלח, שאילתא כו, ד"ה ברס לריך שבת ור"ח; סרע"ג ח"ב, סי' לה; שבה"ל, עין שבת, סי' פ וסדר פסח, סי' ריט; סת"ר סי' מט, ד"ה בשני ימיס; מח' רומניל, דף ת ע"ל. **ור"ל רלה במוחתנו.** ריבב"ן עמ"ס שבת, דף כד ע"ב, ד"ה ב"ן היורד. **קדיש.** סרע"ג ח"ב, סי' קלג; כ"י כ"ה, דף 3117; מח' רומניל, דף ת ע"ל.

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל· לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת· וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה· שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם· וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם· שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וָרִיק וּמִתְפַּלְּלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא· (שֶׁהוּא) נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ· וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים· הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאַיִן זוּלָתוֹ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ· וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת· אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ· לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ· וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן·

לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי׃ וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ׃
לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ׃ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל׃
כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ׃ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן׃ לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ׃ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ׃ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם עֹל מַלְכוּתֶךָ׃
וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא׃
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ
לְעֹלָם וָעֶד׃ וְכָתוּב׃ שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**׃

קדיש יתום:

יִתְ**גַּ**דַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַ־בָּא מְבָרַ־ךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְ**בָּ**רַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל
שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְ**עֵ**לָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן
בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְ**הֵ**א שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹ**שֶׂ**ה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃ הוּא בְרַחֲמָיו׃ יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל׃ אָמֵן:

יש אומרים 'ברכו', ומנהגנו שלא לאמרו.

פיוט לר' דניאל בן יהודה דיין:

יִגְ**דַּ**ל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח׃ נִמְצָא וְאֵין־עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ׃ נֶעְלָם וְגַם אֵין־סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:

אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גּוּף· לֹא־נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא· רִאשׁוֹן וְאֵין־רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר· יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נָתַנוֹ אֶל־ אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא־קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד· נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ:
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל· עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא־יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא־יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ· מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ:
גּוֹמֵל לְאִישׁ חָסִיד כְּמִפְעָלוֹ· נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ· לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרוֹב חַסְדּוֹ· בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

(אֵלֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עִקָּרִים·
יְסוֹד תּוֹרַת מֹשֶׁה וּנְבוּאָתוֹ:)

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ· בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל· אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל· לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה· וְהוּא יִהְיֶה בְתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי· לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית· וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי· וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹסִי· מָנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי· בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם־רוּחִי גְוִיָּתִי· יְהֹוָה לִי וְלֹא אִירָא:

בשבת אומרים בנחת:

בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר. לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ. אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו. לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה. לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. אֵין עוֹד:

קִידּוּשׁ לְלֵילֵי סוּכּוֹת, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וּשְׁמִחַת תּוֹרָה

אם חל בשבת אומרים:

(יוֹם הַשִּׁשִּׁי):

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ· כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

כשחל יום טוב בחול מתחילים מכאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ· אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

סַבְרִי מָרָנָן· (הקהל עונה: **לְחַיִּים**)·

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם·
בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

ח"נ והערות

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ וכו'. בסחב"ר, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא, פרס, דף נט ע"א, ושד"ל 'פסוק זה' ו'סברי מרנן לחיים' לא מופיעים בכל החגים, נוסף כאן כנראה ע"פ מנהג הספרדי.

מקורות ומקבילות

קידוש ליו"ט. מכדר"י פר' יתרו, מס' דבחדש, פר' ז, ד"ה זכור ושמור, ע"פ ויק' כג, ט; בבלי פסחים, דף קח ע"ב; ילקו"ש תו', רמז רלה; סה"ת סי' מד. **קידוש לילי סוכות.** סרע"ג ח"ב, סי' קלג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; כ"י כ"ה, דף 3118 ודף 119א; מח' רומניא, דף ת ע"א. **קידוש לילי שמיני עצרת ושמ"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; כ"י כ"ה, דף 129 א-ב. **אין קידוש בחוה"מ.** ע"פ בבלי שבת, דף כד ע"א; רי"ח; פסקי רי"ד; פסקי ריא"ז עמ"ס שבת, פ"ב ה"א, אות כו; שבה"ל, סדר עצרת, סי' רלח. **אם חל בשבת וכו'.** סדו' רס"ג עמ' קלה; סה"ת סי' מד, סדר התפלות והקריאות; כ"י כ"ה, דף 129א; מח' רומניא, דף ת ע"א. **יום השני.** בר' א, לא; רמ"א או"ח, סי' רעא, ס"י; סדה"י, סדר קידוש ליל שבת. **ויכולו השמים וכו'.** בר' ב, א-ג; כ"י כ"ה, דף 3118 ודף 129א; מח' פרס, דף נט ע"א. **אלה מועדי ה'.** ויק' כג, ד. רלו מכדר"י פר' יתרו, מס' דבחדש, פר' ז, ד"ה זכור ושמור, ע"פ ויק' כג, ט. **סברי מרנן.** ע"פ מדת"נ (וורשא), פר' פקודי, סי' ב; רמ"א או"ח סי' קעד, ס"ה; ב"ח או"ח סי' קעד, סק"ט. **הקהל עונה.** דע"ז ויק' י, ט ע"פ בבלי שבת, דף סז ע"ב; שבה"ל, סדר ברכות, סי' קמ; סת"ר סי' כד. **נפה"ג.** בבלי פסחים, דף קג, א; סרע"ג ח"ב, סי' קלג; מהו"ו סי' שעו; כ"י כ"ה, דף 3118, דף 119א ודף 129 א-ב; מח' רומניא, דף ת ע"א.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן· וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ)**מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה· חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן·** (בשבת: **אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה** וְ)**אֶת־יוֹם·**

בסוכות: **חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה·** | בשמ"ע וש"ת: **שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·**

זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ· (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ· זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי־בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים (בשבת: **וְשַׁבָּתוֹת**) **וּמוֹעֲדֵי קָדְשְׁךָ** (בשבת: **בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן**) **בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְקַדֵּשׁ** (בשבת: **הַשַּׁבָּת וְ**)**יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:**

מקורות ומקבילות

אשר בחר בנו מכל עם. מס"ט (בוכר), שמ' פר' בא, פ' יב; שבה"ל, סדר פסח, סי' ריח; סת"ר סי' מז; מל"ה פר' לו, ד"ה ולפיכך; סה"ת סי' מב. **וטפח הברכה.** סרע"ג ח"ב, סי' עח, סי' פא וסי' קלג; סדו' רס"ג עמ' קלה, ועמ' קלו; מחו"ו סי' שעו; רמב"ם, הל' שבת, פכ"ט, הי"ט; כ"י כ"ה, דף 118ב, דף 119א ודף 129 א־ב; מח' רומניא, דף ת ע"א. **שבתות למנוחה.** מחו"ו סי' שעו; כ"י כ"ה, דף 118ב ודף 129א; מח' רומניא, דף ת ע"א. **מועדים.** ע"פ ויק' כג, ד. **לשמחה.** ע"פ דב' טז, יד. **חג הסכות הזה.** ע"פ ויק' כג, לד; זכ' יד, טז; ספי"ו טז, לגר"לח; סמק"א י, כא; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז. **בשמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; רס"י סוכה, דף מו ע"ב, ד"ה ושמיני לברכה; רי"ף סוכה, דף כג ע"א; ר"ת סוכה, דף מו ע"א ודף מז ע"ב; פסקי רי"ד סוכה, דף מו ע"ב ודף מח ע"א; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"א, אות ה; מח' רומניא, דף תיב ע"א. **זמן שמחתנו.** ע"פ דבריס טז, יד; בבלי פסחים, דף קט ע"א; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא. **מקרא קודש.** ויק' כג, לה־לו. **הזכרת יצי"מ.** בבלי פסחים, דף קח ע"ב; פסקי רי"ד. רא"ו שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפו, מס"כ בבס אחיו ר' בנימין. **מקדש ישראל והזמנים.** בבלי פסחים, דף קח ע"ב; סת"ר סי' מד; כ"י כ"ה, דף 118ב ודף 119א. **מקדש השבת וכו'.** כ"י כ"ה, דף 129א. **מקדש**

ה"ג והערות

מִכָּל־לָשׁוֹן. בסחב"ר, כשחל בשבת ובמוצ"ש: 'ומכל לשון', אבל כשחל בחול בכפנים. **וַתִּתֶּן לָנוּ.** בסדו' רס"ג: 'ויתן לנו', אבל כשחל בשבת כבפנים. **יי אלהינו בְּאַהֲבָה.** בסדו' רס"ג ללא תיבת 'בְּאַהֲבָה'. **בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ'.** אינו מופיע בסחב"ר. בסרע"ג, סדו' רס"ג ומח' רומניא ללא וי"ו החיבור. **מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה וְחַגִּים.** בסחב"ר, קידוש למוצ"ש, אינו מופיע. **חַגִּים וזמנים.** כן הוא בסרע"ג ח"ב, סי' עח וסי' קלג, סדו' רס"ג ומח' רומניא. בסרע"ג ח"ב, סי' פא, כשחל בשבת, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא: 'וְחַגִּים וזמנים'. **וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן.** בסחב"ר, קידוש למוצ"ש, אינו מופיע. במח' רומניא נוסף: 'יָמִים טוֹבִים לִישׁוּעָה'. **אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת.** בסרע"ג: 'יום המנוח'. בסחב"ר ומח' רומניא: 'את יום המנוח'. **אֶת־יום חג.** בכ"י כ"ה, בפעם השלישית שבא הקידוש בסוכות, דף 119א: 'ואת יום חג' ובש"ע וש"ת, דף 129ב: 'ואת יום שמיני', הגם שאיננו שבת. **בְּאַהֲבָה מקרא.** כן הוא בסרע"ג, סחב"ר ומח' רומניא. בסדו' רס"ג: 'בשמחה מקרא'. בסרע"ג כשחל בשבת[!], כ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא תיבת 'בְּאַהֲבָה' איננה (במח' שד"ל נדפס באותיות זעירות בלתי מנוקדות) ויש מוסיפים אותה רק כאשר החג חל בשבת. **וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ.** תיבות אלו נשמטו בפעם השלישית שבא הקידוש בכ"י כ"ה, בטעות. **וְשַׁבָּתוֹת ומועדי.** בסרע"ג: 'ושבת ומועדי'. בסחב"ר: 'שבת ומועדי'. **וּמוֹעֲדֵי קדשך.** כה"נ בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא, בין בחול ובין בשבת. בסדו' רס"ג: 'מועדי קדשך' וללא חילוק בן חול לשבת. לפי מח' שד"ל רק כאשר חל בשבת אומרים: 'וּמוֹעֲדֵי קדשך'. **בשבת: 'בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן'.** אינו מופיע בסרע"ג, סדו' רס"ג, סחב"ר ומח' רומניא. **בשמחה וּבְשָׂשׂוֹן.** בסדו' רס"ג וסחב"ר, כשחל היו"ט בשבת: 'בשמחה וששון', אבל בסחב"ר כשחל היו"ט במוצ"ש כבפנים. **מקדש השבת וְיִשְׂרָאֵל.** בכ"י כ"ה, ש"ע וש"ת, דף 129א:

בסוכות מוסיפים ברכה זו בסוכה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

בליל ראשון ובליל שמיני עצרת מוסיפים ברכת זמן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

שותים את היין.

בליל יו"ט הראשון של סוכות חובה לאכול כזית בסוכה.

ח"נ והערות

'מקדש השבת ישראל', אבל בשאר המועדים החלים בשבת כבפנים. והשוו בבלי ביצה, דף יז ע"א. **ברכה על הסוכה.** לפי מח' רמ"ו ובולוניא קודם יש לומר ברכת 'שהחיינו' ואח"כ 'לישב בסוכה'. אולם בסרע"ג ח"ב, סי' קלג, מובא ש'הלכתא סוכה ואחר כך זמן'. וכן הוא בשבה"ל, סי' שמו, תניא רבתי סי' פד, ספר התדיר סי' מב ומח' רומניא, דף ת ע"א. וכן פסק השו"ע או"ח, סי' תרמ"ג, ס"א והרש"ר ומדק"א, עמ' תצו. לפי כ"י כ"ה, דף 116א, יש לברך שהחיינו כשעושה את הסוכה, ונראה מדבריו שאם לא בירך בשעת עשייתה, קודם יברך 'לישב בסוכה' ואח"כ 'שהחיינו'. **והגיענו לַזְּמַן הזה.** במח' רמ"ו (בחנוכה וגם בפסח): 'לַזְּמַן', הלמ"ד בחיריק, וכ"כ המג"א, או"ח, ריש סי' תרעו, בשם הרש"ל ומט"מ, עמוד העבודה, ימי חנוכה, סי' תתקפ. במח' בולוניא, בחנוכה נקוד בפתח, ואילו בקידוש לליל פסח נקוד בחיריק. ודעת לק"י, או"ח ח"א, עמ' קלא, ענין ד, שיש לומר תמיד בפתח.

מקורות ומקבילות

ישראל. ע"פ יחז' לז, כח. **בסוכות מוסיפים, וטוחן ברכת לישב.** תוספתא ברכות פ"ו, ה"ט; ירוש' ברכות, פ"ט, ה"ג; בבלי פסחים, דף ז ע"ב; פסקי רי"ד; בבלי סוכה, דף מו ע"א; ר"ח; סרע"ג ח"ב, סי' קלד; סדו' רס"ג עמ' רלד; הקל"ל, הל' סוכה, סי' א; מחו"ו סי' שמז; רמב"ם, הל' שופר פ"ו, ה"ב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שלז, וסי' שמו; פסקי ריא"ז, עמ"ס סוכה, פ"ב ה"ד, אות ג; סה"ת סי' מב; כ"י כ"ה, דף 116א; מח' רומניא, דף ת ע"א. **ולומו לישב בסוכה.** ויק' כג, מב; דב' טז, יג; נחמ' ח, ידיז; ספי"ו טז, כעיל; ספ"י מלכ"י א, ג, ב; ירוש' סוכה, פ"ב, ה"י; בבלי סוכה, דף לז, ריש ע"א. **ובליל שמיני עצרת מוסיפים.** ע"פ ירושלמי חגיגה, פ"א, ה"ו [דף ו ע"א]; בבלי סוכה, דף מח ע"א ורש"י ד"ה זמן; פסקי רי"ד. **ברכת שהחיינו.** ירוש' פסחים פ"י, ה"ה [דף ט ע"ב]; סרע"ג ח"ב, סי' קלג וסי' קמא; סהא"ק עין אימתי זמן; מחו"ו סי' שעו; סת"ר סי' פד; סה"ת סי' מב; כ"י כ"ה, דף 116א, דף 118, דף 119א ודף 129; מח' רומניא, דף ת ע"א. ראו תוספות עמ"ס מנחות, דף מב ע"ב, ד"ה ואילו לעשות. **בליל יו"ט וכו' חובה לאכול וכו'.** ע"פ משני סוכה, פ"ב, מ"ו; רע"ב; ירוש' סוכה, פ"ב, ה"ז [דף י ע"ב]; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שמה; סת"ר סי' פד; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ב ה"ד, אות א; שה"ג עמ"ס סוכה, דף יב ע"ב, אות א; פי' קד"א (עמ' 289), ד"ה ערבית; מח' רומניא, דף שלח ע"א. **כזית בסוכה.** ע"פ ירוש' סוכה, פ"ב, ה"ז [דף יא ע"א]; אור"ח ת"א, הל' סוכה; רא"ש עמ"ס ברכות, פ"ז סי' כג; ספר מדב"מ, סדר סוכות; מהרי"ל (מנהגים), הל' סוכות, אות יח.

תפילת שחרית
ליום טוב
של סוכות,
שמיני עצרת ושמחת תורה

סדר

תפילת שחרית של סוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת יָדַיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם
בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים· גָּלוּי
וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ· שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם
אֶחָד מֵהֶם· אֵין כָּל־בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ שָׁעָה אַחַת·
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָרוֹפֵא לְכָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

אֱלֹהַי· נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה· אַתָּה בְרָאתָהּ בִּי· אַתָּה
נְפַחְתָּהּ בִּי· וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי· וְאַתָּה עָתִיד
לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי· וְאַתָּה עָתִיד לְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבוֹא· אֱלֹהַי
כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי מוֹדָה (הנשים אומרות: מוֹדָה) אֲנִי לְפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת
לִפְגָרִים מֵתִים:

כשנכנס לבית הכנסת יאמר:

שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד· כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט:

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ· אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל־קָדְשְׁךָ
בְּיִרְאָתֶךָ: מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב· מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

מקורות ומקבילות

שחרית של סוכות. ראו ר' אברהם מן ההר עמ"ס סוכה, דף מג ע"ב, ד"ה וגיסוך המים; רע"ב עמ"ס סוכה, פ"ד, מ"ח, ד"ה וגסוך.

אָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתֶיךָ· אֶשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדוֹם רַגְלֶיךָ: וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ
יְהוָה עֵת רָצוֹן· אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ· עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

לפני עטיפת הטלית יברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית:

יש נוהגים לומר קודם הברכות 'אדון עולם', לעיל עמ' 37.

בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה
לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

נוסח מחזור רמ"ו ושו"ע (סי' מו, ד):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גוֹי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עֶבֶד (נ"א: עֶבֶד· הנשים אומרות: שִׁפְחָה):

נוסח מחזור בולוניא ושד"ל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עֶבֶד (נ"א: עֶבֶד· הנשים אומרות: שִׁפְחָה):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁעָשָׂנִי יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁלֹּא עָשָׂנִי אִשָּׁה (הנשים אומרות: שֶׁעָשָׂנִי כִּרְצוֹנוֹ):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· מַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים:

(בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:)

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַמֵּכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁעָשִׂיתָ לִי כָּל־צָרְכִּי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַמַּעֲבִיר חֶבְלֵי שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּרְגִּילֵנִי לִדְבַר מִצְוָה· וְאַל־תַּרְגִּילֵנִי לִדְבַר עֲבֵרָה וָעָוֹן· וְהַשְׁלֵט בִּי יֵצֶר טוֹב· וְאַל־תַּשְׁלֵט בִּי יֵצֶר רָע· וְחַזְּקֵנִי בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקִי בְּתוֹרָתֶךָ· וְאַל־תְּבִיאֵנִי לִידֵי חֵטְא וְלֹא־לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא־לִידֵי בִזָּיוֹן· וְכוֹף יִצְרִי לְהִשְׁתַּעְבֵּד לָךְ· וְהַכְנַע עָרְפִּי לָשׁוּב אֵלֶיךָ· וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתַי לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ· וּמֹל אֶת־לְבָבִי וְאֶת־לְבַב זַרְעִי לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ· וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ· וְקָרְבֵנִי לְכָל־מַה־שֶּׁאָהַבְתָּ· וְרַחֲקֵנִי מִכָּל־מַה־שֶּׁשָּׂנֵאתָ· וְקַיֵּם עָלַי וְעַל־זַרְעִי וְעַל־זֶרַע זַרְעִי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב· וּמָל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־לְבָבְךָ וְאֶת־לְבַב זַרְעֶךָ· לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־

לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה׃ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ׃ לֹא־יָמֻשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים׃ כָּל־רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְהוָה׃ לֹא יִיגְעוּ לָרִיק וְלֹא יֵלְדוּ לַבֶּהָלָה׃ כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם׃ וְהָיָה טֶרֶם־יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה׃ עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע׃ כִּי אֶצָּק־מַיִם עַל־צָמֵא וְנֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה׃ אֶצֹּק רוּחִי עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֶאֱצָאֶיךָ׃ וְצָמְחוּ בְּבֵין חָצִיר׃ כַּעֲרָבִים עַל־יִבְלֵי־מָיִם׃ זֶה יֹאמַר לַיהוָה אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם־יַעֲקֹב׃ וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה׃ וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֶי מֵעֶיךָ כִּמְעֹתָיו׃ לֹא־יִכָּרֵת וְלֹא־יִשָּׁמֵד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי׃ וְתִהְיֶה לִי לְמִשְׂגָּב וּמִבְטָח וּמִגְדַּל־עֹז וּבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ וּלְהַצִּיל נַפְשִׁי מִשַּׁחַת וּמִכָּל־צָרָה וּתְנֵנִי (הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם)׃ לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאַי׃ וְגָמְלֵנִי חֲסָדִים טוֹבִים׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ׃ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי׃ שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזִּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים׃ וּמִיֵּצֶר הָרָע וּמֵאָדָם רָע׃ וּמֵחָבֵר רָע׃ וּמִשָּׁכֵן רָע׃ וּמִלָּשׁוֹן הָרָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית׃ וּמִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה׃ בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית וּמִדִּינָה שֶׁל־גֵּיהִנָּם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם׃ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־דִּבְרֵי תוֹרָה׃ (ו)הַעֲרֵב נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ׃ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וְנִהְיֶה

אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ. (וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יְרֵאֵי שְׁמֶךָ. וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם. אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה. כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה. בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד. הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד. בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה. אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

בשבת מוסיפים:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת. שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם. וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ. עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

תורה

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמוֹר לָהֶם:

יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃ וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם׃ לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃

נביאים

לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ׃ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃ הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת׃ כִּי עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃

גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

כתובים

אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר׳ לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים׃ וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב׃ כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ׃ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה׃ וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם׃ אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא־יִבּוֹל׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ׃

משנה

מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת־שְׁמַע בְּעַרְבִית׃ מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן׃ עַד סוֹף הָאַשְׁמוֹרֶת הָרִאשׁוֹנָה׃ דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר׃ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עַד חֲצוֹת׃ רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר׃

תלמוד

תַּנָּא׃ הֵיכָא קָאֵי דְּקַתָּנֵי מֵאֵימָתַי׃ וְתוּ׃ מַאי שְׁנָא דְּקַתָּנֵי

בְּעַרְבִית בְּרִישָׁא· לִתְנֵי דְשַׁחֲרִית בְּרִישָׁא· תַּנָּא אַקְּרָא קָאִי· דִּכְתִיב וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ· וְהָכִי קַתָּנֵי· אֵימָתַי זְמַן קְרִיַּת שְׁמַע דִּשְׁכִיבָה· מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן· וְאִי בָעִית אֵימָא· יָלִיף מִבְּרִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם· דִּכְתִיב וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: אִי הָכִי· סֵיפָא דְּקַתָּנֵי בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ בְּרִישָׁא· לִתְנֵי בָּעֶרֶב מְבָרֵךְ בְּרִישָׁא· תַּנָּא עַרְבִית תַּנָּא בְרִישָׁא· וְהָדָר תַּנָּא בְּשַׁחֲרִית· וְאַדְּקָאִי בְּשַׁחֲרִית· מְפָרֵשׁ מִלֵּי דְשַׁחֲרִית· וְהָדָר מְפָרֵשׁ מִלֵּי דְעַרְבִית:

אֵי זֶה הוּא מְקוֹמָן שֶׁל־זְבָחִים· קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן· פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל־יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן· וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן· וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים· וְעַל־הַפָּרֹכֶת· וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב· מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת· שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן· וְאִם־לֹא נָתַן· לֹא עִכֵּב:

פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן· וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן· וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב· מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת· שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן· אִם־לֹא נָתַן· לֹא עִכֵּב· אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן:

חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד· אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר· שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל־מוֹעֲדוֹת· שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן· וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן· וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל־אַרְבַּע קְרָנוֹת· כֵּיצַד· עָלָה בַכֶּבֶשׁ· וּפָנָה לַסּוֹבֵב· בָּא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית·

שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים· לְזִכְרֵי כְהֻנָּה· בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה· עַד־חֲצוֹת:

הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים· שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן· וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן· וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט· וְנִתּוּחַ· וְכָלִיל לָאִשִּׁים:

זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת· אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת· אֲשַׁם גְּזֵלוֹת· אֲשַׁם מְעִילוֹת· אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר· אֲשַׁם מְצוֹרָע· אָשָׁם תָּלוּי· שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן· וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן· וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה· בְּכָל־מַאֲכָל· לְיוֹם וָלַיְלָה· עַד חֲצוֹת:

הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים· שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה· וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר· לְכָל־אָדָם· בְּכָל־מַאֲכָל· לְיוֹם וָלַיְלָה· עַד חֲצוֹת· הַמּוֹרָם מֵהֶן כַּיּוֹצֵא בָהֶן· אֶלָּא שֶׁהַמּוֹרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים· לִנְשֵׁיהֶם לִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם:

שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים· שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה· וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִים בְּכָל־הָעִיר· לְכָל־אָדָם· בְּכָל־מַאֲכָל· לִשְׁנֵי יָמִים וָלַיְלָה אֶחָד· הַמּוֹרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם· אֶלָּא שֶׁהַמּוֹרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים· לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם:

הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים· שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה· וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת· וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד· שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן· הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים· וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר· בְּכָל־מַאֲכָל· לִשְׁנֵי יָמִים וָלַיְלָה

אֶחָד· הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה· וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת· וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו· וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

ברייתא דרבי ישמעאל

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר· בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת· א מִקַּל־וָחֹמֶר· ב מִגְּזֵרָה שָׁוָה· ג מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד· מִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים· ד מִכְּלָל וּפְרָט· ה מִפְּרָט וּכְלָל· ו מִכְּלָל וּפְרָט וּכְלָל· אֵי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט· ז מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט· וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל· ח וְכָל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד· לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ בִּלְבַד יָצָא· אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא· ט וְכָל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִכְלָל· וְיָצָא לִטְעוֹן טָעוּן אַחֵר שֶׁהוּא כְּעִנְיָנוֹ· יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר· י וְכָל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טָעוּן אַחֵר שֶׁלֹּא כְּעִנְיָנוֹ· יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר· יא וְכָל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ· אֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ· עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ· יב דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ· וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ· יג וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִין הַמַּכְחִישִׁין זֶה אֶת־זֶה· עַד שֶׁיָּבֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר· הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה· אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא· כִּבּוּד אָב וָאֵם· וּגְמִילוּת חֲסָדִים· וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ· וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אָמַר רִבִּי זֵירָא· בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן הֶחְמִירוּ עַל־עַצְמָן· שֶׁאֲפִלּוּ רוֹאוֹת טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל· יוֹשְׁבוֹת עָלֶיהָ שִׁבְעָה נְקִיִּים:

תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ כָּל־הָאוֹמֵר הֲלָכָה וְשׁוֹנֶה בָהּ מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן־הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר· הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ· אַל־תִּקְרֵי הֲלִיכוֹת אֶלָּא הֲלָכוֹת:

מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת· אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲזַרְיָה· הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן־שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת· עַד שֶׁדָּרְשָׁהּ בֶּן־זוֹמָא שֶׁנֶּאֱמַר· לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ· יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים· כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת· וַחֲכָמִים אוֹמְרִים· יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה· כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהָבִיא אֶת־יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ:

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי חֲנִינָא· תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם· שֶׁנֶּאֱמַר· וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל־תִּקְרֵי בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ· יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ· שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ:

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ· וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים· (וְנָתַן לָנוּ תּוֹרָתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת· הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ· וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ· וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם)· לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה· וְנִירַשׁ חֶקֶיךָ· וְנִזְכֶּה לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

יש אומרים כאן קדיש דרבנן:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־רַבָּנָן· וְעַל־תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל־(כָּל־)תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן (דְּיָתְבִין) דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא (קַדִּישְׁתָּא) דִּי בְּאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר· יְהֵא (לָנָא וּ)לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי אֲרִיכֵי) וּמְזוֹנֵי רְוִיחִין מִן־קֳדָם מָרֵהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

תפילות

עומדים ונוהגים לומר פעמיים:

יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם· יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו· בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל· עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם· וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָאָרֶץ· אָמֵן וְאָמֵן:

בשבת, ביו"ט וביום הערבה אומרים את שני המזמורים הבאים. ובק"ק רומה אומרים בחול המועד, אך לא בשבת וביו"ט.

מִזְמוֹר לְתוֹדָה· הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ:
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה· בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה:
דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים· הוּא־עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ·
עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה·
חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה· הוֹדוּ־לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ:
כִּי־טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מקורות ומקבילות

זמירות. סת"ר סי' פז; סס"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף **3119** ודף **6130**. **וביום הערבה אומרים.** רא"ו סד"ט סי' י, ד"ה להוספת.

לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְנֵעֶר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְּיַם־סוּף׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

ע"כ מוסיפים בשבת, ביו"ט וביום הערבה.

הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ׃ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו׃
שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ׃ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו׃
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ׃ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃
דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ׃ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃
זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה׃ מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃
זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ׃ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃
זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר׃
אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק׃
וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק׃ לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם׃
לֵאמֹר׃ לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן׃ חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם׃
בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר׃ כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ׃
וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר׃
לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃
אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ׃
שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ׃ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו׃
כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים׃ וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה׃
הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו׃ עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ׃
הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים׃ הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ׃ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו׃
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃
אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ׃

יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ׃ אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר׃
מִלִּפְנֵי יְהוָה׃ כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ הוֹדוּ לַיהוָה
כִּי טוֹב׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְאִמְרוּ׃ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ׃
וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם׃ לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ׃
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם׃ וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַיהוָה׃

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה
יְחַוֶּה־דָּעַת׃ אֵין־אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים׃ בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל־
הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם׃ לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם׃
וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ׃ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה
הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם׃ וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ׃ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב׃ מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת
עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד׃ מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת׃
צָדְקוּ יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב׃ וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת
צוּפִים׃ גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם׃ בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת
מִי־יָבִין׃ מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ׃ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי
אָז אֵיתָם׃ וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי׃ וְהֶגְיוֹן
לִבִּי לְפָנֶיךָ׃ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

ביו"ט וביום הערבה אומרים מזמור זה:

יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ׃ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים׃ עָנָן וַעֲרָפֶל

מקורות ומקבילות

ה׳ מלך תגל הארץ. סה"ת סי׳ מד, סדר התפילות.

סְבִיבָיו׃ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃ אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט
סָבִיב צָרָיו׃ הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל׃ רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ׃ הָרִים
כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה׃ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃ הִגִּידוּ
הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃ יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל
הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים׃ הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים׃ שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח
צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה׃ לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה׃ כִּי־אַתָּה יְהוָה
עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֹהֲבֵי יְהוָה
שִׂנְאוּ רָע׃ שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו׃ מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ אוֹר
זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה׃ שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה וְהוֹדוּ
לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃ ע"כ.

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים׃ יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ יְהוָה
בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל
וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב׃ אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים׃
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קָדוֹשׁ הוּא׃ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו
וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ׃ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם׃ בְּעַמּוּד
עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם׃ שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
אַתָּה עֲנִיתָם׃ אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ׃ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ׃
וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ׃ כִּי
מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי׃ חַסְדְּךָ
וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים׃ עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ
וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ׃ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן

עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם׃ בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃ יְהוָה אֲדֹנָינוּ׃ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ׃ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְהוָה צְבָאוֹת׃ אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְהוָה הֹפִיעַ עֲצַת־גּוֹיִם׃ הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד׃ מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה׃ חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ׃ וְקַוֵּה אֶל־יְהוָה׃ אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה׃ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃ הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ׃ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים׃ עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ׃ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו׃ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ׃ הַלְלוּ־יָהּ׃ מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה׃ בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב׃ עֲשֵׂה־עִמָּי אוֹת לְטוֹבָה׃ וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ׃ כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃ וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם׃ בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם׃ וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָו׃ וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים׃ לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם׃ הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם׃ לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ׃ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן׃ כִּי־עֵת לְחָנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד׃ וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה׃ כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם׃ וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד׃ וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא׃ הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ׃ זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃ בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם׃ יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם׃ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

בימי חול המועד החלים בחול פרט ליום הערבה, אומרים כאן קדיש יתום, לעיל עמ' 36.

בשבת, ביו"ט וביום הערבה אומרים מזמור זה:

הַלְלוּ יָהּ

הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה׃ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה׃
שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה׃ בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃
הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה׃ זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים׃
כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ׃ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃
כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים׃
כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה׃ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׃
בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ׃
בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה׃ מוֹצֵא־רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו׃
שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם׃ מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃
שָׁלַח אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם׃
בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה גוֹיִם רַבִּים
וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃ לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה׃ נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃
יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃
כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנָחָם׃
עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב׃ מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃
פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ׃ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃
אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ׃ אַף אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם׃ כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃
בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃
בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃ יִרְאֵי יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃

בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן· שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם· הַלְלוּ־יָהּ:

עומדים ואומרים:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם· בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה· בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם· בָּרוּךְ אֵל חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח· בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית· בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל־הָאָרֶץ· בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל־הַבְּרִיּוֹת· בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו· בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל· בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַמְהֻלָּל· הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר בְּפִי עַמּוֹ וּבִלְשׁוֹן כָּל־חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו· וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּנְשַׁבֶּחְךָ וּנְרוֹמֶמְךָ וּנְגַדֶּלְךָ וְנַמְלִיכְךָ· וְנַזְכִּיר אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חַי הָעוֹלָמִים· מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת (נ״א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת):

ע״כ עומדים.

בחול המועד פרט ליום הערבה, אין אומרים מזמור זה:

רק בשבת אומרים: **מִזְמוֹר** שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת:

טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל· עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ· בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה· מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע

מקורות ומקבילות

פרט ליום הערבה. ע״פ סדר טרוייס, סי׳ י, ד״ה להוספגת רבה. **רק בשבת מומריס.** סדו׳ רס״ג עמ׳ קכ; אור״ח ח״ב, דין מאה ברכות, אות כו; סה״ת סי׳ מד; מנהג מרסלייאה, תפילה לימות החול, עמ׳ 98; חיבור התשובה למאירי, מסיב נפש, מאמר ב פר׳ יב; חדושי הרב״ה עמ״ס ברכות, פר׳ ה, ד״ה פי׳ וסדר תפלה; כ״י כ״ה, דף 119ב ודף 130א. **טוב להודות לה׳.** תה׳ לב, ב־עח; סה״ת סי׳ מד; כ״י כ״ה, דף 119ב ודף 130א.

וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה׃
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה׃ כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ׃ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי
אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי׃ בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי׃
בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים׃ תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי׃ צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח׃ כְּאֶרֶז
בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה׃ בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃
עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה׃ דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה׃
צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בוֹ׃

ע"כ אין אומרים בחול המועד.

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ׃ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר׃ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז׃ מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת
יְהוָה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם׃ יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת מַיִם
רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם׃ אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ
מְאֹד׃ לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ׃ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם׃ יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְהוָה
מְבֹרָךְ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ׃
מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה׃ רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה׃ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃
יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין
כִּסְאוֹ׃ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ׃ יְהוָה מָלָךְ׃ יְהוָה מָלָךְ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ
לְעֹלָם וָעֶד׃ יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד׃ אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃ יְהוָה
הֵפִיר עֲצַת־גּוֹיִם׃ הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצוּ עֵצָה וְתֻפָר׃
דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ

וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד· מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי· הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי־בָחַר
יְהוָה בְּצִיּוֹן· אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ· יִשְׂרָאֵל
לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ· כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ
יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־
יַשְׁחִית· וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ· וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: (יְהוָה
הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:) אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ·
הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְהוָה:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה· אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: **סוֹמֵךְ**
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו· לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־

יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי׃
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃ אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי׃ אֲזַמְּרָה
לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים׃ בְּבֶן־אָדָם
שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה׃ תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֹׁב לְאַדְמָתוֹ׃ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ׃ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו׃
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם׃ הַשֹּׁמֵר אֱמֶת
לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים׃ נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים׃ יְהוָה
מַתִּיר אֲסוּרִים׃ יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים׃ יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים׃ יְהוָה
אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים׃ יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד׃
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ יָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ׃ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה׃ בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלִַם יְהוָה׃ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי
לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים׃ לְכֻלָּם שֵׁמוֹת
יִקְרָא׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ׃ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃ מְעוֹדֵד
עֲנָוִים יְהוָה׃ מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ׃ עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה׃
זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר׃ הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים׃ הַמֵּכִין לָאָרֶץ
מָטָר׃ הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃ נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ׃ לִבְנֵי עֹרֵב
אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ׃ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ
יִרְצֶה׃ רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו׃ אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ שַׁבְּחִי
יְרוּשָׁלִַם אֶת־יְהוָה׃ הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ׃

בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם׃ חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃
הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ׃ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצֶּמֶר׃
כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר׃ מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים׃ לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי
יַעֲמֹד׃ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם׃ יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם׃ מַגִּיד דְּבָרָו
לְיַעֲקֹב׃ חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל׃ לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי׃
וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם׃ הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים׃
הַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאָכָיו׃ הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו׃ הַלְלוּהוּ
שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ׃ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר׃ הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה׃ כִּי הוּא צִוָּה
וְנִבְרָאוּ׃ וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם׃ חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר׃ הַלְלוּ
אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ׃ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג
וְקִיטוֹר׃ רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ׃ הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת׃ עֵץ פְּרִי
וְכָל־אֲרָזִים׃ הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה׃ רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף׃ מַלְכֵי־אֶרֶץ
וְכָל־לְאֻמִּים׃ שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת׃
זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה׃ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ׃
הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו׃
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ יָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ׃ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׃
יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו׃ בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל׃ בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה יְהוָה
בְּעַמּוֹ׃ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד׃ יְרַנְּנוּ
עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם׃ רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם׃
לַעֲשׂוֹת נָקָמָה בַגּוֹיִם׃ תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים׃ לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים

וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב. הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו. הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ. הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו. הַלְלוּהוּ כְּרֹב גָּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר. הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל. הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָּב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע. הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. הַלְלוּ־יָהּ: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. הַלְלוּ־יָהּ:

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן:

עומדים (עד סוף שירת הים) ואומרים:

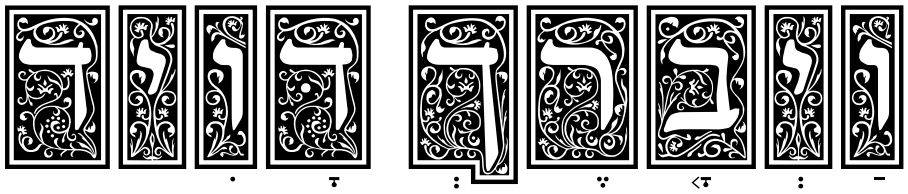

אֶת־יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל. וַיֹּאמֶר דָּוִיד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה. וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה: אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ. אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם

וְכָל־צְבָאָם׃ הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ׃ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם׃ וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃ וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה
מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם׃ וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ
הָעָם אֶת־יְהוָה׃ וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר׃ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה׃ סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה׃ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ׃ אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה׃ יְהוָה
שְׁמוֹ׃ מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם׃ וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ׃ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן׃ יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ׃ יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס
קָמֶיךָ׃ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים׃ קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃ אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל׃ תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם׃ צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ׃ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה

פֶּלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ· נֵהַלְתָּ בְעֻזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן· חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְלֶשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד· נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד· בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן· עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה· מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וֹמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן
לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ· בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

כָּל־בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטָּה·

יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁבִילָךְ· וְכָל־מֵבִין יְסוֹדָם יְסַפְּרוּ
אֶת־גְּדְלָךְ· וּמֵהֶם יַכִּירוּ כִּי הַכֹּל שֶׁלָּךְ· וְאַתָּה הָאֵל (הַמֶּלֶךְ)
הַמְיֻחָד· יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

לְבָבוֹת בְּחָשְׁבָם עוֹלָם בָּנוּי· יִמְצָאוּ כָּל־יֵשׁ בִּלְתְּךָ שָׁנוּי·
בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל הַכֹּל מָנוּי· כֻּלָּם נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד·
יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף יֵשׁ־לָךְ סִמָּן· מִזְּרָח וּמַעֲרָב צָפוֹן וְתֵימָן·
שַׂחַק וְתֵבֵל לְךָ עֵד נֶאֱמָן· מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד·
יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

הַכֹּל מִמְּךָ נִזְבַּד זָבוּד· אַתָּה תַעֲמֹד וְהֵם יֹאבְדוּ אָבוּד·
לָכֵן כָּל־יְצוּר לְךָ יִתֵּן כָּבוֹד· כִּי מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף הֲלוֹא אָב
אֶחָד· יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר· שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יְהוָה אֶחָד:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ· כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: מַלְכוּתְךָ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים· וּמֶמְשַׁלְתְּךָ מַלְכֵּנוּ
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר· שֶׁאַתָּה הוּא אַדִּיר בִּקְדֻשָּׁה וּלְךָ נָאֶה הַמְּלוּכָה·
הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

בשבת, ביו"ט וביום הערבה אומרים מזמור זה:

לְדָוִד· בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ· וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלֶךְ:
אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת· תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:
בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי· יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי
וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי· וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי
הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהֳרוּ· וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא
וַיהוָה שָׁמֵעַ· וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהוָה סָבִיב
לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה· אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
יֶחֱסֶה־בּוֹ: יְרָאוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו· כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ· וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב: לְכוּ־
בָנִים שִׁמְעוּ־לִי· יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים·
אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר

מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב· בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי
יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע·
לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ· וּמִכָּל־צָרוֹתָם
הִצִּילָם: קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת
רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו· אַחַת
מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ:
פֹּדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ:

בשבת חוה"מ ממשיכים בעמ' 78, ביום הערבה ממשיכים בעמ' 337 (לאומרים 'צמאה נפשי') או עמ' 338.

לנשמת של סוכות

עומד החזן ואומר בקול ובנעימה רק את הבית הראשון והאחרון, ואנשי הקהל יאמרו את שאר הבתים:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

מִי לֹא יוֹדֶה שִׁמְךָ אֵלִי· מֶלֶךְ עֶלְיוֹן אַדִּיר נַעֲלָה·
נִגְלָה בִּכְבוֹדוֹ גַּם הִפְלִיא· עַמּוֹ בָּחַר לוֹ לִסְגֻלָּה·
כֶּתֶר תּוֹרָה הִכְתִּיר גּוֹאֲלִי· מֵאָז לִבְנֵי־יַעֲקֹב סֻלָּה·
פָּרַשׂ עָנָן מָסָךְ לָמוֹ· אֵשׁ מֵאִיר לַיְלָה לֹא־כָבָה·
בַּסֻּכָּה חוֹפְפָם מִמְּרוֹמוֹ· לָסוּךְ עַמּוֹ מֵרֹב חִבָּה:

ה"נ והערות

רשות לנשמת של סוכות. לרבי מתתיה בן יצחק מבולוניא, סימן 'מתתיה'. **בַּסֻּכָּה חופפם.** במח' רמ"ו: 'בַּסֻּכָּה חופפם'.

מקורות ומקבילות

שירו לאל הודו לשמו. ע"פ ישע' יב, ד; תה' ק, ד. **הנקדש.** ע"פ ישע' ה, טז. **בקדשה רבה.** ע"פ ישע' ו, ג; ירומ' ברכות פ"ט, ה"א [דף סב ע"ב] 'הקב"ה דרכו בקדושה' וכו'. **ברכו לשמו.** ע"פ תה' לו, ב. **ממקומו.** ע"פ ישע' כו, כא; יחז' ג, יב; ילקו"ש תו', רמז תתכה, 'אבל ישראל עומדין ומתפללין' וכו'. **הוא אל דגול מרבבה.** ע"פ שה"ש ה, י. **מי לא יודה.** ע"פ איו' יג, טו; בבלי עירובין, דף יט ע"א, ע"פ תה' פד, ז. **יודה.** ע"פ תה' ו, ו. **שמך אלי.** ע"פ שמ' טו, ב; תה' פט, כז. **מלך עליון.** ע"פ תה' מז, ג; מדת"נ פר' בחקותי, סי' ה. **אדיר נעלה.** ע"פ שמ' טו, ו; ישע' לג, כא; תה' ח, ב; לג, ד. **נגלה בכבודו.** ע"פ ישע' מ, ה; מכדר"י בשלח, מס' דויהי, פר' ד, 'נגלה הקב"ה עליו בכבודו'. **גם הפליא.** ע"פ ישע' כח, כט; תה' לא, כב; מדת"ה מז' קיט, סי' ס. **עמו בחר לו לסגולה.** ע"פ דב' ז, ו; יד, ב; ספי"ו יט, יח. **כתר תורה.** לשון חכמים בהרבה מקומות, כמו: משנ' אבות פ"ד, מי"ג; מס' כלה פ"א, הכ"א; ירומ' שביעית פ"ד, ה"ב; בבלי מגילה, דף כח ע"ב. **כתר תורה הכתיר... לבני יעקב.** ע"פ מכילי' דרשב"י פי"ט, פ"ו; במדב"ר פר' יד, סי' י. **גואלי.** תה' יט, טו; איו' יט, כה. **מאז לבני יעקב סלה.** ע"פ תה' עז, טז. **פרש ענן וכו' מאיר לילה.** ע"פ תה' קה, לט. **לילה לא יכה.** ע"פ מש' לא, יח. **בסכה חופפם ממרומו.** ע"פ ויק' כג, מג; בבלי סוכה, דף יא ע"ב; במדב"ר פר' יד, סי' ב. **לסוך עמו.** ע"פ דב' לג, יא; אה"מ, פסיקתא, עמ' 493, 'וסכך עליהם שלא יזיקו'. **מרב חבה.** ע"פ משנ' אבות פ"ג, מי"ד; ב"ר (אלבק), פר' פ, סי' ח.

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

תִּכֵּן שָׁמַיִם בַּזֶּרֶת· אֵל בָּם לָעַד הֵכִין כִּסְאוֹ·
הִרְכִּין אוֹתָם אָז בַּחֶרֶת· כָּפָם עַל־הָהָר עֵת בּוֹאוֹ·
וּכְבוֹדוֹ צָץ עַל־כַּפֹּרֶת· בֵּין־הַסּוֹכְכִים שֶׁת מוֹרָאוֹ·
נוֹעַד שָׁם לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ· וּנְבִיאוֹ בֶּן־עַמְרָם נִבָּא·
צִוָּם מִצְוֹת יַעֲשׂוּ לִשְׁמוֹ· בָּם יַשְׂבִּיעֵם שֶׂפַע טוֹבָה:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

תּוֹלֶה תֵּבֵל בִּימִין עֻזּוֹ· תִּאֵר בָּנָיו גַּם־הִכְתִּירָם·
מַלְכוּת בִּשְׂכִינַת עֻזּוֹ· עַל־כֵּן צִוָּם גַּם־הִישִׁירָם·
לַעֲשׂוֹת סֻכָּה בִּמְשִׁיכָה זוֹ· שִׁבְעָה כִּי דָר שִׁבְעָה אֵל רָם·
וּבַעֲשָׂרָה נַקְּדִישׁ לִשְׁמוֹ· עַל־כֵּן שָׂם יוֹד אֲוִיר גּוֹבַהּ·
עַל כֵּן לֹא נִתְפָּרַשׁ עִלּוּמוֹ· אֶל־אָרְכָּהּ אֵין־קֵץ וּלְרָחְבָּהּ:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

מקורות ומקבילות

תכן שמים בזרת. ע"פ ישע' מ, יב; בבלי עירובין, דף כא ע"א. **אל כס לעד הכין כסאו.** ע"פ תה' קג, יט. **הרכין אותם וכו' עת בואו.** ע"פ מכדר"י פר' יתרו, מס' דבחדש, פר' ד, 'מלמד שהרכין הב"ה שמים וכו' וירד הכבוד' וכו'. **וכבודו צץ על כפורת.** ע"פ שמ' כה, כב; יחז' ט, ג. **הסוככים.** שמ' כה, כ. **שת מוראו.** ע"פ אה"מ, היכלות, עמ' 110, 'והוכן כרוב מראות אש וכרוב מראות לכבה'. **נועד שם לישראל.** ע"פ שמ' כט, מב. פר' ב, סי' ו, 'לא הפסיק כל ימיו'. **בן עמרם.** ע"פ שמ' ו, כ. בבלי גדרים, דף סב ע"א; ילקו"ש תו', רמז תתעג. **כס ישביעם.** ע"פ שמ' כ, ו; בבלי סוטה, דף לא ע"א; ישעיהו סה, יג-יד. **שפע טובה.** ע"פ תה' לא, כ; בבלי שבת, דף קנג ע"א. **תולה תבל.** ע"פ איו' כו, ז. **בימין עוזו.** ע"פ ישע' סב, ח. **תאר בניו.** ע"פ ירמ' יא, טז; שמו"ר פר' לו, סי' א. **גם הכתירם.** ע"פ שמ' יט, ו; ישע' מט, ג; בבלי שבת, דף פח ע"א, 'קשרו לו שני כתריס'; פדר"א פר' מו, 'ועטרו את כל ישראל כתר שם המפורש'. **מלכות בשכינת עזו.** ע"פ מדת"ל פר' בלק, סי' יח, 'נטל עטרה ונתנה בראשו'. **על כן צוה גם הישירם.** ע"פ שמ יט, גרו; עמו' ג, ב; בבלי ע"ז, דף ד ע"א. **לעשות סכה.** ע"פ ויק' כג, מב; נחמ' ח, יד-טו. **שבעה.** ע"פ ויק' כג, מב. **דר שבעה.** רא"ו מס' דרך ארץ, פרק המיוחן, הל"א; בבלי חגיגה, דף יב ע"ב; פסר"ב סוף פי' כ; מדת"ל פר' כי תשא, סי' ט. **אל רם.** ע"פ ישע' מ, טו. **ובעשרה נקדיש לשמו.** ע"פ בבלי ברכות, דף כא ע"ב; מס"ו פר' טז, ה"ט. **יוד אויר גובה.** ע"פ משל' סוכה פ"א, מ"א.

ה"נ והערות

תאר בניו. כן הוא בנוב"ר, אמנם ע"פ לשון הפסוק בירמ' יא, טז: "פָּה פָּרִי־תֹאַר קָרָא יְיָ שְׁמֶךָ" נראה: 'תֵּאַר בניו'. **במשיכה זו.** במח' רמ"ו: 'בְּמִשּׁוּכָה זוֹ'. **אֲוִיר גובה.** כ"ה במח' בולוניא. במח' רמ"ו ושד"ל: 'אַוִּיר גובה'.

יָהּ הָקֵם סֻכַּת בֶּן־יִשַׁי· וּשְׁכֹן תּוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל·
בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי· עַם נוֹרָא אֵל יִשְׁעָךְ יוֹאֵל·
אָז הַצַּדִּיק יִהְיֶה רַשָּׁאי· הָרִים יִסֹּב יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל·
בִּימִין נֶצַח תּוֹךְ אוּלָמוֹ· כְּהֶנְדְּיוֹס יוֹצֵא וּבָא·
לִרְאוֹת כִּי נִצָּחוֹן עִמּוֹ· נוֹטֵל לוּלָב רָץ בִּמְסִבָּה:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

הַלֵּל אֶשָּׂא עִם־קוֹל תּוֹדָה· בִּפְרִי עֵץ הָדָר וּתְמָרִים·
וּבְעַרְבֵי נַחַל תּוֹךְ עֲדָה· עִם־הֲדַסִּים אָרִים שִׁירִים·
כִּי־נוֹדַע הָאֵל בִּיהוּדָה· גָּדוֹל הוּא בְּיִשְׂרָאֵל בָּרִים·
חִזְקוּ בָנָיו שֵׁישׁוּ עִמּוֹ· הוּא יַשְׁבִּיעֲכֶם רַב־טוּב הַבָּא·
נִשְׁמַת כָּל־חַי תּוֹדֶה לִשְׁמוֹ· גּוֹאֲלֵנוּ הוּא אוֹת בַּצָּבָא:

שִׁירוּ לָאֵל הוֹדוּ לִשְׁמוֹ· הַנִּקְדָּשׁ בִּקְדֻשָּׁה רַבָּה·
בָּרְכוּ לִשְׁמוֹ מִמְּקוֹמוֹ· כִּי הוּא אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה:

ח"נ והערות

נצחון עִמּוֹ. במח' רמ"ו: 'נצחון עַמּוֹ'. **נודע הָאֵל.** ב"ה במח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: 'נודע אֵל'. **שישו עַמּוֹ.** במח' רמ"ו: 'שישו עִמּוֹ'.

מקורות ומקבילות

יה. תה' פט, ט; קכב, ד. **הקם סוכת בן ישי.** ע"פ עמו' ט, יח; ב"ר פר' פח, סי' ז; מדת"ה מז' עו, סי' ג. **בן ישי.** ע"פ ס"מ כ, לח; דה"מ י, יד. **ושכון תוך שבטי ישראל.** ע"פ במ' לה, לד; יחז' מג, ז. **שבטי ישראל.** ע"פ במ' כד, ב. **בעת ההיא יובל שי.** ישע' יח, ז; בבלי סנהדרין, דף לח ע"מ; מדת"ה מז' פז, סי' ו. **עם נורא.** ישע' יח, ב; דה"מ יח, כא. **ישעך יואל.** ע"פ בר' מט, יח; ישע' סב, יא. **יואל.** ע"פ שמ' ב, כא. **הריס יסב.** ע"פ ישע' מב, טו; מד, י; סג, יט. **ישועת ישראל.** תה' יד, ז. **בימין נצח.** ע"פ תה' עז, יא. **אולמו.** מ"מ ז, ו. **כהנדיוס יוצא ובא.** ע"פ מדת"ה מז' יז, סי' ה, 'בנוהג שבעולם הנדיסין רצין באיפרכוס' וכו'. **נצחון עמו נוטל לולב.** ע"פ ויק"ר פר' ל, סי' ב, 'אמו יודעין דישראל איתן נצוחייא'. **הלל אשא עם קול תודה.** ע"פ ירמ' ל, יט; תה' כו, ז. **בפרי עץ הדר ותמריס.** ע"פ ויק' כג, מ; בבלי סוכה, דף לד ע"ב; ויק"ר (מרגליות), פר' אמור, פר' ל, סי' ט. **ובערבי נחל.** ע"פ ויק' כג, מ. **תוך עדה.** ע"פ תה' כו, יב; מדת"נ פר' אמור, סי' כה, 'ויעשו כלם אגדה אחת'. **עם הדסים.** ע"פ בבלי סוכה, דף לב ע"ב. **כי נודע וכו' בישראל.** ע"פ תה' עו, ב. **חזקו בניו.** ע"פ ס"ב יג, כח. **שישו עמו.** ע"פ ישע' לה, י; סה, יח; ירמ' לא, יב; זכ' ח, יט. **הוא ישביעכם רב טוב.** ע"פ ירמ' לא, יג; תה' לא, כ; ילקו"ש מש', רמז תתקלב, ד"ה בני אם תקח. **נשמת כל חי.** ע"פ בר' ז, כא. **תודה לשמו.** ע"פ ישע' יב, ד. **גואלנו הוא.** ע"פ רות ב, כ. **אות בצבא.** ע"פ ישע' יט, כ; מכדר"י פר' בשלח, מס' דשירה, פר' ח, 'אות הוא באות בצבא שלו'. **שירו לאל הודו לשמו.** ע"פ ישע' יב, ד; תה' ק, ד. **ברכו לשמו.** ע"פ תה' לו, ב. **הוא אל דגול מרבבה.** ע"פ שה"ש ה, י.

כשנת

לנשמת של שמיני עצרת ושמחת תורה

עומד החזן, ואומר בקול ובנעימה את הבית הראשון והאחרון,
והקהל יאמרו שאר הבתים:

צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי
יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

אֵל אֶחָד בְּרָאנִי׃ וְאָמַר חַי אָנִי׃ כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם
וָחָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

בָּרָא כֹל בְּחָכְמָה׃ בְּעֵצָה וּבִמְזִמָּה׃ מְאֹד וְנֶעֱלְמָה מֵעֵינֵי
כָל־חָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

רָם עַל־כֹּל כְּבוֹדוֹ׃ כָּל־פֶּה יְחַוֶּה הוֹדוֹ׃ בָּרוּךְ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ
כָּל־חָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

מקורות ומקבילות

צמאה נפשי וכו'. תה' מב, ג; פסר"ב פי' ח, ד"ה והיה מדי חדש וכו'; מדת"ה מז' מב, סי' ב. **לאל חי.** ע"פ יהו' ג, י; דב"ר (ליברמן), פר' עקב, ד"ה ד"ח והיה עקב. **לבי ובשרי וכו'.** ע"פ תה' פד, ג. **אל אחד בראני.** ע"פ בר' ב, ז; מלא' ב, י; תה' קלט, ה. **ואמר חי אני.** ע"פ במ' יד, כא; יבע' מט, יח; ירמ' כב, כד; יחז' ה, יא. **כי לא יראני האדם וחי.** שמ' לג, כ; ספרי במ', פי' קג, ד"ה במראה; בבלי יבמות, דף מט ע"ב; מדת"נ פר' כי תשא, סי' טז. **ברא כל.** ע"פ בר' ח, א־לא־ב, א־כב; יבע' מג, ז; מה, ז; בנ"ס יח, א; ספי"ו ב, מא־מב. **בחכמה.** ע"פ תה' קד, כד; מש' ג, יט; בבלי סנהדרין, דף לח ע"א, 'שברא את כל העולם כולו בחכמה'; ויק"ר (מרגליות), פר' יא, סי' א. **בעצה ובמזמה.** ע"פ מש' ח, ד; מדת"נ (וורשא), פר' בראשית, סי' א, 'נתיעץ בתורה', ע"פ מש' ח, יד. **ונעלמה מעיני כל חי.** איו' כח, כא; ע"פ איו' יא, ו־טו; מדת"ה מז' קלט, סי' א. **רם על כל כבודו.** ע"פ יחז' י, ד; תה' מ, ו; נחמ' ט, ה. **כל פה יחוו הודו.** ע"פ תה' קמה, כא. **יחו** - יגיד. ע"פ מל"ל תה' יט, ג; איו' לב, י. **ברוך** ה'. ע"פ בר' ט, כו. **אשר בידו נפש וכו'.** איו' יב, י; מכדר"י פר' בשלח, מס' דשירה, פר' ט; תדא"ר פר' יח, ד"ה שמעוני אחי.

ה"נ והערות

צמאה נפשי. לרבי אברהם אבן עזרא ושמו חתום בראשי הבתים. ראו: ישראל לוין, 'שירי־הקודש של אברהם אבן עזרא', ירושלים, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תש"ם, ח"ב, עמ' 170, מס' 308. **אֶחָד בְּרָאנִי.** אצל לוין: 'חַי בְּרָאנִי'. **מְאֹד ונעלמה.** אצל לוין ללא תיבת 'מְאֹד'.

הִבְדִּיל נִינֵי תָם· חֻקִּים לְהוֹרוֹתָם· אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם
וָחָי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

מִי זֶה יִצְטַדַּק· נִמְשָׁל לְאָבָק דַּק· אֱמֶת כִּי לֹא־יִצְדַּק לְפָנֶיךָ
כָּל־חָי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

בְּלֵב יֵצֶר חָשׁוּב· כִּדְמוּת חֵמַת עַכְשׁוּב· וְאֵיכָכָה יָשׁוּב הַבָּשָׂר
הַחַי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

נְסוֹגִים אִם־אָבוּ· וּמִדַּרְכָּם שָׁבוּ· טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ· בֵּית־מוֹעֵד
לְכָל־חַי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

עַל־כֹּל אֲהוֹדֶךָ· כָּל־פֶּה תְּיַחֲדֶךָ· פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ· וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

זְכֹר אַהֲבַת קְדוּמִים· וְהַחַיֵּה נִרְדָּמִים· וְקָרֵב הַיָּמִים· אֲשֶׁר
בֶּן־יִשַׁי חָי· לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי:

ה"נ והערות

לְאָבָק דַּק. אצל לוין: 'כְּאָבָק דָּק'. **וּמִדַּרְכָּם שָׁבוּ.** כ"ה במח' רמ"ו ושד"ל. במח' בולוניא ולוין: 'מִדַּרְכָּם שבו'. **עַל־כֹּל אֲהוֹדֶךָ כָּל־פֶּה תְּיַחֲדֶךָ.** אצל לוין: 'עַל־כָּל־חֲסָדֶיךָ \ תְּחַדֵּשׁ עֲדֶיךָ'. **אֲהוֹדֶךָ.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא ושד"ל: 'אֲהוֹדְךָ'. **תְּיַחֲדֶךָ.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא ושד"ל: 'תְּיַחֲדְךָ'.

מקורות ומקבילות

הבדיל. ע"פ שמ' יט, ג-ו; ויק' כ, כו; במדב"ר פר' יח, סי' ז; בר' רבתי עמ' 16. **ניני.** ע"פ בר' כא, כג. **תם.** בר' כה, כז; ספי"ו יט, טז; כה, יח. **חוקים להורותם.** ע"פ ויק' י, יא; בבלי כריתות, דף יג ע"ב. **אשר יעשה אותם האדם וחי.** ויק' יח, ה; יחז' כ, יג; מתע"ד פר' שופטים, טז, יח; בבלי סנהדרין, דף נט ע"א. **מי זה יצטדק.** ע"פ איו' ט, ב; טו, יד; ב"ר פר' לג, סי' י. **נמשל לאבק דק.** ע"פ ישע' כט, ה. **כי לא יצדק לפניך כל חי.** תה' קמג, ב; מדת"כ (ווכסא), פר' ויקרא, סי' ו; אה"מ, נח, עמ' **401**, ד"ה זו תפלת. **בלב יצר חשוב.** ע"פ בר' ו, ה; כל"ר פ"ב, ה"ו. **כדמות חמת עכשוב.** ע"פ תה' נח, ה; קמ, ד; פסר"ב פי' לג, ד"ה ד"א אנכי (האחרון). **ישוב הבשר החי.** ויק' יג, טז; מכדר"י פר' בשלח, מס' דויסע, פר' א, ד"ה ויאמר אס ע"פ מש' ד, כב; בבלי עירובין, דף מד ע"א; מדת"כ פר' בשלח, סי' יח, 'במה שהוא מכה הוא מרפא'. **נסוגים.** ע"פ ישע' נט, יג; ירמ' מו, ה; לפ' א, ו. **ומדרכם שבו.** ע"פ מ"ב יז, יג; יוב' ג, י; משנ' תענית פ"ב, מ"א. **טרם ישכבו.** בר' יט, ד; ע"פ ירמ' יג, טז; איו' י, כא; קה' יב, ז-ז; בבלי שבת, דף קנג ע"א, ע"פ קה' ט, ח. **בית מועד לכל חי.** ע"פ איו' ל, כג; מה"ג פר' וילך, לא, א. **על כל אהודך.** ע"פ ש"ב כב, ג; מדת"כ פר' משפטים, סי' א; ילקו"ש תה', רמז תשכג, 'אני משבחך' וכו'. **כל פה תיחדך.** ע"פ ירוש' תגיגה פ"ג, ה"ח, 'כל א' ואחד מיחד שמו של הקב"ה'; ב"ר פר' כ, סי' ז. **פותח את ידך.** תה' קמה, טז; בבלי תענית, דף ב ע"ב; מדת"כ פר' וירא, סי' לה; מדת"ה מז' פע, סי' ב. **זכור אהבת קדומים.** ע"פ ירמ' ב, ב; במדב"ר פר' ב, סי' טו, 'כך הוא מתבבס'. **והחיה נרדמים.** ע"פ תה' לו, יא; מדת"ה מז' לו, סי' ז. **וקרב הימים.** ע"פ בבלי ב"ב, דף י ע"א, 'מקרבת את הגאולה', ע"פ ישע' נו, א; ילקו"ש ישע', רמז תלו. **אשר בן ישי חי.** ש"א כ, לא; ע"פ ישע' יא, א; אה"מ, דני', עמ' **102**, ד"ה אחר כן.

רְאֵה לִגְבֶרֶת אֱמֶת׃ שִׂפְחָה נוֹאֶמֶת׃ לֹא כִּי בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנֵי הֶחָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

אֶקֹּד עַל־אַפַּי׃ וְאֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי׃ עֵת כִּי־אֶפְתַּח פִּי׃ בְּנִשְׁמַת כָּל־חַי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

החזן אומר בקול ובנעימה:

כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ׃ מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה־ הוּא אֵל׃ וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ׃ פּוֹדֶה וּמַצִּיל מְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה׃ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה׃

מקורות ומקבילות

רמה. ע"פ ישע' סג, טו; תה' פ, טו; איכ' ה, יח. **לגברת אמת.** ע"פ בר' טז, ד; טז, ח-ט; כא, יב. **שפחה** - הגר. ע"פ בר' טז, ה; פדר"א פר' כט. **נואמת.** ע"פ ירמ' כג, לא. **לא כי בנך המת.** מ"א ג, כב-כג; מדת"נ פר' אמור, סי' יג, '...שמחו אומות העולם, ואמרו עכשיו הוא מכלה אותן'. **ובני החי.** ע"פ דב' ד, ד; הוש' ב, א; מדת"נ פר' בא, סי' יט, 'חייס וקיימיס לעולס' וכו'; במדב"ר פר' טז, סי' כג. **אקוד על אפי.** בר' כד, מח; מח, יב; ש"ב כד, כ; מדת"ה מז' לה, סי' ב, 'באפי בהשתחויה'. **ואפרש לך כפי.** ע"פ שמ' ט, כט; תה' פח, י; קמא, ב; עזר' ט, ה. ראו רמב"ן, שמ' יז, יח. **עת כי.** ע"פ תה' לד, ב. **אפתח פי.** ע"פ יחז' ג, כז; תה' עח, ב; איו' לב, כ; דני' י, טז. **בקול ובנעימה.** רש"י עמ"ס ברכות, דף ו ע"א, ד"ה במקום רגה ועמ"ס תענית, דף טז ע"א, ד"ה נעימה. **נשמת.** כ"י כ"ה, דף 3119 ודף 130א; סד"ר סי' פח, עמ' תלז; ספר העיתים, סי' קע, '...והגו עלמא למימריה בשבתות וביומים טובים'.

ח"נ והערות

אֶקֹּד עַל־אַפַּי. במח' בולוניא לפני בית זה נוסף: 'הֲלֹא חֶלְקָךְ מֵרֹאשׁ \ חֵלֶק דְּמוֹ תִּדְרוֹשׁ \ שָׁפֹךְ אַף עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַיּ'. אצל לוין: 'הֲלֹא חֶלְקָךְ מֵרֹאשׁ \ חֶלֶק דָּמוֹ דְּרֹשׁ \ וּשְׁפֹךְ אַף עַל־רֹאשׁ \ הַשָּׂעִיר הַחַי. אוּלַי עֵת בָּאָה \ לְהָשִׁיב נָשׁוּא חֲטָאָה \ אֶל־בֵּיתְךָ וְרָאָה \ אֹתוֹ וָחָי. אֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי. **וְאֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא ושד"ל: 'אֶפְרֹשׂ לך כפי'. אצל לוין: 'וְאֶקֹּד עַל־אַפַּי'. **עֵת כִּי אפתח.** כ"ה במח' בולוניא ושד"ל. במח' רמ"ו: 'בְּעֵת כי אפתח'. אצל לוין: 'בְּעֵת אפתח אֶת' וללא תיבת 'כִּי'.

בשבת חוה"מ מדלגים על קטע זה:

אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים· אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת· אֲדוֹן כָּל־תּוֹלְדוֹת· הַמְּהֻלָּל בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת (נ"א: הַתִּשְׁבָּחוֹת)· הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים· וַיהוָה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן· הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים:

וּלְךָ (לְבַדְּךָ) אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם· וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו· וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ· וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ (נ"א: וְכַיָּרֵחַ)· וְיָדֵינוּ פְּרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם· וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת· אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· וּלְבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ עַל־אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת (פְּעָמִים) הַטּוֹבוֹת (נִסִּים וְנִפְלָאוֹת) שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעִם־אֲבוֹתֵינוּ· מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ· וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ· בָּרָעָב זַנְתָּנוּ· וּבַשָּׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ· מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ· וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ· וּמֵחָלָאִים רָעִים וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ: וְעַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא־עֲזָבוּנוּ· אַל־יַעַזְבוּנוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· לָכֵן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ· וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ· וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ· הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה· וְכָל־לָשׁוֹן בְּךָ תִשָּׁבַע· וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע· וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה· וְכָל־הַלְּבָבוֹת יִירָאוּךָ· וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ· כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר· כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה· יְהוָה מִי כָמוֹךָ:

בשבת חוה"מ מדלגים על קטע זה:

מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ· וּמִי יַעֲרֹךְ־לָךְ וּמִי־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ· הָאֵל הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ· הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֻזֶּךָ· הַגָּדוֹל וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ הַגִּבּוֹר לָנֶצַח נוֹרְאוֹתֶיךָ· נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֶּחְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ· וְדָוִד עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ· בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: וְכָתוּב· רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה· לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי (כָּל־) יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם·
וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ·
וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ·
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל·

וּבְמַקְהֲלוֹת (נ"א: וּבְמִקְהֲלוֹת) רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· יִתְפָּאַר שִׁמְךָ וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר· שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· לְהוֹדוֹת· לְהַלֵּל· לְשַׁבֵּחַ· לְפָאֵר· לְרוֹמֵם· לְהַדֵּר וּלְקַדֵּשׁ· עַל־כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת (וי"א: וְתִשְׁבָּחוֹת) שֶׁאָמַר דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ· (וּבְכֵן):

עומדים ואומרים:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ· הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ· כִּי לְךָ נָאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שִׁיר וּשְׁבָחָה· הַלֵּל וְזִמְרָה· עֹז וּמֶמְשָׁלָה· נֶצַח· גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה· תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת· קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת

מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בַּתְּשֻׁבָּחוֹת (וי"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת)· אֵל הַהוֹדָאוֹת· אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת· הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה· מֶלֶךְ· אֵל· חַי הָעוֹלָמִים· אָמֵן:

בשבת וחוה"מ מדלגין על ה'רשות', וממשיכים בחצי קדיש להלן (עמ' 86).

רשות לקדיש לסוכות לשמ"ע וש"ת

יָהּ מַלְכִּי מִנְעָה מִבְּכִי· עֲנִיָּה סְעָרָה לֹא נֻחָמָה· וְדַבֵּר עַל־לִבָּהּ וּגְעַל· אִישׁ הַשָּׁעִיר

וּבֶן־הָאָמָה· אֲשֶׁר גִּדְּפוּ וְגַם חֵרְפוּ· עִקְּבוֹת מְשִׁיחַ שׁוֹכֵן רוּמָה· בְּרֹב אוֹנָם וּבִגְאוֹנָם· יֹאמְרוּ יָדֵנוּ רָמָה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

וְהוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה· וּבְנֵה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמֵם· כִּי עַל־זֶה בְּשָׁרִי רָזֶה· וְלִבִּי דָוֶה וְדוֹמֵם· וְאָז אוֹדְךָ וְלִכְבוֹדְךָ· אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ נָרוֹמֵם· הָשֵׁב שְׁבוּתִי· וּמַחֲלָתִי רְפָא נָא· וְאוֹתִי קוֹמֵם· אַחֲלֵי אָבִי אַל־יִמְשָׁלוּ־בִי זֵדִים וְדוֹבְרִים בִּמְזִמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

ח"נ והערות

רשות לקדיש. לרבי יואב ב"ר בנימין מרומה. מיוסד על שם המחבר רבי יואב חזק אמן סלה'. פיוט זה לא נדפס במח' רמ"ו ובולוניא (כנראה בטעות, כי הוזכר שם בהפניות) ויצא לאור במח' ויניציאה שמ"ז, ח"ב, דף רעב, ע"ב–רעג ובמח' שד"ל (כנראה על פי מח' שמ"ז). כאן נדפס על פי כ"י ותיקן, Ross. 499 דף 154א וכ"י פארמה, מס' 2221, דף 174ב–175א. יש אומרים במקומו את הרשות "יה שמך" דלהלן לפי הנחייתו של הרב מ"ע הרטום, בחוברת המנהג, והחזן יבחר בפיוט כרצונו. **אִישׁ הַשָּׁעִיר וּבֶן־הָאָמָה.** בכ"י אחרים: 'איש שָׁעִיר ובן האמה'. בדפוסים: 'אַנְשֵׁי דָמִים וְמִרְמָה', ע"פ תה' נה, כד. **אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ.** בכ"י אחרים 'את בית אל'. ובדפוסים: אֶל־בֵּית־אֵל, ע"פ בר' לה, ג. **רפא נא.** תוקן עפ"י כ"י. בדפוסים: 'רפא נא לִי'.

מקורות ומקבילות

מנעה מבכי. ע"פ ירמ' לא, טו. **עניה סוערה.** ישע' נד, יא. **ודבר על לבה.** ע"פ הוש' ב, טז. **וגעל.** ע"פ ויק' כו, ל. **איש השעיר.** ע"פ בר' כז, יא. **ובן האמה.** ע"פ בר' כא, י. **אשר גדפו.** מ"ב יט, ו. **חרפו עקבות משיח.** ע"פ תה' פט, נב. **שוכן רומה.** ישע' לג, ה. **אונם.** תה' לד, כג. **ובגאונם.** ע"פ לפ' ב, י. **יאמרו ידינו רמה.** דב' לב, כז. **יתגדל ויתקדש.** ע"פ יחז' לח, כג. **והותר בני תמותה.** ע"פ תה' עט, יא; בתמ"ד ח"ב, מד' אלפא ביתא, ד"ה ד"א בזכות. **ובנה את הר ציון.** ע"פ תה' קב, יז. **הר ציון אשר שמם.** ע"פ איכ' ה, יח. **כי על זה.** ע"פ איכ' ה, יח. **בשרי רזה.** ע"פ תה' קט, כד. **ולבי דוה.** ע"פ איכ' א, יג. **ודומם.** ע"פ איכ' ג, כו. **ואז אודך ולכבודך.** ע"פ ס"ב כב, ג. **את בית אלהינו נרומם.** ע"פ שמ' טו, ט. **השב שבותי.** ע"פ דב' ל, ג. **ומחלתי רפא.** ע"פ שמ' טו, כו. **רפא נא.** ע"פ במ' יב, יג. **ואותי קומם.** ע"פ ויק' כו, יג; ישע' נח, יב. **אחלי אבי.** ע"פ מ"ב ה, ג. **אל ימשלו בי.** תה' יט, יד. **ודובריס במזמה.** ע"פ ירמ' ט, ז; תה' קלט, כ.

אֲשֶׁר אַתָּה מְעַט קָצַפְתָּ· וְהֵמָּה לְרָעָה עָזְרוּ· טָמְנוּ לִי רֶשֶׁת
לְרַגְלִי· חִנָּם שִׁחַת לְנַפְשִׁי חָפְרוּ· הַבֵּט שִׁבְתָּם וְקִימָתָם·
כִּי אֶת־רוּחַ קָדְשְׁךָ מָרוּ· זְכֹר אָיֹם לָהֶם אֶת־יוֹם· הָאֹמְרִים
עָרוּ עָרוּ· כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם· עַל־הַגְלוֹתָם גָּלוּת שְׁלֵמָה:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

בְּחַנְתַּנִי בְּחַרְתַּנִי· בְּכוּר עֹנִי בְּיַד זָרִים· כְּהוֹדַעְתָּ וְגָלִיתָ לְאָבֵינוּ
בֵּין־הַבְּתָרִים· וּבְחֶזְיוֹנָיו בָּחַר לְבָנָיו· בְּמִרְדָּם בּוֹא שְׁעָרָיו
נָכְרִים· וּלְהַגְלוֹתָם מֵאַדְמָתָם טֶרֶם יֵרְדוּ שְׁאוֹל כְּכוֹפְרִים·
כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הָרְאָה· חֲשֵׂכָה גְדֹלָה נֹפֶלֶת וְאֵימָה:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

חֲזֵק עַמְּךָ וִיהִי נָעֳמֶךָ עָלַי וְחַסְדְּךָ יְקַדְּמֵנִי· חִישׁ קִצָּם רְאֵה
לַחֲצָם· פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי· זַרְעָם יִכּוֹן וְיִהְיֶה נָכוֹן· לְפָנֶיךָ

מקורות ומקבילות

אשר אתה וכו' הס עזרו. ע"פ זכ' ח, טו; שמו"ר פר' ל, סי' טו. **טמנו לי רשת וכו'.** ע"פ תה' ט, טז; לה, ז. **הבט שבתם וקימתם.** ע"פ איכ' ג, סג. **את רוח קדשך.** ע"פ ישע' סג, י. **מרו.** ע"פ תה' ה, יא. **זכור איום וכו' ערו ערו.** ע"פ תה' קמ, ז. **כמעשה ידיהם.** תה' כח, ד. **על הגלותם גלות שלימה.** עמ' ח, ו. **בחנתני.** ע"פ דב' ח, ב־ה; ירמ' יז, י; תה' ז, י. **בחרתני.** ע"פ דב' ז, ו־ח. **בכור עוני ביד.** ע"פ דב' ד, כ; ישע' מח, י. **ביד זרים.** ע"פ יחז' יח, ט. **כהודעת וגלית לאביו.** בר' טו, יג. **וגלית.** ע"פ דה"א יז, כה. **בין הבתרים.** ראו בר' טו, ח. לשון חכמים בהרבה מקומות, כמו: אד"נ נוסח ח, פל"ג; מכדר"י מס' דפסחא, פר' יד; מכיל' דרשב"י פ"ו, פכ"ב; סע"ר פ"ח; ב"ר פר' לט, סי' ח. **ובחזיוניו.** בר' טו, יב. הלשון ע"פ יואל ג, ח; איו' ד, יג. **בחר לבניו.** ע"פ בר' טו, יג. **בוא שעריו נכרים.** ע"פ עוב' ח, יא. **ולהגלותם מאדמתם.** ע"פ בר' טו, טז, ורש"י ד"ה כי לא שלם, ע"פ ישע' כז, ח. **ירדו שאול.** ע"פ תה' נה, ט. **כמראה אשר הראה.** הלשון ע"פ במ' ח, ד. מדת"נ פר' פקודי, סי' ה, 'הראה לו הקב"ה התורה והקרבנות וגיהנם ומלכיות, תורה'. **חשכה גדולה.** ע"פ בר' טו, יב. **חזק עמך.** ע"פ ב"ב י, יב. **ויהי נעמך עלי.** ע"פ תה' ל, יח. **וחסדך יקדמני.** ע"פ תה' נט, יא. **חיש קיצם.** ע"פ ירומ' תענית פ"א, ה"א; בבלי סנהדרין, דף לח ע"א, 'זכו אחיש'; ע"פ ישע' ס, כב. **ראה לחצם.** ע"פ שמ' ג, ט; מ"ב יג, ד. **פנה אלי וחנני.** תה' כה, טז. **זרעם יכון.** ע"פ תה' קב, כט. **ויהיה נכון.** ע"פ ב"ב ז, טז. **לפניך ותליכני.** ע"פ תה' מא, יג.

ח"נ והערות

וְהֵמָּה לְרָעָה. תוקן על פי כ"י. בדפוסים: 'וּלְרָעָה הֵם'. **לְנַפְשִׁי חפרו.** כה"נ בכ"י. בדפוסים: 'לְרַגְלַי חפרו'. **כִּי אֶת־רוח.** בכ"י: הַמָּה רוח. **בְּחַנְתַּנִי בְּחַרְתַּנִי.** בכ"י אחרים: 'בְּחַנְתָּנוּ בְּחַרְתָּנוּ'. בדפוסים: 'בְּחַרְתַּנִי בְּחַנְתַּנִי'. **ביד זָרִים.** במח' שד"ל: 'ביד גֵּרִים', בצירי. במח' שמ"ז והרטום: 'ביד הַגֵּרִים', ע"פ תה' פג, ז. וכאן תוקן עפ"י כ"י. **וְגָלִיתָ לאבינו.** בדפוסים: 'וְהִשְׁמַעְתָּ לאבינו'. **בָּחַר לבניו.** בדפוסים: 'גִּזַּר לבניו'. **בְּמִרְדָּם בוא.** בדפוסים: 'זְמַן בוא'. **טֶרֶם יֵרְדוּ שְׁאוֹל כְּכוֹפְרִים.** בדפוסים: עַל־הַמְרוֹתָם בְּיוֹצֵר מְאִירִים, ע"פ בר' טו, טז. **כַּמַּרְאֶה אשר.** בדפוסים: 'בַּמַּרְאֶה אשר'. **אשר הָרְאָה.** במח' שד"ל: 'אשר הֶרְאָה', ה"א בסגול. **וחסדך יְקַדְּמֵנִי.** במח' שד"ל: 'וחסדך יְקַדְּמֵנִי'. **חִישׁ קצם.** בדפוסים: 'הָחִישׁ קצם'.

וְתַצִּיבֵנִי· זְכֹר דָּבָר כִּמְדֻבָּר· עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי· יִשְׁעָךְ תְּמַהֵר עַמְּךָ תְּטַהֵר· מִכָּל־טֻמְאָה כְּהִבְטַחְתָּנִי· קוּמָה וְהָעִיר אֶת־שֵׁם הָעִיר· מִיּוֹם הֱיוֹת יְהוָה שָׁמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

אָמֵן יְהוָה יֵאָמֵן לְעֵינַי· דִּבְרֵי נְבִיאַי וְכָל־חוֹזֵינוּ· מְלָכִים יִרְאוּ וְיָבוֹאוּ· לְהִשְׁתַּחֲוּוֹת לְמַלְכֵּנוּ· רֹב נִפְלָאוֹת גַּם נוֹרָאוֹת· תֶּחֱזֶינָה עֵינֵינוּ· בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים וּבְחֶזְיוֹן· זֶרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

סֶלָה תִּשְׁכֹּן בְּתוֹכֵנוּ וְתִכּוֹן· בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ· לָעַד תְּקוֹמֵם וְגַם תְּרוֹמֵם· קֶרֶן לְדָוִד מְשִׁיחֵנוּ· הָעָם אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ תְּאַשֵּׁר· מִכָּל־גּוֹיִם כִּבְשַׂרְתָּנוּ· אֵל אֵלִי יְהוָה חֵילִי· וּשְׁמוֹ לְמִשְׂגָּב לִי וְחוֹמָה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא:

ה"נ והערות

יִשְׁעָךְ תְּמַהֵר עַמְּךָ תְּטַהֵר. בכ"י: 'קָרֵב מַהֵר עֶדְרָתְךָ וְטַהֵר'. **וְכָל־חוזינו.** בכ"י: 'כָּל־חוזינו'. **רֹב נִפְלָאוֹת גַּם נוֹרָאוֹת.** בכ"י: 'עֲבוּאוֹת נוֹרָאוֹת'. **בְּרַחֲמִים וּבְחֶזְיוֹן.** כה"נ בכ"י פארמה, מס' 2221. בכ"י ותיקן הנ"ל: 'בְּרַחֲמִים וּבְצִבְיוֹן'. בדפוסים: 'יְוָדַע בְּחֶזְיוֹן'. **זֶרַע ברוכי יי.** כ"ה בפסוק שלפנינו ובכ"י. בדפוסים: 'כִּי ברוכי יי'. **מִכָּל־גּוֹיִם.** בדפוסים: 'לְעֵין הַכֹּל'. **וְחוֹמָה.** בכ"י: 'לַחוֹמָה'.

מקורות ומקבילות

זכור דבר וכו' יחלתני. ע"פ תה' קיט, מט. **ישעך.** ע"פ ס"ב כב, לו; ישע' יח, י. **ישעך תמהר.** ע"פ ישע' נח, ח; תה' לא, ג. **עמך תטהר.** ע"פ יחז' לו, כה - לג; משניות יומא, פ"ח, מ"ט; ירוש' יומא, פ"ח ה"ז; שמו"ר פר' ג, סי' יג; מתד"נ פר' מצורע, סי' יח. **תטהר מכל טומאה כהבטחתני.** ע"פ יחז' לו, כה. **קומה והעיר.** ע"פ שופ' יח, ט; ישע' ב, ב־ג; מיכ' ד, א־ב. **שם העיר וכו' ה' שמה.** ע"פ יחז' מח, לה. **אמן ה'.** ירמ' יא, ה. **יאמן לעיני.** ע"פ מ"א ח, כו. **דברי נביאי וכל חוזינו.** ע"פ מ"ב ח, יג. **מלכים יראו ויבואו להתשחות.** ע"פ ישע' מט, ז. **להשתחות למלכנו.** ע"פ זכ' יד, טז. **רוב נפלאות.** ע"פ תה' מ, ו; מדת"ה מז' קו, סי' ג. **רוב נפלאות גם נורלות.** ע"פ תה' קו, כב; קלט, יד; מדת"נ (וורשא), פר' שמיני, סי' יב. **גם נורלות.** ע"פ דב' י, כא; ס"ב ז, כג; תה' קמה, ו. **תחזינה עיינינו.** ע"פ מיכ' ד, יא. **בשובך לציון ברחמים.** ע"פ ישע' נב, ח וזכ' ח, טז; מדת"ה מז' עב, סי' ג. **ובחזיון.** ע"פ יואל' ג, ג; במדב"ר פר' טו, סי' כה; מדת"נ פר' מקץ, סי' ד. **זרע ברוכי ה' המה.** ישע' סה, כג. **סלה תשכון בתוכנו.** ע"פ ירמ' לג, טז. **ותכון.** ע"פ תה' לג, ג. **בית קדשינו ותפארתנו.** ישע' סד, י. **תקומם.** ע"פ ישע' מד, כו. **וגם תרומם.** ע"פ עזר' ט, ט. **קרן לדוד משחינו.** תה' קלב, יח. **העם אשר בחרת.** ע"פ מ"א ג, ח. **תאשר.** ע"פ דב' לג, כט. **מכל גויים כבשרתנו.** ע"פ שמ' יט, ה; דב' ז, ו־ח. **אל אלי.** ע"פ תה' כב, ב. **ה' חילי.** ע"פ חבק' ג, יט. **למשגב לי.** ע"פ תה' נט, יח. **וחומה.** שמו"ר פר' מ, סי' ד, '...אלי חומה לכם וכן לע"ל כביכול ליון, אני נעשה לה חומה'. **יתגדל.** ע"פ יחז' לח, כג.

רשות לקדיש אחר לסוכות, לשמ״ע ושמחת תורה

יָהּ שִׁמְךָ אֲרוֹמְמֶךָ׃ וְצִדְקָתְךָ לֹא־אֲכַסֶּה׃ הֶאֱזַנְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי׃
לֹא אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה׃ וְאֵיךְ אוֹמֵר
כְּלִי חוֹמֶר׃ אֱלֵי יוֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה׃ דְּרַשְׁתִּיהוּ פְּגַשְׁתִּיהוּ׃ לְמִגְדַּל
עֹז וְצוּר מַחְסֶה׃ הַבְהִיר כְּאוֹר מַזְהִיר׃ בְּאֵין מָסָךְ וְלֹא מִכְסֶה׃
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא׃

הַדְּרַת כְּבוֹדְךָ וְעֹז יָדֶךָ׃ מְסַפְּרִים הַשָּׁמַיִם׃ בְּעֵת עֲלוֹתָם וּבְעֵת
פְּנוֹתָם׃ וּבְעֵת שְׁחוֹתָם אַפָּיִם׃ וּמַלְאָכִים נֶהֱלָכִים׃ בְּתוֹךְ
אַבְנֵי־אֵשׁ וּמָיִם׃ יְעִידוּךָ וְיוֹדוּךָ׃ בּוֹרֵא נֵיב שְׂפָתָיִם׃ כִּי תִסְבֹּל
וְלֹא תִבֹּל׃ בְּלִי זְרוֹעַ וְיָדַיִם׃ תַּחְתִּיּוֹת וְעִלִּיּוֹת׃ וְהַחַיּוֹת וְהַכִּסֵּא׃
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא׃

מקורות ומקבילות

יה שמך ארוממך. ע״פ ישע׳ כה, א. **יה... ארוממך.** ע״פ שמ׳ טו, ב; תה׳ ל, ב; קיח, כח. **וצדקתך לא אכסה.** ע״פ תה׳ מ, יא; נא, טז; טז, טו; בנ״ס מב, ט. **האזנתי.** ע״פ שמ׳ טו, כו. **והאמנתי.** ע״פ תה׳ כז, יג; קיט, סו. **לא אשאל ולא אנסה.** הלשון ע״פ ישע׳ ז, יב. **ולא אכסה.** ע״פ שמ׳ יח, ב; דב׳ ו, טז; בבלי תענית, דף ט ע״א. **ואיך אומר כלי וכו׳ מה תעשה.** ע״פ ישע׳ מה, ט; ראו גם כט, טז; י, טו. **כלי חומר אלי יוצרו.** ע״פ ירמ׳ יח, ד. **אלי יוצרו מה תעשה.** ע״פ ישע׳ מה, ט. **דרשתיהו.** ע״פ תה׳ לד, ה; קיט, י. **פגשתיהו למגדל עוז.** ע״פ שמ׳ כ, טו־טז; דב׳ ה, כא. **למגדל עוז.** ע״פ תה׳ סא, ד. **וצור מחסה.** ע״פ תה׳ מו, ב; ישע׳ כה, ד; יואל ד, טז. **הבהיר כאור המזהיר.** ע״פ איו׳ לז, כא. **באין מסך ולא מכסה.** שה״ר פר׳ ב, סי׳ א [ט], ׳בסיני ראו אותו׳, ע״פ דב׳ ה, ד; פדר״ך (מנדלבויס), פי׳ ה, סי׳ ח; מדת״ה סט, א. **ישתבח.** ע״פ תה׳ קח, א; קמז, יב. ב״ר פר׳ מח, סי׳ ז, ׳על כל שבח ושבח שישראל משבחין׳ וכו׳. **ויתפאר.** ע״פ ישע׳ ס, יב־יג; בבלי פסחים, דף קטז ע״ב [פ״י, מ״ה]; מס״ו פר׳ יט, ה״י. **ויתרומם ויתנשא.** ע״פ דני׳ יא, לו. **הדרת כבודך.** ע״פ תה׳ כט, ב; קמה, ה. **ועוז ידך.** ע״פ תה׳ פט, יד; סח״ס יב, יח. **מספרים השמים.** ע״פ תה׳ יט, ב. **בעת עלותם ובעת פנותם.** ע״פ מלא״א, יא; ישע׳ נט, יט; תה׳ קיג, ג. ראו בבלי סנהדרין, דף לא ע״ב. **שחותם אפים.** ע״פ נחמ׳ ט, ו; שמו״ר פר׳ מה, סי׳ ב, ׳השמש והירח והכוכבים באים להשתחוות לפניו׳ וכו׳; מדת״נ (וורשא), פר׳ כי תשא, סי׳ לו. הלשון ע״פ ישע׳ מט, כג. **בתוך אבני אש ומים.** יחז׳ כח, יד. **אש ומים** - שמיס. ע״פ ב״ר פר ד, סי׳ ז, ׳רב אמר אש ומיס. רבי אבא בר כהנא אמר, משוס רב נעלו הקב״ה אש ומיס, ופתכן זה בזה ומהן נעשו שמיס׳. **ויודוך.** תה׳ סז, ד. **בורא ניב שפתיים.** ישע׳ מז, יט. **כי תסבול.** ע״פ ישע׳ מו, ד. **בלי זרוע וידיים** - בלי גוף. ע״פ דב׳ ד, טו; ישע׳ מה, ט. **תחתיות ועליות.** ע״פ ב״ר, פר׳ כב, סי׳ יא, ׳לעליונים והתחתונים אתה סובל; ילקו״ש תו׳, רמז לח, ד״ה כי תעבוד. הלשון ע״פ יהו׳ טו, יט. **והחיות והכסא.** בבלי חגיגה,

ח״נ והערות

יה שמך ארוממך. פיוט לרבי יהודה הלוי. פעמיים סימן ׳יהודה׳, בבית הראשון ובראשי החרוזים. ראו ״יהודה הלוי, שירים״, ערך, הוסיף הקדמות והערות, ישראל לוין, ת״א, אוניברסיטת תל אביב, תשס״ז, עמ׳ 173. יש אומרים רשות זה במקום הקודם והרשות בידי החזן. **ואיך אומר כלי חומר.** כ״ה במח׳ רמ״ו ובולוניא. כנראה צ״ל: ׳ואיך יאמר כלי חומר׳, ראו לוין. **וצור מַחְסֶה.** כ״ה במח׳ רמ״ו ואצל לוין. במח׳ בולוניא נראה: ׳וצור מַחֲסֶה׳. **בְּאֵין מסך.** כ״ה במח׳ רמ״ו ובולוניא. אצל לוין: ׳בְּלִי מסך׳. **הַדְּרַת כְּבוֹדְךָ וְעֹז יָדֶךָ.** כ״ה במח׳ רמ״ו ובולוניא, אמנם במח׳ בולוניא, בטעות הכ״ף סופית נוקד בקמ״ץ. אצל לוין: ״הֲדַר כְּבוֹדְךָ וְעֹז יָדֶךָ״. **וּבְעֵת פנותם וּבְעֵת.** כ״ה במח׳ רמ״ו ובולוניא. אצל לוין: ׳עֶת פנותם וָעֵת׳. **יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא.** לפי לוין לא חוזרים על זה לאחר כל בית, אלא רק בבית הראשון. במח׳ רמ״ו ובולוניא,

וּמִי יְמַלֵּל כְּבוֹד מְחוֹלֵל· הַשְּׁחָקִים בֶּאֱמוּנָתוֹ: חַי עוֹלָם אֲשֶׁר נֶעְלָם· בְּגָבְהֵי רוּם מְעוֹנָתוֹ: וּבִרְצוֹתוֹ בְּבֶן בֵּיתוֹ· בְּאָהֳלוֹ שֶׁת שְׁכִינָתוֹ: וְשָׁם מַרְאוֹת לִגְבוּאוֹת· לְהַבִּיט אֶל־גְּדֻלָּתוֹ: וְאֵין תַּבְנִית וְאֵין תָּכְנִית· וְאֵין קֵץ לִתְבוּנָתוֹ: רַק מַרְאָיו בְּעֵין נְבִיאָיו· כְּמֶלֶךְ רָם וּמִתְנַשֵּׂא·

יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

דְּבַר גְּבוּרוֹת בְּלִי סְפוֹרוֹת· וּמִי יְסַפֵּר תְּהִלּוֹתָיו: אַשְׁרֵי אִישׁ אֲשֶׁר יָחִישׁ· לְהַזְכִּיר עֹז גְּדֻלּוֹתָיו: וְיִסָּמֵךְ בְּאֵל תּוֹמֵךְ· עוֹלָם עַל־גְּבוּלוֹתָיו: וְיַעֲרִיצוֹ שׁוּב וְרָצוֹא· לְהַצְדִּיק דִּין עֲלִילוֹתָיו

ח"נ והערות

תיבת "ישתבח" באה לבדה באמצע השורה. **הַשְּׁחָקִים בֶּאֱמוּנָתוֹ.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. אצל לוין: "שְׁחָקִים בַּאֲמִירָתוֹ". **וְשָׁם מראות.** כ"ה במח' רמ"ו, בש"ן שמאלית, אלא שבטעות באה פתח מתחת לאות ש'. במח' בולוניא: "וְשָׁם מראות", בש"ן ימנית. **מראות לִגְבוּאוֹת.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. אצל לוין: "מראות לְגָבוּאוֹת". **להביט אל־גְּדֻלָּתוֹ.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. אצל לוין: "להביט אל־תְּמוּנָתוֹ". **עולם על־גְּבוּלוֹתָיו.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. אצל לוין: "עולם על־זְרוֹעוֹתָיו". **לְהַצְדִּיק דִּין.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. אצל לוין: "וַיְצַדִּיק דִּין". **דין עֲלִילוֹתָיו.** במח' בולוניא נשמטה העי"ן בטעות ומוכח כן, שהרי הניקוד נמצא שם.

מקורות ומקבילות

דף יב ע"ב, '...והיות הקדש, ומלאכי השרת, וכסא הכבוד, מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם'. **ומי ימלל.** ע"פ תה' קו, ב. **ומי ימלל כבוד מחולל.** בבלי מגילה, דף יח ע"א, ע"פ תה' קו, ב, איו' לז, כ, ותה' סה, ב; מדת"ה מז' יט, סי' ג, 'האדרן וכל מה שיש בה אינן יכולין לספר שבחו של הקב"ה'. **מחולל** - הקב"ה. מש' כו, י, ופי' רש"י. **השחקים באמונתו.** ע"פ תה' לו, ו; מז, יא. **חי עולם.** ע"פ דב' לב, מ; ירמ' י, י; דני' יב, ז; שמו"ר פר' מד, סי' י. **אשר נעלם.** ע"פ שמ' לג, כ; מדת"נ (וורשא), פר' חיי שרה, סי' ג; בבלי ברכות, דף י ע"א; ויק"ר פר' ד, סי' ח; מד' שו"ט מז' קג, ד. **בגבהי רוס.** ע"פ איו' יא, ח. **בגבהי רוס מעונתו.** ע"פ ישע' לג, ה - טז; תה' לג, ד. **רוס** - מל' הרמה וגבהות. ע"פ מל"ל מש' כה, ג. **מעונתו.** ע"פ דב' לג, כז; ירמ' כה, ל; זכ' ב, יז; תה' סח, ו. **וברצותו בבן ביתו.** ע"פ במ' יב, ו-ח; ויק"ר פר' כז, סי' ה, 'בחר הקב"ה במשה', ע"פ תה' קו, כג; מד"א (בובר), ויק', פר' ח, סי' ב. **בבן ביתו** - זה משה רבינו. ע"פ במ' יב, ז; במדב"ר פר' ד, סי' א, 'בן ביתו זה משה'; דב"ר (ווילנא), פר' ב, סי' כט. **באהלו שת שכינתו.** ע"פ שמ' כה, ח-ט; כט, מג-מו; מ, לד-לה; ישע' ח, יח; ירמ' ז, ג; תה' עח, ס; שיר' ז, טו. **מרואות לנבואות.** ע"פ במ' יב, ו; יחז' א, א; מדת"נ (וורשא), פרשת לו, סי' יג, 'שכיתי אין נגלה עליו באספקלריא מאירה, אלא בחלום וחזיון'. **להביט אל גדולתו.** ע"פ שמ' לג, יא; במ' יב, ח; מדת"נ (וורשא), פר' בראשית, סי' א; בבלי ברכות, דף ז ע"א; ויק"ר פר' א, סי' יד. **ואין תכנית ואין תכנית.** דב' ד, טו; ישע' מ, כה; אה"מ, אברהם אבינו, עמ' 4. הלשון ע"פ דב' ד, טז. **ואין קץ לתבונתו.** ע"פ ישע' מ, כח; מ, יב-יח; ירמ' לב, יז-יט; תה' קמז, ה; מש' כא, ל. **רק מראיו בעין נביאיו.** ע"פ במ' יב, ו. **בעין נביאיו.** ע"פ ישע' כט, י. **כמלך רם ומתנשא.** ע"פ ישע' ו, א; דה"א כט, יא. **ומתנשא.** ראו בבלי ברכות, דף נח ע"א, '...זו מלחמת גוג ומגוג'. **דבר גבורות.** ע"פ תה' קו, ב; קמה, ד; איו' מא, ד; בס"ס יח, ג. **בלי ספורות.** ע"פ תה' עח, טו; פסר"ב פי' ט, '...איני יודע לקלס וכו'. **ומי יספר תהלותיו.** ע"פ תה' קו, ב. **אשרי איש.** תה' א, א. **אשר יחיש.** ע"פ ישע' סב, ו. **להזכיר עוז גדולותיו.** ע"פ ישע' יב, ד; תה' קמח, יג; דה"א טז, חי. **ויסמך באל.** ע"פ ישע' כו, ד; ירמ' יז, ז; תה' קיב, ז. **באל תומך.** ע"פ ישע' מא, י; מב, א; תה' קמה, יד; מד"א (בובר), בר' פר' כז, סי' כא, 'תמכתיך בימין צדקי, זה הקב"ה'. **עולם על גבולותיו.** ע"פ ירמ' ה, כב. **ויעריצו שוב ורצוא.** ע"פ מד"א (בובר), ויק' פר' א, סי' א, 'המלאכים כשמשבחים אותו אינם יודעים מקומו; אה"מ, כתפות בעלי השער, עמ' 262, 'עומדים ע' אלף רבוא מלאכים, וכלם מאם לגנה, וכלם משבחים לפני הקב"ה'. **שוב ורצוא.** ע"פ יחז' א, יד. **להצדיק דין עלילותיו.** ע"פ דב' לב, ד; תה' לב, טז.

עֲלִילוֹתָיו: וְיוֹדֶה עַל־אֲשֶׁר פָּעַל· כִּי לְמַעֲנוֹ פְּעֻלּוֹתָיו: כִּי יֵשׁ יוֹם לְאֵל אָיוֹם· וְדִין עַל־כָּל־הַמַּעֲשֶׂה·
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

הִשְׁתּוֹנֵן וְהִכּוֹנֵן· וְהִתְבּוֹנֵן בְּסוֹדֶךָ: וְהִבָּטְתָּ מָה אַתָּה· וּמֵאַיִן יְסוֹדֶךָ: וּמִי הֶכִינְךָ וּמִי הֱבִינְךָ· וְכֹחַ מִי יְנִידֶךָ: וְהַבֵּט אֶל־גְּבוּרוֹת אֵל· וְהָעִירָה כְבוֹדֶךָ: חֵקֶר פְּעָלָיו· רַק אֵלָיו· אַל־תִּשְׁלַח יָדֶךָ: כִּי תִדְרֹשׁ· בְּסוֹף וּבְרֹאשׁ· בַּמֻּפְלָא וּבַמְכֻסֶּה·
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא· לְעֵלָּא לְעֵלָּא

מקורות ומקבילות

ויודה על אשר פעל. ע"פ תה' סד, י. **אשר פעל.** ע"פ במ' כג, כג; ישע' ה, יב; מא, ד; מג, יג; תה' מו, ט. **כי למענו פעולתיו.** ע"פ משל' טז, ד; ישע' מג, ז; בר"ס מג, כז; משל' אבות פ"ו, מי"א; מדת"ג פר' בראשית, סי' יב; תדא"ז (אים שלום), פר' יח, ד"ה חמשה קניין. **כי יש יום לאל וכו'.** ע"פ ישע' ב, יב ותי"ו; מלא' ג, יט; שמו"ר פר' טו, סוף סי' טו, 'וכן לע"ל כשיכנסו כל העכו"ס' וכו'. הלשון ע"פ ירמ' לא, ה. **לאל איום.** ע"פ דב' ז, כא; נחמ' ט, לב. **איום.** ע"פ חבק' א, ז. **ודין על כל המעשה.** ע"פ קה' ג, יז; שמו"ר פר' יז, סי' ד, 'לעת"ל הוא עומד ודן את עולמו בעמידה', ע"פ זכ' יד, ד, לפ' ג, ה; מדת"ג (ורשא), פר' פקודי, סי' ג; מדת"ס מז' מא, סי' ד. **השתונן** - ע"פ תה' עג, כא ורש"י. **והכונן** - הזדמן. ע"פ ישע' נא, יג ורש"י. **והבט מה אתה.** ע"פ משל' אבות פ"ג, מ"א, 'מאין באת? מטפה סרוחה!'; ויק"ר פר' יח, סי' א; מדת"ג פר' חיי, סי' ז. **ומאין יסודך.** ע"פ בר' ב, ז; ג, יט; בר"ס יז, א; לג, י. **ומי הכינך.** ע"פ בר' ב, ז. **והבט אל גבורות אל.** ע"פ ירמ' עז, כא. **והעירה כבודך.** ע"פ תה' מז, ט. **חקור פעליו.** ע"פ בבלי חגיגה, דף יג ע"א. **חקור... רק אליו אל תשלח.** ע"פ איו' יא, ו; בר"ס ג, כב-כג; יח, ב. **רק אליו אל תשלח ידך.** הלשון מאיו' א, יב. **אל תשלח ידך.** בר' כב, יב. **כי תדרוש**

ח"נ והערות

על־אשר פָּעַל. כ"ה במח' רמ"ו ואצל לוין. במח' בולוניא: 'על־אשר יִפְעַל'. **הִשְׁתּוֹנֵן וְהִכּוֹנֵן.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא ואצל לוין. בכ"י המאה הט"ו: 'וְהֻתְּבוֹנֵן. וְהִכּוֹנֵן'. **וְהִבָּטְתָּ מה אתה.** כ"ה אצל לוין. במח' רמ"ו ובולוניא: 'וְהִבָּטְתָּה מה אתה'. **חקר פָּעָלָיו.** כ"ה אצל לוין. במח' בולוניא: 'חקר פֶּעֱלָיו', וכן נראה ממח' רמ"ו. **בַּמֻּפְלָא וּבַמְכֻסֶּה.** במח' רמ"ו: 'בַּמֻּפְלָא וּבַמְכֻסֶּה'. במח' בולוניא: 'בַּמֻּפְלָא וּבַמְכֻסָּה'. אצל לוין: 'בַּמֻּפְלָא וּבַמְכֻסָּה'.

מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

בשבת וחול המועד עוברים לעמ' 90.

יוֹצֵר לְרִאשׁוֹן שֶׁל סוּכּוֹת

אַכְתִּיר זֵר תְּהִלָּה· לְנוֹרָא עֲלִילָה· לְמִי זֹאת עוֹלָה: בְּאֶדֶר רְנָנִים אֶעֱלְסָה· כְּנַף־רְנָנִים נֶעֱלָסָה·
לְמֶלֶךְ רָם וְנִשָּׂא: גַּדְתִּי אַרְבַּע· לְמִסְפַּר רוֹבַע· לְחָן עַל־אַרְבַּע:
אֲסַלֵּד בְּשֶׁבַח וְתוֹדָה· לִפְנֵי קָהָל וְעֵדָה· בְּלָקְחִי לוּלָב וַאֲגֻדָּה· קָדוֹשׁ:

דְּרֹשׁ בָּמוֹ צֶדֶק· לְשָׁפְטָם בְּצֶדֶק· דִּינָם לְהוֹצִיא בְּצֶדֶק: הַלֵּל בָּם אֶפְצָה· וּמְלִיצֵי יַרְצָה· וְכַזָּהָב אֵצֵא: וְרוֹבֵץ בַּפֶּתַח יָבוֹשׁ· וְחֵטְא בְּצוּל תִּכְבֹּשׁ· קְרָאתִיךָ אַל־אֵבוֹשׁ: זֵכֶר סִכּוּךְ לַדּוֹרוֹת· לָהֶם לְהוֹרוֹת· לְסַכֵּךְ וּלְקָרוֹת:

ה"נ והערות

יוצר לא' של סוכות. מיוסד ע"פ א"ב, פרט לחרוז הרביעי. מחברו הוא כנראה ר' אלעזר הקליר. נמצא גם במח' אשכנז ופולין: גולדשמידט, סוכות, עמ' 81–82. ומח' רומניא, דף תא ע"א. **לְמִי זֹאת.** במח' נירנברג: 'בְּמִי זאת'. **רננים אֶעֱלְסָה.** במח' נירנברג: 'רננים אֶעֱלָסָה'. **גדתי אַרְבַּע.** במח' נירנברג: 'גדתי אַרְבָּעָה'. **לְמִסְפַּר רובע.** במח' רומניא: 'בְּמִסְפַּר רובע'. **לִפְנֵי קהל.** באשכנז: 'בְּתוֹךְ קהל'. **להוציא בְּצֶדֶק.** בגולד': 'להוציא לְצֶדֶק'. **וּמְלִיצֵי ירצה.** כ"ה בנוב"ר. באשכנז ומח' רומניא דפ' קושטא: 'וּמְלִיצֵי ירצה'. במח' רומניא דפ' וויניציאה: 'וּמְלִיצֵי ירצה'. **יַרְצָה.** בגולד': 'יְרֻצָּה'. **ורובץ בַּפֶּתַח.** במח' שד"ל: 'ורובץ לַפֶּתַח'. **וְחֵטְא בצול.** כ"ה באשכנז ומח' שד"ל. בכ"י, מח' רמ"ו ובולוניא: 'וְחֵט בצול'. **זכר סִכּוּךְ.** במח' שד"ל: 'זכר שִׁכּוּךְ'. **סכוך לַדּוֹרוֹת.** בגולד': 'סכוך לְדוֹרוֹת'.

מקורות ומקבילות

וכו' וכמוסה. ע"פ בג"ס ג, כח; בבלי תגיגה, דף יג ע"א; ב"ר פר' ח, סוף סי' ב; ילקו"ש יחז', רמז שלט. **נסוף וברוחם.** ע"פ קה' ג, יח; ב"ר פר' ט, סי' ב. **קדים.** כ"י כ"ה, דף 3119ב ודף 130א. **אכתיר.** ע"פ אוי' לו, ב ורמב"ע. **זר תהלה.** ע"פ תה' מ, ד; ק, ד; נחמ' יב, מו. **לנורא עלילה.** ע"פ תה' סו, ה; מדת"נ (וורשא), פר' וישב, סי' ד. **למי זאת עולה.** ע"פ שה"ש ח, ה; מדת"נ (וורשא), פר' כי תשא, סי' יח, 'כנסת ישראל מקלסה להקב"ה וכו'. **בְּאֶחָדֶר.** בבלי שבת, דף י ע"א, 'לבים ומתכסי ומתעטף ומצלי', ע"פ עמו' ד, יב. **כנף רננים נעלסה.** אוי' לט, יג; שמו"ר פר' כה, סי' ח. **למלך רם ונשא.** ע"פ ישע' ו, א; מ, טו; בבלי תגיגה, דף יב ע"ב. **למספר רובע.** ע"פ במ' כג, י. **לחן על ארבע.** ע"פ יחז' א, ה. **אסלד.** ע"פ אוי' ו, י. **לפני קהל ועדה.** ע"פ תה' כו, יב; שם, כז; מש' ה, יד. **בלקחי לולב ואגודה.** ע"פ מדת"ה מז' ח, סי' ה, 'תעלוהו ביד ימין לסלסל בו להקב"ה'. **דרוש במו לדק.** ע"פ ישע' נח, ה. ראו ויק"ר (מרגליות), פר' אמור, פר' ל, סח' ב, ד"ה ד"א תודיעני; מדת"נ פר' אמור, סי' ל. **לשפטם בצדק.** ע"פ ויק' יט, טו. **דינם להוליא בצדק.** ע"פ תה' לז, ו. **ומליצי.** ע"פ אוי' נח, כ. **יַרְצָה.** ע"פ אוי' לג, כו. **וכזהב אצא.** ע"פ מלא' ג, ג; אוי' כג, י. **ורובץ בפתח יבוש.** ע"פ בר' ד, ז. **וחטא בצול תכבוש.** ע"פ מיכ' ז, יט. **קראתיך אל אבוש.** ע"פ תה' לא, יח; מד' שו"ע (בובר) מז' לא, סי' ו. **זכר סכוך לדורות.** ע"פ ויק' כג, מג; מדת"נ פר' אמור, סי' ל. **להם להורות.** ראו פסז"ו שמ', פר' לא, סי' יג. **ולקרות.** ע"פ נחמ' ב, ח.

חֲסוֹת בְּצֵל סֻכָּה· כְּחֹק נְסוּכָה· שִׁבְעָה לְהִסְתּוֹכְכָה: טִלּוּל
עֲנָנִים אֶזְכְּרָה· בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר אַזְכִּירָה· חַסְדֵּי דָוִד זָכְרָה:
יָהּ הָקֵם סֻכָּתוֹ· וְתִכּוֹן מַלְכוּתוֹ· וְתֶרֶב גְּדֻלָּתוֹ: כִּימֵי עוֹלָם·
מַלְכוּתוֹ עַד־הָעוֹלָם· לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

לְדוֹר וָדוֹר תִּמְלֹךְ· וְהוּא עֲדֵי־עַד יִמְלֹךְ· מֶלֶךְ מַמְלִיךְ מָלוֹךְ:
מְהֵרָה לְהַצְמִיחַ יִשְׁעוֹ· עַל־עַם מְשׁוּעוֹ· וְלַעֲבֹר עַל־פִּשְׁעוֹ:
נָחֶזֶה בְּעֻזֶּךָ· בְּשׁוּבְךָ לְגַן־אֱגוֹזֶךָ· עַיִן בְּעַיִן נָחֶזֶךָ: סֻכָּתְךָ עֲלֵיהֶם
תִּמְתַּח· וּבְצֵל לְקוֹחֶיךָ יִמְתַּח· וְלֹא־יַכֵּם מֶרְתָּח:

עֲצִים בְּנָטְלָם אַרְבָּעָה· לִמְזוּזַת רְבוּעָה· לְזוֹכֵר שְׁבוּעָה: פְּרִי
עֵץ הָדָר· אֶקַּח לְנָאֶדָּר· כִּי־כְבוֹדוֹ הוֹד וְהָדָר: צֶמַח תְּמָר·
אֶשָּׂא לְהֵאָמֵר· לְכֻלּוֹ כָּבוֹד אוֹמֵר:

קִיחַת עֲנַף עֵץ עָבוֹת· אֶאֱסוֹר בָּעָבוֹת· לְמַבִּיט בְּרִית אָבוֹת:
רְנָנֵי עֲרָבָה· וְצִמְחֵי רְבָבָה· לְדָגוּל מֵרְבָבָה: שְׁתוּלִים

מקורות ומקבילות

חסות בצל סוכה. ע"פ ישע' ד, ו. **שבעה להסתוככה.** ע"פ ויק' כג, מב; בגלי סוכה, דף מג ע"א. **טלול.** ע"פ נחמ' ג, טו. **טלול עננים אזכרה. בכל דור ודור אזכירה.** ע"פ תר"א ותי"ו, ויק' כג, מג; בגלי סוכה, דף יא ע"ב. **חסדי דוד זכרה.** ע"פ דה"ב ו, מב. **יה הקם סוכתו.** ע"פ עמו' ט, יא. **ותכון מלכותו.** ע"פ מ"א ב, יב. **ותרב גדולתו.** ע"פ תה' עא, כא. **כימי עולם.** מלא' ג, ד. **מלכותו עד העולם.** ע"פ דה"א יז, יד. **לדוד ולזרעו.** תה' יח, נא. **לדור ודור תמלוך.** ע"פ תה' קמו, י. **והוא עדי עד ימלך.** ע"פ ש"ב ז, יג. **מהרה להצמיח ישעו.** ע"פ ירמ' לג, טו. **על עם משועו.** ע"פ ש"ב ו, כא. **ולעבור על פשעו.** ע"פ מ"א ח, כ. **נחזה בעזך.** ע"פ תה' סג, ג. **בשובך לגן אגוזך.** ע"פ שה"ש ו, יא. **עין בעין נחזך.** ע"פ ישע' נב, ח. **סוכתך עליהם תמתח.** ע"פ ישע' מ, כב. **ובצל לקוחיך ימתח.** ע"פ ישע' ד, ו. **ולא יכם מורתח.** ע"פ ישע' מט, י. **למזוזת רבועה.** ע"פ יחז' מא, כא. **פרי עץ הדר.** ויק' כג, מ. **לנאדר.** ע"פ שמ' טו, ו. **כי כבודו.** ראו ויק"ר פ' ל, סי' ט. **הוד והדר.** תה' קד, א. **צמח תמר.** ע"פ ויק' כג, מ; נחמ' ח, טו. **לכולו כבוד אומר.** ע"פ תה' כט, ט. **קיחת ענף עץ עבות.** ע"פ ויק' כג, מ. **למביט ברית אבות.** ע"פ ויק' כו, מב; דב' ד, לא. **רנני ערבה.** ויק"ר פר' ל, סי' יב, ועיי"ש נתל אלו ישראל. **וצמחי רבבה.** ע"פ יחז' טז, ז; בגלי סוטה, דף יא ע"ב. **לדגול מרבבה.** שה"ש ה, י; בגלי

ח"נ והערות

כְּחֹק נסוכה. במח' רומניא: 'בְּחֹק נסוכה'. **חַסְדֵּי דוד.** במח' רומניא וגולד': 'לְחַסְדֵּי דוד'. **יָהּ הָקֵם.** באשכנז: "קֵם". **וְתֶרֶב גדלתו.** במח' רומניא: 'וְתֶרֶב גדלתו'. **מַלְכוּתוֹ עד־הָעוֹלָם.** באשכנז: 'וּמַלְכוּתוֹ עד־העולם'. במח' רומניא: 'וּמַלְכוּתוֹ עד־עוֹלָם'. **ממליך מָלוֹךְ.** במח' שד"ל: 'ממליך מָלוֹך'. **להצמיח יִשְׁעוֹ.** במח' רומניא וגולד': 'להצמיח זַרְעוֹ'. **וְלַעֲבֹר עַל.** באשכנז: 'לַעֲבֹר על'. **בְּשׁוּבְךָ לגן.** במח' נירנברג ורומניא: 'בְּשׁוּבָךְ לגן'. **עַיִן בעין.** באשכנז: 'עֵין בעין'. **נָחֶזֶךָ סֻכָּתְךָ עֲלֵיהֶם.** במח' רומניא: 'לְהַחֲזֶךָ \ סֻכַּת הַנּוֹפֶלֶת'. במח' נירנברג: 'נחזך סֻכָּתְךָ עליהם'. **לקוחיך יִמְתַּח.** בגולד': 'לקוחיך יְמַתַּח'. **עצים בְּנָטְלָם.** במח' נירנברג: 'עצים כְּנוֹטְלָם'. **לִמְזוּזַת רבועה.** במח' נירנברג ושד"ל: 'לִמְזוּזוֹת רבועה'. **לְזוֹכֵר שְׁבוּעָה.** במח' נירנברג: 'לְזֶכֶר בְּרִית שבועה'. בגולד': 'לזוכר בְּרִית שבועה'. במח' רומניא: 'לְזוֹכֵר בְּרִית וּשְׁבוּעָה'. **אקח לְנָאֶדָּר.** בגולד': 'אקח לַנָּאֶדָּר'. **כִּי־כְבוֹדוֹ הוד.** במח' נירנברג: 'כִּי־כֻלּוֹ הוד'. **אאסור בָּעָבוֹת.** במח' רומניא: 'אאסור בְּעָבוֹת'. **רְנָנֵי ערבה.** כ"ה בנוב"ר. במח' רומניא: 'רַעֲנָנֵי ערבה'

בַּחֲצֵרוֹת· בָּם יִפְּדוּ מִצָּרוֹת· לְזֵכֶר חֲצוֹצְרוֹת: תְּכוּנִים לְכַפָּרָה·
לְסוֹרֵרָה כְּפָרָה· בְּלִי צֵאת חֲפוּרָה·
מִפִּי קָדוֹשׁ:

גְּאוּלָּה לְרִאשׁוֹן שֶׁל סוּכּוֹת

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא· בְּנֵי־עֵפֶר מִי־מָנָה·
גּוֹאֵל הַצְּלִיחָה־נָּא· הוֹרְשֶׁיךָ בְּכָל־עוֹנָה:
הָקֵם סֻכַּת הַנּוֹפֶלֶת· וְאַל־תְּהֵא מֻשְׁפֶּלֶת·
זְכֹר אֵימָה הַנִּקְהֶלֶת· חוֹפְפָה כִּי־בַסֻּכָּה נֶאֱהֶלֶת:
טוֹב הַצְּמַח שִׂמְחָתָם· יָה כַּפֵּר אַשְׁמָתָם·
כַּלֵּה עַתָּה אַנְחוֹתָם· לְמַעֲנְךָ חִישׁ פְּדוּתָם:

ה"נ והערות

ובדומה לזה במח' נירנברג. בגולד': רַעֲנָנֵי ערבה. בכ"י: רַעֲנָפֵי ערבה. **וְצִמְחֵי רבבה.** בגולד': כְּצִמְחֵי רבבה. **שתולים בַּחֲצֵרוֹת.** בכ"י ומח' רומניא: שתולים בְּחַצְרוֹת. **יִפְּדוּ מצרות.** בכ"י, מח' רמ"ו ונירנברג: יֻפְּדוּ מצרות. בגולד': יֻפְּדוּ מצרות. במח' רומניא: יֻפְּדוּ מצרות. במח' שד"ל: יִפְּדוּ מצרות. **לְזֵכֶר חצוצרות.** במח' נירנברג: בְּזֵכֶר חצוצרות. בגולד': בִּבְזֵכֶר חצוצרות. **לְסוֹרֵרָה כפרה.** במח' רומניא: לְסוֹרְרָה כפרה. **מִפִּי קדוש.** במח' בולוניא ללא תיבת מִפִּי. באשכנז: מִפְּנֵי קדוש. בנוב"ר, אשכנז ומח' רומניא בא פיוט יאמיר אותך סלה, שהיום לא נהוג לאמרו. **גאולה לא' של סוכות.** מיוסדת ע"פ סדר א"ב, ומיוחסת לרבי אלעזר הקליר. נמצאת גם במנהג אשכנז ופולין: גולדשמידט, סוכות, עמ' 92. ובמח' רומניא, זולת, דף תא ע"ב, בשינויים רבים. הרב מ"ע הרטום כתב שאין לומר פיוט זה, אך בשנים האחרונות נהגו לאמרו. יש אומרים אותו גם בהושענא רבה ע"פ מח' שד"ל ח"ב, דף קע"ח עמ' ב. **אנא הושיעה.** במח' נירנברג: אנא יְיָ הושיעה. **בני־עֵפֶר.** כ"ה במח' רמ"ו, גולד' ובפסוק שלפנינו וכן נראה נכון. במח' בולוניא, נירנברג, שד"ל ורומניא: בני־עָפָר. **סכת הנופלת.** בגולד': סכת דָּוִד הנופלת. **וְאַל־תְּהֵא.** במח' נירנברג: וְאַל־תְּהִי עוֹד. במח' רומניא: וְלֹא־תהא. בגולד': וּבַל תְּהִי עוֹד. **מֻשְׁפֶּלֶת.** במח' רמ"ו: מְשֻׁפֶּלֶת. **אימה הַנִּקְהֶלֶת.** במח' נירנברג: אימה לְךָ נִקְהֶלֶת. **כִּי־בַסֻּכָּה נֶאֱהֶלֶת.** במח' נירנברג: וּבְאֶבְרָתְךָ תְּהֵא נֶאֱצֶלֶת. במח' רומניא: כִּי־בָסֻכָּה נאהלת. בגולד': וּבְצִלְּךָ נאהלת, ע"פ דב' לג, יב. **טוב הַצְּמַח.** במח' רומניא: שוב הַצְּמִיחַ. **עתה אַנְחוֹתָם.** במח' נירנברג ורומניא: עתה אַנְחָתָם. **לְמַעֲנְךָ חיש.** בגולד': לְמַעֲנְךָ חיש.

מקורות ומקבילות

חגיגה, דף עז ע"א; מדת"ג (וורשא), פר' במדבר, סי' יד. **שתולים בחצרות.** ע"פ תה' לב, יד. **יפדו מצרות.** ע"פ תה' כה, כב. **לזכר חצוצרות.** ע"פ במ' י, ט. **לסוררה כפרה.** ע"פ הוש' ד, טז. **חפורה.** ע"פ ישע' כד, כג. **אנא הושיעה נא.** ע"פ תה' קיח, כה; בבלי סוכה, דף לז ע"ב. **בני עפר.** ע"פ בר' יח, כז; ב"ר פר' מט, סי' יא, 'אתה אמרת ואנכי עפר ואפר, חייך' וכו'. **עפר מי מנה.** ע"פ במ' כג, י; מדת"ג (וורשא), פר' בלק, סי' יב. **גואל.** ישע' מט, כ. **הצליחה נא.** ע"פ תה' קיח, כה. **הורשיך.** תה' ט, יא; אגד"ר פר' עז, סי' ב. **הקם סוכת הנופלת.** ע"פ עמו' ט, יא; בבלי סנהדרין, דף לז ע"א. **ואל תהא משפלת.** ע"פ תה' קלו, כג; שמו"ר פר' ב, סי' ה; מדת"ג פר' לו, סי' ד. **זכור אימה.** ע"פ שה"ש ו, ד. **הנקהלת.** ע"פ במ' ח, ט. **חופפה.** ע"פ דב' לג, יב; מדת"ג (וורשא), פר' אמור, סי' כב, 'ואני מגן עליכם בסוכה'. **כי בסכה נאהלת.** ילקו"ש תה', רמז תרסא. **טוב.** ע"פ תה' קמה, ט; דב"ר (ליברמן), פר' דברים, סי' טו. **הלמח שמחתם.** ע"פ אגד"ר פר' כג, סי' א. **כפר אשמתם.** ע"פ תה' עט, ט; בב"ס כת, ד"ה. ראו מדת"ג פר' אמור סי' ל, 'ראשון לחשבון עומות'. **כלה עתה אנחותם.** ע"פ ישע' לה, י; נא, יא. **למענך חיש פדותם.** ע"פ יחז' לו, כב; תה' מד, כז.

מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם· נַהֵג שִׂמְחָתָם·
שַׂמַּח עֲדָתָם· עוֹרֵר פְּדוּתָם:
פְּנֵה לְחָנְנָם· צַמֵּת מְעַנָּם·
קַבֵּל מַעֲנָם· רוֹמֵם הֲמוֹנָם:
שְׁמֹר הֲדוּרִים· שַׂכַּח אֲרוּרִים·
תְּקוֹמֵם עֲדָרִים· כִּקְרִיעַת יַם סוּף לִגְזָרִים:

וממשיכים ב'קדושי אל (לנוהגים לאמרו) וברכו', לקמן עמ' 96.

יוֹצֵר לְשַׁבַּת חוֹל הַמּוֹעֵד שֶׁל סֻכּוֹת

אָת־עַמִּי טוֹבוֹת אֲבַשֵּׂר· וּמֵהֶם בְּרָכוֹת לֹא־אֲחַסֵּר· הָבִיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר:
בְּתֻקָּף וּבְגֹדֶל אֶפְצַר· וְהוֹבִילוּ מַעְשְׂרוֹתֵיכֶם מִלִּבְצַר· אֶל־בֵּית הָאוֹצָר: גּוּשׁוּ לִפְנֵי דִירָתִי· וּתְנוּ־לִי מִבִּרְכָתִי· וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי:
אִם תְּעַשְּׂרוּ תִּתְעַשְּׁרוּ· וְטוֹבוֹת תְּבֻשָּׂרוּ· וּכְאִישׁוֹן עַיִן תֻּנְצָרוּ·
בִּדְבַר מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

מקורות ומקבילות

מלא משאלותם. ע"פ תה' כ, ו; בבלי ברכות, דף טז ע"ב. **נהג שמחתם.** ע"פ תוספתא חגיגה (ליברמן), פ"ח, ה"ד. **שמח עדתם.** ע"פ ישע' כט, יט; לפ' ג, יד־טו; דב"ר פר' ז, סי' ז; מדת"ה מז' יז, סי' ה, 'שובע שמחות, בסוכות'. **עורר פדותם.** ע"פ תה' פ, ג ותי"ו; תה' קל, ז. **פנה לחננם.** ע"פ תה' כה, טז; מדת"ה מז' פו, סי' ח. **צמת מענם.** ע"פ תה' לד, כג; בבלי תענית, דף כט ע"ח, 'ולא הספיקו לומר ילמיתם'; סוטה, דף כ ע"ב, 'פחדא למית'. **קבל מענם.** ע"פ יחז' יד, ד ומל"ד; איו' יח, ב ור"מ קמחי, דקדוק מלות המענה. **רומם.** ע"פ ש"א ב, ז. **המונם.** ע"פ בר' יח, ד. ראו מלבי"ם ש"א יד, טז. **שמור הדוריים.** ע"פ ישע' מה, ב; איכ"ר פר' ח, סי' לג. **שכח ארוריים.** ע"פ תה' קיט, כח. **תקומם עדריים.** ע"פ ירמ' יג, יז; בבלי חגיגה, דף ה ע"ב; איכ"ר פתיחתות, סי' כה, '...עשוייס עדריס' וכו'. **כקריעת יס סוף לגזריים.** ע"פ תה' קלו, יג. **את עמי.** ע"פ שמ' ג, ז. **טובות אבשר.** ע"פ מ"א ח, מב; ישע' נב, ז; מס"ו פר' יט, ה"ז. **ברכות לא אחסר.** ע"פ דב' ב, ז; מלא' ג, י; תה' כג, ח; ילקו"ש תו', רמז תתח. **הביאו את כל המעשר.** מלא' ג, י; שמו"ר פר' מא, סי' ח, 'שהן הופכין את הקללה לברכה'. **בתוקף ובגדול.** ע"פ תי"ו, שה"ש ח, י. **אפצר.** ע"פ בר' יט, ג. **והובילו מעשרותיכם מלבצר.** ע"פ משנ' אבות פ"ה, מ"ח. **אל בית האוצר.** מלא' ג, י; אחמ' י, לט. **גושו לפני.** ע"פ שמ' כג, יז; דב' טז, טז. **דירתי.** ע"פ שמ' כה, ח; מ"א ו, יג; זכ' ח, ג; מדת"ג פר' בחקותי, סי' ה. **ותנו לי מברכתי.** ע"פ שמ' כג, טו; דב' טז, טז־יז; פסר"ב פי' כה, 'הוי זהיריס' וכו'; מד"א בר', פר' כח, סי' לג. **ויהי טרף בביתי.** מלא' ג, י; מש' לא, טו. **אם תעשרו תתעשרו.** בבלי שבת, דף קיט ע"ח, ע"פ דב' יד, כב; מדת"ג פר' ראה, סי' יז; במדב"ר פר' יב, סי' יא; מדמ"ש (בובר), פר' ל, סי' ד. **וכאישון עין תנצרו.** ע"פ דב' לב, י; במדב"ר פר' ב, סי' ו. **בדבר מרום וקדוש.** ע"פ ישע' מז, טו; יחז' כ, מ.

ה"נ והערות

מלא משאלותם. כ"ה בנוב"ר ומח' נירנברג. במח' רומניא וגולד: 'מלא משאלות לבם'. **נהג שמחתם וכו'.** מכאן ועד סוף הפיוט שונה לחלוטין באשכנז ומח' רומניא. **יוצר לשבת חול המועד של סוכות.** מיוחס לר' אלעזר הקליר ומיוסד ע"פ א"ב, פרט לחרוז הרביעי. נמצא גם באתר האקדמיה, עפ"י כ"י רומה, קזנטנזה 69.

דִּפְקוּ שַׁעֲרֵי מְזוּזוֹת· וּבְרָכוֹת אַטִּיף לָכֶם לַחֲזוֹת· וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת: הַשְׁלִישׁוּ פַּעֲמֵיכֶם לְהֵרָאוֹת· עֵינֵיכֶם בַּטּוֹב לִרְאוֹת· אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: וְאֵיטִיבָה מִשְׁאֲרוֹתֵיכֶם· וְטַעֲמוּ וּרְאוּ כֻּלְּכֶם· אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם:

זִילַת חַשְׂרַת מַיִם· וְאֶרֶץ נַחֲלֵי מַיִם· אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם: חֶלְקַת עֵינֶיהָ בְּרֵכָה· אַצְמִיחַ לָכֶם מַרְפֵּא וַאֲרוּכָה· וַהֲרִיקוֹתִי לָכֶם בְּרָכָה: טוֹב אֵל שַׁדַּי· יָרִיק וְיַרְבֶּה לִידִידַי· בְּרָכָה עַד־בְּלִי־דָי:

יָהּ חֶמֹל עַל־קְהָלְךָ· וְיִתְקַף וִיבָרֵךְ עֲמָלְךָ· יִפְתַּח יְהוָה לְךָ: כָּבוֹד חַסְדּוֹ הַטּוֹב· יֵיטִיב לְךָ עַיִן הַטּוֹב· אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב: לַעֲמוּסֵי מֵעַיִם· יַדְגִּים כְּנַחֲלֵי מַיִם· אֶת־הַשָּׁמַיִם:

מֵיטִיב לַכֹּל אַחֲרִיתוֹ· לְבַל־תִּכְרֵת תִּקְוָתוֹ· לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ: נָא זְכֹר חֲסָדֶיךָ· לְרוֹמֵם שְׁנֵי שָׁדֶיךָ· וּלְבָרֵךְ

ח"נ והערות

דִּפְקוּ שערי. במח' רמ"ו: "דָּפְקוּ שערי". **לכם לַחֲזוֹת.** באתר האקדמיה: "לכם להזות". **בַּטּוֹב לראות.** באתר האקדמיה: "בטובי לראות". **אצמיח לָכֶם.** באתר האקדמיה: "אצמיח לה". **יריק וְיַרְבֶּה.** במח' שד"ל: "יריק וְיַרְבֶּה". **על־קְהָלְךָ.** במח' רמ"ו: "על־קְהָלְךָ". **עֲמָלְךָ.** במח' רמ"ו: "עֲמָלָךְ". **כָּבוֹד חסדו.** במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל: "כּוֹבֵד חסדו". בכ"י: "כְּבוֹד חסדו וכאן תוקן ע"פ אתר האקדמיה.

מקורות ומקבילות

וברכות אטיף וכו' ובחנוני נא בזאת. ע"פ מלא' ג, י; בבלי תענית, דף ט ע"א; מדת"נ פר' ראה, הוספה, סי' א. **השלישו פעמיכם להראות.** ע"פ שמ' כג, יז; דב' טז, טז; ירוש' שקליס פ"ב, ה"ג [דף ט ע"ב]. **עיניכם בטוב לראות.** ע"פ ישע' סד, ג; תה' קו, ה; איו' ז, ז. **אמר ה' לצבאות.** מלא' ג, י. **ואיטיבה משארותיכם.** ע"פ דב' כח, ה; ילקו"ש תו', רמז תתס. **וטעמו וראו כלכם.** ע"פ תה' לד, ט. **אם לא אפתח לכם.** מלא' ג, י. **חשרת מים.** ש"ב כב, יב; בב"ס לט, כח; בבלי תענית, דף ט ע"ב. **וארץ נחלי מים.** ע"פ דב' ח, ז. **את ארבות השמים.** מלא' ג, י. **אלמיח לכם.** ע"פ יחז' כט, כח; פדר"א פר' מז, ילמדנו להס למה למתתי לכס'. **מרפא וארוכה.** ע"פ ירמ' ל, יז; לג, ו. **והריקותי לכם ברכה.** מלא' ג, י. **טוב אל שדי.** ע"פ בר' מג, יד. **יריק וירבה.** ראו ב"ר פר' ו, סי' יא, 'רבות לאב, רבות לבן'. **לידידי** - אלו ישראל. בבלי מעחות, דף מג ע"ב, ע"פ ירמ' יב, ז. **ברכה עד בלי די.** מלא' ג, י. **יה חמול.** ע"פ ישע' סג, ט; יואל ב, יח. **על קהלך.** ע"פ בר' לה, יא; דב' כג, ב. **ויברך עמלך.** ע"פ דב' ב, ז; כח, יב; תה' ל, יח; משל' י, כב; ספרי במד', פר' נשא, פי' מג; פסז"ו דב', דף כה ע"א, 'מלמד שהברכה מצויה בכל משלחת ידיס'. **יפתח ה' לך.** דב' כח, יב. **כבוד חסדו.** ראו מדת"ה מז' ל, סי' יב, 'כשא הכבוד מתוקן בחסדו'. **חסדו הטוב.** ע"פ תה' סג, ד; סט, יז. **ייטיב לך.** ע"פ דב' ד, מ. **עין הטוב.** ע"פ בב"ס יא, טו. **את אוצרו הטוב.** דב' כח, יב. **לעמוסי מעים.** ע"פ ישע' מו, ג; מדת"נ (וורשא), פר' במדבר, סי' כ; ילקו"ש תו', רמז תתל. **ידגים כנחלי מים.** ע"פ ירמ' לא, ח. **את השמים.** דב' כח, יב. **מיטיב לכל.** ע"פ תה' קיט, סח; קמה, ט; ספ"י, קדה"י א, ד, א. **אחריתו.** ע"פ דב' ח, טז; ישע' מו, י; ירמ' כט, יא; תה' לז, לז; איו' ח, ז; קה' ז, ח. **לבל תכרת תקותו.** ע"פ ש"ב יד, יד; הוש' ב, יח; בב"ס ב, י; איי"א ח"ב, כלל קמד, ס"כ, 'כמו שהבטחת על ידי נביאך' וכו'. **לתת מטר ארצך בעתו.** דב' כח, יב; דב"ר פר' ז, סי' ו. **מטר ארצך בעתו.** ע"פ ירמ' ה, כד; יחז' לד, כו; בבלי תענית, דף ו ע"א; ויק"ר פר' לה, סי' יב. **נא זכור.** ע"פ מ"ב כ, ג; ישע' לח, ג. **זכור חסדיך.** ע"פ תה' כה, ו; לח, ג; קלו, כג. **לרומם שני שדיך.** ע"פ שה"ש ד, ה; שה"ר פר' ד, סי' ה; פסז"ו שה"ש פר' ד, פ"ה. **ולברך את כל וכו'.** דב' כח, יב.

אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ׃ סְפִיקַת רִבּוּי רְבִיבִים· אֶעֱרֹךְ מִמַּיִם שְׁבִיבִים· וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים׃

עִיר וּבֵית נָוֶה· תֶּחֱזֶה וְתִשְׂמַח וְתִתְנַוֶּה· וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה׃ פּוֹדֶה אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים· אָמַר אַתֶּם אֱלֹהִים· וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים׃ צוֹעֲקֵי פְּנֵי שָׁמַיִם· יִחְיוּ מִיּוֹמַיִם· מִטַּל הַשָּׁמַיִם׃

קָדוֹשׁ הַשּׁוֹכֵן בְּעֶרֶץ· יַשְׁבִּיעֵנוּ מִפְּרִי הָאָרֶץ· וּמִשְׂמַנֵּי הָאָרֶץ׃ רְצוּצִים בְּצָרָה לַחְפֹּשׂ· וְעַמּוֹ בְּטוֹב לִדְרֹשׁ· וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃ שֵׂם וּשְׁאֵרִית יִתֵּן· לַעֲדָתוֹ בַּל־יִתְמַתֵּן· יֱהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן׃ תּוֹפִיעַ אַדֶּרֶת לָקַח טוֹב וַיִּגְלֹם· וּבְבֵית־הַקָּדָשִׁים לִתֵּן שָׁלוֹם· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם· קָדוֹשׁ׃

וממשיכים ב'ברכו', לקמן עמ' 96.

יוֹצֵר לְשִׂמְחַת עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה

אוֹם כְּאִישׁוֹן נִנְצָרֶת· חֲשֹׁךְ אוֹתָהּ מִבַּצֹּרֶת· בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי עֲצֶרֶת׃ בָּאת בְתַחַן

מקורות ומקבילות

ספיקת רבוי רביביס. ע"פ ירמ' יד, כב; תה' סה, יא. **והלוית גויס רביס.** דב' כח, יב. **עיר ובית טוב.** ע"פ יסע' לג, כ. **ובית טוב.** מכדר"י בבלח, מס' דסיכה, פר' ג, ד"ה זה אלי, ע"פ תה' עט, ז. **תחזה ותשמח.** שמו"ר פר' כה, סי' ח, ע"פ יסע' לג, כ. **ותתנוה.** ע"פ יסע' לב, יח; ירמ' לג, יב; יחז' לד, יד. **ואת לא תלוה.** דב' כח, יב. **פודה אלהי האלהים.** ע"פ ש"ב ז, כג; ירמ' לא, י; דה"א יח, כא; תה' כה, כב. **אמר אתם אלהים.** ע"פ תה' פב, ו. **ויתן לך האלהים.** בר' כז, כח. **צועקי פני שמים.** ע"פ בר' יט, יג; שמ' ב, כג - ג, ט; מ"א ח, כב; פדר"א פר' מג, והסס פורסים את ידיהם לשמים; בבלי ברכות, דף ה ע"ב, ובגלבד שיכוין לבו לשמים. **יחיו מיומים.** ע"פ הוש' ו, ב; ב"ר פר' לא, סי' ז, אין הקב"ה מניח את הצדיקים בצרה ג' ימים. **מטל השמים.** בר' כז, כח; זכ' ח, יב. **קדוש השוכן.** ע"פ שמ' כה, ח; יסע' מ, טו; תה' מו, ה. **בערץ** - עניין מעוז. ע"פ מתמ"נ לות ע, שורש ערץ. **ישביענו מפרי הארץ.** ע"פ ויק' כה, יט; זכ' ח, יב; תה' פא, יז. **ומשמני הארץ.** בר' כז, כח; ב"ר פר' סו, סי' ג. **רצוצים בצרה לחפוש.** ע"פ יסע' נח, ו. **ועמו בטוב לדרוש.** ע"פ אס' י, ג. **ורוב**

ח"נ והערות

ספיקת רבוי. במח' רמ"ו: 'ספיקת רְבוּי'. **אֶעֱרֹךְ מִמַּיִם שְׁבִיבִים.** באתר האקדמיה: 'אעדיף ממים מרובים'. **ובית נָוֶה.** במח' רמ"ו ואתר האקדמיה: 'ובית נָאוֶה'. **וְתִשְׂמַח ותתנוה.** באתר האקדמיה: 'תשמח ותתנוה'. **השוכן בְּעֶרֶץ יַשְׁבִּיעֵנוּ.** באתר האקדמיה: 'השוכן ערץ \ שבעינו'. **בצרה לַחְפֹּשׂ.** במח' רמ"ו: 'בצרה לַחֲפוֹשׂ'. **ועמו בְּטוֹב.** במח' שד"ל: 'ועמו בַּטוֹב'. **לקח טוב.** באתר האקדמיה ללא תיבת 'טוב'. **ובבית הַקָּדָשִׁים.** באתר האקדמיה: 'ובבית הקודש'. **לִתֵּן שלום.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא ושד"ל: 'לְתֵת שלום'. באתר האקדמיה: "יתן שלום'. **יוצר לשמיני עצרת ושמחת תורה.** מיוסד ע"פ א"ב, פרט לחרוז הרביעי. נמצא גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 335–336. ובמח' רומניא, דף תיג ע"א. במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל בא יוצר 'אִמְרַת רֶגֶן אֶעֱרוֹכָה' במקום 'אוֹם כְּאִישׁוֹן נִנְצָרֶת', הנלקח מהמח' הקדומים מיוצר

לְפָנֶיךָ· לְחַלּוֹת אֶת־פָּנֶיךָ· בִּיטָה וּפְקַח עֵינֶיךָ: גַּלֵּה לָהּ יוֹמָךְ· וַחֲמֹל עַל־עַמָּךְ· שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יֶשָּׂגוּ מֵעִמָּךְ: בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי· שְׂמָחוֹת הַזְּמִינִי· וּסְכוֹת־נָא מַעֲנִי· קָדוֹשׁ:

דּוֹרְשִׁים בְּתַכְלִית מוֹעֲדָם· גִּשְׁמֵי נְדָבוֹת בְּמַעֲמָדָם· צְפֵה־נָא עָמְדָם: הַשְׁקִיפָה עֲלֵיהֶם מִמְּרוֹמִים· וּזְכֹר שְׁלֹשֶׁת קְדוּמִים· וְהַמְּלֵא עַל־צֶאֱצָאֵימוֹ רַחֲמִים: וְאִם־עִקְּלוּ בְּרֶשַׁע· חוּסָה וַעֲבֹר עַל־פֶּשַׁע· נִשֵּׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע:

זוֹעֲקִים אֵלֶיךָ בְּכָל־לֵב· הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב· כּוֹנֵן מְקוֹם עַיִן וָלֵב:

ה"נ והערות

לשמיני עצרת עבור חו"ל, היות ובא"י שמיני עצרת ושמחה תורה חלים באותו יום מה שאין כן בגולה, ע"פ החוברת של הרב מ"ע הרטום. **בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי.** במח' נירנברג: 'בְּיוֹם שְׁמִינִי'. **בָּאת בְּתַחַן.** במח' נירנברג: 'בָּאתִי בתחן'. בגולד': 'בָּאָה בְּתַחֲנוּן'. **גלה לָהּ.** במח' רומניא: 'גלה לָךְ'. **שָׂשׂוֹן ושמחה.** באשכנז ומח' רומניא תיבת 'שָׂשׂוֹן' נשמטה. **יֶשָּׂגוּ מעמך.** באשכנז: 'יֶשָּׂיגוּ מעמך'. **צפה־נא עָמְדָם.** בגולד': 'צפה־נא לְעוֹדְדָם'. **וְהַמְּלֵא על.** במח' רומניא: 'וְהַמְצֵא על'. **חוסה וַעֲבֹר.** במח' נירנברג: 'חוסה וְעָבוֹר'. במח' רומניא: 'חוסה עוֹבֵר'. **נִשֵּׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע.** במח' נירנברג: 'וְהַצְמֵיחַ לָנוּ יֵשַׁע'. בגולד': 'וְהַצְמַח לָמוֹ יֵשַׁע'. במח' רומניא: 'לְהַצְמֵיחַ לָמוֹ יֵשַׁע'.

מקורות ומקבילות

דגן ותירוש. בר' כז, כח. **סס ושאריית יתן.** ע"פ ירמ' כג, ג; מיכ' ד, ז; ה, ו"ז; לפ' ג, יב־כ; זכ' ח, ו־כג. **ה' עוז לעמו יתן.** תה' כט, יא. **תופיע אדרת.** ע"פ מלא' ג, כג; בבלי עירובין, דף מג ע"ב; מדת"כ פר' מספטים, סי' יב. **אדרת** - אליהו. ע"פ מ"א יט, יג; יט, יט; מ"ב ב, יג־יד. **לקח טוב ויגלם.** ע"פ מ"ב ב, ח. **ובנית הקדשיס ליתן שלוס.** ע"פ חג' ב, ט. **ה' יברך את עמו בשלוס.** תה' כט, יא; מכדר"י יתרו, מס' (דעמלק) [דוישמע], פר' א, '...ופנו והלכו איש למקומו'; ספרי במ', פי' מב, ד"ה ויסע לך שלוס. **אוס כאישון נגלרת.** ע"פ דב' לב, י; זכ' ב, יב; תה' יח, ח. **ביוס השמיני עצרת.** במ' כט, לה; במדב"ר פר' כא, סי' כג; מדת"כ פר' פינחס, סי' יג. **בא את בתחן לפניך.** ע"פ מ"א ח, לג; תה' קמב, ג. **לחלות את פניך.** ע"פ זכ' ז, ב; ח, כא־כב; תה' קיט, נח. **ביטה.** ע"פ תה' יג, ד; איכ' א, יא; ע"פ דב' ד, ו; ב"ר פר' עב, סי' ה. **ביטה ופקח עיניך.** ע"פ מ"ב יט, טז; דני' ט, יח; ספ"ב ב, טז־יח. **גלה לה יומך.** ע"פ חבק' ב, ג; מלא' ג, א־ב; ג, כג; דני' יב, ח־ט; בבלי פסחים, דף מד ע"ב, 'דבריס מכוסיס מבני אדס' וכו'; סנהדרין, דף לז ע"ב. **וחמל על עמך.** ע"פ יטע' סג, ט; יואל' ב, יח; מדת"כ מז' קטז, סי' א. **ששון ושמחה יָשָׂגוּ.** ע"פ יטע' לה, י; נא, יא. **יָשָׂגוּ מעמך.** בבלי ר"ה, דף יז ע"א, 'בזמן שאתה שומע קול תתגוני'. **ביום השמיני שמחות הזמיני.** ע"פ ויק' כג, לו; במ' כט, לה; בבלי סוכה, דף מה ע"ב, 'עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך'; במדב"ר פר' כא, סי' כד; מדת"כ פר' פינחס, סי' טו. **וסכות נא מעני.** ע"פ תה' ו, ט; כז, ז. **דורשיס בתכלית מועדם.** ע"פ דה"א יב, לג; בבלי שבת, דף עה ע"א, ע"פ דב' ד, ו; ב"ר פר' עב, סי' ה. **גשמי נדבות.** תה' סח, י; משל' תעניית פ"ג, מ"ח, 'אלא גשמי רצון ברכה ונדבה'. **במעמדם.** ע"פ ויק' כו, ד; בבלי תעניית, דף כג ע"א. **השקיפה עליהס ממרומיס.** ע"פ דב' כו, טו; מד"ז שס"ם פר' ו, פ"י, '...טובה לעולם, בהשקפה הוא מביאה'. **וזכור שלשת קדומיס.** ע"פ ויק' כו, מב; ירומ' סנהדרין, פ"י, ה"א [דף נ ע"א]; בבלי שבת, דף נה ע"א ותוספות ד"ה ומואל אמר. **והמלא על מאצאימו רחמיס.** ע"פ מ"ב יג, כג. **ואס עקלו ברשע.** ע"פ מ"א ח, מז; ירמ' יד, כ. **עקלו.** ע"פ חבק' א, ד. **חוסה.** יואל' ב, יז. **ועבור על פשע.** ע"פ מיכ' ז, יח; במדב"ר פר' יב, סי' א, 'שהעביר זעמו מהם ועבר על פשעיהם'. **נושא עון וכו'.** ע"פ שמ' לד, ז; במ' יד, יח; מיכ' ז, יח. **זועקיס אליך בכל לב.** ע"פ ש"ב ז, כז; דה"א כח, ט; דה"ב טו, ב. **הרופא לשבורי לב.** תה' קמז, ג; ויק"ר פר' ז, סי' ב. **כונן מקוס.** ע"פ שמ' טו, יז; מכדר"י בשלח, מס' דשירה, פר' י, 'תכיב בית המקדש' וכו'. **מקוס עין ולב.** ע"פ מ"א ט, ג; דה"ב ז, טז; ספרי דב', פי' מ, 'כביכול אין עיני ולבי אלא שס'.

חֶטְאָם תִּנְאֹם לְכַפֵּר· בְּרִיתְךָ לְבַל־תָּפֵר· בִּזְכוּת אִמְרֵי שֶׁפֶר:
טוֹב שׁוֹכֵן רוּמָה· חִישׁ קֵץ נֶחָמָה· וְעוֹרֵר יְשֵׁנֵי אֲדָמָה:

יָהּ שׁוֹכֵן עֲלִיּוֹת· וְרַב־עֲלִילִיּוֹת· עַתָּה כַּנֵּס גָּלִיּוֹת: כָּל־שׂוֹנְאִים לְהַאֲבִיד· וַאֲהוּבֶיךָ שְׂמָחוֹת לְהַרְבִּיד· בְּמַלְכוּת מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְרוֹמֵם· בֵּית־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם· צָרִים מֶנּוּ לְהַדְמֵם:

מְהַלְּלִים לְךָ בַּחֲגִיגָתָם· שׁוּר קְהַל עֲדָתָם· וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקָתָם:
נֶגְדְּךָ בְּחִין עוֹמְדִים· וְעַל־דַּלְתוֹתֶיךָ שׁוֹקְדִים· וְאוֹתְךָ בְּהַתְמֵד מְיַחֲדִים: שִׂיחָם לְפָנֶיךָ יֶעֱרַב· וְחַשְׂכֵּם מִיּוֹם קָרָב· וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא־תִקְרַב:

מקורות ומקבילות

חטאם תנאם לכפר. ע"פ יחז' לו, כה־כו. **בריתך לבל תפר.** ע"פ ויק' כו, מד; שופ' ב, א; ירמ' יד, כא; לא, לד־לו. **בזכות אמרי שפר.** ע"פ ספרי דב', פי' שו, 'כך דברי תורה מכפריס על כל עונות ועבירות'; מדמ"ש פר' ו, פ"ג. **אמרי שפר** - אלו דברי תורה. מדת"ה מז' פא, סי' ד. **טוב שוכן רומה.** ע"פ ישע' לג, ה; לג, טז; שמו"ר פר' כה, סי' ח, 'זה הקב"ה'. **חיש קץ נחמות.** ע"פ ישע' ס, כב; דני' יב, ו. **ועורר ישני אדמה.** ע"פ ישע' כו, יט; דני' יב, ב; בבלי סנהדרין, דף ל ע"א ורש"י ד"ה ה"ג האומר אין תחיית. **יה שוכן עליות.** ע"פ ישע' לג, ה. **עליות.** ע"פ תה' קד, ג. **ורב עליליות.** ע"פ ש"א ב, ג; ירמ' לב, יט; תדא"ר פר' ח, ד"ה כיולא בדבר. **כנס גליות.** ע"פ דב' ל, ג־ה; ישע' יא, יא־טז; מג, ה־ו; נו, ח; ירמ' כג, ג; מיכ' ד, ו־ז; לפ' ג, יט־כ; מדת"נ פר' בשלח, סי' יא. **כל שונאים להאביד.** ע"פ דב' ז, י; עוב' א, ח; תה' קמג, יב; ספי"ו לא, כ. **ואהוביך** - ישראל. ע"פ דב' ז, ח; מ"א י, ט; ירמ' לא, א־ב; הוש' ג, א; יא, א; מלא' א, ב; דה"ב ט, ח. **שמחות להרביד.** ע"פ לפ' ג, יח; תה' עג, ז; תדא"ר פר' יח, 'באהבה שהוא אוהב אותן' וכו'. **במלכות משיח בן דוד.** ע"פ ישע' יא, א ואילך; מדת"נ פר' שמיני, סי' ט, 'בימות המשיח ויהא שמחה' וכו'. **למעלה למעלה לרומם.** ע"פ תה' עח, סט; עזר' ט, ט; בבלי שבת, דף יא ע"א, ר"ה ורש"י. **בית מקדשך השמם.** ע"פ ישע' סד, ט־י; תה' עט, א; דני' ט, יח; יא, לא; מדת"נ פר' בראשית, סי' כג, ע"פ דני' ח, יג. **צריס מנו להדמם.** ע"פ תה' עט, ג; ר"ז; מדת"נ פר' בראשית, סי' כג, 'עד מתי הן מרמס לאומות העולם?'; בר' רבתי עמ' 52, ד"ה ואשמעה. **מהלליס לך בחגיגתם.** ע"פ ישע' יב, ה־ו; נחו' ב, א; תה' מב, ה; איכ"ר (בובר), פר' א, סי' טז, 'עולה לפעמי רגלים ואומרת שיריס חמריס להקב"ה'. **ושמע קול צעקתם.** ע"פ במ' כ, טז; תה' לד, יח; בב"ס ד, ה; משנ' תענית פ"ב, מ"ד; תוספתא ברכות (ליברמן), פ"ג, ה"ז. **נגדך.** ע"פ בר' רבתי עמ' 143, 'סס פניו בתפלה נגד הקב"ה'. **בחין עומדים.** ע"פ איו' מא, ד ורש"י; מדת"נ (ווהסא), פר' תזריע, סי' ב, 'האדם עומד ומדבר ומשבח להקב"ה'. **ועל דלתותיך שוקדים.** ע"פ משל' ח, לד; סה"ש ו, טז; מס' קטנות, מס' דרכ"א, פרק המיונן, הל' כג. **ואותך בהתמד מיחדים.** ע"פ ב"ר פר' כ, סי' ז; שה"ר פר' ב, סי' טז, 'ואני מיחדת שמו'; פדר"א פר' ד.

ח"נ והערות

תִּנְאֹם לכפר. במח' נירנברג: 'תְּמַהֵר לכפר'. במח' רומניא: 'תִּנְאַם לכפר'. **בְּרִיתְךָ לְבַל.** במח' נירנברג: 'וּבְרִיתָם אַל־'. בגולד': 'וּבְרִית אַל־'. **תָּפֵר.** במח' רמ"ו וקד"א: 'יָפֵר'. **אמרי שֶׁפֶר.** בגולד' ומח' רומניא: 'אמרי שֶׁפֶר'. **שׁוֹכֵן רומה.** בגולד' ומח' רומניא: 'הַשּׁוֹכֵן רומה'. **וְרַב־עֲלִילִיּוֹת.** במח' נירנברג: 'רַב הָעֲלִילִיּוֹת'. בגולד' ומח' רומניא: 'וְרַב הָעֲלִילִיּוֹת'. **עַתָּה כַּנֵּס גליות.** במח' נירנברג: 'יְתַמֵּהַר לְקַבֵּץ גליות'. **כל־שׂוֹנְאִים.** במח' שד"ל: 'כל־שׂוֹנְאֶיךָ'. במח' נירנברג ורומניא: 'כל־שׂוֹנְאֵיהֶם'. בגולד': 'כל־שׂוֹטְנִים'. **וַאֲהוּבֶיךָ שמחות.** בגולד' ומח' רומניא: 'וְאוֹהֲבֶיךָ שמחות'. **לְהַרְבִּיד.** במח' נירנברג: 'לְהַזְבִּיד'. **צָרִים מנו.** במח' נירנברג ורומניא: 'וְצָרִים מנו'. **מהללים לָךְ.** במח' נירנברג ורומניא: 'מהללים לָךְ'. **קול צַעֲקָתָם.** בגולד': 'קול זַעֲקָתָם'. **בְּחִין עומדים.** בגולד': 'בְּתֵחַן עומדים'. **וְאוֹתְךָ.** במח' נירנברג ורומניא: 'וְאוֹתָךְ'. **בְּהַתְמֵד מיחדים.** במח' רומניא: 'בְּהֶתְמֵד מיחדים'. **וְחִשְׂכֵּם.** במח' רמ"ו, בולוניא וגולד': 'וְחָשְׂכֵם'. במח' נירנברג ורומניא: 'וְחִשְׂכֵם'. **מִיּוֹם קרב.** במח' רמ"ו: 'בְּיוֹם קרב'.

עַטֶּרֶם רֹב בְּרָכוֹת· וְחַיִּים אֲרֻכּוֹת· עֲדֵי עַד מַאֲרִיכוֹת: פְּתַח לָמוֹ אוֹצָרְךָ· וְכַיָּם עָלֵימוֹ אֲמָרְךָ· וְאַל־יֵבוֹשׁוּ מִסִּבְרְךָ: צָקוּן לַחֲשָׁם תִּשְׁמַע· קוֹל מְבַשֵּׂר לְהַשְׁמַע· טוֹבוֹת וְנֶחָמוֹת בְּמִשְׁמָע:

קוֹלוֹת אַרְבָּעָה לְהַחֲישָׁה· וּלְעֶזְרָתֵנוּ חוּשָׁה· וְצוֹרְרֵינוּ תַּכְחִישָׁה: רָם עַל־רָמִים· שַׂמַּח עֲגוּמִים· בְּבָנוּי כְּמוֹ רָמִים: שִׂבְחֲךָ בְּפִימוֹ מְתַנִּים· וְגָדְלְךָ בְּלִבָּם מְשַׁנְּנִים· וְיִחוּדְךָ בְּכָל־יוֹם עוֹנִים: תּוֹקְפִים וְהוֹדָיָה רוֹחֲשִׁים· רוֹעֲשִׁים וְלוֹחֲשִׁים· וְאוֹתְךָ מַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים· קָדוֹשׁ:

ה"נ והערות

וחיים אֲרֻכּוֹת. כ"ה במח' רמ"ו וגולד'. במח' בולוניא, שד"ל, נירנברג ורומניא: 'וחיים אֲרוכות'. **למו אוֹצָרְךָ.** בגולד': 'למו אוֹצָרֶךָ'. **עלימו אֲמָרְךָ.** במח' נירנברג: 'עלימו מַאֲמָרְךָ'. בגולד': 'עלימו אֲמָרֶךָ'. במח' רומניא: 'עלימו אִמְרָךְ'. **מִסִּבְרְךָ.** בגולד': 'מִסִּבְרֶךָ'. במח' רומניא: 'מִשֹּׂבְרְךָ'. **צָקוּן לחשם.** במח' רמ"ו ורומניא: 'צָקוּן לחשם'. **קוֹל מבשר.** באשכנז ומח' רומניא: 'וְקוֹל מבשר'. **לְהַשְׁמַע.** במח' רמ"ו ורומניא: 'לְהַשְׁמַע'. במח' נירנברג: 'בְּהַשְׁמַע'. **ונחמות בְּמִשְׁמָע.** במח' רומניא: 'ונחמות בְּמַשְׁמַע'. בגולד': 'ונחמות בְּמַשְׁמָע'. **קולות אַרְבָּעָה.** במח' נירנברג: 'קולות אַרְבַּע'. **וְצוֹרְרֵינוּ תכחישה.** במח' רומניא: 'וּלְצוֹרְרֵנוּ תכחישה'. **שמח עגומים.** באשכנז: 'שמח נֶפֶשׁ עגומים'. **שִׂבְחֲךָ בפימו.** במח' רמ"ו: 'שְׂבָחֲךָ בפימו'. במח' נירנברג: 'שְׂבָחֲךָ בפימו'. במח' רומניא: 'שִׂבְחָךְ בפימו'. **וְגָדְלְךָ בְּלִבָּם.** בכ"י ומח' רמ"ו: 'וְגָדְלָךְ בלבם'. במח' נירנברג: 'תּוּקְפָךְ בלבם'. במח' רומניא: 'וְגָדְלָךְ בְּפִיהֶם'. **מְשַׁנְּנִים.** במח' נירנברג: 'מְרַנְּנִים'. **וְיִחוּדְךָ בכל.** בגולד': 'וְיִחוּדְךָ בכל'. **רוֹעֲשִׁים ולוחשים.** במח' נירנברג: 'רוֹגְשִׁים ולוחשים'. **וְאוֹתְךָ מעריצים.** במח' נירנברג: 'וּקְדָשָׁתְךָ מעריצים'. במח' רומניא: 'וְאוֹתָךְ מעריצים'.

מקורות ומקבילות

שיחס לפניך יערב. ע"פ תה' קד, לד; שה"ש ב, יד; מדת"ה מז' קמט, סי' ה. **והשכם מיום קרב.** ע"פ ישע' ב, ד; מיכ' ד, ג-ד; זכר' ט, י. **וממחתה כי לא תקרב.** ישע' מד, יד. **עטרם רב ברכות.** ע"פ דב' ז, יג; תה' כא, ד; מש' י, כא; כח, כ. **וחיים מרוכות.** ע"פ תה' לו, י; מש' ג, ב. **עדי עד מאריכות.** ע"פ תה' כא, ה; תוספתא חולין (פוקרמאנט), פר' י, הל' טז; מד"א דב', פר' כב, פ"ז. **פתח למו אוצרך.** ע"פ דב' כח, יב; בנ"ס מג, טו; בבלי תענית, דף ב ע"א; מג"ת, הסכוליון, 'לך בזכותך ובך הדבר תלוי'. **ואל יבושו מסברך.** ע"פ יואל' ב, יט; תה' לא, יח; קיט, קטז; ספ"י, קדה"י א, יח, ו; בבלי ב"מ, דף לג ע"ב, 'ינכריס יבושו ויסראל ישמחו'. **לקון לחשם.** ע"פ ישע' כו, טז; מדת"ה מז' סג, סי' א. ראו בבלי ברכות, דף כד ע"ב, 'המשמיע קולו בתפלתו' וכו'. **לחשם תשמע.** ע"פ מדת"נ (וורשא), פר' ויגש, סי' ד, 'אבל הקב"ה אדם מלחש בתוך לבו בתפלה, מיד הוא שומע'; מדת"ה מז' ד, סי' ג, ע"פ דב' ד, ז. **קול מבשר.** ע"פ ישע' מ, ט; נב, ז; נחו' ב, א. **טובות ונחמות במשמע.** ע"פ זכ' א, יג; א, יז; סה"ש ח, ט. **קולות ארבעה להחישה.** ע"פ אה"מ, גן עדן; גיהנם, עמ' 86, '...אותו בארבע הטבעות ואותן קולו' וכו'; אה"מ, גן עדן; גיהנם, עמ' 87. **ולעזרתנו חושה.** ע"פ תה' כב, כ; לא, כג; ספ"ב ד, יח. **וצוררינו תכחישה.** ע"פ ש"ב כב, מה. **רם על רמים.** ע"פ ש"ב כב, כח; תר"א שמ' טו, א. **עגומים.** ע"פ איו' ל, כה. **בבנוי כמו רמים.** ע"פ תה' עח, סט; איכ"ר (בובר), פר' ב, סי' ג, אחד מי' קרנות שבעולם; מדת"ה מז' יח, סי' לה. **שבחך בפימו מתנים.** מג"ת, הסכולין, 'הם מקדימין לפניו בהלל ובשבח', ע"פ עזר' ג, יא; אד"נ נוסח ב, פר' כז, 'ואינו רואה בשבחן של כולם אלא בשבחן של ישראל'; ב"ר פר' מח, סי' ז. **וגדלך בלבם משננים.** ראו ירוש' ברכות, פ"ט, ה"א [דף סב ע"ב]; בבלי מגילה, דף יח ע"א, ע"פ איו' לז, כ. **ויחודך בכל יום.** ע"פ פדר"א פר' ד; ב"ר פר' כ, סי' ז; מדת"נ (וורשא), פר' ויגלח, סי' ב; דב"ר (ליברמן), פר' ואתחנן, ד"ה ועם שויס; שה"ר פר' ב, סי' טז; פסר"ב הוספה א, פי' ג, ד"ה זו היא. **תוקפים והודיה.** ע"פ שמ' טו, ב; מכדר"י בשלח, מס' דשירה, פר' ג, 'אין עזי אלא תקפי'. **רוחשים.** ע"פ תה' מה, ב. **ואותך מעריצים ומקדישים.** ע"פ ישע' ח, יג.

ביו"ט יש נוהגים לומר לפני ברכו:

קְדוֹשֵׁי אֵל תְּנוּ שֶׁבַח וְתוֹדָה· וּבָרְכוּ וכו'.

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

הקהל אומר והחזן אחריו:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ואומר החזן והצבור לוחשין עמו:

יום טוב החל בחול, בק"ק רומה אומרים היוצר של שבת כדלהלן, ללא הקטע 'לאל אשר שבת מכל המעשים'.

יום טוב החל בחול אומרים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ· עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל· הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד· מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· מָה־רַבּוּ

יום טוב החל בשבת אומרים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ· עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל· אוֹר עוֹלָם אוֹצַר חַיִּים· אוֹרוֹת מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי· הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ· וְהַכֹּל יֹאמְרוּ· אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה· הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶלָה יוֹצֵר הַכֹּל· הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח· וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ· וּמוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ· וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ· וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים· הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד· מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה· כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ· מָלְאָה הָאָרֶץ

מקורות ומקבילות

ברכו את ה'. כ"י כ"ה, דף 119ב ודף 130ב; מח' רומניא, דף תיג ע"ב.

ח"נ והערות

קדושי אל תנו שבח ותודה. חרוז אחרון של הפיוט 'יעידון כל עבדיך לגדלך', הנמצא גם במנהג רומניא, מאת ר' יצחק מנילישטאינה אשכנזי (ראו: כ"י לונדון, הספרייה הבריטית, Add. 26968 (מרגוליות 616), דף 340א). יש המשמיטים סיומת פיוט זה ע"פ החוברת של הרב מ"ע הרטום, אך לפי מנהג ק"ק רומה אומרים אותה. **ברכת יוצר.** במח' רומניא, דף תא ע"א ודף תיג ע"א, הברכה פותחת: 'באי"ו אמ"ה \ הפותח לנו שערי מזרח ומאיר עיני המחכים לו \ יוצר אור וכו' את הכל \ אור עולם אוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי', והמשך ברכות ק"ש משולבות ב'יוצר, אופן, זולת ומי כמוך'. בכ"י כ"ה דף 119ב ודף 130א: 'הפותח לנו שערי רחמים ואומר יוצר לסדר היום', כנראה שהסתמך על הנוסח שבשאר יו"ט, השוו ברכת יוצר של פסח.

המשך ליו"ט החל בחול:

מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה. כֻּלָּם
בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.
מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ.
הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם
לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְהֻלָּל.
הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר
וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת
עוֹלָם. אֱלֹהֵי עוֹלָם.
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן
עֻזֵּנוּ. צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ.
מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. מִשְׂגָּב
בַּעֲדֵנוּ. אֵל בָּרוּךְ
גְּדוֹל דֵּעָה. הֵכִין
וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה.
טוֹב יָצַר כָּבוֹד
לִשְׁמוֹ. מְאוֹרוֹת נָתַן
סְבִיבוֹת עֻזּוֹ. פְּנוֹת
צְבָאוֹת קְדוֹשִׁים
רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד
יְסַפְּרוּ כְּבוֹד־אֵל
וּקְדֻשָּׁתוֹ:

יִתְבָּרַךְ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ

המשך ליום טוב שחל בשבת:

קִנְיָנֶךָ. הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְהֻלָּל.
הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם.
אֱלֹהֵי עוֹלָם. בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ.
אֲדוֹן עֻזֵּנוּ. צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. מִשְׂגָּב
בַּעֲדֵנוּ. אֵין עֲרוֹךְ לָךְ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ
וְאֵין דּוֹמֶה לָךְ. אֵין עֲרוֹךְ לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתֶךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם
הַבָּא. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין
דּוֹמֶה לָךְ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל־כָּל־הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ
בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה. גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם.
דַּעַת וּתְבוּנָה סוֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל־
חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל־הַמֶּרְכָּבָה.
זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא
כְּבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם
בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל. כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם.
לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו
וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיָּם בְּכָל־הָעוֹלָם. שְׂמֵחִים
בְּצֵאתָם שָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן
קוֹנֵיהֶם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה
וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ. קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח־אוֹר.
רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים־לוֹ
כָּל־צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה. שְׂרָפִים
וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

(לְ)**אֵל** אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים. וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל־כִּסֵּא
כְּבוֹדוֹ. תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה. עֹנֶג קָרָא

המשך ליו"ט החל בחול:

בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת. וְעַל־כָּל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ. וְהַמְּאוֹרוֹת אֲשֶׁר יָצַרְתָּ. הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶלָה:

המשך ליום טוב שחל בשבת:

לְיוֹם הַשַּׁבָּת. זֶה שִׁיר וְשֶׁבַח לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי. שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ לָאֵל כָּל־יְצוּרָיו. וְשֶׁבַח (יְקָר) וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לְמֶלֶךְ שֶׁנָּתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת. וְעַל־כָּל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ. וְהַמְּאוֹרוֹת אֲשֶׁר יָצַרְתָּ. הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶלָה:

בין יום טוב שחל בחול ובין שחל בשבת ממשיכים 'תתברך' וכו':

תִּתְבָּרַךְ (לָנֶצַח) צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ. בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים. יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר שִׁמְךָ (לָעַד) מַלְכֵּנוּ. יוֹצֵר מְשָׁרְתִים. וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל. דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. כֻּלָּם אֲהוּבִים. כֻּלָּם בְּרוּרִים. כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. כֻּלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנֵיהֶם. וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. (בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה) וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַקְדִּישִׁים (וּמַעֲרִיצִים וּמַמְלִיכִים) אֶת־שֵׁם הָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל. הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. קָדוֹשׁ הוּא. וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ. בְּשָׂפָה בְרוּרָה בִּנְעִימָה וּבִקְדֻשָּׁה. כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ. יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ כֻּלָּם בְּרַעַשׁ גָּדוֹל. מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמָּתָם. מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם לָעַד זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת (נ"א: וְתִשְׁבָּחוֹת) יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ (מָרוֹם וְקָדוֹשׁ)· פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת· עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת· בַּעַל מִלְחָמוֹת· זוֹרֵעַ צְדָקוֹת· נוֹרָא תְהִלֹּת· בּוֹרֵא רְפוּאוֹת· מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת· אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· כָּאָמוּר· לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ· וּבְחַסְדּוֹ נָתָנָם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· חֶמְלָה גְּדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ· אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ· בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בָךְ· וַתְּלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי חַיִּים· כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ· אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן· הַמְרַחֵם· רַחֵם נָא עָלֵינוּ· וְתֵן בְּלִבֵּנוּ (בִּינָה) לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וְלִשְׁמוֹעַ· לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד· לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה· וְהָאֵירָה עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ· וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ· כִּי־שֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל בָּאֱמֶת נִקְרָא עָלֵינוּ· עָשִׂיתָ עִמָּנוּ (חֶסֶד) בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ· הָאֵל הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תָּרִים קַרְנֵנוּ וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי־בְךָ בָטַחְנוּ לֹא נֵבוֹשׁ· וּבְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל חָסִינוּ· לֹא־נִכָּלֵם וְלֹא־נִכָּשֵׁל לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עַד· כִּי־אָבִינוּ וֵאלֹהֵינוּ אָתָּה· וְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל־יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד· וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ· (מַהֵר) וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ· כִּי־אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה· וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וָלָשׁוֹן· וְקֵרַבְתָּנוּ (מַלְכֵּנוּ) לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאֱמֶת וּבְאַהֲבָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

הקורא ק״ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון ׳על לבבך׳, ׳על לבבכם׳. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדלי״ת של ׳אחד׳, וצריך להתיז בזיין של ׳תזכרו׳ ושל ׳וזכרתם׳. אין הש״ץ צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

אומרים בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ· בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה· אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם· עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ
וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם· לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם
וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ·
וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ·
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם· וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה
בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ· וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה
נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם·
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ
בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם. עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם. כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם. וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי. וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הציבור אומר: אֱמֶת:

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:

וְיַצִּיב. וְנָכוֹן. וְקַיָּם. וְיָשָׁר. וְנֶאֱמָן. וְאָהוּב. וְחָבִיב. וְנֶחְמָד. וְנָעִים. וְנוֹרָא. וְאַדִּיר. וּמְתֻקָּן. וּמְקֻבָּל. וְטוֹב. וְיָפֶה. הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. אֱמֶת הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ. צוּר יַעֲקֹב. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם. וּשְׁמוֹ קַיָּם. וְכִסְאוֹ נָכוֹן. וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת (נ"א: קַיָּמֶת). וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ. עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ. וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. עַל־הָרִאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים. דָּבָר טוֹב וְקַיָּם. אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ. גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֶת־אֲבוֹתֵינוּ. צוּרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ. פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלֹהִים עוֹד זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ (לָהֶם וְ)לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר· בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ· וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ: (אֱמֶת) אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע אֶל־מִצְוֹתֶיךָ· וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל־לִבּוֹ· אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ· וּמֶלֶךְ גָּדוֹל וְגִבּוֹר לָרִיב אֶת־רִיבָם· אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן· וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ· (אֱמֶת) בְּמִצְרַיִם נִגְלֵיתָ· כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ· בְּכוֹרְךָ (יִשְׂרָאֵל) גָּאַלְתָּ· יַם־סוּף בָּקַעְתָּ· זֵדִים טִבַּעְתָּ· יָם לְיַבָּשָׁה שַׁמְתָּ· וִידִידִים עָבְרוּ· וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם· אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: וְעַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים לָאֵל· וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת (נ"א: וְתִשְׁבָּחוֹת)· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת· לַמֶּלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא· חַי וְקַיָּם· גָּדוֹל וְנוֹרָא· מַשְׁפִּיל גֵּאִים· מַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים· מוֹצִיא אֲסִירִים· וּפוֹדֶה עֲנָוִים· וְעוֹזֵר דַּלִּים· וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו· תְּהִלָּה (נ"א: תְּהִלּוֹת) לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם· מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה· מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא· שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ (הַגָּדוֹל) עַל־שְׂפַת הַיָּם· יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים· וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם· כִּי־מֵעוֹלָם אַתָּה גּוֹאֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

בשבת חול המועד
עוברים לעמ' 325.

מקורות ומקבילות

עמידה לשחרית של סוכות. סרע"ג ח"ב, סי' קלג; סדו' רס"ג עמ' רנג; כ"י כ"ה, דף 3117. **עמידה לשחרית של שמ"ע וש"ת.**

עֲמִידָה לְשַׁחֲרִית שֶׁל סוּכּוֹת, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וּשְׂמִחַת תּוֹרָה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ. מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה. יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר. קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ־יָהּ:

מקורות ומקבילות

סרע"ג ח"ב, סי' קמח. **ג' ברכות רשמיות.** סרע"ג ח"ב, סי' קנג וסי' קמח.

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת·
קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה ו)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה· חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·
זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ· מִקְרָא קֹדֶשׁ· זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·
זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים· בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

מקורות ומקבילות
קדושת היום. סת"ר סי' פז.

ח"נ והערות
וְשִׁמְךָ הגדול. במח' רמ"ו, בולוניא ונירנברג: 'וּשְׁמָךְ הגדול'.

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ׃ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם׃ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ׃ כֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (בשבת: שַׁבָּתוֹת ו)מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ׃ שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת׃ עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ׃ הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ׃ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ׃

בחזרה כשהחזן אומר ׳מודים׳ חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים ׳מודים דרבנן׳:

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר׃ יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית׃ בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ׃ עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ׃ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם׃ עַל שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ׃ (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כָּאָמוּר. יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי.

מקורות ומקבילות

ג' **ברכות מחרוזות**. סרע"ג ח"ב, סי' קמא.

שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

סדר נטילת לולב

בימי הסוכות שלא חלים בשבת לפני נטילת הלולב מברכים מעומד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת לוּלָב:

לאחר הברכה ינענע את הלולב, ואוחזו בידו כל שעת אמירת ההלל, עד לאחר קדיש.

בפעם הראשונה שנוטל את הלולב, מוסיף ברכת שהחיינו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

נוטלים את הלולב בימין. וצריך ליטול את הלולב כדרך גדילתו, ושדרו של לולב צריך שיהא כנגד לבו של אדם. האתרוג בשמאלו ומהפכים את האתרוג עד לאחר הברכה ואח"כ הופך האתרוג, ומנענע את הלולב, מוליך ומביא מעלה ומוריד שלשה פעמים ומלבד זה עושים נענוע אחד.

מקורות ומקבילות

נטילת לולב. ע"פ מדת"ה מז' יח, סי' ה; ר"ח סוכה, דף מז ע"א; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב. **בימי הסוכות** אבל לא בלילה. ע"פ מסג' מגילה פ"ב, מ"ה; בבלי תענית, דף ב ע"ב; ר"ח; תוספות רי"ד; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסו; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יד; כ"י כ"ה, דף 117א. **בימי הסוכות שלא חלים בשבת.** ירוש' סוכה פ"ג, ה"ד; סרע"ג ח"ב, סי' קלד; סדו' רס"ג עמ' רלז; ספה"ח סי' נא; שבה"ל, סדר חג הסוכות סי' שסג; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב. **מברכים מעומד.** ע"פ מעשה רוקח סי' קכב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסו; סת"ר סי' פה.

ח"נ והערות

לאחר הברכה ינענע את הלולב. ראו שו"ע או"ח, סי' תרנא, סע' ח-ט, וכך גם כתב הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג וכתב גם כיצד הם סדר הנענועים. **והגיענו לַזְּמַן הזה.** במח' רמ"ו (בחנוכה וגם בפסח): 'לַזְּמַן', הלמ"ד בחיריק, וכ"כ המג"א, או"ח, ריש סי' תרעו, בשם הרש"ל ומט"מ, עמוד העבודה, ימי חנוכה, סי' תתקפ. במח' בולוניא, בחנוכה נקוד בפתח, ואילו בקידוש לליל פסח נקוד בחיריק. ודעת לק"י, או"ח ח"א, עמ' קלא, ענין ד, שיש לומר תמיד בפתח.

נא"י וכו' על נטילת לולב. תוספתא ברכות פ"ו, ה"י; ירוש' סוכה, פ"ג, ה"ד [דף יד ע"א]; בבלי סוכה, דף מו ע"א; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' קלד; סדו' רס"ג עמ' רלז; סהא"ק ענין לולב וענין אימתי זמן; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ג ה"ו, אות ט; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסו וסי' שעא; סת"ר סי' פה וסי' פז; סה"ת סי' מג; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב. **ומוטו על נטילת לולב.** ע"פ ויק' כג, מ, תר"א, תי"ר ותי"ו; מסג' סוכה, פ"ג, מי"ב; ירוש' ר"ה, פ"ד, ה"ג [דף יט ע"א]; בבלי סוכה, דף מא ע"א; סרש"י סי' שב. רלו במדב"ר פר' יד, סי' ד, 'ושאר כל הימים' וכו'; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות ט. **מברכים רק על הלולב.** ע"פ בבלי סוכה, דף לז ע"ב; בה"ג סי' טו, הל' לולב, עמ' רב, ד"ה אמר רבה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות ט; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסו. **לאחר הברכה ינענע את הלולב.** ע"פ סדו' רס"ג עמ' רלז, 'אין ברכה אלא בשעת נטילתו'; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא. **ואוחזו בידו וכו'.** ע"פ סדו' רס"ג עמ' רלה ועמ' רלז; ר"ח עמ"ס סוכה, דף מא ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יא; כ"י כ"ה, דף 3119. רלו שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסח. **בפעם הראשונה שנוטל את הלולב וכו'.** רלו ירוש' סוכה פ"ג, ה"ד; סדו' רס"ג עמ' רלז; סהא"ק ענין אימתי זמן; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ג ה"ו, אות י; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסו וסי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מג; כ"י כ"ה, דף 3119. **ברכת שהחיינו על נטילת לולב.** ע"פ ירוש' סוכה, פ"ג, ה"ד [דף יד ע"א]; סדו' רס"ג עמ' רלז. **נוטליס את הלולב בימין וכו'.** ע"פ בבלי סוכה, דף לז ע"ב; סדו' רס"ג עמ' רלו; שבה"ל, סדר חג הסוכות סי' שסה; כ"י כ"י, דף 117א ודף 3119. **כדרך גדילתו.** רלו שה"ג עמ"ס סוכה, דף כ ע"א, אות ה. **האתרוג בשמאלו.** בבלי סוכה, דף לז ע"ב; שבה"ל, סדר חג הסוכות סי' שסה.

סֵדֶר הַלֵּל

בכל חג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה מברכים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לִגְמוֹר אֶת־הַהַלֵּל:

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה· הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ·
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ· מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה:
רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה· עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַיהוָה אֱלֹהֵינוּ·
הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת· בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי
מֵעָפָר דָּל· מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים· עִם
נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת· אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה· הַלְלוּ־יָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם· בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה
לְקָדְשׁוֹ· יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס· הַיַּרְדֵּן

מקורות ומקבילות

הלל. בבלי תענית, דף כח ע"ב וערכין דף י עמ' א־ב; סהא"ק עניו הלל; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; כ"י כ"ה, דף **3119**. רלו שבה"ל, עניו ר"ח, סי' קעב בשם הגאונים. **בכל חג הסוכות.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קלח; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רלט; סת"ר סי' מד, ד"ה ובשני; כ"י כ"ה, דף **3119** ודף **130**א; מח' רומניא, דף מט ע"ב, דף תב ע"ב ודף תיד ע"א. רלו מס"ו פר' כ, ה"ז. **קודם קריאת ההלל מברך.** רלו בבלי סוכה, דף לט ע"א; פסקי רי"ד; מס"ו פר' כ, ה"ז; ר"ח עמ"ס מגילה, דף כא ע"ב; סהא"ק עניו הלל; מש"ט (בובר), בר' פר' לך לך, פי"ז סי' יד; שבה"ל, עניו ר"ח, סי' קעד; רע"ב עמ"ס סוכה, פ"ג, מי"א, ד"ה לברך אחריו. **וטעם ברכת לגמור את ההלל.** סרע"ג ח"ב, סי' סא, סי' פח וסי' קלד; סדו' רס"ג עמ' קנג; רמב"ם, הל' ברכות, פי"א, הי"ב; ס' הכחרי, מאמר ג, אות לט; פסקי ריא"ז פסחים פ"א, ה"א, אות כד; שבה"ל, עניו ר"ח, סי' קעד; כ"י כ"ה, דף **3119** ודף **130**א; מח' פרס, דף סט ע"ב. **אמירת הלל שלם.** ירוש' סוכה פ"ד, ה"ה; בבלי ערכין, דף י ע"א; תענית, דף כח ע"ב; ר"ח; פסקי רי"ד; מס"ו פר' כ, ה"ז; שדר"א, פר' ויסלח, שאילתא כו, ד"ה דמיחייבין; סרע"ג ח"ב, סי' סא, וסי' קלח; שבה"ל, עניו ר"ח, סי' קעד, סדר עלרת, סי' רלט וסדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז, עניו סדר ימיס; סה"ת סי' מד, סדר התפלות והקריאות; כ"י כ"ה, דף **3119** ודף **130**א; מח' רומניא, דף תב ע"ב, דף תיד ע"א ודף תכח ע"א. **הללו יה הללו עבדי ה'.** תה' קיג, א־ט; מס"ו פר' כ, ה"ז. **נצלת ישראל ממצריים.** תה' קיד, א־ח; מס"ו פר' כ, ה"ז.

יִסֹּב לְאָחוֹר: הֲהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים· גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס· הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֲהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים· גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ· מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם· חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ· כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד· עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם· אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם· כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב· מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ· עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ· אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן· רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ· לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם· כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ· יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל· יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה· הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם· עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה· עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· הַלְלוּ־יָהּ:

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה· אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי· צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא· אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק· וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים

מקורות ומקבילות

לא לנו ה׳. תה׳ קטו, ל־יח. ה׳ זכרנו יברך. תה׳ קטו, יד־יח. אהבתי כי ישמע ה׳. תה׳ קטז, א־יא; מס״ו פר׳ כ, ה״ז.

יְהוָה׃ דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי׃ כִּי־יְהוָה גָּמַל
עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת׃ אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה׃ אֶת־רַגְלִי
מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה׃ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ הֶאֱמַנְתִּי כִּי
אֲדַבֵּר׃ אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי׃ כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

מַה־אָשִׁיב לַיהוָה׃ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא
וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם׃ נֶגְדָּה־נָּא
לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי
עַבְדֶּךָ׃ אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ׃ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח
תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם׃ נֶגְדָּה־נָּא
לְכָל־עַמּוֹ׃ בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם׃ שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ
חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

בסוכות כשאומר 'הודו' ינענע את הלולב. מוליך ומביא, מעלה ומוריד.

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

ח"נ והערות

מוליך ומביא מעלה ומוריד. בירושלמי סוכה, פ"ג, ה"ח [דף טו ע"ב] משמע שיש לנענע ג' פעמים לכל כיוון. וכן הוא בר"ח עמ"ס סוכה, דף לז ע"ב, שקיבל מרב האי גאון והעמיד דבר זה לעיקר מתלמוד א"י. גם בפסקי רי"ד סוכה, דף לח ע"א, כתב בשם ר"ח מפי הירושלמי שיש לנענע ג"פ. וכ"כ בפסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות י ושה"ג עמ"ס סוכה, דף יט ע"א. גם ברע"ב סוכה, פ"ג מ"ט, כתב: 'וכיצד מנענע, מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים. ובהולכה מנענע ג"פ וכן בהבאה וכן בעליה וכן בירידה, על כל אחת ואחת ג"פ'. וראו עוד בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז.

מקורות ומקבילות

מה אשיב לה'. תה' קנז, יב-יט. **הללו את ה'.** תה' קח, א-ב; מס"ו פר' כ, ה"ז. **כשאומר 'הודו' ינענע את הלולב.** ע"פ מס' סוכה, פ"ג, מ"ט ורע"ב ד"ה בהודו לה'; בה"ג סי' טו, הל' לולב, עמ' רח, ד"ה תנו רבנן; סדו' רס"ג עמ' רלז; ר"ח עמ"ס סוכה, דף לז ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' קלד; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז ורלו מס"כ בשם הרב רבי מרדכי ב"ק; סת"ר סי' פה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יא; כ"י כ"ה, דף 3119. **מוליך ומביא מעלה ומוריד.** ע"פ בבלי סוכה, דף לז ע"ב; ר"ח; פסקי רי"ד; בה"ג סי' טו, הל' לולב, עמ' רח, ד"ה תנו רבנן; סדו' רס"ג עמ' רלז; מל"ה, לחג הסוכות, ד"ה והכת הבליטית; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז; סת"ר סי' פה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות י; רע"ב עמ"ס סוכה, פ"ג, מ"ט, ד"ה וסוף; שה"ג עמ"ס סוכה, דף יט ע"א. **הודו לה' כי טוב.** תה' קיח, א-ד; מס"ו פר' כ, ה"ז.

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ· עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְהוָה לִי לֹא אִירָא·
מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי:
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ
בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סַבּוּנִי
גַם־סְבָבוּנִי· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ
קוֹצִים· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דַּחֹה דָחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי:
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ· וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי
צַדִּיקִים· יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה· יְמִין יְהוָה
עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי
יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק· אָבֹא־בָם אוֹדֶה
יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה· צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: (אודך):
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים· הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: (אבן):
מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹאת· הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: (מאת):
זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה· נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: (זה):

בסוכות כשאומר 'אנא ה' הושיעה' ינענע את הלולב. מוליך ומביא, מעלה ומוריד.

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא· אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא:
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא: אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה· בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה: (ברוך):
אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ· אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים·
עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: (אל):
אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָ· אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָ: (אלי):

מקורות ומקבילות

מן המצר. תה׳ קיח, ה־כ. **אודך כי עניתני.** תה׳ קיח, כא־כט.

ח״נ והערות

במרחב יה. כתב המנ״ש, תהלים קיח, ה: ׳בספרי דידן,

בסוכות כשאומר 'הודו' ינענע את הלולב. מוליך ומביא, מעלה ומוריד.

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: (הודו):

יְהַלְלוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ· וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּ אֶת־שְׁמֶךָ· כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וְנָעִים לְשִׁמְךָ לְזַמֵּר· כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתֻּשְׁבָּחוֹת (נ"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת)· אָמֵן:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

ח"נ והערות

תרתין מלין, והה"א במפיק'. וכדבריו, כן הוא בכארצ"ו. ואף בילקו"ש תה', רמז תתעה, מוכח שבא בשתי תיבות, עיי"ש. **יהללוך ה'.** כן מובא בפסקי ריא"ז פסחים, פ"י, ה"ג, אות טו; רע"ב פסחים פ"י, מ"ז, ד"ה ברכת השיר. **כל־מעשיך.** יש סידור הנוסף בהם 'על כל מעשיך', ואין זה מנהגנו. וכך הוא גם בסרע"ג ח"ב, סי' מה; סדור רס"ג עמ' קמח; מש"ט (בובר), שמ' פר' בא, פ' יב; רמב"ם, הל' מגילה, פ"ג, ה"י.

מקורות ומקבילות

לכפול הפסוקים. מסמ' סוכה פ"ג, מי"ח ורלו רע"ב; בבלי סוכה, דף לט ע"ח; סרע"ג ח"ב, סי' מה; סהח"ק עניין הלל; מרדכי סוכה, רמז תשמה; עור אור"ח, סי' תכב. **כשאומר 'אנא' ינענע את הלולב.** ע"פ מסמ' סוכה, פ"ג, מ"ט ורע"ב ד"ה והס לח; בה"ג סי' עו, הל' לולב, עמ' רח, ד"ה תנו רבנן; סרע"ג ח"ב, סי' קלד; סדור רס"ג עמ' רלז; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז; סת"ר סי' פה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יח; כ"י כ"ה, דף 3119. **הליכור עונין אנא ה'.** סרע"ג ח"ב, סי' מה. **גם ב'הודו' האחרון ינענע את הלולב.** ע"פ מסמ' סוכה, פ"ג, מ"ט ורע"ב ד"ה וסוף; סדור רס"ג עמ' רלז; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז בשם רש"י; ריא"ש עמ"ס סוכה, פ"ג סי' כו; פסקי רי"ד עמ"ס סוכה, דף לז ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יח. ורלו משמ"כ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסז, בשם הרב ר' מרדכי ז"ל. **ברכה לאחר הלל.** מסמ' סוכה פ"ג, מי"ח; בבלי פסחים, דף קיח ע"ח. **אמירת יהללוך.** סדור רס"ג עמ' רלז. **טוסח יהללוך ה'.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' מה; סדור רס"ג עמ' קמח; רמב"ם, הל' מגילה, פ"ג, ה"י. ראו סרע"ג ח"ב, סי' פד; מזוכר במש"ט (בובר), שמ' פר' בא, פי"ב. **בא"י מלך מהולל בתושבחות.** סרע"ג ח"ב, סי' מה; מש"ט (בובר), שמ' פר' בא, פ' יב; רשב"ם פסחים, דף קיח ע"ח, ד"ה יהללוך ע"פ הגמ'; בסדור רס"ג עמ' קמד נוסח התחימה שונה. **קדיש.** ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעח; סת"ר סי' פז, עניין סדר ימים ראשונים; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב.

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

בימי חג הסוכות כאשר מניחים את הלולב מידם אומרים:

אֶת־עַמְּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

מקורות ומקבילות

הושיעה את עמך. תהי׳ כח, ט; סדו׳ רס״ג עמ׳ רלח.

ח״נ והערות

כאשר מניחים את הלולב וכו׳. כן הוא במח׳ רמ״ו, בולוניא ושד״ל, אבל איננו בכ״י כ״ה.

סדר
הוצאת ס"ת
וקריאת התורה

פרק

הוצאת ספר תורה

בשמיני עצרת ושמחת תורה אומרים לפני פתיחת ארון הקודש:

יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃
וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן׃

וְכֹהֲנֵי עַמֶּךָ יִלְבְּשׁוּ רִקְמָה׃ יֹאמְרוּ חֲסִידֶיךָ שִׁירָה בִּנְעִימָה׃
גּוּי עַל־כָּל־אֻמָּה שֶׁבַח וְיִתְרוֹן׃ וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן׃ יָפוּצוּ

אורִים וְתֻמִּים כְּבָרְאשׁוֹנָה׃ קְטֹרֶת סַמִּים שְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה׃
וְהָיָה לוֹ לְמָנָה לְזֶרַע אַהֲרֹן׃ וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן׃ יָפוּצוּ

בַעֲבוּר עַבְדְּךָ דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃ שְׁלַח מְשִׁיחֶךָ וּלְךָ יוֹבִילוּ שַׁי׃
לְהַקְרִיב אִשֵּׁי מִנְחַת זִכָּרוֹן׃ וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן׃ יָפוּצוּ

ה"נ והערות

יפוצו אויביך. פזמון לפתיחת ההיכל, סי' 'יואב'. נדפס לראשונה ב'תתת"ס', ויניציאה, דפוס זואן די גארה, שמ"ד, דף קמ (יחד עם 'פרשז עליו מזיו שכינתך'). שני הפזמונים נועדו לפתיחת הארון בשבת.

מקורות ומקבילות

יפוצו אויביך בנסוע הארון. ע"פ במ' י, לה; ס"ז (הורוביץ), במ' פר' י, פס' לה. **ובנוחה.** במ' י, לו. **שיר מזמור ירון.** ע"פ תה' סז, א. **וכהני עמך ילבשו.** ע"פ תה' קלב, ט. **ילבשו רקמה.** ע"פ יחז' טז, י. **יאמרו חסידיך שירה.** ע"פ תה' קלב, ט. **אוריס ותומיס.** ע"פ נחמ' ז, סה. **קטורת סמים.** ע"פ שמ' ל, ז. **שחלת וחלבנה.** שמ' ל, לד. **והיה לו למנה.** ע"פ שמ' כט, כו. **לזרע אהרן.** ע"פ ויק' ו, יא. **בעבור עבדך דוד.** ע"פ תה' קלב, י. **דוד בן ישי.** ע"פ ש"א יז, נח. **שלח משיחך.** ע"פ תה' מג, ג ורש"י. **ולך יובילו שי.** ע"פ תה' סח, ל. **להקריב אשי.** ויק' כא, כא. **מנחת זכרון.** במ' ה, טו.

אֵין־כָּמוֹךָ בֵּאלֹהִים וַאדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־
עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: יְהוָה מָלָךְ יְהוָה
מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ
אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: **שְׁמַע** יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ רַחוּם אֲדוֹנֵינוּ
קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה
חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָם: כִּי בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים: וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה
אֱלֹהִים לְנוּחֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה
וַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ בַטּוּב: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ:
יְהוָה אֱלֹהִים אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ:

בראשון של סוכות מתחילים מכאן:

אֶפְתַּח נָא שְׂפָתַי וְאֶעֱנֶה בְרֹן
לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן:

מְהֻלָּל אֶקְרָא אֵל עֵת יִשְׁעֵנוּ יוֹאֵל וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל נִקְרָא
אָז בְּגָרוֹן: לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן:

תִּפְתַּח אֶרֶץ יֶשַׁע לִתְפִלַּת דַּךְ תֵּשַׁע וְיִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע וּלְשׁוֹן
אִלֵּם תָּרוֹן: לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן:

מקורות ומקבילות

פסוקי תושבחות. שבה"ל, עניין שבת, סי' עז בשם אביו ראה"ע, ע"פ מס"ו פר' יד, ה"ד; סת"ר סי' פח, עניין יו"ט האחרון. **אין כמוך באלהים.** תה' פו, ח; מס"ו פר' יד, ה"ד. **מלכותך מלכות כל עולמים.** תה' קמה, יג; מס"ו פר' יד, ה"ד. **ה' מלך וכו' לעולם ועד.** מס"ו פר' יד, ה"ד; תה"מ, קדושא, עמ' 501, ד"ה ברכי נפשי; רמב"ם, סד"ת; שבה"ל, עניין שבת, סי' עו; סת"ר סי' טו, עניין שחרית של שבת. **ה' מֶלֶך.** תה' י, טז. **ה' מֶלֶך.** תה' נג, ח. **ה' ימלוך.** שמ' טו, יח. **ה' עז לעמו יתן.** תה' כט, יא; מס"ו פר' יד, ה"ד. **שמע ישראל.** דב' ו, ד. ראו מס"ו פר' יד, ה"ה. **אחד אלהינו וכו'.** מס"ו פר' יד, ה"ה. **קדוש ונורא שמו.** תה' קיא, ט; ע"פ תה' נט, ג. **גדול אדוננו.** תה' קמז, ה. ראו מס"ו פר' יד, ה"ז. **היטיבה ברצונך את ציון.** תה' נא, כ. **ועתה קומה ה'.** דה"ב ו, מא. **בעבור דוד עבדך.** תה' קלב, י. **ה' אלהים אל תשב.** דה"ב ו, מב. **אפתח.** איו' לב, כ. **לאל חי.** יהו' ג, י; תה' פד, ג. **בנסוע.** במ' י, לה. **מהולל אקרא.** ע"פ ש"ב כב, ד. **ובא.** ישע' נט, כ. **נקרא.** ע"פ

ה"נ והערות

אין כמוך וכו'. בב"י כ"ה, דף 58א, מופיע בסדר שבחות שאומרים אותם בשלש רגלים על קריאת התורה. במח' רמ"ו ובולוניא פסוקים אלו מופיעים ביום השמיני של פסח ובשחרית של שבת. במח' שד"ל רק ביום השמיני של פסח. **אפתח נא שפתי.** לרבי מתתיה ב"ר יצחק מבולוניא. מיוסד על שם המחבר רבי 'מתתיה חזק'. יש הנוהגים לומר פיוט זה גם בהושענא רבה ע"פ מח' שד"ל ח"ב, דף קע"ח ע"ב.

תָּשִׁיב שְׁבוּתֵנוּ׃ אֵל חַי גּוֹאֲלֵנוּ׃ וּנְשַׁלֵּם נְדָרֵינוּ׃ וְכִפֶּר אַהֲרֹן׃ לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃

יָפוּצוּ אֵל אוֹיְבֶיךָ׃ יָרֹנּוּ תְאֵבֶיךָ׃ יוֹם תָּרִיב אֶת־רִיבֶךָ׃ יָשׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן׃ לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃

הֵן נַעֲבוֹר גְּאוּלִים׃ וְלָנוּ אֵל אֵלִים׃ מָעוֹז וַחֲיָלִים׃ יְגַבֵּר וְיִתְרֹן׃ לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃

חִזְקִי נָא אֵל תְּהִי׃ וְנָס יָגוֹן וָהִי׃ נָשִׁיר כְּנָאַם וַיְהִי׃ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃ לְאֵל חַי אָשִׁיר בִּנְסֹעַ הָאָרֹן׃

בכל ימי חג הסוכות (אך לא בשמיני עצרת ושמחת תורה) אומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה׃ קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃

קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלִָם׃ יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ יְהוָה הָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ׃ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

וי"א כנוסח ק"ק רומה:

קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ׃ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ ומוציאין ספר התורה ואומרים: בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו׃ אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת׃ תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי׃ יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

ח"נ והערות

תריב אֶת־ריבך. כ"ה ע"פ מח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא תיבת 'אֶת' איננה. **נשיר כְּנָאַם.** במח' רמ"ו ובולוניא: 'נשיר כְּנָם'. **פסוקים להוצאת ס"ת.** במח' רמ"ו ובולוניא נוסח שונה ומורחב של פסוקים.

מקורות ומקבילות

יסע' נח, ח. **תפתח.** ע"פ יסע' מה, ח. **וישראל.** ע"פ יסע' מה, יח. **ולשון אלם.** ע"פ יסע' לה, ו. **תשיב.** ע"פ תה' קכו, ד. **וכפר.** שמ' ל, י. **יפוצו.** ע"פ במ' י, לה. **תריב.** ע"פ תה' עד, כב. **ישובו לבצרון.** ע"פ זכ' ט, יב. **הן נעבור.** ע"פ יסע' נח, י. **וחילים.** ע"פ קה' י, י. **ונס.** ע"פ יסע' לה, י. **ויהי.** ע"פ במ' י, לה. **ויהי בנסע הארן.** במ' י, לה; ס' המחכים, ד"ה ושמי; כלבו סי' לח. **קומה עזרתה לנו.** תה' מד, כז. **כי מציון תצא.** יסע' ב, ג. **ה' חפץ למען צדקו.** תה' קלה, יג. **ה' שמך לעולם.** יסע' מב, כא. **קומה ה' למנוחתך.** תה' קלב, חי. **ברוך המקום שנתן תורה.** רמו מתע"ד פל"ח, פי"ד. **אשרי העם.** תה' קמד, טו. **אברכה את ה'.** תה' לד, ב־ד.

בשמיני עצרת ושמחת תורה פותחים את ארון הקודש ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה· קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ· כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם: קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ· זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם: קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָנָיו הַכְרִיעֵהוּ· פַּלְּטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ: קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי· שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: קוּמָה יְהוָה אַל נָשָׂא יָדֶךָ· אַל־תִּשְׁכַּח עֲנָוִים: קוּמָה יְהוָה אַל־יָעֹז אֱנוֹשׁ· יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל־פָּנֶיךָ: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ· אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ· אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: יְהוָה אֱלֹהִים אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ· זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלָם: יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם· יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ· יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

בסוכות ובשבת חול המועד אומרים:

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת· מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר: נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים· בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ: וַיְהִי בְשָׁלֵם סוּכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן: שָׁמָּה שִׁבַּר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת· מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה: נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף: אֶשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם: מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב· נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס:

מקורות ומקבילות

ויהי בנסוע הארון. במ׳ י, לה; ס׳ המחכים, ד״ה ושמו; כלבו סי׳ לז. **קומה עזרתה לנו.** תה׳ מד, כז. **קומה אלהים שפטה הארץ.** תה׳ פב, ח. **קומה אלהים ריבה ריבך.** תה׳ עד, כב. **קומה ה׳ קדמה פניו.** תה׳ יח, יג. **קומה ה׳ הושיעני אלהי.** תה׳ ג, ח. **קומה ה׳ אל נשא ידך.** תה׳ י, יב. **קומה ה׳ אל יעז אנוש.** תה׳ ט, כ. **קומה ה׳ למנוחתך.** תה׳ קלב, ח־ט. **ה׳ אלהים אל תשב.** דה״ב ו, מב. **הבו גדל לאלהינו.** דב׳ לב, ג. **כי מציון תצא תורה.** ישע׳ ב, ג. **ה׳ שמך לעולם.** תה׳ קלה, יג. **ה׳ חפץ למען צדקו.** ישע׳ מב, כא. **למנצח בנגינת מזמור לאסף.** תה׳ עו, א־יג; מס״ו פר׳ יח, הל׳ יא.

ח״נ והערות

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף. נמצא גם במח׳ רומניא, דף שצח ע״ב, אמנם לפני תפילת ערבית.

אַתָּה׀ נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃ מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ
דִּין׃ אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃ בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים׃ לְהוֹשִׁיעַ כָּל־
עַנְוֵי־אָרֶץ סֶלָה׃ כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ׃ שְׁאֵרִית חֲמֹת תַּחְגֹּר׃ נִדְרוּ
וְשַׁלְּמוּ׃ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי לַמּוֹרָא׃ יִבְצֹר רוּחַ
נְגִידִים׃ נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

בשמיני עצרת ובשמחת תורה אומרים:

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר
חָסִיד׃ כִּי־פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם׃ שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ׃ שְׂפַת חֲלָקוֹת׃ בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ׃ יַכְרֵת יְהוָה כָּל־שִׂפְתֵי
חֲלָקוֹת׃ לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר
שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ׃ מִי אָדוֹן לָנוּ׃ מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאֲנָקַת אֶבְיוֹנִים׃ עַתָּה
אָקוּם יֹאמַר יְהוָה׃ אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ לוֹ׃ אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת
טְהֹרוֹת׃ כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לָאָרֶץ׃ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם׃ אַתָּה־יְהוָה
תִּשְׁמְרֵם׃ תִּצְּרֶנּוּ מִן־הַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם׃ סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן׃
כְּרֹם זְלוּת לִבְנֵי אָדָם׃

מוצאים שני ספרי תורה ואומרים:

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קָדוֹשׁ הוּא׃
רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ׃ כִּי־קָדוֹשׁ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃
(כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ׃) אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ׃ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃

מקורות ומקבילות

למנצח על השמינית מזמור לדוד. תה׳ יב, פ״ט; מס״ו פר׳ יח, הל׳ יח.

בשמיני עצרת ושמחת תורה מעלים את ספרי התורה על התיבה ואומרים:

אַב הָרַחֲמִים אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם הוּא יָחוּס וְיָגֵן וְיַחְמֹל וִירַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְאִמְרוּ אָמֵן. וְעַל־מָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וּמַנְהִיגֵי דּוֹרֵנוּ. אוֹרָם יָאִיר כְּאוֹר שִׁבְעָתַיִם. בְּנֵיהֶם יִרְבּוּן כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם. גַּם תַּלְמִידֵיהֶם כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. דָּתָם תַּעֲמוֹד וְלֹא־תִמּוֹט. הֵם מְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְלֹא יִמְעָטוּ. וְגַם חָכְמָתָם לֹא תִשָּׁכַח. זִכְרָם לָנֶצַח לֹא יִמָּנַע. וְגֵר יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְבֶּה מִלְּפָנָיו לְעוֹלָם וָעֶד וְאִמְרוּ כָּל־הָעָם אָמֵן:

אַהֲבָתוֹ יוֹדִיעַ לָכֶם. בִּרְכָתוֹ יָשִׂים עֲלֵיכֶם. גּוֹאֵל יָחִישׁ לָכֶם. דָּגוּל יְגַדֵּל אֶתְכֶם. הָדוּר בִּלְבוּשׁ יֶאֱדָר מִכֶּם. וּמָוֶת אַל־יִמְשׁוֹל בָּכֶם. זַעַף הַשָּׂטָן יָסִיר מֵעֲלֵיכֶם. חֶמְלָתוֹ יַחְמוֹל עֲלֵיכֶם. טוּב עַיִן יֵיטִיב לָכֶם. יֵצֶר הָרָע יָסִיר מֵעֲלֵיכֶם. כָּל־הַבְּרָכוֹת יְסוֹבְבוּ אֶתְכֶם. לְוָיַת חֵן יָחוֹן עֲלֵיכֶם. מִשְׁאֲלוֹתֵיכֶם יְמַלֵּא לָכֶם. נוֹעַם נוֹצַרְכֶם יִתֵּן לָכֶם. שִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵיכֶם יִשְׁעֶה מִכֶּם. עֹז וִישׁוּעָה יַצְמִיחַ לָכֶם. פְּדוּת וּגְאֻלָּה יִשְׁלַח לָכֶם. צְדָקָה תְּרוֹמֵם אֶתְכֶם. קוֹמְמִיּוּת יוֹלִיכְכֶם. רֵאשִׁית חָכְמָה יְלַוֶּה לָכֶם. שַׁאֲנָן וָבֶטַח יוֹשִׁיבְכֶם. תּוֹרָה תְּמִימָה יְחַיֶּיכֶם וְיוֹשִׁיעֲכֶם. וְאִמְרוּ כָּל־הָעָם אָמֵן:

ביו"ט מוסיפים:

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא. הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ. מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ. מְהֻלָּל שֵׁם

מקורות ומקבילות

מדון השלום. ע"פ ישע' מה, ז; מיו' כה, ב. **כאור שבעתים.** ע"פ ישע' ל, כו. **ככוכבי השמים.** בר' כב, ח. **כזוהר הרקיע.** דני' יב, ג. **מתוקים מדבש.** ע"פ תה' יט, יא. **וגר ישראל לא יכבה.** ע"פ ש"ב כא, ח. **ואמרו כל העם אמן.** ע"פ דה"א טז, לו. **הדור בלבושו.** ע"פ ישע' סג, א. **חמלתו יחמול עליהם.** ע"פ מלא' ג, ח. **טוב עין.** מש' כב, ט. **לויית חן.** ע"פ מש' ד, ט. **פדות וגאולה ישלח.** ע"פ תה' קיא, ט. **קוממיות יוליככם.** ע"פ ויק' כו, יג. **ראשית חכמה.** תה' קיא, י. **שאנן ובטח יושיבכם.** ע"פ ירמ' ל, י. **תורה תמימה.** ע"פ תה' יט, ח. **ואמרו כל העם אמן.** ע"פ דה"א טז, לו. **כי שם ה' אקרא.** דב' לב, ג. **יהי שם**

ח"נ והערות

אהבתו יודיע לכם. מיוסד ע"ס א"ב.

יְהוָה: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: וְיֵאָמֵר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ· יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מָלָךְ· וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

הוא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· וְאִמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן· הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ· וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה:

בשבת וחול המועד אומרים:

וְתִגָּלֶה (וְתֵרָאֶה) מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ מְהֵרָה· וְיָחוֹן וִירַחֵם פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת כָּל־עַמּוֹ (בֵּית) יִשְׂרָאֵל· וְיִתְּנֵנוּ (תָּמִיד) לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְאִמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן· הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ· וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה:

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה· אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה· מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם· חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

כֹּהֵן קָרֵב· יַעֲמֹד הַכֹּהֵן (או: אֵין כָּאן כֹּהֵן יַעֲמוֹד הַלֵּוִי או: יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ· תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ· עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב· מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד· מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת· צָדְקוּ יַחְדָּו: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ· אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה· מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם:

מקורות ומקבילות

ה׳ מבורך. תה׳ קיג, ב־ג. **מהולל אקרא ה׳.** ש״ב כב, ד. **ה׳ אלהי ישראל.** שמ׳ ה, א; יהו׳ ז, יג; תה׳ מא, יד. **ה׳ וכו׳ מלך.** ע״פ ישע׳ מד, ו; תה׳ מז, א; דה״א טז, לא. **ומלכותו בכל משלה.** תה׳ קג, יט. **ואמרו כל העם אמן.** ע״פ דה״א טז, לו. **הבו גודל לאלהינו.** דב׳ לב, ג.

עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם· (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת· וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל

יברך בקול רם כדי שישמע הקהל ולכל הפחות עשרה אנשים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת· שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוּב:

לאחר עניית 'אָמֵן' הקהל עונה:

מִי שֶׁגְּמָלָךְ כָּל־טוּב· הוּא יִגְמָלְךָ כָּל־טוּב לָעַד סֶלָה· יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יִוָּלֵד
וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ· וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה
יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: וְשׁוֹר אוֹ־שֶׂה· אֹתוֹ וְאֶת־בְּנוֹ לֹא
תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח־תּוֹדָה לַיהוָה· לִרְצֹנְכֶם
תִּזְבָּחוּ: בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר· אֲנִי
יְהוָה: וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם· אֲנִי יְהוָה: וְלֹא תְחַלְּלוּ
אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל· אֲנִי יְהוָה
מְקַדִּשְׁכֶם: הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים·
אֲנִי יְהוָה: פ בשבת לוי
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

מקורות ומקבילות

קריאת התורה ליו"ט. מסי' מגילה פ"ד, מ"ב; מס"ו פר' יח, ה"ה. רא"ו מס"ט (בובר), בראשית, פר' וילא, פ"ל, סי' יג. **ביו"ט קורין ה' גברי.** ע"פ מסי' מגילה פ"ד, מ"ב; רע"ב; מס"ו פר' י, ה"ה; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה פ"ג, ה"ב, אות ב; פסקי רי"ד עמ"ס מגילה, דף כא ע"ב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פח, ד"ה ובקריאת; כ"י כ"ה, דף 55א, דף 3119 ודף 130א; ספה"ם, הל' תפילה, שער ו, ד"ה כמה. **כשחל יו"ט בשבת קורין ז' גברי.** ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא-ב; סת"ר סי' פח, ד"ה ובקריאת; כ"י כ"ה, דף 355, דף 3119 ודף 130א. **קריאה ליו"ט א' של סוכות.** בבלי מגילה, דף לא ע"א; פסקי רי"ד; כ"י כ"ה, דף 3119. **קורין בפרשת מועדות.** ע"פ בבלי מגילה, דף לא ע"א; מס"ו פר' יח, ה"ה. **וידבר ה' וכו' שור או כשב.** ויק' כב, כר-לג; מסי' מגילה פ"ג, מ"ה; סרע"ג ח"ב, סי' קלה; סדו' רס"ג עמ' שעב; פסקי ריא"ז מגילה פ"ד, ה"ד, אות ו; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב. **וידבר ה' וכו' דבר אל בני.** ויק' כג, א-מד.

אֵלֶּה מֹועֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׃ אֵלֶּה הֵם מֹועֲדָי׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שַׁבָּת הִוא לַיהוָה בְּכֹל מֹושְׁבֹתֵיכֶם׃ פ לוי ובשבת שלישי

אֵלֶּה מֹועֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׃ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמֹועֲדָם׃ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשֹׁון בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ פֶּסַח לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה׃ שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃ בַּיּוֹם הָרִאשֹׁון מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ פ בשבת רביעי

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ׃ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם׃ מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ וַעֲשִׂיתֶם בְּיֹום הֲנִיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר׃ כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃ וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ׃ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיֹּום הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם׃ חֻקַּת עֹולָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹושְׁבֹתֵיכֶם׃ ס שלישי ובשבת חמישי

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה׃ שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמֹּושְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים

מקורות ומקבילות

תביאו לחם תנופה. ח׳ דגוסה ע״פ המסורה.

סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה׃ בִּכּוּרִים לַיהוָה׃ וְהִקְרַבְתֶּם עַל־
הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפַר בֶּן־בָּקָר אֶחָד
וְאֵילֹם שְׁנָיִם׃ יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה
רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי
כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים׃ וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם
הַבִּכֻּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי כְּבָשִׂים׃ קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה
לַכֹּהֵן׃ וּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם
לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ
בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃ לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ פ רביעי ובשבת ששי

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר׃
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה
מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה
לַיהוָה׃ ס וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה׃ יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־
קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה
לַיהוָה׃ וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ כִּי יוֹם
כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב׃ מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב
תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם׃ פ חמישי ובשבת שביעי

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר׃
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה׃ חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת
יָמִים לַיהוָה׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה
לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה עֲצֶרֶת הִוא
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ
אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׃ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח
וּנְסָכִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ מִלְּבַד שַׁבְּתֹת יְהוָה׃ וּמִלְּבַד מַתְּנֹתֵיכֶם
וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה׃
אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת
הָאָרֶץ׃ תָּחֹגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן
וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן׃ וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׃ פְּרִי עֵץ
הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל׃ וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׃ וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה שִׁבְעַת
יָמִים בַּשָּׁנָה׃ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ׃
בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים׃ כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת׃
לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם׃ כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר
מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה׃ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

מניחים את ספר התורה השני על התיבה לצד בעל הקורא, דהיינו בצד שמאל והקורא או העולה האחרון אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ

מקורות ומקבילות

אם מועדי ה׳ אל בני״. סה״ת סי׳ מד, סדר התפילות והקריאות; מח׳ רומניא, דף תב ע״ב. **לפי בעל הקורא דהיינו בצד שמאל.** דברי קהלת עמ׳ 73, עמ׳ 360 ועמ׳ 361; שו״ת משנה הלכות, חלק יג, סי׳ כב. **אומר קדיש.** ספה״ש, הל׳ תפילה, שער ו.

מַלְכוּתֵה בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

ואחר כך אומרים:

אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ. הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה:

פרשת מוספין ליו"ט א' של סוכות

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל

ה"נ והערות

ואח"כ אומרים 'אלקים השיבנו' וכו'. בסחב"ר, עמ' 114, 'טרם שיקרא המפטיר פותח שליח ציבור ואומר' וראו מש"כ שם עוד. במח' רומניא, דף תב ע"ב, נאמר: 'ואו' בין ספר לספר אלו הפסוקים אם אינו שבת' ולאחר ג' הפסוקים נוסף פסוק (דב' לג, כו): 'אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים'.

מקורות ומקבילות

אלהים השיבנו והאר פניך. תה' פ, ד. **אלהים צבאות השיבנו.** תה' פ, ח. **ה' אלהים צבאות.** תה' פ, כ. **פרשת מוספין.** ע"פ תוספות עמ"ס מגילה, דף ל ע"ב, ד"ה ומאחר; רא"ש עמ"ס מגילה, פ"ד, סי' י, ד"ה מתני' בפסח; ריבב"ן עמ"ס מגילה, דף כט ע"ב; תוספות רי"ד עמ"ס מגילה, דף ל ע"ב, ד"ה פיסקא; סה"ג עמ"ס מגילה, דף י ע"ב, אות ח ודף יג ע"א, אות ג. **ובחמשה עשר יום לחדש.** במ' כט, יב-טז; סרע"ג ח"ב, סי' קלה; סדו' רס"ג עמ' שעב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בסוכות; כ"י כ"ה, דף 3119; ממ' רומניא, דף תב ע"ב.

הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם: וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד. לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת. מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

ואומרים 'אב הרחמן' לקמן עמ' 144.

קְרִיאָה לְשַׁבָּת וְחוה"מ שֶׁל סוּכּוֹת

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה. רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי. וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי: וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ. הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ. וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה: וַיֹּאמֶר. פָּנַי יֵלֵכוּ וְהֵנַחְתִּי לָךְ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו. אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: וּבַמֶּה. יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ. וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכֹּל־הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: פ לוי

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה. גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה. כִּי־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם: וַיֹּאמֶר. הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ: וַיֹּאמֶר. אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ. וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם: וַיֹּאמֶר. לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי. כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי: וַיֹּאמֶר יְהוָה. הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר: וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי

מקורות ומקבילות

ועשרון. נקוד על וי"ו בתרא, ע"פ בבלי מנחות, דף פז ע"ב; מס"ו פ"ו, ה"ג ומחלת אריאל; מסורה קטנה. **קריאה לשבת וחוה"מ.** ע"פ בבלי מגילה, דף לא ע"א; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; רע"ב עמ"ס מגילה, פ"ג, מ"ה; שה"ג עמ"ס מגילה, דף י ע"ב, אות א; מח' רומניא, דף תז ע"ב. **ויאמר משה וכו' ראה אתה וכו'.** שמו' לג, יב־כג; בבלי מגילה, דף לא ע"א; סרע"ג ח"ב, סי' קלז; סדו' רס"ג עמ' שעג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד; פסקי ריא"ז מגילה פ"ד, ה"ד, אות ח; כ"י כ"ה, דף 120א; מח' רומניא, דף תז ע"ב; רע"ב עמ"ס מגילה, פ"ג מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות.

וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר׃ וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי׃ וַהֲסִרֹתִי
אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי׃ וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃ פ שלישי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים׃
וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר׃ וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר
אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה
עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר׃ גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ
אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ רביעי וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים
וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ׃
וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ
שָׁם׃ וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא׃ יְהוָה יְ
יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד
לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה׃ וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן
אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃ וַיְמַהֵר
מֹשֶׁה׃ וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר׃ אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ׃ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃ וְסָלַחְתָּ
לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ וַיֹּאמֶר׃ הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית׃
נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ
וּבְכָל־הַגּוֹיִם׃ וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה
יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא׃ אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ חמישי שְׁמָר־לְךָ אֵת
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית
לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא עָלֶיהָ׃ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃

מקורות ומקבילות
ויאמר ה' וכו' פסל לך. שמו' לד, א-כו.

כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן׃ וְאֶת־אֲשֵׁרָיו
תִּכְרֹתוּן: כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר׃ כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ
אֵל קַנָּא הוּא: פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃ וְזָנוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ: וְלָקַחְתָּ
מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ׃ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיהֶן: אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ: ששי אֶת־חַג הַמַּצּוֹת
תִּשְׁמֹר׃ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאָבִיב׃ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם: כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי׃
וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה: וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה
וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ׃ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ
פָנַי רֵיקָם: שביעי שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת׃
בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת: וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר
חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה: שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ יֵרָאֶה
כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי־אוֹרִישׁ
גוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ׃ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ
בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה:
לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח:
רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא־תְבַשֵּׁל
גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: פ

יניח ס"ת שני בתיבה ואומר חצי קדיש ואח"כ:

אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ׃
הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה:

וקוראים למפטיר בספר שני את קרבן היום, לקמן עמ' 294-295, ואח"כ אומרים 'אב הרחמן' וכו' עמ' 144.

קְרִיאָה לְשִׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ לִפְנֵי מוֹתוֹ׃ וַיֹּאמַר׃ יְהוָה מִסִּינַי
בָּא׀ וְזָרַח מִשֵּׂעִיר׀ לָמוֹ הוֹפִיעַ׀ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת
קֹדֶשׁ׃ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ׃ אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ
וְהֵם׀ תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃ בשבת לוי **תּוֹרָה** צִוָּה־לָנוּ
מֹשֶׁה׃ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ׃ בְּהִתְאַסֵּף
רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת׃ וִיהִי
מְתָיו מִסְפָּר׃ ס **וְזֹאת** לִיהוּדָה׀ וַיֹּאמַר׃
שְׁמַע יְהוָה׀ קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ׃ יָדָיו׀ רָב לוֹ וְעֵזֶר
מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃ פ לוי ובשבת שלישי
וּלְלֵוִי אָמַר׃ תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ׃ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ׀ בְּמַסָּה
תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ׀ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־
אֶחָיו׀ לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע׃ כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ
יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ׀ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל׃ יָשִׂימוּ קְטוֹרָה׀
בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ יְהוָה׀ חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה׃
מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן׃ ס **לְבִנְיָמִן**
אָמַר׃ יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו׃ חֹפֵף עָלָיו׀ כָּל־הַיּוֹם וּבֵין
כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ ס שלישי ובשבת רביעי **וּלְיוֹסֵף** אָמַר׃ מְבֹרֶכֶת
יְהוָה אַרְצוֹ׃ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם׀ מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד

ח"נ והערות

אֵשׁ דָּת. זהו הקרי, והכתיב 'אשדת'.

מקורות ומקבילות

נחלב אמו. פסקי ריא"ז מגילה פ"ד ה"ד אות ח; סה"ת סי' מד, סדר מוספין של חוה"מ; מח' רומניא, דף תז ע"ב. **וקורא'ים למפטיר... קרבן היום.** כ"י כ"ה, דף 120א; מח' רומניא, דף תז ע"ב. **שמחת תורה.** סדו' רס"ג עמ' שעג; ספה"ת סי' מח; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; הריא"ג, הל' לולב; שו"ת מהרי"ק סי' ט, בשם רב האי גאון. **קריאה לשמחת תורה.** סרע"ג ח"ב, סי' קמב; סדו' רס"ג עמ' שעג; פסקי ריא"ז מגילה, פ"ד ה"ד, אות ו; סת"ר סי' פח; סה"ת סי' מה; כ"י כ"ה, דף 130א. **וזאת הברכה.** דב' לג, אדכו; בבלי מגילה, דף לא ע"א; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בסוכות; כ"י כ"ה, דף 130א; מח' רומניא, דף תכח ע"ב.

תְּבוּאֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים: וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד
גִּבְעוֹת עוֹלָם: וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה. תָּבוֹאתָהּ
לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי
רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ. וְהֵם רִבְבוֹת
אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס רביעי ובשבת חמישי וְלִזְבוּלֻן
אָמַר. שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ: עַמִּים הַר־
יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק. כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי
חוֹל: ס וּלְגָד אָמַר. בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד.
כְּלָבִיא שָׁכֵן וְטָרַף זְרוֹעַ אַף־קָדְקֹד: וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ. כִּי־שָׁם
חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן. וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו
עִם־יִשְׂרָאֵל: ס בשבת ששי וּלְדָן אָמַר. דָּן גּוּר אַרְיֵה.
יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן: וּלְנַפְתָּלִי אָמַר. נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא בִּרְכַּת
יְהוָה. יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה: ס וּלְאָשֵׁר אָמַר.
בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר. יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ: בַּרְזֶל
וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ: אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן. רֹכֵב שָׁמַיִם
בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:

העולה לתורה "סמוך" נקרא עם כל הנערים ואחר שברך ברכות התורה מברך את הנערים בפסוק "המלאך הגואל" וכו':

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים. וְיִקָּרֵא
בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק. וְיִדְגּוּ לָרֹב
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

מקורות ומקבילות

וכגאותו שחקים. מח׳ רומניא, דף תכח ע״ח. **כל הנערים.** רא״ו ח״ר, מו״ח סי׳ תרסט, ס״ק ח. **ואחר שברך ברכות התורה.** רא״ו ביכורי יעקב, מו״ח סי׳ תרסט, ס״ק יב. **המלאך הגואל אתי.** בר׳ מח, טז; רמ״א מו״ח, סי׳ תרסט, ס״ח. רא״ו מסורה גדולה, יפע׳ סג, ט.

ח״נ והערות

העולה לתורה וכו׳. ע״פ הנחיית הרב מ״ע הרטום, בחוברת המנהג, המבוססת על דברי הרמ״א באו״ח, סי׳ תרס״ט ואיננה במח׳ הקדומים ושד״ל.

רשות לחתן תורה

הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· וּמֵרְשׁוּת מִפְּנִינִים וּמִפָּז יְקָרָה· וּמֵרְשׁוּת רָאשֵׁי סַנְהֶדְרִין הַקְּדוֹשָׁה וְהַבְּחוּרָה· וּמֵרְשׁוּת רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת וְאַלּוּפֵי תּוֹרָה· וּמֵרְשׁוּת זִקְנֵי יָפָה וּבָרָה· וּמֵרְשׁוּת זְקֵנִים וּנְעָרִים יוֹשְׁבֵי שׁוּרָה· אֶפְתַּח פִּי בְּשִׁיר וּבְזִמְרָה· לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְדָר בִּנְהוֹרָא· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ לְיִרְאָתוֹ הַטְּהוֹרָה· וְהִגִּיעָנוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה· הַמְשַׂמֵּחַת לֵב וְעֵינַיִם מְאִירָה·

ח"נ והערות

רשות לחתן תורה. נמצא גם במנהג אשכנז, גולדשמידט, סוכות, עמ' 442; מנהג רומניא, דף תכט ע"ב. **מִפְּנִינִים וּמִפָּז.** באשכנז: 'מִפָּז וּמִפְּנִינִים'. **רָאשֵׁי סנהדרין.** במח' אשכנז ורומניא ללא תיבת 'רָאשֵׁי'. **הקדושה וְהַבְּחוּרָה.** במחה"ק: 'הקדושה וְהַטְּהוֹרָה'. במח' רומניא: 'הקדושה וְהַבָּחִירָה'. **וּמֵרְשׁוּת זִקְנֵי יָפָה וּבָרָה.** תיבות אלו אינן במח' אשכנז ורומניא. **אֶפְתַּח פִּי בְּשִׁיר.** במח' נירנברג: 'אֶפְתָּחָה פִּי בְּשִׁירָה'. במחה"ק: 'אֶפְתַּח פִּי בְּשִׁירָה'. **להודות וּלְהַלֵּל.** כ"ה בנוב"ר ומח' נירנברג. במח' רומניא וגולד': 'להודות לְהַלֵּל', ללא ו'. **לְיִרְאָתוֹ הטהורה.** במח' אשכנז ורומניא: 'בְּיִרְאָתוֹ הטהורה'. **בשמחת תורה.** במח' נירנברג נוסף: 'עָצְנֶנוּ לִשְׁמוֹר מִצְוַת בָּרָה'.

מקורות ומקבילות

רשות לחתן תורה. ע"פ מחו"ו סי' תעו; סת"ר סי' פח; מח' רומניא, דף תכט ע"ב. **האל הגדול וכו'.** דב' י, יז. **מפנינים ומפז יקרה.** ע"פ תה' יט, יא; מש' ג, טו; תוספתא הוריות (לוקרמאנדל), פ"ב, ה"ז; ירוש' שבת, פי"ב, ה"ג [דף סט ע"ב]; בבלי הוריות, דף יג ע"א. **ראשי סנהדרין.** ע"פ במ' יא, טז-יח; דב' יז, ח-יג; משנ' סנהדרין, פ"א, מ"ו. **הקדושה.** ע"פ משנ' קידושין, פ"ד, מ"ה; מדת"נ פר' כי תשא, סי' ח, 'סנהדרין של ישראל נתומה באמצע ביהמ"ק'. **והבחורה.** ע"פ בבלי מנחות, דף סה ע"א, 'אין מושיבים בסנהדרין אלא' וכו'. **ומרשות ראשי ישיבות.** ע"פ מד"א (בובר), בר' פר' מט, פ"י, 'אלו ראשי ישיבות שבארץ ישראל'; אה"מ, גן עדן; גיהנם, עמ' 87, 'אלל ראשי ישיבות אשר בס'. **ואלופי תורה.** בבלי ברכות, דף יז ע"א, ע"פ תה' קמד, יד; במדב"ר פר' יח, סי' יז. **זקני יפה.** ע"פ מד"ז שה"ש (בובר), פר' ד, פ"א; ילקו"ש שה"ש, רמז תתקפח. **יפה וברה.** ע"פ שה"ש ו, י. **זקנים ונערים.** ע"פ תה' קמח, יב. **אפתח פי.** ע"פ תה' עח, ב; דני' י, טז. **בשיר וזמרה.** ע"פ שופ' ה, ג; תה' כא, יד; דה"א טז, ט; ספ"ט יב, א; נ"ס לב, ד. **להודות ולהלל.** ע"פ דה"א טז, ד; עזר' ג, יא; נחמ' יב, כד; נ"ס נא, יב. **לדר בנהורא.** ע"פ דני' ב, כב; ויק"ר פר' לא, סי' ח; במדב"ר פר' טו, סי' ח. **שהחיינו וקיימנו.** ע"פ ש"א ב, ח; הוש' ו, ב; ב"ר פר' עה, סי' א; שמו"ר פר' כה, סי' ח, 'מקיים וכו' והוליאן הקב"ה בקומה זקופה'. **ליראתו הטהורה.** ע"פ תה' יט, י; שמו"ר פר' ל, סי' יד; ספ"י, נגד אפיון ב, מא. **בשמחת תורה.** ע"פ ספה"ח סי' מח; סרס"י סי' שח. **המשמחת לב.** ע"פ תה' יט, ט; תוספתא ברכות (ליברמן), פר' ו, הל' כד, 'התורה חביבה על כל ישראל והכל שמחין בה'; בבלי יומא, דף עב, עמ' ב; ויק"ר פר' טז, סי' ד. **ועיניים מאירה.** ע"פ תה' יט, ט; ויק"ר (מרגליות), פר' יב, סי' ג; מדת"ה מז' קיט, סי' סח; מדמ"ש פר' טו, פ"ל.

הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים עֹשֶׁר וְתִפְאָרָה· הַמְאַשֶּׁרֶת הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה
וְהַיְשָׁרָה· הַמַּאֲרֶכֶת יָמִים וּמוֹסֶפֶת גְּבוּרָה· לְאוֹהֲבֶיהָ לְשׁוֹמְרֶיהָ
בְּצִוּוּי וְאַזְהָרָה· לְעוֹסְקֶיהָ לְנוֹצְרֶיהָ בְּאַהַב וּמוֹרָא· שֶׁכֵּן יְהִי
רָצוֹן מִלִּפְנֵי הַגְּבוּרָה· לָתֵת חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וַעֲטָרָה· לְרִבִּי פב"פ
הַנִּבְחָר לְהַשְׁלִים הַתּוֹרָה· לְאַמְּצוֹ לְבָרְכוֹ לְגַדְּלוֹ בְּתַלְמוּד
תּוֹרָה· לְדָרְשׁוֹ לְחַיִּים לְהַדְּרוֹ לְוַעֲדוֹ בַּחֲבוּרָה· לְזַכּוֹתוֹ לְחַיּוֹתוֹ
לְטַכְּסוֹ בְּטֶכֶס אוֹרָה· לְיַשְּׁרוֹ לְכַלְּלוֹ לְלַמְּדוֹ לֶקַח וּסְבָרָה·
לְמַלְּטוֹ לְנַשְּׂאוֹ לְסַעֲדוֹ בְּסֵעַד יָקָרָה· לְעַדְּנוֹ לְפַרְנְסוֹ לְצַדְּקוֹ
בְּעַם גִּבְרָא· לְקָרְבוֹ לְרַחֲמוֹ לְשָׁמְרוֹ מִכָּל־צָרָה· לְתָמְכוֹ לְתַקְּפוֹ
לְתַמְּמוֹ בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה· וּבִשְׂכַר־זֶה יִזְכֶּה מֵאֵל נוֹרָא· לִרְאוֹת

מקורות ומקבילות

הטותנת חייס. ע"פ מס' אבות, פ"ב, מ"ז; פ"ו, מ"ז, ע"פ מס' ד, כב; בבלי עירובין, דף נד ע"א; פסר"ב פי' כג, 'אמר ליה בזכות תורה'. **חייס עושר ותפארה.** ע"פ מס' כב, ד; מס' אבות, פ"ו, מ"ח. **המאשרת.** ע"פ מס' ג, יח. **הולכיס בדרך הטובה.** ע"פ מ"א ח, לו; תה' כה, ח; סח"ס ד, ט; בבלי יומא, דף עב, עמ' ב, 'זכה, נעשית לו סס חייס'. **בדרך הטובה והיישרה.** ס"א יב, כג; ע"פ מס' ב, כ. **המאריכת ימיס.** ע"פ ספרי דב', פי' שלו, ד"ה ובדבר הזה; בבלי מגילה, דף כז ע"ב, 'לא קדמני אדם לבית המדרש'; ילקו"ש תו', רמז תתקמח. **לאוהביה.** ע"פ ויק"ר פר' כב, סי' א. **לשומריה.** ע"פ דב' ח, יט; ל, י. **בציווי ואזהרה.** ראו ספרי במ', פי' א, 'אין ציווי בכל מקום אלא אזהרה'. **לעוסקיה.** ע"פ מס' אבות, פ"ו, מ"א; בבלי ברכות, דף ה ע"א; במו"ר פר' ח, סי' ב. **לנוצריה.** ע"פ תה' קיט, ב; מס' כח, ז. **באהב.** אד"נ נוסח' א, פר' כח, 'אין לך אהבה כאהבה של תורה'; מס"ו פר' טז, ה"ד. **ומורא.** ע"פ מס' אבות, פ"ו, מ"ה; בבלי ברכות, דף כב ע"א, באימה וכו'. **יה"ר מלפני הגבורה.** ע"פ מס' ח, לה. **לתת חייס.** ע"פ מס' אבות, פ"ב, מ"ז; מדמ"ש פר' ח, פל"ה. **חן וחסד.** ע"פ בר' לט, כא; אס' ב, יח; מדת"נ פר' וירא, סי' ד, 'תחלתה חסד, וסופה חסד ואמצעיתה חסד'; אה"מ, רבינו הקדוש, עמ' 505, '...הקב"ה נותן חן וחסד עליהס' וכו'. ראו בבלי סוכה, דף מט ע"ב. **ועטרה.** ע"פ ירוש' תענית, פ"ד, סוף ה"ז [דף כו ע"ב]; ויק"ר פר' יב, סי' ג. **לקח.** מס' ד, ב. **בעס נברא.** ע"פ תה' קב, יט. **ברוח נשברה.** ע"פ תה' נא, יט. **מאל נורא.** ע"פ דב' ז, כא; תה' סח, לו; נחמ' ט, לב. **לראות בנגיס.** ע"פ תה' קכז, ג; בבלי נדה, דף עא, עמ' א.

ח"נ והערות

חַיִּים עֹשֶׁר. במח' נירנברג: 'חַיִּים וְעֹשֶׁר'. במחה"ק: 'עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים'. בגולד': 'חַיִּים וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד'. **הַמְאַשֶּׁרֶת וכו' וְהַיְשָׁרָה.** תיבות אלו אינן במחה"ק. **הוֹלְכִים.** במח' רומניא: 'לַהוֹלְכִים'. **בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה.** במח' נירנברג: 'בדרך טובה'. בגולד': 'בַּדֶּרֶךְ הטובה'. **הַמַּאֲרֶכֶת יָמִים.** במח' נירנברג: 'וְהַמְאָרֶכֶת ימים'. **לְשׁוֹמְרֶיהָ בְצִוּוּי.** באשכנז: 'וּלְשׁוֹמְרֶיהָ בצווי'. **לְעוֹסְקֶיהָ.** במח' רמ"ו: 'לְעוֹשְׂקֶיהָ'. **לְנוֹצְרֶיהָ באהב וּמוֹרָא שֶׁכֵּן.** באשכנז: 'וּלְנוֹצְרֶיהָ באהב וּבְמוֹרָא \ וּבְכֵן'. במח' רומניא: 'בְּאַהֲבָה וּבְמוֹרָא \ וּבְכֵן' וללא תיבת 'לְנוֹצְרֶיהָ'. **חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וַעֲטָרָה לְרִבִּי.** במח' נירנברג: 'חֵן וָחֶסֶד וְגֵזֶר וַעֲטָרָה עַל' וללא תיבות: 'חַיִּים, לְרִבִּי'. בגולד': 'חֵן וָחֶסֶד וְחַיִּים וְגֵזֶר וַעֲטָרָה לְר'. **לְרִבִּי וכו' לְהַשְׁלִים הַתּוֹרָה.** תיבות אלו אינן במח' רמ"ו. **הנבחר.** במח' רומניא: 'הֶחָתָן הנבחר'. **להשלים התורה.** במח' רומניא נוסף: 'יַחַד עִם חֲכָמֵי חֲבוּרָה'. **לאמצו לְבָרְכוֹ וכו'.** מיוסד ע"ס א"ב. במח' רומניא: 'לאמצו וּלְבָרְכוֹ'. **לדרשו לְחַיִּים.** במח' נירנברג ורומניא ללא תיבת 'לְחַיִּים'. **לוועדו בַּחֲבוּרָה.** במח' רומניא: 'לוועדו בְּוַעַד חֲבוּרָה'. **בסעד יָקָרָה.** במח' אשכנז ורומניא: 'בסעד בְּרוּרָה'. **לְעַדְּנוֹ לפרנסו.** במח' רומניא: 'לְעָזְרוֹ לפרנסו'. **לְקָרְבוֹ לרחמו.** במח' רומניא: 'לְקַיְּמוֹ לרחמו'. **מכל־צָרָה.** בגולד': 'מכל־צוּקָה וְצָרָה'. **לְתָמְכוֹ לְתַקְּפוֹ לְתַמְּמוֹ.** במח' רומניא: 'לְתַקְּפוֹ לְתוֹמְכוֹ' וללא תיבת 'לְתַמְּמוֹ'. בגולד': 'לְתַקְּפוֹ לְתָמְכוֹ לְתוֹמְמוֹ'. **בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה.** בגולד' נוסף: 'עֲמֹד עֲמֹד עֲמֹד ר' פב"פ חֲתַן הַתּוֹרָה \ וְתֵן כָּבוֹד לְאֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא'. **ובשכר־זֶה יִזְכֶּה.** במח' רומניא: 'ובשכר זאת נִזְכֶּה'. בגולד': 'ובשכר־זה תִּזְכֶּה'. **לראות בְּבָנִים.** במח' אשכנז ורומניא: 'לראות

בְּבָנִים וּבִבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה· וּמְקַיְּמֵי מִצְוֹת בְּתוֹךְ אֹם שְׁחוֹרָה· וְיִזְכֶּה לִשְׂמְחַת בֵּית־הַבְּחִירָה· כִּנְבוּאַת יְשַׁעְיָה מָלֵא רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה· שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ מְהֵרָה· שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ תְּמוּר אֵבֶל וְצָרָה· עֲמוֹד עֲמוֹד רִבִּי פב"פ חֲתַן תּוֹרָה· (עֲמוֹד אַתָּה וְשׁוּשְׁבִינֶיךָ· יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ)· מֵרְשׁוּת כָּל־הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְהַשְּׁלֵם הַתּוֹרָה:

פִּיּוּטִים לְחַתַּן תּוֹרָה

בַּת בְּרוּרָה· נָאוָה וּשְׁחוֹרָה· הַאֲזִינִי וְשִׁמְעִי תּוֹרָה· עִוּרָה נוֹרָא· הִתְעוֹרְרָה מְהֵרָה:

ה"נ והערות

בָּנִים. **וּבִבְנֵי בנים.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא, אשכנז ורומניא: ׳וּבְנֵי בנים׳. **בְּתוֹךְ אֹם שְׁחוֹרָה וְיִזְכֶּה.** במח' רומניא: ׳אוֹם נָאוָה וּשְׁחוֹרָה \ וְנִזְכֶּה׳, וללא תיבת ׳בְּתוֹךְ׳. בגולד': ׳בתוך עַם יָפָה וּבָרָה \ וְתִזְכֶּה׳. **בֵּית הבחירה.** במח' רמ"ו ללא תיבת ׳בֵּית׳. בגולד' נוסף: ׳וּפְנֶיךָ לְהָאִיר בִּצְדָקָה כְּאִסְפַּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה׳. **כִּנְבוּאַת יְשַׁעְיָה.** בגולד' ומח' רומניא: ׳כְּנִבָּא יְשַׁעְיֵהוּ׳. **יְשַׁעְיָה מלא רוּחַ.** במח' נירנברג: ׳יְשַׁעְיֵהוּ מלא׳ וללא תיבת ׳רוּחַ׳. **עצה וגבורה.** במח' רומניא: ׳עצה חָכְמָה וגבורה׳. **תמור אֵבֶל וצרה.** במח' נירנברג: ׳תמור אֶבְלָה וצרה׳, ונוסף: ׳יְיַנְהֵל אֶתְכֶם עַל מֵי מְנוּחוֹת עֲבוּרָה׳. בגולד': ׳כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים בְּאֶבְלָה וְצָרָה׳. **עֲמוֹד עֲמוֹד עֲמוֹד רִבִּי.** במח' נירנברג: ׳עַמוֹד עַמוֹד עַמוֹד׳ וללא תיבת ׳רִבִּי׳. במח' רומניא תיבת ׳עֲמוֹד׳, מופיעה רק פעמיים. **חֲתַן תּוֹרָה.** במח' רמ"ו: ׳חֲתַן הַתּוֹרָה׳. במח' בולוניא: ׳חָתָן הַתּוֹרָה׳. במח' נירנברג: ׳חָתָן תּוֹרָה׳. במח' רומניא: ׳חֲתֻנָּא וְהַשְּׁלֵם הַתּוֹרָה׳ ובזה מסתיים הפיוט במח' רומניא. **עֲמוֹד אַתָּה וכו' בְּצֵאתֶךָ.** נדפס ע"פ מח' שד"ל ואיננו במח' רמ"ו, בולוניא ואשכנז. **פיוט בת ברורה.** מיוסד על שם המחבר ׳אלעזר׳. הרב מ"ע הרטום כתב בחוברת המנהג שאין לומר שני פיוטים הללו, אך בשנים האחרונות נהגו לאמרם.

מקורות ומקבילות

ובני בנים. ע"פ תה' קג, יח; קכח, ו; מש' יח, ו. **עוסקים בתורה.** ע"פ אה"מ, עשרת הדברות, עמ' 456, ׳אשריכם שזכיתם לגנים שעוסקים בתורה׳. **אום שחורה.** ע"פ שה"ש א, ה; שמו"ר פר' כג, סי' י; מד"א (בובר), שמ' פר' כו, פ"ז. **בשמחת בית הבחירה.** ע"פ ישע' נו, ז; פדר"ך סוף פי' י; מדת"כ פר' ראה, סי' יח; ילקו"ש תו', רמז תתלז, ד"ה ובא הלוי. **ישעיה מלא רוח וכו'.** ע"פ בנ"ס מת, כב; ירוש' סנהדרין, פ"י, ה"ב [דף לא ע"ב], ׳ישעיהו שהיה שקול כמשה׳. **רוח עלה וגבורה.** ישע' יא, ב. **שמחו את ירושלים וכו'.** ישע' סו, י; ע"פ יוא' ב, כג; לפ' ג, יד. **שישו אותה משוש.** ישע' סו, י. **תמור אבל וצרה.** ע"פ תוספתא ב"ב (ליברמן), פ"ב, הל' יח; בבלי תענית, דף ל ע"ב, ׳כל המתאבל על ירושלים זוכה׳ וכו'. **עמוד רבי.** ע"פ יחז' ב, א. ראו בבלי מגילה, דף כא ע"א, ׳אלא משומד׳. **חתן תורה.** ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב. ראו אה"מ, עשרת הדברות, עמ' 451, ׳...זכה משה להיות חתן תורה׳; פדר"א פר' מ, ׳והכלה זו התורה׳. **יברך ה' וישמרך.** במ' ו, כד-כו. **ברוך אתה בבואך וכו'.** דב' כח, ו. **פיוטים לחתן תורה.** שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח. ראו פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ה ה"א, אות ה; שה"ג עמ"ס מגילה, דף יא ע"א, אות ב. **בת.** ע"פ לפ' ג, יד; שמו"ר פר' נב, סי' ה, ׳בתחלה קרא לישראל בת׳, ע"פ תה' מה, יא; מדת"כ פר' פקודי, סי' ח. **ברורה** - עניין בחירה. ע"פ מל"ל דה"א ט, כב; דב"ר פר' ב, סי' לד, ׳ישראל ברורו להן הקב"ה׳, ע"פ איכ' ג, כד; מדת"ה מז' כח, סי' א. **נאוה ושחורה.** ע"פ שה"ש א, ה; שמו"ר פר' כג, סי' י; מד"א (בובר), שמ' פר' כו, סי' ז. **האזיני ושמעי תורה.** ע"פ מש' כח, ט; דב"ר פר' ד, סי' ב; פר' י, סי' א, ע"פ ישע' מה, ג; מדמ"ש פר' ה, פ"א. **עורה נורא התעוררה מהרה.** ע"פ תה' מד, כד; ירוש' מעשר שני, פ"ה, ה"ה [דף לג ע"ב]; בבלי סוטה, דף מח ע"א.

אָדוֹן יָרַד· בְּיוֹם הַמּוֹרַד· כָּל־הָעוֹלָם הֶחֱרָד· עורה:
לְדַבֵּר לֶעָנָו· מִמְּעוֹנָיו· אָז הֶקְרַן עוֹר פָּנָיו· עורה:
עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים· בְּעַד כְּמֵהִים· בִּמְקוֹם גְּבֹהִים· עורה:
זֵר הִנְזִירָם· לְהַכְתִּירָם· בְּיַד־מֹשֶׁה בֶּן־עַמְרָם· עורה:
רַעַם לְהַרְעִים· בְּקוֹל הַנָּעִים· לְעוֹשִׂים וְשׁוֹמְעִים· עורה:

אֶתְכֶם אַזְבִּיד· נֶזֶר וְרָבִיד· בְּיַד־מֶשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד·
עוּרָה נוֹרָא· הִתְעוֹרְרָה מְהֵרָה:

לְחַדֵּשׁ תּוֹרָה· וּבְרִית הֲדוּרָה· בְּבִנְיַן בֵּית־הַבְּחִירָה· עורה:
יוֹם יוֹם בְּעוֹמְסִי· אֶעֱמוֹס לַעֲמוּסִי· כָּל־טוּבוֹת מְשׁוֹשִׁי· עורה:
הֱיוֹת שְׂמֵחִים· בְּלֵב מְשַׂמְּחִים· תּוֹרַת מֹשֶׁה שׂוֹחֲחִים· עורה:

מקורות ומקבילות

אדון. בבלי ברכות, דף ז ע"ב, 'בא אברהם וקרא אדון'. **אדון ירד.** ע"פ שמ' יט, יח־כ; נחמ' ט, יג. **כל העולם החרד.** ע"פ מכילתא דרשב"י (אפשטין-מלמד), שמ' פר' יט, פט"ז; בבלי שבועות, דף לט ע"א, 'כל העולם כולו מדעזע'; שמו"ר פר' כט, סי' ט. **לדבר לענו.** ע"פ שמ' יט, ט; יט, כה; במ' יב, ג־ח. רא"ה אה"מ, ר' עקיבא, עמ' **421**, ד"ה לד"י. **ממעוניו.** ע"פ שמ' כ, יט; מכדר"י יתרו, מס' דבחדש, פר' ד, ד"ה ויבד ה' על הר ופר' ט, ד"ה כי מן השמים. **אז הקרן.** ע"פ שמו"ר פר' מז, סי' ו, 'ר' יהודה בר נחמן בשם רשב"ל וכו'; מדת"נ פר' כי תשא, סי' כ. **הקרן עור פניו.** ע"פ שמ' לד, כט־לה. **עלה אל האלהים.** ע"פ שמ' יט, ג; כד, א־ב; כד, יב־יח; ספי"ו א, א־ב. **בעד כמהים.** ע"פ תה' סג, ב; בבלי שבת, דף לג ע"ב, 'חזי כמה חביבין מצות על ישראל!'; ב"ר פר' סט, סי' א. **זר הנזירם להכתירם.** ע"פ בבלי שבת, דף פח ע"א, '...לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתריס'; מד"ז שה"ש (בובר), פר' א, פ"ד, ד"ה ד"א הביאני המלך. **ביד משה.** רא"ו בבלי שבת, דף פח ע"א, 'וכולן זכה משה ונטלן'. **משה בן עמרם.** ע"פ שמ' ו, כ. **רעם להרעים.** ע"פ ישע' סו, יד־טז; יואל ב, ה; ב, יא; מיכ' ו, א־ב. **בקול הנעים.** רא"ו רש"י עמ"ס ברכות, דף ו ע"א, ד"ה במקום רנה ועמ"ס תענית, דף טז ע"א, ד"ה נעימה. **לעושים ושומעים.** ע"פ דב"ר פר' ד, סי' ה. **אתכם אזביד.** ע"פ דב' לב, ח־יב; מתע"ד פר' לב, פ"ט, 'אין חלקי אלא ישראל'; מדת"נ (וורשא), פר' נח, סי' ג. **אזביד** - חלק. ע"פ בר' ל, כ ותר"א. **נזר ורביד.** ע"פ יחז' טז, יא־יב; שה"ר פר' ד, סי' ב; מדת"נ פר' תרומה, סי' ד; ילקו"ש תו', רמז שסג, ד"ה ויקחו לי תרומה. **משיח בן דוד.** ע"פ ישע' יא, ו ואילך. **לחדש תורה.** ע"פ ישע' נא, ד; ויק"ר פר' יג, סי' ג, 'חדוש תורה מאתי תצא'; ילקו"ש תו', סוף רמז תקלה. **וברית הדורה וכו' הבחירה.** איכ"ר, פתיח' סי' כג, 'עד שברית בית המקדש קיימת', ע"פ דה"ב ז, טז. **בבנין בית.** ע"פ משנ' תענית, פ"ד, מ"ח; ירושל' תענית, פ"ד, סוף ה"ז. **בית הבחירה** - בית המקדש. לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: משנ' מעשר שני פ"ה, מי"ב; תוספתא פאה (ליברמן), פ"ד, ה"ז; בבלי מזיר, דף כה ע"א. **יום יום בעומסי.** ע"פ תה' סח, כ. **אעמוס לעמוסי וכו'.** ע"פ בבלי סנהדרין, דף ק ע"א, 'עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו'; שמו"ר פר' כה, סי' ט; ילקו"ש תו', רמז תתמז. **כל טובות.** ע"פ ישע' סה, ג; בבלי ברכות, דף לד ע"ב; בר' רבתי עמ' **130**, ד"ה והכשבים הפריד; דב"ר (ליברמן), פר' עקב, ד"ה מעשה בר' אבהו. **משושי.** ע"פ ישע' סב, ה; סה, יח. **היות שמחים.** ע"פ תה' קכו, ג; משנ' פסחים, פ"י, מ"ו; ירושל' פסחים, פ"י, ה"ה, 'שמחים בבנין עירך בשיס וכו'. **בלב משמחים.** ע"פ צפ' ג, יד; זכ' י, ז. **תורת משה שוחחים.** ע"פ יהו' א, ח; בבלי ע"ז, דף יט ע"ב; מדת"נ (וורשא), פר' כי תבוא, סי' ד, 'לא היתה התורה צריכה ליתן לישראל בעוה"ז וכו'.

ה"נ והערות

אתכם אזביד. במח' רמ"ו ובולוניא כתוב שזהו רהיט אחר, מיוסד על שם המחבר 'אליה'. במח' שד"ל שני הרהיטים 'בת ברורה' ו'אתכם אזביד', מופיעים מחוברים יחד ברהיט אחד. ראו שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב 'ומנהג לומר פזמונים ורהיטין' וכו'.

קְרִיאָה לְחַתַּן תּוֹרָה

חתן התורה מברך וקורא:

מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם· וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב
וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד: וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב
אֶל־אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ· אַף־שָׁמָיו יַעֲרְפוּ טָל: אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל
מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ·
וְיִכַּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ: ס וַיַּעַל
מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן: וְאֵת
כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה· וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד
הַיָּם הָאַחֲרוֹן: וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים
עַד־צֹעַר: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו· זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה· הֶרְאִיתִיךָ
בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה· בְּאֶרֶץ
מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה: וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית
פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וּמֹשֶׁה בֶּן־
מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ· לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה: וַיִּבְכּוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי
בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה: וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ
מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו· וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה·

ח"נ והערות

חתן התורה מברך וקורא. במח' רמ"ו ובולוניא כתוב שכאשר חתן התורה מגיע ל'אשריך ישראל' מזמרים לו ואומרים פיוטי אלפביטין ובמח' שד"ל כתוב לומר את פיוטי אלפביטין בסיום הקריאה, אולם היום לא נהוג לאמרם כלל.

מקורות ומקבילות

קריאה לחתן תורה. שבס"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סס"ת סי' מה, יוס שמחת תורה. **חתן התורה מברך וכו'.** רלו כ"י כ"ה, דף 130ע. **משוה אלהי קדם.** דב' לג, כז-כט; מח' רומניא, דף תכח ע"ח. **ויעל משה מערבות מואב.** דב' לד, א-יב.

אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים: לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ: וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל:

אחרי הקריאה יאמר החזן:

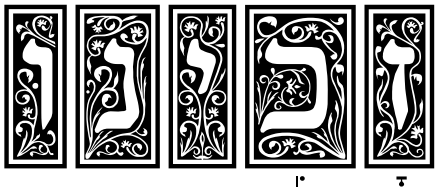

לְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם וְנִזְכֶּה לְהַתְחִיל וּלְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם:
זָכִינוּ לְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם וְנִזְכֶּה לְהַתְחִיל וּלְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם:
חָזָק זָכִינוּ לְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם וְנִזְכֶּה לְהַתְחִיל וּלְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם:

החזן והציבור קוראים בעל פה יחד את הפסוקים הבאים:

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ

מקורות ומקבילות

לעיני כל ישראל. סרע"ג ח"ב, סי' קמב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח, ענין יו"ט האחרון; סה"ת סי' מה, יוס שמחת תורה. **משלימים התורה.** ע"פ בבלי מגילה, דף כט ע"ב, ורש"י ד"ה דמסקי אורייתא; ספה"ח סי' מח; ספה"ש, הל' תפילה, שער ו, ד"ה נהגו עכשיו; מח' רומניא, דף תכח ע"א. **אחרי הקריאה יאמר החזן.** שבלי הלקט, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח; כ"י כ"ה, דף 130א; הרש"ר ומדק"א, עמ' תלח. **ג"פ זכינו להשלים לשלוש וכו' והוסת.** שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח, ד"ה מלאתי; כ"י כ"ה, דף 130א; מח' רומניא, דף תכח ע"א. **חזק זכינו להשלים.** ע"פ סת"ר סי' פח, ענין יו"ט האחרון. **החזן והציבור קוראים וכו' יחד.** ע"פ סת"ר סי' פח, '...קורין כל הצבור יחד עם הקורא'. וכן נראה משבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב 'קורין ע"פ' ומכ"י כ"ה, דף 130א. **קוראים בעל פה.** ע"פ שבה"ל,

ח"נ והערות

אחרי הקריאה יאמר החזן. כן הוא במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל. בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב וסת"ר סי' פח, ד"ה מצאתי, 'עומדין כל הצבור על רגליהן והחזן אוחז ס"ת בזרועו ואומר ג' פעמים'. בכ"י כ"ה, דף 130א: 'הקורא אחרון בתורה אומר קודם שיברך'. **זָכִינוּ לְהַשְׁלִים לְשָׁלוֹם.** במח' רומניא, דף תכא ע"ב–תכז ע"ב, תיבות אלו נמצאות פעמיים בסיום כל ספר לליל שמחת תורה. **חָזָק זכינו להשלים.** תיבת 'חָזָק' איננה כלל בשבה"ל, כ"י כ"ה, מח' הקדומים ושד"ל. בתניא רבתי סי' פח, כתב: 'יש נוהגין לומר חזק זכינו' כו', נראה מדבריו שבכל הג' פעמים יש לומר 'חזק', אבל היום המנהג ברומה להוסיפו רק בפעם השלישית. גם הרב

אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב· וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא
לָיְלָה· וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

ומברך חתן התורה ברכת התורה 'אשר נתן לנו' וכו'.

מניחים את ספר התורה השני על התיבה לצד בעל הקורא, דהיינו בצד שמאל והקורא או העולה האחרון אומר חצי קדיש ולאחר מכן פוסק נדבתו לכבוד התורה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:
לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

ח"נ והערות

מ"ע הרטום כתב בחוברת המנהג ובמח' שהדפיס שכך יש לנהוג, אולי כפשרה עם 'יש נוהגים לומר חזק...' המובא בסת"ר. בכ"י כ"ה, דף 130א: 'והציבור עונין אחריו ג' פעמים' (וכינו להשלים וכו'). **קוראים בעל פה.** ע"פ מש"כ בכ"י כ"ה: 'ומתחילין התורה וקורין על פה' וכן הוא במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל. גם בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב וסת"ר סי' פח, אמצו מנהג זה ונתנו טעם לדבר, ובשבה"ל כתוב שזה דוגמא למה שנאמר בבבלי יומא, דף סח ע"ב. במח' הרב מ"ע הרטום מובא שיש לקרות מתוך ספר מודפס, כנראה בכדי שלא יקראו מספר שני לעולה אחד, אבל בחוברת המנהג כתוב ש'קוראים בעל פה', כבפנים. **פוסק נדבתו לכבוד התורה.** כן הוא בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל. וכן מובא בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב ובסת"ר סי' פח.

מקורות ומקבילות

סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סוף סי' פח, עיין יו"ט האחרון; מח' רומניא, דף תכח ע"ב. **ברא אלהים.** בר' א, א-ה; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח, עיין יו"ט האחרון; סה"ת סי' מה, יוסי שמחת תורה; כ"י כ"ה, דף 130א; שה"ג עמ"ס מגילה, דף יא ע"א, אות ב. **ויהי ערב יום אחד.** שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סה"ת סי' מה, יוסי שמחת תורה; כ"י כ"ה, דף 130א. **ומברך חתן התורה.** ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סוף סי' פח, עיין יו"ט האחרון; כ"י כ"ה, דף 130א. **קדיש.** סה"ת סי' מה, יוסי שמחת תורה; מח' רומניא, דף תכח ע"א; הרש"ר ומדק"א, עמ' תלח.

ואחר כך אומרים:

אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה:

ואומרים לחתן תורה:

חֲזוֹר אַתָּה וְשׁוּשְׁבִינֶיךָ יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה
בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ:

פרשת מוספין של שמ"ע ושמחת תורה

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר
אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: מִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ
לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם
וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

מי שברך לעולה לתורה:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כְּבוֹד רִבִּי...
שֶׁמִּתְנַדֵּב... לִמְנוּחַת נֶפֶשׁ... וְלִמְנוּחַת נֶפֶשׁ כָּל־קְרוֹבָיו שֶׁמֵּתוּ
וְכָל־שְׁאָר שִׁבְטֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְחַיֵּי... וּלְחַיֵּי כָּל־בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְחַיֵּי
כָּל־קְרוֹבָיו וְאוֹהֲבָיו וּלְחַיֵּי כָּל־הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וּבִשְׂכַר זֶה הַקָּדוֹשׁ

מקורות ומקבילות

יברכך ה' וישמרך. במ' ו, כד־כו. **ברוך אתה בבואך.** דב' כח, ו. **ביום השמיני עצרת.** במ' כט, לה - ל, ח; סרע"ג ח"ב, סי' קמב; סדו' רס"ג עמ' שעג; שבה"ל, סדר חג הסוכות,

ח"נ והערות

ואומרים לחתן תורה חזור וכו'. כך נהוג היום בק"ק רומה ויתכן שזה בהשפעת המנהג הספרדי. איננו בכ"י ב"ה, מח' הקדומים ושד"ל.

בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל־צָרָה וְצוּקָה. וְיִשְׁלַח בְּרָכָה רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂי יָדָיו. וִיבָרְכֵהוּ וִיזַכֵּהוּ לַעֲלוֹת לָרֶגֶל עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶחָיו. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך להולדת הבת:

יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה. הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלֵךְ. כִּי־קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוֶה: (לבת ראשונה מוסיפים: אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ. רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ. מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:) וַיְבָרְכוּ אֶת־רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ. אֲחֹתֵנוּ. אַתְּ הָיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה. וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֵת שַׁעַר שֹׂנְאָיו: יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אִמּוֹתֵינוּ שָׂרָה וְרִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וּמִרְיָם הַנְּבִיאָה וַאֲבִיגַיִל וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַּת־אֲבִיחַיִל. הוּא יְבָרֵךְ אֶת־הַיַּלְדָּה הַנְּעִימָה הַזֹּאת וְיִקָּרֵא שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל... בְּמַזָּל־טוֹב וּבְשָׁעַת בְּרָכָה. וִיגַדְּלָהּ בִּבְרִיאוּת שָׁלוֹם וּמְנוּחָה. וִיזַכֶּה לְאָבִיהָ וּלְאִמָּהּ לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָהּ וּבְחֻפָּתָהּ. בְּבָנִים זְכָרִים. עֹשֶׁר וְכָבוֹד. דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך לבנים ערב גיוסם (בנוסח הקבוץ הדתי):

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. הוּא יְבָרֵךְ אֶת־הַבָּחוּר... הַיּוֹצֵא לְהָגֵן עַל־אַרְצֵנוּ וְעָרֵי אֱלֹהֵינוּ בַּעֲבוּר שֶׁעָלָה לִכְבוֹד הַמָּקוֹם. לִכְבוֹד הַתּוֹרָה וְלִכְבוֹד הַשַּׁבָּת. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְחַזְּקֵהוּ וִיאַמְּצֵהוּ וְיִשְׁמְרֵהוּ מִכָּל־רָע. מִכָּל־צָרָה וְצוּקָה. יוֹצִיאֵהוּ לְשָׁלוֹם וִישִׁיבֵהוּ לְשָׁלוֹם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדָיו. עִם כָּל־אֶחָיו חַיְלֵי צְבָא הַהַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן:

מקורות ומקבילות

סי׳ שעב; סת״ר סי׳ פח; סה״ת סי׳ מה; כ״י כ״ה, דף 130ב.

אם במשך השבוע נולד בקהילה בן זכר,
אומרים בשבת אחד משני הפזמונים הבאים או שניהם:

מַשְׂכִּיל מִכְתָּם שִׁירוּ רֵעִים· לִכְבוֹד אִישׁ תָּם וּתְמִים דֵּעִים·
גַּם אִמְרוּ מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים· יֶלֶד הַנִּמּוֹל לִשְׁמוֹנָה·
אָשִׁיר הַיּוֹם לִבְרִית מִילָה· זִמְרָה שִׂגְיוֹן וּתְהִלָּה·
תּוֹדוֹת אַקְרִיב כִּדְמוּת עוֹלָה· וּכְמוֹ תוֹרִים וּבְנֵי־יוֹנָה:

יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵנוּ וְשַׁלְוָה בְּיִשְׂרָאֵל·

בְּסִמָּן טוֹב בֵּן בָּא לָנוּ בְּיָמָיו יָבוֹא גוֹאֵל·
הַיֶּלֶד יְהִי רַעֲנָן· בְּצֵל שַׁדַּי יִתְרוֹנָן·
וּבַתּוֹרָה יִתְבּוֹנָן· יְאַלֵּף דַּת לְכָל־שׁוֹאֵל: בְּסִמָּן וכו׳

לפני קריאת ההפטרה, בזמן שמלבישים את ספר התורה אומרים:

אָב הָרַחֲמָן יָשִׁיב אֶת־שְׁבוּת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל· וְיוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה בְּקָרוֹב· וְנֹאמַר אָמֵן:
אַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר וָדוֹר: לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה· חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ מוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ· וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

בִּרְכַּת הַהַפְטָרָה

המפטיר, לאחר שיגמור הגולל לגלול את סה"ת, קודם קריאת ההפטרה מברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים· וְרָצָה בְּדִבְרֵיהֶם· הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה· בְּמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ· וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וְהַצֶּדֶק:

הפטרה ליו"ט ראשון של סוכות

הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם אֶל־יְרוּשָׁלִַם לַמִּלְחָמָה׃ וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסוּ
הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים תִּשְׁכַּבְנָה׃ וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם
לֹא יִכָּרֵת מִן־הָעִיר׃ וְיָצָא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם׃ כְּיוֹם
הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב׃ וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִַם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מֶחֱצִיוֹ מִזְרָחָה
וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד׃ וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ־נֶגְבָּה׃
וְנַסְתֶּם גֵּיא־הָרַי כִּי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים אֶל־אָצַל וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם
מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה׃ וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־
קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא׃ לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת וְקִפָּאוֹן׃
וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־לַיְלָה׃ וְהָיָה
לְעֵת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים
מִירוּשָׁלִַם חֶצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃
בַּקַּיִץ וּבָחֹרֶף יִהְיֶה׃ וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה
מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב יְרוּשָׁלִַם׃ וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה תַחְתֶּיהָ לְמִשַּׁעַר
בִּנְיָמִן עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנּוֹת וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל
עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה־עוֹד׃ וְיָשְׁבָה
יְרוּשָׁלִַם לָבֶטַח׃ ס וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה
אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלִַם׃ הָמֵק

ח"נ והערות

תִּשְׁכַּבְנָה. זהו הקרי, והכתיב 'תשגלנה'.

וְקִפָּאוֹן. זהו הקרי, והכתיב 'קפאון'.

מקורות ומקבילות

הפטרה נזכריה. סרע"ג ח"ב, סי' קלה; סדו' רס"ג עמ' שעב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעח; סה"ת סי' מד; פסקי ריא"ז מגילה פ"ד ה"ד אות ו; סת"ר סי' פז, ובנספחים סי' ה; כ"י כ"ה, דף 3119. **הנה יום בא לה'.** זכ' יד, א-כא; בבלי מגילה, דף לא ע"א; פסקי רי"ד; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעח; ספה"ב, הל' תפילה, שער ו, ד"ה בסוכות; רע"ב עמ"ס מגילה, פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות; כ"י כ"ה, דף 3119; מח' רומניא, דף תב ע"ב ודף תג ע"א.

בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְּחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ
תִּמַּק בְּפִיהֶם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה
בָּהֶם׃ וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד רֵעֵהוּ׃
וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלִַם׃ וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב
וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃ וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל
וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה׃ כַּמַּגֵּפָה
הַזֹּאת׃ וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִַם׃ וְעָלוּ
מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג
הַסֻּכּוֹת׃ וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל־
יְרוּשָׁלִַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה
הַגָּשֶׁם׃ וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם׃
תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ
לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרָיִם׃ וְחַטַּאת
כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה
כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ
לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם׃
וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא׃

וממשיכים 'גואלנו' וכו' עמ' 151.

הפטרה לשבת וחוה"מ של סוכות

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־גּוֹג אֶרֶץ
הַמָּגוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל׃ וְהִנָּבֵא עָלָיו׃ וְאָמַרְתָּ׃

מקורות ומקבילות

בבית ה' לבמות היום ההוא. ע"פ שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעמ; סת"ר סי' פז, ובנספחים סי' ה; מח' רומניא, דף תב ע"ב. **הפטרת**

ח"נ והערות

הפטרת שבת וחוה"מ של סוכות. המנהג המקורי הוא להפטיר ביחזקאל לח, יח-כג, לט א-י, ויש נוהגים

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה׃ הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל׃
וְשׁוֹבַבְתִּיךָ וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ׃ וְהוֹצֵאתִי אוֹתְךָ וְאֶת־כָּל־חֵילֶךָ
סוּסִים וּפָרָשִׁים לְבֻשֵׁי מִכְלוֹל כֻּלָּם קָהָל רָב צִנָּה וּמָגֵן תֹּפְשֵׂי
חֲרָבוֹת כֻּלָּם׃ פָּרַס כּוּשׁ וּפוּט אִתָּם׃ כֻּלָּם מָגֵן וְכוֹבָע׃ גֹּמֶר
וְכָל־אֲגַפֶּיהָ בֵּית תּוֹגַרְמָה יַרְכְּתֵי צָפוֹן וְאֶת־כָּל־אֲגַפָּיו׃ עַמִּים רַבִּים
אִתָּךְ׃ הִכּוֹן וְהָכֵן לְךָ אַתָּה וְכָל־קְהָלֶךָ הַנִּקְהָלִים עָלֶיךָ׃ וְהָיִיתָ לָהֶם
לְמִשְׁמָר׃ מִיָּמִים רַבִּים תִּפָּקֵד בְּאַחֲרִית הַשָּׁנִים תָּבוֹא אֶל־אֶרֶץ
מְשׁוֹבֶבֶת מֵחֶרֶב מְקֻבֶּצֶת מֵעַמִּים רַבִּים עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הָיוּ
לְחָרְבָּה תָּמִיד׃ וְהִיא מֵעַמִּים הוּצָּאָה וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח כֻּלָּם׃ וְעָלִיתָ
כַּשֹּׂאָה תָּבוֹא כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ תִּהְיֶה׃ אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים
רַבִּים אוֹתָךְ׃ ס כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה׃
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל־לְבָבֶךָ וְחָשַׁבְתָּ מַחֲשֶׁבֶת רָעָה׃
וְאָמַרְתָּ אֶעֱלֶה עַל־אֶרֶץ פְּרָזוֹת אָבוֹא הַשֹּׁקְטִים יֹשְׁבֵי לָבֶטַח׃
כֻּלָּם יֹשְׁבִים בְּאֵין חוֹמָה וּבְרִיחַ וּדְלָתַיִם אֵין לָהֶם׃ לִשְׁלֹל שָׁלָל
וְלָבֹז בַּז׃ לְהָשִׁיב יָדְךָ עַל־חָרְבוֹת נוֹשָׁבוֹת וְאֶל־עַם מְאֻסָּף מִגּוֹיִם
עֹשֵׂה מִקְנֶה וְקִנְיָן יֹשְׁבֵי עַל־טַבּוּר הָאָרֶץ׃ שְׁבָא וּדְדָן וְסֹחֲרֵי
תַרְשִׁישׁ וְכָל־כְּפִירֶיהָ יֹאמְרוּ לְךָ הֲלִשְׁלֹל שָׁלָל אַתָּה בָּא הֲלָבֹז
בַּז הִקְהַלְתָּ קְהָלֶךָ׃ לָשֵׂאת כֶּסֶף וְזָהָב לָקַחַת מִקְנֶה וְקִנְיָן לִשְׁלֹל
שָׁלָל גָּדוֹל׃ ס לָכֵן הִנָּבֵא בֶן־אָדָם
וְאָמַרְתָּ לְגוֹג׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה׃ הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא בְּשֶׁבֶת
עַמִּי יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח תֵּדָע׃ וּבָאתָ מִמְּקוֹמְךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן אַתָּה
וְעַמִּים רַבִּים אִתָּךְ׃ רֹכְבֵי סוּסִים כֻּלָּם קָהָל גָּדוֹל וְחַיִל רָב׃
וְעָלִיתָ עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים

ח"נ והערות

להפטיר ביחזקאל לח א־כג, ע"פ רשימת ההפטרות שמופיעה בסוף מח' בולוניא, והמפטיר יבחר אחד מבין שתי האפשרויות.

מקורות ומקבילות

'כן מדס'. סרע"ג ח"ב, סי' קלז; פסקי ריא"ז מגילה, פ"ד, ה"ד, אות ה; סת"ר נספחים סי' ה; סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 120ב. **ויהי דבר ה' אלי לאמר.** יחז' לח, אר"ת.

תֵּהְיֶה וַהֲבִאוֹתִיךָ עַל־אַרְצִי לְמַעַן דַּעַת הַגּוֹיִם אוֹתִי בְּהִקָּדְשִׁי בְךָ לְעֵינֵיהֶם גּוֹג: ס כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה·
הַאַתָּה־הוּא אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי בְּיָמִים קַדְמוֹנִים בְּיַד עֲבָדַי נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים בַּיָּמִים הָהֵם שָׁנִים· לְהָבִיא אֹתְךָ עֲלֵיהֶם:

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גוֹג עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה· תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאַפִּי: וּבְקִנְאָתִי בְּאֵשׁ־עֶבְרָתִי דִּבַּרְתִּי· אִם־לֹא בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל: וְרָעֲשׁוּ מִפְּנַי דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה וְכֹל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה· וְנֶהֱרְסוּ הֶהָרִים וְנָפְלוּ הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל־חוֹמָה לָאָרֶץ תִּפּוֹל: וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל־הָרַי חֶרֶב נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה· חֶרֶב אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה: וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ בְּדֶבֶר וּבְדָם· וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ אֵשׁ וְגָפְרִית אַמְטִיר עָלָיו וְעַל־אֲגַפָּיו וְעַל־עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים· וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: ס המתחילים ביחזקאל לח, א מסיימים כאן.

וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־גּוֹג וְאָמַרְתָּ· כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה· הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל: וְשִׁבַּבְתִּיךָ וְשִׁשֵּׁאתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן· וַהֲבִאוֹתִךְ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל: וְהִכִּיתִי קַשְׁתְּךָ מִיַּד שְׂמֹאולֶךָ· וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ אַפִּיל: עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר אִתָּךְ· לְעַיִט צִפּוֹר כָּל־כָּנָף וְחַיַּת הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה: עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל· כִּי אֲנִי דִּבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה:

מקורות ומקבילות

הפטרת ציום כוח גוג. בבלי מגילה, דף לא, ע"א; סדו' רס"ג עמ' שעג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; מח' רומניא, דף תז ע"ב; רע"ב עמ"ס מגילה, פ"ג מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות. **והיה ביום ההוא.** יחז' לח, יחדכנ. **והתגדלתי והתקדשתי וכו'.** כ"י כ"ה, דף 120א. **וידעו כי אני ה'.** סת"ר נספחים סי' ה. **ואתה בן אדם הנבא.** יחז' לט, א־י.

וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמָגוֹג וּבְיֹשְׁבֵי הָאִיִּים לָבֶטַח· וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:
וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־אַחֵל אֶת־
שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד· וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל:
הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה· הוּא הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי:
וְיֵצְאוּ יֹשְׁבֵי עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבִעֲרוּ וְהִשְׁיקוּ בְּנֶשֶׁק וּמָגֵן וְצִנָּה
בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד וּבְרֹמַח· וּבִעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע
שָׁנִים: וְלֹא־יִשְׂאוּ עֵצִים מִן־הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחְטְבוּ מִן־הַיְּעָרִים
כִּי בַנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ־אֵשׁ· וְשָׁלְלוּ אֶת־שֹׁלְלֵיהֶם וּבָזְזוּ אֶת־בֹּזְזֵיהֶם
נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה:

וממשיכים 'גואלנו' וכו' עמ' 151.

הפטרה לשמיני עצרת ושמחת תורה

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה· וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר: מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת· וְעַתָּה קוּם
עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם
בּוֹ לָכֶם נְתַתִּיו· כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה: מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן
הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פְּרָת כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם
הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ· יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם: לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ

ה"נ והערות

ברכות ההפטרה לשבת וחוה"מ. מזכירים את חג הסוכות וחותמים 'מקדש השבת ישראל והזמנים', כך משמע במח' רמ"ו ובולוניא וכן כתוב במח' שד"ל ח"ב, דף קע"ח ע"ב ולפי המשנ"ב או"ח סי' ת"ץ, ס"ק ט"ז.

מקורות ומקבילות

הפטרה ניהושע. סרע"ג ח"ב, סי' קמב בשם י"ח; סדו' רס"ג עמ' שעג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פת, ובנספחים סוף סי' ה; סה"ת סי' מה; פסקי ריא"ז מגילה, פ"ד ה"ד, אות ו; כ"י כ"ה, דף **130**א. **ויהי אחרי מות משה.** יהו' א, א-יח; ס' המנהגים (חילדיק), ממהגי חג הסוכות, ד"ה גליל שני; רא"ש עמ"ס מגילה, פ"ד, סי' י, בשם הירוש'; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; כ"י כ"ה, דף **130**א; רע"ב עמ"ס מגילה פ"ג, מ"ה, ד"ה בפרשת מועדות; שה"ג עמ"ס מגילה, דף יא ע"א, אות ב. רא"ו תוס' עמ"ס מגילה, דף לא ע"א, ד"ה לאחר קריאן; ריי"ף, דף יא ע"א, ופסקי ריי"ד, בשם ס"א.

כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ
וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ׃ חֲזַק וֶאֱמָץ׃ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם׃ רַק חֲזַק וֶאֱמַץ
מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי
אַל־תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול׃ לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃
לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה׃ לְמַעַן
תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ׃ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז
תַּשְׂכִּיל׃ הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת׃ כִּי
עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ פ
וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃ עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ
אֶת־הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵידָה׃ כִּי בְּעוֹד׀ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ פ
וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה׃ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃
זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לֵאמֹר׃
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃
נָשֵׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ חֲמֻשִׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם כָּל גִּבּוֹרֵי
הַחַיִל וַעֲזַרְתֶּם אוֹתָם׃ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם
וִירְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם׃
וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשַׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר׀ נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה
עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
לֵאמֹר׃ כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ׃
כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ׃ רַק יְהִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה׃ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה

אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוֹמָת· רַק חֲזַק וֶאֱמֹץ׃ פ

אחרי קריאת ההפטרה המפטיר אומר:

גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ· קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת· הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה· הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם· כִּי כָל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק· נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ· וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם· כִּי אֵל (מֶלֶךְ) נֶאֱמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵית חַיֵּינוּ· וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ· וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ· בִּמְהֵרָה יָבוֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ· עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת־כְּבוֹדוֹ· כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ· שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן דָּוִד׃

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה· וְעַל־יוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·

ה"נ והערות

רק חזק ואמץ. כתב בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב, ומנהג חתן תורה לעשות סעודה ושמחה, ולחלק לצבור מגדים ומיני מתיקה, שכך מצינו באגדה חזית, ויבא שלמה ויעמד לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויעש שלמים, ויעש משתה לכל עבדיו, אמר ר' אלעזר מיכן שעושין סעודה לגומרה של תורה'.

מקורות ומקבילות

רק חזק ואמץ. סרע"ג ח"ב, סי' קמב; שנה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סוף סי' פח; סה"ת סי' מה. **ועל־יום חג הסוכות וכו' שמיני חג עצרת.** ע"פ מס"ו פר' יג, הל' יג. **בשמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; רש"י עמ"ס סוכה, דף מו ע"ב, ד"ה ושמיני לברכה; רי"ף סוכה דף כג ע"א; ר"ח סוכה דף מו ע"א ודף מז ע"ב; פסקי רי"ד סוכה דף מו ע"ב ודף מח ע"א; פסקי ריא"ז סוכה פ"ד, ה"א, אות ה.

שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְחַיִּים וּלְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל־הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ. יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

תְּפִלָּה לַשָּׁלוֹם הַמְּדִינָה

אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. בָּרֵךְ אֶת־מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלָּתֵנוּ. הָגֵן עָלֶיהָ בְּאֶבְרַת חַסְדֶּךָ וּפְרוֹשׂ עָלֶיהָ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. וּשְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ לְרָאשֶׁיהָ שָׂרֶיהָ וְיוֹעֲצֶיהָ וְתַקְּנֵם בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. חַזֵּק אֶת־יְדֵי מָגְנֵי אֶרֶץ קָדְשֵׁנוּ. וְהַנְחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וַעֲטֶרֶת נִצָּחוֹן תְּעַטְּרֵם. וְנָתַתָּ שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וְשִׂמְחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֶיהָ. וְאֶת־אַחֵינוּ כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. פְּקָד־נָא בְּכָל־אַרְצוֹת פְּזוּרֵיהֶם. וְתוֹלִיכֵם מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְצִיּוֹן עִירֶךָ וְלִירוּשָׁלַיִם מִשְׁכַּן שְׁמֶךָ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. אִם־יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם. מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: וֶהֱבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ. וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ: וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ וְלִשְׁמוֹר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תוֹרָתֶךָ. הוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל־כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ (נ"א: מָלַךְ) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אָמֵן סֶלָה:

מקורות ומקבילות

מקדש ישראל. ע"פ יחז' לז, כח. **מקדש ישראל והזמנים, והוספה לשבת.** רלו בבלי פסחים, דף קח ע"ב; שדר"ל פר' יתרו, שאילתא נד, ד"ה דמחייבינן; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות המלעיות; סת"ר סי' נד.

מי שברך לחיילי צה"ל:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. הוּא יְבָרֵךְ אֶת־חַיָּלֵי צְבָא הַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל. הָעוֹמְדִים עַל־מִשְׁמַר אַרְצֵנוּ וְעָרֵי אֱלֹהֵינוּ. מִגְּבוּל הַלְּבָנוֹן וְעַד־מִדְבַּר מִצְרַיִם וּמִן־הַיָּם הַגָּדוֹל עַד־לְבוֹא הָעֲרָבָה. בַּיַּבָּשָׁה בָּאֲוִיר וּבַיָּם. יִתֵּן יְהוָה אֶת־אוֹיְבֵינוּ הַקָּמִים עָלֵינוּ נִגָּפִים לִפְנֵיהֶם. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵם וְיַצִּילֵם מִכָּל־צָרָה וְצוּקָה וּמִכָּל־נֶגַע וּמַחֲלָה. וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. יַדְבֵּר שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּיהֶם וְיַעַטְּרֵם בְּכֶתֶר יְשׁוּעָה וּבַעֲטֶרֶת נִצָּחוֹן. וְיִקַּיֵּם בָּהֶם הַכָּתוּב. כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם. לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם. וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך לקהל:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל־הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְאֶת־כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם (וּבְנוֹתֵיהֶם) וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם. וּמִי שֶׁתִּקְּנוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה וְהַבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל. וְהַנּוֹתְנִים שֶׁמֶן לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּמְזוֹנוֹת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים. וְהָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת. וְהָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּרָם לְשֵׁם שָׁמַיִם וּבֶאֱמוּנָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם. וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וִירַפֵּא לְכָל־גּוּפוֹתָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה. רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אַחֵיהֶם. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ (אִמּוֹתֵינוּ) שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה. הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל־בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשָׂה מְעִיל אוֹ מִטְפַּחַת

לִכְבוֹד הַתּוֹרָה· וְהַמְתַקֶּנֶת גֵּר לִכְבוֹד הַתּוֹרָה· הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָהּ· וְיִתֵּן לָהּ גְּמוּלָהּ הַטּוֹב· וְנֹאמַר אָמֵן:

תפילה לחולה נוסח מילאנו:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב· הוּא יְבָרֵךְ וְיִרְפָּא אֶת־הַחוֹלֶה... בַּעֲבוּר (שֶׁהִצְּבּוּר מִתְפַּלֵּל לִרְפוּאָתוֹ הַשְּׁלֵמָה) וְנוֹדַר... בִּשְׂכַר זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרַחֵם עָלָיו· וִיבָרְכֵהוּ· וְיִרְפָּאֵהוּ· וִיחַזְּקֵהוּ· וִיחַיֵּהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל־צָרָה וְצוּקָה· וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־אֵבָרָיו וְגִידָיו· וּלְכָל־גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ· וְיָנוּחוּ עָלָיו כָּל־הַבְּרָכוֹת· וִיבַטֵּל מֵעָלָיו כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת· וִימַלֵּא כָּל־מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ לְטוֹבָה· וְיַצְמִיחַ לוֹ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב· וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת־נֶפֶשׁ...

לאיש (לאנשים):

שֶׁהָלַךְ (שֶׁהָלְכוּ) לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא· עִם־נֶפֶשׁ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב· אֲשֶׁר הֵם חַיִּים בְּגַן־עֵדֶן· הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכִין לוֹ (לָהֶם) מְנוּחָה אֲשֶׁר יִיטַב לוֹ (לָהֶם)· וְתִהְיֶה נַפְשׁוֹ צְרוּרָה (וְתִהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת) בִּצְרוֹר הַחַיִּים הַנִּצְחִיִּים תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד וּלְעֵת תְּחִיַּת הַמֵּתִים יָקִיץ וִירַנֵּן (יָקִיצוּ וִירַנְּנוּ)

לאשה (לנשים):

שֶׁהָלְכָה (שֶׁהָלְכוּ) לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא· עִם־נֶפֶשׁ שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה· אֲשֶׁר הֵן חַיּוֹת בְּגַן־עֵדֶן· הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכִין לָהּ (לָהֵן) מְנוּחָה אֲשֶׁר יִיטַב לָהּ (לָהֵן)· וְתִהְיֶה נַפְשָׁהּ צְרוּרָה (וְתִהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶן צְרוּרוֹת) בִּצְרוֹר הַחַיִּים הַנִּצְחִיִּים תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד וּלְעֵת תְּחִיַּת הַמֵּתִים תָּקִיץ וּתְרַנֵּן (תָּקִיצְנָה וּתְרַנֵּנָה)

ח"נ והערות

הזכרת נשמות. במח' רמ"ו ובולוניא מופיע רק הנוסח הכללי. בשמיני עצרת ושמחת תורה החזן אומר בקול רם

עִם־יֶתֶר שֹׁכְנֵי עָפָר׃ כְּדִכְתִיב יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יָקוּמוּן׃ הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר׃ וּלְכֻלָּנוּ יִתֵּן יְהוָה שָׂכָר טוֹב וְחַיִּים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה׃
וְיַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת־נֶפֶשׁ כָּל־שִׁכְבֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ עִם נֶפֶשׁ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲבוֹתֵינוּ׃ (וְעִם־נֶפֶשׁ שָׂרָה׃ רִבְקָה׃ רָחֵל וְלֵאָה)׃ וַאֲשֶׁר הִנִּיחוּ לְנַפְשׁוֹתָם זְכִירָה בְּהֶקְדֵּשׁ׃
יָנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם בְּגַן־עֵדֶן׃ וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ יִשְׂרָאֵל וַאֲנוּסֵי יִשְׂרָאֵל (וַאֲסִירֵי יִשְׂרָאֵל)׃ הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה׃ הַמָּקוֹם (בְּרַחֲמָיו) יְרַחֵם וְיָחוֹן אוֹתָם (וְאוֹתָנוּ) בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל׃ וְיוֹשִׁיעֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ׃ וְיוֹצִיאֵם וְיוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה׃ וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה (בְּקָרוֹב)׃
וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ׃ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃ כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי׃
אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ׃ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ (מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ׃) יְהוָה הוֹשִׁיעָה׃ הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

ה"נ והערות

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת־נֶפֶשׁ׳ וכל אחד מזכיר בלחש את נשמות קרוביו שנפטרו, ולאחר מכן החזן ממשיך בקול רם: ׳אֲשֶׁר הָלְכוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׳ וכו׳.

יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ. עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד. אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה. אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׁבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו. לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־

מקורות ומקבילות

אשרי יושבי ביתך. סרע"ג ח"ב, סי' קלה. **תהלה לדוד.** סה"ת סי' מה; מח' רומניא, דף תג ע"א ודף תל ע"ב.

כָּל־אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר פִּי׃
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

מחזירים את ספר תורה לארון הקודש ואומר החזן והציבור יחד עמו:

בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת׃ זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה׃ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ׃ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו׃ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ׃
הַלְלוּ־יָהּ׃ מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃ וּבְנֶחָה יֹאמַר׃
שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ׃
אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם׃ תּוֹרָתִי
אַל־תַּעֲזֹבוּ׃ עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃
דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ
וְנָשׁוּבָה׃ חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׃ תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים׃ לְכֻלָּנוּ חַיִּים׃
כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים׃

מקורות ומקבילות
יהללו את שם ה׳. סה״ת סי׳ מה.

תפילת מוסף
של סוכות
שמיני עצרת ושמחת תורה

סדר מוסף לסוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה

ביו"ט ראשון של חג הסוכות ובשבת חוה"מ עוברים לקמן עמ' 164.

פיוט לגשמים לשמ"ע ושש"ת

פותחים את ארון הקודש.

אֵל חַי יִפְתַּח הַשָּׁמַיִם· יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:

בַּעֲבוּר טוֹב מְעַט עֲשֵׂה רַב נִמְרָץ· בְּצִדְקַת נָבִיא מֵאָהֳלוֹ רָץ·
וְאָמַר יָקַח־נָא מְעַט־מַיִם (אברהם)**: יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:**

רַוֵּה תְרַוֶּה פְּנֵי אֲדָמָה· בְּצִדְקַת נָבִיא לְאָבִיו דָּמָה· וַיַּחְפֹּר
אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם (יצחק)**: יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:**

הוֹרֵד גֶּשֶׁם בְּתִתְּךָ קוֹלוֹת· בְּצִדְקַת נָבִיא הִצִּיג מַקְלוֹת· בְּרָהָטִים
בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם (יעקב)**: יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:**

מַיִם שָׁאֲלוּ בָנִים בְּקָרְאָם· בְּצִדְקַת נָבִיא וּבָנָיו בְּבֹאָם· אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מָיִם (אהרן)**: יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:**

ח"נ והערות

אל חי יפתח השמים. פיוט לרבי אברהם אבן עזרא, סי' 'אברהם'. ראו: ישראל לוין, 'שירי־הקודש של אברהם אבן עזרא', ירושלים, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תש"ם, ח"ב, עמ' 167, מס' 307. במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל מופיע כפיוט 'עושה שלום' לשמיני עצרת ונאמר כאן ע"פ הנהגתו של הרב מ"ע הרטום ז"ל בחוברת המנהג, כאשר ארון הקדש פתוח. **פני אֲדָמָה.** אצל לוין: 'פני הָאֲדָמָה'. **הִצִּיג מקלות.** במח' רמ"ו, בולוניא

מקורות ומקבילות

אל חי. ע"פ יהו' ג, י; תה' פד, ג; שמו"ר פר' מד, סי' י; דב"ר (ליברמן), פר' עקב, ד"ה ד"א והיה עקב. **יפתח שמים.** ע"פ דב' כח, יב; מלא' ג, י; שמו"ר פר' כה, סי' א. **ישב רוחו יזלו מים.** תה' קמז, יח. **בעבור אברהם.** ע"פ בר' כו, כד; בב"ס מד, כב; בבלי ברכות, דף ז ע"ב. **טוב מעט עשה רב.** תה' לו, עז; אד"נ מוסח א, פי"ג; בבלי ב"מ, דף פז ע"א; מדת"נ פר' בלק, סי' עו; במדב"ר פר' כ, סי' יח. **ממרן.** מיכ' ב, י; איו' ו, כה. **בצדקת.** ע"פ שה"ר פר' ה, סי' ד, 'צדיק זה אברהם'; מדת"ה מז' קיח, סי' יא, 'אברהם צדקתו עומדת לעולם'. **נביא** - אברהם. ע"פ בר' כ, ז; ב"ר פר' מט, סי' ב. **מאהלו רץ.** ע"פ בר' יח, ב; שה"ר פר' א, סי' יג. **יקח נא מעט מים.** בר' יח, ד. **רוה תרוה פני אדמה.** ע"פ בר' ב, ו. **בצדקת.** ב"ר פר' ס, סי' יב, ע"פ מש' יא, ה. **נביא** - יצחק. ע"פ סע"ר פר' כא; מדת"נ (וורשא), פר' מקץ, סי' ד. **לאביו דמה.** ע"פ בבלי ב"מ, דף פז ע"א; מדת"נ (וורשא), פר' תולדות, סי' א; ילקו"ש תו', רמז לג. **ויחפור את בארות.** בר' כו, יח. **הורד גשם בתתך קולות.** ע"פ ירמ' י, יג; מא, טז; ב"ר פר' יג, סי' ד. **בצדקת.** ספרי דב', פר' האזינו, פי' שלו, 'יעקב הצדיק', ע"פ בר' כה, כז; בבלי כתובות, דף קיא ע"א, 'שצדיק גמור היה'. **נביא** - יעקב. ע"פ סע"ר פר' כא; מדת"נ פר' מקץ, סי' ו. **הציג מקלות.** ע"פ בר' ל, לח־מא. **ברהטים בשקתות המים.** בר' ל, לח; ב"ר פר' עג, סי' י; מדת"נ (וורשא), פר' תצוה, סי' ו. **בזכות יעקב.** ע"פ מדת"נ פר' תולדות, סי' טז; בר' רבתי עמ' 143, 'אתברכו במיס'. **מיס שאלו.** שמ' יז, ג; במ' כ, ג. **במים.** דב' יד, ח. **בצדקת.** ע"פ כל"ר פ"ג, ה"א, 'אהרן הצדיק'; בבלי מגילה, דף יא ע"א; ויק"ר (מרגליות), פר' כ, סי' א, ע"פ מלא' ב, ו. **נביא** - אהרן. ע"פ שמות ז, א; ירומ' סנהדרין, פ"א, ה"ג [דף ז ע"ב]. **ובניו בבאם.** ע"פ שמ' כח, מג. **אל אהל מועד וכו'.**

בָּרֵךְ דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְזַיִת· בְּצִדְקַת נָבִיא נָאֱמַן־בַּיִת· הִכָּה־צוּר
וַיָּזוּבוּ מַיִם (משה): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

מַלֵּא שְׂחוֹק פִּי בִּבְכִי עֲנָנִים· בְּצִדְקַת נָבִיא שָׂם גִּבְעוֹנִים·
חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם (יהושע): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

הַרְבֵּה לֶחֶם לְבָבִי יִסְעַד· בְּצִדְקַת נָבִיא הִתְפַּלֵּל בְּעַד· עַם
נִקְבְּצוּ וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם (שמואל): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

דּוֹרֵשׁ גֶּשֶׁם הַיּוֹם יְרַחֵם· בְּצִדְקַת נָבִיא בְּאוֹיְבָיו נִלְחַם· וַיֹּאמֶר·
מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם (דוד): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

יְצַו אֵל לְהַשְׁקוֹת עַמּוֹ בְּחִירוֹ· בְּצִדְקַת נָבִיא צִוָּה בְּסִפְרוֹ·
שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי הַמָּיִם (שלמה): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

הָטֵב לְאִשָּׁת אֵרַשְׂתָּ לָךְ· בְּצִדְקַת נָבִיא לְאִשָּׁה הָלַךְ· וַיֹּאמֶר
לָהּ קָחִי־נָא לִי מְעַט־מַיִם (אליהו): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם:

מקורות ומקבילות

שמ׳ ל, כ. **ברך דגן ותירוש וזית.** ע״פ דב׳ ז, יג; ירמ׳ לא, יא; הוש׳ ב, י. **בצדקת.** ע״פ ירוש׳ מדריס פ״ג, ה״ט [דף יב ע״ב]; בבלי מגילה, דף יא ע״א; תד״נ מוסח א, פר׳ ב, ׳משה הצדיק׳. **נביא** - משה. ע״פ במ׳ יב, ו־ח; דב׳ לד, י; בבלי ר״ה, דף כא ע״ב; שמו״ר פר׳ מב, סי׳ ח. **נאמן בית.** ע״פ במ׳ יב, ז; מדת״נ פר׳ שמות, סי׳ כה; מדת״ה מז׳ ב, סי׳ יג. **הכה צור ויזובו מים.** תה׳ עח, כ. ראו שמ׳ יז, ו. **מלא שחוק פי.** ע״פ תה׳ קכו, ב; איו׳ ח, כא. **בצדקת.** ע״פ מתע״ד פר׳ האזינו, לב, מד, ׳יהושע בצדקו׳; דב״ר (ליברמן), פר׳ עקב, ד״ה ד״א והיה עקב. **נביא** - יהושע. ע״פ דב׳ יח, טו ויהו׳ א, יז־יח; במ״ס מו, א. **גבעונים.** יהו׳ ט, ג; ב״ב כא, א. **חוטבי עצים ושואבי מים.** יהו׳ ט, כז; ירוש׳ קידושין פ״ד, ה״א [דף מג ע״א]; בבלי יבמות, דף עט ע״א. **לחם לבבי יסעד.** ע״פ תה׳ קד, טו; מדת״ה מז׳ קד, סי׳ יב. **בצדקת.** ע״פ בבלי שבת, דף ו ע״א, ׳שמואל הצדיק׳; במדב״ר פר׳ יח, סי׳ י. **נביא** - שמואל. ע״פ ש״א ג, כ־כא; ש״א יט, כ; הש״ב לה, יח; במ״ס מו, יג; ירוש׳ תגיגה פ״ב, ה״א, [דף ח ע״ב]. **התפלל בעד.** ע״פ בר׳ כ, ז; ש״א ז, ה; ש״א יב, יט; במ״ס מו, טז; ירוש׳ תעניית פ״ב, ה״ז; מדת״ה מז׳ קיט, סי׳ טו. **עם נקבצו וישאבו מים.** ע״פ ש״א ז, ה־ז. **דורש גשם.** ע״פ בבלי חולין, דף ס ע״ב, ׳ובקש עליהם רחמים׳ וכו׳. **היום ירחם.** ע״פ תה׳ עט, ח. **בצדקת.** ע״פ ספרי דב׳, פי׳ שלד, ׳להודיעך לדקו של דוד׳ וכו׳; מדת״נ פר׳ שמות, סי׳ י; במדב״ר פר׳ ח, סי׳ ד, ׳התחיל שואל באורים ותומים׳ וכו׳. **נביא** - דוד. ע״פ ש״א יט, כ־כד; בבלי סוכה, דף נב ע״א; סוטה, דף מח ע״ב; רש״י עמ״ס מגילה, דף יד ע״א, ד״ה נצואה. **באויביו נלחם.** ע״פ ש״א יח, לב; ש״ב כב, מא; ב״ר פר׳ לט, סי׳ ח; מדת״נ (וורשא), פר׳ ויחי, סי׳ י. **ויאמר מי ישקני מים.** ש״ב כג, טו; הש״א יא, יח; מד״ש פר׳ כ, סי׳ א. **ילו אל.** ע״פ דב׳ כח, ח. **להשקות עמו בחירו.** ע״פ ישע׳ מג, כ. **בצדקת.** ע״פ בבלי שבת, דף ו ע״ב, ׳כל האומר שלמה׳ וכו׳. **נביא** - שלמה. ע״פ ספרי דב׳, פר׳ דברים, פי׳ א; במדב״ר פר׳ יט, סי׳ ג; רש״י עמ״ס מגילה, דף יד ע״א, ד״ה נבואה. **שלח לחמך על פני המים.** קה׳ יא, א; שמו״ר פר׳ כה, סי׳ ה. **הטב.** ע״פ דב׳ כח, יב; דב׳ ל, ה. **לאשת** - ליסראל. ע״פ ישע׳ נד, ו; מד״ז שה״ש (בובר), פר׳ א, סי׳ א. **ארשת לך.** ע״פ הוש׳ ב, כא־כב; שמו״ר פר׳ טו, סי׳ לא; מדת״נ (וורשא), פר׳ לו, סי׳ יד. **בצדקת.** ע״פ בבלי סנהדרין, דף סג ע״ב, ׳אליהו הצדיק׳. **נביא** - אליהו. ע״פ מ״א יח, כב; דה״ב כא, יב. **לאשה הלך.** ע״פ מ״א יז, ט; מדת״נ (וורשא), פר׳ מקץ, סי׳ ו. **ויאמר לה קחי נא לי.** ע״פ מ״א יז, י.

ח״נ והערות

ושד״ל: ׳הציב מקלות׳, וכאן הנוסח ע״פ כתבי יד ולוין מלשון הפסוק בבר׳ ל, לח. גם במקרים נוספים תוקן ע״פ פסוקי המקרא. **וַיֹּאמֶר לָהּ.** אצל לוין ובפסוק שלפנינו: ׳ויאמר׳ וללא תיבת ׳לָהּ׳. **קחי־נָא לי.** כ״ה בפסוק שלפנינו. במח׳ שד״ל בא בסוגריים. במח׳ רמ״ו,

גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף לַנִּלְאָה· בְּצִדְקַת נָבִיא פְּלָאִים הֶרְאָה·
אַף־הוּא וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם (אלישע): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:

בְּצִדְקָתְךָ לְבַדְּךָ מַעֲלֶה נְשִׂיאִים· נַהֵל עַמְּךָ בְּצִדְקַת נְבִיאִים·
וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם (הקב״ה): יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:

אֵל חַי יִפְתַּח הַשָּׁמַיִם· יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם:

כַּכָּתוּב:

וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם· אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ
וְעָלֵהוּ לֹא־יִבּוֹל· וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: וְנֶאֱמַר מִגְדּוֹל
יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ· וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ· לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ

סוגרים את ארון הקודש.

ה״נ והערות

בולוניא ולוין ללא תיבת ״אָ״. **תניף לַנִּלְאָה.** אצל לוין: ״תניף לְנִלְאָה״. **בְּצִדְקָתְךָ לבדך.** במח׳ בולוניא ולוין: ״בְּצִדְקָךְ לבדך״ (אך בקד״א כבפנים). **מַעֲלֶה נְשִׂיאִים וכו׳ בְּצִדְקַת נְבִיאִים.** אצל לוין: ״עַמְּךָ הָיָה \ וְצִדְקַת נְבִיאִים יַזְכִּיר״.

מקורות ומקבילות

גשם נדבות תניף לנלאה. ע״פ תה׳ סח, י; ויק״ר פר׳ כח, סי׳ ג. **בצדקת.** ע״פ מ״ב ד, ט; מ״ב ה, ח; דב״ר פר׳ י, סי׳ ג. **נביא** - אליסע. ע״פ מ״ב יט, טז; מ״ב ב, יג-טו; בנ״ס מת, יב. **פלאים הראה.** ע״פ מ״ב ב, יד-טו; מ״ב ב, יט-כה; מ״ב ד, ה-ז; מ״ב ד, לב-לו; מ״ב ה, ח-יד ועוד; שמו״ר פר׳ ד, סי׳ ב. **אף הוא ויכה את המים.** מ״ב ב, יד; מבר״א פר׳ ח, עמ׳ 13; אה״מ, ל״ב מדות באגדה, עמ׳ 266, סי׳ ח. **בצדקתך לבדך.** ע״פ ישע׳ נא, ה; תה׳ עא, טז; בנ״ס יח, ח. **מעלה נשיאים.** תה׳ קלה, ז; בבלי קידושין, דף לב ע״ב. **נהל עמך.** ע״פ ישע׳ מ, יא; תדא״ז פר׳ יג, ד״ה ומה בין מקרא. **והיה כעץ שתול וכו׳.** ירמ׳ יז, ח; תה׳ א, ג; מדת״נ (וורשא), פר׳ שמיני, סי׳ ט. **הקב״ה.** ע״פ בבלי תענית, דף ב ע״א; ב״ר פר׳ עג, סי׳ ד; מדת״נ פר׳ ויגש, סי׳ טו. **מגדול ישועות מלכו.** ש״ב כב, נא.

סדר מוסף לסוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה

בימי חג הסוכות שאינם חלים בשבת יטול הלולב בידו עד לאחר ההושענות. וכהן הבא לישא כפיו מניחו מידו.

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲמִידָה לְמוּסַף שֶׁל סוכות,
שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה

בשמיני עצרת ושמחת תורה החזן מכריז: 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם'.

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

מקורות ומקבילות

יטול הלולב בידו וכו'. ע"פ תוספתא סוכה (ליברמן), פ"ב, ה"י; ירושׁ' סוכה, פ"ג הל' יא [דף יז ע"א], '...מתפלל ולולבו בידו'; בבלי סוכה, דף מא ע"ב; ר"ת; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסח; סת"ר סי' פה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יב; רמ"א או"ח, סי' תרנב, ס"א ומשנ"ב ס"ק ו. **וכהן הבא לישא כפיו וכו'.** ע"פ תוספתא סוכה (ליברמן), פ"ב, ה"י; ירושׁ' סוכה, פ"ג הל' יא [דף יז ע"א]; בבלי סוכה, דף מא ע"ב; ר"ת; ילקו"ש תו', רמז תרנא; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסח; סת"ר סי' פה; פסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ג ה"ו, אות יב. **קדיש.** סה"ת סי' מה, יוס שמחת תורה; מח' רומניא, דף תג ע"א. **עמידה למוסף.** מוחכר במס"ו פר' יט, ה"ה; סרע"ג ח"ב, סי' קלה; סדו' רס"ג עמ' רעג; ס' החיוך, מצוה תלג; מח' רומניא, דף תג ע"א. **עמידה למוסף של שמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמב; כ"י כ"ה, דף 130א. **החזן מכריז.** ע"פ שבה"ל, סדר חג

ח"נ והערות

החזן מכריז. במח' רומניא, דף תיד ע"ב: 'ואומר ש"ץ בקול רם, שֶׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, ועונין הקהל סִימָן טוֹב ומתפללין מוסף'.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם·
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא·
אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי
אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ
גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

בסוכות: מוֹרִיד הַטַּל·

בשמיני עצרת ושמחת תורה אומרים:
מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם·

בחזרה של שמיני עצרת ושמחת תורה החזן אומר:
שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד
הַגָּשֶׁם· לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה· לְשָׂבָע
וְלֹא לְרָעָב· לְרָצוֹן וְלֹא לְרָזוֹן· לְחַיִּים וְלֹא לַמָּוֶת:

ח"נ והערות

ומוריד הַגָּשֶׁם. הגימ"ל בסגול. כ"ה בכל המח' וכן מנהג אבותינו, וראו בטור או"ח, סי' קיד, שכ' דהזכרת גשמים וכלכלה, טעם אחד להם, ומוכח מדבריו שאין כאן כל הפסק. **בחזרה של שמ"ע וש"ת אומרים: 'שֶׁאַתָּה הוּא ה"א' וכו'.** לפי כ"י כ"ה, דף 3131ב, מח' הקדומים ושד"ל, בחזרה אומר החזן קטע זה במקום 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם' ולא כתוספת. **שֶׁאַתָּה הוּא ה"א.** במח' רומניא, דף תיח ע"ב: 'שֶׁאַתָּהוּ ה"א'. ניקוד השי"ן של תיבת 'שֶׁאַתָּה' בסגול, כמנהגנו וכנמצא במח'. ויש שרצו להורות שכל מקום הנמצא תיבת 'שאתה', דין השי"ן להנקד בקמ"ץ, והוכיחו זאת משופ' ו, יז, המנוקד בקמ"ץ. אמנם כבר כתב ע"ז הרד"ק, 'שהיה ראוי להנקד בסגול, ורק בעבור להרחיב האל"ף לכך נקמצה', עכ"ד. **לְשָׂבָע ולא לְרָעָב.** כן הוא במח' בולוניא ושד"ל. בשבה"ל, סת"ר ומח' רמ"ו: 'לְשָׂבַע ולא לרעב'. בכ"י כ"ה: 'לשובע ולא לרזון'. במח' רומניא: 'לְשָׂבָע ולא לְרָזוֹן'. **לְרָצוֹן וְלֹא לְרָזוֹן.** תיבות אלו אינן בכ"י כ"ה. במח' רומניא: 'לְשָׁלוֹם וְלֹא לַמִּלְחָמָה'. **לְחַיִּים וְלֹא לַמָּוֶת.** בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעב, סת"ר סי' פח, כ"י כ"ה ומח' רומניא, תיבות הללו מופיעות לאחר 'לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה'. וכן נראה מספר התדיר, סי' מה, ויום שמיני עצרת. **ולא לַמָּוֶת.** כ"ה בנוב"ר ומח' רומניא, וכן נראה נכון, אבל לפי זה צ"ל 'לַחַיִּים'. נ"א: 'ולא לְמָוֶת', תואם עם תיבת 'לְחַיִּים'.

מקורות ומקבילות

הסוכות, סי' שעב. **ג' ברכות רשותות.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קלה וסי' קמב; מח' רומניא, דף תג ע"א. **אתה גבור לעולם וכו'.** כ"י כ"ה, דף 3131. **משיב הרוח.** ע"פ תה' קמז, יח; מסג' תענית פ"א, מ"א; סרע"ג ח"א, סי' לח וח"ב, סי' קמב; סדו' רס"ג עמ' כ; פסקי רי"ד עמ"ס ברכות, דף לג ע"א; שבה"ל, עניַן תפילה, סי' יט וסי' שעב; כ"י כ"ה, דף 3131. **בחזרה של שמ"ע.** שבה"ל, חג הסוכות, סי' שעב; סת"ר סי' פח; כ"י כ"ה, דף 3131. **שאתה הוא ה' אלהיו.** ע"פ ירמ' יד, כב; תה' קה, ז. **הנוסח.** שבה"ל, חג הסוכות, סי' שעב; סה"ת סי' מה, יום שמיני עצרת; ס' המנהגים (טירנא), שמ"ט, ד"ה שחרית; כ"י כ"ה, דף 3132; מח' רומניא, דף תיח ע"ב. **לברכה ולא לקללה.** ע"פ ספי"ו א, טז; בבלי סוטה, דף לז ע"ב, 'להקדיש ברכה לקללה'. **לשבע.** ע"פ ויק' כו, ה; בבלי ברכות, דף מה ע"א, 'ג' דברים מכריח עליהם הקב"ה בעצמו', ע"פ יחז' לו, כט. **לשבע ולא לרעב.** ע"פ בר' מא, לו; יחז' לו, כט; מס' יג, כה. **לרצון.** ע"פ דב' לג, כג; מס' יב, ב. **לרזון.** ע"פ ישע' י, טז; תה' קו, טו. **לחיים.** ע"פ ישע' ד, ג. **לחיים ולא למות.** ע"פ מס' י, טז; יא, יט.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמֹוךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

ביו"ט ובשבת חוה"מ, החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ (יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מַלְאָכִים) הַמְּוֻנִּים מַעֲלָה עִם־(עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל) קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם· מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ· לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: מִמְּקוֹמוֹ (הוּא) יָפֶן (בְּרַחֲמָיו) לְעַמּוֹ· הַמְיַחֲדִים אֶת־שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר תָּמִיד בְּכָל־יוֹם· פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים· שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**: אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ· הוּא אָבִינוּ· הוּא מַלְכֵּנוּ· הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ· הוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָל־חַי· לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: קו"ח: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ביו"ט יש מוסיפים: אֱלֹהִים

מקורות ומקבילות

קדושה רגה. כ"י כ"ה, דף 122ב; מח' רומניא, דף תיח ע"ב. **אני ה' אלהיכם.** במ' טו, מא. **אלהים אל עליון.** ע"פ תה' מז, ג.

ח"נ והערות

מכלכל חיים וכו'. לפי שבה"ל, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא ושד"ל, בחזרה של שמיני עצרת ושמחת תורה, החזן מדלג על 'מכלכל חיים' וכו', וממשיך 'ממית ומחיה ומצמיח לנו ישועה' [בכ"י כ"ה: 'מצמיח'] ואין דומה לך. בא"י מחיה המתים וכן נראה נכון, אמנם בשבה"ל בא ללא תיבות 'ומצמיח לנו ישועה'. במח' רומניא הנוסח: 'מלך ממית ומחיה מצמיח לנו ישועה ואין דומה לך. בא"י מחיה המתים'. במח' שד"ל, דף קפח ע"א, כתב: 'בויניציאה אומרים כאן 'מכלכל חיים' עד סוף הברכה'. **יי אלהינו מלאכים. עמך ישראל.** תיבות אלו אינן בכ"י כ"ה ובמח' הקדומים (אך נמצאות במח' רומניא ושד"ל) והוכנסו בהשפעת מנהג הספרדים, על מנת להתאים את הנוסח עבור החזנים הנוהגים לומר את הקדושה כמנהג של ק"ק פירנצה. **עם־קבוצי מטה.** בכ"י כ"ה: 'וקבוצי מטה'. **ממקומו הוא יפן ברחמיו.** תיבות 'הוא, ברחמיו', אינן בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא, אך נמצאות במח' שד"ל במח' שד"ל והוכנסו בהשפעת מנהג הספרדים. **לעמו המיחדים.** בכ"י כ"ה: 'בעמו המיחדים'. **אחד הוא אלהינו.** כ"ה במח' רמ"ו ושד"ל. בכ"י כ"ה ומח' בולוניא: 'אחד אלהינו' וללא תיבת 'הוא'. **ביו"ט יש מוסיפים אלהים אל עליון וכו' לציון.** תוספת שאומרים לפי מנהג רומה, על פי מח' שד"ל ורק ביו"ט. לא מופיע בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא. במח' שד"ל ההוספה מופיעה, אבל ללא ההוראה.

אֵל עֶלְיוֹן הַשּׁוֹכֵן בְּרוּם חֶבְיוֹן. הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ בִּמְהֵרָה לְצִיּוֹן).
חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם.
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל. כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. וְשִׁבְחֶךָ
אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ
וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת.
קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה. (בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה
ו)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת־יוֹם (בשבת:
הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה.

זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

ח"ג והערות

וְרוֹמַמְתָּנוּ. בכ"י כ"ה, דף 55ב תיבה זו איננה, אבל בשאר החגים כבפנים. במח' רומניא בפסח: 'רוֹמַמְתָּנוּ', אבל בשאר החגים כבפנים. **קִדַּשְׁתָּנוּ במצותיך.** בסחב"ר: 'וקדשתנו במצותיך'. **וְשִׁמְךָ הגדול.** כ"ה במח' בולוניא ושד"ל. במח' רמ"ו, נירנברג ורומניא ר"ה: 'וּשְׁמָךְ הגדול', אבל במח' רומניא בשאר החגים כבפנים. **חַגִּים וזמנים.** כן הוא במח' רומניא וכך נוהגים. בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל: 'וְחַגִּים וזמנים'. **אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה.** בסרע"ג: 'ויום המנוח הזה'. בכ"י כ"ה: 'ואת יום השבת הזה', אבל בשמ"ע וש"ת כבפנים. במח' רומניא: 'את יום המנוח'. **וְאֶת־יוֹם חג הסכות.** בכ"י כ"ה תמיד אומרים 'וְאֶת' בוי"ו, אפילו כשחל בחול וגם בשמ"ע וש"ת. במח' רומניא: 'וְיוֹם חג הסוכות', אמנם בשחרית למנהג רומניא אומרים כמו כ"י כ"ה. **העצרת הַזֶּה.** בכ"י כ"ה, מוסף לחג כשחל בשבת ללא תיבת 'הַזֶּה', אבל כשחל בחול כבפנים. **זמן שמחתנו.** במח' רומניא: נוסף: 'בְּאַהֲבָה'.

מקורות ומקבילות

השוכן ברום. ע"פ ישע' לג, ה. **חביון.** חבק' ג, ד. **השב שכינתך במהרה לציון.** רלו מד' שמואל (בובר), פר' לח, סי' ד; מד' שו"ט (בובר), מז' יז, ד; ילקו"ש ש"ב, רמז קסה, ד"ה ויתן ה'. **אתה בחרתנו.** סרע"ג ח"ב, סי' קמג. **נוסח הברכה.** מחזור בבבלי יומא, דף פז ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' עז, סי' קלה וסי' קלז; סדו' רס"ג עמ' קן ועמ' רעג; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; כ"י כ"ה, דף 120ב, דף 121ב, דף 130ב ודף 131ב; מח' רומניא, דף תג ע"ב. **ותתן לנו ה' א' באהבה.** מזמר בבבלי ברכות, דף לב ע"ב; פסקי רי"ד; סרע"ג ח"ב, סי' קלז; רס"ו ביאה, דף יז ע"ב, ד"ה ואומר קדושת; כ"י כ"ה, דף 120ב, דף 121ב, דף 130ב ודף 131ב; מח' רומניא, דף תג ע"ב. **שמיני חג העצרת הזה.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קמג.

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ· **וְנִתְרַחַקְנוּ** מֵעַל אַדְמָתֵנוּ·
וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת
וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ בְּבֵית בְּחִירָתְךָ· בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו· מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אָב הָרַחֲמָן· מֶלֶךְ יַעֲקֹב· שֶׁתָּשׁוּב
וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· וְתִבְנֵהוּ
מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ בְּיָמֵינוּ· אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ· גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה· וְהוֹפַע
וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל־חַי· וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם·

מקורות ומקבילות

ומפני חטאינו וכו'. ע"פ יחז' לט, כג; סרע"ג ח"ב, סי' קלה, סי' קלז וסי' קמג; סדו' רס"ג עמ' קגא ועמ' רנג; מחו"ו הל' פסח, סי' קד; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; כ"י כ"ה, דף 3120, דף 121א, דף 3130 ודף 131א; מח' רומניא, דף תג ע"ב. **ונתרחקנו מעל אדמתנו.** ע"פ דני' ט, ז. **לעלות ולראות.** ע"פ שמ' לד, כד. **ולהשתחוות.** ע"פ ש"א א, ג. **בבית בחירתך.** ע"פ דה"ב ז, טז. **בבית הגדול.** ע"פ תג' ב, ט. **בבית... והקדוש.** ע"פ יסע' סד, י; דה"א כח, י. **שנקרא שמך עליו.** ע"פ דני' ט, יח. בסדו' רס"ג: 'אשר אתה שמך נקרא עליו'. **מפני היד שנתלחה במקדשך.** ע"פ תה' עד, ז. **אב הרחמן מלך יעקב.** ע"פ סדו' רס"ג עמ' קגא; מח' פרס, דף עב ע"א. **מלך יעקב.** יסע' מא, כח. **שתשוב ותרחם עליו.** ע"פ מיכ' ז, יט. **ותבנהו מהרה.** ע"פ מכ' תענית פ"ד, מ"ח; תוספתא ר"ה, פ"ב, ה"ט. **ותגדל כבודו.** ע"פ תג' ב, ט. **כבודו בימינו.** כ"ה גם במח' רומניא, דף קכו ע"א; ס' מועד לכל חי, סי' יג, אות מה. בסרע"ג, סדו' רס"ג ומוסחאות האשכמיס לגא 'בְּיָמֶיוּ'. **אבינו מלכנו.** לשון חכמים הוא זה, כמו: בבלי תענית, דף כה ע"ב. **אור"א גלה כבוד מלכותך.** ע"פ יסע' מ, ה; יחז' לח, כג; תה' קמה, יב; מס"ו פר' יט, ה"ה; מח' רומניא. **כבוד מלכותך.** ע"פ תה' קמה, יא. **ומלוך עלינו.** ע"פ יחז' כ, לג; כ"ה גם במח' רומניא. בסדו' רס"ג ומוסחאות האשכמיס לגא תיבת 'ומלוך'. **והופע.** ע"פ תה' נ, ב; פ, ג; איו' י, ג. **והנשא.** ע"פ תה' לד, ב. **לעיני כל חי.** ע"פ יסע' נב, י. **וקרב פזורינו מבין הגויים.** ע"פ יחז' לז, כא. **פזורינו.** ע"פ ירמ' ג, יח.

ח"נ והערות

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ. בסרע"ג, סדו' רס"ג ומח' נירנברג: 'מִפְּנֵי חטאינו'. **אנו יְכוֹלִין.** כ"ה בסדו' רס"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה, מחו"ו, מח' נירנברג, בולוניא ושד"ל. בסרע"ג: 'אנו יכולים'. במח' רמ"ו: 'אנו יְכוּלִין' וכ"ה במח' רומניא שבועות, ר"ה ויוה"כ. במח' רומניא על אתר ובפסח: 'אנו יְכוּלִים'. **וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ.** כה"נ בסרע"ג, סחב"ר, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, נירנברג ושד"ל. בסדו' רס"ג: 'להשתחות לפניך'. בסחב"ר נוסף: 'ולעשות חובותינו'. במח' רומניא ללא תיבות 'וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ'. **מפני היד שנשתלחה.** כ' שד"ל, במבוא למכב"ר, עמ' יט, שהוא מבנין 'נתפעל' השגור בלשון חכמים, ויש לו גם שלשה עדים בתנ"ך, ונכפר להם הדם, דב', כא, ח, ונוסרו כל הנשים, יחז' כג, מח, ואשת מדינים נשתוה, משל' כז, טו. **וּבְכֵן יהי רָצוֹן.** כ"ה גם במח' רומניא. בסרע"ג, סדו' רס"ג ומח' נירנברג ללא תיבת 'וּבְכֵן'. **אָב הָרַחֲמָן.** תיבות אלו אינן מופיעות בסחב"ר. **מֶלֶךְ יַעֲקֹב.** תיבות אלו אינן בכ"י כ"ה, דף 56ב ומח' רומניא. בסרע"ג וסחב"ר: 'מלך רחמן'. בסדו' רס"ג, כ"י כ"ה שאר המוספים לחגים ובמח' הקדומים כבפנים. **ותרחם עָלֵינוּ.** בסחב"ר: 'ותרחם עליו ועלינו'. **וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים.** במח' רומניא ללא תיבות אלו, אבל ישנן במח' רמ"ו, בולוניא, נירנברג ושד"ל. בסחב"ר רק תיבות 'וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ' אינן. במח' שד"ל: 'ועל־מִקְדָּשְׁךָ ברחמיך הרבים', אמנם בפסח ושבועות כבפנים. **כבודו בְּיָמֵינוּ.** בסחב"ר ללא תיבת 'בְּיָמֵינוּ'. **כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ.** בסדו' רס"ג ללא תיבת 'כְּבוֹד'. במח' נירנברג ורומניא: 'כבוד מַלְכוּתְךָ'. **וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ.** בסחב"ר ללא תיבת 'וּמְלוֹךְ'. **כל־חַי.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא, נירנברג ושד"ל, והשוו לעיל קדושה של מוסף.

וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ· וַהֲבִיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה· וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם· וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ· תְּמִידִין כְּסִדְרָן וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן· (בשבת: וּמוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וּמוּסַף יוֹם

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה·

נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה· כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ· כְּמָה שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ· עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ· כָּאָמוּר:

בשבת מוסיפים:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת· שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ· עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

ביום א' של סוכות:

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי· מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה

ח"נ והערות

לְצִיּוֹן עִירְךָ. כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. במח' נירנברג, שד"ל ורומניא בשבועות: 'לציון עִירְךָ', אבל במח' רומניא על אתר ובשאר החגים: 'בְּצִיּוֹן עִירְךָ'. בסדו' רס"ג ללא תיבת 'עִירְךָ'. **תְּמִידִין כְּסִדְרָן וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן.** בסחב"ר: 'תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם'. **וּמוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת.** בסחב"ר: 'מוסף יום המנוח'. **כְּמָה שכתבת.** בסרע"ג, סדו' רס"ג, מח' נירנברג ורומניא: 'כְּמוֹ שכתבת'. **התמיד ונסכה.** בסדו' רס"ג עמ' קנב נוסף: 'זה קרבן שבת קרבן היום נאמר' ובדומה לזה במחו"ו, סי' רלג. בסחב"ר וכ"י כ"ה נוסף: 'זה קרבן שבת וקרבן יום חג המצות הזה נאמר'.

מקורות ומקבילות

ונפוצתינו כנס. ע"פ ישע' יא, יב. **מירכתי ארץ.** ע"פ ירמ' לא, ז; סרע"ג; סדו' רס"ג; מח' נירנברג. במח' רומניא: מירכתי הָאָרֶץ'. **לציון עירך ברנה.** ע"פ ישע' לה, י. **ולירושלים בית מקדשך.** ע"פ ישע' נב, ז. **בשמחת עולם.** ע"פ ישע' לה, י. **נעשה לפניך וכו' תמידין וכו' ומוסף.** רלו ירוש' ברכות פ"ד, ה"ו. **תמידין כסדרן.** ע"פ משנ' תמיד פ"ז, מ"ג; בבלי סנהדרין, דף מט ע"ב. בסדו' רס"ג, מכאן ועד 'כמה שכתבת' נשמט. **ומוסף יום.** סרע"ג ח"ב, סי' קלז. **חג הסוכות הזה.** ע"פ ויק' כג, לד; זכ' יד, טז; ספי"ו טז, לג-לח; סמק"א י, כא. **בשמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמא; רש"י סוכה דף מו ע"ב ד"ה ושמיני לברכה; רי"ף סוכה דף כג ע"א; ר"ח סוכה דף מו ע"א ודף מז ע"ב; פסקי רי"ד סוכה דף מו ע"ב ודף מח ע"א; פסקי ריא"ז סוכה פ"ד ה"א אות ה'. **משה עבדך.** מ"א ח, נג. **פסוקי מוספין.** קודן גאונים, חמדה גנוזה, אות ק; שבה"ל, עניין שבת, סי' פב; סת"ר סי' יז, עניין תפילת מוסף. **וביום השבת וכו'.** במ' כח, ט-י; סרע"ג ח"ב, סי' קלז; סדו' רס"ג עמ' קנב ועמ' רנד; כ"י כ"ה, דף 3121 ודף 131א; מח' רומניא, דף תג ע"ב. **ובחמשה עשר יום וכו'.** במ' כט, יב-יג; סרע"ג ח"ב, סי' קלה; סדו' רס"ג עמ' קנב ועמ' רנג; סת"ר סי' פז, עניין סדר ימים רא"שונים; כ"י כ"ה, דף 3120 ודף 3121; מח' רומניא, דף תג ע"ב.

שִׁבְעַת יָמִים: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה· פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:

בשמיני עצרת ושמחת תורה:

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי· עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם· כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד· כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

בשבת חול המועד סוכות אומרים קרבן היום:

א' דחוה"מ (ט"ז תשרי)	ב' דחוה"מ (י"ז תשרי)	ג' דחוה"מ (י"ח תשרי)	ד' דחוה"מ (י"ט תשרי)	ה' דחוה"מ (כ' תשרי)
וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי	וּבַיּוֹם	וּבַיּוֹם	וּבַיּוֹם	וּבַיּוֹם
פָּרִים בְּנֵי־	הַשְּׁלִישִׁי	הָרְבִיעִי	הַחֲמִישִׁי	הַשִּׁשִּׁי
בָקָר שְׁנַיִם	פָּרִים	פָּרִים	פָּרִים	פָּרִים
עָשָׂר	עַשְׂתֵּי־עָשָׂר	עֲשָׂרֵה	תִּשְׁעָה	שְׁמֹנֶה

אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר· שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר· וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ· וָיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וְשָׂעִיר לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִין כְּהִלְכָתָן:

בשבת מוסיפים:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג· עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי· כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ· וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ· חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ· זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

מקורות ומקבילות

ביום השמיני עצרת וכו'. במ', לה־לו; סרע"ג ח"ב, סי' קמג;

ח"נ והערות

בשבת מוסיפים: 'יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ' וכו'. כל ההוספה

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ· טוֹב וּמֵיטִיב הִדָּרֵשׁ לָנוּ· שׁוּבָה עָלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ· בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה· וְכוֹנֵן בֵּית מִקְדָּשְׁךָ עַל־מְכוֹנוֹ· וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ· וְהָשֵׁב שְׁכִינָה לְתוֹכוֹ· וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם· וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָה וּלְזִמְרָה· וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ· שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָّנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר· בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת· וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ· כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ· לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם· כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ· כֵּן תְּבָרְכֵנוּ

ח"נ והערות

אינה מופיעה בסחב"ר. **וְהָשֵׁב שכינה.** בסחב"ר: 'והחזר שכינה'. **וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לעבודתם.** בסחב"ר: 'וכהנים לעבודתם'. **בְּשָׁלֹשׁ פעמי.** כ"ה במח' בולוניא ושד"ל. בסחב"ר, כ"י כ"ה, מח' רמ"ו, נירנברג ורומניא: 'בְּשִׁלּוֹשׁ פעמי' וראו אבודרהם, תפילות הפסח, ד"ה או"א מלך. בסדו' רס"ג: 'שלש פעמים'. **פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ.** כ"ה במח' נירנברג וכן נראה נכון. בסדו' רס"ג: 'פעמים בשנה'. בסחב"ר: 'פעמי רגלים'. בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא, רומניא ושד"ל: 'פְּעָמֵי רגלינו'. **שָׁלוֹשׁ פעמים.** כן הוא בפסוק שלפנינו, במסורה קטנה, במ' כב, לב ובמח' רס"ד-רס"ה בחג השבועות. בכ"י כ"ה, מח' הקדומים, רומניא ושד"ל: 'שָׁלֹשׁ פעמים'. **וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם.** בסחב"ר: 'ולשלום לשמחה ולששון'. **אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ.** בסחב"ר: 'רצית ואמרת'. **כֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֶלָה.** תיבות אלו נשמטו בסחב"ר.

מקורות ומקבילות

סדו' רס"ג עמ' רנד; כ"י כ"ה, דף 3130 ודף 3131. **ומנחתם וגסכיהם כמדובר וכו'.** סרע"ג ח"ב, סי' ל; סדו' רס"ג עמ' קנב; כ"י כ"ה, דף 3120, דף 3121, דף 3130 ודף 3131. במח' רומניא, דף תד ע"ח, נוסח דומה ובסיוויס. **ישמחו במלכותך וכו'.** ע"פ תה' קמט, ב; כ"י כ"ה, דף 3121 ודף 3131. **שומרי שבת.** ע"פ שמ' לא, טז. **וקוראי עונג.** ע"פ ישע' נח, יג. **מקדשי שביעי.** ע"פ ירמ' יז, כב; נחמ' יג, כב. **כולם ישבעו ויתענגו מטובך.** ע"פ נחמ' ט, כה. **ובשביעי רצית בו.** סרע"ג ח"ב, סי' לג; סד"ר סי' לג; מחו"ו סי' קג; שבה"ל, ענין שבת, סי' עו. **וקדשתו.** ע"פ בר' ב, ג. **חמדת ימים.** ס' כלבו סי' לז ואבודרהם, בשם תי"ר, בר' ב, ב (לפנינו ליתא). **זכר למעשה בראשית.** שמו"ר פר' יט, סי' ז, ע"פ שמ' כ, ח. **או"א מלך רחמן רחם עלינו וכו'.** סרע"ג ח"ב, סי' ל וסי' קלה; כ"י כ"ה, דף 3120, דף 3121, דף 3130 ודף 3131. בסדו' רס"ג, עמ' קנב ובמח' רומניא, דף קכו ע"ח, הקטע מתחיל ב'מלך רחמן' וכו' והנוסח בא בסיוויס. **מלך רחמן רחם עלינו וכו'.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קמג. **טוב ומיטיב.** ע"פ תה' קיט, סח. **הדרש לנו.** ע"פ ישע' סה, א. **שובה עלינו.** ע"פ ישע' ל, טו. **בהמון רחמיך.** ע"פ סג, טו. **בגלל אבותינו.** סדו' רס"ג עמ' קנב; מח' רומניא. **וכונן בית מקדשך על מכונו.** ע"פ שמ' טו, יח. בסרע"ג לא תיבת 'בית'. בסדו' רס"ג: 'כונן מקדשך על מכונו'. במח' נירנברג: 'וכונן את מקדשך על מכונו'. במח' רומניא: 'שבלא היכלך כבראשונה'. **והראנו.** ע"פ מ"ב ח, יג. **והשב שכינה לתוכו.** ע"פ שמ' כה, ח. בסדו' רס"ג: 'החזיר שכינה לתוכו'. **והשב ישראל לנויהם.** ע"פ ירמ' כג, ג. **ולויים לשירה ולזמרה.** כ"ה גם בסרע"ג וסדו' רס"ג. במח' נירנברג: 'ולויים לְשִׁירָן וּלְזִמְרָן'. **בשלש פעמי רגלינו.** ע"פ שמ' כג, יז; שה"ש ז, ב; ירומ' ברכות, פ"ט ה"ה [דף סח ע"ח]; שה"ר פר' א, סי' ב. **שלוש פעמים בשנה וכו'.** דב' טז, טז-יז; סרע"ג ח"ב, סי' קמג. **והשיאנו ה' אלהינו וכו'.** מוזכר בירומ' ברכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פר' יט, ה"ה; סרע"ג ח"ב, סי' קלה וסי' קמג; סדו' רס"ג עמ' קנב; רמב"ם, סד"ת, נוסח ברכות האמצעיות; כ"י כ"ה, דף 121 א-ב ודף 131 א-ב; מח' רומניא, דף תד ע"ח. **וְלְשִׂמְחָה ולשלוש.** בסדו' רס"ג ומח' נירנברג: 'לְשִׂמְחָה ולשלוש'. במח' רומניא לא תיבת 'וּלְשִׂמְחָה'.

סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (בשבת: שַׁבָּתוֹת ו)מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְתֵרָצֶה לְפָנֶיךָ אֶת־תְּפִלַּת עֲמוּסֶיךָ׃ כִּתְמִידֵי יוֹם וּכְקָרְבַּן מוּסָף (בשבת: וּכְקָרְבְּנוֹת מוּסָפִין)׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ׃ שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ

בחזרה כשהחזן אומר ׳מודים׳ חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים ׳מודים דרבנן׳:

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר׃ יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית׃ בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ׃ עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ׃

מקורות ומקבילות

ותרצה לפניך וכו׳ וכקרבן מוסף. מהו״ו סי׳ רלג. **עמוסיך** - ישראל. ע״פ ישע׳ מו, ג; מדת״ג פר׳ במדבר, סי׳ כג; ילקו״ש תו׳, פר׳ ראה, רמז תתל. **מקדש ישראל והזמנים, והוספה לשבת.** בצלי פסחים, דף קח ע״ב; סדר״ר פר׳ יתרו, שאילתא מד, ד״ה דמחייבינן; רמב״ם, סד״ת, נוסח ברכות האמצעיות; סת״ר סי׳ מד. במס״ו פר׳ יט, ה״ה, התחימה דומה, ולגלה הוספה לשבת. **ג׳ ברכות אחרונות.** סרע״ג ח״ב, סי׳ קלה וסי׳ קמג.

ח״נ והערות

קִדְּשֵׁנוּ... שַׂבְּעֵנוּ... שַׂמְּחֵנוּ. בסחב״ר: ׳וקדשנו... ושבענו... ושמחנו׳. **חלקנו בְּתוֹרָתֶךָ.** במח׳ רומניא: ׳חלקנו בְּתוֹרָתֶךָ׳ וכן נראה מכ״י כ״ה, אבל רק מדף 56ב. **לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת.** תיבות אלו אינן מופיעות בסחב״ר. **שַׁבָּתוֹת ומועדי.** בסחב״ר: ׳שבת ומועדי׳. **וְתֵרָצֶה לְפָנֶיךָ וכו׳.** מכאן ועד החתימה לא מופיע בסחב״ר. בכ״י כ״ה לא מופיע במוסף של שבת לחג הסוכות, אבל ישנו בשאר העמידות של שאר המוספים. במח׳ רומניא, דף תד ע״א, נמצא לפני ׳מלך רחמן רחם עלינו׳. **אֶת־תפלת עמוסיך.** במח׳ רומניא ללא תיבת ׳אֶת׳.

וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת· עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם· הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ· הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ· לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

המשך 'מודים דרבנן':

כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם· עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ· (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד· כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה· וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ· הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ· כָּאָמוּר· יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם· טוֹבָה וּבְרָכָה· (חַיִּים)· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים· עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ· כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· תּוֹרַת חַיִּים· אַהֲבָה וָחֶסֶד· צְדָקָה· בְּרָכָה· יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם· וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם· (אָמֵן):

מקורות ומקבילות

המברך את עמו ישראל בשלום. כ"י כ"ה, דף 122ח.

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

בשמיני עצרת ושמחת תורה עוברים לעמ' 179.

סדר הושענות

לפני אמירת ההושענות מוציאים ספר תורה (לא בשבת). בזמן אמירת ההושענות, כל מי שיש בידו לולב מקיף את התיבה שעליה נמצא ס"ת.

מקורות ומקבילות

הושענות. מכר בתרגום שני למגילת אסתר ג, ח, 'עבדין להון הושענא ואמרין: כמידעם דעבד מלכא בני סדרי אנחנא עבדין,

ח"נ והערות

סדר הושענות. בשבה"ל, חג הסוכות, סי' שעא, כתוב: 'מנהג קדמון בידינו שאין הושענא בין בשבת בין בחול'.

ביו"ט ראשון של סוכות שלא חל בשבת אומרים:

אֲנָא הוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנָא אֲזֹן חִין תְּאֵבֵי יִשְׁעָךְ· בְּעַרְבֵי־נַחַל לְשַׁעְשָׁעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנָא גְּאֹל כַּנַּת נִטְעָךְ· דּוֹמָה בְּטַאֲטָאָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנָא הַבֵּט לִבְרִית טִבְעָךְ· וּמֵחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ בְּהַטְבִּיעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנָא זְכֹר־לָנוּ אָב יִדְעָךְ· חַסְדְּךָ לוֹ בְּהוֹדִיעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

ה"נ והערות

כהיום אומרים את הושענא בלי להקיף. וראו: תניא, סי' פז וס' התדיר, סי' מד: 'ואחר כך אומרים ההושענא עם הלולב'. הרב מ"ע הרטום כתב בחוברת המנהג ביו"ט ראשון שלא חל בשבת: 'מוציאים ס"ת אחד, מניחים אותו על התיבה ומקיפים אותה פעם אחת בשעת אמירת ההושענא' וכו'. אולם עיינו בשבה"ל, סי' שסט, שאין לערוך הקפות בזה"ז בששת הימים הראשונים כלל, ע"פ שיטתו על הגמ' סוכה, דף מג ע"ב, שהיו מקיפים את המזבח בערבה ולא בלולב, וכן הוא בספר תניא רבתי סי' פו. גם בכ"י כ"ה, דף 122א, לא הזכיר מאומה מדבר הקפות, אבל ביום הערבה, דף 122ב, כתב שמקיפים כל הקהל. **ביו"ט א' של סוכות וכו'**. במח' רמ"ו ובולוניא, אין הבדל בין שבת ליו"ט שחל בחול לענין אמירת ההושענות. וכאן המנהג, הוא ע"פ הנחיית הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג. **אנא אזון חין.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 124א. וראה סדו' רס"ג עמ' רלח. נמצאת גם במנהג אשכנז. גולדשמידט, סוכות, עמ' 190–191. ובמח' רומניא, דף תט ע"ב. **תְּאֵבֵי ישעך.** במח' רומניא: 'תּוֹאֲרֵי ישעך'. **בְּטַאֲטָאָךְ.** במח' נירנברג: 'בְּטַאֲטָאָךְ'. **הבט לִבְרִית.** כ"ה בגולד' ומח' רומניא ולכאורה כצ"ל. בנוב"ר ומח' נירנברג: 'הבט לַבְּרִית'. **אב יִדְעָךְ.** כ"ה במח' נירנברג. בכ"י, מח' בולוניא, גולד', שד"ל ורומניא: 'אב יָדְעָךְ'. **חַסְדְּךָ לוֹ.**

מקורות ומקבילות

ועלין לבי כיסתא ומלליין, וחדיין והדרין בהוסענא, ושוררין ומרקדין היך גדיין, ולא ידעינן אין מילנו ליעין לגא, אי ברכא מברכין לגא'; סרע"ג ח"ב, סי' קמ; סדו' רס"ג עמ' רלח; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 122א; מח' רומניא, דף תד ע"ב. **הוסענות לאחר מוסף.** ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קמ; ס' המנהיג, הל' סוכה, עמ' תה, ד"ה ואמ' רב; שבה"ל, חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 122 א־ב; מח' רומניא, דף תד ע"ב. ראו מש"כ שה"ג עמ"ס סוכה, דף כא ע"ב, ואות א, בשם רס"ג. **הוסענות ע"ס א"ב.** סרע"ג ח"ב, סי' קמ; סדו' רס"ג, עמ' רלח־רלט; הריל"ג הל' לולב, עמ' קמ, ד"ה ואמר רב; כ"י כ"ה, דף 3122. **מוליאים ס"ת.** ראו מד' שו"ט (בובר), מז' יח, ה; ספ"ר, הל' סוכה, סי' רכא; רמב"ם, הל' לולב, פ"ז, הכ"ג; כ"י כ"ה, דף 3122. **מקיף את התיבה.** ילקו"ש תה', סוף רמז תשג; סדו' רס"ג עמ' רלח; רמב"ם, הל' לולב, פ"ז, הכ"ג; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט; מח' רומניא, דף תד ע"ב. **אנא הושיעה נא.** ע"פ תה' קיח, כה; מש' סוכה פ"ד, מ"ה; ויק"ר פר' ל, סי' ה; מדת"ה, מז' יז, סי' ה. **אזון חין.** סת"ר סי' פו; כ"י כ"ה, דף 122א. ע"פ תה' מז' יז, ב; קל, ג; בנ"ס נא, יא. **תאבי ישעך.** ע"פ תה' קיט, קעד. **בערבי נחל.** ע"פ ויק' כג, מ. **לשעשעך.** ע"פ ישע' יא, ח. **כנת נטעך.** ע"פ תה' פ, נח; מש"ט שמ', פר' טו, פס' יח. **דומה.** ע"פ תה' לד, יח; קטו, יח. **בטאטאך.** ע"פ ישע' יד, כג. **הבט לברית.** ע"פ תה' עד, כ; ויק"ר (מרגליות), פר' לא, סי' ד. **ומחשכי ארץ.** ע"פ תה' עד, כ; קמג, ג. **זכור לנו.** ע"פ ירוש' תענית, פ"ב, ה"א [דף ח ע"א], 'כדי לזכיר זכותו של אברהם'; מק"ט, מס' כלה רבתי, פר' ה ה"י, 'בזכותו של אברהם'. **אב ידעך.** ע"פ בבלי מדריש,

אֲנָא טְהוֹרֵי לֵב בְּהַפְלִיאָךְ׃ יְוָדַע כִּי הוּא פִּלְאָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא כַּבִּיר כֹּחַ תֵּן יִשְׁעָךְ׃ לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְשַׁוְעָךְ׃ נֶעֱקַד כְּמוֹ בְהַר מֹר שִׁוְעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא שַׂגֵּב אֶשְׁאֲלֵי נִעֲנוּעָךְ׃ עָרִיצִים בַּהֲנִיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא פְּתַח־לָנוּ אוֹצְרוֹת רִבּוּעָךְ׃ צִיָּה מֵהֶם בְּהַרְבִּיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא קוֹרְאֶיךָ בְּרוֹעֲעָךְ׃ רְעֵם בְּטוּב מִרְעָעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

אֲנָא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמַּשּׁוּאָךְ׃ תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּהוֹשִׁיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָא׃

מקורות ומקבילות

דף לב ע"ח, 'בן ג' שניס הכיר אברהם את בוראו'; ב"ר פ' ל, סי' ח; מדת"כ פר' לך לך, סי' ד. **טהורי לב.** ע"פ יחז' לו, כה-כז. **בהפליאך.** ע"פ ישע' כח, כט; יואל' ב, כו. **יודע כי הוא פלאך.** ע"פ תה' פח, יג; דני' יב, ו. **כביר כח.** איו' לו, ה. **תן ישעך.** ע"פ תה' יד, ז; פה, ח. **לאבותינו בהשבעך.** ע"פ בר' כב, טו; ישע' סב, ח. **מלא משאלות.** ע"פ תה' כ, ו; סח"ש עז, כה; במדב"ר פר' יט, סי' ב. **עם משועך.** ע"פ תה' עב, יב. **נעקד.** ע"פ מדת"נ (וורשא), פר' לך לך, סי' ב, 'שיתנו נפשם על קדושת שמך'. **כמו בהר מור.** ע"פ בר' כב, א-יט. **שועך.** ע"פ פדר"א פר' לח, 'והלך להר המוריה למקום שנעקד שם והתפלל'. **פתח לנו אוצרות רבועך.** ע"פ דב' כח, יב. **ציה מהם בהרביעך.** ע"פ תה' קז, לה. **רעם בטוב מרעך.** ע"פ יחז' לד, יד. **שעריך תעל ממשואך.** ראו איכ' ב, ט. **תל תלפיות.** ע"פ שה"ש ד, ד.

ח"נ והערות

באשכנז: 'חַסְדְּךָ לָמוֹ'. במח' רומניא: 'חַסְדְּךָ לָמוֹ'. **בְּהַפְלִיאָךְ.** במח' רומניא: 'בְּהַטְבִּיעָךְ'. **כביר כֹּחַ תֵּן.** במח' רומניא: 'כביר תִּתֵּן ולֹא תיבת 'כֹּחַ'. בגולד': 'כביר כח תֵּן־לָנוּ'. **לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעָךְ.** במח' רומניא: 'לָנוּ בְּהַטְבִּיעָךְ'. **כְּמוֹ בְהַר.** במח' נירנברג ללא תיבת 'כְּמוֹ'. **אנא שַׂגֵּב.** בכ"י כ"ה ומח' נירנברג: 'אנא סַגֵּב'. **אֶשְׁאֲלֵי נִעֲנוּעָךְ.** במח' נירנברג: 'אֶשָׁלֵי נִטְעָךְ'. בגולד': 'אֶשְׁלֵי נִטְעָךְ'. במח' רומניא: 'אַשְׁלֵי נִטְעָךְ'. **עָרִיצִים.** כ"ה במח' רמ"ו, גולד', שד"ל וכ"ה בכל פעם שבא במקרא לפנינו. במח' בולוניא, נירנברג ורומניא: 'עֲרִיצִים'. **עריצים בַּהֲנִיעָךְ.** כצ"ל וכ"ה במח' רומניא וגולד'. במח' רמ"ו, בולוניא, נירנברג ושד"ל: 'עריצים בְּהָנִיעָךְ'. **אוצרות רִבּוּעָךְ.** באשכנז: 'אוצרות רִבְעָךְ'. **קוראיך ברועעך.** בגולד': 'קוראיך אֶרֶץ ברועעך'. **תעל מִמַּשּׁוּאָךְ.** במח' רומניא: 'תעל בְּמַשּׁוּאָךְ'. בגולד': 'תעל מִמְּשׁוּאָךְ'. **תלפיות בְּהוֹשִׁיעָךְ.** במח' רמ"ו: 'תלפיות בְּהוֹפִיעָךְ'. במח' נירנברג: 'תלפיות בְּהַשִּׁיאָךְ'.

בשעת החזרת ספר תורה אומרים:

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ. וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

ביו"ט ראשון של סוכות שחל בשבת אומרים:

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֱלִים בְּלוּד עִמָּךְ. בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים. דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת. וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים. חֲנוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים. יָקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

ח"נ והערות

כהושעת אלים בלוד. הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 124א. וראה סדו' רס"ג עמ' רלח. נמצאת גם במנהג אשכנז. גולדשמידט, סוכות, עמ' 181–182. ובמח' רומניא, דף תי ע"א. **כְּהוֹשַׁעְתָּ.** בכ"י כ"ה ומח' נירנברג: 'כְּהוֹשַׁעְתָּה'. **בְּצֵאתְךָ לישע עַמָּךְ.** בגולד': 'בְּצֵאתְךָ לישע עמך'. במח' רומניא: 'בְּצֵאתְךָ לישע עַמֶּךָ'. **עמך כן הוֹשַׁעְנָא.** באשכנז: 'עמך \ כן הוֹשַׁע נָא'. **הֲמוֹן צבאות.** במח' נירנברג: 'הָמוֹן צבאות'. **וְעִמָּם מלאכי.** במח' רומניא: 'וְאִתָּם מלאכי'. **יקרך עִמָּם.** במח' רומניא: 'יקרך אִתָּם'.

מקורות ומקבילות

הושיעה את עמך. תה' כח, ט. **הושענות בשבת.** בספר המנהיג, הל' סוכה, עמ' תה, כתב שזהו מנהג לרפת ופרובינציא; שבה"ל, חג הסוכות, סימן שעא; סת"ר סי' פז; שה"ג עמ"ס סוכה, דף כא ע"ב, אות ח; מח' רומניא, דף תד ע"ב. ראו תשוב"ג, גאונו מזרח ומערב, סי' קכב. **בשבת אומריס וכו'.** ראו תשוב"ג, גאונו מזרח ומערב, סי' קכב, בשם רב האי גאון; שה"ע עשה"ד, הל' לולב, דף לג טור ג; שבה"ל, חג הסוכות, סימן שעא. **פיוט כהושעת אליס בלוד.** ראבי"ה ח"ב, הל' לולב, סי' תס; מחו"ר סי' שלא; כ"י כ"ה, דף 122א; מחכר במנ"ש, שמ' יד, ל. **כהושעת וכו' עִמָּךְ.** ע"פ מדת"נ פר' אחרי מות, סי' יח; במדב"ר פר' ב, סי' ב; מד' שו"ט (בובר) מז' לח, סי' א. **אליס.** תה' כט, א; מד' שו"ט (בובר), מז' כט, סי' א. **בלאתך לישע עמך.** ע"פ תבק' ג, יג. **כהושעת גוי ואלהיס.** ע"פ ש"ב ז, כג; סת"ר סי' פו, עניין ערבה להושענא. **דרושיס לישע אלהיס.** ע"פ תה' ג, כג. **המון.** בר' יז, ה. **צבאות.** ע"פ שמ' ז, ד. **ועמס מלאכי צבאות.** ע"פ שמ' יב, מא; מכדר"י מס' דפסחא, סוף פ"ט. **זכיס.** ע"פ בר' רבתי עמ' 110, יא"ל שאתם זכיס'. **מבית עבדיס.** ע"פ שמ' יג, ג. **טבועיס בצול גזריס.** ע"פ מכדר"י מס' דויהי, פ"ו ד"ה ובני יעקב'. **גזריס.** תה' קלו, יג. **יקרך עמס מעבירים.** ע"פ תבק' ד, טו; תה' עז, יח; מכדר"י בשלח, מס' דויהי, פר' ו, ד"ה ובני'.

כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע· לְגוֹחָה מְצֻיֶּנֶת וַיּוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמַר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם· נָקוּב לְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ· עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֶפְשַׁע· צֹעֵר פְּלֶשֶׁת בְּחָרוֹן וְנוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה כְּשִׁלַּחְתָּ· רַחוּם לְמַעֲנָם שֶׁלַּחְתָּ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שִׁבְטֵי יַעֲקֹב· תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

בשעת החזרת ספר תורה אומרים:

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ· וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם
עַד־הָעוֹלָם:

בימי חג הסוכות עוברים לעמ' 180.

מקורות ומקבילות

כנה. תה' פ, עז. **משוררת ויושע.** ע"פ שמ' יד, ל. **לגוחה.** ע"פ תה' כב, י. **מאמר הוצאתי אתכם.** ע"פ שמ' ו, ו; דב' ד, כ; יבע' מג, יד. **נקוב להוצאתי אתכם.** רא"ו ירוש' סוכה פ"ד, ה"ג. **סובבי מזבח.** מס' סוכה פ"ד, מ"ה. **פלאי ארון כהפשע.** ע"פ ש"א ה, ג-ד. **צער פלשת בחרון.** ע"פ ש"א ה, ו-ט. **ונושע.** ע"פ ש"א ו, ב-יז. **קהלות בבלה כשלחת.** ע"פ מכדר"י מס' דפסחא, פי"ד, ד"ה ויהי מקץ. **רחום למענם שלחת.** ע"פ יבע' מג, יד; ירוש' תענית, פ"א, ה"א [דף ג ע"א]; בבלי מגילה, דף כט ע"א. **שבטי יעקב.** יבע' מט, ו. **תשוב ותשיב שבות.** ע"פ ירמ' ל, יח. **אהלי יעקב.** ע"פ במ' כד, ה; מדת"נ פר' תולדות, סי' ב. **הושיעה את עמך.** תה' כח, ט.

ה"ג והערות

כנה משוררת. במח' רומניא: 'כנה מְשׁוֹרֶרֶה'. **הוצאתי אתכם.** כ"ה בנוב"ר ומח' רומניא. באשכנז: 'וְהוֹצֵאתִי אתכם'. **להוצאתי אתכם.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא, שד"ל ורומניא. באשכנז: 'וְהוּצֵאתִי אתכם'. **פלאי ארון.** בכ"י כ"ה: 'פליאי ארון'. **כְּהֶפְשַׁע.** במח' רומניא: 'בְּהֶפְשַׁע'. **פלשת בְּחָרוֹן.** כ"ה במח' רמ"ו, רומניא ונוסח עיקרי בגולד'. בכ"י, מח' בולוניא ושד"ל: 'פלשת בַּחֲרוֹן'. במח' נירנברג: 'פלשת חָרוֹן'. נ"א בגולד': 'פלשת בַּחֲרוֹן אַף'. **בבלה כְּשִׁלַּחְתָּ.** במח' נירנברג: 'בבלה שָׁלַחְתָּ'. בגולד': 'בבלה שִׁלַּחְתָּ'. **שבטי יעקב.** באשכנז: 'שְׁבוּת שבטי יעקב'. במח' רומניא: 'שְׁבִית יעקב'. **יעקב כן הוֹשַׁעְנָא.** בכ"י כ"ה: 'יעקב \ והושענא'. באשכנז: 'יעקב \ וְהוֹשִׁיעָה נָא'.

שלום

שלום לשמיני עצרת ושמחת תורה

וְכָתוּב כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: וְכָתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ· הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ· הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ· הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה· הַיּוֹם תְּהַדְּרֵנוּ· הַיּוֹם תְּוַעֲדֵנוּ· הַיּוֹם תִּזְכְּרֵנוּ בְרַחֲמֶיךָ· הַיּוֹם תְּחַסְּנֵנוּ· הַיּוֹם תְּטַכְּסֵנוּ· הַיּוֹם תְּיַשְּׁרֵנוּ לְפָנֶיךָ· הַיּוֹם תְּכַבְּדֵנוּ· הַיּוֹם תְּלַבְּבֵנוּ· הַיּוֹם תְּמַלְּטֵנוּ מִכָּל־רָע· הַיּוֹם תִּנְצְרֵנוּ· הַיּוֹם תְּשַׂמְּחֵנוּ· הַיּוֹם תְּעַטְּרֵנוּ· הַיּוֹם תְּפָאֲרֵנוּ· הַיּוֹם תְּצַהֲלֵנוּ· הַיּוֹם תְּקוֹמְמֵנוּ· הַיּוֹם תְּרוֹמְמֵנוּ· הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ· הַיּוֹם תִּתְּמְכֵנוּ:

ח"נ והערות

וְכָתוּב כִּי־בִי יִרְבּוּ וכו' שְׁנוֹת חַיִּים. איננו בכ"י כ"ה, אבל ישנו בסחב"ר. **שנות חיים.** בסחב"ר נוסף: 'לחיים טובים תכתבינו עם כל הכתוב לחיים \ אלקים חיים כותבינו בספר החיים'. **וְכָתוּב וואתם.** בסחב"ר וכ"י כ"ה: 'ובכתוב ואתם'. **היום תאמצנו.** מיוסד ע"ס א"ב. **תזכרנו בְרַחֲמֶיךָ.** בסחב"ר: 'תזכרנו בזכרון טוב מלפניך'. **היום תְּטַכְּסֵנוּ.** בסחב"ר: 'היום תטהרינו מכל חט'. **תְּיַשְּׁרֵנוּ לְפָנֶיךָ.** בסחב"ר: 'תיישר אורחותינו מלפניך'. **היום תִּנְצְרֵנוּ.** כה"נ בכ"י כ"ה ומח' רמ"ו. בסחב"ר ומח' גולד' ר"ה: 'היום תְּנַקְּנוּ מֵעָוֹן' וכן הוא במח' רמ"ו שם, 'היום תְּנַקְּנוּ', ובגליון כ"י הוסיף: 'מֵעָוֹן'. **היום תְּעַטְּרֵנוּ.** בסחב"ר ומח' גולד': 'היום תַּעֲנֵנוּ'. **היום תְּפָאֲרֵנוּ.** בסחב"ר: 'היום תפקדינו בפקודת ישועה ורחמים'. בכ"י כ"ה: 'היום תפקדינו לחיים ולברכה'. **היום תְּצַהֲלֵנוּ.** בסחב"ר: 'היום תצדקינו \ היום תענה עתירתינו'. **הַיּוֹם תְּרוֹמְמֵנוּ הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ.** אינו מופיע בסחב"ר.

מקורות ומקבילות

כי בי ירבו ימיך. מס' ט, יא. **ואתם הדבקים בה'.** דב' ד, ד. **היום תאמצנו.** ע"פ ישע' מא, י; נמצא גם בסרע"ג ח"ב, סי' קה, לר"ה; כ"י כ"ה, דף 122א. **תברכנו.** ע"פ במ' ו, כז; כד, א; דב' כו, טו. **היום תגדלנו.** ע"פ דה"א כט, יב. **תדרשנו לטובה.** ע"פ איכ' ג, כה. **תהדרנו.** ע"פ ויק' יט, לב. **תזכרנו.** ע"פ תה' ח, ה. **תזכרנו ברחמיך.** ע"פ ירמ' לא, יט; תה' כה, ו-ז; קמה, ט. **היום תחסנו.** ע"פ מחו"ו סי' שפז. **תחסנו.** ע"פ מס' טו, ו. רא"ו שמו"ר פר' ל, סי' א, 'והחסן שלי'. **תישרנו.** ע"פ ישע' מה, יג; ירמ' לא, ח; תה' ה, ט. **תכבדנו.** ע"פ ישע' ד, ב; ס, יג; סב, ב; ספי"ה טו, ט. **תלבבנו.** ע"פ שה"ש ד, ט. **תמלטנו מכל רע.** ע"פ תה' מא, ב; בנ"ס כז, יט. **תנצרנו.** ע"פ ישע' כז, ג; תה' קמ, ב. **תשמחנו.** ע"פ ירמ' לא, יב; צפ' ג, יד. **תעטרנו.** ע"פ תה' ה, יג; ח, ו; שמו"ר פר' כא, סי' ד, 'הקב"ה מתעטר בתפלתן של ישראל', ע"פ יחז' טז, יב. **תפארנו.** ע"פ דב' כו, יט; ישע' ד, ב; ספי"ה י, ח. **תצהלנו.** ע"פ ישע' יב, ו; ירמ' לא, ו. **תקוממנו.** ע"פ ויק' כו, יג; ב"ר פר' יב, סי' ו, 'קומה זקופה ולא ירא'ים מכל בריה'. **תרוממנו.** ע"פ ישע' לג, י ורש"י; במדב"ר פר' כב, סי' ח, 'ורומם את ישראל'; מדת"ה מז' קמז, סי' א. **תשמע שועתנו.** ע"פ תה' לט, יג; קב, ב; איכ' ג, נו. **היום תתמכנו.** ע"פ ישע'

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיָן שָׁלֵם· כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי· עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי· כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים: וְכָתוּב· וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה־לָּנוּ:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

מת, י. **והביאותים אל הר קדשי.** יסע׳ מו, ז. **וילוו ה׳ לעשות וכו׳.** דב׳ ו, כד. **קדיש.** כ״י כ״ה, דף 122b; מח׳ רומניא, דף תד ע״ב, דף תיח ע״ב ודף תל ע״ב.

ח״נ והערות

עַל־יַד נְבִיאֶךָ. תיבות אלו אינן בכ״י כ״ה. במח׳ רס״ד־רס״ה: ׳על יד נְבִיאֶךָ׳. **ויצונו יי לעשות.** כן הוא בכ״י כ״ה, מח׳ שד״ל ובפסוק שלפנינו. בסחב״ר, מח׳ רמ״ו, קד״א וכ״י: ׳ויצונו יי אֱלֹהֵינוּ לעשות׳ והשוו: מל״ה פר׳ ואתחנן, ד״ה ואמר ביעוד; ס׳ החינוך פר׳ כי תצא, מצוה תקמה; ס׳ מעשי ה׳, מעשי מצרים, פר׳ כד, ד״ה ולפיכך. **לחיתנו כְּהַיּוֹם הזה.** בכ״י כ״ה: ׳לחיתנו כיום הזה׳ והשוו מתע״ד פר׳ ואתחנן, ו, טז; ס׳ מעשי ה׳, מעשי מצרים, פר׳ כד, ד״ה בכל דור; מל״ה פר׳ ואתחנן, ד״ה ואמר ביעוד. **ושלום יהיה לנו.** בסחב״ר וכ״י מסיים: ׳בא״י המברך את עמו ישראל בשלום׳, כלומר, שמוסיפים בסוף ברכת ׳שים שלום׳ של מוסף, לפני החתימה.

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ· אֵין כַּאדוֹנֵינוּ· אֵין כְּמַלְכֵּנוּ· אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ· מִי כַאדוֹנֵינוּ· מִי כְמַלְכֵּנוּ· מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ· נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ· נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ· נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ· בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ· בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ· בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ· אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ· אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ· אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: (אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ· אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי־עֵת לְחֹנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד:)

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקּוֹשְׁט שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יַיִן קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יַיִן קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רֻבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא· רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא· אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ· אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר· הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׁרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן

מקורות ומקבילות

אין כאלקינו. מח׳ רומניא, דף תד ע״ב, דף תיח ע״ב ודף תל ע״ב.

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה· יֵין קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה· וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ· אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בָּרִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לְדָוִד מִזְמוֹר· לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ· תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֵהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב· אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי· וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו· מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם· וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד· יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר· יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְשׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם· וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד· יְהוָה צְבָאוֹת· הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

בַּשֵּׁנִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד· בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ· הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן· קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ· עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמֵהוּ· נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם· חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים· תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ· בְּעִיר־יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ· אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם

סֶלָה׃ דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ׃ בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ׃ כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים
כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ׃ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ׃ יִשְׂמַח הַר־
צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה׃ לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ׃ סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ׃
סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ׃ שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ׃ לְמַעַן
תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן׃ כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד׃ הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת׃

בַּשְּׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

מִזְמוֹר לְאָסָף׃ אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל׃ בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃
עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־סֶלָה׃
שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם׃ עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ פַּלְּטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן׃ מִיַּד
רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ׃ יִמּוֹטוּ
כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃
אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה
הָאָרֶץ׃ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם׃

בָּרְבִיעִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה׃ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃ הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ׃
הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים׃ עַד־מָתַי רְשָׁעִים׃ יְהוָה׃ עַד־מָתַי
רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ׃ יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק׃ יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ׃ אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ׃ וְיתוֹמִים
יְרַצֵּחוּ׃ וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יָּהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ בִּינוּ
בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ׃ הַנֹּטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע׃
אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט׃ הַיֹּסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ׃ הַמְלַמֵּד
אָדָם דָּעַת׃ יְהוָה יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם׃ כִּי־הֵמָּה הָבֶל׃ אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ׃ לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי

רָע׃ עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת׃ כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ
לֹא יַעֲזֹב׃ כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃
מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים׃ מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ לוּלֵי
יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי׃ כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי׃ אִם־אָמַרְתִּי
מָטָה רַגְלִי׃ חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי׃ בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי׃
תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעֲשְׁעוּ נַפְשִׁי׃ הֲיִחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת׃ יֹצֵר עָמָל
עֲלֵי־חֹק׃ יָגוּדוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ׃ וַיְהִי יְהוָה
לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי׃ וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם
וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם׃ יַצְמִיתֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים׃

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ׃ הָרִיעוּ
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף׃ כִּנּוֹר נָעִים
עִם־נָבֶל׃ תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר׃ בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא׃ מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ
בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃ הֲסִירוֹתִי
מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ׃ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה׃ בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ׃
אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם׃ אֶבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה׃ שְׁמַע עַמִּי
וְאָעִידָה בָּךְ׃ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃ אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־
אָבָה לִי׃ וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם׃ יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ לוּ
עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי׃ יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ
וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי׃ מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וִיהִי עִתָּם
לְעוֹלָם׃ וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ׃

בַּשִּׁשִּׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ. לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר. אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז. מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה. נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם. אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד. לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ. יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל. עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ. בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה. מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן. לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה. כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ. יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי. בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי. בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים. תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח. כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה. בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה. דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה. צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בוֹ:

ויש אומרים וכן המנהג המקורי לומר את הפסוק 'מזמור שיר ליום השבת' ואח"כ:

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב

שָׁלוֹם בָּנֶיךָ: אַל־תִּקְרֵי בָּנֶיךָ אֶלָּא בֹּנֶיךָ. יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֶךָ.
שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי. אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ:
לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ.
שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל: (שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל:
יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:)

קדיש דרבנן:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב.
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל
שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן
בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־רַבָּנָן. וְעַל־תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל־(כָּל־)תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן
(דְּיָתְבִין) דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא (קַדִּישְׁתָּא) דִּי בְּאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְכָל־
אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא (לָנָא וּ)לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי
אֲרִיכֵי) וּמְזוֹנֵי רְוִיחִין מִן־קֳדָם מָרֵהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל.
וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת
הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם. וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם. שֶׁהֵם

מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וָרִיק וּמִתְפַּלְּלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. (שֶׁהוּא) נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת. אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ. וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ. תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם עֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא. וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְכָתוּב. שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**:

קדיש יתום:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַ־בָּא מְבָרַ־ךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃ הוּא בְרַחֲמָיו׃ יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ אָמֵן׃

פיוט לר׳ דניאל בן יהודה דיין:

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח׃ נִמְצָא וְאֵין־עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ׃
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ׃ נֶעְלָם וְגַם אֵין־סוֹף לְאַחְדוּתוֹ׃
אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף׃ לֹא־נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ׃
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא׃ רִאשׁוֹן וְאֵין־רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ׃
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר׃ יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ׃
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נָתְנוֹ אֶל־ אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ׃
לֹא־קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד׃ נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ׃
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל׃ עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ׃
לֹא־יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא־יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ׃
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ׃ מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ׃
גּוֹמֵל לְאִישׁ חָסִיד כְּמִפְעָלוֹ׃ נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ׃
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ׃ לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ׃
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרוֹב חַסְדּוֹ׃ בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ׃
(אֵלֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עִקָּרִים׃ יְסוֹד תּוֹרַת מֹשֶׁה וּנְבוּאָתוֹ׃)

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ׃ בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא׃
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל׃ אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל׃ לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא׃
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה׃ וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה׃
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי׃ לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה׃

בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית׃ וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה׃
וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי׃ וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה׃
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹסִי׃ מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא׃
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי׃ בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה׃
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי׃ יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא׃

בשבת אומרים בנחת:

בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר׃ לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ׃ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ׃ לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו׃ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ׃ וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה׃ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ׃ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ אֵין עוֹד׃

מקורות ומקבילות

ברוך ה׳ אשר נתן מנוחה. מ״א ח, נו. **יהי ה׳ אלהינו עמנו.** מ״א ח, מ.

סדר קידוש לשחרית של סוכות,
שמיני עצרת ושמחת תורה

בשבת אומרים:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת· לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם· כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שָׁמוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ· כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

אם חל יום טוב בחול מתחילים מכאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ· אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

סַבְרִי מָרָנָן· (הקהל עונה: **לְחַיִּים**):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בסוכות מברכים בסוכה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

שותים את היין.

מקורות ומקבילות

בשבת אומרים. ס׳ כלבו, סי׳ לט; ס׳ המנהגים (טירנא), הגהות מנהגים, מנהג של שבת, אות ל. **ושמרו בני׳ את השבת.** שמ׳ לא, טז־יז; סמנע״ו סי׳ לט. **זכור את יום.** שמ׳ כ, ח. **שמור את יום.** דב׳ ה, יב. **על־כן ברך.** שמ׳ כ, יא. **אלה מועדי ה׳.** ויק׳ כג, ד. **סברי מרנן.** ע״פ מדת״נ (וורשא), פר׳ פקודי, סי׳ ב; ע״פ שבה״ל, סדר ברכות, סי׳ קמ; סת״ר סי׳ כד; רמ״א או״ח, סי׳ קעד, ס״ח; ב״ח או״ח, סי׳ קעד, סק״ט. **הקהל עונה.** דע״ז ויק׳ י, ט, ע״פ בבלי שבת, דף סז ע״ב; שבה״ל, סדר ברכות, סי׳ קמ; סת״ר סי׳ כד. **ברכת קידוש.** בה״ג סי׳ ב, הל׳ קידוש, עמ׳ לב, ד״ה ומיהייבינן; שדר״א פר׳ כי תשא, שאילתא סה; סת״ר סי׳ א, ענין מאה ברכות. **נפה״נ.** בבלי פסחים, דף קו ע״א; ר״ח; פסקי רי״ד; סמנע״ו סי׳ לט; שבה״ל, ענין שבת, סי׳ פד; סת״ר סי׳ יח ענין סעודת שבת; סה״ת סי׳ יג. **בסוכות מוסיפים, ומוסף ברכת לישב.** תוספתא ברכות פ״ו, ה״ט; ירוש׳ ברכות פ״ט, ה״ג; בבלי פסחים, דף ז ע״ב; פסקי רי״ד; סוכה דף מו ע״א; ר״ח; סרע״ג ח״ב, סי׳ קלד; סדו׳ רס״ג עמ׳ רלד; הקל״ל, הל׳ סוכה, סי׳ א; מחו״ו סי׳ שמ; רמב״ם, הל׳ שופר פ״ו, הי״ב; שבה״ל, סדר חג הסוכות, סי׳ שלו, וסי׳ שמו; פסקי ריא״ז, עמ״ס סוכה, פ״ב ה״ד, אות ג; סה״ת סי׳ מב.

ח״נ והערות

קידוש לשחרית של סוכות וכו׳. איננו במח׳ הקדומים ומדינא דגמ׳ פסחים, דף קו ע״א, מברך ׳בפה״ג׳ ודיו ורק המנהג להקדים לברכה פסוקים מן התורה המדברים בקדושת היום.

תפילת מנחה
של סוכות
שמיני עצרת ושמחת תורה

סדר מנחה ליו״ט של סוכות,
שמיני עצרת ושמחת תורה

בשבת אומרים:

אם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֶפְצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: אָז תִּתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִי יְהוָה דִּבֵּר:

נָאוּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ: גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלִַם הִנֵּה מַלְכֵךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־חֲמוֹר וְעַל־עֵיר בֶּן־אֲתֹנוֹת: הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה־בָא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם: הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד צֶמַח צַדִּיק וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ: בְּיָמָיו תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה־שְׁמוֹ אֲשֶׁר־יִקְרָאוּ יְהוָה צִדְקֵנוּ:

ח״נ והערות

מנחה ליו״ט של שמ״ע וש״ת. במח׳ רומניא, דף תל ע״ב, לפני מנחה באו פזמונים על פטירת משה רבינו ע״ה ומדף תלד ע״א באו פיוטים לכבוד עם ישראל, מלך המשיח, שמחת תורה ועוד.

מקורות ומקבילות

מנחה ליו״ט של סוכות. מח׳ רומניא, דף תד ע״ב. **אם תשיב.** סה״ת סי׳ מד. **מה נאוו.** סה״ת סי׳ מד.

וְיָשְׁבוּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יָשְׁבוּ־בָהּ אֲבוֹתֵיכֶם. וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם. וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם: וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם. וּנְתַתִּים וְהִרְבֵּיתִי אוֹתָם וְנָתַתִּי אֶת־מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם: וְהָיָה מִשְׁכָּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים. וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם: וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדֵּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל. בִּהְיוֹת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם:

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית. לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ. יְהוָה צְבָאוֹת: נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה. לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי: גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ. אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת. מַלְכִּי וֵאלֹהָי: אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ. עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ. מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם: עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ. גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה: יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל. יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי. הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף. בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי. מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע: כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים. חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה. לֹא יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים: יְהוָה צְבָאוֹת. אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ:

בק"ק רומה מוסיפים:
וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ. בִּמְקוֹם קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם. אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה. כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה. בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד. הָעֲשִׂיָּה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ

נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד· בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם· כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה· אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקּוֹשְׁט שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יֵין קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרִין עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא· רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא· אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ· אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר· הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׁרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה· יֵין קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה· וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ· אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם· כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח

מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו׃ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת׃ רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי׃
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

עומד החזן ואומר:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב׃ נְאֻם יְהוָה׃ וַאֲנִי זֹאת
בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה׃ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי
אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ׃ לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע
זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ וְאַתָּה קָדוֹשׁ׃ יוֹשֵׁב
תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ בקול: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ בלחש: וּמְקַבְּלִין דֵּן
מִן דֵּן וְאָמְרִין׃ קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃
קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ׃ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: ע"כ. בקול: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: בלחש: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא· וּשְׁמָעִית בַּתְרַאי קָל זְיַע שַׁגִּיא· דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין· בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאַתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: ע"כ. בקול: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בלחש: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ (קָאִים) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית· וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ· וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח· וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם· אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם· יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ· מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת· אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: (יְהוָה הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:) ע"כ בלחש.

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ· וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים· וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· הָרַחֲמָן יִפְתַּח לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיִטַּע אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּלִבֵּנוּ· וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ· וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ· וּלְעָבְדוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה· לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁנִּשְׁמֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה· וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ יְשׁוּעַת שְׁנֵי הַמָּשִׁיחַ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה· לִזְכוּת וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וַיַּמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא׃

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

ביום טוב החל בחול ממשיכים בעמ' 205. ובשבת בעמ' כדלקמן:

בשבת אומרים:

וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן׃ אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ׃ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃ כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת׃ אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ׃ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃

סדר הוצאת ספר תורה

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה׃ קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלָם׃ יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ׃ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

הַלְלוּ יָהּ

אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לֵבָב׃ בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה׃
גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה׃ דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם׃

הוֹד־וְהָדָר פָּעֳלוֹ׃ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃
זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃
טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו׃ יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃
כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ׃ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם׃
מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט׃ נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו׃
סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם׃ עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר׃
פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ׃ צִוָּה־לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃
קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃ רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה׃
שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם׃ תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ׃ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃ (כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ׃) אֶחָד אֱלֹהֵינוּ׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ׃ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃

וְתִגְלֶה (וְתֵרָאֶה) מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ מְהֵרָה׃ וְיָחוֹן וִירַחֵם פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת כָּל־עַמּוֹ (בֵּית) יִשְׂרָאֵל׃ וְיִתְּנֵנוּ (תָּמִיד) לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְאִמְרוּ כָּל־הָעָם אָמֵן׃ הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה׃

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה׃ אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה׃ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃

כֹּהֵן קָרֵב: יַעֲמֹד הַכֹּהֵן (או: אֵין כָּאן כֹּהֵן יַעֲמוֹד הַלֵּוִי או: יִשְׂרָאֵל)
בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת
יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ: עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי:
פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב: מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:
יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד: מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת: צָדְקוּ
יַחְדָּו: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ: אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה: מָגֵן הוּא לְכֹל
הַחֹסִים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: עֵץ־חַיִּים
הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ
לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן: יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם: (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה: אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם: אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ
מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה:
נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה: אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם: אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ
תּוֹרַת אֱמֶת: וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה: נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

מקורות ומקבילות

קריאת התורה למנחה. ע"פ מס"ו פר' יח, הל' ה-ו.

קְרִיאַת לְשַׁבַּת שֶׁל סוּכּוֹת, שַׁמּ״עַ וְשַׁ״תּ

פָּרָשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
לִפְנֵי מוֹתוֹ׃ וַיֹּאמַר׃ יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ
הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ׃ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ׃
אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא
מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃ תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה׃ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ וַיְהִי
בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ׃ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ יְחִי
רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת׃ וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃ ס וְזֹאת לִיהוּדָה
וַיֹּאמַר׃ שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ׃ יָדָיו רָב לוֹ
וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃ פ לוי
וּלְלֵוִי אָמַר׃ תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ׃ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה
תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו
וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע׃ כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ
יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל׃ יָשִׂימוּ קְטוֹרָה
בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה׃
מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן׃ ס לְבִנְיָמִן אָמַר׃
יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו׃ חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו
שָׁכֵן׃ ס ישראל וּלְיוֹסֵף אָמַר׃ מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ׃
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ
וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יָרְחִים׃ וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃
וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה׃ תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף

ח״נ והערות

אש דת. זהו הקרי, והכתיב ׳אשדת׳.

מקורות ומקבילות

וזאת הברכה וכו׳. דב׳ לג, א־כו; סה״ת סו׳ מה, יוס ממחת תורה.

וּלְקָדְקֹד נָזִיר אֶחָיו: בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ· וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה:

פרשת בראשית

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים· אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם· וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב· וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה· וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: פ לוי

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים· יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ· וַיְהִי־כֵן: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם· וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: פ ישראל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים· יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה· וַיְהִי־כֵן: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים· וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים· תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ· וַיְהִי־כֵן: וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי:

מקורות ומקבילות

בראשית ברא אלהים וכו'. בר' א, א־יג; מנהג מרבלייאה, שמיני עצרת, עמ' **144**, ד"ה ובזיוס שני; סה"ג עמ"ס מגילה, דף יא ע"א, תוס' ב. רלו שבה"ל, סדר ר"ה, סי' שא, 'ולפיכך נהגו לקרות בראשית' וכו'.

בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל

יברך בקול רם כדי שישמע הקהל ולכל הפחות עשרה אנשים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת· שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוּב:

לאחר עניית 'אָמֵן' הקהל עונה:

מִי שֶׁגְּמָלָךְ כָּל־טוּב· הוּא יִגְמָלְךָ כָּל־טוּב לָעַד סֶלָה· יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם:

מי שברך לעולה לתורה:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב· הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כְּבוֹד רִבִּי... שֶׁמִּתְנַדֵּב... לִמְנוּחַת נֶפֶשׁ... וְלִמְנוּחַת נֶפֶשׁ כָּל־קְרוֹבָיו שֶׁמֵּתוּ וְכָל־שְׁאָר שִׁכְבֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל· לְחַיֵּי... וּלְחַיֵּי כָּל־בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְחַיֵּי כָּל־קְרוֹבָיו וְאוֹהֲבָיו וּלְחַיֵּי כָּל־הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה· וּבִשְׂכַר זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל־צָרָה וְצוּקָה· וְיִשְׁלַח בְּרָכָה רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂי יָדָיו· וִיבָרְכֵהוּ וִיזַכֵּהוּ לַעֲלוֹת לָרֶגֶל עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶחָיו· וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית חַיֵּינוּ· וּלְהָשִׁיב שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכוֹ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְרַחֵם עַל־פְּלֵיטָתֵנוּ· וְלַעֲצֹר אֶת־הַמַּגֵּפָה וְהַמַּשְׁחִית מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל בָּתֵּינוּ· וּמֵעַל כָּל־עֲדַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְקַיֵּם לָנוּ אֶת־כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל· הֵם וּבְנֵיהֶם (וּנְשֵׁיהֶם) וְתַלְמִידֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם· שֶׁבְּכָל־מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת (יְשׁוּעוֹת) וְנֶחָמוֹת. מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ יִשְׂרָאֵל וַאֲנוּסֵי יִשְׂרָאֵל (וַאֲסִירֵי יִשְׂרָאֵל). הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה. הַמָּקוֹם (בְּרַחֲמָיו) יְרַחֵם וְיָחוֹן אוֹתָם (וְאוֹתָנוּ) בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. וְיוֹשִׁיעֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ. וְיוֹצִיאֵם וְיוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה (בְּקָרוֹב). וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי. אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: (מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:) יְהוָה הוֹשִׁיעָה. הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

מחזירים את ספר התורה ואומרים:

בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת. זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה. כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ. הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו. לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ. הַלְלוּ־יָהּ: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: וּבְנֻחָה יֹאמַר. שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ. אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם. תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה. חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים. לְכֻלָּנוּ חַיִּים. כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲמִידָה לַמִּנְחָה שֶׁל סוּכּוֹת, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה

בשבת וחוה"מ עוברים לעמ' 330.

יכוון פניו כנגד מקום המקדש באשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מָגֵן אַבְרָהָם:

מקורות ומקבילות

עמידה למנחה של סוכות. סרע"ג ח"ב, סי' קלג; סדו' רס"ג עמ' רנג; כ"י כ"ה, דף 117ב. **עמידה למנחה של שמ"ע וש"ת.** סרע"ג ח"ב, סי' קמת.

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·
בסוכות: מוֹרִיד הַטַּל· | בשמ"ע וש"ת: מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם·
מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת·
וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בשבת: שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה ו)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה· חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם

(בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת־יוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃

זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ׃ מִקְרָא קֹדֶשׁ׃ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא׃ יַגִּיעַ׃ יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה)
וְיֵרָצֶה׃ וְיִשָּׁמַע׃ וְיִפָּקֵד׃ וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃
וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן
כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה׃ לְחֵן וּלְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם (בשבת: הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם)

בסוכות: חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ | בשמ"ע וש"ת: שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃

זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃
וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים׃ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ וְחוּס וְחָנֵּנוּ
וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן
וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ׃ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה
וּלְשָׁלוֹם׃ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ׃ כֵּן תְּבָרְכֵנוּ
סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃
שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ (בשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (בשבת: שַׁבָּתוֹת
ו)מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ (בשבת: הַשַּׁבָּת
ו)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב
הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה
בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל

עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עַזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר ׳מודים׳ חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים ׳מודים דרבנן׳:

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם. עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

בשבת אומרים בנחת:

בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר· לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ· אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו· לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה· לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· אֵין עוֹד:

אם יש בביה"כ אדם החייב באמירת קדיש, אומרים מזמור של יום (לעיל מעמ' 182-185) וקדיש יתום.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

מגילת
קהלת

מגילת קהלת

במנחת שמיני עצרת ושמחת תורה אומרים קהלת ללא ברכה:

א דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן־דָּוִד· מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם:
הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת· הֲבֵל
הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל: מַה־יִּתְרוֹן
לָאָדָם· בְּכָל־עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ: דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא· וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמָדֶת: וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ· וְאֶל־מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם: הוֹלֵךְ
אֶל־דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל־צָפוֹן· סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל־
סְבִיבֹתָיו שָׁב הָרוּחַ: כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ
מָלֵא· אֶל־מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת:

ה"נ והערות

במנחת שמ"ע וש"ת. כתב בספר המנהיג, הל' סוכה, עמ' תטז: 'מנהג צרפת לקרות בשמיני עצרת לפני קריאת התורה ספר הקוהלת'. במח' רומניא, דף תד ע"ב, כתב: "יש קהלות שקורין קהלת ד' חלקים לד' ימים' והחלק האחרון של המגילה באה בדף תלה ע"ב, לאחר מנחת שמ"ע וש"ת.

מקורות ומקבילות

במנחת שמ"ע וש"ת. ע"פ סה"ת סי' מה; אבודרהם, תפלות הפסח, ד"ה ונהגו העולם; מח' רומניא, דף תד ע"ב, דף תו ע"ב, דף תיח ע"ב ודף תלה ע"ב. ראו המנהיג, הל' סוכה, עמ' תטז; אור"ח ח"ב, דין שמיני עצרת, אות מג; דמס"ה או"ח, סי' תצ, בשם אבודרהם. **ללא ברכה.** ע"פ רמ"א או"ח, סי' תצ, ס"ע. ראו מס"ו פר' יד, ה"ב. **דברי קהלת בן דוד.** מגילת קהלת.

כָּל־הַדְּבָרִים יְגֵעִים לֹא־יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר· לֹא־תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא־תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ: מַה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה־שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה· וְאֵין כָּל־חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה־זֶה חָדָשׁ הוּא· כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ: אֵין זִכְרוֹן לָרִאשֹׁנִים וְגַם לָאַחֲרֹנִים שֶׁיִּהְיוּ לֹא־יִהְיֶה לָהֶם זִכָּרוֹן עִם שֶׁיִּהְיוּ לָאַחֲרֹנָה: פ

אֲנִי קֹהֶלֶת· הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִָם: וְנָתַתִּי אֶת־לִבִּי· לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמָיִם· הוּא עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ: רָאִיתִי אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ· וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: מְעֻוָּת לֹא־יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא־יוּכַל לְהִמָּנוֹת: דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם־לִבִּי לֵאמֹר· אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חָכְמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר־הָיָה לְפָנַי עַל־יְרוּשָׁלִָם· וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וָדָעַת: וָאֶתְּנָה לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְדַעַת הוֹלֵלֹת וְשִׂכְלוּת· יָדַעְתִּי שֶׁגַּם־זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ: כִּי בְּרֹב חָכְמָה רָב־כָּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב: ב אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי· לְכָה־נָּא אֲנַסְּכָה בְשִׂמְחָה וּרְאֵה בְטוּב· וְהִנֵּה גַם־הוּא הֶבֶל: לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי מְהוֹלָל וּלְשִׂמְחָה מַה־זֹּה עֹשָׂה: תַּרְתִּי בְלִבִּי לִמְשׁוֹךְ בַּיַּיִן אֶת־בְּשָׂרִי· וְלִבִּי נֹהֵג בַּחָכְמָה וְלֶאֱחֹז בְּסִכְלוּת· עַד אֲשֶׁר־אֶרְאֶה אֵי־זֶה טוֹב לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַיִם מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּיהֶם: הִגְדַּלְתִּי מַעֲשָׂי· בָּנִיתִי לִי בָּתִּים נָטַעְתִּי לִי כְּרָמִים: עָשִׂיתִי לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים· וְנָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ כָּל־פֶּרִי: עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם· לְהַשְׁקוֹת מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ עֵצִים: קָנִיתִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבְנֵי־בַיִת הָיָה לִי· גַּם מִקְנֶה בָקָר וָצֹאן הַרְבֵּה הָיָה לִי· מִכֹּל שֶׁהָיוּ לְפָנַי בִּירוּשָׁלִָם: כָּנַסְתִּי לִי גַּם־כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלַּת מְלָכִים

וְהַמְּדִינוֹת. עָשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה
וְשִׁדּוֹת: וְגָדַלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי בִּירוּשָׁלִָם. אַף
חָכְמָתִי עָמְדָה לִי: וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ עֵינַי לֹא אֲצַלְּתִי מֵהֶם.
לֹא־מָנַעְתִּי אֶת־לִבִּי מִכָּל־שִׂמְחָה. כִּי־לִבִּי שָׂמֵחַ מִכָּל־עֲמָלִי
וְזֶה־הָיָה חֶלְקִי מִכָּל־עֲמָלִי: וּפָנִיתִי אֲנִי בְּכָל־מַעֲשַׂי שֶׁעָשׂוּ יָדַי
וּבֶעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת. וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ וְאֵין
יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: וּפָנִיתִי אֲנִי לִרְאוֹת חָכְמָה וְהוֹלֵלוֹת
וְסִכְלוּת. כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר־כְּבָר
עֲשׂוּהוּ: וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן־הַסִּכְלוּת. כִּיתְרוֹן
הָאוֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ: הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ.
וְיָדַעְתִּי גַם־אֲנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם: וְאָמַרְתִּי אֲנִי
בְּלִבִּי. כְּמִקְרֶה הַכְּסִיל גַּם־אֲנִי יִקְרֵנִי וְלָמָּה חָכַמְתִּי אֲנִי אָז
יֹתֵר. וְדִבַּרְתִּי בְלִבִּי שֶׁגַּם־זֶה הֶבֶל: כִּי אֵין זִכְרוֹן לֶחָכָם עִם־
הַכְּסִיל לְעוֹלָם. בְּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים הַבָּאִים הַכֹּל נִשְׁכָּח וְאֵיךְ יָמוּת
הֶחָכָם עִם־הַכְּסִיל: וְשָׂנֵאתִי אֶת־הַחַיִּים כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה
שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. כִּי־הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: וְשָׂנֵאתִי אֲנִי
אֶת־כָּל־עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. שֶׁאַנִּיחֶנּוּ לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה
אַחֲרָי: וּמִי יוֹדֵעַ. הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ סָכָל וְיִשְׁלַט בְּכָל־עֲמָלִי
שֶׁעָמַלְתִּי וְשֶׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. גַּם־זֶה הֶבֶל: וְסַבּוֹתִי אֲנִי
לְיַאֵשׁ אֶת־לִבִּי. עַל כָּל־הָעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי־יֵשׁ
אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה וּבְדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן. וּלְאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל־בּוֹ
יִתְּנֶנּוּ חֶלְקוֹ. גַּם־זֶה הֶבֶל וְרָעָה רַבָּה: כִּי מָה־הוֹוֶה לָאָדָם
בְּכָל־עֲמָלוֹ וּבְרַעְיוֹן לִבּוֹ. שֶׁהוּא עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי כָל־יָמָיו
מַכְאֹבִים וְכַעַס עִנְיָנוֹ. גַּם־בַּלַּיְלָה לֹא־שָׁכַב לִבּוֹ. גַּם־זֶה הֶבֶל
הוּא: אֵין־טוֹב בָּאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְהֶרְאָה אֶת־נַפְשׁוֹ טוֹב

בַּעֲמָלוֹ· גַּם־זֹה֣ רָאִ֔יתִי אָנִ֖י· כִּ֣י מִיַּ֣ד הָאֱלֹהִ֑ים הִֽיא׃ כִּ֣י מִי֩ יֹאכַ֨ל
וּמִי֜ יָחִ֗וּשׁ חִ֤וץ מִמֶּֽנִּי׃ כִּֽי־לְאָדָ֣ם שֶׁטּ֗וֹב לְפָנָ֤יו· נָתַ֙ן חָכְמָ֣ה וְדֵ֔עַת
וְשִׂמְחָ֖ה· וְלַחוֹטֶ֣א נָתַ֔ן עִנְיָ֥ן לֶֽאֱסֹ֖ף וְלִכְנ֑וֹס לָתֵ֣ת׀ לְטוֹב֣ לִפְנֵ֔י
הָאֱלֹהִ֖ים· גַּם־זֶ֥ה הֶבֶ֛ל וּרְע֥וּת רֽוּחַ׃ ג לַכֹּ֣ל זְמָ֑ן וְעֵ֥ת לְכָל־חֵ֖פֶץ
תַּ֥חַת הַשָּׁמָֽיִם׃ ס עֵ֥ת
לָלֶ֖דֶת ס וְעֵ֥ת
לָמ֑וּת· ס עֵ֥ת
לָטַ֖עַת ס וְעֵ֥ת
לַעֲק֥וֹר נָטוּ֖עַ׃ ס עֵ֥ת
לַהֲר֥וֹג ס וְעֵ֥ת
לִרְפּ֖וֹא ס עֵ֥ת
לִפְר֑וֹץ ס וְעֵ֥ת
לִבְנ֖וֹת׃ ס עֵ֥ת
לִבְכּ֣וֹת ס וְעֵ֥ת
לִשְׂח֑וֹק ס עֵ֥ת
סְפֹ֖וד ס וְעֵ֥ת
רְקֹ֑וד׃ ס עֵ֥ת
לְהַשְׁלִ֖יךְ אֲבָנִ֑ים ס וְעֵ֥ת
כְּנ֖וֹס אֲבָנִֽים· ס עֵ֥ת
לַחֲבֹ֖וק ס וְעֵ֥ת
לִרְח֑וֹק מֵחַבֵּֽק׃ ס עֵ֥ת
לְבַקֵּ֖שׁ ס וְעֵ֥ת
לְאַבֵּ֑ד ס עֵ֥ת
לִשְׁמ֖וֹר ס וְעֵ֥ת
לְהַשְׁלִֽיךְ׃ ס עֵ֥ת

לִקְרוֹעַ ס וְעֵת
לִתְפּוֹר ס עֵת
לַחֲשׁוֹת ס וְעֵת
לְדַבֵּר׃ ס עֵת
לֶאֱהֹב ס וְעֵת
לִשְׂנֹא ס עֵת
מִלְחָמָה ס וְעֵת
שָׁלוֹם׃ ס מַה־יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר הוּא עָמֵל׃
רָאִיתִי אֶת־הָעִנְיָן׃ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ׃
אֶת־הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ׃ גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם׃ מִבְּלִי
אֲשֶׁר לֹא־יִמְצָא הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה הָאֱלֹהִים
מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף׃ יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם׃ כִּי אִם־לִשְׂמוֹחַ
וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו׃ וְגַם כָּל־הָאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְרָאָה טוֹב
בְּכָל־עֲמָלוֹ׃ מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ יָדַעְתִּי כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ׃
וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו׃ מַה־שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר
לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה׃ וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ אֶת־נִרְדָּף׃ וְעוֹד רָאִיתִי
תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ׃ מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה
הָרֶשַׁע׃ אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי אֶת־הַצַּדִּיק וְאֶת־הָרָשָׁע יִשְׁפֹּט
הָאֱלֹהִים׃ כִּי־עֵת לְכָל־חֵפֶץ וְעַל כָּל־הַמַּעֲשֶׂה שָׁם׃ אָמַרְתִּי אֲנִי
בְּלִבִּי עַל־דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֵם־
בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם׃ כִּי מִקְרֶה בְנֵי־הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה
וּמִקְרֶה אֶחָד לָהֶם׃ כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל׃
וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן׃ כִּי הַכֹּל הָבֶל׃ הַכֹּל הוֹלֵךְ
אֶל־מָקוֹם אֶחָד׃ הַכֹּל הָיָה מִן־הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל־הֶעָפָר׃

מִי יוֹדֵעַ· רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה· וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ: וְרָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו כִּי־הוּא חֶלְקוֹ· כִּי מִי יְבִיאֶנּוּ לִרְאוֹת בְּמֶה שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָיו: ד וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֶת־כָּל־הָעֲשֻׁקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ· וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם: וְשִׁבַּחַ אֲנִי אֶת־הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ· מִן־הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה: וְטוֹב מִשְׁנֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר־עֲדֶן לֹא הָיָה· אֲשֶׁר לֹא־רָאָה אֶת־הַמַּעֲשֶׂה הָרָע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת־כָּל־עָמָל וְאֵת כָּל־כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת־אִישׁ מֵרֵעֵהוּ· גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת־יָדָיו וְאֹכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ: טוֹב מְלֹא כֶף נָחַת· מִמְּלֹא חָפְנַיִם עָמָל וּרְעוּת רוּחַ: וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה הֶבֶל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וָאָח אֵין־לוֹ וְאֵין קֵץ לְכָל־עֲמָלוֹ גַּם־עֵינוֹ לֹא־תִשְׂבַּע עֹשֶׁר· וּלְמִי אֲנִי עָמֵל וּמְחַסֵּר אֶת־נַפְשִׁי מִטּוֹבָה גַּם־זֶה הֶבֶל וְעִנְיַן רָע הוּא: טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן־הָאֶחָד· אֲשֶׁר יֵשׁ־לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם: כִּי אִם־יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת־חֲבֵרוֹ· וְאֵילוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ: גַּם אִם־יִשְׁכְּבוּ שְׁנַיִם וְחַם לָהֶם· וּלְאֶחָד אֵיךְ יֵחָם: וְאִם־יִתְקְפוֹ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעֲמְדוּ נֶגְדּוֹ· וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק: טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם· מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד: כִּי־מִבֵּית הָסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ· כִּי גַּם בְּמַלְכוּתוֹ נוֹלַד רָשׁ: רָאִיתִי אֶת־כָּל־הַחַיִּים הַמְהַלְּכִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ· עִם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר יַעֲמֹד תַּחְתָּיו: אֵין־קֵץ

ח"נ והערות

עֵינוֹ. זהו הקרי, והכתיב ׳עיניו׳.

לְכָל־הָעָם׃ לְכֹל אֲשֶׁר־הָיָה לִפְנֵיהֶם גַּם הָאַחֲרוֹנִים לֹא יִשְׂמְחוּ־
בוֹ׃ כִּי־גַם־זֶה הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ׃ שְׁמֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל־
בֵּית הָאֱלֹהִים וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ מִתֵּת הַכְּסִילִים זָבַח׃ כִּי־אֵינָם
יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע׃ ה אַל־תְּבַהֵל עַל־פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל־יְמַהֵר
לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃ כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה
עַל־הָאָרֶץ׃ עַל־כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים׃ כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרֹב
עִנְיָן וְקוֹל כְּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים׃ כַּאֲשֶׁר תִּדֹּר נֶדֶר לֵאלֹהִים
אַל־תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי אֵין חֵפֶץ בַּכְּסִילִים׃ אֵת אֲשֶׁר־תִּדֹּר
שַׁלֵּם׃ טוֹב אֲשֶׁר לֹא־תִדֹּר׃ מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם׃ אַל־תִּתֵּן
אֶת־פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת־בְּשָׂרֶךָ וְאַל־תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה
הִיא׃ לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל־קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃
כִּי בְרֹב חֲלֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה׃ כִּי אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא׃
אִם־עֹשֶׁק רָשׁ וְגֵזֶל מִשְׁפָּט וָצֶדֶק תִּרְאֶה בַּמְּדִינָה אַל־תִּתְמַהּ
עַל־הַחֵפֶץ׃ כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם׃ וְיִתְרוֹן
אֶרֶץ בַּכֹּל הוּא׃ מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד׃ אֹהֵב כֶּסֶף לֹא־יִשְׂבַּע כֶּסֶף
וּמִי־אֹהֵב בֶּהָמוֹן לֹא תְבוּאָה׃ גַּם־זֶה הֶבֶל׃ בִּרְבוֹת הַטּוּבָה
רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה־כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי אִם־רְאוּת עֵינָיו׃ מְתוּקָה
שְׁנַת הָעֹבֵד אִם־מְעַט וְאִם־הַרְבֵּה יֹאכֵל׃ וְהַשָּׂבָע לָעָשִׁיר אֵינֶנּוּ
מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן׃ יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ עֹשֶׁר
שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ׃ וְאָבַד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע׃ וְהוֹלִיד
בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה׃ כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב
לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא וּמֵאוּמָה לֹא־יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בְּיָדוֹ׃ וְגַם־זֹה
רָעָה חוֹלָה כָּל־עֶמֶת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה־יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ׃

ח"נ והערות

רַגְלְךָ. זהו הקרי, והכתיב ׳רגליך׳. הוּא. זהו הקרי, והכתיב ׳היא׳. רְאוּת. זהו הקרי, והכתיב ׳ראית׳.

גַּם כָּל־יָמָיו בַּחֹשֶׁךְ יֹאכֵל׃ וְכָעַס הַרְבֵּה וְחָלְיוֹ וָקֶצֶף׃ הִנֵּה
אֲשֶׁר־רָאִיתִי אָנִי טוֹב אֲשֶׁר־יָפֶה לֶאֱכוֹל־וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת
טוֹבָה בְּכָל־עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת־הַשָּׁמֶשׁ מִסְפַּר יְמֵי־חַיָּיו אֲשֶׁר־
נָתַן־לוֹ הָאֱלֹהִים כִּי־הוּא חֶלְקוֹ׃ גַּם כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן־לוֹ
הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוֹ לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ וְלָשֵׂאת אֶת־חֶלְקוֹ
וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲמָלוֹ׃ זֶה מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ כִּי לֹא הַרְבֵּה יִזְכֹּר
אֶת־יְמֵי חַיָּיו׃ כִּי הָאֱלֹהִים מַעֲנֶה בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ׃ ו יֵשׁ רָעָה
אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל־הָאָדָם׃ אִישׁ אֲשֶׁר
יִתֶּן־לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל
אֲשֶׁר־יִתְאַוֶּה וְלֹא־יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי
יֹאכְלֶנּוּ׃ זֶה הֶבֶל וָחֳלִי רָע הוּא׃ אִם־יוֹלִיד אִישׁ מֵאָה וְשָׁנִים
רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַבּוּ שְׁנֵי־שָׁנָיו וְנַפְשׁוֹ לֹא־תִשְׂבַּע מִן־הַטּוֹבָה
וְגַם־קְבוּרָה לֹא־הָיְתָה לוֹ׃ אָמַרְתִּי טוֹב מִמֶּנּוּ הַנֶּפֶל׃ כִּי־בַהֶבֶל
בָּא וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ׃ וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה׃ גַּם־שֶׁמֶשׁ לֹא־רָאָה
וְלֹא יָדָע׃ נַחַת לָזֶה מִזֶּה׃ וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פְּעָמַיִם וְטוֹבָה
לֹא רָאָה׃ הֲלֹא אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ׃ כָּל־עֲמַל הָאָדָם
לְפִיהוּ וְגַם־הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא׃ כִּי מַה־יּוֹתֵר לֶחָכָם מִן־הַכְּסִיל׃
מַה־לֶּעָנִי יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד הַחַיִּים׃ טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלָךְ־
נָפֶשׁ׃ גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ מַה־שֶּׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ
וְנוֹדָע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם׃ וְלֹא־יוּכַל לָדִין עִם שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ׃ כִּי
יֵשׁ־דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הֶבֶל׃ מַה־יֹּתֵר לָאָדָם׃ כִּי מִי־יוֹדֵעַ
מַה־טּוֹב לָאָדָם בַּחַיִּים׃ מִסְפַּר יְמֵי־חַיֵּי הֶבְלוֹ וַיַּעֲשֵׂם כַּצֵּל׃
אֲשֶׁר מִי־יַגִּיד לָאָדָם מַה־יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ ז טוֹב
שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ׃ טוֹב לָלֶכֶת אֶל־בֵּית־
אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל־בֵּית מִשְׁתֶּה׃ בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל־הָאָדָם׃

וְהַחַי יִתֵּן אֶל־לִבּוֹ׃ טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק׃ כִּי־בְרַע פָּנִים יִיטַב לֵב׃
לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית שִׂמְחָה׃ טוֹב לִשְׁמֹעַ
גַּעֲרַת חָכָם׃ מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים׃ כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת
הַסִּיר כֵּן שְׂחוֹק הַכְּסִיל׃ וְגַם־זֶה הֶבֶל׃ כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם
וְיאַבֵּד אֶת־לֵב מַתָּנָה׃ טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ׃ טוֹב
אֶרֶךְ־רוּחַ מִגְּבַהּ־רוּחַ׃ אַל־תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס׃ כִּי כַעַס
בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ׃ אַל־תֹּאמַר מֶה הָיָה שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים
הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה׃ כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל־זֶה׃ טוֹבָה חָכְמָה
עִם־נַחֲלָה וְיֹתֶר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף
וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ׃ רְאֵה אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים׃
כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר עִוְּתוֹ׃ בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם
רָעָה רְאֵה׃ גַּם אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דִּבְרַת
שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה׃ אֶת־הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי׃
יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ׃ אַל־תְּהִי
צַדִּיק הַרְבֵּה וְאַל־תִּתְחַכַּם יוֹתֵר׃ לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם׃ אַל־תִּרְשַׁע
הַרְבֵּה וְאַל־תְּהִי סָכָל׃ לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ׃ טוֹב אֲשֶׁר
תֶּאֱחֹז בָּזֶה וְגַם־מִזֶּה אַל־תַּנַּח אֶת־יָדֶךָ׃ כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא
אֶת־כֻּלָּם׃ הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם׃ מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ
בָּעִיר׃ כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ׃ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה־טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא׃
גַּם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ אַל־תִּתֵּן לִבֶּךָ׃ אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע
אֶת־עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָ׃ כִּי גַּם־פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ׃ אֲשֶׁר
גַּם־אַתָּה קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים׃ כָּל־זֹה נִסִּיתִי בַחָכְמָה׃ אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה
וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי׃ רָחוֹק מַה־שֶּׁהָיָה וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ׃

ח"נ והערות

אַתָּה. זהו הקרי, והכתיב 'את'.

סַבּוֹתִי אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת וְלָתוּר וּבַקֵּשׁ חָכְמָה וְחֶשְׁבּוֹן. וְלָדַעַת
רֶשַׁע כֶּסֶל וְהַסִּכְלוּת הוֹלֵלוֹת: וּמוֹצֶא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת־הָאִשָּׁה.
אֲשֶׁר־הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ אֲסוּרִים יָדֶיהָ. טוֹב לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֶד בָּהּ: רְאֵה זֶה מָצָאתִי
אָמְרָה קֹהֶלֶת. אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן: אֲשֶׁר עוֹד־בִּקְשָׁה
נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי. אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל־אֵלֶּה
לֹא מָצָאתִי: לְבַד רְאֵה־זֶה מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים
אֶת־הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִקְשׁוּ חִשְּׁבֹנוֹת רַבִּים: ח מִי כְּהֶחָכָם
וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר. חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא:
אֲנִי פִּי־מֶלֶךְ שְׁמֹר וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים: אַל־תִּבָּהֵל
מִפָּנָיו תֵּלֵךְ אַל־תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע. כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַעֲשֶׂה:
בַּאֲשֶׁר דְּבַר־מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר־לוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה: שׁוֹמֵר
מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם: כִּי
לְכָל־חֵפֶץ יֵשׁ עֵת וּמִשְׁפָּט. כִּי־רָעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו: כִּי־אֵינֶנּוּ
יֹדֵעַ מַה־שֶּׁיִּהְיֶה. כִּי כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יַגִּיד לוֹ: אֵין אָדָם שַׁלִּיט
בָּרוּחַ לִכְלוֹא אֶת־הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין מִשְׁלֶחֶת
בַּמִּלְחָמָה. וְלֹא־יְמַלֵּט רֶשַׁע אֶת־בְּעָלָיו: אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתוֹן
אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. עֵת אֲשֶׁר
שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ: וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים
וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָעִיר אֲשֶׁר כֵּן־עָשׂוּ.
גַּם־זֶה הֶבֶל: אֲשֶׁר אֵין־נַעֲשָׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה מְהֵרָה.
עַל־כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי־הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע: אֲשֶׁר חֹטֶא
עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ. כִּי גַּם־יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־
טוֹב לְיִרְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו: וְטוֹב לֹא־יִהְיֶה
לָרָשָׁע וְלֹא־יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל. אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים:

יֵשׁ־הֶבֶל֮ אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ֒ אֲשֶׁר֩ יֵ֨שׁ צַדִּיקִ֜ים אֲשֶׁר
מַגִּ֣יעַ אֲלֵהֶ֗ם כְּמַעֲשֵׂ֤ה הָרְשָׁעִים֙ וְיֵ֣שׁ רְשָׁעִ֔ים שֶׁמַּגִּ֥יעַ אֲלֵהֶ֖ם
כְּמַעֲשֵׂ֣ה הַצַּדִּיקִ֑ים׳ אָמַ֕רְתִּי שֶׁגַּם־זֶ֥ה הֶבֶל׃ וְשִׁבַּ֣חְתִּי אֲנִי֮ אֶת־
הַשִּׂמְחָה֒ אֲשֶׁר֙ אֵין־טוֹב֙ לָאָדָ֔ם תַּ֖חַת הַשֶּׁ֑מֶשׁ כִּ֣י אִם־לֶאֱכֹ֗ל
וְלִשְׁתּ֤וֹת וְלִשְׂמֹ֙חַ׃ וְה֣וּא יִלְוֶנּ֔וּ בַּעֲמָלוֹ֙ יְמֵ֣י חַיָּ֔יו אֲשֶׁר־נָתַ֥ן־לוֹ
הָאֱלֹהִ֖ים תַּ֥חַת הַשָּׁ֑מֶשׁ׃ כַּאֲשֶׁר֙ נָתַ֣תִּי אֶת־לִבִּ֔י לָדַ֥עַת חָכְמָ֖ה
וְלִרְא֣וֹת אֶת־הָעִנְיָ֑ן אֲשֶׁר֙ נַעֲשָׂ֣ה עַל־הָאָ֔רֶץ׳ כִּ֣י גַ֔ם בַּיּ֥וֹם וּבַלַּ֖יְלָה
שֵׁנָ֥ה בְעֵינָ֖יו אֵינֶ֥נּוּ רֹאֶֽה׃ וְרָאִ֣יתִי֮ אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂ֣ה הָאֱלֹהִים֒ כִּי֩
לֹ֨א יוּכַ֜ל הָאָדָ֗ם לִמְצוֹא֙ אֶת־הַמַּעֲשֶׂ֔ה אֲשֶׁר־נַעֲשָׂ֖ה תַּ֣חַת־הַשָּׁ֑מֶשׁ
בְּשֶׁל֙ אֲשֶׁר֙ יַעֲמֹ֣ל הָאָדָ֔ם לְבַקֵּ֖שׁ וְלֹ֣א יִמְצָ֑א׳ וְגַ֨ם אִם־יֹאמַ֜ר
הֶחָכָ֗ם לָדַ֤עַת לֹא֙ יוּכַ֔ל לִמְצֹ֖א׃ ט כִּ֣י אֶת־כָּל־זֶ֔ה נָתַ֥תִּי אֶל־לִבִּ֖י
וְלָבֹ֣ר אֶת־כָּל־זֶ֑ה אֲשֶׁר֙ הַצַּדִּיקִ֣ים וְהַחֲכָמִ֔ים וַעֲבָדֵיהֶ֖ם בְּיַ֥ד
הָאֱלֹהִ֑ים׳ גַּם־אַהֲבָ֥ה גַם־שִׂנְאָ֖ה אֵ֣ין יוֹדֵ֣עַ הָאָדָ֔ם הַכֹּ֥ל לִפְנֵיהֶֽם׃
הַכֹּ֣ל כַּאֲשֶׁ֔ר לַכֹּ֖ל מִקְרֶ֑ה אֶ֣חָד לַצַּדִּ֔יק וְלָרָשָׁ֖ע לַטּ֣וֹב וְלַטָּה֑וֹר
וְלַטָּמֵ֖א וְלַזֹּבֵ֣חַ וְלַאֲשֶׁ֔ר אֵינֶ֥נּוּ זֹבֵ֖חַ׃ כַּטּ֣וֹב כַּחֹטֶ֑א הַנִּשְׁבָּ֖ע כַּאֲשֶׁ֥ר
שָׁבוּעָ֖ה יָרֵֽא׃ זֶה־ רָ֣ע בְּכָ֔ל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂ֖ה תַּ֣חַת הַשָּׁ֑מֶשׁ׳ כִּי־מִקְרֶ֣ה
אֶ֔חָד לַכֹּ֖ל׃ וְגַ֣ם לֵ֣ב בְּנֵי־הָאָדָ֗ם מָלֵ֤א־רָע֙ וְהוֹלֵלֹ֣ת בִּלְבָבָ֔ם
בְּחַיֵּיהֶ֖ם וְאַחֲרָ֑יו אֶל־הַמֵּתִֽים׃ כִּי־מִ֣י אֲשֶׁ֔ר יְחֻבַּ֖ר אֶל כָּל־הַחַיִּ֑ים
יֵ֣שׁ בִּטָּח֔וֹן׳ כִּי־לְכֶ֖לֶב חַי־ הֽוּא טוֹ֥ב מִן־הָאַרְיֵ֖ה הַמֵּֽת׃ כִּ֣י הַחַיִּ֔ים
יוֹדְעִ֖ים שֶׁיָּמֻ֑תוּ׳ וְהַמֵּתִ֣ים אֵינָ֔ם יוֹדְעִ֖ים מְאוּמָ֑ה וְאֵין־עוֹד֙ לָהֶ֔ם
שָׂכָ֖ר כִּי נִשְׁכַּ֥ח זִכְרָֽם׃ גַּ֣ם אַהֲבָתָ֔ם גַּם־שִׂנְאָתָ֖ם גַּם־קִנְאָתָ֑ם
כְּבָ֣ר אָבָ֔דָה׳ וְחֵ֥לֶק אֵין־לָהֶ֖ם עוֹד֙ לְעוֹלָ֔ם בְּכֹ֖ל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂ֑ה
תַּ֥חַת הַשָּֽׁמֶשׁ׃ לֵ֣ךְ אֱכֹ֣ל בְּשִׂמְחָה֔ לַחְמֶ֖ךָ וּשְׁתֵ֣ה בְלֶב־טוֹ֑ב יֵינֶ֖ךָ׳

ח"נ והערות

יְחֻבַּר. זהו הקרי, והכתיב "יבחר".

כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ: בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל־יֶחְסָר: רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כָּל־יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ· אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֶבְלֶךָ· כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר־אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה· כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה: שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַחַת־הַשֶּׁמֶשׁ· כִּי לֹא לַקַּלִּים הַמֵּרוֹץ וְלֹא לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן· כִּי־עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם: כִּי גַּם לֹא־יֵדַע הָאָדָם אֶת־עִתּוֹ· כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח· כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה· כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם: גַּם־זֹאת רָאִיתִי חָכְמָה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא אֵלַי: עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט· וּבָא־אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדֹלִים: וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט־הוּא אֶת־הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ· וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא: וְאָמַרְתִּי אָנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה· וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים: דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים· מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים: טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי קְרָב וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה: י זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ· יֵקָר מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט: לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ: וְגַם־בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁסָּכָל הֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא: אִם־רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ מְקוֹמְךָ אַל־תַּנַּח· כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדוֹלִים: יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ·

ח"נ והערות

כְּשֶׁסָּכָל. זהו הקרי, והכתיב 'כשהסכל'.

כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט: נִתַּן הַסָּכָל בַּמְּרוֹמִים רַבִּים
וַעֲשִׁירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ: רָאִיתִי עֲבָדִים עַל־סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים
כַּעֲבָדִים עַל־הָאָרֶץ: חֹפֵר גּוּמֶּץ בּוֹ יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכָּנּוּ
נָחָשׁ: מַסִּיעַ אֲבָנִים יֵעָצֵב בָּהֶם· בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֶן בָּם: אִם־קֵהָה
הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא־פָנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר· וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר
חָכְמָה: אִם־יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא־לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן:
דִּבְרֵי פִי־חָכָם חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ: תְּחִלַּת דִּבְרֵי־פִיהוּ
סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה: וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְבָרִים·
לֹא־יֵדֵע הָאָדָם מַה־שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ:
עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ· אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לָלֶכֶת אֶל־עִיר: אֵי־לְךָ
אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ: אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ
בֶּן־חוֹרִים· וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי: בַּעֲצַלְתַּיִם
יִמַּךְ הַמְּקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת: לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם
וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים· וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת־הַכֹּל: גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ
אַל־תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל־תְּקַלֵּל עָשִׁיר· כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם
יוֹלִיךְ אֶת־הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר: יא שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי
הַמָּיִם· כִּי־בְרֹב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ: תֵּן־חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה·
כִּי לֹא תֵדַע מַה־יִּהְיֶה רָעָה עַל־הָאָרֶץ: אִם־יִמָּלְאוּ הֶעָבִים
גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן· מְקוֹם
שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהִוא: שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶעָבִים
לֹא יִקְצוֹר: כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן
הַמְּלֵאָה· כָּכָה לֹא תֵדַע אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
אֶת־הַכֹּל: בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת־זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל־תַּנַּח יָדֶךָ· כִּי

ח"נ והערות

כְּנָפַיִם. זהו הקרי, והכתיב 'הכנפים'.

אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה יִכְשָׁר הַזֶּה אוֹ־זֶה וְאִם־שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים:
וּמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת־הַשָּׁמֶשׁ: כִּי אִם־שָׁנִים
הַרְבֵּה יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת־יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי־
הַרְבֵּה יִהְיוּ כָּל־שֶׁבָּא הֶבֶל: שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶיךָ וִיטִיבְךָ
לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ· וְדָע
כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט: וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ
וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ· כִּי־הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל: יב וּזְכֹר
אֶת־בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ· עַד אֲשֶׁר לֹא־יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה
וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין־לִי בָהֶם חֵפֶץ: עַד אֲשֶׁר
לֹא־תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים· וְשָׁבוּ הֶעָבִים
אַחַר הַגָּשֶׁם: בַּיּוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל·
וּבָטְלוּ הַטְּחֲנוֹת כִּי מִעֲטוּ וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת: וְסָגְרוּ
דְלָתַיִם בַּשּׁוּק בִּשְׁפֵל קוֹל הַטְּחֲנָה· וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר וְיִשְׁחוּ
כָּל־בְּנוֹת הַשִּׁיר: גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָּאוּ וְחַתְּחַתִּים בַּדֶּרֶךְ וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד
וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיּוֹנָה· כִּי־הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל־בֵּית עֹלָמוֹ
וְסָבְבוּ בַשּׁוּק הַסּוֹפְדִים: עַד אֲשֶׁר לֹא־יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרוּץ
גֻּלַּת הַזָּהָב· וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל־הַבּוֹר:
וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל־הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נְתָנָהּ: הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר הַקּוֹהֶלֶת· הַכֹּל הֶבֶל: וְיֹתֵר
שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם· עוֹד לִמַּד־דַּעַת אֶת־הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר·
תִּקֵּן מָשָׁלִים הַרְבֵּה: בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִּבְרֵי־חֵפֶץ וְכָתוּב
יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת: דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׂמְרוֹת נְטוּעִים
בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת· נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד: וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר·

ח"נ והערות

יִרָתֵק. זהו הקרי, והכתיב "ירחק".

עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת בָּשָׂר׃ סוֹף
דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע׃ אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמֹר׃ כִּי־
זֶה כָּל־הָאָדָם׃ כִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְּמִשְׁפָּט עַל
כָּל־נֶעְלָם׃ אִם־טוֹב וְאִם־רָע׃ פ

וחוזרים על הפסוק 'סוף דבר' וכו', לסיים בדבר טוב:

סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע׃ אֶת־הָאֱלֹהִים
יְרָא וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמֹר׃ כִּי־זֶה כָּל־

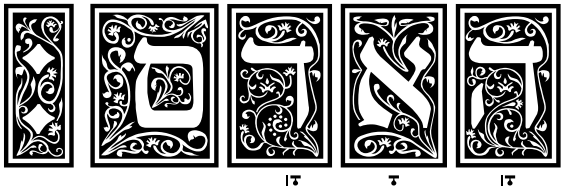

ח"נ והערות

וחוזרים על הפסוק. כ"ה במח' בולוניא ורומניא, דף תלו ע"ב, אבל במח' רמ"ו הנחיה זו לא מופיעה.

מקורות ומקבילות

וחוזרים על הפסוק 'סוף דבר'. כן המנהג בתשכנז וכ"ה בהערת המסורה שבדפוס 'יתק"ק סימן', בספריס יפע', תרי עשר, קינות וקהלת, חוזרים על הפסוק שלפני אחרון, וכ"כ הרש"י.

תפילת ערבית
למוצאי שבת,
למוצאי יום טוב
ולימי חול המועד

ערבית למוצ״ש ויו״ט ולימי חול המועד

במוצאי שבת אומרים:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ· לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר· אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז· מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת יְהוָה· נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם· יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת
מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם· אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ
נֶאֶמְנוּ מְאֹד· לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ· יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ· מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת־עָרֶב: עָרֶב
וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה· וַיִּשְׁמַע קוֹלִי: בָּרוּךְ
אֱלֹהִים· אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי:

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת· אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים· מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי
מֵעִם יְהוָה· עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ·
אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן· שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְהוָה
שֹׁמְרֶךָ· יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ
בַּלָּיְלָה: יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע· יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ: יְהוָה
יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

לְדָוִד בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי· הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְּרָב· אֶצְבְּעוֹתַי
לַמִּלְחָמָה: חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי· מָגִנִּי
וּבוֹ חָסִיתִי· הָרוֹדֵד עַמִּי תַחְתָּי: יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ· בֶּן־אֱנוֹשׁ
וַתְּחַשְּׁבֵהוּ: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה· יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ

וְתֵרֶד׃ גֵּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם׃ שְׁלַח חִצֶּיךָ
וּתְהֻמֵּם׃ שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם׃ פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים׃ מִיַּד בְּנֵי
נֵכָר׃ אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ
אָשִׁירָה לָּךְ׃ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ׃ הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים׃
הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה׃ פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר׃
אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים
מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם׃ בְּנוֹתֵינוּ כְזָוִיֹּת׃ מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל׃ מְזָוֵינוּ
מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל זַן׃ צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃
אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים׃ אֵין־פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת׃ וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ׃
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו׃

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃ אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ׃ יָאֵר פָּנָיו
אִתָּנוּ סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ׃ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃
יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים׃ יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים׃
כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים׃ יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

בימי חול המועד ובמוצאי יו"ט מתחילים מכאן:

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ׃
וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ יְהוָה הוֹשִׁיעָה׃ הַמֶּלֶךְ
יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ׃

הקהל אומר ואחריו החזן:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים· וּבְחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים· וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים· וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים· וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ· בּוֹרֵא יוֹמָם וָלָיְלָה· גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה· הַמַּבְדִּיל בֵּין־יוֹם וּבֵין־לָיְלָה· יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ· וּשְׁמוֹ חַי וְקַיָּם תָּמִיד הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהַבְתָּ· תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ· עַל־כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ תִּן־בְּלִבֵּנוּ· לָשִׂיחַ בְּחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ· וְנִשְׂמַח וְנַעֲלֹז בְּדִבְרֵי (תַלְמוּד) תּוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ (וְחֻקּוֹתֶיךָ) לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה· וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִר מִמֶּנּוּ עַד־נֶצַח נְצָחִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אוֹהֵב אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הקורא ק״ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון ׳על לבבך׳, ׳על לבבכם׳. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדלי״ת של ׳אחד׳, וצריך להתיז בזיין של ׳תזכרו׳ ושל ׳וזכרתם׳. אין הש״ץ צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אומרים בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ· בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה· אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם· עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ֙ אֶל־מִצְוֹתַ֔י אֲשֶׁר אָנֹכִ֥י מְצַוֶּ֖ה אֶתְכֶ֑ם הַיּ֔וֹם׃ לְאַהֲבָ֥ה אֶת־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם וּלְעָבְדוֹ֙ בְּכָל־לְבַבְכֶ֔ם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶ֖ם׃ וְנָתַתִּ֤י מְטַר־אַרְצְכֶם֙ בְּעִתּ֔וֹ יוֹרֶ֥ה וּמַלְקֹ֖וש׃ וְאָסַפְתָּ֣ דְגָנֶ֔ךָ וְתִירֹשְׁךָ֖ וְיִצְהָרֶֽךָ׃ וְנָתַתִּ֤י עֵשֶׂב֙ בְּשָׂדְךָ֔ לִבְהֶמְתֶּ֖ךָ׃ וְאָכַלְתָּ֥ וְשָׂבָֽעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ֙ לָכֶ֔ם פֶּן־יִפְתֶּ֥ה לְבַבְכֶ֖ם׃ וְסַרְתֶּ֑ם וַעֲבַדְתֶּ֣ם אֱלֹהִ֔ים אֲחֵרִ֖ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֥ם לָהֶֽם׃ וְחָרָ֤ה אַף־יְהוָה֙ בָּכֶ֔ם וְעָצַ֖ר אֶת־הַשָּׁמַ֑יִם וְלֹא־יִהְיֶ֥ה מָטָ֖ר וְהָאֲדָמָ֥ה לֹא־תִתֵּ֖ן אֶת־יְבוּלָ֑הּ׃ וַאֲבַדְתֶּ֣ם מְהֵרָ֔ה מֵעַ֖ל הָאָ֣רֶץ הַטֹּבָ֑ה אֲשֶׁר־יְהוָה֙ נֹתֵ֣ן לָכֶ֔ם׃ וְשַׂמְתֶּ֣ם אֶת־דְּבָרַ֔י אֵ֣לֶּה עַל־לְבַבְכֶ֖ם וְעַל־נַפְשְׁכֶ֑ם׃ וּקְשַׁרְתֶּ֣ם אֹתָ֔ם לְאוֹת֙ עַל־יֶדְכֶ֔ם וְהָי֥וּ לְטוֹטָפֹ֖ת בֵּ֥ין עֵינֵיכֶֽם׃ וְלִמַּדְתֶּ֣ם אֹתָ֔ם אֶת־בְּנֵיכֶ֖ם לְדַבֵּ֣ר בָּ֑ם׃ בְּשִׁבְתְּךָ֣ בְּבֵיתֶ֔ךָ וּבְלֶכְתְּךָ֖ בַדֶּ֑רֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ֖ וּבְקוּמֶֽךָ׃ וּכְתַבְתָּ֣ם עַל־מְזוּזֹ֔ות בֵּיתֶ֖ךָ וּבִשְׁעָרֶֽיךָ׃ לְמַ֣עַן יִרְבּ֤וּ יְמֵיכֶם֙ וִימֵ֣י בְנֵיכֶ֔ם עַ֣ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֥ע יְהוָ֖ה לַאֲבֹתֵיכֶ֑ם לָתֵ֥ת לָהֶ֖ם כִּימֵ֥י הַשָּׁמַ֖יִם עַל־הָאָֽרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל֙ וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם וְעָשׂוּ֙ לָהֶ֣ם צִיצִ֔ת עַל־כַּנְפֵ֥י בִגְדֵיהֶ֖ם לְדֹרֹתָ֑ם׃ וְנָתְנוּ֙ עַל־צִיצִ֣ת הַכָּנָ֔ף פְּתִיל֖ תְּכֵֽלֶת׃ וְהָיָ֤ה לָכֶם֙ לְצִיצִ֔ת וּרְאִיתֶ֖ם אֹתוֹ֑ וּזְכַרְתֶּ֣ם אֶת־כָּל־מִצְוֹ֣ת יְהוָ֔ה וַעֲשִׂיתֶ֖ם אֹתָ֑ם׃ וְלֹא־תָתוּרוּ֙ אַחֲרֵ֣י לְבַבְכֶ֔ם וְאַחֲרֵ֖י עֵינֵיכֶ֑ם אֲשֶׁר־אַתֶּ֥ם זֹנִ֖ים אַחֲרֵיהֶֽם׃ לְמַ֣עַן תִּזְכְּרוּ֔ וַעֲשִׂיתֶ֖ם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָ֑י׃ וִהְיִיתֶ֥ם קְדֹשִׁ֖ים לֵאלֹהֵיכֶֽם׃ אֲנִ֤י יְהוָה֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם׃ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי֙ אֶתְכֶ֔ם מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם לִֽהְיוֹת֙ לָכֶ֔ם לֵאלֹהִ֖ים׃ אֲנִ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ הציבור אומר: **אֱמֶת:**

החזן חוזר ואומר: **יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:**

וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ׃ כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין

זוּלָתוֹ׃ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים׃ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִלְּכֵנוּ מִכַּף כָּל־עָרִיצִים׃ הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ׃ הַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ׃ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ׃ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל־כָּל־שׂוֹנְאֵינוּ׃ (הָאֵל) הָעוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה׃ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי־חָם׃ הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם׃ וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין־גִּזְרֵי יַם־סוּף׃ אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע׃ וְרָאוּ בָנִים אֶת־גְּבוּרָתוֹ׃ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ׃ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה׃ מִי כָמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ׃ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ׃ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה׃ זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְנֶאֱמַר׃ כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם׃ וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם׃ וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ׃ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ׃ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ (מְהֵרָה) לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב׃ דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וַאֲנָחָה׃ וּשְׁבֹר (וְהָסֵר) שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ׃ וּשְׁמֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד׃ אָמֵן׃

אומרים בלחש:

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אָמֵן וְאָמֵן׃ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃ בָּרוּךְ

יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל· עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם· וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָאָרֶץ· אָמֵן וְאָמֵן: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם· יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל· כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ· בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ· כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם· לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ· לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת· אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ· נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם· לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה בַּיּוֹם· בָּרוּךְ יְהוָה בַּלַּיְלָה· בָּרוּךְ יְהוָה בְּשָׁכְבֵנוּ· בָּרוּךְ יְהוָה בְּקוּמֵנוּ: כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים: אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חַי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר־אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי· פָּדִיתָ אוֹתִי יְהוָה· אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם· יָחִיד שִׁמְךָ וְקַיָּם זִכְרְךָ וּמַלְכוּתְךָ תָּמִיד· הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: ע"כ בלחש. תְּהִלָּה נַבִּיעַ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת· לָאֵל הַמְפוֹאָר בְּמַקְהֲלוֹת קְדוֹשִׁים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ אֵל חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:
לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲמִידָה שֶׁל עַרְבִית לְמוֹצָ"שׁ, לְמוֹצָאֵי יו"ט וּלְיָמִי חוֹה"מ

בלילה הראשון של חוה"מ החזן מכריז "אתה הבדלת"; "יעלה ויבוא".

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

בסוכות: מוֹרִיד הַטַּל· | במוצאי שמ"ע וש"ת: מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת· וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה:

במוצ"ש ובמוצאי יו"ט אומרים:

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ בֵּין־קֹדֶשׁ לְחוֹל· בֵּין־אוֹר לְחֹשֶׁךְ· בֵּין־יִשְׂרָאֵל לָגוֹיִם· בֵּין־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה· וְכַשֵּׁם שֶׁהִבְדַּלְתָּנוּ מִגּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וּמִמִּשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה· כֵּן תְּטַהֲרֵנוּ וּתְנַקֵּנוּ מִכָּל־חֵטְא וָעָוֹן·

וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ· וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ· כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ· וּגְאָלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנֵרָפֵא· הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה· כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה· וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־

מקורות ומקבילות

במוצ"ש ובמוצאי יו"ט אומרים. מש"ט שמ', פ' יב, סי' כ, ד"ה מזגו; שבה"ל, סדר פסח, סוף סי' ריט; ריא"ז ברכות, פ"ה, ה"ג, אות ל.

תַּחֲלוּאֵינוּ· כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־
מִינֵי תְבוּאָתָהּ· וְתֵן טַל לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבַּע
אֶת־הָעוֹלָם מִבִּרְכוֹתֶיךָ· וְתֵן בְּרָכָה· רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־
מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ· וּבָרֵךְ אֶת־שְׁנוֹתֵינוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְבוֹרָכוֹת·
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ· וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ· (וְקַבְּצֵנוּ
יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ)· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה·
וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה (מְהֵרָה) לְבַדְּךָ (בְּחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים)· בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ אוֹהֵב
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניא:

וְלַמַּלְשִׁינִים בַּל־תְּהִי
תִקְוָה· וְכָל־
הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ·
וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ·
וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר
וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

נוסח בלתי מצונזר וכ"י כ"ה:

וְלַמְּשֻׁמָּדִים בַּל־תְּהִי
תִקְוָה· וְכָל־
הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ·
וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ·
וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר
וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר
אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· יֶהֱמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם· לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב· וּבְנֵה אוֹתָהּ בִּנְיַן עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ בִּמְהֵרָה תַצְמִיחַ· וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ· כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ· וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ· כִּי אָב מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· וְלֹא נָשׁוּב רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ· כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה· וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ· וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

בחול המועד אומרים:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ·

מקורות ומקבילות

נחום"מ מומריס. סרע"ג ח"ב, סי' קלו; רי"ף עמ"ס שבת, דף יא ע"ב; פסקי רי"ד שבת, דף כד ע"ב; סת"ר סי' מג, עין הקריאות. **מאירתו בברכת העבודה.** ע"פ תוספתא ברכות (ליברמן), פ"ג, ה"י; בבלי שבת, דף כד ע"ב, רש"י ד"ה ואומר ותוספות ד"ה בבוגה; פסקי רי"ד; תשוה"ג החדשות, עמנואל (אופק), סי' קעג; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"ב, אות כג; שבה"ל, סדר עצרת, סי' רלח, ד"ה וביום; סת"ר סי' לד.

וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה. לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בּוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במוצאי יו"ט שלא חל בשבת אומרים כאן קדיש שלם (עמ' 246) ועלינו (עמ' 251).

במוצ"ש חול המועד אומרים כאן קדיש שלם (עמ' 246), וממשיכים "ויתן לך" לקמן עמ' 247.

במוצאי שמיני עצרת ושמחת תורה שהוא גם מוצאי שבת, אומרים כאן חצי קדיש, וממשיכים "ויהי נועם" וכו'.

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

וִיהֵי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ· וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ· וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן· בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי· אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה· צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה· מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ· מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ· אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי· עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ· לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ· פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ· תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ· אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ־אָנֹכִי בְצָרָה· אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

אֹרֶךְ יָמִים וכו׳·

וְאַתָּה קָדוֹשׁ· יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: בקול: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: בלחש: וּמְקַבְּלִין דֵּן מִן דֵּן וְאָמְרִין· קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ· קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ· קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: ע״כ. בקול: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: בלחש: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא· וּשְׁמָעִית בַּתְרַאי

קָל זִיעַ שַׁגִּיא· דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין· בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: ע"כ. בקול: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בלחש: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ (קָאִים) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית· וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ· וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח· וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם· אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם· יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ· מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת· אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: (יְהוָה הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:) ע"כ בלחש.

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ· וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים· וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· הָרַחֲמָן יִפְתַּח לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיִטַּע אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּלִבֵּנוּ· וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ· וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ· וּלְעָבְדוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה· לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁנִּשְׁמֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה· וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ יְשׁוּעַת שְׁנֵי הַמָּשִׁיחַ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה· לִזְכוּת וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וַיַּמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ· וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ: יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ· אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ: וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וַיַּפְרְךָ וַיַּרְבֶּךָ· וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים: וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ· לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע· יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק· וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת· בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם: בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם· תִּהְיֶיךָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם

כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ· בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ· וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: יְפִתַּח יְהוָה־לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ· וְהִלְוִיתָ גוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה: אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ· וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ:

וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם· שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא· הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ· זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ: הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד· כִּי־עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן· מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא· הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ· הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו· הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה· מוּדַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ: צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן· כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים· לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד: כִּי כָל־הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: בֵּית יַעֲקֹב· לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהוָה: וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ: וַאֲמַרְתֶּם כֹּה

לֶחָי׃ וְאַתָּה שָׁלוֹם׃ וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם׃ הִנְנִי
שׁוֹלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי׃ וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן
אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפֵצִים
הִנֵּה־בָא׃ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה
הַנָּבִיא׃ לִפְנֵי בוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃ אֲחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ׃ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ
תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן׃ וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ חַיִּים
כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃ כִּי־בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן׃ הֶהָרִים
וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף׃

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת׃ אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים׃ מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי
מֵעִם יְהוָה׃ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ׃
אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן׃ שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה
שֹׁמְרֶךָ׃ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ
בַּלָּיְלָה׃ יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע׃ יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ יְהוָה
יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן׃ יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃ תּוֹרַת
יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ׃ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה
מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב׃ מִצְוַת יְהוָה
בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד׃
מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת׃ צָדְקוּ יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב׃
וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃ גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם׃ בְּשָׁמְרָם
עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין׃ מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ
עַבְדֶּךָ׃ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם׃ וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן
אִמְרֵי־פִי׃ וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ׃ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃ צוּרִי בָעוֹלָם

הַזֶּה׃ וְגֹאֲלִי בָּעוֹלָם הַבָּא׃ וַאֲנִי אַגִּיד לְעֹלָם׃ אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ׃ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק׃ טוֹב־לִי כִּי־עֲנִיתִי׃ לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃ טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ׃ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכֶסֶף׃ בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אָמֵן וְאָמֵן׃ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ׃ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃
הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו׃ הַלְלוּהוּ כְּרֹב גָּדְלוֹ׃
הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר׃ הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃
הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל׃ הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָּב׃
הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע׃ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃
כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי חֲנִינָא׃ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם׃ שֶׁנֶּאֱמַר׃ וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ אַל־תִּקְרֵי בָּנָיִךְ אֶלָּא בֹּנָיִךְ׃ יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ׃ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי׃ אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ׃ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃ (שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן׃ יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃)

קדיש דרבנן׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־רַבָּנָן· וְעַל־תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל־(כָּל־)תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן (דְּיָתְבִין) דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא (קַדִּישְׁתָּא) דִּי בְּאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר· יְהֵא (לָנָא וּ)לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי אֲרִיכֵי) וּמְזוֹנֵי רְוִיחִין מִן־קֳדָם מָרֵהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל· לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת· וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה· שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם· וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם· שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וָרִיק וּמִתְפַּלְּלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וַאֲנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא· (שֶׁהוּא) נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ· וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים· הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ· וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת· אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ· לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ· וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן·

לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי׃ וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ׃ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ׃ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ׃ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן׃ לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ׃ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ׃ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם עֹל מַלְכוּתֶךָ׃ וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא׃ וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְכָתוּב׃ שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**׃

קדיש יתום:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא׃

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃ הוּא בְרַחֲמָיו׃ יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ אָמֵן׃

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ׃

הקהל עונה ואחריו החזן:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

הבדלה על הכוס

במוצ"ש יש אומרים:

זָכוּר לְטוֹב· שָׁבוּעַ טוֹב· בְּסִמָּן טוֹב:

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

אִישׁ אֲשֶׁר קִנֵּא לְשֵׁם הָאֵל· אִישׁ בְּשַׂר שָׁלוֹם עַל־יַד יְקוּתִיאֵל· אִישׁ גֶּשׁ וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל·

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

אִישׁ דּוֹרוֹת שְׁנֵים־עָשָׂר רָאוּ עֵינָיו· אִישׁ הַנִּקְרָא בַּעַל שֵׂעָר בְּסִמָּנָיו· אִישׁ וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו·

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

אִישׁ תִּשְׁבִּי עַל־שְׁמוֹ נִקְרָא· תַּצְלִיחֵנוּ עַל־יָדוֹ בַּתּוֹרָה· תַּשְׁמִיעֵנוּ מִפִּיו בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בִּמְהֵרָה· תּוֹצִיאֵנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה·

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

אַשְׁרֵי מִי שֶׁרָאָה פָנָיו בַּחֲלוֹם· אַשְׁרֵי מִי שֶׁנָּתַן לוֹ שָׁלוֹם· וְהֶחֱזִיר לוֹ שָׁלוֹם· יְהוָֹה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם·

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

כַּכָּתוּב: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא· לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָֹה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם:

במוצ"ש הכל אומרים:

לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר· (כֵּן תִּהְיֶה־לָּנוּ)· בְּשִׂמְחָה נוֹעַדְנוּ בַּבַּיִת (בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַקָּדוֹשׁ) הַזֶּה· וּבְכָל־מָקוֹם שֶׁנִּהְיֶה שָׁם· יְהִי־אַדִּיר בְּעֶזְרֵנוּ· סִמָּן טוֹב בְּבֵיתֵנוּ· מַזָּל טוֹב בְּגוֹרָלֵנוּ· יְבָרְכֵנוּ יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר כֹּל· בְּפִרְיָה וְרִבְיָה· בְּעוֹשֶׁר· בִּבְרִיאוּת· בִּנְכָסִים וּבְרוֹב כֹּל· בַּכֹּל יְשַׂמְּחֵנוּ אֲדוֹן מָעֻזֵּנוּ· וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל יַדְרִיכֵנוּ:

במוצאי החג שלא חל בשבת מתחילים כאן:

כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא· אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא: אָנָּא יְהוָה· עַנֵּנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: הוּא יִשְׁלַח (לָנוּ) בְּרָכָה· רְוָחָה· וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ· וְנֹאמַר אָמֵן:

סָבְרִי מָרָנָן· (הקהל עונה: לְחַיִּים):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

במוצ"ש אומרים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· בּוֹרֵא עֲצֵי (עִשְׂבֵי או: מִינֵי) בְשָׂמִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל· בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ· בֵּין יִשְׂרָאֵל לָגוֹיִם· בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל:

שותים את היין.

במוצאי שבת יש מוסיפים:

וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: כֵּן נִמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל־טוֹב· בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם: וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא· אֵלִיָּה הַנָּבִיא· בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם־מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד:

תפילות
לימי חול המועד
שאינם חלים בשבת

זְמִירוֹת

לאחר קדיש דרבנן של סוף ברכות השחר (לעיל עמ' 55) אומרים:

קַדֵּשׁ

יְהֵא אָדָם יָרֵא שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ: וְיַשְׁכִּים וְיֹאמַר· רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים· לֹא עַל־צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· מָה אָנוּ· מָה חַיֵּינוּ· מָה חַסְדֵּנוּ· מַה־כֹּחֵנוּ· מַה־גְּבוּרָתֵנוּ· מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· הֲלֹא כָל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן נֶגְדֶּךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל· הֲלֹא כָּל־מַעֲשֵׂינוּ תֹהוּ וָבֹהוּ וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ· שֶׁכֵּן כָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ· וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן· כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ· בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהֲבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה· זֶרַע יִצְחָק יְחִידְךָ שֶׁנֶּעֱקַד עַל־גַּבֵּי מִזְבָּחֶךָ· עֲדַת יַעֲקֹב בְּנְךָ בְּכוֹרֶךָ· שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ· קָרָאתָ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל וִישׁוּרוּן· לְפִיכָךְ אָנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבְּחֶךָ וּלְפָאֶרְךָ וְלִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לִשְׁמֶךָ· וְחַיָּבִים אָנוּ לוֹמַר לְפָנֶיךָ תָּמִיד שְׁמַע בְּכָל־יוֹם· אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ· מַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ· מַה־יָּפָה מָאֹד יְרֻשָּׁתֵנוּ· אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר תָּמִיד בְּכָל־יוֹם וּמְיַחֲדִים אֶת־שִׁמְךָ פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם וְאַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם· אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא· קַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ עַל־מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ· קַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בְּעוֹלָמְךָ וּבִישׁוּעָתְךָ· תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ· בָּרוּךְ מְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּרַבִּים׃

אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים· אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים· קַבֵּץ קְוֵיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי הָעוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדֶּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ: וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה· אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· וְקַיֵּם עָלֵינוּ מְהֵרָה מַה־שֶּׁאָמַרְתָּ עַל־יְדֵי צְפַנְיָה נְבִיאֶךָ· בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם· כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ· בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם· אָמַר יְהוָה:

עומדים ונוהגים לומר פעמיים:

יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם· יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו· בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְּמַלְכָּם: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל· עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם· וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָאָרֶץ· אָמֵן וְאָמֵן:

בק"ק רומה מדלגים על מזמור זה:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ· לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר· אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז· מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה· נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם· יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם· אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד· לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ· יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ· הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו:
שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ· שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו:
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ· יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה:
דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ· בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד:
זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה· מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ:
זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ· בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ· דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:
אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק:
וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק· לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
לֵאמֹר· לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן· חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם:
בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר· כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ:
וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר:
לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ:
שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ· בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ:
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ· בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו:
כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים:
כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים· וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה:

הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו׃ עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ׃
הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים׃ הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ׃ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו׃
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃
אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ׃
יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ׃ אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר׃
מִלִּפְנֵי יְהוָה׃ כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ הוֹדוּ לַיהוָה
כִּי טוֹב׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְאִמְרוּ׃ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם׃ לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ׃
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם׃ וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַיהוָה׃

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה
יְחַוֶּה־דָּעַת׃ אֵין־אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים׃ בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל־
הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם׃ לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם׃
וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ׃ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה
הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם׃ וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ׃ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב׃ מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת
עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד׃ מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת׃
צָדְקוּ יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב׃ וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת
צוּפִים׃ גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם׃ בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת
מִי־יָבִין׃ מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ׃ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי

אָז אֵיתָם׃ וְנִקַּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי׃ וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ׃ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים׃ יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב׃ אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים׃ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ׃ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא יַעֲנֵם׃ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם׃ שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם׃ אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ׃ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ׃ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ׃ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי׃ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים׃ עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ׃ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם׃ בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ׃ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ׃ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְהוָה צְבָאוֹת׃ אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְהוָה הֹפִיעַ עֲצַת־גּוֹיִם׃ הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד׃ מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה׃ חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ׃ וְקַוֵּה אֶל־יְהוָה׃ אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה׃ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃ הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ׃ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים׃ עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ׃ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו׃ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ׃

הַלְלוּ־יָהּ: מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה· בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב: עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה· וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ· כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי: וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם· בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם: וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָו: וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים· לִפְנֵי כָּל־שֹׁבֵיהֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם· לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ· לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד: וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה· כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם· וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא· הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ· זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ: בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם· יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יִשְׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם· וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן· הַלְלוּ־יָהּ:

בימי חול המועד, חוץ משבת חוה"מ, אומרים כאן קדיש יתום:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

עומדים ואומרים:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם· בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה· בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם· בָּרוּךְ אֵל חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח· בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית· בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל־הָאָרֶץ· בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל־הַבְּרִיּוֹת· בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו· בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל· בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַמְהֻלָּל· הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר בְּפִי עַמּוֹ וּבִלְשׁוֹן כָּל־חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו· וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ נְהַלְלְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּנְשַׁבֶּחְךָ וּנְרוֹמֶמְךָ וּנְגַדֶּלְךָ וְנַמְלִיכְךָ· וְנַזְכִּיר אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חַי הָעוֹלָמִים· מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת (נ"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת):

ע"כ עומדים.

לפי ק"ק רומה מוסיפים מזמור זה:

מִזְמוֹר לְתוֹדָה· הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ: עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה· בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה: דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים· הוּא־עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ· עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה· חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה· הוֹדוּ־לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: כִּי־טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם· יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ· מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה· עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם· יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ· וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה מָלַךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד· אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ:

יְהוָה הֵפִיר עֲצַת־גּוֹיִם׃ הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֵצוּ עֵצָה וְתֻפָר׃
דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ
וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם׃ עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד׃ מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי׃ הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ כִּי־בָחַר
יְהוָה בְּצִיּוֹן׃ אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ׃ כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ׃ יִשְׂרָאֵל
לִסְגֻלָּתוֹ׃ כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃ כִּי לֹא־
יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן
וְלֹא־יַשְׁחִית׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ׃ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ (יְהוָה
הוֹשִׁיעָה׃ הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃) אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ׃
הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְהוָה׃

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ׃ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לוֹ׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו׃

תְּהִלָּה לְדָוִד׃ אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־
טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ

לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו· לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו· וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר פִּי·
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי· אֲזַמְּרָה
לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים· בְּבֶן־אָדָם
שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ· בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ· שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו:
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ· אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם· הַשֹּׁמֵר אֱמֶת
לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים· נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים· יְהוָה
מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים· יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים· יְהוָה
אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים· יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד·
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ יָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ· כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלִַם יְהוָה· נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי
לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים· לְכֻלָּם שֵׁמוֹת
יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ· לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד
עֲנָוִים יְהוָה· מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: עֲנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה·
זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים· הַמֵּכִין לָאָרֶץ
מָטָר· הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ· לִבְנֵי עֹרֵב
אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ· לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ

יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו· אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי
יְרוּשָׁלִַם אֶת־יְהוָה· הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרֵיךְ·
בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם· חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ:
הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ· עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצֶּמֶר·
כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים· לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי
יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם· יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָו
לְיַעֲקֹב· חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי
וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם· הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים:
הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו· הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו: הַלְלוּהוּ
שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ· הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה· כִּי הוּא צִוָּה
וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם· חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ
אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ· תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג
וְקִיטוֹר· רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת· עֵץ פְּרִי
וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה· רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ
וְכָל־לְאֻמִּים· שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת·
זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה· כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ·
הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו·
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ יָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ· תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים:
יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו· בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם:
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל· בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ·
יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד· יְרַנְּנוּ עַל־

מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נָקָמָה בַגּוֹיִם. תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב. הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו. הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ. הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו. הַלְלוּהוּ כְּרֹב גָּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר. הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל. הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָּב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע. הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. הַלְלוּ־יָהּ: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. הַלְלוּ־יָהּ:

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אָמֵן וְאָמֵן:

עומדים (עד סוף שירת הים) ואומרים:

אֶת־יְהוָה לְעֵינַי כָּל־הַקָּהָל. וַיֹּאמַר דָּוִיד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה. וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
וְכָל־צְבָאָם· הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ· הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם· וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם· וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה
מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם: וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ
הָעָם אֶת־יְהוָה· וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר· אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה· סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה· זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ· אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה· יְהוָה
שְׁמוֹ: מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם· וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ· יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן: יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ· יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס
קָמֶיךָ· תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים· קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל· תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם· צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי

כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ· נֵהַלְתָּ בְעֻזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן· חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְלֶשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד· נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד· בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן· עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה· מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וֹמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן
לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ· בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

כָּל־בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטָּה·

יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁבִילָךְ· וְכָל־מֵבִין יְסוֹדָם יְסַפְּרוּ
אֶת־גְּדְלָךְ· וּמֵהֶם יַכִּירוּ כִּי הַכֹּל שֶׁלָּךְ· וְאַתָּה הָאֵל (הַמֶּלֶךְ)
הַמְיֻחָד· יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

לְבָבוֹת בְּחָשְׁבָם עוֹלָם בָּנוּי· יִמְצְאוּ כָּל־יֵשׁ בִּלְתְּךָ שָׁנוּי·
בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל הַכֹּל מָנוּי· כֻּלָּם נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד·
יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד· יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף יֵשׁ־לְךָ סְמָן. מִזְרָח וּמַעֲרָב צָפוֹן וְתֵימָן.
שֵׂחֵק וְתֵבֵל לְךָ עֵד נֶאֱמָן. מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד.
יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד. יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

הַכֹּל מִמְּךָ נִזְבַּד זָבוּד. אַתָּה תַעֲמֹד וְהֵם יֹאבְדוּ אָבוּד. לָכֵן
כָּל־יְצוּר לְךָ יִתֵּן כָּבוֹד. כִּי מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף הֲלוֹא אָב אֶחָד.
יְעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד. יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יְהוָה אֶחָד:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: מַלְכוּתְךָ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים. וּמֶמְשַׁלְתְּךָ מַלְכֵנוּ
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר. שֶׁאַתָּה הוּא אַדִּיר בִּקְדֻשָּׁה וּלְךָ נָאֶה הַמְּלוּכָה.
הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

עומדים ואומרים:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ. הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ נָאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ. שִׁיר וּשְׁבָחָה. הַלֵּל וְזִמְרָה. עֹז וּמֶמְשָׁלָה. נֶצַח. גְּדֻלָּה
וּגְבוּרָה. תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת. קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל
בַּתִּשְׁבָּחוֹת (וי"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת). אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת.
הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה. מֶלֶךְ. אֵל. חַי הָעוֹלָמִים. אָמֵן:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ שְׁמֵה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא· לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

הקהל אומר והחזן אחריו:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ואומר החזן והצבור לוחשין עמו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ· עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל· הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד· מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה· כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ· מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ· הַמֶּלֶךְ הַמָּרוֹם לְבַדּוֹ מֵאָז· הַמְהֻלָּל· הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם· אֱלֹהֵי עוֹלָם· בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ· אֲדוֹן עֻזֵּנוּ· צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ· מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ· אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה· הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה· טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ· מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ· פִּנּוֹת צִבְאוֹת קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד יְסַפְּרוּ כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ:

יִתְבָּרַךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת· וְעַל־כָּל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ· וְהַמְּאוֹרוֹת אֲשֶׁר יָצַרְתָּ· הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶלָה:

תִּתְבָּרַךְ (לְנֶצַח) צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ· בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים· יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר שִׁמְךָ (לָעַד) מַלְכֵּנוּ· יוֹצֵר מְשָׁרְתִים· וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל· דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם· כֻּלָּם אֲהוּבִים· כֻּלָּם בְּרוּרִים· כֻּלָּם גִּבּוֹרִים· כֻּלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנֵיהֶם· וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה· (בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה) וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַקְדִּישִׁים (וּמַעֲרִיצִים וּמַמְלִיכִים) אֶת־שֵׁם הָאֵל· הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· קָדוֹשׁ הוּא· וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה· וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה· לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ· בְּשָׂפָה בְרוּרָה בִּנְעִימָה וּבִקְדֻשָּׁה· כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה· קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ· יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ כֻּלָּם בְּרַעַשׁ גָּדוֹל· מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמָּתָם· מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם לָעַד זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת (נ״א: וְתִשְׁבָּחוֹת) יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ (מָרוֹם וְקָדוֹשׁ)· פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת· עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת· בַּעַל מִלְחָמוֹת· זוֹרֵעַ צְדָקוֹת· נוֹרָא תְהִלֹּת· בּוֹרֵא רְפוּאוֹת· מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת· אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· כָּאָמוּר· לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ· וּבְחַסְדּוֹ נָתַן לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ· אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ· בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בָךְ· וַתְּלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת חֻקֵּי חַיִּים· כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ·

אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן· הַמְרַחֵם· רַחֵם נָא עָלֵינוּ· וְתֵן בְּלִבֵּנוּ (בִּינָה) לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וְלִשְׁמוֹעַ· לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד· לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה· וְהָאֵירָה עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ· וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ· כִּי־שֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת נִקְרָא עָלֵינוּ· עָשֵׂה עִמָּנוּ (חֶסֶד) בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ· הָאֵל הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תָּרִים קַרְנֵנוּ וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי־בְךָ בָטַחְנוּ לֹא נֵבוֹשׁ· וּבְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל חָסִינוּ· לֹא־נִכָּלֵם וְלֹא־נִכָּשֵׁל לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עַד· כִּי־אָבִינוּ וֵאלֹהֵינוּ אָתָּה· וְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל־יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד· וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ· (מַהֵר) וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ· כִּי־אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה· וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וָלָשׁוֹן· וְקֵרַבְתָּנוּ (מַלְכֵּנוּ) לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לָךְ וּלְיַחֶדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְאַהֲבָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

הקורא ק"ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון 'על לבבך', 'על לבבכם'. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדלי"ת של 'אחד', וצריך להתיז בזיין של 'תזכרו' ושל 'וזכרתם'. אין הש"ץ צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אומרים בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ· בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה· אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ

הַיּוֹם׃ עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם׃ בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם׃ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ׃ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ׃ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם׃ וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ׃ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם׃ וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם׃ בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם׃ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם׃ כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם׃ וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם׃ וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי׃ וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הציבור אומר: אֱמֶת:

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:

וְיַצִּיב. וָנָכוֹן. וְקַיָּם. וְיָשָׁר. וְנֶאֱמָן. וְאָהוּב. וְחָבִיב. וְנֶחְמָד. וְנָעִים.
וְנוֹרָא. וְאַדִּיר. וּמִתֻּקָּן. וּמְקֻבָּל. וְטוֹב. וְיָפֶה. הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. אֱמֶת הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ. צוּר יַעֲקֹב. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם. וּשְׁמוֹ קַיָּם. וְכִסְאוֹ נָכוֹן. וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת (נ"א: קַיָּמֶת). וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ. עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ. וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. עַל־הָרִאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים. דָּבָר טוֹב וְקַיָּם. אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ. גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֶת־אֲבוֹתֵינוּ. צוּרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ. פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלֹהִים עוֹד זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם. מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ (לָהֶם וְ)לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר. בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ. וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ: (אֱמֶת) אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע אֶל־מִצְוֹתֶיךָ. וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל־לִבּוֹ. אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ. וּמֶלֶךְ גָּדוֹל וְגִבּוֹר לָרִיב אֶת־רִיבָם. אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ. (אֱמֶת) בְּמִצְרַיִם נִגְלֵיתָ. כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ. בְּכוֹרְךָ (יִשְׂרָאֵל) גָּאָלְתָּ. יַם־סוּף בָּקַעְתָּ. זֵדִים טִבַּעְתָּ. יָם לְיַבָּשָׁה שַׁמְתָּ. וִידִידִים עָבְרוּ. וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם. אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: וְעַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים לָאֵל. וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת

שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת (נ״א: וְתִשְׁבָּחוֹת)· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת· לַמֶּלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא· חַי וְקַיָּם· גָּדוֹל וְנוֹרָא· מַשְׁפִּיל גֵּאִים· מַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים· מוֹצִיא אֲסִירִים· וּפוֹדֶה עֲנָוִים· וְעוֹזֵר דַּלִּים· וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו· תְּהִלָּה (נ״א: תְּהִלּוֹת) לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם· מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה· מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא· שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ (הַגָּדוֹל) עַל־שְׂפַת הַיָּם· יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים· וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם· כִּי־מֵעוֹלָם אַתָּה גוֹאֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גָּאַל

עֲמִידָה לְשַׁחֲרִית חוה"מ שֶׁל סוכות

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטַּל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. מַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ. מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה. יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר. קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת. מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם. אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת· וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה· וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ· וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ· כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ· וּגְאָלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנֵרָפֵא· הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה· כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה· וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־תַּחֲלוּאֵינוּ)· כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ· וְתֵן טַל לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבַּע אֶת־הָעוֹלָם מִבִּרְכוֹתֶיךָ· וְתֵן בְּרָכָה· רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ· וּבָרֵךְ אֶת־שְׁנוֹתֵינוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְבוֹרָכוֹת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ. וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ. (וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ). בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה. וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה (מְהֵרָה) לְבַדְּךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים). בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניא:

וְלַמַּלְשִׁינִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה. וְכָל־הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ. וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ. וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

נוסח בלתי מצונזר וכ"י כ"ה:

וְלַמְּשֻׁמָּדִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה. וְכָל־הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ. וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ. וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. יֶהֱמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם. לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּנִין עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ בִּמְהֵרָה תַצְמִיחַ· וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ·
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מַצְמִיחַ
קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ· וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ· כִּי אָב
מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· וְלֹא נָשׁוּב רֵיקָם
מִלְּפָנֶיךָ· כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה־·
וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ· וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם
מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה)
וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ·
וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן
כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן

בְּיוֹם חַג **הַסֻּכּוֹת** הַזֶּה·

זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ
בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים· בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז·
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ. וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם. עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כָּאָמוּר. יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.

אַהֲבָה וָחֶסֶד· צְדָקָה· בְּרָכָה· יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם·
וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם· (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ
תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי·
שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי
פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·
שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

סדר נטילת לולב

בימי הסוכות שלא חלים בשבת לפני נטילת הלולב מברכים מעומד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת לוּלָב:

בפעם הראשונה שנוטל את הלולב, מוסיף ברכת שהחיינו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

סדר הלל

בחול המועד של סוכות אומרים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לִגְמוֹר אֶת־הַהַלֵּל:

הַ֭לְלוּ עַבְדֵ֣י יְהוָ֑ה· הַ֝לְל֗וּ אֶת־שֵׁ֥ם יְהוָֽה: יְהִ֤י שֵׁם־יְהוָה֙ מְבֹ֣רָךְ·
מֵֽעַתָּ֥ה וְעַד־עוֹלָ֑ם: מִמִּזְרַח־שֶׁ֥מֶשׁ עַד־מְבוֹא֗ו· מְֽהֻלָּ֥ל שֵׁם־יְהוָֽה:
רָ֥ם עַל־כָּל־גּוֹיִ֑ם יְהוָ֥ה· עַל־הַשָּׁמַ֖יִם כְּבוֹדֽ֥ו: מִ֤י כַיהוָ֙ה֙ אֱלֹהֵ֣ינוּ·
הַֽמַּגְבִּיהִ֖י לָשָֽׁבֶת: הַֽמַּשְׁפִּילִ֥י לִרְא֖וֹת· בַּשָּׁמַ֣יִם וּבָאָֽרֶץ: מְקִימִ֤י
מֵעָפָ֙ר֙ דָּ֔ל· מֵאַשְׁפֹּ֥ת יָרִ֖ים אֶבְיֽוֹן: לְהוֹשִׁיבִ֣י עִם־נְדִיבִ֑ים·

מקורות ומקבילות

לגמור את ההלל - בכל החג גומרים את הלל. ע"פ סרע"ג ח"ב, סי' קלח; שבה"ל, סדר עלרת, סי' רלט; סת"ר סי' מד, ד"ה ובשני; כ"י כ"ה, דף 119ב; מח' רומניא, דף תב ע"ב. רלו מס"ו פר' כ, ה"ז; מח' רומניא, דף מט ע"ב.

עֹם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת· אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה·
הַלְלוּ־יָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם· בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה
לְקָדְשׁוֹ· יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס· הַיַּרְדֵּן
יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים· גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מַה־לְּךָ
הַיָּם כִּי תָנוּס· הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים·
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ· מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם· חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ· כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד· עַל־חַסְדְּךָ עַל־
אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם· אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ
בַשָּׁמָיִם· כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב· מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ· עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם
לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ· אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן·
רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ· לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כָּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם·
כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:
בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ
בַיהוָה· עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ· יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל· יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית
אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה· הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף
יְהוָה עֲלֵיכֶם· עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה· עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם:
לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ·
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· הַלְלוּ־יָהּ:

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה· אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי
וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל
מְצָאוּנִי· צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא· אָנָּה יְהוָה
מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק· וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים
יְהוָה· דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי· כִּי־יְהוָה גָּמַל
עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת· אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה· אֶת־רַגְלִי
מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה· בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי
אֲדַבֵּר· אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי· כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה־אָשִׁיב לַיהוָה· כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא
וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם· נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־
עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה· הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי
עַבְדֶּךָ· אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ· פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח
תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם· נֶגְדָּה־נָּא
לְכָל־עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה· בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִָם· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם· שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ
חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם· הַלְלוּ־יָהּ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ· עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְהוָה לִי לֹא אִירָא·
מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי:
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ
בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סַבּוּנִי

גַּם־סְבָבוּנִי׃ בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃ סַבּוּנִי כִּדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ
כְּאֵשׁ קוֹצִים׃ בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃ דַּחֹה דָחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה
עֲזָרָנִי׃ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ׃ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה
בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים׃ יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃ יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה׃
יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃ לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ׃
יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי׃ פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק׃ אָבֹא־בָם
אוֹדֶה יָהּ׃ זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה׃ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ (אודך)׃
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים׃ הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃ (אבן)׃
מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת׃ הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃ (מאת)׃
זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה׃ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃ (זה)׃

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא׃ אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא׃
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃ אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה׃ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה׃ (ברוך)׃
אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ׃ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים׃
עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃ (אל)׃
אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ׃ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ׃ (אלי)׃
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ (הודו)׃

יְהַלְלוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ׃ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּ אֶת־שְׁמֶךָ׃ כִּי
לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וְנָעִים לְשִׁמְךָ לְזַמֵּר׃ כִּי מֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת
(נ"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת)׃ אָמֵן׃

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. אָמֵן:

מקורות ומקבילות

קדיש. כ"י כ"ה, דף 3119.

סדר
הוצאת ס"ת
וקריאת התורה

סדר הוצאת ספר תורה

פותחים את ארון הקודש.

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה· קוּמָה֩ יְהוָ֨ה וְיָפֻ֜צוּ אֹיְבֶ֗יךָ
וְיָנֻ֤סוּ מְשַׂנְאֶ֙יךָ֙ מִפָּנֶ֔יךָ׃

קוּמָה֙ עָזְרָ֣תָה לָּ֔נוּ
וּפְדֵ֖נוּ לְמַ֣עַן חַסְדֶּ֑ךָ׃ כִּ֤י
מִצִּיּ֙ון֙ תֵּצֵ֣א תּוֹרָ֔ה
וּדְבַר־יְהוָ֖ה מִירוּשָׁלִָֽם׃
יְהוָ֥ה שִׁמְךָ֖ לְעוֹלָ֑ם·
יְהוָ֥ה זִכְרְךָ֖ לְדֹר־וָדֹֽר׃
יְהוָ֣ה חָפֵ֣ץ לְמַ֔עַן
צִדְקוֹ· יַגְדִּ֥יל תּוֹרָ֖ה
וְיַאְדִּֽיר׃

וי"א כנוסח ק"ק רומה:
קוּמָה֙ יְהוָ֣ה לִמְנוּחָתֶ֔ךָ· אַתָּ֥ה וַאֲרֹ֖ון עֻזֶּֽךָ׃
כֹּהֲנֶ֙יךָ֙ יִלְבְּשׁ֣וּ־צֶ֔דֶק וַחֲסִידֶ֖יךָ יְרַנֵּֽנוּ׃ בַּעֲבוּר
דָּוִ֥ד עַבְדֶּ֖ךָ· אַל־תָּשֵׁ֥ב פְּנֵֽי מְשִׁיחֶֽךָ׃ ומוציאין
ספר התורה ואומרים: בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנָּתַן תּוֹרָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו׃ אֲבָרְכָה אֶת־
יְהוָה בְּכָל־עֵת· תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּיהוָה
תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי· יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ
לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

לַמְנַצֵּ֖חַ בִּנְגִינֹ֑ת· מִזְמ֥וֹר לְאָ֖סָף שִֽׁיר׃ נוֹדָ֣ע בִּיהוּדָ֔ה אֱלֹהִ֖ים·
בְּיִשְׂרָאֵ֥ל גָּד֖וֹל שְׁמֽוֹ׃ וַיְהִ֤י בְשָׁלֵ֙ם֙ סוּכֹ֔ו וּמְעֹונָתֹ֖ו
בְּצִיּֽוֹן׃ שָׁ֣מָּה שָׁבַ֗ר רִשְׁפֵי־קֶ֜שֶׁת· מָגֵ֤ן וְחֶ֙רֶב֙ וּמִלְחָמָ֔ה סֶ֖לָה׃
נָאֹ֣ור אַתָּ֔ה אַדִּ֖יר מֵהַרְרֵי־טָֽרֶף׃ אֶשְׁתּוֹלְלוּ֙ אַבִּירֵ֣י לֵ֔ב נָמֹ֖ו
שְׁנָתָ֑ם וְלֹא־מָצְא֥וּ כָל־אַנְשֵׁי־חַ֖יִל יְדֵיהֶֽם׃ מִגַּעֲרָתְךָ֥ אֱלֹהֵֽי יַעֲקֹ֑ב·
נִרְדָּ֖ם וְרֶ֣כֶב וָסֽוּס׃ אַתָּה֩ נֹורָ֨א אַתָּ֜ה וּמִי־יַעֲמֹ֤ד לְפָנֶ֙יךָ֙ מֵאָ֔ז
אַפֶּֽךָ׃ מִשָּׁמַ֥יִם הִשְׁמַעְתָּ֖ דִּ֑ין· אֶ֥רֶץ יָרְאָ֖ה וְשָׁקָֽטָה׃ בְּקוּם־
לַמִּשְׁפָּ֥ט אֱלֹהִ֑ים· לְהוֹשִׁ֥יעַ כָּל־עַנְוֵ֖י־אָ֣רֶץ סֶֽלָה׃ כִּי־חֲמַ֥ת אָדָ֗ם

מקורות ומקבילות

הוצאת ספר תורה. מת' רומניא, דף תז ע"ב.

תּוֹדֶךָ׃ שְׁאֵרִית חֵמֹת תַּחְגֹּר׃ נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי לַמּוֹרָא׃ יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים׃ נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

מוצאים ס"ת ואומרים:

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ׃ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃ (כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ׃) אֶחָד אֱלֹהֵינוּ׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ׃ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃

וְתִגְלֶה (וְתֵרָאֶה) מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ מְהֵרָה׃ וְיָחוֹן וִירַחֵם פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת כָּל־עַמּוֹ (בֵּית) יִשְׂרָאֵל׃ וְיִתְּנֵנוּ (תָּמִיד) לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְאִמְרוּ כָּל־הָעָם אָמֵן׃ הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה׃

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה׃ אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה׃ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃

כֹּהֵן קָרֵב׃ יַעֲמֹד הַכֹּהֵן (או: אֵין כָּאן כֹּהֵן יַעֲמוֹד הַלֵּוִי או: יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃ תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ׃ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב׃ מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד׃ מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת׃

צַדִּיקוּ יַחְדָּו: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ· אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה· מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם· (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת· וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בימי חוה"מ שאינם חלים בשבת,
חוזרים על קרבן היום ארבע פעמים.

קריאה ליום שני של סוכות

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם׳
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׳ וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׳
וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת׳ מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכֵּיהֶם׳

מקורות ומקבילות

סדר קריאות חוה"מ. ע"פ טו"ע או"ח, סי' תרסג, ס"א. ראו מו"ק (להיעב"ץ), או"ח סי' תרסג; ביכורי יעקב, סי' תרסג, ס"ק ב; טו"ת מהרלב"ח סי' מט; שכה"ג, הגהות ב"י, או"ח סי' תרסג, אות א. **קריאות לשאר ימי הסוכות.** משנ' מגילה פ"ג, מ"ה; בבלי מגילה, דף לא ע"א; פסקי רי"ד; סדו' רס"ג עמ' שעב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז, עיין סדר ימים ראשונים; סה"ת סי' מד, סדר התפלות והקריאות; מח' רומניא, דף תז ע"ב. **בחוה"מ קורין ד' גברי.** ע"פ משנ' מגילה פ"ד, מ"ב; מס"ו פר' י, ה"ד; מס"ט שמ', פר' טו, סי' כו; פסקי רי"ד עמ"ס מגילה, דף כא ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה פ"ד, ה"ד, אות טו; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז, ד"ה בערב; כ"י כ"ה, דף 355 ודף 3119; מח' רומניא, דף תז ע"ב; ספה"ב, הל' תפילה, שער ו, ד"ה כמה. **קורא'ים בקרבנות החג.** ע"פ בבלי מגילה, דף לא ע"א; מס"ו פר' יז, ה"ה; ריבב"ן עמ"ס מגילה, דף ל ע"ב; פסקי ריא"ז עמ"ס מגילה, פ"ד ה"ד, אות ז; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז, ד"ה בערב חג; שה"ג עמ"ס מגילה, דף י ע"ב, אות ג. **וביום השני.** במ' כט, יז-יט.

ה"נ והערות

סדר קריאות חוה"מ. כמנהג רוב בתי כנסיות שבא"י, ע"פ המופיע בחוברת המנהג של הרב מ"ע הרטום, בעקבות הכרעת השולחן ערוך, או"ח סימן תרסג, ס"א.

קְרִיאָה לְיוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל סוּכּוֹת

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי· פָּרִים עֲשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד·
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

קְרִיאָה לְיוֹם רְבִיעִי שֶׁל סוּכּוֹת

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי· פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת·
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

קְרִיאָה לְיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁל סוּכּוֹת

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי· פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד·
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

קְרִיאָה לְיוֹם שִׁישִׁי שֶׁל סוּכּוֹת

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי· פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד·
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:

מקורות ומקבילות

וביום השלישי. במ׳ כט, כ־כב. **וביום הרביעי.** במ׳ כט, כג־כה. **וביום החמישי.** במ׳ כט, כו־כח. **וביום השישי.** במ׳ כט, כט־לא.

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית חַיֵּינוּ· וּלְהָשִׁיב שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכוֹ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְרַחֵם עַל־פְּלֵיטָתֵנוּ· וְלַעֲצֹר אֶת־הַמַּגֵּפָה וְהַמַּשְׁחִית מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל בָּתֵּינוּ· וּמֵעַל כָּל־עֲדַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְקַיֵּם לָנוּ אֶת־כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל· הֵם וּבְנֵיהֶם (וּנְשֵׁיהֶם) וְתַלְמִידֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם· שֶׁבְּכָל־מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת (יְשׁוּעוֹת) וְנֶחָמוֹת· מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ יִשְׂרָאֵל וַאֲנוּסֵי יִשְׂרָאֵל (וַאֲסִירֵי יִשְׂרָאֵל)· הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה· הַמָּקוֹם (בְּרַחֲמָיו) יְרַחֵם וְיָחוֹן אוֹתָם (וְאוֹתָנוּ) בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל· וְיוֹשִׁיעֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ· וְיוֹצִיאֵם וְיוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה· וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה (בְּקָרוֹב)· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ· כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי· אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ· הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: (מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:) יְהוָה הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־
טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ:

מחזירים את ספר התורה ואומרים:

בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם:
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ
הַלְלוּ־יָהּ: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: וּבְנֻחָה יֹאמַר
שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־
תַּעֲזֹבוּ: עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ

דַּרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה· חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים· לְכֻלָּנוּ חַיִּים· כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב· נְאֻם יְהוָה: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה· רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ· לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ· יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: בקול: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: בלחש: וּמְקַבְּלִין דֵּן מִן דֵּן וְאָמְרִין· קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ· קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ· קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: ע"כ. בקול: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: בלחש: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא· וּשְׁמָעִית בַּתְרַאי קָל זְיַע שַׁגִּיא· דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין· בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאַתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: ע"כ. בקול: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בלחש: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ (קָאִים) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית· וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ· וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח· וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם· אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם· יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ· מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת·

אַשְׁרֵי אָדָם בּטֵחַ בָּךְ׃ (יְהוָה הוֹשִׁיעָה׃ הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃) ע"כ בלחש.

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ׃ וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים׃ וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ׃ הָרַחֲמָן יִפְתַּח לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיִטַּע אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּלִבֵּנוּ׃ וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ׃ וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ׃ וּלְעָבְדוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה׃ לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה׃ וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ שֶׁנִּשְׁמֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה׃ וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ יְשׁוּעַת שְׁנֵי הַמְּשִׁיחַ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה׃ לִזְכוּת וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׃

תפילת מוסף
לחול המועד
של סוכות

סדר מוסף לחוה"מ של סוכות

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲמִידָה לְמוֹסַף לְחוה"מ שֶׁל סוכות

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

מוֹרִיד הַטַּל.

מקורות ומקבילות

מוסף לחוה"מ של סוכות. ממ' רומניא, דף יז ע"ב.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

בחוה"מ החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לְאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֶךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת·
קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה· חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ· מִקְרָא קֹדֶשׁ· זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

מקורות ומקבילות

כתר. מת' רומניא, דף תז ע"ב.

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גֻּלִּינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. וְאֵין אֲנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת בְּבֵית בְּחִירָתְךָ. בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו. מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אָב הָרַחֲמָן. מֶלֶךְ יַעֲקֹב: שֶׁתָּשוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ בְּיָמֵינוּ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ וּמְלֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל־חַי. וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ. וַהֲבִיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְצִיּוֹן עִירֶךָ בְּרִנָּה. וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן. וּמוּסַף יוֹם חַג **הַסֻּכּוֹת** הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמָה שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ. עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

בחול המועד סוכות אומרים קרבן היום:

א' דחוה"מ (ט"ז תשרי)	ב' דחוה"מ (י"ז תשרי)	ג' דחוה"מ (י"ח תשרי)	ד' דחוה"מ (י"ט תשרי)	ה' דחוה"מ (כ' תשרי)
וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי	**וּבַיּוֹם**	**וּבַיּוֹם**	**וּבַיּוֹם**	**וּבַיּוֹם**
פָּרִים בְּנֵי־	הַשְּׁלִישִׁי	הָרְבִיעִי	הַחֲמִישִׁי	הַשִּׁשִּׁי
בָקָר שְׁנַיִם	פָּרִים	פָּרִים	פָּרִים	פָּרִים
עָשָׂר	עַשְׁתֵּי־עָשָׂר	עֲשָׂרָה	תִּשְׁעָה	שְׁמֹנֶה

אֵילִם שְׁנַיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'

מקורות ומקבילות

בחוה"מ סוכות אומרים קרבן היום. סרע"ג ח"ב, סי' קלח; ע"פ סה"ת סי' מד. **וביום השני.** במ' כט יח-כט; ע"פ סדו' רס"ג עמ' רנג; סת"ר סי' פז.

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר׃ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר׃ וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל׃ וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ׃ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ׃ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר׃ וּשְׁנֵי תְמִידִין כְּהִלְכָתָן׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ׃ טוֹב וּמֵיטִיב הִדָּרֵשׁ לָנוּ׃ שׁוּבָה עָלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ׃ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה׃ וְכוֹנֵן בֵּית מִקְדָּשְׁךָ עַל־מְכוֹנוֹ׃ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ׃ וְהָשֵׁב שְׁכִינָה לְתוֹכוֹ׃ וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם׃ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָה וּלְזִמְרָה׃ וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמֵי רְגָלֵינוּ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ׃ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ׃ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם׃ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ׃ כֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְתִרְצֶה לְפָנֶיךָ אֶת־תְּפִלַּת עֲמוּסֶיךָ׃ כִּתְמִידֵי יוֹם וּכְקָרְבַּן מוּסָף׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל

עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם. עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כָּאָמוּר. יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

סדר הושענות

בימי חול המועד שלא חלים בשבת אומרים את ההושענות לפי חלות של יום א' של סוכות: אם חל ביום ב' אומרים "אנא אזון" בימים ב' וד' של חול המועד ו"כהושעת אלים" בימים א' ג' וה' של חול המועד. אם הוא חל ביום ג' אומרים "אנא אזון" בימים ב' וה' של חול המועד ו"כהושעת אלים" בימים א' ג' וד' של חול המועד. אם חל ביום ה' אומרים "אנא אזון" בימים ג' וה' של חול המועד ו"כהושעת אלים" בימים א' ב' וד' של חול המועד. אם חל בשבת אומרים "אנא אזון" בימים א' ג' וה' של חול המועד ו"כהושעת אלים" בימים ב' וד' של חול המועד.

לפני אמירת ההושענות מוציאים ספר תורה (לא בשבת). בזמן אמירת ההושענות, כל מי שיש בידו לולב מקיף את התיבה שעליה נמצא ס"ת.

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֶזֹּן חִין תְּאֵבֵי יִשְׁעָךְ· בְּעַרְבֵי־נַחַל לְשַׁעְשְׁעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא גְּאֹל כַּנַּת נִטְעָךְ· הוּמָה בְּטַאֲטָאָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא הַבֵּט לִבְרִית טִבְעָךְ· וּמֵחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ בְּהַטְבִּיעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא זְכֹר־לָנוּ אָב יִדְעָךְ· חַסְדָּךְ לוֹ בְּהוֹדִיעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא טְהוֹרֵי לֵב בְּהַפְלִיאָךְ· יְוָדַע כִּי הוּא פִּלְאָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא כַּבִּיר כֹּחַ תֵּן יִשְׁעָךְ· לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעָךְ·
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

ח"נ והערות

סדר אמירת ההושענות. סדר זה, הוא ע"פ הנחיית הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג.

אָנָּא מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְשׁוּעָךְ׃ נֶעֱקַד כְּמוֹ בְהַר מֹר שִׁוְעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא שַׂגֵּב אֶשְׁאֲלֵי נִעֲנוּעָךְ׃ עָרִיצִים בַּדְנִיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא פְּתַח־לָנוּ אוֹצְרוֹת רִבּוּעָךְ׃ צִיָּה מֵהֶם בְּדַרְבִּיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא קוֹרְאֶיךָ בְּרוֹעֲעָךְ׃ רְעֵם בְּטוּב מְרֹעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמַּשּׁוּאָךְ׃ תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּדוֹשִׁיעָךְ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

בשעת החזרת ספר תורה אומרים:

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ׃ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם׃

בשבת אין אומרים: **אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא׃** עד כאן.

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ׃ בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים׃ דְּרוֹשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ דֵּמוֹן צִבְאוֹת׃ וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים׃ חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים· יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע· לְגוֹחָה מְצַיֶּנֶת וַיּוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמַר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם· נָקוּב לְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ· עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֶפְשַׁע· צִעֵר פְּלֶשֶׁת בְּחָרוֹן וְנוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה כְּשִׁלַּחְתָּ· רַחוּם לְמַעֲנָם שֶׁלַּחְתָּ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שִׁבְטֵי יַעֲקֹב· תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא·

בשבת אין אומרים אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא: עד כאן.

בשעת החזרת ספר תורה אומרים:

הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ· וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם
עַד־הָעוֹלָם:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ· אֵין כַּאדוֹנֵינוּ· אֵין כְּמַלְכֵּנוּ· אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ· מִי כַאדוֹנֵינוּ· מִי כְמַלְכֵּנוּ· מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ· נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ· נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ· נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ· בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ· בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ· בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ· אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ· אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ· אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: (אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ· אַתָּה תָּקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד:)

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקּוֹשְׁט שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יַיִן קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יַיִן קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרִין עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רֻבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן

כָּל־שֶׁהוּא. רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא. אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ. אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בָּרִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לְדָוִד מִזְמוֹר. לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָּ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב. אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי. וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו. מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר. יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. יְהוָה צְבָאוֹת. הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

בַּשֵּׁנִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד. בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ. הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן. קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ. עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ. נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם. חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים. תְּשַׁבֵּר

אֲנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ· בְּעִיר־יְהוָה צְבָאוֹת
בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ· אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים
חַסְדֶּךָ· בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־
אֶרֶץ· צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה·
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ· סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ
לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ· לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן:
כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד· הוּא יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת:

בַּשְּׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

מִזְמוֹר לְאָסָף· אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל· בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט:
עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־סֶלָה:
שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם· עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ: פַּלְּטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן· מִיַּד
רְשָׁעִים הַצִּילוּ: לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ· יִמּוֹטוּ
כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ: אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם:
אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ: קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה
הָאָרֶץ· כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם:

בָּרְבִיעִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה· אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ· הָשֵׁב
גְּמוּל עַל־גֵּאִים: עַד־מָתַי רְשָׁעִים יְהוָה· עַד־מָתַי רְשָׁעִים
יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק· יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: עַמְּךָ יְהוָה
יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ· וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: וַיֹּאמְרוּ
לֹא יִרְאֶה־יָּהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים
מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הֲנֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע· אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט:
הֲיֹסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ· הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְהוָה יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת
אָדָם· כִּי־הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ וּמִתּוֹרָתְךָ

תְּלַמְּדֵנוּ: לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע. עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים. מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן: לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי. כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי. חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי. תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעֲשְׁעוּ נַפְשִׁי: הֲיִחְבָּרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת. יֹצֵר עָמָל עֲלֵי־חֹק: יָגוּדוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם. יַצְמִיתֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף: הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ. הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף. כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל: תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר. בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם. שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע: הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ. כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ. אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם. אֶבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה: שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ. יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי: לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר: אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי: וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם. יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי. יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ: כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי: מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם: וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׁבִּיעֶךָּ:

בַּשִּׁשִּׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ· לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר· אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז· מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה· נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם· יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם· אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד· לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ· יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי חֲנִינָא· תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם· שֶׁנֶּאֱמַר· וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל־תִּקְרֵי בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ· יְהֵי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ· שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי· אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ· שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל: (שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:)

קדיש דרבנן:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־רַבָּנָן· וְעַל־תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל־(כָּל־)תַּלְמִידֵי תַּלְמִידֵיהוֹן (דְּיָתְבִין) דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא (קַדִּישְׁתָּא) דִּי בְּאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר· יְהֵא (לָנָא וּ)לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי אֲרִיכֵי) וּמְזוֹנֵי רְוִיחִין מִן־קֳדָם מָרֵהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל· לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת· וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה· שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם· וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם· שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וָרִיק וּמִתְפַּלְּלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וַאֲנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא· (שֶׁהוּא) נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ· וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים· הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ· וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת· אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ· לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ· וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן· לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי· וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ· לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל· כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ· תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן· לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻלָּם עֹל מַלְכוּתֶךָ· וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא· וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְכָתוּב· שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

קדיש יתום:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃ הוּא בְרַחֲמָיו׃ יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ אָמֵן:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ׃ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו׃ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלַיְלָה׃ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ׃ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ אֵין עוֹד:

והולכים לבתיהם לשלום ואומרים ביציאתם מבית הכנסת:

יְהוָה נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי׃ הַיְשֵׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

תפילות עמידה
לימי חול המועד
שחלים בשבת

עמידה

לְלֵיל שַׁבָּת וְחוה"מ

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

מוֹרִיד הַטַּל·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים׃

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וָקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

וּמֵאַהֲבָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָהַבְתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּמֵחֶמְלָתְךָ מַלְכֵּנוּ שֶׁחָמַלְתָּ עַל־בְּנֵי־בְרִיתֶךָ. נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. לִגְדֻלָּה וְלִגְבוּרָה וְלִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה וְלַעֲבוֹדָה וּלְהוֹדָאָה. וְלֶתֶת לָנוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מֵאִתְּךָ:

יש נוהגים לומר במקום 'ומאהבתך', אתה קדשת:

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁמְךָ. תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וּבֵרַכְתּוֹ מִכָּל־הַיָּמִים. וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל־הַזְּמַנִּים. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ. כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג. עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ. חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ. קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא. יַגִּיעַ. יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה. וְיִשָּׁמַע. וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ.

מקורות ומקבילות

ומאהבתך. ע"פ סדו' רס"ג עמ' רנד. **יע"ו בערבית של שבת חוס"מ.** בילה, דף יח ע"ב; ר"ת; פסקי רי"ד; סדו' רס"ג עמ' רנד; פסקי ריא"ז עמ"ס בילה, פ"ב ה"ב, אות כג. **תמירתו בברכת עבודה.** ע"פ בבלי עירובין, דף מ ע"ב; בילה, דף יח ע"ב; ר"ת,

וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה. לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם.

מקורות ומקבילות

ד"ה ת"ר שבת; פסקי רי"ד; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"א, אות כג. ראו תוספתא ברכות פ"ג, הל' יא. **לא מזכיריס שבת ביעלה ויבוא**. ע"פ תשוה"ג התדשות, עמוא (אופק), סי' קעג; סרש"י סי' תקלו בשם הגאונים; שבה"ל, עניו ר"ת, סי' קעה; סת"ר סי' לד, ד"ה ר"ת. **חג הסוכות**. ע"פ ר"ת עמ"ס ביצה, דף יח ע"א, ד"ה ת"ר שבת.

וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

וממשיכים ב'ויכולו', לעיל עמ' 33.

עמידה

לשחרית של שבת וחוה"מ

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מוֹרִיד הַטַּל· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה

וְאָמַר׃ קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃ קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃ קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל׃ כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃ וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ׃ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לוֹ׃ אֱלֹהֵינוּ׃ כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל־הַר סִינַי׃ שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ׃ וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת׃ וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ׃

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת׃ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם׃ כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃

וְלֹא נְתַתּוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת׃ וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים׃ וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים׃ כִּי לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה׃ לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחַרְתָּ׃ עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי׃ כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ׃ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ׃ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ

מקורות ומקבילות

ישמח משה. ע"פ סדו' רס"ג עמ' רמד.

בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא. יַגִּיעַ. יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה. וְיִשָּׁמַע. וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה. לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ.

מקורות ומקבילות

יע"ו בשחרית של שבת חוה"מ. ביצה, דף יז ע"ב; רי"ף; פסקי רי"ד; סדו' רס"ג עמ' רמד; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"ב, אות כג.

וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת· עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם· הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ· הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ· לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

המשך 'מודים דרבנן':

כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם· עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ· (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד· כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה· וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ· הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ· כָּאָמוּר· יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם· טוֹבָה וּבְרָכָה· (חַיִּים)· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים· עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ· כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· תּוֹרַת חַיִּים· אַהֲבָה וָחֶסֶד· צְדָקָה· בְּרָכָה· יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם· וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם· (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

וממשיכים בהלל לעיל עמ' 109.

עמידה

לְמִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת וְחוה"מ

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מוֹרִיד הַטַּל· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה

וְאָמַר׃ קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃ קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃ קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם׃ אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל׃ כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃ וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד׃ וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ׃ תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה׃ מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתַתָּ׃ אַבְרָהָם יָגֵל׃ יִצְחָק יְרַנֵּן׃ יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ׃ מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה׃ מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׃ מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח׃ מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ׃ יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ׃ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם׃ וּלְמֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִסִּינַי אָמַרְתָּ׃ פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה) וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּיוֹם חַג **הַסֻּכּוֹת** הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים· בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ· שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ· וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת· עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם· הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ· הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ· וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ· לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר· יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ· עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ· כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם· עַל שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ· (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

מקורות ומקבילות

יע"ו במנהג של שנת תוס"מ. ביצה, דף יז ע"ח; ר"ח; פסקי רי"ד; סדו' רס"ג עמ' רמד; פסקי ריא"ז עמ"ס ביצה, פ"ב ה"ח, לוח כג.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה. בְּרָכָה. יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם. (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

וממשיכים בקדיש שלם, לעיל עמ' 209.

תפילות
של
יום הערבה
הנקרא
הושענא רבה

פרק

שחרית של יום הערבה

פותח את תפילתו בזמירות של יו"ט,
לעיל עמ' 45 עד לעיל עמ' 72 וממשיך כאן:

רשות לנשמת של יום הערבה

עומד החזן ואומר בקול ובנעימה את הבית הראשון והאחרון:

צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

אֵל אֶחָד בָּרָאנִי׃ וְאָמַר חַי אָנִי׃ כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

אֶקֹּד עַל־אַפִּי׃ וְאֶפְרֹשׂ לְךָ כַּפַּי׃ עֵת כִּי־אֶפְתַּח פִּי׃ בְּנִשְׁמַת כָּל־חַי׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ לְאֵל־חָי׃

ח"נ והערות

ליל ערבה. כתוב בשבלי הלקט, סדר חג הסוכות, סי' שעא: "יש שנוהגין בליל יום ערבה להיות נעורין כל הלילה ויושבין ועוסקין בתורה ומתחילין בראשית והולכין עד וכו' ויום ערבה הוא יום חתימת הדין כיום הכפורים, כדתנן ובחג נידונין על המים שבו היו מסיימין ניסוך המים'. **סדר שחרית של יום הערבה.** לא נמצא במח' הקדומים וכאן כפי שמוזכר במח' שד"ל (ח"ב, דף קעח, ב), על פי מנהג כנסת ההיכל של רומה, חוץ מסדר ההושענות וההקפות הנמצאים במח' רמ"ו ובולוניא, כנראה ע"פ מדת"ה מז' יז, סי' ה, 'וכיון שהגיע יום הושענא רבה' וכו'; ויק"ר פר' לז, סי' ב. **בזמירות של יו"ט.** כתב המנהיג, הל' סוכה, עמ' תב, 'מנהג צרפת ופרובינצ' ואלמנייא, זולתי בארץ ספרד, לומר בהושענא רבה מזמורים שלשבת'. וכ"ה בסד"ט סי' י, ד"ה להושענא; מנהג מרשלייאה, סוכות, עמ' 143; מח' רומניא, דף תח ע"א. **צמאה נפשי.** בהושענא רבה יש נוהגים לומר את הבית הראשון והאחרון בלבד, ע"פ מח' שד"ל, ח"ב, דף קעח ע"ב, ויש המדלגים על הרשות לגמרי ע"פ מח' רמ"ו ובולוניא ולפי הנחיית הרב מ"ע הרטום, בחוברת המנהג. לח"נ ומקורות ראו לעיל ברשות לנשמת של שמיני עצרת וש"ת.

מקורות ומקבילות

יוס הערבה. ע"פ ירוש' ר"ה, פ"ד ה"ח [דף כ ע"ב], 'זו תקיעה וערבה'; סדר"ח פר' ויקהל, שאילתא סז; סדו' רס"ג עמ' רלט; ר"ח עמ"ס סנהדרין, דף יג ע"א; תוספות רי"ד עמ"ס מגילה, דף ד ע"ב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סוף סי' שעא; סת"ר סוף סי' פז; שה"ג עמ"ס מגילה, דף י ע"ב, אות ג. **בזמירות של יו"ט.** ע"פ סדר טרויס, סי' י, ד"ה להושענא רבה.

החזן אומר בקול ובנעימה:

נשמת

כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ· מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה הוּא אֵל· וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ· פּוֹדֶה וּמַצִּיל מְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה· אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה:

בק"ק רומה אין אומרים:

אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים· אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת· אֲדוֹן כָּל־תּוֹלְדוֹת· הַמְּהֻלָּל בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת (נ"א: הַתִּשְׁבָּחוֹת)· הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים· וַיהוָה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן· הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים:

וּלְךָ (לְבַדְּךָ) אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם· וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו· וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ· וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ (נ"א: וְכַיָּרֵחַ)· וְיָדֵינוּ פְּרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם· וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת· אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· וּלְבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ עַל־אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים

מקורות ומקבילות

נשמת. סדר התפלות והברכות ׳עץ חיים׳, לרבי יעקב חזן מלונדרן, עמ׳ עח; סדר טרויים, סי׳ י, ד"ה להוספנא רבה; מח׳ שד"ל, ח"ב, דף קעח ע"ב כתוב שאומרים ׳נשמת כל חי׳.

ח"נ והערות

נִשְׁמַת. בק"ק רומה אין אומרים ׳אלהי ראשונים׳ ו׳מי ידמה לך׳ בהשפעת המנהג הספרדי.

וְרִבֵּי רָבָבוֹת (פְּעָמִים) הַטּוֹבוֹת (נִסִּים וְנִפְלָאוֹת) שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעִם־אֲבוֹתֵינוּ· מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ· בָּרָעָב זַנְתָּנוּ· וּבַשָּׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ· מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ· וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ· וּמֵחֳלָאִים רָעִים וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ: וְעַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא־עֲזָבוּנוּ· אַל־יַעַזְבוּנוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· לָכֵן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ· וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ· וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ· הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה· וְכָל־לָשׁוֹן בְּךָ תִשָּׁבַע· וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע· וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה· וְכָל־הַלְּבָבוֹת יִירָאוּךָ· וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ· כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר· כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ:

בק"ק רומה אין אומרים:

מִי יִדְמֶה־לְּךָ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ· וּמִי יַעֲרֹךְ־לָךְ וּמִי־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ· הָאֵל הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ· הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֻזֶּךָ· הַגָּדוֹל וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ הַגִּבּוֹר לָנֶצַח נוֹרְאוֹתֶיךָ· נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֶּחְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ· וְדָוִד עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ· בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: וְכָתוּב· רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה· לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי (כָּל־) יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם·
וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ·
וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ·
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל·

וּבְמַקְהֲלוֹת (נ״א: וּבְמִקְהֲלוֹת) רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל·
יִתְפָּאַר שִׁמְךָ וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר·
שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·
לְהוֹדוֹת· לְהַלֵּל· לְשַׁבֵּחַ· לְפָאֵר· לְרוֹמֵם· לְהַדֵּר וּלְקַדֵּשׁ·
עַל־כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת (וי״א: וְתִשְׁבָּחוֹת) שֶׁאָמַר דָּוִד
בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ· (וּבְכֵן):

עומדים ואומרים:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ· הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ· כִּי לְךָ נָאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ· שִׁיר וּשְׁבָחָה· הַלֵּל וְזִמְרָה· עֹז וּמֶמְשָׁלָה· נֶצַח· גְּדֻלָּה
וּגְבוּרָה· תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת· קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת· בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל
בַּתִּשְׁבָּחוֹת (וי״א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת)· אֵל הַהוֹדָאוֹת· אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת·
הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה· מֶלֶךְ· אֵל· חַי הָעוֹלָמִים· אָמֵן:

רשות לקדיש ליום הערבה

בק״ק רומה אין אומרים בית זה:

יָהּ שִׁמְךָ אֲרוֹמִמְךָ· וְצִדְקָתְךָ לֹא־אֲכַסֶּה: הֶאֱזַנְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי·
לֹא אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה: וְאֵיךְ אוֹמֵר
כְּלִי חֹומֶר· אֱלֵי יוֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה: דְּרַשְׁתִּיהוּ פְּגַשְׁתִּיהוּ· לְמִגְדַּל
עֹז וְצוּר מַחְסֶה: הַבָּהִיר כְּאוֹר מַזְהִיר· בְּאֵין מָסָךְ וְלֹא מִכְסֶה·
יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

ח״נ והערות

רשות לקדיש ליום הערבה. במח׳ שד״ל, ח״ב, דף קעח ע״ב כתוב שביום ערבה בבהכ״נ ׳כנסת ההיכל׳ ברומא אומרים הרשות ״יה שמך״, בית ראשון ואחרון. בק״ק רומה יום נהוג לומר רק את הבית האחרון ׳השתונן׳. יש המדלגים על הרשות לגמרי ע״פ מח׳ רמ״ו ובולוניא ולפי הנחיית הרב מ״ע הרשום, בחוברת המנהג.

הִשְׁתּוֹנֵן וְהִכּוֹנֵן· וְהִתְבּוֹנֵן בְּסוֹדֶךָ: וְהִבַּטְתָּ מָה אַתָּה· וּמֵאַיִן יְסוֹדֶךָ: וּמִי הֶכִינְךָ וּמִי הֶבִינְךָ· וְכֹחַ מִי יְנִידֶךָ: וְהַבֵּט אֶל־גְּבוּרוֹת אֵל· וְהָעִירָה כְבוֹדֶךָ: חֵקֹר פְּעָלָיו· רַק אֵלָּיו· אַל־תִּשְׁלַח יָדֶךָ: כִּי תִדְרֹשׁ· בְּסוֹף וּבְרֹאשׁ· בַּמֶּפֶלָא וּבַמֻּכְסֶה· יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא· לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

גְּאוּלָּה לְיוֹם הָעֲרָבָה

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא· בְּנֵי־עֲפַר מִי־מָנָה·
גּוֹאֵל הַצְּלִיחָה־נָּא· דּוֹרְשֶׁיךָ בְּכָל־עוֹנָה:
הָקֵם סֻכַּת הַנּוֹפֶלֶת· וְאַל־תְּהִא מְשֻׁפֶּלֶת·
זְכֹר אֵימָה הַנִּקְהֶלֶת· חוֹפְפָה כִּי־בַסֻּכָּה נֶאֱהֶלֶת:
טוֹב הַצְּמַח שִׁמְחָתָם· יָהּ כַּפֵּר אַשְׁמָתָם·

ח"נ והערות

גאולה ליום הערבה. במח' שד"ל, ח"ב, דף קעח ע"ב כתוב שביום ערבה בק"ק רומה אומרים גאולה הנאמרת בחג הסוכות, ראו לעיל עמ' 89.

כַּלֵּה עַתָּה אַנְחוֹתָם· לְמַעֲנָךְ חִיש פְּדוּתָם:
מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם· נַהֵג שִׂמְחָתָם·
שַׂמַּח עֲדָתָם· עוֹרֵר פְּדוּתָם:
פְּנֵה לְחָנְנָם· צַמֵּת מְעַנָּם·
קַבֵּל מַעֲנָם· רוֹמֵם הֲמוֹנָם:
שְׁמֹר הֲדוּרִים· שַׂכַּח אֲרוּרִים·
תְּקוֹמֵם עֲדָרִים· כִּקְרִיעַת יַם סוּף לִגְזָרִים:

יש נוהגים לומר לפני ברכו:

קְדוֹשַׁי אֵל תְּנוּ שֶׁבַח וְתוֹדָה· וּבָרְכוּ וכו'.

החזן אומר:

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

הקהל אומר וההזן אחריו:

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ואומר החזן והצבור לוחשין עמו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ· עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל· הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד· מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה· כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ· מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ· הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז· הַמְהֻלָּל· הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם· אֱלֹהֵי עוֹלָם· בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ· אֲדוֹן עֻזֵּנוּ· צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ· מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ· אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה· הֵכִין וּפָעַל זְהָרֵי חַמָּה·

מקורות ומקבילות

ברכת יוצר כשאר הימים. מח' רומניא, דף תח ע"ח.

טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ· מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ· פִּנּוֹת צְבָאוֹת
קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד יְסַפְּרוּ כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ:

יִתְבָּרַךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת·
וְעַל־כָּל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ· וְהַמְּאוֹרוֹת אֲשֶׁר יָצַרְתָּ·
הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶלָה:

תִּתְבָּרַךְ (לְנֶצַח) צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ· בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים· יִשְׁתַּבַּח
וְיִתְפָּאַר שִׁמְךָ (לָעַד) מַלְכֵּנוּ· יוֹצֵר מְשָׁרְתִים· וַאֲשֶׁר
מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד
בְּקוֹל· דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם· כֻּלָּם אֲהוּבִים· כֻּלָּם
בְּרוּרִים· כֻּלָּם גִּבּוֹרִים· כֻּלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן
קוֹנֵיהֶם· וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה· (בְּשִׁירָה
וּבְזִמְרָה) וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַקְדִּישִׁים (וּמַעֲרִיצִים
וּמַמְלִיכִים) אֶת־שֵׁם הָאֵל· הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא· קָדוֹשׁ
הוּא· וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה· וְנוֹתְנִים
בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה· לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ· בְּשָׂפָה
בְרוּרָה בִּנְעִימָה וּבִקְדֻשָּׁה· כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים
בְּיִרְאָה· קָדֹוש קָדֹוש קָדֹוש· יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ: וְהָאופַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ כֻּלָּם בְּרַעַשׁ גָּדוֹל· מִתְנַשְּׂאִים
לְעֻמָּתָם· מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם לָעַד זְמִירוֹת
יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת (נ״א: וְתִשְׁבָּחוֹת) יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא
לְבַדּוֹ (מָרוֹם וְקָדוֹשׁ)· פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת· עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת· בַּעַל
מִלְחָמוֹת· זוֹרֵעַ צְדָקוֹת· נוֹרָא תְהִלֹּת· בּוֹרֵא רְפוּאוֹת· מַצְמִיחַ
יְשׁוּעוֹת· אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת· הַמְחַדֵּשׁ טוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה

בְּרֵאשִׁית׃ כָּאָמוּר׃ לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים׃ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וּבְחַסְדּוֹ נָתָנָם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת׃

אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ חֶמְלָה גְּדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בָךְ׃ וַתְּלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת חֻקֵּי חַיִּים׃ כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ׃ אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן׃ הַמְרַחֵם׃ רַחֵם נָא עָלֵינוּ׃ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ (בִּינָה) לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וְלִשְׁמוֹעַ׃ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד׃ לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה׃ וְהָאֵירָה עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ׃ כִּי־שֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת נִקְרָא עָלֵינוּ׃ עֲשֵׂה עִמָּנוּ (חֶסֶד) בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ׃ הָאֵל הַגָּדוֹל׃ הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא׃ מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תָּרִים קַרְנֵנוּ וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ כִּי־בְךָ בָטַחְנוּ לֹא נֵבוֹשׁ׃ וּבְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל חָסִינוּ׃ לֹא־נִכָּלֵם וְלֹא־נִכָּשֵׁל לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עַד׃ כִּי־אָבִינוּ וֵאלֹהֵינוּ אָתָּה׃ וְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל־יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד׃ וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ (מַהֵר) וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ׃ כִּי־אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה׃ וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וָלָשׁוֹן׃ וְקֵרַבְתָּנוּ (מַלְכֵּנוּ) לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת׃ לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְאַהֲבָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃

הקורא ק״ש יכוון לקיים מצות עשה מהתורה ולקבל עליו עול מלכות שמים, ויקרא בנחת ובנעימה. צריך לפרש האותיות בפיו ובשפתיו וצריך ליתן רווח בין הדבקים כגון ׳על לבבך׳, ׳על לבבכם׳. וצריך להשמיע לאזניו מה שיוצא מפיו שיהיו פיו ולבו שווים בכוונה. אם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא אפילו בדיעבד. צריך להאריך בדלי״ת של ׳אחד׳, וצריך להתיז בזיין של ׳תזכרו׳ ושל ׳וזכרתם׳. אין הש״ץ צריך להנמיך את קולו בפסוקי התוכחה.

המתפלל יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

אומרים בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ· בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה· אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם· עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם· לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ· וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ· וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם· וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ· וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם· וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם· בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם· עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם· כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם· וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם· וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי· וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם· אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים· אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: הציבור אומר: אֱמֶת:

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת:

וְיַצִּיב· וְנָכוֹן· וְקַיָּם· וְיָשָׁר· וְנֶאֱמָן· וְאָהוּב· וְחָבִיב· וְנֶחְמָד· וְנָעִים· וְנוֹרָא· וְאַדִּיר· וּמְתֻקָּן· וּמְקֻבָּל· וְטוֹב· וְיָפֶה· הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· אֱמֶת הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ· צוּר יַעֲקֹב· מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם· וּשְׁמוֹ קַיָּם· וְכִסְאוֹ נָכוֹן· וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת (נ"א: קַיָּמֶת)· וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים· עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ· עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ· וְעַל־כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ· עַל־הָרִאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים· דָּבָר טוֹב וְקַיָּם· אֱמֶת וֶאֱמוּנָה· חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ· גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֶת־אֲבוֹתֵינוּ· צוּרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ· פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ· וְאֵין אֱלֹהִים עוֹד זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ (לָהֶם וְ)לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר· בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ· וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ: (אֱמֶת) אַשְׁרֵי אִישׁ

שֶׁיִּשְׁמַע אֶל־מִצְוֹתֶיךָ. וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל־לִבּוֹ. אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ. וּמֶלֶךְ גָּדוֹל וְגִבּוֹר לָרִיב אֶת־רִיבָם. אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין־לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ. (אֱמֶת) בְּמִצְרַיִם גִּגְלֵיתָ. כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ. בְּכוֹרְךָ (יִשְׂרָאֵל) גָּאַלְתָּ. יַם־סוּף בָּקַעְתָּ. זֵדִים טִבַּעְתָּ. יָם לְיַבָּשָׁה שַׁמְתָּ. וִידִידִים עָבְרוּ. וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם. אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: וְעַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים לָאֵל. וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת (נ"א: וְתִשְׁבָּחוֹת). בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת. לַמֶּלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא. חַי וְקַיָּם. גָּדוֹל וְנוֹרָא. מַשְׁפִּיל גֵּאִים. מַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים. מוֹצִיא אֲסִירִים. וּפוֹדֶה עֲנָוִים. וְעוֹזֵר דַּלִּים. וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו. תְּהִלָּה (נ"א: תְּהִלּוֹת) לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם. מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה. מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ. נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא. שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ (הַגָּדוֹל) עַל־שְׂפַת הַיָּם. יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים. וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם. כִּי־מֵעוֹלָם אַתָּה גּוֹאֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

עֲמִידָה לְשַׁחֲרִית שֶׁל יוֹם הָעֲרֻבָּה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מוֹרִיד הַטַּל· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

מקורות ומקבילות

עמידה כשאר הימים. מת' רומניא, דף תת ע"ח.

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל. כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה. וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ. וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ. מְחָל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וּגְאָלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנֵרָפֵא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה. כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־תַּחֲלוּאֵינוּ). כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ. וְתֵן טַל לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבַּע אֶת־הָעוֹלָם מִבִּרְכוֹתֶיךָ. וְתֵן בְּרָכָה. רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וּבָרֵךְ אֶת־שְׁנוֹתֵינוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְבוֹרָכוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ· וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ· (וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ)· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה· וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה (מְהֵרָה) לְבַדְּךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים)· בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניא:

וְלַמַּלְשִׁינִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֻּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

נוסח בלתי מצונזר וכ"י כ"ה:

וְלַמְּשֻׁמָּדִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֻּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· יֶהֱמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם· לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב· וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּנִין עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ בִּמְהֵרָה תַצְמִיחַ· וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ·
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מַצְמִיחַ
קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ· וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ· כִּי אָב
מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· וְלֹא נָשׁוּב רֵיקָם
מִלְּפָנֶיךָ· כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה־·
וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ· וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם
מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה)
וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ·
וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן
כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן

בְּיוֹם חַג **הַסֻּכּוֹת** הַזֶּה·

זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בּוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ
בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים· בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז·
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ. וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם. עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כָּאָמוּר. יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם. טוֹבָה וּבְרָכָה. (חַיִּים). חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים. עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. תּוֹרַת חַיִּים.

אַהֲבָה וָחֶסֶד· צְדָקָה· בְּרָכָה· יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם· וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם· (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

סדר נטילת לולב

לפני נטילת הלולב מברכים מעומד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל־נְטִילַת לוּלָב:

בפעם הראשונה שנוטל את הלולב, מוסיף ברכת שהחיינו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

סדר הלל

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לִגְמוֹר אֶת־הַהַלֵּל:

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה· הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ·
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ· מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה:
רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה· עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַיהוָה אֱלֹהֵינוּ·
הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת· בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי
מֵעָפָר דָּל· מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים· עִם
נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת· אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה· הַלְלוּ־יָהּ:

מקורות ומקבילות

הלל ליום הערבה. מח׳ רומיה, דף תח ע״ל.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃ בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז׃ הָיְתָה יְהוּדָה
לְקָדְשׁוֹ׃ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃ הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס׃ הַיַּרְדֵּן
יִסֹּב לְאָחוֹר׃ הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים׃ גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ מַה־לְּךָ
הַיָּם כִּי תָנוּס׃ הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר׃ הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים׃
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ׃ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם׃ חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ׃ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד׃ עַל־חַסְדְּךָ עַל־
אֲמִתֶּךָ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם׃ אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ וֵאלֹהֵינוּ
בַשָּׁמָיִם׃ כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב׃ מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ׃ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם
לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ׃ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃ יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן׃
רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ׃ לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם׃ כָּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם׃
כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה׃ עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃
בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה׃ עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ
בַיהוָה׃ עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ׃ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית
אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה׃ הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף
יְהוָה עֲלֵיכֶם׃ עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה׃ עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃
לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה׃ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי
וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל

מְצָאוּנִי· צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא· אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק· וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה· דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי· כִּי־יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת· אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה· אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה· בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר· אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי· כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה־אָשִׁיב לַיהוָה· כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם· נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה· הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ· אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ· פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם· נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה· בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִָם· הַלְלוּ־יָהּ:

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם· שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם· הַלְלוּ־יָהּ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ־נָא יִרְ״אֵי יְהוָה· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ· עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְהוָה לִי לֹא אִירָא· מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה· מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ

קוֹצִים· בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דַּחֹה דָחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי:
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ· וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי
צַדִּיקִים· יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה· יְמִין יְהוָה
עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי
יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק· אָבֹא־בָם אוֹדֶה
יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה· צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: (אודך):
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים· הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: (אבן):
מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת· הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: (מאת):
זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה· נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: (זה):

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא· אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא:
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא: אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה· בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה: (ברוך):
אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ· אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים·
עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: (אל):
אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ· אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: (אלי):
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: (הודו):

יְהַלְלוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ· וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּ אֶת־שְׁמֶךָ· כִּי
לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וְנָעִים לְשִׁמְךָ לְזַמֵּר· כִּי מֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת
(נ"א: בַּתִּשְׁבָּחוֹת)· אָמֵן:

לפי מנהג ק"ק רומה אומרים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מִמֶּנּוּ (כָּל־)גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת (וְרָעוֹת):
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֵצַת אוֹיְבֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲצוֹר (נ"א: מְנַע) מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זְכוֹר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק שְׁטַר חוֹבוֹתֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

מקורות ומקבילות

אבינו מלכנו כיוס הערבה. מח' רומניא, דף תיא ע"ב; הרש"ר ומדק"א, עמ' תצב, ועמ' תצז. **אמירת אבינו מלכנו.** בבלי תענית, דף כה ע"ב; שבה"ל, סדר ר"ה, סי' רפז מרש"י; מחו"ו סי' שמז; אור"ח ח"א דין סדר תפלת ר"ה, אות ב. **הטפח.** סרע"ג ח"ב, סי' קט בשיטויס; מחו"ו סי' שמז; לק"י ח"א או"ח, עמ' קלא עיין ה. **אין לנו מלך.** ע"פ ישע' מד, ו; בבלי בבלי תענית, דף כה ע"ב. **עשה עמנו למען שמך.** ע"פ ירמ' יד, ז; תה' קט, כא. **בטל ממנו גזירות קשות.** ע"פ במדב"ר פר' יד, סי' ו. **גזירות קשות.** לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: מדת"ל (ורשא), פר' בחוקותי, סי' ג; פדר"א פ' כח; בבלי שבת, דף לג ע"א; ב"ר פר' כא, סי' א. **בשורות טובות.** לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: משנ' ברכות פ"ט, מ"ב; ירוש' ברכות פ"ט, ה"ב; מס"ו פר' יט, ה"ז; ב"ר פר' יג, סי' טו. **חדש עלינו שנה טובה.** בבלי ברכות, דף מה ע"א, ע"פ דב' יא, יב; אה"מ, רבינו הקדוש, סוף עמ' 505; ילקו"ש ישע', רמז תמב, ד"ה ותחלימני. ראו בבלי שבת, דף לג ע"א. **בטל מחשבות שונאיהו.** ע"פ איו' ה, יב; אס' ט, כה. **הפר עצת אויביהו.** ע"פ נחמ' ד, ט. **שלח רפואה שלמה.** ע"פ תה' קז, כ; אה"מ, דני', עמ' 102. **עצור מגיפה.** ע"פ במ' יח, יג; ש"ב כד, כא; תה' קו, ל. **מנע.** ע"פ בר' ל, ב. **מנחלתך.** ע"פ דב' ט, כו; מ"א ח, נא; תה' כח, ט. **כלה דבר.** ע"פ ש"ב כד, טו"רטז. **כלה... וחרב.** ע"פ איו' לג, יח. **כלה... רעב.** ע"פ איו' ה, כ. **כלה... מגפה.** ע"פ ש"ב כד, כא; תה' קו, ל. **דבר וחרב.** ע"פ יחז' יד, כא. **ומשחית.** ע"פ שמ' יב, כג; ש"ב כד, טז. **מבני בריתך.** ע"פ בר' טו, יח - יח, כא - כח, יג; שופ' ב, א; תה' קה, י. ראו תוס' עמ"ס סנהדרין, דף עב סוף ע"ב, ד"ה ישראל הוא. **זכור כי עפר.** תה' קג, יד. **מחוק שטר חובותיו.** ע"פ אה"מ, יומה, עמ' 222. **סלח ומחול לעוונותיו.** ע"פ ספרי דב', פר' האזינו, סוף פי' שיט. **והעבר פשעיו.** ע"פ מיכ' ז, יח. **מנגד עיניך.** יומ' ב, ה; תה' לא, כג. **החזירנו בתשובה שלימה לפניך.** ע"פ בתמ"ד ח"א, שלש פסיקתות, פ"ג. ראו מדת"ל (ורשא), פר' נשא, סי' ל; ויק"ר פר' ל, סי' ג.

ח"נ והערות

אמירת אבינו מלכנו. במח' רמ"ו ובולוניא לא מופיע לומר 'אבינו מלכנו' וכך כתב הרב מ"ע הרטום, בחוברת המנהג, שלא לאמרו. יש נוהגים לאמרו ע"פ מנהג ק"ק רומה כמובא במח' שד"ל, ח"ב, דף קע"ח ע"ב. אמנם שם כתוב להתחיל מ'אין לנו מלך'. במח' רומניא, דף תח ע"א ודף תיא ע"ב, כתוב לומר 'אבינו מלכינו' לאחר תפילת מוסף.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר זַכְיוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה וְכַפָּרָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְחוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא־לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל· הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים
וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

מקורות ומקבילות

אל תשיבנו ריקם מלפניך. ע"פ רות ח, כח. **זכרנו בזכרון טוב.** ע"פ תה' קו, ד. **בספר החיים.** ע"פ דני' יב, א; תה' סט, כט. **בספר זכויות.** ע"פ מלא' ג, טז. **בספר ישועות ונחמות.** רא"ה מ"מ, עשרה הרוגי מלכות, עמ' 446, '...בגמי ישועות ובגמי נחמות'; פהר"ב, פ' ו, סי' ה. **הצמח לנו ישועה בקרוב.** ע"פ ישע' נו, ח. **שמע קולינו.** ע"פ במ' כ, טז; דב' כו, ז. **וחוס ורחם עלינו.** ע"פ ירמ' לא, יט; ספ"ט ח, א; ספ"ב ג, ב. **קבל ברחמיס.** רא"ו מדת"כ (וורשא), פר' וישלח, סי' ט. **למענך ולא למענינו.** רא"ו הרש"ר ומדק"א, עמ' תצב. **עשה למען שמך.** ע"פ תה' קט, כא. **הגדול הגבור והנורא.** דב' י, יז; נחמ' ט, לב. **למען רחמיך.** ע"פ מכדר"י מס' דשירה פר' ה. **וחסדיך הגדולים.** ע"פ תה' פו, יג. **ורחם עלינו.** ע"פ ירמ' לא, יט. **והושיענו.** ע"פ מ"א יט, יט; ישע' לז, כ. **קדיש.** סת"ר סי' פז, ענין סדר ימיס רא"טויס.

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

כאשר מניחים את הלולב מידם אומרים:

אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

מקורות ומקבילות

הושיעה את עמך. תה׳ כח, ט; סדו׳ רס״ג עמ׳ רלח.

סדר
הוצאת ס"ת
וקריאת התורה

פרק

הוצאת ספר תורה

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה· קוּמָה֩ יְהוָ֨ה וְיָפֻ֜צוּ אֹיְבֶ֗יךָ
וְיָנֻ֤סוּ מְשַׂנְאֶ֙יךָ֙ מִפָּנֶ֔יךָ׃

קוּמָה֙ עֶזְרָ֣תָה לָּ֔נוּ
וּפְדֵ֖נוּ לְמַ֥עַן חַסְדֶּֽךָ׃ כִּ֣י
מִצִּיּ֗וֹן תֵּצֵ֤א תוֹרָה֙
וּדְבַר־יְהוָ֔ה מִירוּשָׁלִָֽם׃
יְהוָ֥ה שִׁמְךָ֖ לְעוֹלָֽם·
יְהוָ֥ה זִכְרְךָ֖ לְדֹר־וָדֹֽר׃
יְהוָ֣ה הָפֵ֣ץ לְמַ֣עַן
צִדְקוֹ· יַגְדִּ֥יל תּוֹרָ֖ה
וְיַאְדִּֽיר׃

וי"א כנוסח ק"ק רומה:

קוּמָה֙ יְהוָ֔ה לִמְנוּחָתֶ֖ךָ· אַתָּ֣ה וַאֲרוֹן֒ עֻזֶּֽךָ׃
כֹּהֲנֶ֙יךָ֙ יִלְבְּשׁוּ־צֶ֔דֶק וַחֲסִידֶ֖יךָ יְרַנֵּֽנוּ׃ בַּֽעֲבוּר
דָּוִ֣ד עַבְדֶּ֑ךָ· אַל־תָּשֵׁ֥ב פְּנֵֽי מְשִׁיחֶֽךָ׃ ומוציאין
ספר התורה ואומרים: בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנָּתַן תּוֹרָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו׃ אֲבָרְכָה אֶת־
יְהוָה בְּכָל־עֵת· תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּיהוָה
תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי· יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ
לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

מִזְמוֹר לְדָוִד· הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים· הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־
קֹדֶשׁ׃ קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם· אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם
רַבִּים׃ קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ· קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר
אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל· לְבָנוֹן
וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃ קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה

מקורות ומקבילות

מזמור לדוד הנו לה'. תה' כט, א־יא.

יָחִיל מִדְבָּר· יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת· וּבְהֵיכָלוֹ· כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

מוצאים ס"ת ואומרים:

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו· קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ· כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: (כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ:) אֶחָד אֱלֹהֵינוּ· גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ· קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ:

וְתִגְלֶה (וְתֵרָאֶה) מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ מְהֵרָה· וְיָחוֹן וִירַחֵם פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת כָּל־עַמּוֹ (בֵּית) יִשְׂרָאֵל· וְיִתְּנֵנוּ (תָּמִיד) לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְאִמְרוּ כָּל־הָעָם אָמֵן· הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ· וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה:

מגביהים את ספר התורה ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה· אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה· מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם· חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

כֹּהֵן קְרַב· יַעֲמֹד הַכֹּהֵן (או: אֵין כָּאן כֹּהֵן יַעֲמוֹד הַלֵּוִי או: יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ· תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ· עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב· מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:

יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד· מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת· צָדְקוּ יַחְדָּו: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ· אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה· מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

העולה לתורה פותח ומביט במקום שצריך לקרוא, מכסה את האותיות ומברך בקול רם:

יְהוָה עִמָּכֶם· (הקהל עונה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה):

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

(הקהל עונה: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד):

העולה חוזר ואומר: בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בסיום הקריאה העולה יגלול את התורה ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת· וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

סֵדֶר הַקְרִיאָה שֶׁל יוֹם הָעֲרָבָה

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי· פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנַיִם· כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד· מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וחוזר ארבע פעמים.

מקורות ומקבילות

וביום השביעי. במ׳ כט, לד־לה.

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית חַיֵּינוּ· וּלְהָשִׁיב שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכוֹ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְרַחֵם עַל־פְּלֵיטָתֵנוּ· וְלַעֲצֹר אֶת־הַמַּגֵּפָה וְהַמַּשְׁחִית מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל בָּתֵּינוּ· וּמֵעַל כָּל־עֲדַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְקַיֵּם לָנוּ אֶת־כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל· הֵם וּבְנֵיהֶם (וּנְשֵׁיהֶם) וְתַלְמִידֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם· שֶׁבְּכָל־מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לִפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת (יְשׁוּעוֹת) וְנֶחָמוֹת· מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ יִשְׂרָאֵל וַאֲנוּסֵי יִשְׂרָאֵל (וַאֲסִירֵי יִשְׂרָאֵל)· הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה· הַמָּקוֹם (בְּרַחֲמָיו) יְרַחֵם וְיָחוֹן אוֹתָם (וְאוֹתָנוּ) בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל· וְיוֹשִׁיעֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ· וְיוֹצִיאֵם וְיוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה· וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה (בְּקָרוֹב)· וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ· כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי· אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: לְמַעַן יֶחֱלְצוּן יְדִידֶיךָ· הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: (מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:) יְהוָה הוֹשִׁיעָה· הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־
טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ:

מחזירים את ספר התורה ואומרים:

בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם:
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ
הַלְלוּ־יָהּ: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: וּבְנֻחָה יֹאמַר
שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־
תַּעֲזֹבוּ: עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ

דַּרְכֵּי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה׃ חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים׃ לְכֻלָּנוּ חַיִּים׃ כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב׃ נְאֻם יְהוָה: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה׃ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ׃ לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ׃ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: בקול: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: בלחש: וּמְקַבְּלִין דֵּן מִן דֵּן וְאָמְרִין׃ קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃ קַדִּישׁ עַל־אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ׃ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: ע"כ. בקול: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל׃ בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: בלחש: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא׃ וּשְׁמָעִית בַּתְרַאי קָל זְיַע שַׁגִּיא׃ דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין׃ בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאַתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: ע"כ. בקול: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: בלחש: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ (קָאִים) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ׃ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח׃ וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם׃ יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ׃ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת׃

אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ (יְהוָה הוֹשִׁיעָה׃ הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃) ע"כ בלחש.

בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ׃ וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים׃ וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ׃ הָרַחֲמָן יִפְתַּח לִבֵּנוּ לְתוֹרָתוֹ וְיִטַּע אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּלִבֵּנוּ׃ וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ׃ וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ׃ וּלְעָבְדוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה׃ לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה׃ וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ שֶׁנִּשְׁמֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה׃ וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ יְשׁוּעַת שְׁנֵי הַמָּשִׁיחַ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה׃ לִזְכוּת וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׃

תפילת מוסף
של
יום הערבה

סדר מוסף של יום הערבה

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַ־בָּא מְבָרַ־ךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲמִידָה לְמוּסַף שֶׁל יוֹם הָעֲרָבָה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה. מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטַּל.

מקורות ומקבילות

מוסף ליום הערבה. מח׳ רומניא, דף תח ע״ב.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

ביום הערבה לפי מנהג ק"ק רומה ומילאנו נוהגים שהחזן בחזרה אומר פיוט זה:
וּנְתַנֶּה תֹּקֶף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם· כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיוֹם· וּבוֹ תִנָּשֵׂא מַלְכוּתֶךָ· וְיִכּוֹן בְּחֶסֶד כִּסְאֶךָ· וְתֵשֵׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת: אֱמֶת כִּי אַתָּה דַיָּן· וּמוֹכִיחַ וְיוֹדֵעַ וָעֵד· וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם· וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה· וְזוֹכֵר כָּל־הַנִּשְׁכָּחוֹת· וּפוֹתֵחַ סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת· וּמֵאֵלָיו יִקָּרֵא· וְחוֹתַם יַד כָּל־אָדָם בּוֹ· וְשׁוֹפָר גָּדוֹל יִתָּקַע· וְקוֹל דְּמָמָה יִשָּׁמַע· וּמַלְאָכִים יֵחָפֵזוּן· וְחִיל וּרְעָדָה יֹאחֵזוּן· וְיֹאמְרוּ הִנֵּה יוֹם דִּין· לִפְקֹד כָּל־צְבָא מָרוֹם לַדִּין· כִּי לֹא יִזְכּוּ לְפָנֶיךָ בַּדִּין: וְכָל־בָּאֵי הָעוֹלָם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תַּעֲבִיר לְפָנֶיךָ כִּבְנֵי מָרוֹן· כְּבַקָּרַת רֹעֶה עֶדְרוֹ· וּמַעֲבִיר צֹאנוֹ תַּחַת שִׁבְטוֹ· כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפֹּר וְתִמְנֶה וְתִפְקֹד נֶפֶשׁ כָּל־חַי· וְתַחְתֹּךְ קִצְבָה לְכָל־הַבְּרִיּוֹת· וְתִכְתֹּב אֶת־גְּזַר דִּינָם: וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכָּתֵבוּן· וּבְיוֹם הוֹשַׁעֲנָא רַבָּא יֵחָתֵמוּן· כַּמָּה יַעֲבֹרוּן וְכַמָּה יִבָּרֵאוּן· מִי יִחְיֶה וּמִי

מקורות ומקבילות

ביום הערבה אומריס ונתנה תוקף. הרס"ר ומדק"ל, עמ' תפז. רלו מת רומיל, דף תח ע"ל, 'מורידין אדס חטוב לתפילת מוסף ומתפלל כמו ימי תשובה'. **ונתנה תוקף.** רלו ירוס' ר"ס פ"ד, ה"ח 'זו תקיעה וערבה' ובמפרטיס; מחו"ו סי' שפג; סת"ר סוף סי' פז. **הוא נורא ואיום.** ע"פ תבק' ל, ז. **וכו תנשא מלכותך.** ע"פ במ' כד, ז. **ויכון בחסד כסאך.** ע"פ ישע' טז, ה. **ותשב עליו באמת.** ע"פ אה"מ, ר' עקיבא, עמ' 408. **אמת כי אתה דיין... ויודע ועד.** ע"פ מסי' אבות פ"ד, מכ"ב. **ומוכיח.** ע"פ מס' ג, יב; מד"ס (בובר), פר' טו, סי' יז; ב"ר פר' לג, סי' יא. **וכותב.** רלו ויק"ר (מרגליות), פר' לד, סי' ה; מדת"כ פר' ויצא סי' יג. **וחותם.** ע"פ מס' שמחות, חיבוט הקבר, פ"ל, ה"ה; ויק"ר פר' לד, סי' ה; מדמ"ס (בובר), פר' י, סי' ל. **וסופר ומונה.** ע"פ בבלי נדה, דף לא ע"ל; מד"ל (בובר), ויקרל, פי"ב, סי' ד. **וזוכר כל הנשכחות.** ע"פ מסי' תעניה פ"ב, מ"ד. **ספר הזכרונות.** מלא' ג, טז; תה' טו, ט; אס' ו, ל; ירוס' ר"ה פ"ל, ה"ג. **ומאליו יקרא.** רלו בבלי מגילה, דף טו ע"ב, ע"פ אס' ו, ל. **וחותם יד כל אדם בו.** ע"פ איו' לז, ז; ספרי דב' פ' האזינו סוף פ' שז. **ושופר גדול יתקע.** ע"פ ישע' כז, יג. **וקול דממה ישמע.** ע"פ איו' ד, טז. **יחפזון.** ע"פ תה' קד, ז. **וחיל ורעדה יאחזון.** ע"פ תה' מח, ז. **הנה יום דין.** ע"פ מלא' ג, יט; תוספתא ר"ה (ליברמן), פ"ל, הל' יג; בבלי ר"ה, דף טז ע"ל; פדר"ך פי' כג, סי' ל; ילקו"ס תו', רמז תרמה, ד"ה ובחדש השביעי. **לפקוד כל צבא מרום לדין.** ע"פ ישע' כד, כא. **לא יזכו לפניך בדין.** ע"פ איו' טו, טו. **וכל באי העולם וכו' כבני מרון.** ע"פ מסי' ר"ה פ"ל, מ"ב; מדת"כ (וורשא), פר' האזינו, סי' ד. **כרועה השנה.** יחז' מ, ל. **כבני מרון.** בבלי ר"ה, דף יח ע"ל; מדת"ה מז' יח, סי' ה. **כבקרת רועה עדרו.** יחז' לד, יב. **ומעביר צאנו תחת שבטו.** ע"פ ויק' כז, לב. **כן תעביר ותספר.** ע"פ ירמ' לג, יג. **נפש כל חי.** ע"פ איו' יב, י; ספרי דב', פי' מ. **ותחתוך קצבה לכל הבריות.** ע"פ מדת"כ (וורשא), פר' מקץ סי' ל, '...דבר שיולא מפי הקב"ה, בקצבה הולא ונתן'. **ותכתוב את**

ח"נ והערות

ביום הערבה לפי מנהג ק"ק רומה ומילאנו. במח' רמ"ו ובולוניא לא מופיע לומר 'ונתנה תוקף' וכך כתב הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג שלא לאמרו. המנהג לאמרו הוא ע"פ מנהג ק"ק רומה ומח' שד"ל ח"ב, דף קע"ח ע"ב. ראו ירושלמי ר"ה, פ"ד ה"ח [דף כ ע"ב], '...זו תקיעה וערבה'; ס' המנהיג, הל' סוכה, עמ' תב, 'בהושענא רבה מקויימת חתימת ג' הספרים הפתוחים לפני הקב"ה'; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא, 'הוא יום חתימת הדין ביוה"כ'; סת"ר סי' פז; מח' רומניא, דף תיא ע"ב, 'אומר חתמנו'. **ונתנה תוקף.** המחבר הוא בנראה יינאי (המאה הששית). **יִזָּכוּ.** במח' רמ"ו: 'יִזָּכוּ' בפתח, וכ"ה ע"פ איו' טו, טו. **הוֹשַׁעֲנָא רַבָּא.** ברומה

יָמוּת· מִי בְקִצּוֹ וּמִי לֹא בְקִצּוֹ· מִי בָאֵשׁ וּמִי בַמַּיִם· מִי בַחֶרֶב וּמִי בָרָעָב· מִי בָרַעַשׁ וּמִי בַמַּגֵּפָה· מִי יָנוּחַ וּמִי יָנוּעַ· מִי יִשְׁקֹט וּמִי יִטָּרֵף· מִי יִשְׁלָו וּמִי יִתְיַסָּר· מִי יָרִים וּמִי יַשְׁפִּיל· מִי יַעֲשִׁיר וּמִי יַעֲנִי·

וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה· מַעֲבִירִין אֶת־רֹעַ הַגְּזֵרָה:

כִּי כְשִׁמְךָ כֵּן תְּהִלָּתֶךָ· קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לְרַצּוֹת· כִּי לֹא תַחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת· כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תְּחַכֶּה־לּוֹ· אִם יָשׁוּב מִיָּד תְּקַבְּלוֹ· וְאַתָּה יוֹצְרָם וְיוֹדֵעַ יִצְרָם· כִּי הֵם בָּשָׂר וָדָם: אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר· וְסוֹפוֹ לֶעָפָר· בְּנַפְשׁוֹ יָבִיא לַחְמוֹ· מָשׁוּל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר· כְּחָצִיר יָבֵשׁ וּכְצֵל עוֹבֵר· כְּצִיץ נוֹבֵל וּכְעָנָן כָּלָה· וּכְאָבָק פּוֹרֵחַ וּכְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכַחֲלוֹם יָעוּף:

וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם:

אֵין קֵץ לִשְׁנוֹתֶיךָ· וְאֵין קִצְבָּה לְאֹרֶךְ יָמֶיךָ· וְאֵין שִׁעוּר לְמַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ· וְאֵין לְפָרֵשׁ עֵלוּם שְׁמֶךָ: שִׁמְךָ נָאֶה לָךְ· וְנָאֶה אַתָּה לִשְׁמֶךָ· וּשְׁמֵנוּ קָרֶאתָ בִּשְׁמֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ· וְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ עַל־מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ· בַּעֲבוּר כְּבוֹד שְׁמֶךָ· הַנֶּעֱרָץ

ה"נ והערות

הותאם נוסח הפיוט ליום ערבה וכאשר תוקן למעלה, וכן כתב בריקאנאטי עה"ת במ' יד, ט, דיש אומרים "יחתמון". במילאנו אומרים: 'צוֹם) כִּפּוּר' בבמקור. ראו ס' המנהיג, הל' סוכה, עמ' תב: 'בהושענא רבה מקויימת חתימת ג' הספרים הפתוחים לפני הקב"ה'.

מקורות ומקבילות

גזר דינם. ירוש' ר"ה פ"ח, ה"ג. **וביום ר"ה יכתבון.** ע"פ ירוש' ר"ה, פ"ח, ה"ג [דף ו ע"ח], 'שלט פינקסיות הס' וכו'; בבלי ר"ה, דף טז, עמ' תר"ב; דף לב ע"ב. **הושענא רבא יחתמון.** ריקאנטי במ' יד, ט. **מי יחיה ומי ימות.** ע"פ ס"ח ב, ו; תה' פט, מט; בבלי פסחים, דף סח ע"ח. **בקילו.** ע"פ דני' יח, מה; בבלי שבת, דף ל ע"ח. **ימוט.** ע"פ תה' קז, כז. **יטרף.** ע"פ משנ' קינים פ"ג, מ"ו, 'דעתן מיוערפת עליהן, מתבטותם מתקרעים ומתבלבלים', תפח"י. **ישלו.** ע"פ איו' טז, יב. **יתיסר.** ע"פ תה' ו, ב. **מי יריס.** ע"פ ס"ח ב, ח; תה' קיג, ז. **מי יריס ומי ישפיל.** ע"פ ס"ח ב, ז. **ישפיל.** ע"פ תה' עה, ח. **מי יעשיר ומי יעני.** ע"פ במדב"ר פר' ג, סי' ו, 'עשיר יעני, ופלוני שהיה עני יעשיר'; מדת"נ (וורשא), פר' מעות, סי' ו. **ותשובה ותפילה ...מעבירין את רוע.** ע"פ ס"ב יב, יג, 'חטאתי לה' ...העביר חטאתך לא תמות'; דה"ב ז, יד, 'ויתפללו ויבקשו פני ושבו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלח לחטאתם'; הושע יד, ב-ג. **ותשובה ותפילה ולדקה.** ירוש' תענית פ"ב, ה"ח; ב"ר פ' מד, סי' יב; מדת"נ פ' מח, סי' יג; מדרש זוטא קה' פר' ה סי' ו, ופר' ז סי' יד; משר"א פ' טו, סוף עמ' 278; ילקו"ש קה', רמז תתקעא; משנ"ט בר' פ' לך לך פט"ו, סי' כא; ר"ת עמ"ס תענית, דף טז ע"ח. **ולדקה מעבירין את רוע.** ע"פ דני' ד, כד; מיכ' ו, ריח; משנ' י, ב. **כי כשמך כן תהלתך.** ע"פ תה' מח, יא. **קשה לכעוס ונוח לרצות.** משנ' אבות פ"ה, מי"ח. **כי לא תחפוץ במות המת.** ע"פ יחז' יח, לב. **כי אם בשובו מדרכיו וחיה.** ע"פ יחז' יח, כג. **ועד יום מותו תחכה לו.** ע"פ שמו"ר (שגאן), פר' ז, סי' ב, 'הקב"ה ממתין לאדם, שאם עשה תשובה מוטב; פדר"א (היגר), פ' מב, 'ימיומו פשוטה לקבל שביס בכל'. **אם ישוב מיד תקבלו.** ירוש' פאה פ"ח, ה"ח, ע"פ יחז' לג, יט; דב"ר (ליברמן), פר' עקב, ד"ה לו גלעד, 'עשה תשובה קבלו הקב"ה'. **ואתה יוצרם ויודע יצרם.** ע"פ תה' לג, טו. **כי הם בשר ודם.** ע"פ ויק' יז, יד. **אדם יסודו מעפר.** ע"פ בר' ב, ז; ג, יט; בנ"ס לג, י. **וסופו לעפר.** ע"פ איו' לד, טו. **בנפשו יביא לחמו.** ע"פ איכ' ה, ט. **משול כחרס הנשבר.** ע"פ ב"ר פ' יד, סי ז. **כחציר יבש.** ע"פ ישע' מ, ז. **וכלל עובר.** ע"פ תה' קמד, ד. **כצין נובל.** ע"פ ישע' מ, ז. **וכענן כלה.** ע"פ איו' ז, ט. **וכאבק פורח.** ע"פ ישע' ה, כד. **וכרוח נושבת.** ע"פ ישע' מ, ז. **וכחלום יעוף.** ע"פ איו' כ, ח. **ואתה הוא מלך חי וקיים.** ע"פ דני' ו, כז; מד' שו"ט (בובר) מז קג; מד' איכ', פתיחתא, סי' כד. **מלך חי.** ע"פ ירמ' י, י; מו, יח. **מלך... קיים.** ע"פ תה' קמה, יג; בבלי ברכות, דף כח ע"ב, 'וקיים לעולם ולעולמי עולמים'; איכ"ר פתיחתות, סי' כד. **אין קץ לשנותיך.** ע"פ תה' קב, כח. **אין קץ וכו' שיעור למרכבות כבודך.** ע"פ אה"מ, אליעזר, עמ' 32, ד"ה ראשון. **ואין קצבה לארך ימיך.** ע"פ ישע' מא, ד; מד, ו; מו, ט"י; מח, יב; ירמ' י, י; תה' ל, ב; דני' ו, כז. **מרכבות כבודך.** ישע' כב, יח. **ואין לפרש עלום שמך.** ע"פ שמ' ג, טו; ראו מד' קה' פ' ג, סי' ג; בבלי פסחים, דף נ ע"ח. **שמך נאה לך.** ע"פ מדת"ה מז' כט, סי' ב. **ושמנו קראת בשמך.** ע"פ שמ' ה, ח; דב' כח, י. **עשה למען שמך.** ע"פ תה' קט, כא. **בעבור כבוד שמך.** ע"פ תה' עט, ט; קטו, א. **הנערץ... בסוד שיח.** ע"פ תה'

וְהַנִּקְדָּשׁ בְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ· הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה מְשֻׁלֶּשֶׁת· דֶּרֶי מַעְלָה עִם־דֶּרֶי מַטָּה:

ביום הערבה החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לָךְ (יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מַלְאָכִים) הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־ (עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל) קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם· מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ· לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: מִמְּקוֹמוֹ (הוּא) יֶפֶן (בְּרַחֲמָיו) לְעַמּוֹ· הַמְיַחֲדִים אֶת־שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר תָּמִיד בְּכָל־יוֹם· פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים· שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**: אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ· הוּא אָבִינוּ· הוּא מַלְכֵּנוּ· הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ· הוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָל־חַי· לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: קו"ח: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (לפי ק"ק רומה יש מוסיפים: אֱלֹהִים אֵל עֶלְיוֹן הַשּׁוֹכֵן בְּרוּם חֶבְיוֹן· הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ בִּמְהֵרָה לְצִיּוֹן)· חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֶךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ

מקורות ומקבילות

פע, ח; לה"מ, היכלות, עמ' **108**. **והנקדש.** ע"פ שמ' כט, מג; יפע' ה, טז. **המשלשים לך קדושה משולשת.** ע"פ פהר"ב פ' כז, סי' ה. **דרי מעלה עם דרי מטה.** ע"פ פדר"ל (היגר), פר' מל, 'מלאכי הברת מקלסין לאותו מלמעלה ותהלות ישראל מלמטה'. ראו ספרי דב', סוף פי' שו, ד"ה ומגין שלין. **ביום ערבה אומריס קדושה רבה.** המנהיג, הל' סוכה, עמ' תב; מנהג מרשלייאה,

וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת. קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת־יוֹם **חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה**. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ. בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו. מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אָב הָרַחֲמָן. מֶלֶךְ יַעֲקֹב: שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל־מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ בְּיָמֵינוּ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. גַּלֵּה כְבוֹד מַלְכוּתְךָ וּמְלֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל־חַי. וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ. וַהֲבִיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְצִיּוֹן עִירֶךָ בְּרִנָּה. וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן. וּמוּסַף יוֹם **חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה**. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמָה שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְתוֹרָתְךָ. עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

יום הערבה - הושענא רבה (כ"א תשרי):

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנַיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:

מקורות ומקבילות

סוכות, עמ' 143, כתב שזהו מנהג לרפת ופרווגלא; הרש"ר ומדק"ל, עמ' תלז. **וביום השביעי פריס שנעה.** במ' כט, לב.

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר׃ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר׃ וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל׃ וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ׃ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ׃ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר׃ וּשְׁנֵי תְמִידִין כְּהִלְכָתָן׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ׃ טוֹב וּמֵיטִיב הִדָּרֵשׁ לָנוּ׃ שׁוּבָה עָלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ׃ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה׃ וְכוֹנֵן בֵּית מִקְדָּשְׁךָ עַל־מְכוֹנוֹ׃ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ׃ וְהָשֵׁב שְׁכִינָה לְתוֹכוֹ׃ וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם׃ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָה וּלְזִמְרָה׃ וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ׃ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ׃ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם׃ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְרָצִיתָ לְבָרְכֵנוּ׃ כֵּן תְּבָרְכֵנוּ סֶלָה׃ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ׃ שַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְתֵרָצֶה לְפָנֶיךָ אֶת־תְּפִלַּת עֲמוּסֶיךָ׃ כִּתְמִידֵי יוֹם וּכְקָרְבַּן מוּסָף׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה׃ וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ׃ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן׃ וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל

עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים אֲנַחְנוּ לָךְ. שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ. הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ:

בחזרה כשהחזן אומר 'מודים' חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים 'מודים דרבנן':

מודים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם. עַל שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ. (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה. וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הכהנים נושאים כפיהם בחזרה. ואם אין כהן, החזן אומר 'או"א', והציבור עונה אחרי כל פסוק "כן יהי רצון":

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ. כָּאָמוּר. יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם· טוֹבָה וּבְרָכָה· (חַיִּים)· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים· עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ· כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· תּוֹרַת חַיִּים· אַהֲבָה וָחֶסֶד· צְדָקָה· בְּרָכָה· יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם· וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם· (אָמֵן):

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי· נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע· וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה· וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי· וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה· תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי· שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה· שַׁעֲרֵי חָכְמָה· שַׁעֲרֵי בִינָה· שַׁעֲרֵי דֵעָה· שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה· שַׁעֲרֵי חַיִּים· חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי· וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ· יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

סדר הושענות
של
יום הערבה

פרק

הושענות של יום הערבה

מוציאים ספר תורה או יותר, והקהל מקיפים את התיבה שעליה ס"ת שבע פעמים בזמן אמירת ההושענות עם הלולבים בידיהם.

הקפה ראשונה

אָרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי וַאֲסֹבְבָה אֶת־מִזְבַּחֲךָ יְהוָה: כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה· שָׁמַיִם תָּכִן אֱמוּנָתְךָ בָהֶם:

ה"נ והערות

סדר הושענות ליום הערבה. בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא, כתוב: 'יום ערבה לאחר תפלת המוסיפין יש ממשיכין את הארון באמצע בית הכנסת ויש מוציאין כל ספרי תורות ועושין כמין גורן עגולה באמצע בית הכנסת ומתחיל החזן ואומר הושענא והצבור עונין אחריו ומקיפין שבע פעמים זכר להקיף מזבח ואומר אלפא ביתא אחת בכל פעם ואח"כ מחזירין את הארון או ספרי התורה למקומן ומסיימין כל ההושענות כסדר הכתוב במחזורים וקדיש גמור'. **מוציאים ספר תורה או יותר.** ע"פ מש"כ הרב מ"ע הרטום בחוברת המנהג, שמוצאין ס"ת אחד כבשאר הימים וראינו מה שכתוב בספרי המנהג הקדומים, לכך כתבנו כפשרה 'ס"ת או יותר'. במח' רמ"ו ובולוניא: 'נהגו להוציא כל הספרי תורות'. וכן בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא, נאמר: 'מוציאין כל ספרי תורות' וכו', ובסת"ר סי' פז: 'יום ערבה לאחר תפלת מוסף מוציאין כל ספרי התורות מן הארון' וכך גם כתב בכ"י כ"ה, דף 122ב. אמנם בפסקי ריא"ז עמ"ס סוכה, פ"ד ה"א, אות ב, כתב: 'יש מקומות שנוהגין להקיף בספרי תורות' ולא כתב שיש להוציא את כולם. במח' שד"ל כתב שמנהג כנסת ההיכל של רומה שמוציאים שבעה ספרי תורה, אבל במנהג הרגיל כתב: 'מוציאין ס"ת'. **תיבה שעליה ס"ת.** בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא, כתב 'ומנהג להדליק כל הנרות שבבית הכנסת לכבוד התורה, על שם (משל' ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור', וכ"כ בסת"ר סי' פז ובכ"י כ"ה, דף 122ב. **עם הלולבים בידיהם.** בבבלי סוכה, דף מג ע"ב, מובאת מחלוקת אמוראים האם יש להקיף בלולב או בערבה. וכתב בשבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט, ש'אם אין לולב אין היקף'. בכ"י כ"ה, דף 122ב, כתב שמקיפים הקהל עם ערבה בידיהם וכן במח' רומניא, דף תח ע"א, ואומר את ההושענות עם ערבה, וכן משמע מלשון פסקי ריא"ז, עמ"ס סוכה, פ"ד ה"א, אות ב. **הקפה ראשונה.** בכ"י כ"ה והמח' הקדומים אין מספור ההקפות וכאן כמח' שד"ל. **אמירת פסוקים לפני ההקפות.** הפסוקים שלפני כל הקפה

מקורות ומקבילות

הושענות ליום ערבה. סרע"ג ח"ב, סי' קמ; סדו' רס"ג עמ' רלח ועמ' רלט; שבה"ל, חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פז; סה"ת סי' מד. רלו מדת"ה מז' יח, סי' ה, 'וכיון שהגיע יום הושענא רבה' וכו'; ויק"ר פר' לז, סי' ב; מח' רומניא, דף תח ע"ב. **מוליכים ס"ת.** רלו מד' שו"ע (בונה), מז' יח, ה; ילקו"ש תה', סוף רמז תשג; ספ"ר הל' סוכה סי' רכא; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שעא; סת"ר סי' פו וסי' פז; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"א, אות ב; כ"י כ"ה, דף 3122ב. **והקהל מקיפים וכו' ז' פעמים.** ע"פ ירוש' סוכה פ"ד, סוף ה"ג; מדת"ה מז' יח, סי' ה; ילקו"ש תה', רמז תשג; סדו' רס"ג עמ' רלח; ס' המנהיג, הל' סוכה, עמ' תב ועמ' תו; שבה"ל, חג הסוכות, סי' שסט וסי' שעא; סת"ר סי' פז; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"א, אות ב; כ"י כ"ה, דף 3122ב; מח' רומניא, דף תד ע"ב ודף תח ע"א. **מרחץ נקיון כפי וכו'.** תה' כו, ו; מדת"ה מז' יח, סי' ה. **ואסובבה את מזבחך ה'.** ויק"ר פר' ל, סי' ה; פדר"ך פי' כז, סי' ה. **כי אמרתי עולם חסד וכו'.** תה' פע, ג.

הושענא

לְמַעֲנֶךָ	אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	אֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	אֱלֹהִים חַיִּים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	צוּר עוֹלָמִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	אֱלֹהֵי עֶלְיוֹנִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	אֱלֹהֵי תַחְתּוֹנִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	מוֹשֵׁל בְּכָל־יְצוּרִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	רוֹפֵא חוֹלִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃
לְמַעֲנֶךָ	מַתִּיר אֲסוּרִים׃	הוֹשִׁיעָנָא׃

מקורות ומקבילות

הושענא. סדו׳ רס״ג עמ׳ רלח. **למענך וכו׳ הושענא.** ע״פ יפע׳ מת, יח; יחז׳ לו, כב; דני׳ ט, יט; אה״מ, יהודית, עמ׳ 206, ׳אנא ה׳ עשה למענך׳. **אלהי האלהים.** דב׳ י, יז; תה׳ קלו, ב; ספי״ו ח, כ. **אדני האדנים.** דב׳ י, יז; תה׳ קלו, ג. **אלהים חיים.** דב׳ ה, כב; ש״א יז, כו; ירמ׳ י, י; ספי״ו כא, ד. **צור עולמים.** יפע׳ כו, ד; בבלי מנחות, דף כט ע״ב; שמו״ר פר׳ טו, סי׳ כב. **אלהי עליונים.** ע״פ בר׳ יד, יח; תה׳ מז, ג. **אלהי תחתונים.** ע״פ בר׳ כד, ג ורד״ק; ירוש׳ תגיגה, פ״ב, ה״א, ׳משבנה את התחתונים׳ וכו׳; מדת״נ פר׳ בחקותי, סי׳ ה. **מלך מלכי המלכים.** לשון חז״ל בהרבה מקומות, כמו: משנ׳ אבות פ״ג, מ״א; תוספתא סנהדרין פ״ח, ה״ה; ירוש׳ סנהדרין פ״ד, ה״ח; בבלי ברכות, דף כח ע״ב; מדת״נ פר׳ לך לך, סי׳ ג. **מושל בכל יצורים.** ע״פ תה׳ כב, כח־ט; קג, יט; דה״א כט, יב; סח״ש יג, ה. **מחיה המתים.** ע״פ דב׳ לב, לט; ש״א ב, ו; יפע׳ כו, יט; יחז׳ לז, יג; דני׳ יב, ב; לוו״ה, יהודה, כה, ה; ירוש׳ ברכות פ״ד, ה״ב; בבלי דף נח ע״ב; ב״ר פר׳ עז, סי׳ א. **רופא חולים.** ע״פ דב׳ לב, לט; ירמ׳ ל, יז; ספ״ע ח, א; סח״ש עז, יב־יג. **מתיר אסורים.** תה׳ קמו, ז; ספרי, דב׳ פר׳ וזאת הברכה, פ׳ שמג; מדת״ה מז׳ קמו, סי׳ ד.

ח״נ והערות

אינם מופיעים בכ״י כ״ה, מח׳ רמ״ו, בולוניא, אשכנז ורומניא וכאן הועתקו ממח׳ שד״ל, כנראה הוכנסו בהשפעת המנהג הספרדי. **הושענא למענך אלהי האלהים.** כ״י כ״ה, דף 122ב. הושענא זו איננה במנהג אחר. וכתב שד״ל, במבוא למכב״ר, עמ׳ לח, ״והיא יחידה במה שאיננה על סדר א״ב, וגם במה שהיא בחרוז, כי כל שיטה מסיימת באותיות ״ים״, ולפניהם חיריק, אבל החרוז הוא שלא כמנהג ונגד המשל הקדמון לא תחרוז בשור ובחמור. ונראה שהיא קדמונית מאד״. **אֱלֹהֵי תחתונים.** בכ״י כ״ה: ׳מושל תחתונים׳.

לְמַעֲנָךְ זֹקֵף כְּפוּפִים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ עוֹנֶה מִמַּעֲמַקִּים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ מַשְׂפִּיל גֵּאִים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ מְרוֹמֵם שְׁפָלִים· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעֲנָךְ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים· הוֹשַׁעְנָא:

הַקִּפָּה שֵׁנִיָּה

לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה· תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ:

הוֹשַׁעְנָא

לְמַעַן אֲמִתָּךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן בְּרִיתָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן גָּדְלָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן דָּתָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן הוֹדָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן וַעוּדָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן זִכְרָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן חַסְדָּךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן טוּבָךְ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַן יִחוּדָךְ· הוֹשַׁעְנָא:

ה"נ והערות

משפט לָעֲשׁוּקִים. כ"ה בכארצ"ו. בנוב"ר ובמקראות גדולות ויניציאה: 'משפט לַעֲשׁוּקִים'. **לְמַעֲנָךְ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים.** בכ"י כ"ה מופיע לאחר 'למענך מרומם שפלים'. **הושענא למען אמיתך.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 122ב. ראו סדו' רס"ג עמ' רלח. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 170–171. ובמח' רומניא, דף תח ע"ב. **אֲמִתָּךְ.** במח' נירנברג: 'אֲמִיתָךְ'. **הוֹשַׁעְנָא למען בריתך הושענא.** במח' רומניא 'הוֹשַׁעְנָא' בא פעם אחת רק לאחר שני אותיות וכן בכל הפיוט. **וַעוּדָךְ.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא ורומניא. באשכנז ומח' שד"ל: 'זְעוּדָךְ'. **למען חַסְדָּךְ.** במח' רומניא: 'למען חֲסָדֶיךָ'.

ע"פ דב' ט, כו; דה"ב ו, לב. **דתך.** ע"פ דני' ו, ו; עזר' ז, יד. **זכרך.** ע"פ יהו' ז, ט; יסע' כו, ח; תה' ו, ה־ו. **חסדך.** ע"פ במ' יד, יט; תה' ה, ח; יג, ו; לג, כב; נחמ' יג, כב. **טובך.** ע"פ תה' כה, ז; נחמ' ט, כה; סה"ש יב, כב. **יחודך.** רלו מדה"ה מז' ט, סי' יח.

מקורות ומקבילות

זוקף כפופים. תה' קמו, ח; ירוש' ברכות פ"ח, ה"ה [דף י ע"ב]; ב"ר פר' עח, סי' ב. **עושה משפט לעשוקים.** ע"פ ירמ' ג, לג; תה' קג, ו; קמו, ז; ויק"ר פר' כב, סי' י. **עונה ממעמקים.** ע"פ תה' קל, א; ירוש' ברכות פ"ב, ה"ג; בבלי ברכות, דף י ע"ב; קה"ר פר' ד, סי' יז; מד' שו"ט (בובר), מז' קל, א. **משפיל גאים.** פהר"ב פ' כז, סי' א; אסת"ר, פר' ח, סי' ז; פסז"ו שמ', פר' בשלח, פט"ו, סי' א. **שוכן שחקים.** ע"פ דב' לג, כו; יסע' לג, ה; איו' ה, ג; סמק"ב ג, מ. **מרומם שפלים.** ע"פ יסע' מ, טו; איו' ה, יא; מש' כט, כג. **תומך תמימים.** ע"פ תה' לז, יח. הסוו שה"ר פר' ב, סי' יד, 'אלי הס תמימים כיומים'; מדת"ה מז' קיט, סי' ה. **לך זרוע עם גבורה וכו'.** תה' פט, יד. **הושענא.** סדו' רס"ג עמ' רלח; סת"ר סי' פו. **אֲמִתָּךְ.** ע"פ תה' מ, יא; קלח, ב. **בריתך.** ע"פ שמ' כד, ח; ויק' כו, מד; דב' ז, ט; ירמ' יד, כא. **גדלך.** **הודך.** ע"פ תה' ח, ב; ספ"ב ה, ה. **ועודך.** ע"פ שמ' כה, כב. **זכרך.** ע"פ יהו' ז, ט; יסע' כו, ח; תה' ו, ה־ו. **חסדך.** ע"פ במ' יד, יט; תה' ה, ח; יג, ו; לג, כב; נחמ' יג, כב. **טובך.** ע"פ תה' כה, ז; נחמ' ט, כה; סה"ש יב, כב. **יחודך.** רלו מדה"ה מז' ט, סי' יח.

לְמַעַן כְּבוֹדֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן פְּאֵרֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
לְמַעַן לְמוּדֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן צִדְקָתֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
לְמַעַן מַלְכוּתֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
לְמַעַן נִצְחֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן רַחֲמֶיךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
לְמַעַן סוֹדֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן שְׁכִינָתֶךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
לְמַעַן עֻזֶּךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ לְמַעַן תִּפְאַרְתֶּךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃

הַקָּפָה שְׁלִישִׁית

תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם׃
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

הוֹשַׁעְנָא

אֶבֶן שְׁתִיָּה׃ הוֹשַׁעְנָא׃ הַר הַמּוֹרִיָּה׃ הוֹשַׁעְנָא׃
בֵּית הַבְּחִירָה׃ הוֹשַׁעְנָא׃ וְהַר יֵרָאֶה׃ הוֹשַׁעְנָא׃
גֹּרֶן אָרְנָן׃ הוֹשַׁעְנָא׃ זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
דְּבִיר הַמְּצֻנָּע׃ הוֹשַׁעְנָא׃ חָנָה דָוִד׃ הוֹשַׁעְנָא׃

מקורות ומקבילות

כבודך. ע"פ יפע' מח, יא; ירמ' יד, כא; תה' עט, ט. **למודך.** ע"פ תה' קיט, יא; קיט, עא. **מלכותך.** ע"פ תה' קמה, יא. **נצחך.** ע"פ דה"א כט, יא; עזר' ג, ה; משנ' סוטה פ"ח, מ"א. **סודך.** ע"פ ירמ' כג, יח; יחז' יג, ט; עמו' ג, ז; תה' כה, יד. **עוזך.** ע"פ ויק' כו, יט ורש"י; יפע' נב, א; יחז' כד, כא. **פארך.** ע"פ יפע' נה, ה; ס, ט. **לדקתך.** ע"פ יפע' מב, כא; מיכ' ו, ה. **קדושתך.** ע"פ מדת"ה מז' כב, סי' יח. **רחמיך.** ע"פ מדת"נ (וורשא), פר' לך לך, סי' ה, 'עשה למען רחמיך' וכו'. **שכינתך.** ירוש' תענית, פ"א, ה"א ובבלי מגילה, דף כט ע"א, ע"פ יפע' מג, יד. **תפארתך.** ע"פ יפע' סג, טו; דה"א כט, יג. **תתן אמת ליעקב.** מיכ' ז, כ. **הושענא אבן שתיה.** ראו סת"ר סי' פו. **אבן שתיה.** לשון חז"ל בהרבה מקומות, כמו: משנ' יומא פ"ה, מ"ב; ירוש' יומא פ"ה, ה"ג; במדב"ר פר' יב, סי' ד; מדת"נ פר' אחרי מות, סי' ד. **בית הבחירה.** ע"פ דב' יב, יג, ה; ספרי דב' פ"ו ד"ה והלבנון; מדת"נ פר' כי תצא, סי' יח; ירוש' פסחים פ"ט, ה"א; בבלי סנהדרין, דף כ ע"ב. **גורן ארנן.** ע"פ ש"ב כד, יח; דה"א כא, טו. **דביר המוצנע.** ע"פ פדר"ר, פר' א, ויהי ביום כלות, סי' ב, 'אין כבודן של בני שפהא מדבר עמהם בפרהסיא'. **הר המוריה.** ע"פ בר' כב, ב; דה"ב ג, א. **והר יראה.** ע"פ בר' כב, יד; בבלי ברכות, דף סב ע"ב. **זבול תפארתך.** ע"פ מ"א ח, יג. **חנה דוד.** יפע' כט, א; איכ"ר פתיח' סי' כו.

ח"נ והערות

למען צִדְקָתֶךָ. במח' רומניא: 'למען צִדְקוֹתֶיךָ'. **למען רחמיך.** במח' נירנברג: 'למען רחמיך הָרַבִּים'. **למען שְׁכִינָתֶךָ.** במח' רומניא: 'למען שְׁבָחֶךָ'. **למען תִּפְאַרְתֶּךָ.** בגולד': 'למען תְּהִלָּתֶךָ'. **הושענא אבן שתיה.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. בכ"י כ"ה, דף 123א, הושענא זו נמצאת לאחר 'אדון המושיע'. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 171–172. ובמח' רומניא, דף תט ע"ב. **גרן אָרְנָן.** במח' רמ"ו: 'גרן אֲרֵנָן' וצ"ע. במח' רומניא ונ"א בגולד': 'גרן אֲרַוְנָה'. **זבול תִּפְאַרְתֶּךָ.** כ"ה במח' בולוניא, נירנברג, רומניא ושד"ל. במח' רמ"ו וגולד': 'זבול תִּפְאַרְתֶּךָ'.

טוֹב הַלְּבָנוֹן· הוֹשַׁעְנָא: | סֻכַּת שָׁלֵם· הוֹשַׁעְנָא:
יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ· | עֲלִית שְׁבָטִים· הוֹשַׁעְנָא:
הוֹשַׁעְנָא: | פִּנַּת יִקְרַת· הוֹשַׁעְנָא:
כְּלִילַת הַיֹּפִי· הוֹשַׁעְנָא: | צִיּוֹן הַמְּצֻיֶּנֶת· הוֹשַׁעְנָא:
לִינַת הַצֶּדֶק· הוֹשַׁעְנָא: | קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים· הוֹשַׁעְנָא:
מָכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ· הוֹשַׁעְנָא: | רָצוּף אַהֲבָה· הוֹשַׁעְנָא:
נְוֵה שַׁאֲנָן· הוֹשַׁעְנָא: | שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ· הוֹשַׁעְנָא:
תֵּל תַּלְפִּיוֹת· הוֹשַׁעְנָא:

הקפה רביעית

תְּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים· שֹׂבַע שְׂמָחוֹת
אֶת־פָּנֶיךָ· נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

הוֹשַׁעְנָא

אֲדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא: | בִּלְתֶּךָ אֵין מוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:

ח"נ והערות

טוֹב הַלְּבָנוֹן. כ"ה במח' רמ"ו, אשכנז, רומניא וכ"ה בפסוק שלפנינו, דב' ג, כה. בכ"י, מח' בולוניא ושד"ל: 'טוּב הלבנון'. **מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ.** תיבות אלו אינן במח' רומניא. **כְּלִילַת הַיֹּפִי.** באשכנז ומח' רומניא: 'כלילת יֹפִי'. **מָכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ.** כן הוא במח' רמ"ו ורומניא. בכ"י כ"ה: 'מכון שבתך'. במח' בולוניא, שד"ל וגולד': 'מכון לְשִׁבְתְּךָ'. **נְוֵה שַׁאֲנָן.** באשכנז ומח' רומניא: 'נָוֶה שאנן'. בכ"י: 'נַאוֶה שאנן'. **הוֹשַׁעְנָא אֲדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 123א. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 176–177. ובמח' רומניא, דף תט ע"א. **אֲדוֹן.** כ"ה בנוב"ר ומח' נירנברג. במח' רומניא וגולד': 'אָדוֹן'. **בִּלְתֶּךָ אֵין מוֹשִׁיעַ.** במח' נירנברג: 'בלתך אין לְהוֹשִׁיעַ'. בגולד: 'בִּלְתֶּךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ'.

מקורות ומקבילות

טוב הלבנון. ע"פ דב' ג, כה; מק"ט, אד"נ נוסח ב, פר' כה, 'למה נקרא שמו לבנון?' וכו'. **יפה נוף משוש וכו'.** תה' מח, ג. **משוש כל הארץ.** ע"פ איכ' ב, טו; מתע"ד פר' א, פ"ז; שמו"ר פר' לו, סי' א; מדת"נ פר' ויגש, סי' יא. **כלילת היופי.** ע"פ יחז' עז, יד; איכ' ב, טו; שמו"ר פר' לו, סי' א. **לינת הצדק.** ע"פ ישע' א, כא; מדת"נ (וורשא), פר' פינחס, סוף סי' יג; במדב"ר פכ"א, סי' כא. **מכון לשבתך.** ע"פ שמ' טו, יז; מ"א ח, יג; בנ"ס לו, יא. **נוה שאנן.** ע"פ ישע' לג, כ; שמו"ר פר' כה, סוף סי' ח. **סוכת שלם.** ע"פ תה' עו, ג. **עלית שבטיס.** ע"פ תה' קכב, ד; בבלי סוכה, דף מט ע"ב, ע"פ שה"ש ז, ב. **פינת יקרת.** ישע' כח, טז. ראו ר"ח שמ' יד, לא. **ליון המצוינת.** ע"פ בבלי ברכות, דף ח ע"א; מד' שו"ט מז' כ, סי' ה. **קודש הקדשיס.** ע"פ דני' ט, כד; ספי"ו ח, יט. **רצוף אהבה.** שה"ש ג, י; במדב"ר פר' יב, סי' ד; פדר"ך פי' א, סי' ב, ד"ה מעלי הלבנון. **שכינת כבודך.** ע"פ תה' כו, ח; פסר"ב פי' לא, 'אמרו לו מלאכי השרת רבונו של עולם כבודך' וכו'. **תל תלפיות.** ע"פ שה"ש ד, ד; בבלי ברכות, דף ל ע"א; שה"ר פר' ד, סי' ו; ילקו"ש מ"א, רמז קפד, ד"ה הוא ההיכל. **תודיעני אורח חיים.** תה' עז, יא. ראו מדת"ה מז' יח, סי' ה. **אדון המושיע.** ראו סת"ר סי' פו. ע"פ ש"א י, יט; יד, לט; ישע' מג, ג; תה' סח, כא. **בלתך אין מושיע.** ע"פ ישע' מג, יא; מה, כא; הוש' יג, ד.

גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
דַּלְתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
הָאֵל הַמוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
זוֹעֲקֵיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
חָפְתָּךְ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
טְלָאֶיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
יָבוֹל מְלָהַפְשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
כָּל־שִׂיחַ תַּדְשֵׁא וְתוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
לְגֵיא בַל תַּפְשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
מְגָדִים תַּמְתִּיק וְרוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
נְשִׂיאִים מִלְּהַפְשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
שְׁעִירִים לְהַסִּיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
עֲנָנִים מִלְּהַרְשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
צְמֵאֶיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
קוֹרְאֶיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
רַב לְהוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
שׁוֹחֲרֶיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:
תְּמִימֶיךָ תוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:

הַקָּפָה חֲמִישִׁית

יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ·
אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם:

מקורות ומקבילות

גואל ומושיע. ע"פ ישע' מט, כו; ס, טז; ספי"ה ט, יא. **דלתי ולי יהושיע.** תה' קטז, ו; בבלי פסחים, דף קיח ע"ב; מדת"ה מז' עא, סי' ב. **האל המושיע.** ע"פ ישע' מה, כא; תה' סח, כא; קו, כא. **ומציל ומושיע.** ע"פ דני' ו, כח. **זועקיך תושיע.** ע"פ שמ' ב, כג-כה; ס"א ז, ח-ט; תה' קז, יט. **חופתך** - ירושל'. ע"פ ירמ' ב, ב ורש"י. **טלאיך תושיע.** ע"פ ישע' מ, יא. **יבול מלהפשיע.** ע"פ יחז' מז, יב. **כל שיח תדשא.** ע"פ בר' ב, ה. **מגדים.** סה"ש ד, יג. רא"ו בבלי יומא, דף לט ע"ב, 'בו כל מיני מגדים' וכו'; ויק"ר (מרגליות), פר' כט, סי' ח. **נשיאים.** ע"פ ירמ' י, יג; תה' קלה, ז. **מלהפשיע.** ע"פ בנ"ס מג, טו. **שעיריס להסיע.** ע"פ יחז' לז, ט; מש' טז, ב. **פותח יד ומשביע.** ע"פ תה' קמה, טז; ב"ר פר' כ, סי' ט; מדת"ה מז' פט, סי' ב. **צמאיך תושיע.** ע"פ ישע' מא, יז; עמו' ח, יא; תה' מב, ג. **קוראיך תושיע.** ע"פ ישע' סה, כד; תה' קמה, יח; בנ"ס ב, י; מדת"ה מז' סא, סי' א. **רב להושיע.** ע"פ ישע' סג, א; בנ"ס נא, ג; סמק"א ג, יח. **שוחריך.** ע"פ ישע' כו, ט; תה' סג, ב; דב"ר (ליברמן), פר' נצבים, סי' א. **שוחריך תושיע.** ע"פ מש' ח, יז. **תמימיך.** ע"פ תה' קיט, א; מש' ב, כא; כח, י. **ה' לדמיו וכו'.** תה' ח, ב.

ה"נ והערות

גואל ומושיע. במח' נירנברג ונוסח עיקרי בגולד': 'גבור ורב להושיע'. נ"א בגולד': 'גבור ומושיע'. **זועקיך תושיע.** בכ"י כ"ה, מח' נירנברג ורומניא: 'זועקיך הושיע'. **חפתך תושיע.** במח' נירנברג: 'חוסיך תושיע'. בגולד': 'חוכיך הושיע'. **טלאיך תושיע.** בכ"י כ"ה: 'טלאיך הושיע'. באשכנז: 'טלאיך תשביע'. **יבול מלהפשיע.** באשכנז: 'יבול להשפיע'. במח' רומניא: 'יבול מלהשפיע'. **בל תפשיע.** בגולד': 'בל תרשיע'. **נשיאים מלהפשיע.** בכ"י כ"ה: 'נשיאים להפשיע'. במח' נירנברג: 'נשיאים מלהמניע'. בגולד': 'נשיאים להסיע'. במח' רומניא: 'נשיאים להשפיע'. **שעירים להסיע.** בגולד': 'שעירים להניע'. **עננים מלהרשיע.** בגולד': 'עננים מלהמניע'. **צמאיך תושיע.** בכ"י כ"ה: 'צמאיך הושיע'. באשכנז: 'צמאיך תשביע'. **קוראיך תושיע.** במח' רומניא: 'קוראיך הושיע'. **רב להושיע.** במח' נירנברג: 'רחומיך הושיע'. **שוחריך תושיע.** במח' נירנברג: 'שוחריך מושיע'. בכ"י כ"ה וגולד': 'שוחריך הושיע'.

הוֹשַׁעְנָא

אוֹמְרִים לְאַדְּרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | לְמוּדִים לְלַבְּבָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
בָּאִים לְבָרְכָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | מְהִירִים לְמָלְכָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
גָּשִׁים לְגַדְּלָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | נוֹעֲמִים לְנַצְּחָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
דָּצִים לְדָרְשָׁךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | סוֹמְכִים לְסַלְסְלָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
הוֹגִים לְהַדְּרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | עוֹנִים לְעַטְּרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
וּמוֹדִים לְוַעוּדָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | פּוֹנִים לְפָאֲרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
זוֹעֲקִים לְזַמְּרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | צוֹעֲקִים לְצַלְּצָלָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
חוֹנִים לְחַסְּנָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | קוֹרְאִים לְקַדְּשָׁךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
טוֹעֲמִים לְטַכְּסָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | רוֹגְשִׁים לְרוֹמְמָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
יוֹעֲצִים לְיַקְּרָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | שׁוֹאֲגִים לְשַׁבְּחָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃
כּוֹרְעִים לְכַבְּדָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃ | תּוֹמְכִים לְתַקְּפָךְ׃ הוֹשַׁעְנָא׃

ח"נ והערות

במח' רומניא: 'שׁוֹחֵר טוֹב וּמוֹשִׁיעַ'. **תָּמִיד תּוֹשִׁיעַ.** במח' רומניא: 'תְּדַבֵּר וְתוֹשִׁיעַ'. **תושיע הוֹשַׁעְנָא.** באשכנז: 'תושיע \ הוֹשַׁע נָא'. **הושענא אומרים לאדרך.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב כפולה ואיננה במנהג אחר. כ"י כ"ה, דף 123א. **הוֹגִים להדרך.** במח' בולוניא: 'חוֹגִים להדרך'. **ומודים לְוַעוּדָךְ.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. בכ"י: 'ומודים לְוַעֲדָךְ'. במח' שד"ל: 'ומודים לְוַעוּדָךְ'. **חונים לְחַסְּנָךְ.** במח' בולוניא: 'חונים לְחַפְּנָךְ', וזו טעות דפוס. **טוֹעֲמִים לטכסך.** בכ"י כ"ה: 'טוֹעֲנִים לטכסך', ע"פ במדב"ר פר' ב, סי' ח, '...טכסים מיעקב אביהם כמו שטענו אותו' וכו'. **סוֹמְכִים לסלסלך.** כן הוא בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו ופי' קד"א. בכ"י: 'סְמוּכִים לסלסלך'. במח' בולוניא ושד"ל: 'סוֹבְבִים לסלסלך'. **תומכים לְתַקְּפָךְ.** במח' רס"ד-רס"ה: 'תומכים לְתָקְפָךְ' וכן נראה מכ"י כ"ה.

מקורות ומקבילות

אומריס לאדרך. רא"ו סת"ר סי' פו, עיין ערבה להוספעת. **לאדרך.** ע"פ ס"א ד, ה; יפע' לג, כא; תה' עו, ה. **באיס לברכך.** ע"פ סוף ה, ב; תה' ק, ד. **גשיס לגדלך.** ע"פ דב' לב, ג; מלא' א, יא. **דליס** - סמחיס. ע"פ איו' מא, יד ורס"י; מחמ"כ אות ד, ד"ה דן. **לדרשך.** ע"פ שמ' יח, טו; יפע' מה, ו; תה' כד, ו. **הוגיס.** ע"פ יפע' לח, יד; תה' סג, ז. **להדרך.** ע"פ יפע' סג, א; דה"ב כ, כא; תה' לו, רע. **ומודיס.** ע"פ דה"א כט, יג. **לועדך.** ע"פ שמ' כה, כב. **זועקיס לזמרך.** ע"פ תה' ל, יא-יג. **טועמיס.** ע"פ תה' לד, ט. **יועציס ליקרך.** הסוו אה"מ, חופת אליהו, עמ' 163, '...שיעץ ישראל עלה טובה והקריבן לפני אביהם שבשמים'. **כורעיס לכבדך.** ע"פ דה"ב כט, כט; תה' לה, ו. **למודיס ללבבך.** ע"פ דב' ד, לט. **מהיריס למלכך.** ע"פ בבלי שבת, דף פח ע"א, 'דקדמיתו פומייכו לאודנייכו'. **נועמיס לנצחך.** ע"פ תה' עז, ו; עז, יא. **לסלסלך.** ע"פ מש' ד, ח. **עוניס לעטרך.** ע"פ איו' לא, לו; ספ"ב ה, ד. **פוניס לפארך.** ע"פ עזר' ז, כז; בנ"ס ג, כ; משנ' פסחים פ"י, מ"ה. **זועקיס לצלצלך.** ע"פ ס"ב ו, ה; תה' קנ, ה; משנ' תמיד פ"ג, מ"ח, 'מיריחו היו שומעין קול הצלצל'. **קוראיס לקדשך.** ע"פ שמו"ר פר' טו, סי' כד, 'והן מקדשין אותי'. **רוגשיס.** ע"פ תה' נה, טו; בבלי יומא, דף כד ע"ב. **לרוממך.** ע"פ יפע' כה, א; תה' ל, ב; קיח, כח. **לשבחך.** ע"פ בנ"ס יח, כא; ב"ר פר' מח, סי' ז, 'על כל שבח ושבח שישראל משבחין' וכו'.

הַקַּפָּה שִׁשִּׁית

צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:

הוֹשַׁעְנָא

אָדָם וּבְהֵמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
בֹּשֶׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
גִּיד וְעֶצֶם וְקוֹמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
דְּמוּת וְצֶלֶם וְרִקְמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
הוֹד לַהֶבֶל דָּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
וְנִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה׃
הוֹשַׁעְנָא:
זִיו וְתֹאַר וְקוֹמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
חִדּוּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
טִיעַת עֲצֵי נָשָׁמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
יְקָבִים וְקָמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
כְּרָמִים וְשִׁקְמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
לְתֵבֵל הַמְּסֻיָּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
מִטְּרוֹת־עֹז לְסַמְּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
נְשִׁיָּה לְקַיְּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
שִׂיחִים לְקוֹמְמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
עֲדָנִים לְעַצְּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
צְמָחִים לְגָשְׁמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
קָרִים לְזָרְמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
רְבִיבִים לְשַׁלְּמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
שְׁתִיָּה לְרוֹמְמָה׃ הוֹשַׁעְנָא:
תְּלוּיָה עַל־בְּלִימָה׃
הוֹשַׁעְנָא:

מקורות ומקבילות

צדיק ה׳ בכל דרכיו וכו׳. תה׳ קמה, יח. **הושענא אדם ובהמה.** רמו סת״ר סי׳ פו. **אדם ובהמה הושענא.** ע״פ יחז׳ לו, יא; זכ׳ ב, ח; תה׳ לו, ז. **בשר ורוח.** ע״פ יחז׳ לז, ו; איו׳ יב, י. **ורוח ונשמה.** ע״פ יסע׳ מב, ה. רמו ב״ר פר׳ יד, סי׳ ט. **גיד ועצם וקרמה.** ע״פ איו׳ י, יא; ב״ר (אלבק), פר׳ בראשית, פר׳ יד, ד״ה ויילך שתי ילירות, אבל לעתיד לבוא מתחיל בגידים ובעצמות׳ וכו׳. **דמות וצלם.** ע״פ בר׳ א, כו; בב״ס יח, ג; סח״ם ב, כג. **ורקמה.** ע״פ תה׳ קלט, טו. **הוד.** ע״פ תה׳ כא, ו. **ונמשל כבהמות דמה.** ע״פ תה׳ קמד, ד; קה״ר פר׳ ו, סי׳ יב. **ונמשל כבהמות נדמה.** ע״פ תה׳ מט, יג; בבלי שבת, דף קנא ע״ב, ׳עד שנדמה לו כבהמה׳. **זיו ותואר.** ע״פ בר׳ כט, יח; דני׳ ה, ו. **זיו ותואר וקומה.** ע״פ ב״ר פר׳ יב, סי׳ ו; במדב״ר פר׳ יג, סי׳ יב. **חדוש פני אדמה.** ע״פ תה׳ קד, לו; בב״ס מג, כג; פדר״א פר׳ לג. **טיעת עצי נשמות.** ע״פ יחז׳ לו, לו. **יקבים.** ע״פ יואל׳ ב, כד. **וקמה.** ע״פ שמ׳ כב, ה. **כרמים.** ע״פ דב׳ ו, יא; יסע׳ סה, כא; ירמ׳ לב, טו. **ושקמה.** ע״פ יסע׳ ט, ט. **לתבל המסויימה.**

ה״נ והערות

הושענא אדם ובהמה. הושענא מיוסדת ע״ס א״ב. כ״י כ״ה, דף 123ב. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 174. ובמח׳ רומניא, דף תט ע״א. **ועצם וקומה.** במח׳ נירנברג: ׳ועצם וְקַרְמָה׳. בגולד: ׳ועצם וְקַרְמָה׳. **דמות וְצֶלֶם.** במח׳ רומניא: ׳דמות צֶלֶם׳. **הוד לַהֶבֶל.** כן הוא בכ״י כ״ה, מח׳ שד״ל ואשכנז. במח׳ רמ״ו ובולוניא ללא תיבת ׳הוד׳. במח׳ רס״ד־רס״ה מנוקד: ׳לְהֶבֶל׳. במח׳ רומניא: ׳הוד הֶבֶל׳. **לתבל הַמְּסֻיָּמָה.** במח׳ רמ״ו: ׳לתבל הַמְּצֻיָּמָה׳! **עז לְסַמְּמָה.** כ״ה במח׳ רמ״ו ואשכנז. בכ״י כ״ה: ׳עז לסמכה׳. במח׳ בולוניא ושד״ל: ׳עז לְסַמְּמָה׳. במח׳ רומניא: ׳עז שָׁמָמָה׳. **עדנים לְעַצְּמָה.** במח׳ נירנברג: ׳עדנים לְהַעֲצִימָה׳. בגולד: ׳עדנים לְעָצְמָה׳. **פרחים לְהַעֲצִימָה.** במח׳ נירנברג: ׳פרחים לְעָצְמָה׳. **בְּלִימָה**

הקפה שביעית

לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ· לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ· בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר· שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: עד כאן.

הוֹשַׁעְנָא

אֵל לְמוֹשָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: הוֹגֵי שַׁעֲשׁוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
בְּאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: וְחִידוֹתָם מְשַׁעְשָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
גָּשִׁים בְּשַׁוְעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: זוֹעֲקֵיךָ לְהַשְׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
דּוֹפְקֵי עֶרֶךְ שַׁוְעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: חָכְמוֹת מְשׁוּעֲשָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:

ה"נ והערות

הוֹשַׁעְנָא. במח' בולוניא: 'בְּלִי מָה הושענא'. באשכנז: 'בלימה \ הוֹשַׁע נָא'. **הושענא אל למושעות.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 123ב. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 173. ובמח' רומניא, דף תח ע"ב. **עֶרֶךְ שַׁוְעוֹת.** באשכנז ומח' רומניא: 'עֶרֶך שוּעוֹת'. **וחידותם מְשַׁעְשָׁעוֹת.** במח' רמ"ו: 'וחידותם מְשַׁעֲשָׁעוֹת'. במח' נירנברג: 'וחידותם מִשְׁתַּעֲשָׁעוֹת'. **זוֹעֲקֵיךָ לְהַשְׁעוֹת.** במח' נירנברג: 'זוֹעֲקִים בְּשַׁוְעוֹת'. במח' רומניא: 'זוֹעֲקִים לְהִשָּׁעוֹת'. **חָכְמוֹת מְשׁוּעֲשָׁעוֹת.** בקד"א וגולד: 'חוֹכֵי יְשׁוּעוֹת'. במח' רומניא: 'חכמות שַׁעֲשׁוּעוֹת'. כ"י וולמאדונה 10 וכ"ה (ללא ניקוד): 'חכמות מְשַׁעְשָׁעוֹת'.

מקורות ומקבילות

ע"פ אִיוּ' כו, ז ורס"י; סח"ס יא, כב. **מטרות עוז.** ע"פ אִיוּ' לז, ו; בנ"ס מג, יט. **גשיה.** תה' לא, יג; פח, יג. **לקימה.** ע"פ ב"ר פר' מא, סי' ט, 'והס קיימיס'. **שיחיס.** בר' כא, טו. **עדניס.** ע"פ ס"ב א, כד. ראו רש"י, שמ' ט, לב. **לעלמה.** ע"פ ישע' מ, כט. **פרחיס.** ע"פ ישע' כז, ו; בבלי שבת, דף קמה סוף ע"ב. **להעלימה.** ע"פ תה' קה, כד; תי"ו ישע' מ, לא; מכ' קידושין, ד, יד. **למחיס לגשמה.** ע"פ ישע' נה, י; תה' סה, י־יא. **קריס לזרמה.** ע"פ ירמ' יח, יד; חבק' ג, י; תה' עז, יח. **רציניס.** ע"פ דב' לב, ב; מיכ' ה, ו; תה' סה, יב. **לְשַׁלְוָמָה.** ע"פ יואל' ב, כה. **שחיה לרוממה.** ע"פ מ"א יח, מא־מד. **תלויה על בלימה.** ע"פ אִיוּ' כו, ז. **לך ה' הגדולה וכו'.** דה"א כט, יא. **והיה ה' למלך וכו'.** זכ' יד, ט. **שמע ישראל וכו'.** דב' ו, ד. **בשכמל"ו.** תוספתא פסחים פ"ג, הי"ט; בבלי פסחים, דף נו ע"א. **ברוך שם כבוד.** ע"פ תה' עב, יט. **כבוד מלכותו לעולם ועד.** ע"פ תה' קמה, יא־יג. **אל למושעות.** ע"פ תה' סח, כא. ראו סת"ר סי' פו. **בארבע שבועות.** ראו שה"ר פר' ב, סי' ז; פסז"ו שה"ס, פ"ב, סי' ז. **גשיס.** ע"פ מ"א יח, לח; דה"ב כט, לא. **בשועות.** ע"פ שמ' ב, כג; ש"ב כב, ז; תה' לד, טז. **דופקי.** ע"פ ירמ' ברכות פ"א, ה"א, 'והרתיק על פתחו של מלך' וכו'; רש"י עמ"ס ברכות, דף ד ע"ב, ד"ה זה הסומך. **ערוך שועות.** ע"פ אִיוּ' לו, יט. **הוגי.** ע"פ יהו' א, ח; תה' לב, ד. **שעשועות.** ע"פ מש' ח, לו; ב"ר פר' א, סי' א. **וחידותם משעשעות.** ע"פ תה' יט, ט; מש' א, ו, ורש"י. **זועקיך.** ע"פ ישע' ל, יט; נחמ' ט, כח; מדה"ה מז' קטז, סי' א. **להשעות.** ע"פ בר' ד, ד. **חכמות.** ע"פ דב' ד, ו; מש' א, כ. **משועשעות.** ע"פ תה' קיט, לב; מש' ח, לו; ויק"ר (מרגליות), פר' יט, סי' א.

טְפוּלִים בָּךְ שְׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | עֵדוּת מַשְׁמִיעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
יוֹדְעֵי בִין שָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
כּוֹרְעֶיךָ בְשַׁוְעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | צַדִּיק צוּר מוֹשָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
לְהָבִין שְׁמוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | קִרְיַת תְּשׁוּאוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
מִפִּיךָ נִשְׁמָעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | רֶגֶשׁ תְּשׁוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
נְפָשׁוֹת צוּ שׁוֹמְעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:
סְפוּרוֹת מְשֻׁמָּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא: | תָּחִישׁ יְשׁוּעוֹת· הוֹשַׁעְנָא:

מה שלהלן אומרים בלי להקיף.

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֶזֹּן חִין תְּאֵבֵי יִשְׁעָךְ· בְּעַרְבֵי־נַחַל לְשַׁעְשָׁעֶךָ· וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

מקורות ומקבילות

יודעי בין שעות. ע"פ דה"ח יב, לג; בבלי שבת, דף עה ע"ח, ע"פ דב' ד, ו; תרגום רחשון לאסתר ח, יג. **כורעיך בשועות.** ע"פ מ"ח ח, נד; ילקו"ש תה', רמז תשכג, 'כריעת ברכיס בתפלה'. **להבין שמועות.** ע"פ מש' ח, ב; בבלי תגיגה, דף יד ע"ח, 'גבור זה בעל שמועות'. **מפיך נשמעות.** ע"פ שמ' כ, ח; שה"ש ח, ב; בר' רבתי עמ' 8, ע"פ מלא' ג, כב. **נפשות צו שומעות.** שמו"ר פר' כח, סי' ו, 'אלו הנשמות העתידות להברחות' וכו', ע"פ מלא' ח, ח ויש"ע מח, טז. **עדות משמיעות.** ע"פ יהו' כד, כב; ישע' מג, י; ויק"ר פר' ו, סי' ח; מדת"ה מז' קכג, סי' ב. **פועל ישועות.** תה' עד, יב; ב"ר פר' טו, סי' ג. **לדיק.** ע"פ שמ' ט, כז; ירמ' יב, ח; לפ' ג, ה; תה' קנז, ה. **צור מושעות.** ע"פ ישע' מג, ג; מה, כא; ירמ' יד, ח; בנ"ס ב, יא. **קרית תשואות.** ע"פ ישע' כב, ב; זכ' ד, ז. **רגש תשואות.** ע"פ ישע' כב, ב. **שלש שעות.** רא"ש שה"ר פר' ד, סוף סי' ח. **תחיש ישועות.** ע"פ ישע' ס, כב; מה, יח. **אנא הושיעה נא.** ע"פ תה' קיח, כה; כ"י כ"ה, דף 124ח; מסמ' סוכה פ"ד, מ"ה; ויק"ר פר' ל, סי' ה; מדת"ה, מז' יז, סי' ה. **אזון חין.** סת"ר סי' פו; כ"י כ"ה, דף 122ח. ע"פ תה' נה, ב; קל, ב; בנ"ס גח, יא. **תאבי ישעך.** ע"פ תה' קיט, קעד. **בערבי נחל.** ע"פ ויק' כג, מ. **לשעשעך.** ע"פ ישע' יח, ח.

ח"נ והערות

כּוֹרְעֶיךָ בְשַׁוְעוֹת. במח' נירנברג: 'כורעיך לְהַשְׁעוֹת'. בגולד': 'כורעיך בִּשְׁוָעוֹת'. במח' רומניא: 'כּוֹרְעֵי בשועות'. **נְפָשׁוֹת צוּ שׁוֹמְעוֹת.** במח' נירנברג ורומניא: 'נַפְשׁוֹת צו שומעות'. בגולד': 'עוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת' וללא תיבת 'שׁוֹמְעוֹת'. **סְפוּרוֹת מְשֻׁמָּעוֹת.** בכ"י המאה ט"ו, מח' רמ"ו, בולוניא וקד"א: 'סְפוֹרוֹת מַשְׁמִיעוֹת'. במח' נירנברג: 'סְפוֹרוֹת מַשְׁמָעוֹת'. בכ"י, מח' רומניא וגולד': 'סְפוּרוֹת מָשַׁמָּעוֹת'. במח' שד"ל: 'סְפוּרוֹת מַשְׁמָעוֹת'. **עֵדוּת משמיעות.** במח' רומניא: 'עֵדוֹת משמיעות'. **צוּר מוֹשָׁעוֹת.** באשכנז ומח' רומניא ללא תיבת 'צוּר'. נ"א באשכנז: 'נוֹשָׁעוֹת'. **קִרְיַת תְּשׁוּאוֹת.** במח' נירנברג: 'קָרֵב יְשׁוּעוֹת'. בגולד': 'קָרֵב תְּשׁוּעוֹת'. במח' רומניא ונ"א בגולד': 'קרית תְּשׁוּעוֹת'. **רגש תְּשׁוּעוֹת.** במח' בולוניא ואשכנז: 'רגש תְּשׁוּאוֹת'. **תחיש יְשׁוּעוֹת הוֹשַׁעְנָא.** כן הוא במח' רמ"ו ושד"ל. בכ"י כ"ה, מח' בולוניא ורומניא: 'תחיש לִתְשׁוּעוֹת \ הושענא'. באשכנז: 'תחיש לִתְשׁוּעוֹת \ הוֹשַׁע נָא'. **מה שלהלן אומרים בלי להקיף.** בכ"י כ"ה, דף 122ב, כתב 'ואחר שהקיפו שבע פעמים, מחזירין ספרי תורה לארון ומשלימין כל ההושענא', אמנם לפי מח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל מחזירים את ספרי התורה לאחר 'ערעם ונשאם עד העולם' הנמצא לקמן עמ' 417, לפני 'מזמור לדוד'. **אנא אזון חין.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 124א. וראה סדו' רס"ג עמ' רלח. נמצאת גם במנהג אשכנז. גולדשמידט, סוכות, עמ' 190–191. ובמח' רומניא, דף תט ע"ב. **תְּאֵבֵי ישעך.** במח' רומניא: 'תוֹאֲרֵי ישעך'.

אָנָּא גְּאֹל כַּנַּת נִטְעֶךָ׃ דּוֹמֶה בְּטַאֲטָאֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא הַבֵּט לִבְרִית טִבְעֶךָ׃ וּמֵחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ בְּהַטְבִּיעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא זְכֹר־לָנוּ אָב יִדְעֶךָ׃ חַסְדְּךָ לוֹ בְּהוֹדִיעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא טְהוֹרֵי לֵב בְּהַפְלִיאֶךָ׃ יִוָּדַע כִּי הוּא פִלְאֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא כַּבִּיר כֹּחַ תֵּן יִשְׁעֶךָ׃ לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְשַׁוְּעֶךָ׃ נֶעֱקַד כְּמוֹ בְהַר מֹר שִׁוְּעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא שַׂגֵּב אֶשְׁאֲלֵי נִעֲנוּעֶךָ׃ עָרִיצִים בַּהֲנִיעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

ח"נ והערות

בְּטַאֲטָאֶךָ. במח׳ נירנברג: ׳בְּטַאֲטָאֶךָ׳. **הבט לִבְרִית.** כ״ה בגולד׳ ומח׳ רומניא ולכאורה כצ״ל. בנוב״ר ומח׳ נירנברג: ׳הבט לַבְּרִית׳. **אב יִדְעֶךָ.** כ״ה במח׳ נירנברג. בכ״י, מח׳ בולוניא, גולד׳, שד״ל ורומניא: ׳אב יָדְעֶךָ׳. **חַסְדְּךָ לוֹ.** באשכנז: ׳חַסְדְּךָ לָמוֹ׳. במח׳ רומניא: ׳חַסְדְּךָ לָמוֹ׳. **בְּהַפְלִיאֶךָ.** במח׳ רומניא: ׳בְּהַטְבִּיעֶךָ׳. **כביר כֹּחַ תֵּן.** במח׳ רומניא: ׳כביר תִּתֵּן׳ וללא תיבת ׳כֹּחַ׳. בגולד׳: ׳כביר כח תֶּן־לָנוּ׳. **לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעֶךָ.** במח׳ רומניא: ׳לָנוּ בְּהַטְבִּיעֶךָ׳. **כְּמוֹ בְהַר.** במח׳ נירנברג ללא תיבת ׳כְּמוֹ׳. **אנא שַׂגֵּב.** בכ״י כ״ה ומח׳ נירנברג: ׳אנא סַגֵּב׳. **אֶשְׁאֲלֵי נִעֲנוּעֶךָ.** במח׳ נירנברג: ׳אֲשָׁלַי נִטְעֶךָ׳. בגולד׳: ׳אֶשְׁלֵי נִטְעֶךָ׳. במח׳ רומניא: ׳אַשְׁלַי נִטְעֶךָ׳. **עָרִיצִים.** כ״ה במח׳ רמ״ו, גולד׳, שד״ל וכ״ה בכל פעם שבא במקרא לפנינו. במח׳ בולוניא, נירנברג ורומניא: ׳עֲרִיצִים׳. **עריצים בַּהֲנִיעֶךָ.** כצ״ל וכ״ה במח׳ רומניא וגולד׳. במח׳ רמ״ו, בולוניא, נירנברג ושד״ל: ׳עריצים בְּהָנִיעֶךָ׳.

מקורות ומקבילות

כנת נטעך. ע״פ תה׳ פ, טז; מס״ע סמ׳, פר׳ טו, פס׳ ח. **דומה.** ע״פ תה׳ לד, ח; קטו, יח. **בטאטאך.** ע״פ ישע׳ יד, כג. **הבט לברית.** ע״פ תה׳ עד, כ; ויק״ר (מרגליות), פר׳ לא, סי׳ ד. **ומחשכי ארץ.** ע״פ תה׳ עד, כ; קמג, ג. **זכור לנו.** ע״פ ירוס׳ תענית, פ״ב, ה״א [דף ח ע״א], ׳כדי להזכיר זכותו של אברהם׳; מק״ט, מס׳ כלה רבתי, פר׳ ה ה״י, ׳בזכותו של אברהם׳. **אב ידעך.** ע״פ בבלי מדרש, דף לב ע״א, ׳בן ג׳ שנים הכיר אברהם את בוראו׳; ב״ר פ׳ ל, סי׳ ח; מדת״כ פר׳ לך לך, סי׳ ד. **טהורי לב.** ע״פ יחז׳ לו, כה־כז. **בהפליאך.** ע״פ ישע׳ כח, כט; יואל׳ ב, כו. **יודע כי הוא פלאך.** ע״פ תה׳ פח, יג; דני׳ יב, ו. **כביר כח.** איו׳ לו, ה. **תן ישעך.** ע״פ תה׳ יד, ז; פה, ח. **לאבותינו כהשבעך.** ע״פ בר׳ כב, טז; ישע׳ סב, ח. **מלא משאלות.** ע״פ תה׳ כ, ו; סח״ש טז, כה; במדב״ר פר׳ ט, סי׳ ב. **עם משועך.** ע״פ תה׳ עב, יב. **נעקד.** ע״פ מדת״נ (וורשא), פר׳ לך לך, סי׳ ב, ׳שיתמו נפשם על קדושת שמך׳. **כמו בהר מור.** ע״פ בר׳ כב, א־טו. **שועך.** ע״פ פדר״א פר׳ לא, ׳והלך להר המוריה למקום שנעקד שם והתפלל׳.

אָנָּא פְּתַח־לָנוּ אוֹצָרוֹת רִבּוּעֶךָ׃ צִיָּה מֵהֶם בְּהַרְבִּיעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא קוֹרְאֶיךָ בְּרוֹעֲעֶךָ׃ רְעֵם בְּטוּב מִרְעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אָנָּא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמַּשּׁוּאֶךָ׃ תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּהוֹשִׁיעֶךָ׃
וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֱלִים בְּלוּד עִמָּךְ׃ בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים׃ דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת׃ וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים׃ חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים׃
כֵּן הוֹשַׁעְנָא׃

מקורות ומקבילות

פתח לנו אוצרות רבועך. ע"פ דב' כח, יב. **ציה מהם בהרביעך.** ע"פ תה' קז, לה. **רעם בטוב מרעך.** ע"פ יחז' לד, יד. **שעריך תעל ממשואך.** ראו איכ' ב, ט. **תל תלפיות.** ע"פ סה"ש ד, ד. **אני והו הושיעה נא.** מסג' סוכה פ"ד, מ"ה; ויק"ר פר' ל, סי' ה; ר"ה עמ"ס סוכה דף מה ע"ב, ע"פ ישע' סג, ט; ראבי"ה ח"ב, הל' לולב, סי' תס; טור או"ח, סי' תרס; מחו"ר סי' תב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט; ר' בחיי שמ' טו, ג, ודב' לב, לט. **פיוט כהושעת אלים בלוד.** ראבי"ה ח"ב, הל' לולב, סי' תס; מחו"ר סי' שלח; כ"י כ"ה, דף 122א; מוזכר במג"ש, שמ' יד, ל. ראו סת"ר סי' פו; סה"ת סי' מד. **כהושעת וכו' עמך.** ע"פ מדת"נ פר' אחרי מות, סי' יח; במדב"ר פר' ב, סי' ב; מד' שו"ט (בובר) מז' לח, סי' ח. **אלים.** תה' כט, ח; מד' שו"ט (בובר), מז' כט, סי' ח. **בצאתך לישע עמך.** ע"פ חבק' ג, יג. **כהושעת גוי ואלהים.** ע"פ ש"ב ז, כג; סת"ר סי' פו, עיין ערבה להושענא. **דרושים לישע אלהים.** ע"פ תה' ג, כג. **המון.** בר' יח, ה. **לבאות.** ע"פ שמ' ז, ד. **ועמם מלאכי צבאות.** ע"פ שמ' יג, מא; מכדר"י מס' דפסחא, סוף פ"ט. **זכים.** ע"פ בר' רבתי עמ' 110, אא"ל שאתם זכים'. **מבית עבדים.** ע"פ שמ' יג, ג.

ה"נ והערות

אוצרות רבועך. באשכנז: 'אוצרות רִבְעֶךָ'. **קוראיך ברועעך.** בגולד: 'קוראיך אֶרֶץ ברועעך'. **תעל מִמַּשּׁוּאֶךָ.** במח' רומניא: 'תעל בְּמַשּׁוּאֶךָ'. בגולד: 'תעל מִמְּשׁוּאֶךָ'. **תלפיות בְּהוֹשִׁיעֶךָ.** במח' רמ"ו: 'תלפיות בְּהוֹפִיעֶךָ'. במח' נירנברג: 'תלפיות בְּהַשִּׁיאֶךָ'. **אני וְהוּ.** בכ"י כ"ה ומח' רמ"ו: 'אני וְהוּא'. **כהושעת אלים בלוד.** הושענא מיוסדת ע"ס א"ב. כ"י כ"ה, דף 124א. וראה סדו' רס"ג עמ' רלח. נמצאת גם במנהג אשכנז. גולדשמידט, סוכות, עמ' 181–182. ובמח' רומניא, דף תי ע"א. **כְּהוֹשַׁעְתָּ.** בכ"י כ"ה ומח' נירנברג: 'כְּהוֹשַׁעְתָּה'. **בְּצֵאתְךָ לישע עַמָּךְ.** בגולד: 'בְּצֵאתְךָ לישע עמך'. במח' רומניא: 'בְּצֵאתְךָ לישע עַמֶּךָ'. **עמך כן הוֹשַׁעְנָא.** באשכנז: 'עמך \ כן הוֹשַׁע נָא'. **הֲמוֹן צבאות.** במח' נירנברג: 'הָמוֹן צבאות'. **וְעִמָּם מלאכי.** במח' רומניא: 'וְאִתָּם מלאכי'.

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים· יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע· לְגוֹחָה מְצֻיֶּנֶת וַיּוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמַר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם· נָקוּב לְהוֹצֵאתִי אִתְּכֶם·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ· עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֶפְשַׁע· צִעֵר פְּלֶשֶׁת בְּחָרוֹן וְנוֹשַׁע·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה כְּשִׁלַּחְתָּ· רַחוּם לְמַעֲנָם שֶׁלַּחְתָּ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שִׁבְטֵי יַעֲקֹב· תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא·

אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא:

ח"ג והערות

יקרך עִמָּם. במח' רומניא: 'יקרך אִתָּם'. **כנה מְשׁוֹרֶרֶת.** במח' רומניא: 'כנה מְשׁוֹרְרָה'. **הוֹצֵאתִי אתכם.** כ"ה בנוב"ר ומח' רומניא. באשכנז: 'וְהוֹצֵאתִי אתכם'. **לְהוֹצֵאתִי אתכם.** כ"ה במח' רמ"ו, בולוניא, שד"ל ורומניא. באשכנז: 'וְהוֹצֵאתִי אתכם'. **פִּלְאֵי ארון.** בכ"י כ"ה: 'פליאי ארון'. **כְּהֶפְשַׁע.** במח' רומניא: 'בְּהֶפְשַׁע'. **פלשת בְּחָרוֹן.** כ"ה במח' רמ"ו, רומניא ונוסח עיקרי בגולד'. בכ"י, מח' בולוניא ושד"ל: 'פלשת בֶּחֱרוֹן'. במח' נירנברג: 'פלשת חָרוֹן'. נ"א בגולד': 'פלשת בַּחֲרוֹן אף'. **בבלה כְּשִׁלַּחְתָּ.** במח' נירנברג: 'בבלה שָׁלַחְתָּ'. בגולד': 'בבלה שִׁלַּחְתָּ'. **שבטי יעקב.** באשכנז: 'שְׁבוּת שבטי יעקב'. במח' רומניא: 'שְׁבִית יעקב'. **יעקב כן הוֹשַׁעְנָא.** בכ"י כ"ה: 'יעקב \ והושענא'. באשכנז: 'יעקב \ וְהוֹשִׁיעָה נָּא'.

מקורות ומקבילות

טבועים בצול גזרים. ע"פ מכדר"י מס' דויסי, פ"ו ד"ה ובני ישראל. **גזרים.** תה' קלו, יג. **יקרך עמם מעבירים.** ע"פ חנק' ד, טו; תה' עז, יח; מכדר"י בשלח, מס' דויסי, פר' ו, ד"ה ובמ"י. **כנה.** תה' פ, טז. **משוררת ויושע.** ע"פ שמ' יד, ל. **לגוחה.** ע"פ תה' כב, י. **מאמר הוצאתי אתכם.** ע"פ שמ' ו, ו; דב' ד, כ; ישע' מג, יד. **נקוב להוצאתי אתכם.** רא"ו ירוש' סוכה פ"ד, ה"ג. **סובבי מזבח.** מס' סוכה פ"ד, מ"ה. **פלאי ארון כהפשע.** ע"פ ש"א ה, ג-ד. **צער פלשת בחרון.** ע"פ ש"א ה, ו-ט. **ונושע.** ע"פ ש"א ו, ב-טז. **קהלות בבלה כשלחת.** ע"פ מכדר"י מס' דפסחא, פי"ד, ד"ה ויהי מקץ. **רחום למענם שלחת.** ע"פ ישע' מג, יד; ירוש' תענית, פ"א, ה"א [דף ג ע"א]; בבלי מגילה, דף כט ע"א. **שבטי יעקב.** ישע' מט, ו. **תשוב ותשיב שבות.** ע"פ ירמ' ל, יח. **אהלי יעקב.** ע"פ במ' כד, ה; מדה"נ פר' תולדות, סי' ב. **אני והו הושיעה נא.** מס' סוכה פ"ד, מ"ה; ויק"ר פר' ל, סי' ה; ר"ח עמ"ס סוכה דף מה ע"ב, ע"פ ישע' סג, ט; רא"מ"ה ח"ב, הל' לולב, סי' תס; טור או"ח, סי' תרס; מהו"ו סי' תב; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט; ר' בחיי שמ' טו, ג, ודב' לב, לט.

אָנָּא אֵל נָא הוֹשִׁיעָנָא· וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו· הַנִּמְלַט בְּרֹב צִדְקוֹתָיו· נֶצַל מִשֶּׁטֶף בְּבֹא מַבּוּל מַיִם· לְאוֹם אֲנִי חוֹמָה·
הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן שָׁלֵם בְּכָל־מַעֲשִׂים· הַמְנֻסֶּה בַּעֲשָׂרָה נִסִּים· כְּשֶׁר מַלְאָכִים נָם· יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם· לְבָרָה כַּחַמָּה:
הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן רַךְ וְיָחִיד וְנֶחֱנַן לְמֵאָה· צוֹעֵק אַיֵּה הַשָּׂה לְעֹלָה· בִּשְׂרוּהוּ עֲבָדָיו מָצָאנוּ מָיִם· לְגוֹלָה וְסוּרָה:
הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן קָדַם שְׂאֵת בְּרָכָה· הַנִּשְׂטַם וּלְשִׁמְךָ חִכָּה· מְיַחֵם בְּמַקְלוֹת בְּשִׁקֻּתוֹת הַמַּיִם· לְדָמְתָה לְתָמָר:
הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אָתָּה:

מקורות ומקבילות

והושיעה נא אבינו אתה. ע"פ יבע' סג, טז. **למען תמים וכו'.** סה"ת סי' מד. **תמים בדורותיו** - נח. ע"פ בר' ו, ט; ב"ר פר' ל, סי' ח; מדת"נ פר' בראשית, סי' לה. **הממלט ברוב לדקותיו.** ע"פ בר' ז, ח; בר' רבתי עמ' 62, 'מה עשה לדקה וכו' ראוי הוא להנצל'. **נגל משטף.** ע"פ בר' ז, טז; ח, ח; ספי"ו ה, כח. **בבוא מבול מים.** ע"פ בר' ו, יז-יח; ז, יז-כד; ספי"ו ה, כד-כז. **לאום אני חומה.** ע"פ שה"ש ח, י; בבלי מגילה, דף לא ע"ב, 'ואתה עשה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר לו: לאו'. **אני חומה.** ע"פ שה"ר פר' ח, סי' ט. **שלם בכל מעשים** - אברהם. ע"פ בר' יח, ח; ב"ר פר' מא, סי' ח, 'שהיה תמים ויהיר לבב ונעשה אוהבו של מקום'; אגב"ר פר' כה, סי' ח, 'אברהם הוא צדיק שלם'. **המנוסה בעשרה.** ע"פ משנ' אבות פ"ה, מ"ג; מדת"נ פר' וירא, סי' מג; פדר"א פר' כו. השוו ספי"ו יח, יח ויט, ח. **כשר מלאכים.** ע"פ בר' יח, ב; מדת"נ פר' וירא, סי' ז, 'שהיה חביב וכו' ועל המלאכים'. **נס.** ע"פ בר' יח, ג. **יקח נא מעט מים.** בר' יח, ד; מק"ט אד"נ מוסח א, פר' יג, ד"ה אמור מעט; בר' רבתי עמ' 79, ד"ה ואקחה. **לברה כחמה.** ע"פ שה"ש ו, י; פסר"ב פי' יד, 'כל מה שעשה אברהם למלאכים פרע הקב"ה לבניו'. **רך ויחיד** - יצחק. מש' ד, ג. ע"פ בר' כב, ב. **ונחנן למאה.** ע"פ בר' יז,

ח"נ והערות

אָנָּא אֵל נָא הוֹשִׁעָנָא. מיוסדת ע"ס תשר"ק בדלת, וע"ס א"ב בסוגר. כ"י כ"ה, דף 124א. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 192–197 ובמח' רומניא, דף תי ע"א (בו נשמטו שני בתים אות ע' ונ'). במח' נירנברג: 'אָנָּא אָנָּא (פעמיים!) הוֹשַׁע נָא'. **וְהוֹשִׁיעָה נָּא.** בכ"י כ"ה: 'והושיענא' וללא תיבת 'נָּא'. **אָבִינוּ אָתָּה.** תיבות אלו אינן במח' רומניא וכן איננו ברפריין בין בית לבית. **הַנִּמְלַט בְּרב.** באשכנז ומח' רומניא: 'הַנִּמְלָט ברב'. **נֶצַל משטף.** באשכנז: 'מָצָל משטף'. **כְּשֶׁר מלאכים.** במח' רומניא: 'כְּשֶׁר מלאכים'. **רך וְיָחִיד.** במח' רומניא: 'רך יָחִיד'. **וְנֶחֱנַן למאה.** באשכנז: 'עָחְנַט למאה'. במח' רומניא: 'עָחְנַן למאה' ונוסף: 'וְנֶעֱקַד לְעוֹלָה'. **צוֹעֵק איה.** במח' שד"ל 'צָעַק איה'. בגולד': 'זָעַק איה'. במח' רומניא: 'זוֹעֵק איה'. **למען קָדַם.** באשכנז ומח' רומניא: 'למען קִדַּם'. **הַנִּשְׂטַם.** כ"ה במח' רמ"ו ובולוניא. באשכנז ומח' שד"ל: 'הַנִּשְׂטָם'. במח' רומניא: 'הַנִּסְטַם'. **בשקתות הַמַּיִם.** במח' רמ"ו

לְמַעַן צָדַק הֱיוֹת לְךָ מְכַהֵן· כְּחָתָן פְּאֵר יְכַהֵן· מְנֻסָּה בְמַסָּה עַל־מֵי מְרִיבַת מַיִם· לְהָהָר הַטּוֹב:

הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן פְּאֵר הֱיוֹת גְּבִיר לְאֶחָיו· יְהוּדָה אֲשֶׁר גָּבַר בְּאֶחָיו· מִסְפַּר רֹבַע מִדָּלְיָו יִזַּל־מַיִם· וְלֹא לָנוּ כִּי אִם לְמַעֲנָךְ:

הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן עָנָו מִכֹּל וְנֶאֱמָן· אֲשֶׁר בְּצִדְקוֹ כִּלְכֵל הַמָּן· מָשׁוּךְ לְגוֹאֵל וּמָשׁוּי מִמַּיִם· לְזֹאת הַנִּשְׁקָפָה:

הוֹשִׁיעָנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא· אָבִינוּ אַתָּה:

ה"נ והערות

ונירנברג: 'בשקתות המים'. **למען צדק.** במח' בולוניא: 'למען צעד'. במח' שד"ל: 'למען צדק'. **היות לך מכהן.** כ"ה בנוב"ר. במח' נירנברג: 'היות לך לכהן', ע"פ שמ' כט, א. בגולד' ומח' רומניא: 'היות לך לכהן'. **כחתן פאר.** במח' רמ"ו ונירנברג: 'כחתן פאר' וכ"ה בישע' שלפנינו. **מנסה במסה.** במח' רמ"ו: 'מנוסי במסה'. במח' שד"ל: 'מנסה במסת'. **על־מי מריבת.** באשכנז ומח' רומניא: 'במי מריבת' וללא תיבת 'על'. במח' שד"ל: 'מי מריבת'. **למען פאר.** בגולד' 'למען פאר'. במח' רומניא: 'למען פאר'. **גביר לאחיו.** במח' רומניא: 'גביר אחיו'. **יזל־מים.** בכ"י כ"ה: 'יזלו מים'. במח' נירנברג ושד"ל: 'יזל־מים'. **ולא לנו.** באשכנז: 'לוא לנו'. במח' רומניא: 'לא לנו'. **למען ענו מכל וכו'.** בית זה נשמט במח' רומניא. בהרבה מח' בא ניקוד: 'מכל' וזה ט"ס. **ומשוי ממים.** במח' נירנברג: 'משוי ממים'.

מקורות ומקבילות

יז־יט; כח, ה; ספי"ו טו, יז־יט; ספ"י, קדה"ר ח, יב, ב. **מועק היה וכו'.** רמו בר' רבתי, סוף עמ' 89, 'ח"ל, יקף ה' לההוא דיגער ביה'. **היה הסה לעולה.** ע"פ בר' כב, ז. **בשרוהו עבדיו מלאו מים.** ע"פ בר' כו, לב. **לגולה וסורה.** ע"פ ישע' מט, כח; מק"ט אד"נ מסח' ב, פר' לט, ד"ה עשרה שמות. **קדם שאת ברכה** - יעקב. ע"פ בר' כז, הי־ז; כז, לי־לג; ספי"ו כו, יג־כד. **הנשטס.** ע"פ בר' כז, מא; ספי"ו כו, לה. **ולשמך חכה.** ע"פ תי"ר בר' מט, יח; מדת"נ פר' מקץ, סי' טו, 'מחכה היה להקב"ה'. **מיחס במקלות בשקתות המים.** ע"פ בר' ל, לח; ויק"ר פר' לא, סי' ד, 'משרה שכינתו וכו' בזכותו של יעקב'; שה"ר פר' ז, סי' ו. **לדמתה לתמר.** ע"פ שה"ש ז, ח; ויק"ר פר' ל, סי' יב, 'כפות תמריס אלו ישראל' וכו'; במדב"ר פר' ג, סי' א; מדת"נ פר' במדבר, סי' ח. **לדק היות לך מכהן** - שבט לוי. ע"פ שמ' כח, א; דב' לג, ח; בנ"ס מב, ר־טו. **כחתן פאר יכהן.** ע"פ ישע' סא, י. **מנוסה במסה וכו'.** ע"פ דב' לג, ח; מדת"נ פר' בהעלותך, סי' יג. **על מי מריבת מיס.** ספרי דב', פי' שמע, 'אם משה אמר, במ' כ, י, שמעו נא המוריס אהרן ומריס מה עשו?'. **לההר הטוב.** ע"פ דב' ג, כה; יחז' לד, יג־טו. **היות גביר לאחיו.** ע"פ בר' כז, כט; בר' רבה (תיאודור־אלבק), פר' לז, 'וחכה להיקרות גביר באחיו'; אה"מ, יעקב אבינו, עמ' 229, ד"ה יהודה אתה. **יהודה אשר גבר באחיו.** ע"פ דה"א ה, ב. **מספר רובע.** ע"פ במ' כג, י. **מדליו יזל מיס.** ע"פ במ' כד, ז; מד"א במ', פר' כד, פ"ז. **ולא לנו כי אם למענך.** ע"פ תה' קטו, א; בבלי פסחים, דף קיז ע"א, '...ולכשנגאלין אומריס אותו על גאולתן'. **ענו מכל** - משה. ע"פ במ' יב, ג. **ונאמן.** ע"פ במ' יב, ז; ירוש' סנהדרין, פ"א, ה"ד [דף ט ע"א]; בבלי בכורות, דף ה ע"א; מדת"נ פר' שמות, סי' כה, 'ואמת זה משה'. **בצדקו כלכל המן.** ע"פ סע"ר פ"י; רמו מיכל' דר"י, פ' בשלח, מס' דויסע, סוף פ' ה; תוספתא סוטה (ליברמן), פר' יא, ה"ח; בבלי תענית, דף ט ע"א. **המן.** ע"פ שמ' טז, ד; טז, ידיית. **משוך לגואל.** ע"פ שמ' ד, יב; ב"ר פר' ל, סי' ח, 'משה היה מתוקן לגואל'; מדת"נ (ווכשא), פר' שמות, סוף סי' יח; ילקו"ש תו', רמז כו. **ומשוי ממיס.** ע"פ שמ' ב, י; מק"ט כלה רבתי, פר' ג, הל' כג. **לזאת הנשקפה.** ע"פ שה"ש ו, י; שמו"ר פר' טו, סי' ו; מדת"נ פר' במדבר, סי' יא; מד"ז שה"ש (בובר), פר' ה, פ"ב.

לְמַעַן שַׂמְתּוֹ כְּמַלְאֲכֵי מְרוֹמִים· הַלּוֹבֵשׁ אוּרִים וְתֻמִּים· מְצֻוֶּה לָבֹא בַּמִּקְדָּשׁ בִּרְחִיצַת מַיִם· לְחוֹלַת אַהֲבָה:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן נְבִיאָה מְחוֹלַת מַחֲנַיִם· לִכְמֵהֵי לֵב הוּשְׂמָה עֵינַיִם· לְרַגְלָהּ רָצָה עֲלוֹת וָרֶדֶת בְּאֵר מַיִם· לְטוֹבוּ אֹהָלָיו:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן מְשֻׁרֶת לֹא מָשׁ מֵאֹהֶל· וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָלָיו אֹהֶל· בְּעָבְרוֹ בַיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ מַיִם· לְיוֹנָה תַּמָּה:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן לִמֵּד רָאוֹת לְטוֹבָה אוֹת· צוֹעֵק אַיֵּה נִפְלָאוֹת· מִן טַל מִגִּזָּה מָלֵא הַסֵּפֶל מַיִם· לְכַלַּת לְבָנוֹן:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן כְּלוּלֵי עֲשׂוֹת מִלְחַמְתֶּךָ· אֲשֶׁר בְּיָדָם תַּתָּה יְשׁוּעָתֶךָ· צְרוּפֵי מִגּוֹי בְּלָקָם (בְּיָדָם) מַיִם· לְלֹא בָגְדוּ בָךְ:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

מקורות ומקבילות

שמתו כמלאכי מרומים - אהרן. ע"פ מלא' ב, ז, ראו תו"ר ורש"י; ב"ר פר' סח, סי' יב, 'מלאכי אלהים וכו' ואהרן'; פסר"ב פי' טו, 'אורך זה אהרן כי מלאך ה' צבאות הוא'. **הלובש אוריס ותומיס.** ע"פ דב' לג, ח ותי"ו; מסב' יומא פ"ז, מ"ה; במדב"ר פר' כ, סי' כ, 'עומד כ"ג ולובש' וכו'. **מצוה לבא במקדש.** ע"פ ויק' טז, ג. **ברחיצת מים.** ע"פ שמ' כט, ד. **לחולת אהבה.** ע"פ שה"ש ב, ה; שה"ר פר' ב, סי' ה; מדת"ה מז' קנז, סי' ח. **נביאה** - מריס. שמ' טו, כ; סע"ר פר' כח; בבלי מגילה, דף יד ע"ח. **מחולת מחניס.** ע"פ שה"ש ז, ח. **לכמהי לב.** ע"פ תה' סג, ב. **הושמה עיניס.** ע"פ מיכ' ו, ד; ספרי דב', פי' ערה, 'עד שמריס מקדמת לפניהס'. **לרגלה וכו' באר מים.** ע"פ סע"ר פ"י; ראו מיכל' דר"י, פ' בשלח, מס' דויסע, סוף פ' ה; בבלי תענית, דף ט ע"ח. **לטובו אוהליו.** ע"פ במ' כד, ה. **משרת לא מש מאהל** - יהושע. ע"פ שמ' לג, יח; בבלי ברכות, דף סג ע"ב; במדב"ר פר' יב, סי' ט; מש"ט שמ', פר' יג, פס' כב. **ורוח הקודש.** ע"פ במ' כז, יח; מכדר"י בא, מס' דפסחא, פר' ח, ד"ה לאמר; ירוש' סנהדרין, פ"ו, ה"ג, 'לפה יהושע ברוח הקודש'. **עליו אהל.** ראו דב'

ח"נ והערות

בִּרְחִיצַת מַיִם. במח' נירנברג ורומניא: 'בְּקִדּוּשׁ דָּם וְשֶׁמֶן וּרְחִיצַת מַיִם'. בגולד': 'בְּדָם וְשֶׁמֶן וּרְחִיצַת מַיִם'. נ"א באשכנז: 'בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם וּרְחִיצַת מַיִם'. **לְמַעַן נְבִיאָה וכו'.** בית זה נשמט במח' רומניא. **לְרַגְלָהּ רָצָה.** כצ"ל. במח' רמ"ו ונירנברג: 'לְרַגְלָהּ רצה'. **עֲלוֹת וָרֶדֶת בְּאֵר מַיִם.** במח' נירנברג: 'עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת בְּאֵר מַיִם'. **נִכְרְתוּ מַיִם.** באשכנז ומח' רומניא: 'נכרתו הַמַּיִם'. **לְיוֹנָה תַּמָּה.** כ"ה בנוב"ר ומח' נירנברג. בגולד' ומח' רומניא: 'לְיָפָה וּבְרָה'. **לְמַעַן לִמֵּד.** בגולד': 'למען לְמַד'. **רָאוֹת לְטוֹבָה.** בכ"י ובמח' רומניא ללא תיבת 'רָאוֹת'. **צוֹעֵק אַיֵּה.** כן הוא בכ"י, מח' רמ"ו ובולוניא. במח' שד"ל 'צָעֵק איה' וכן נראה נכון. במח' נירנברג ורומניא: 'זוֹעֵק איה'. בגולד': 'זָעֵק איה'. **מִן טַל.** בגולד': 'מִצָּה טל'. **מלא הַסֵּפֶל.** במח' נירנברג: 'מלא סֵפֶל'. **עשות מִלְחַמְתֶּךָ.** במח' נירנברג ורומניא: 'עשות

לְמַעַן יָחִיד צוֹרְרִים דָּשׁ· אֲשֶׁר מֵרֶחֶם לְנָזִיר הֻקְדַּשׁ·
מִמַּכְתֵּשׁ לֶחִי הִבְקַעְתָּ לוֹ מַיִם· לְמִי זֹאת עֹלָה:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן טוֹב הוֹלֵךְ וְגָדֵל· אֲשֶׁר מֵעֹשֶׁק עֵדָה מְחַדֵּל· בְּשׁוּב
עַם מֵחֲטֹא צַו שְׁאֹב מַיִם· לְנָאוָה כִּירוּשָׁלָם:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן חֵיךְ מְכַרְכֵּר בְּשִׁיר· הַמְלַמֵּד תּוֹרָה בְּכָל־כְּלֵי שִׁיר·
מְנַסֵּךְ לְפָנָיו כְּתָאַב שְׁתוֹת מַיִם· לִסְגֻלָּה מֵעַמִּים·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

ח"נ והערות

מִלְּחַמְתָּךְ׳. **תתה יְשׁוּעָתֶךָ.** במח׳ נירנברג ורומניא: ׳תתה יְשׁוּעָתְךָ׳. **צָרוּפֵי מגוי.** במח׳ נירנברג ורומניא: ׳צְרוּפִים מגוי׳. **בְּלָקְקָם בְּיָדָם.** כ״ה באשכנז ומח׳ שד״ל וכן נראה נכון, כנאמר בפסוק שלפנינו. בכ״י כ״ה, מח׳ רמ״ו ובולוניא ללא תיבת ׳בְּיָדָם׳. במח׳ רומניא: ׳בְּלוֹקְחֵים מְיָדָם׳. **צוֹרְרִים דש.** במח׳ רומניא: ׳יְצוֹרְרִים דש׳. **לְנָזִיר הֻקְדַּשׁ.** במח׳ רומניא: ׳לְנָגִיד הקדש׳. באשכנז: ׳לנזיר הֻקְדַּשׁ׳. **לְמִי זֹאת עֹלָה.** במח׳ נירנברג: ׳לְמַעַן שֵׁם קָדְשֶׁךָ׳. בגולד׳ ומח׳ רומניא: ׳לְמַעַן שֵׁם קָדְשֶׁךָ׳. **הוֹלֵךְ וגדל.** במח׳ רומניא: ׳הוֹלֵךְ וגדל׳. **אֲשֶׁר מֵעֹשֶׁק עֵדָה מְחַדֵּל.** במח׳ נירנברג: ׳אשר מַעֲקָשׁוּת לֵב עדה וַיְחַדֵּל׳. בגולד׳: ׳מַעֲקָשׁוּת לֵב עדה חִדֵּל׳ וללא תיבת ׳אֲשֶׁר׳. במח׳ רומניא: ׳מַעֲקָשׁוּת פֶּה עדה מחדל׳. **עַם מֵחֲטֹא.** בכ״י, גולד׳ ומח׳ רומניא: ׳עם מֵחַטֹּא׳ וכן נראה מכ״י כ״ה. **צַו שְׁאֹב מַיִם.** במח׳ נירנברג: ׳צָו שאב מֵיִם׳. בגולד׳: ׳צָו שְׁאָב־מים׳. **לְנָאוָה כִּירוּשָׁלָם.** במח׳ בולוניא: ׳לְאָנוָה כירושלם׳. במח׳ רומניא דפ׳ ויניציאה: ׳לנאוה בִּירוּשָׁלָם׳ וכן נראה מכ״י כ״ה. **הַמְלַמֵּד תּוֹרָה.** במח׳ נירנברג: ׳המלמד תּוֹרָתְךָ׳. במח׳ רומניא: ׳מְלַמֵּד תורה׳. **לְפָנָיו כְּתָאַב.** כ״י כ״ה: ׳לפניך כתאב׳. במח׳ נירנברג: ׳לְפָנֶיךָ כְּתָאָיו׳. בגולד׳: ׳לְפָנֶיךָ כתאב׳. במח׳ רומניא: ׳לפניו בְּתָאָיו׳. **לִסְגֻלָּה מֵעַמִּים.** באשכנז: ׳לְשָׁמוֹ בָּךְ סִבְּרָם׳. במח׳ רומניא: ׳לְסִמְבֵי לָךְ שְׁכָרָם׳.

מקורות ומקבילות

לח, יד. **בעברו בירדן.** ע״פ יהו׳ ח, ב. **נכרתו המים.** ע״פ יהו׳ ג, יג־יח; ד, ח־יח. **ליומה תמה.** ע״פ שה״ש ה, ב; שמו״ר פר׳ כח, סי׳ ה. **למד רחות לטובה אות** - גדעון. ע״פ שופ׳ ו, יח. **מועק איה נפלאותך.** ע״פ שופ׳ ו, יג; ילקו״ש שופ׳, רמז סב. **מן טל מגזה וכו׳.** ע״פ שופ׳ ו, לח. **לכלת לבנון.** ע״פ שה״ש ד, ח; שמו״ר פר׳ כג, סי׳ ה; שה״ר פר׳ ד, סי׳ ח. **כלולי עשות מלחמתך** - חיל גדעון. ע״פ שופ׳ ז, ז־ח. **בידם תתה ישועתך.** ע״פ שופ׳ ז, ז; ז, כב; ילקו״ש שופ׳, רמז סב. **לרופי מגוי.** ע״פ שופ׳ ז, ה־ו. **בלקקם בידם מים.** ע״פ שופ׳ ז, ו. **ללח בגדו בך.** ע״פ ישע׳ לג, ח. **יחיד** - שמשון. בבלי סוטה, דף י ע״ח, ע״פ בר׳ מט, טז; שופ׳ טו, יד. **צוררים דש.** ע״פ שופ׳ טו, טו. **מרחס לנזיר הקדש.** ע״פ שופ׳ יג, ה־יז; בבלי מזיר, דף ד ע״ב; במדב״ר פר׳ י, סי׳ ה. **ממכתש לחי וכו׳ מים.** ע״פ שופ׳ טו, יט; ב״ר פר׳ לח, סי׳ יג. **למי זאת עולה.** ע״פ שה״ש ג, ו; שמו״ר פר׳ ב, סי׳ ד, ׳ראה שישראל נתעלו מן המדבר׳. **טוב הולך וגדל** - שמואל. ע״פ ש״א ב, כו; מק״ט, אד״נ מוסח ב, פר׳ א, ד״ה משה קבל; אגב״ר סוף פר׳ כט. **משעשק עדה מחדל.** ע״פ ש״א יב, ג; בבלי מכות, דף כג ע״ב; מדת״נ פר׳ קרח, סי׳ יט; מד״ש פר׳ יד, סי׳ ט. **בשוב עם וכו׳ מים.** ע״פ ש״א ז, ו. **לנאוה כירושלים.** ע״פ שה״ש ו, ד; במדב״ר פר׳ ,ב סי׳ ה; מדת״נ פר׳ במדבר, סי׳ יג. **חיך** - דוד. ע״פ ש״ב ו, ה; ו, יד; כח; תר״א בר׳ יח, יב. **מכרכר בשיר.** ע״פ ש״ב ו, יד. **המלמד תורה בכל כלי שיר.** רא״ו ירוש׳ ברכות, פ״א ה״א [דף ה ע״ב], ׳היה מוטל נגד וכיומר׳ וכו׳ ופי׳ עלי תמר. רא״ו בבלי בילה, דף כד ע״א, ׳זמורתא תהא׳; מגילה, דף לב ע״א ותוספות ד״ה והשונה. **מנסך לפניו.** ע״פ ש״ב כג, טז. **כתאב שתות מים.** ע״פ ש״ב כג, טו; רש״ה (לרנר), פר׳ ה, סי׳ א, ד״ה ויתאוה; מד״ש פר׳ כ, סי׳ א. **לסגולה מעמים.** ע״פ שמ׳ יט, ה; דב׳ ז, ו; יד, ב; ספי״ו יט, יח; מק״ט מס׳ שמחות, ברייתות מאבל רבתי, פר׳ ו, ה״א; מדת״נ פר׳ בלק, סי׳ ח.

לְמַעַן זַךְ עוֹלֶה בִּסְעָרָה· הַמְקַנֵּא וּמְשַׁכֵּךְ עֶבְרָה· בְּפִלּוּלוֹ יֵרְדָה אֵשׁ· וְלִחֲכָה עָפָר וּמַיִם· לְעֵינֶיהָ בְּרֵכוֹת:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן וְשֵׁרֵת בָּאֱמֶת לְרַבּוֹ· וּפִי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ נֶאֱצַל בּוֹ· בְּקַחְתּוֹ מְנַגֵּן נִתְמַלְּאוּ גֵבִים מַיִם· לְפוֹצְחֵי מִי־כָמוֹךָ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן הִרְהֵר עֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ· הַמַּכְרִיז תְּשׁוּבָה לְצֹאנֶךָ· אֹץ בְּבֹא מְחָרֵף סָתַם מַעְיְנוֹת מַיִם· לְצִיּוֹן מִכְלַל יֹפִי·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן דּוֹרְשֶׁיךָ בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה· וְסוֹד הַקֹּדֶשׁ לָהֶם נִגְלָה· בְּלִי לְהִתְגָּאֵל דָּרְשׁוּ זֵרְעוֹנִים וּמַיִם· לְקוֹרְאֶיךָ בַּצַּר·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

מקורות ומקבילות

זך עולה בסערה - אליהו. ע"פ מ"ב ב, יא; בנ"ס מת, ט; סמק"ל ב, מ. **המקנא.** ע"פ במ' כה, יא; בנ"ס מת, ב־ג; סמק"ל ב, מז. **ומשכך עברה.** ע"פ במ' כה, יא; מלא' ג, כג־כד; בנ"ס מת, י; ב"ר (תיאודור-אלבק), פר' עא, סי' יא, אליהו מזכיר זכות אבות; ילקו"ש תו', רמז קכת. **בפלולו.** ע"פ מ"א יח, לו־לח; דב"ר פר' ב, סי' יז. **ירדה אש.** ע"פ דב"ר פר' י, סוף סי' ג; מדת"נ (וורשא), פר' ברשית, סי' ז. **ירדה וכו' עפר ומים.** ע"פ מ"א יח, לח; בבלי יומא, דף כא ע"ב. **לעיניה ברכות.** ע"פ שה"ש ז, ה. **ושרת באמת לרבו** - אליסע. ע"פ מ"א יט, כא; מ"ב ג, יא ותי"ו; ירוש' שירודין, פ"ה, ה"א [דף לא ע"א]; בבלי ברכות, דף ז ע"ב. **ופי שניס ברוחו.** ע"פ מ"ב ב, ט; בנ"ס מת, יב. **נאצל בו.** ע"פ במ' יא, יח ומד"א; ספרי במ', פי' לג. **בקחתו מנגן.** ע"פ מ"ב ג, טו; ירוש' סוכה, פ"ה, ה"א [דף כב ע"ב]; בבלי שבת, דף ל ע"ב. **נתמלאו גביס מיס.** ע"פ מ"ב ג, טז; דב"ר פר' י, סי' ב, אלא אליסע ועשה את היבשה יס'; קה"ר פר' ג, סי' יד. **לפולחי** - אחד מן י' לשונות של שמחה שנקראו ישראל. שה"ר פר' א, ד"ה גילה ומשמחה. **מי כמוך.** ע"פ שמ' טו, יא; תה' פט, ט; מכדר"י בשלח, מס' דשירה, פר' ג, ד"ה עזי וזמרת; מד"ז שה"ש (בובר), פר' א, פס' טו. **הרהר עשות רצונך.** ע"פ מ"ב יח, הי־ו. **המכריז תשובה** - מזקיהו. ע"פ מ"ב יח, ד־ז; דה"ב כט, ד ואילך; פסר"ב פי' טז, שהיה מעהר את ישראל; מדמ"ש פר' יג, פסו' כה. **לצאנך.** ע"פ יחז' לד, לא; לו, לז; תה' פ, ג; דה"א יז, ז. **בבוא מחרף.** ע"פ מ"ב יח, יט־לז; דה"ב לב, ט־יט; בנ"ס מת, יח. **סתם מעיינות מיס.** ע"פ דה"ב לב, ג־ד; בנ"ס מת, יז; אד"נ מוסח א, פר' ב, 'סתם מי גיחון

ח"נ והערות

למען זַך. במח' שד"ל: 'למען זָך'. **עוֹלֶה בִּסְעָרָה.** כ"ה בנוב"ר ומח' נירנברג. בגולד': 'עָלָה בַּסֶּעָרָה'. במח' רומניא: 'עָלָה בִּסְעָרָה'. **הַמְקַנֵּא וּמְשַׁכֵּךְ.** כ"ה במח' רמ"ו, נירנברג ושד"ל. במח' בולוניא: 'הַמְקַנֶּה ומשכך'. בגולד': 'המקנא ומַשִּׁיב'. בכ"י כ"ה ומח' רומניא: 'המקנא ומַשִּׁיך'. **בְּפִלּוּלוֹ יֵרְדָה.** באשכנז: 'לְפִלְּלוֹ ירדה'. במח' רומניא: 'לְפִלּוּלוֹ נָפְלָה'. **וְלִחֲכָה עפר.** במח' רמ"ו: 'וְלַחֲכָה עפר'. **וְשֵׁרֵת באמת.** במח' נירנברג: 'וְשָׁרַת באמת'. **וּפִי שנים.** בגולד' ומח' רומניא: 'פִּי שנים'. **לְפוֹצְחֵי מִי־כָמוֹךָ.** במח' נירנברג ורומניא: 'לְפָצוּ מי כמוך'. בגולד': 'לְפָצוּ מי כָמֹכָה'. **עשות רְצוֹנֶךָ.** במח' נירנברג: 'עשות רָצוֹנָךְ'. **תשובה לְצֹאנֶךָ.** במח' נירנברג: 'תשובה לְצֹאנָךְ'. **אֹץ בבא.** במח' נירנברג ללא תיבת 'אֹץ'. בגולד': 'אֹז בבא'. **סָתַם מַעְיְנוֹת.** בכ"י כ"ה: 'סתום מעיינות'. בגולד': 'סתם עֵינוֹת'. במח' רומניא: 'סָתוֹם עֵינוֹת'. **לְמען דּוֹרְשֶׁיךָ.** באשכנז: 'למען דָּרְשׁוּךָ'. **וְסוֹד הַקֹּדֶשׁ לָהֶם.** באשכנז ומח' רומניא: 'וְסוֹדָךְ לָמוֹ' וללא תיבת 'הַקֹּדֶשׁ'. **דָּרְשׁוּ זרעונים.** במח' נירנברג: 'בִּקְשׁוּ זרעונים'. **לקוראיך בַּצַּר.** בכ"י כ"ה: 'לקוראיך בצרה'. באשכנז: 'לקוראיך בָּצָר'.

לְמַעַן גָּמוּר בְּחָכְמָה וּבִינָה· הַמְפַלֵּשׁ דִּבְרֵי אֱמָנָה· מְחַכְּמֵנוּ רְחָבָה מֵרַחֲבֵי מַיִם· לְרַבֶּתִי עָם:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן בָּאֵי הַיּוֹם בְּכָל־לֵב· שׁוֹפְכִים לְפָנֶיךָ שַׁוְעָה בְּלֹא־לֵב וָלֵב· שׁוֹאֲלֵי מִמְּךָ מִטְרוֹת עֹז וּמַיִם· לְשׁוֹרְרוּךָ בַיָּם:

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

לְמַעַן אוֹמְרֵי יִגְדַּל שְׁמֶךָ· וְהֵם נַחֲלָתְךָ וְעַמֶּךָ· צְמֵאֵי לְיִשְׁעֶךָ כְּאֶרֶץ עֵיפָה לְמַיִם· לְתַרְתָּ לָמוֹ מְנוּחָה·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא· אָבִינוּ אַתָּה:

ח"נ והערות

גָּמוּר בְּחָכְמָה וּבִינָה. באשכנז: 'גָּמַר חָכְמָה וּבִינָה'. במח' רומניא: 'גָּמַר חָכְמַת בִּינָה'. **הַמְפַלֵּשׁ דִּבְרֵי.** באשכנז: 'סוֹפֵר מָהִיר מְפַלֵּשׁ'. במח' רומניא: 'סוֹפֵר מָהִיר מְפַלֵּט'. **מְחַכְּמֵנוּ.** במח' נירנברג: 'מְחַכְּמָנִי'. בגולד': 'מְחַכְּמָנוּ'. במח' רומניא: 'מַחְכִּים'. **רְחָבָה מֵרַחֲבֵי מים.** באשכנז ומח' רומניא: 'אֲמָרִים הַמְּשׁוּלִים בְּרַחֲבֵי מים'. **באי היום.** נ"א באשכנז: 'באי לְךָ היום'. **שׁוֹפְכִים לְפָנֶיךָ שַׁוְעָה.** בכ"י כ"ה: 'שופכי לפניך שועה'. במח' נירנברג: 'שופכים לְךָ שִׂיחָה'. בגולד': 'שופכים לְךָ שִׂיחָה'. במח' רומניא: 'שׁוֹפְכֵי לָךְ שועה'. **בְּלֹא־לֵב.** במח' רמ"ו ונ"א בשד"ל: 'בְּכָל־לֵב'. **שׁוֹאֲלֵי ממך.** בגולד' ומח' רומניא: 'שׁוֹאֲלִים ממך'. **מִטְרוֹת עֹז וּמַיִם.** באשכנז: 'עֹז מִטְרוֹת מַיִם'. במח' רומניא: 'מטרות מַיִם' וללא תיבת 'עֹז'. **לְשׁוֹרְרוּךָ בים.** בגולד': 'לְשׁוֹרְרוּ בים'. **יגדל שְׁמֶךָ.** במח' נירנברג: 'יגדל שִׁמְךָ'. **צְמֵאֵי לְיִשְׁעֶךָ.** כ"ה במח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: 'צמאי לְיִשְׁעֶךָ'. באשכנז: 'צְמֵאִים לְיֶשַׁעֲךָ'. במח' רומניא: 'צְמֵאִים לְשִׁמְךָ'. **כְּאֶרֶץ.** במח' רומניא ושד"ל: 'בְּאֶרֶץ'. **עֵיפָה לְמַיִם.** כ"ה במח' רמ"ו. במח' בולוניא, אשכנז, רומניא ושד"ל: 'עיפה לַמַּיִם'. **לְתַרְתָּ לָמוֹ.** כ"ה במח' בולוניא, גולד' ושד"ל וכן נראה נכון. במח' רמ"ו ונירנברג: 'לְתִרְתָּה לָמוֹ'. במח' רומניא: 'לתרת לָהֶם'.

מקורות ומקבילות

מ"ח. **מטרות עוז מים.** ע"פ פיו' מ, ו; בנ"ס מג, יט. **לשוררוך בים.** ע"פ שמ' טו, ח־ב; בנ"ס מג, כה־כז; מדת"כ (וורשא), פר' בא, סי' יח, ויקראל משוריס וכו'; מדת"ס מז' ז, סי' יג. **אומרי יגדל שמך.** ע"פ ס"ב ז, כו; דה"א יז, כד. **והם נחלתך ועמך.** ע"פ דב' ט, כט; מ"א ח, נא; ספי"ו א, כא; מדת"כ (וורשא), פר' כי תשא, סי' כב; פדר"א פר' מד. **צמאי לישעך.** ע"פ ישע' נג, ב; נט, יא; ירמ' ל, ז; מיכ' ז, ז; תה' קיט, קסו; ספ"ב ד, יח. **כארץ עיפה למים.** ע"פ ישע' לב, ב; תה' קמג, ו; ילקו"ש תה', רמז תשפה, ד"ה למאה לך. **לתרת למו מנוחה.** ע"פ במ' י, לג; ס"ז (הורוביץ), במ' פר' י, פס' לג; מדת"כ פר' שלח, סי' ז.

והסכימה דעתו לדעת המקום', ע"פ דה"ב לב, ל; אה"מ, חופת אליהו, עמ' 171, אות ל. ראו מדת"ה מז' קה, סי' ב. **לפיון מכלל יופי.** ע"פ תה' נ, ב. **דורשיך בתוך הגולה** - דניאל, חגייה, מישאל ועזריה. ע"פ דני' ב, יז־יח. **וסוד וכו' נגלה.** ע"פ דני' ח, יז; ב"ר (תיאודור-אלבק), פר' נז, סי' ח; אה"מ, יעקב אבינו, עמ' 230. הסוו יחז' כח, ג. **בלי להתגאל.** ע"פ דני' ח, ח; ירוש' שבת, פ"ח, ה"ד [דף י ע"ב]; בבלי ע"ז, דף לו ע"א; ילקו"ש דני', רמז תתרנט, ד"ה אשר לא. **דרשו זרעוניס ומיס.** ע"פ דני' ח, יב; מדת"כ פר' וירא, סי' מג; אב"ע דני' ח, טו, 'כל מאכל שהוא תאוה לנפש, יותר יועיל ממאכל שאין הנפש תוהבת אותו, אף על פי שיהיה חס ולא כתולדת החיים'. **לקורלויך בלר.** ע"פ ס"ב כב, ז; שמו"ר פר' מו, סי' ד; סדע"א, מפ"א נוסח ב, פר' ו, 'בשעה שהן קורלין אותו הוא עומה אותס'. **גמור בחכמה ובינה** - עזרא. ע"פ עזר' ז, כה. **המפלש.** ע"פ משנ' כלאים פ"ג, מ"ג; משנ' שבת פט"ז, מ"א. **דברי אמנה.** ע"פ נחמ' י, א ורש"י; מדת"כ פר' ויחי, סי' י; בר' רבתי עמ' 231. **מחכמנו רחבה וכו'.** ע"פ נחמ' ח, ח; ירוש' מגילה, פ"ד, ה"א [דף כח ע"ב]; בבלי מגילה, דף ג ע"א; ב"ר פר' לו, סי' ח. **מרחבי מיס.** ב"ר פר' י, סי' א, ע"פ איו' יא, ט; מדת"כ מז' יח, סי' כח. **לרבתי עם.** ע"פ איכ' א, א. **בלי היום בכל לב.** ע"פ ירמ' כד, ז; דב"ר פר' ח, סי' א, '...ומכוון את לבו לתפלה סימן טוב לו' וכו'. **שופכים לפניך שועה.** ע"פ איכ' ב, יט; ירוש' תענית, פ"ב, ה"ז, 'שפכו את לבם כמים'; מד"ש פר' יג, סי' א. **בלא לב ולב.** דה"א יב, לד; ויק"ר פר' כה, סי' ב, 'בין מתכוונין בין שאינן מתכוונין'; ילקו"ש משל, רמז תתקלה. **שואלי ממך מטרות.** ע"פ משנ' תענית פ"א, מ"א. **מטרות עוז מים.** ע"פ איו' לז, ו; בנ"ס מג, יט. **לשוררוך בים.** ע"פ שמ' טו, ח־ב; בנ"ס מג, כה־כז; מדת"כ (וורשא), פר' בא, סי' יא, ויקראל משוריס וכו'; מדת"ס מז' ז, סי' יג. **אומרי יגדל שמך.** ע"פ ס"ב ז, כו; דה"א יז, כד. **והם נחלתך ועמך.** ע"פ דב' ט, כט; מ"א ח, נא; ספי"ו א, כא; מדת"כ (וורשא), פר' כי תשא, סי' כב; פדר"א פר' מד. **צמאי ליישעך.** ע"פ ישע' נג, ב; נט, יא; ירמ' ל, ז; מיכ' ז, ז; תה' קיט, קסו; ספ"ב ד, יח. **כארץ עיפה למים.** ע"פ ישע' לב, ב; תה' קמג, ו; ילקו"ש תה', רמז תשפה, ד"ה למאה לך. **לתרת למו מנוחה.** ע"פ במ' י, לג; ס"ז (הורוביץ), במ' פר' י, פס' לג; מדת"כ פר' שלח, סי' ז.

אָנָּא אֵ֫ל נָא· רְפָא נָא· סְלַח נָא·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

אֵל טוֹב וְסַלָּח· אַדְמָתֵנוּ הַצְלַח· בְּרָכוֹת לְעַם זוּ שְׁלַח·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף· עַל־עַם עֲרָבָה מַעֲנִיף· דְּשָׁאֵימוֹ עַל־מִזְבַּחֲךָ מֵנִיף·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

הַפּוֹנִים מִסֻּכָּה לְדִירָם· בִּפְרִי־עֵץ הֲדָרָם· וּלְךָ יְשֻׁלַּם נִדְרָם·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

זוֹעֲקִים לְךָ שְׁעוֹת· מְחַכִּים לִישׁוּעוֹת· חַנּוּן כִּי לְךָ הַיְשׁוּעוֹת·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

טִיעַת עֲצֵי שְׁלָחִים· לְעַמְּךָ יִהְיוּ מְצֻלָּחִין· יַצְלִיחוּ בְּבִנְיָן וּמַצְלִיחִין·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

מקורות ומקבילות

אל נא רפא נא. במ׳ יב, יג. **אל טוב וסלח.** ע״פ תה׳ פו, ה; מדת״ה מז׳ פו, סי׳ ב; סה״ת סי׳ מד. **ברכות וכו׳ שלח.** ע״פ יואל ב, יט. **לעם זו.** ע״פ שמ׳ טו, טז. **גשם נדבות תניף.** תה׳ סח, י; ויק״ר פר׳ כח, סי׳ ג; פדר״ך פי׳ ח, סי׳ ח, ד״ה אא״ר אבין. **על עם ערבה מעניף.** ע״פ משנ׳ סוכה, פ״ד, מ״ג ומ״ה. **הפונים מסוכה לדירם.** ע״פ משנ׳ סוכה, פ״ד, מ״ח; תוספי הריטב״א עמ״ס סוכה, דף מח ע״א, ד״ה סוכה שבעה. **פרי עץ הדרם.** ע״פ ויק׳ כג, מ; ויק״ר פר׳ ל, סי׳ יב. **ולך ישלם נדרם.** ע״פ תה׳ סה, ב; ירושׁ׳ ר״ה, פ״א, ה״א, ׳רש״א, שלשה רגלים כסדרן וכו׳ עד שיעברו עליו פסח ועצרת וחג׳; בבלי ר״ה, דף ד ע״א. **זועקים לך שעות.** ע״פ שמ׳ ג, ט; לפ׳ א, י; תה׳ לד, יח; משנ׳ תענית פ״ב, מ״ד; שמ״ר פר׳ לב, סי׳ ט. **מחכים לישועות.** ע״פ בר׳ מט, יח; מיכ׳ ז, ז; תה׳ ה, ד; קיט, קכג; קיט, קסו; מדת״ה מז׳ יד, סי׳ ו, ׳ויסרא״ל מחכין לישועתו של הקב״ה׳. **חנון.** ע״פ שמ׳ לד, ו; ישע׳ ל, יח; תה׳ קג, ח; בנ״ס ב, יא. **כי לך הישועות.** ע״פ ישע׳ לג, ב; תה׳ לא, ה; טור״ז; בנ״ס נא, א־יב; מדת״נ (וורשא), פר׳ אחרי מות, סי׳ יב. **טיעת עצי שלחים.** ע״פ שה״ש ד, יג; ויק״ר (מרגליות), פר׳ כה, סי׳ ג. לשון חז״ל בהרבה מקומות: בבלי ב״ב, דף יא ע״א. **לעמך יהיו מוצלחין.** ע״פ מדת״נ פר׳ קדושים, סי׳ ז, ׳אמור להם ליסראל׳ וכו׳; מד״א ויק׳, פר׳ יט, פס׳ כג. **בנין ומצליחין.** ע״פ עזר׳ ו, יד; נחמ׳ ב, כ.

ח״נ והערות

אנא אל נא. הושענא מיוסדת ע״ס א״ב. כ״י כ״ה, דף 125א. נמצאת גם במנהג צרפת: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 197–198. **הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא והצליחה.** בצרפת: ׳וְהוֹשַׁע נָא והצליחה׳ וללא תיבות ׳וְהוֹשִׁיעָה נָא׳ וכ״ה ברפריין בין בית לבית. **וְהוֹשִׁיעָה נָא.** בכ״י כ״ה בפעם הראשונה ומח׳ רמ״ו גם ברפריין: ׳וְהוֹשִׁיעָנָא׳, אמנם בכ״י כ״ה ברפריין בא בקצרה: ׳והוש״׳. **אדמתנו הצלח.** בצרפת: ׳אדמתנו בְּטוּב הצלח׳. **וְהַצְלִיחָה נָא.** במח׳ רמ״ו רק ברפריין: ׳וְהַצְלִיחָנָא׳, אבל בכותר ההושענא כבפנים. **עַל־עַם עֲרבה.** בצרפת: ׳עַלֵּי ערבה׳. **זוֹעֲקִים לְךָ שְׁעוֹת.** כ״ה במח׳ בולוניא ונ״א בשד״ל. במח׳ רמ״ו: ׳זוֹעֲקִים לִשְׁעוֹת׳ ונראה שט״ס הוא. בצרפת: ׳זוֹעֲקֶת תחנה׳. בנוסח עיקרי במח׳ שד״ל: ׳זועקים לך שַׁוְעוֹת׳. **מְחַכִּים לִישׁוּעוֹת וכו׳ הַיְשׁוּעוֹת.** בצרפת: ׳שְׁמָעָה וְחָנְנָה \ חָשְׁבָה כְּשֵׁי קִרְיַת חָנָה׳. **לעמך יהיו מְצֻלָּחִין.** כן הוא במח׳ רמ״ו. בכ״י כ״ה: ׳לעמך יהו מושלחים׳. במח׳ בולוניא ושד״ל: ׳לעמך יהיו שְׁלוּחִין׳. בצרפת: ׳לעמך יהיו מַצְלִיחִים׳. **בְּבִנְיָן וּמַצְלִיחִין.** בכ״י ומח׳ בולוניא: ׳בְּבִנְיָן ומצליחין׳. במח׳ רמ״ו: ׳בְּבָנְיָן

כָּרִים צֹאן יִלְבָּשׁוּ· לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא בַּל־יִיבָשׁוּ· לְגֵיא מִגְּבָעוֹת יַחְבָּשׁוּ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

מַעֲמַקִּים יַעַטְפוּ בַר· וּבְרֹאשׁ הָרִים יְהִי פִּסַּת־בָּר· נָזֶל בְּרִדְתּוֹ כִּמְדֶבָּר·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

סַלֵּת תְּבוּאָתֶךָ· תְּנוּב שָׂדֶה בְּהַרְבּוֹתֶךָ· עַשֵּׁר שְׁנַת טוּבָתֶךָ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

פְּתַח לָנוּ אוֹצָר הַטּוֹב· וְדוֹרְשֶׁיךָ לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב· צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ וְטוֹב·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

קְרָא שְׁנַת רָצוֹן· לְבִלְתִּי עוֹד הֱיוֹת בָּהּ לַחֲצוֹן· רְעֵה וְהַרְבֵּץ בַּטּוֹב צֹאן·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

שְׁנוֹתֵינוּ בַּנְּעִימִים· תְּבַלֶּה בְטוּב טְעָמִים· תּוֹשִׁיעַ מְעוּטֵי עַמִּים·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא וְהַצְלִיחָה נָא:

ח"נ והערות

וּמְצַלְּחִין׳ וכן נראה מכ״י כ״ה. בצרפת: ׳בְּבִנְיָן וּמַצְלִיחִים׳. במח׳ שד״ל: ׳בְּבָנְיָן ומצליחין׳. **כרים צאן.** בצרפת: ׳כרים הַצֹּאן׳. **מִגְּבָעוֹת יחבשו.** במח׳ בולוניא וצרפת: ׳מִגְּבָעוֹת יחבשו׳. **מַעֲמַקִּים.** במח׳ שד״ל: ׳מֵעֲמָקִים׳. **יעטפו בר.** כ״ה במח׳ שד״ל. במח׳ רמ״ו, בולוניא וצרפת: ׳יעטפו בָר׳. **הרים יְהִי.** בצרפת ללא תיבת ׳יְהִי׳. **סַלֵּת תְּבוּאָתֶךָ.** כ״ה במח׳ רמ״ו ובולוניא. בצרפת: ׳סֹלֶת תבואתך׳. במח׳ שד״ל: ׳סלת תְּבוּאָתֶךָ׳. **תְּנוּב שדה.** כ״ה במח׳ רמ״ו, בולוניא, צרפת ושד״ל. בכ״י: ׳תְּנוּב שדה׳. **בְּהַרְבּוֹתֶךָ.** במח׳ שד״ל: ׳בְּהַרְבּוֹתֶךָ׳. **עַשֵּׁר שנת.** בצרפת: ׳עַשֶּׁרֶת שנת׳ וכן הוא בתה׳ שלפנינו. **טוּבָתֶךָ.** במח׳ שד״ל: ׳טוּבָתְךָ׳. **פְּתַח לָנוּ וכו׳.** בית זה נשמט במח׳ רמ״ו ובולוניא, אבל ישנו בכ״י כ״ה, צרפת ומח׳ שד״ל. **אוֹצָר הטוב וְדוֹרְשֶׁיךָ.** בצרפת: ׳אוֹצָרְךָ הטוב \ דוֹרְשֶׁיךָ׳. **לבלתי עוד.** בכ״י וצרפת ללא תיבת ׳עוֹד׳, אבל בכ״י כ״ה כבפנים. **בָּהּ לחצון.** בצרפת ללא תיבת ׳בָּהּ׳. **רעה וְהַרְבֵּץ בַּטּוֹב.** בכ״י ומח׳ רמ״ו: ׳רעה והרבץ בְּטוּב׳. בצרפת: ׳רעה בְּמַרְעֵה טוֹב׳. **תְּבַלֶּה בטוב.** בצרפת: ׳עְבֵלָה בטוב׳.

מקורות ומקבילות

כרים הלאן ילבשו. ע״פ תה׳ סה, יד; ב״ר פר׳ יג, סי׳ ו; מסר״ת פר׳ טו, עמ׳ 282, ד״ה גדולה. **לשונם בצמא בל ייבשו.** ע״פ ישע׳ מא, יז; מדת״ה מז׳ סג, סי׳ ב; מש״ט בר׳, פר׳ לב, פס׳ לג. **לגיא מגבעות יחבשו.** ע״פ פסז״ו סה״ם, פר׳ ד פ״ו, ׳ואל גבעת הלבונה, שמשם מלבנין עונותיהן של ישראל׳. **מעמקים יעטפו בר.** ע״פ תה׳ סה, יד; ב״ר פר׳ יג, סי׳ ו, ׳אמו ואתם שמחים בירידת גשמים׳. **וברא״ש הריס וכו׳ בר.** ע״פ תה׳ עב, טז; ירוש׳ ברכות, פ״ו, ה״א [דף מג ע״ב]; בבלי כתובות, דף קיא ע״ב. **מזל ברדתו כמדובר.** ע״פ שופ׳ ה, ה; ישע׳ סג, יט; סד, ב. **סלת תבואתך.** ע״פ מ״א ה, ב; מדת״ע (וורשא), פר׳ עקב, סי׳ א. **תנוב שדה בהרבותך.** ע״פ יחז׳ לו, כט־ל; יואל ב, יט; בבלי ברכות, דף נה ע״א, ׳מכריח עליהם הקב״ה בעצמו׳. **עטר שנת טובתך.** ע״פ תה׳ סה, יב; מסר״א פר׳ טו, עמ׳ 283, ׳משא ומתן מתברך [בהן]׳. **פתח לנו אוצר הטוב.** ע״פ דב׳ כח, יב; בבלי ב״ב, דף כה ע״ב; מג״ת, הסכולין, ׳אין הגשמים יורדים אלא בזכותן של ישראל׳. **ודורשיך וכו׳ כל טוב.** ע״פ תה׳ לד, יא; איכ׳ ג, כה. **צדיק ומושיע.** ע״פ ישע׳ מה, כא; רב״ה פתיח׳ סי׳ א, ׳אני מדבר בצדקה ומושיע את בני׳. **וטוב.** ע״פ שמ׳ לג, יט; דב׳ ו, כד; תה׳ כה, ז. **קרא שנת רצון.** ע״פ ישע׳ סא, ב. **לבלתי עוד היות בה לחצון.** ע״פ ש״א י, יח. **רעה והרבץ בטוב צאן.** ע״פ יחז׳ לד, יד; מדת״ה מז׳ כד, סי׳ ה, ׳אבל הקב״ה אינו כן׳ וכו׳; ילקו״ש תה׳, רמז תרלז. **שנותינו בנעימים.** ע״פ תה׳ טז, ה־ו; איו׳ לו, יא. **תבלה בטוב.** ע״פ איו׳ כא, יג; מדת״ע (וורשא), פר׳ ראה, סי׳ ב; פסר״ב פי׳ כז, ד״ה הכתוב אומר. **תושיע.** ע״פ דב׳ ז, ח; לג, כט; ש״ב כב, כח; ישע׳ י, כ; ויק״ר פר׳ כז, סוף סי׳ א. **מעוטי עמים.** ע״פ דב׳ ז, ז; שמו״ר פר׳ לא,

רַחֵם־נָא קְהַל עֲדַת יְשׁוּרוּן·
סְלַח וּמְחֹל עֲוֹנָם· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

אָז כְּעֵינֵי עֲבָדִים· אֶל־יַד אֲדוֹנִים· בָּאנוּ לְפָנֶיךָ נְדוֹנִים·
הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

גֵּאָה אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים· נִתְגָּרוּ בָנוּ מְדָנִים· דָּשׁוּנוּ וּבְעָלוּנוּ זוּלָתְךָ
אֲדוֹנִים· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

הֵן גַּשְׁנוּ הַיּוֹם בְּתַחֲנוּן· לְפָנֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן· וְסִפַּרְנוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ
בְּשִׁנּוּן· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

זָבֶת חָלָב וּדְבַשׁ· נָא אַל־תִּיבַשׁ· חַשְׂרַת־מַיִם בָּאֲבָה תֶּחְבַּשׁ·
הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

טָעֲנוּ בִשְׁמֵנָה· בְּיַד נְסִיכִים שְׁמוֹנָה· יָשָׁר וְצַדִּיק אֵל אֱמוּנָה·
הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

מקורות ומקבילות

סי׳ יג; מדת״נ פר׳ עקב, סי׳ ד, ׳בזכות שאתם ממעיטים את עצמכם לפני׳ וכו׳. **סלח ומחל עונם.** ע״פ ספי״ו טו, לד; מק״ט, מס״ו פר׳ יט, ה״ד; פדר״א פר׳ טו. **הושיענו אלהי ישענו.** דה״א טז, לה. **אז כעיני עבדים וכו׳.** ע״פ תה׳ קכג, ב; סה״ת סי׳ מד. **באנו לפניך נדונים.** ע״פ מכ״מ ר״ה פ״א, מ״ב; מדת״נ (וורשא), פר׳ האזינו, סי׳ ד; ירוש׳ ר״ה פ״א, ה״ג; בבלי ר״ה, דף טז ע״א; שבה״ל, סדר ר״ה, סי׳ רפב. **הושיענו אלהי ישענו.** דה״א טז, לה. **גאה.** ע״פ שמ׳ טו, א; ישע׳ ב, יב. **אדוני האדונים.** ע״פ דב׳ י, יז; תה׳ קלו, ג. **נתגרו בנו מדנים.** ע״פ מכ׳ ו, יט; טו, יח; ויק״ר פר׳ ז, סי׳ א; במדב״ר פר׳ ט, סי׳ יא. **דשונו.** ע״פ ישע׳ כח, כח; מדת״ה מז׳ כח, סי׳ ב, ׳כתתו אותנו׳. **ובעלונו זולתך אדונים.** ע״פ ישע׳ כו, יג; פסז״ו שה״ש, פר׳ ח, פס׳ יד, ׳אבל לא נתיאשתי מהם׳ וכו׳. **הן גשנו היום בתחנון.** ע״פ דני׳ ו, יב; טו, ג. **לפניך רחום.** ע״פ דני׳ ט, יח. **רחום וחנון.** שמ׳ לד, ו. **וספרנו נפלאותיך.** ע״פ תה׳ ט, ב; כו, ז; דה״א טז, כד; מדת״ה מז׳ מד, סי׳ א. **בשינון.** ע״פ דב׳ ו, ז; בבלי קידושין, דף ל ע״א, ׳מחודדים בפיך׳. **זבת חלב ודבש.** ע״פ שמ׳ ג, ח; דב׳ כז, ג; יחז׳ כ, ו; ירוש׳ ביכורים, פ״א, ה״ח [דף ו ע״א]; בבלי מגילה, דף ו ע״א. **חשרת מים.** ש״ב כב, יב. **טענו.** ע״פ בר׳ מה, יח. **בשמנה.** ע״פ נחמ׳ ט, כה. **ביד נסיכים שמונה.** ע״פ מיכ׳ ה, ד; מתע״ד פר׳ לג, פ״ה; בבלי סוכה, דף נב ע״ב; שה״ר פר׳ ח, סי׳ ג. **ישר וצדיק.** ע״פ דב׳ לב, ד; תה׳ יא, ז; קיט, קלז; מדת״ה מז׳ יט, סי׳ יג; מדת״נ פר׳ עקב, סי׳ ד, ׳בזכות שאתם ממעיטים את עצמכם לפני׳ וכו׳.

ח״נ והערות

ומחל עונם הושיענו. בגולד׳: ׳ומחל עונם \ והושיענו׳. במח׳ רומניא: ׳ומחול עונו \ והושיענו׳. **אז כעיני עבדים.** הושענא מיוסדת ע״ס א״ב. כ״י כ״ה, דף 125ב. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 201–202. ובמח׳ רומניא, דף תיא ע״א. **אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ.** במח׳ נירנברג נוסף ברפריין בין כל בית לבית ׳רחם׳. **וּבְעָלוּנוּ זוּלָתֶךָ.** במח׳ נירנברג: ׳ובעלונו זולתך׳. במח׳ רומניא: ׳בְּעָלוּנוּ זולתך׳. **היום בְּתַחֲנוּן.** במח׳ רומניא: ׳היום חנון׳. **לְפָנֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן.** כ״ה במח׳ בולוניא ושד״ל. בכ״י כ״ה ומח׳ רמ״ו: ׳לפניך חנון׳ וללא תיבת ׳רחום׳. באשכנז: ׳עָדֶיךָ רחום וחנון׳. במח׳ רומניא: ׳עָדֶיךָ בְּתַחֲנוּן׳. **חלב וּדְבַשׁ.** כ״ה במח׳ בולוניא. במח׳ רמ״ו, אשכנז, רומניא ושד״ל: ׳חלב ודבש׳. **נָא אַל־תִּיבַשׁ.** במח׳ רמ״ו ואשכנז: ׳נא אל־תִּיבָשׁ׳. במח׳ בולוניא ושד״ל: ׳נא אל־תְּיַבֵּשׁ׳. במח׳ רומניא: ׳אַל־נָא תִּיבַשׁ׳. **מים בָּאֲבָה.** כ״ה במח׳ רמ״ו, בולוניא, נירנברג, רומניא וג״א במח׳ שד״ל. בכ״י: ׳מים בְּאַיָּבָה׳. בכ״י כ״ה: ׳מים כאיבה׳. בגולד׳, נ״א בקד״א ונוסח עיקרי במח׳ שד״ל: ׳מים בָּאֲבָה׳. **תֶּחְבַּשׁ.** כ״ה במח׳ בולוניא ושד״ל. במח׳ רמ״ו, גולד׳ ורומניא: ׳תֶּחְבָּשׁ׳. במח׳ נירנברג: ׳תֶּחֱבַשׁ׳. **טענו**

כָּרַתָּ בְרִית לָאָרֶץ· עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ· לְבִלְתִּי פְּרֹץ עוֹד בָּהּ פֶּרֶץ· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

מִתְחַנְּנִים עֲלֵי מַיִם· כַּעֲרָבִים עַל־יִבְלֵי־מָיִם· נָא זְכֹר לָנוּ נִסּוּךְ הַמַּיִם· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

שִׂיחִים בְּדֶרֶךְ מַטָּעָתָם· עוֹמְסִים בְּשַׁוְעָתָם· עֲנֵה לְקוֹל פְּגִיעָתָם· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת· פְּנֵה פִּלְלָם שְׁעוֹת· צַדִּיק צוּר מוֹשָׁעוֹת· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

קוֹל רִגְשָׁתָם תֵּשַׁע· תִּפְתַּח־אֶרֶץ וְיִפְרוּ־יֶשַׁע· רַב לְהוֹשִׁיעַ וְלֹא חָפֵץ בְּרֶשַׁע· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתַח· וְאוֹצָר טוֹב לָנוּ תִפְתַּח· תּוֹשִׁיעֵנוּ וְרִיב עִמָּנוּ אַל־תִּמְתַּח· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

ח"נ והערות

בִּשְׁמֵנָה. בגולד: ׳שענו בַּשְׁמַנָּה׳. **ביד נָסִיכִים שְׁמוֹנָה.** באשכנז ומח׳ רומניא: ׳ביד שִׁבְעָה וּשְׁמוֹנָה׳. **ישר וְצַדִּיק.** באשכנז ורומניא: ׳ישר צַדִּיק׳. **כָּרַתָּ ברית.** במח׳ נירנברג: ׳כָּרַתָּה ברית׳. בכ״י ומח׳ רומניא: ׳כָּרָתָה ברית׳. **עֹד כל ימי.** במח׳ רומניא: ׳בְּעֹד כל ימי׳. **לבלתי פָּרֹץ עוֹד.** בכ״י, אשכנז ומח׳ רומניא ללא תיבת ׳עוֹד׳. בגולד: ׳לבלתי פָּרֶץ׳. **בָּהּ פרץ.** במח׳ רומניא: ׳בָּם פרץ׳. **מִתְחַנְּנִים עֲלֵי.** בכ״י, מח׳ רמ״ו ובולוניא: ׳מְחַנְּנִים עלי׳. במח׳ רומניא: ׳מתחננים בְּעַד׳. **זְכֹר לָנוּ.** בכ״י כ״ה ומח׳ נירנברג: ׳זכור לָמוֹ׳. בגולד: ׳זְכָר־לָמוֹ׳. **שִׂיחִים בְּדֶרֶךְ.** בכ״י כ״ה (ללא ניקוד) ומח׳ נירנברג: ׳שִׂיחִים כְּדֶרֶךְ׳. במח׳ רומניא: ׳שָׂחִים בדרך׳. **עוֹמְסִים בשועתם.** במח׳ רומניא: ׳שׁוֹמְעִים בשועתם׳. **עֲנֵה לְקוֹל.** בכ״י כ״ה: ׳ענם בקול׳. במח׳ נירנברג: ׳עֲנֵם לקול׳. בגולד: ׳עֲנֵם בְּקוֹל׳. במח׳ רומניא: ׳ענה בְּקוֹל׳. **פנה פִּלְלָם.** במח׳ נירנברג וגולד: ׳פנה פִּלּוּלָם׳. בחלק מאשכנז: ׳פנה לְפִלּוּלָם׳. **צַדִּיק צוּר מוֹשָׁעוֹת.** במח׳ נירנברג: ׳צדיק אֵל לְמוֹשָׁעוֹת׳. בגולד׳ ומח׳ רומניא: ׳צַדְּקֵם אֵל לְמוֹשָׁעוֹת׳. **קוֹל רִגְשָׁתָם.** בכ״י כ״ה ואשכנז: ׳קול רִגְשָׁם׳. **וְיִפְרוּ ישע.** במח׳ רומניא: ׳יְיִפְרַח ישע׳. **וְלֹא חפץ.** במח׳ נירנברג: ׳לא חפץ׳. **בְּרֶשַׁע.** בגולד׳ ומח׳ רומניא: ׳רֶשַׁע׳. **וְאוֹצָר טוֹב.** במח׳ נירנברג: ׳וְאוֹצָרָךְ הַטּוֹב׳. בגולד׳: ׳וְאוֹצָרָךְ הַטּוֹב׳. **לָנוּ תִפְתַּח.** במח׳ רמ״ו: ׳לנו פָּתַח׳. במח׳ רומניא ללא תיבת ׳לָנוּ׳. **תּוֹשִׁיעֵנוּ**

מקורות ומקבילות

סי׳ ז. **אֵל אמונה.** ע״פ דב׳ לב, ד. **כרתה ברית לארץ.** ע״פ בר׳ ט, ט־יז. **עוד כל ימי הארץ.** בר׳ ח, כב. **לבלתי פָּרֹץ עוד בה פֶּרֶץ.** ע״פ בר׳ ח, כא; ס״ב ו, ח; מכדר״י יתרו, מס׳ (דעמלק) [דוישמע], פר׳ א; בבלי סוטה, דף יא ע״א, ׳נשבע הקב״ה שאינו מביא מבול לעולם׳, ע״פ ישע׳ נד, ט. **מתחננים.** ע״פ דני׳ ו, יב. **עלי מים.** במ׳ כד, ו. **כערבים על יבלי מים.** ישע׳ מד, ד. **זכר זכור.** ע״פ מ״ב כ, ג. **שיחים.** בר׳ כא, טו. **עֲנֵה וכו׳.** ע״פ בר׳ לה, ג; ישע׳ סה, כד; תה׳ לא, טו. **לקול פגיעתם.** ע״פ ירוש׳ ברכות, פ״ד, ה״א [דף כט ע״ב]; בבלי ברכות, דף כו ע״ב, ׳ואין פגיעה אלא תפלה׳. **פועל ישועות.** תה׳ עד, יב; ב״ר פר׳ טו, סי׳ ג. **צדיק צור מושעות.** ע״פ ישע׳ מה, כא; ירמ׳ יד, ח; בס״ס ב, יא. **רגשתם.** ע״פ תה׳ מה, טו. **תשע.** ע״פ בר׳ ד, ד. **תפתח ארץ ויפרו ישע.** ישע׳ מה, ח; ירוש׳ ברכות, פ״ט, ה״ב [דף סה ע״ב]; ב״ר פר׳ יג, סי׳ יג; מדת״ה מז׳ מב, סי׳ ה. **רב להושיע.** ישע׳ סג, א; בס״ס נא, ג; סמק״א ג, יח. **ולא חפץ ברשע.** ע״פ יחז׳ יח, כג; עמו׳ ה, ד; תה׳ ה, ה; פדר״ך פי׳ כד, סי׳ א; מדת״נ פר׳ ואתחנן, סי׳ יא, ׳שאין הקב״ה חפץ לחייב כל בריה׳. **שערי שמים פתח.** ע״פ תה׳ עח, כג; ב״ר פר׳ סע, סי׳ ז; מדת״ה מז׳ נא, סי׳ ז. **ואוצר הטוב לנו תפתח.** ע״פ דב׳ כח, יב; מלא׳ ג, י; בס״ס מג, טו; בבלי שבת, דף לב ע״ב. **וריב עמנו אל תמתח.** ע״פ

הושענא

אֵל נָא· אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנָה אֲמוּנִים שׁוֹפְכֵי לֵב כַּמַּיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·
לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם· גָּזַר יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם·
וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנָה דְגָלִים גָּזֵי גִזְרֵי מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·
לְמַעַן הַנֶּעֱקַד בְּשַׁעַר הַשָּׁמַיִם· וְשָׁב וְחָפַר בְּאֵרוֹת מַיִם· וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

מקורות ומקבילות

ישע׳ מ, טז. **אנא הושיעה נא.** ע״פ תה׳ קיח, כה. **הושיענו אלהי מעוזנו.** ע״פ דה״א טז, לה. **תענה אמונים.** סדו׳ רס״ג עמ׳ רנא; סה״ת סי׳ מד. **אמונים** - ישראל. ע״פ בבלי שבת, דף לז ע״א. **שופכי לב כמים.** ע״פ איכ׳ ב, יט; ירוש׳ תענית, פ״ב, ה״ז, ״שפכו את לבם כמים״; מד״ש פר׳ יג, סי׳ א. **באי באש.** ע״פ ב״ר פר׳ נח, פ׳ לח, סוף סי׳ יג; פדר״א פכ״ו; ילקו״ש בר׳, רמז סב. **ובמים.** ע״פ מדת״נ (וורשא), פר׳ וירא, סי׳ כב. **גזר.** ע״פ בר׳ יח, ג. **יקח נא מעט מים.** בר׳ יח, ד; מק״ט אד״נ: מוסח א, פר׳ יג, ד״ה אמור מעט; בר׳ רבתי עמ׳ 79, ד״ה ואקחה. **דגלים גזי וכו׳.** ע״פ שמו״ר פר׳ כ, סי׳ ה, ״דגלים וכו׳, אוי לו לאותו האיש שכך הוליא מתחת ידו״; ויק״ר (מרגליות), פר׳ לו, סי׳ ב; מדת״נ פר׳ במדבר, סי׳ י, ״עשאן דגלים כמלאכי השרת״. **גזרי מים.** ע״פ תה׳ קלו, יג. **למען הנעקד** - בזכות יצחק. ע״פ בר׳ כב, ט; ספי״ו יח, ח. **בשער השמים.** ע״פ בר׳ כח, יז. ראו פדר״א פר׳ לא, ״הלך לחר המוריה למקום שנעקד שם והתפלל״ וכו׳. **ושב וחפר בארות מים.** ע״פ בר׳ כו, יח; ספי״ו כד, יח־כד.

ח״נ והערות

וריב עַמֶּנוּ אַל־תִּמְתַּח. במח׳ נירנברג ללא תיבת ״עַמֶּנוּ״. בגולד׳: ״תּוֹשִׁיעַ וריב אל תמתח״. במח׳ רומניא: ״תּוֹשִׁיעַ וריב בַּל תמתח״. **הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא והצליחה.** באשכנז: ״הוֹשַׁע נָא סָלַח נָא והצליחה״. **הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ.** תיבות אלו אינן בכ״י כ״ה. במח׳ נירנברג: ״הושעינו אַל מעזנו״. בגולד׳: ״וְהוֹשִׁיעֵנוּ אַל מעזנו״. **תענה אמונים שופכי לב.** הושענא מיוסדת ע״ס א״ב. כ״י כ״ה, דף 126א. נמצאת גם בסדו׳ רס״ג עמ׳ רנא–רנב; מח׳ אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 199–200. **שׁוֹפְכֵי לב.** בכ״י כ״ה: ״שופכי לך לב״. במח׳ נירנברג: ״שׁוֹפְכִים לְךָ לב״. בגולד׳: ״שׁוֹפְכִים לְךָ לב״. **בָּאֵי באש.** בסדו׳ רס״ג, כ״י כ״ה ואשכנז: ״בָּא באש״. **גזר יקח.** בסדו׳ רס״ג: ״גזר וְאָמַר יקח״. בכ״י כ״ה: ״גוזר יקח״. באשכנז: ״גזר וְנָם יקח״. **מעט מים.** בסדו׳ רס״ג נוסף: ״בַּעֲבוּרוֹ לֹא תִמְנַע מַיִם״. **וְהַצְלִיחָה נָּא וכו׳ מָעֻזֵּנוּ.** בסדו׳ רס״ג: ״וְהוֹשִׁיעָה נָּא וְהַצְלִיחָה נָּא״. **אֱלֹהֵי מעזנו.** בכ״י כ״ה וגולד׳: ״אַל מעזנו״ וכן בכל הרפריין. **גָּזֵי גזרי.** בסדו׳ רס״ג: ״גָּזוּ בֵּין גזרי״. באשכנז: ״גָּזוּ גזרי״. **וְהַצְלִיחָה נָּא הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ.** בסדו׳ רס״ג: ״וּבַעֲבוּרוֹ לֹא תִמְנַע מַיִם וְהוֹשִׁיעָה נָּא וְהַצְלִיחָה נָּא״ וכן בכל הרפריין שבין בית לבית, אמנם באות ל׳ בא בלשון רבים.

תַּעֲנֶה זַכִּים חוֹנִים עֲלֵי־מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·
לְמַעַן חָלָק מְפַצֵּל לוּז בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם· טָעַן וְגַל אֶבֶן
מִבְּאֵר מַיִם· וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה יְדִידִים נוֹחֲלֵי דָת מְשׁוּלַּת מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·
לְמַעַן כָּרוּ בְמִשְׁעֲנוֹתָם מַיִם· לְהָכִין לְצָאֱצָאֵימוֹ מַיִם·
וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה מִתְחַנְּנִים בִּישִׁימוֹן עֲלֵי מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·
לְמַעַן נֶאֱמָן מַסְפִּיק לָמוֹ מַיִם· סֶלַע הָךְ וַיָּזוּבוּ מַיִם·
וְהַצְלִיחָה נָּא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה עוֹנִים עֲלֵי בְאֵר מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָּא·

ח"נ והערות

חונים עֲלֵי־מים. בסדו' רס"ג: 'חונים עַל־מים'. **מפצל לוז.** בכ"י כ"ה ומח' נירנברג ללא תיבת 'לוז'. בסדו' רס"ג: 'מפצל מַקְלוֹת', בגולד' תיבת 'מַקְלוֹת' בסוגר מרובע. **בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם.** בסדו' רס"ג: 'בְּשִׁקַּתוֹת מַיִם'. במח' רמ"ו: 'בשקתות הַמַּיִם'. במח' בולוניא: 'בְּשִׁקַּתוֹת מַיִם'. במח' שד"ל וגולד': 'בְּשִׁקַּתוֹת הַמַּיִם'. **וְגַל אבן.** בסדו' רס"ג: 'וְגַל אבן'. במח' נירנברג: 'וַיֶּגֶל אבן'. **מִבְּאֵר מים.** בסדו' רס"ג: 'מֵעַל בְּאֵר מים'. **נוחלי דָת.** בסדו' רס"ג: 'מְחַנְּנִים'. במח' נירנברג ללא תיבת 'דָת'. **מָשׁוּלַת מים.** בסדו' רס"ג: 'בְּעֵד מים'. **להכין לְצָאֱצָאֵימוֹ.** בחלק מאשכנז: 'להכין לָמוֹ וּלְצָאֱצָאֵימוֹ'. **וְהַצְלִיחָה נָּא וכו' מָעֻזֵּנוּ.** בסדו' רס"ג: 'וּבַעֲבוּרָם לֹא תִמְנַע מַיִם וְהוֹשִׁיעָה נָּא וְהַצְלִיחָה נָּא'. **תענה מִתְחַנְּנִים.** בסדו' רס"ג: 'תענה מְשַׁוְּעִים'. **בִּישִׁימוֹן.** בסדו' רס"ג: 'הַיּוֹם'. בחלק מאשכנז: 'בְּבִישִׁימוֹן'. **עֲלֵי מים.** בסדו' רס"ג: 'עֲדֵי מים'. **למען נֶאֱמָן.** בסדו' רס"ג ואשכנז: 'למען נֶאֱמָן בַּיִת'. **מספיק לָמוֹ.** בסדו' רס"ג ללא תיבת 'לָמוֹ'. בגולד': 'מספיק לָעָם'. **סלע הָךְ.** בסדו' רס"ג ומח' נירנברג: 'סלע הִכָּה'. **וַיָּזוּבוּ מים.** כ"ה בסדו' רס"ג, מח' רמ"ו ואשכנז. במח' בולוניא: 'וַיָּזוּב מים'. במח' שד"ל: 'וַיָּזוֹב מים'. **תענה עוֹנִים.** בכ"י כ"ה: 'תענה אמונים', כנראה בטעות משגרת לשון ראש ההושענא. **עֲלֵי באר.** כ"ה בסדו' רס"ג, מח' רמ"ו וגולד'. בכ"י כ"ה: 'עלי עלי (פעמיים:) באר'. והשוו תוספתא סוכה (ליברמן), פ"ג, הל' יא, 'עלי באר ענו לה עלי באר ענו לה' וכו'. במח' בולוניא, נירנברג ושד"ל: 'עֲלֵי באר'.

מקורות ומקבילות

זכים. ע"פ בר' רבתי עמ' 110, 'לא"ל סאתם זכים'. **חוגים עלי מים.** ע"פ שמ' טו, כז. **למען חלק** - בזכות יעקב. ע"פ בר' כז, יח; ב"ר פר' סה, סי' טו. **מפלל לוז.** ע"פ בר' ל, לח. **בשקתות המים.** ע"פ בר' ל, לח; ב"ר פר' עג, סי' י. **וגל אבן מבאר מים.** ע"פ בר' כט, י; ב"ר (תיאודור-אלבק) כי"ו, פר' ויחי, פר' לו, 'כזה שהוא מעביר את הפקק מעל גבי הגלוחית'. **ידידים.** ספרי דב' פר' וזאת הברכה, פ' שנב; אד"נ (מוסתא ב), פ' מג, ד"ה שמה. **נוחלי דת.** ע"פ דב' לג, ד; בבלי סנהדרין, דף לח, סוף ע"ב; מדת"נ פר' וזאת הברכה, סי' ד. **דת משולת מים.** ב"ר פר' פד, סי' טז; מדת"נ (וורשא), פר' בשלח, סי' יט; ספרי דב' פר' עקב פ' מח; מכילתא דרשב"י פט"ו, פכ"ב; בבלי תענית, דף ז ע"א, ע"פ ישע' נה, א. **למען כרו במשענותם מים** - בזכות משה ואהרן. ע"פ במ' כא, יח ורש"י; מד"א במ', פר' כא, פס' יח; בר' רבתי עמ' 71. **להכין לצאצאימו מים.** רלו תוספתא סוכה, פ"ג, הל' יא-יב; מדת"ה מז' כט, סי' ב, 'חזרו המים בזכות משה ואהרן'. **מתחננים בישימון.** ע"פ מכדר"י בשלח, מס' דויסע, פר' א, 'היו ישראל מתחננים ומתפללין' וכו'; מש"ט שמ', פר' טו סי' כו; ילקו"ש תו', רמז רטו. **בישימון.** ע"פ תה' קו, יד. **עלי מים.** במ' כד, ו. **למען נאמן** - משה. ע"פ במ' יב, ז. **מספיק למו מים.** ע"פ ישע' מח, כא; תה' קה, מא. **סלע הך ויזובו מים.** ע"פ במ' כ, י-יא; מדת"נ פר' חקת, סי' ל. **עונים עלי באר.** ע"פ במ' כא, יז; בעה"ט; תוספתא סוכה (ליברמן), פ"ג, הל' יא; מדת"נ פר' חקת, סוף סי' מז; מחו"ו סי' תכח, 'שהיו ישראל' וכו'.

לְמַעַן פָּקוּד בְּמֵי מְרִיבַת מַיִם· צָמֵאִים לְהַשְׁקוֹת מַיִם·
וְהַצְּלִיחָה נָא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה קְדוֹשִׁים מְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָא·
לְמַעַן רֹאשׁ מְשׁוֹרְרִים תָּאַב שְׁתוֹת מַיִם· וַיְנַסֵּךְ לְךָ
מַיִם· וְהַצְּלִיחָה נָא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה שׁוֹאֲלִים בְּרִבּוּעַ אֶשְׁאֲלֵי מַיִם· וְהוֹשִׁיעָה נָא·
לְמַעַן תֵּל תַּלְפִּיּוֹת מוֹצָא מַיִם· תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתַרְעִיף
שָׁמַיִם· וְהַצְּלִיחָה נָא· הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ:

אָנָּא אֵל נָא· הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא·

אֵל נָא תָּעִינוּ כְּשֶׂה אוֹבֵד· שְׁמֵנוּ מִשִּׁמְךָ אַל־תְּאַבֵּד·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:

מקורות ומקבילות

למען פקוד במי מריבת מים - אהרן. ע"פ במ' כ, יב־יג; מדת"ג פר' חקת, סי' לב; במדב"ר פר' יט, סוף סי' ט. **צמאים להשקות מים.** ע"פ ישע' מג, כ; תה' קז, לג; נחמ' ט, טו; ט, כ; מכדר"י בשלח, מס' דויסי, פר' ד, 'למא, השקהו מים'. **קדושים.** ע"פ ויק' יט, ב; מק"ט, אד"ג מוסח ב, פר' מד, 'ישראל נקראו קדושים'; בבלי שבת, דף פו ע"א. **מנסכי לך מים.** מש' סוכה פ"ד, מ"ט; ירוש' ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ח ע"א]; סנהדרין, פ"ב, ה"ה [דף יב ע"ב], ע"פ דה"א יא, יח; בבלי שבת, דף קג ע"ב. **למען ראש משורריס** - דוד. ע"פ נחמ' יב, מו. **תאב שתות מים.** ע"פ ש"ב כג, טו; רב"ה (לרגל), פר' ה, סי' א, ד"ה ויתאוה; מד"ש פר' כ, סי' א. **וינסך לך מים.** ע"פ ש"ב כג, טז; דה"א יא, יח; ירוש' סנהדרין, פ"ב, ה"ה, כדעת בר קפרא. **שואלים ברבוע.** ע"פ ירוש' סוכה, פ"ד, ה"ג, 'מקיפין את המזבח'; בבלי סוכה, דף מה ע"א. **ברבוע** - מזבח. ע"פ בבלי סוכה, דף מט ע"א, 'כל מזבח שאין וכו' ולא ריבוע, פסול'; זבחים, דף סב, ע"א. **למען תל תלפיות** - בזכות ירושלים. ע"פ שה"ש ד, ד ומפרשים; שה"ר פ' ד, סי' ו; בבלי ברכות, דף ל ע"א; שה"ר פר' ד, סי' ו; ילקו"ש מ"א, רמז קפד, ד"ה הוא ההיכל. **מוצא מים.** ע"פ ישע' נח, יא; זכ' יד, ח; שמו"ר פר' עו, סי' כא; ויק"ר פר' לד, סי' טו. **תפתח ארץ.** ע"פ ישע' מה, ח. **ותרעיף שמים.** ע"פ דב' לג, כח; ישע' מה, ח; ספרי דב' פי' שנו, סי' כח, ד"ה עין יעקב. **אל נא תעינו.** שה"ת סי' מד. **תעינו כשה אובד.** ע"פ ישע' נג, ו; ירמ' נ, ו; תה' קיט, קעו; שח"ש ה, ו. **שמנו משמך.** ע"פ פסר"ב פי' כא, ד"ה עלי עשור, 'שמו מעורב בהסי'; פסז"ו (לקח טוב), במ', דף קכז ע"ב, ד"ה מה אקב. **אל תאבד.** ע"פ שמ' לב, לג; תה' מא,

ח"ג והערות

פָּקוּד בְּמֵי. בסדו' רס"ג: 'פְּקַד לְשָׁרַת'. במח' נירנברג: 'פְּקִיד במי'. בגולד': 'פְּקַד במי'. **מְרִיבַת מים.** בסדו' רס"ג: 'בְּרֶחִיצַת מים'. **לְהַשְׁקוֹת מים.** בסדו' רס"ג: 'לְהַצִּיק מים'. במח' נירנברג: 'לְהַשְׁקוֹתָם מים'. **וְהַצְּלִיחָה נָא.** בכ"י כ"ה 'והצליחנא', אבל בשאר הרפריין שבהושענא זו כבפנים. **מְנַסְּכֵי לְךָ.** בסדו' רס"ג: 'נוֹחֲלֵי מְשׁוּלַת'. במח' נירנברג: 'מְנַסְּכִים לָךְ'. בגולד': 'מְנַסְּכִים לָךְ'. **למען ראש.** במח' בולוניא: 'למען אֲשֶׁר' וכנראה טעות דפוס הוא. **תָּאַב שתות.** בחלק מאשכנז: 'כְּתָאַב שתות'. **וַיְנַסֵּךְ לְךָ מַיִם.** בסדו' רס"ג: 'וינסך הַמָּיִם' וללא תיבת 'לְךָ'. במח' נירנברג: 'שָׁב וַיֶּסֶךְ לָךְ מים'. בגולד': 'שָׁב וַיֶּסֶךְ לָךְ מים'. בחלק מאשכנז: 'חָלִילָה פָּץ וְנָסַךְ לך מים'. **אֶשְׁאֲלֵי מים.** במח' נירנברג: 'אֶשְׁלֵי מים'. בסדו' רס"ג וגולד': 'אֶשְׁלֵי מים'. והשוו לעיל פיוט 'אזון חין', בית 'אנא שגב', הערה ד"ה 'אשאלי נענועך'. **תֵּל תלפיות.** בסדו' רס"ג וכ"י כ"ה: 'תַּלְפִּיּוֹת' וללא תיבת 'תֵּל'. בגולד': 'תל תלפיות [בֵּית]'. **מוֹצָא מַיִם.** בסדו' רס"ג: 'מוֹצָאֵי מים'. בכ"י כ"ה ללא תיבת 'מַיִם'. **תפתח אֶרֶץ.** בסדו' רס"ג ללא תיבת 'אֶרֶץ'. **והושיעה נא.** במח' רומניא נוסף: 'אָבִינוּ אַתָּה' וכן ברפריין בין כל בית לבית. **תעינו כשה אובד.** הושענא מיוסדת ע"ס תשר"ק. כ"י כ"ה, דף 126ב. נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ' 191–192. ובמח' רומניא, דף תי ע"ב–תיא ע"א. **שמנו**

אֵל נָא רְעֵה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה· קְצוּפָה וְעָלֶיךָ הֲרוּגָה·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא צֹאנְךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ· פְּעֻלָּתְךָ וְרַעְיָתֶךָ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא עֲנִיֵּי הַצֹּאן· שִׂיחָם עֲנֵה בְּעֵרֶת רָצוֹן·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא נוֹשְׂאֵי לְךָ עַיִן· מִתְקוֹמְמֵיהֶם יִהְיוּ כָאַיִן·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא לִמְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם· כְּמַמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא יַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים· טְפוּלִים בְּשִׁמְךָ וּבְךָ נוֹשָׁעִים·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

ח"נ והערות

מִשְׁמְךָ. כן הוא בכ"י ומח' בולוניא. במח' רמ"ו ואשכנז: 'שמנו מִסִּפְרְךָ'. במח' רומניא: 'שמנו מִשְּׁמָךְ'. במח' שד"ל: 'שמנו בְּשִׁמְךָ'. **אַל־תְּאַבֵּד.** במח' רומניא: 'בַּל תֹּאבַד'. **רעה אֶת־צֹאן.** במח' נירנברג ללא תיבת 'אֶת'. **ועליך הֲרוּגָה.** במח' רומניא: 'ועליך הֹרֻגוּ'. **צֹאנְךָ וצאן מַרְעִיתֶךָ.** במח' נירנברג: 'צֹאנְךָ וצאן מַרְעִיתְךָ'. **פְּעֻלָּתְךָ וְרַעְיָתֶךָ.** במח' נירנברג: 'פְּעֻלָּתְךָ וְרַעְיָתְךָ'. במח' רומניא: 'פעלתך וְרַעְיָתְךָ'. **נא עניי.** במח' נירנברג: 'נא עֲזוֹר עניי'. **שִׂיחָם ענה.** במח' נירנברג: 'שִׂיחָם ענה'. **נוֹשְׂאֵי לְךָ עַיִן.** במח' נירנברג: 'נושאי לְךָ עֵינַיִם'. בגולד': 'נוֹשְׂאִים לך עין'. במח' רומניא: 'נושאי לְךָ עֵינַיִם'. **מִתְקוֹמְמֵיהֶם יִהְיוּ כָאַיִן.** במח' נירנברג: 'מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם'. בגולד': 'מִתְקוֹמְמֶיךָ יהיו כאין'. במח' רומניא: 'מִמַּעְיְנֵי יֶשַׁע יִשְׁאֲבוּן מַיִם'. **לִמְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם.** במח' נירנברג: 'למנסכי לְךָ מַיִם'. במח' רומניא: 'מְנַסְּכִים מים' וללא תיבת 'לְךָ'. **כְּמַמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם.** במח' נירנברג: 'כָּל־צוֹרְרֵיהֶם יִהְיוּ כָּאַיִן'. במח' רומניא: 'כַּעֲרָבִים עַל יִבְלֵי מַיִם'. **לְצִיּוֹן מושיעים.** במח' רומניא ללא תיבת 'לְצִיּוֹן'. **בְּשִׁמְךָ וּבְךָ נושעים.** במח' רומניא: 'בשמך וּבָךְ

מקורות ומקבילות

ר"יג; סט, כט; לוי' יח, ח. **רעה את צאן.** ע"פ יחז' לד, י־טו; לד, לא; מיכ' ז, יד; תה' פ, ג. **רעה את צאן ההרגה.** זכ' יא, ד. **צאן ההרגה.** ע"פ ירמ' יב, ג; כה, לד־לו; יחז' לד, ח; זכ' יא, ז; תה' מד, כג; עט, ב־ה. **ועליך הרוגה.** ע"פ תה' מד, כג; מכדר"י בבלא, מס' דשירה, פר' ג, 'אתם מתים עליו וכך אתם נהרגין עליו'; בבלי גיטין, דף מז ע"ב. **צאנך.** ע"פ ס"ב ז, ח; יחז' לד, לא; ב"ר פר' עה, סי' ו, 'צאן, אלו ישראל'. **וצאן מרעיתך.** ע"פ ירמ' כג, א; תה' עד, א; עט, יג. **פעולתך.** ע"פ יסע' סד, ז. **רעיתך.** ע"פ שה"ש א, ט ורש"י; א, טו; מק"ט, מס' תפילין, פ"א, סוף הל' כמ. **עניי הצאן.** זכ' יא, ח; יא, יא; מדת"ה מז' ט, סי' יב. **שיחם.** ע"פ תה' קב, א; ירומ' ברכות, פ"ד, ה"א [דף כט ע"ב]; בבלי ברכות, דף כו ע"ב, 'ואין שיחה אלא תפלה'. **ענה בעת רצון.** ע"פ יסע' מט, ח; תה' סט, יד; ירומ' מכות, פ"ב, ה"ו [דף ז ע"א]; בבלי סנהדרין, דף קב ע"א. **נושאי לך עין.** ע"פ תה' קכג, א; מדת"ה מז' קכג, סי' א. **מתקוממיהם.** ע"פ תה' יז, ז; לוי' כז, ז. **יהיו כאין.** יסע' מא, יא־יב; ב"ר פר' יז, ז; תה' מד, סי' ג. **למנסכי לך מים.** ע"פ מס' סוכה פ"ד, מ"ט; ירומ' ר"ה, פ"א, ה"ג [דף ח ע"א]; סנהדרין, פ"ב, ה"ה [דף יד ע"ב], ע"פ דה"א יא, יח; בבלי שבת, דף קג ע"ב. **כממעיני הישועה ישאבון מים.** ע"פ יסע' יב, ג; ירומ' סוכה, פ"ה, ה"א, 'נקרא שמה בית שואבה' וכו'; רב"ה פר' ד, סי' יב. **יעלו לציון מושיעים.** ע"פ עוב' א, כא; ירומ' ע"ז, פ"ב, ה"א, [דף ט ע"ב]; ב"ר פר' עח, סי' יד. **טפולים בשמך.** ע"פ מדת"נ פר' ויסב, סי' ג, 'הקב"ה עשה אותן עיקר והן עושין עצמן טפלין'. **וכך נושעים.** ע"פ דב'

אֵל נָא חֲמוּץ בְּגָדִים׃ זְעוֹם לְנַעֲר כָּל־בּוֹגְדִים׃
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אֵל נָא וְזָכוֹר תִּזְכֹּר׃ הַמְכוּרִים בְּלֶתֶךָ וְכוֹר׃
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אֵל נָא דּוֹרְשֶׁיךָ בְּעַנְפֵי עֲרָבוֹת׃ גָּעִיתָם שְׁעֵה מֵעֲרָבוֹת׃
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

אֵל נָא בָּרֵךְ עִטּוּר שָׁנָה׃ אֲמָרַי בְּפִלְלִי שְׁעֵה נָא׃ בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא׃ הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא׃

הוֹשִׁיעֵנוּ מוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

אָנָּא רַחוּם אַל־תֵּפֶן לְרִשְׁעֵנוּ׃ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ וּשְׁעֵנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

גּוֹאֵל וְחָזָק׃ חַזֵּק שִׂמְחַת גִּילֵנוּ׃ דָּגוּל בְּשִׁמְךָ הַדְגִּילֵנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

מקורות ומקבילות

לג, כט; ישע׳ י, כ; מה, יח; פדר״ך פי׳ יג, סוף סי׳ כה; מדת״כ פר׳ יתרו, סי׳ יח. **חמוץ בגדיס.** ישע׳ סג, ח; מדת״ה מז׳ לג, סי׳ ח; אה״מ, מסיח, עמ׳ 392. **לנער כל בוגדיס.** ע״פ איו׳ לח, יג; סמו״ר פר׳ יח, סי׳ יב; מדת״כ מז׳ מו, סי׳ ב. **וזכור תזכור.** ע״פ ירמ׳ לא, יט; חבק׳ ג, ב. **המכוריס בלתך וכור.** ע״פ הוש׳ ג, ב; בבלי חולין, דף לב ע״א; פדר״ך פי׳ ה, סי׳ י. **דורשיך.** תה׳ ט, יא. **דורשיך בענפי ערבות.** ע״פ משנ׳ סוכה, פ״ד, מ״ה, ובאין חוקפין אותן וכו׳, תקעו והריעו ותקעו וכו׳ ואומריס אנא יי׳ וכו׳. **ברך עטור שנה.** ע״פ תה׳ סה, יב. **אמרי בפללי שעה נא.** ע״פ תה׳ יט, טו. **בפללי** - תפילתי. ע״פ מתע״ד דב׳, פר׳ ג, פס׳ כג, ׳עקרלת תפלה ופילול׳. **הושיענו מושיענו.** ע״פ מדת״ה מז׳ קיט, סי׳ ח, ׳שאתה מושיענו׳; מד״א שמ׳, פר׳ כז, פ״א. **כי לך עינינו.** ע״פ דה״ב כ, יב; תה׳ קכג, א; קמה, טו. **ולכה לישועתנו.** ע״פ תה׳ פ, ג; ירוש׳ סוכה, פ״ד, ה״ג [דף יט ע״א]; ויק״ר פר׳ ט, סי׳ ג. **אנא רחוס.** סה״ת סי׳ מד; ע״פ סח״ם ט, ח. **אל תפן לרשענו.** ע״פ דב׳ ט, כז; מדת״כ פר׳ שלח, הוספה סי׳ יד. **ביגה הגיגנו.** ע״פ תה׳ ה, ב; מדת״כ מז׳ ה, סי׳ ו. **ושענו.** ע״פ ישע׳ כה, ט; תה׳ סה, ו. **גואל וחזק.** ע״פ ירמ׳ נ, לד; משנ׳ סוכ, יא; מדת״נ פר׳ בהר, סי׳ ו. **שמחת גילנו.** ע״פ ישע׳ כה, ט;

ח״נ והערות

נושעים׳. בכ״י, מח׳ נירנברג ושד״ל: ׳בָּךְ וּבְשִׁמְךָ נושעים׳. בגולד: ׳בָּךְ וּבְשִׁמְךָ נושעים׳. **זְעוֹם לנער.** במח׳ רומניא: ׳זְעוּם לנער׳. **הַמְכוּרִים.** בכ״י כ״ה ומח׳ נירנברג: ׳הַנְּכוּרִים׳. במח׳ בולוניא ושד״ל: ׳הַמְכוּרִים׳. בגולד: ׳הַנְּכוּרִי׳. במח׳ רומניא: ׳הַנְּבוּרִי׳. **בְּלֶתֶךָ וְכוֹר.** בגולד: ׳בְּלֶתֶךָ וָכֹר׳. במח׳ רומניא: ׳בִּלְתֶּךָ וְכוֹר׳. **גָּעִיתָם שעה.** בגולד: ׳גַּעְיָם שעה׳. בחלק מאשכנז: ׳גַּעְיָם שעה׳ ובדומה לזה במח׳ נירנברג. **ברך עטור.** באשכנז: ׳ברך בְּעִטּוּר׳. **אֲמָרַי בְּפִלְלִי.** בגולד׳ ומח׳ רומניא: ׳אמרי בְּפִלְלִי׳. במח׳ נירנברג: ׳אֲמָרֵינוּ בְּפִלְלֵנוּ׳. בחלק מאשכנז: ׳רְצֵה בְּפִלּוּלִי׳. **שְׁעֵה נָא.** תיבות אלו אינן במח׳ רומניא. **בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא.** תיבות אלו אינן באשכנז. **הושיענו מושיענו כי לך עינינו.** הושענא מיוסדת ע״ס א״ב. כ״י כ״ה, דף 126ב. נמצאת גם במנהג צרפת: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 238. ובמח׳ רומניא, דף תיא ע״א. **הושיענו מוֹשִׁיעֵנוּ.** בצרפת: ׳הושיענו אֵל מָעֻזֵּנוּ׳. **אל־תֵּפֶן.** במח׳ רמ״ו: ׳אל־תֵּפֶן׳. **לְרִשְׁעֵנוּ.** בכ״י כ״ה, צרפת

הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃ וְעַמְּךָ אֵל הוֹשִׁיעָה׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ׃ חֲשֹׁב לָנוּ מִפְּעֻלוֹת חֲסִידֶיךָ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

טִבְחָה לַהוֹרְגִים כַּצֹּאן נֶחְשַׁבְנוּ׃ יְשׁוּעָתְה אֵין קָשַׁבְנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלֵינוּ׃ לְבִלְתִּי כָרֹעַ מַעֲלָלֵינוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

מַלֵּא לְטוֹבָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ׃ נְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

שַׂמְּחֵנוּ בִישׁוּעָתֶךָ כִּי בְךָ קִוִּינוּ׃ עֶזְרֵנוּ קוֹנֵינוּ וּמְקַוֵּנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

ח"נ והערות

ומח' רומניא: 'בְּרִשְׁעָנוּ'. **בֵּינָה הֵגִיגֵנוּ.** במח' רומניא: 'בִּיטָה בַּהֲגִיגֵנוּ'. **כִּי לְךָ עֵינֵינוּ.** תיבות אלו אינן ברפריין בין כל בית לבית בצרפת. **גוֹאֵל וְחָזָק.** בצרפת: 'גואל חָזָק'. במח' רומניא ללא תיבת 'וְחָזָק'. **חֵזֶק שִׂמְחַת.** בצרפת: 'שִׂמַּחְתָּ' וללא תיבת 'חֵזֶק'. במח' רומניא: 'חזק שִׂמְחָה'. **בְּשִׂמְךָ הדגילנו.** בכ"י כ"ה: 'כשמך הדגילנו'. **אֵל הוֹשִׁיעָה.** בצרפת: 'בְּשִׂמְךָ הושיעה'. **חשב לָנוּ.** בצרפת: 'חשב נָא'. **טִבְחָה לַהוֹרְגִים כַּצֹּאן.** במח' בולוניא: 'שבחה לְהוֹרְגִים כצאן'. בצרפת: 'טֶבַח לְהוֹרְגִים כְּמוֹ צֹאן'. במח' רומניא: 'שבחה כַּצֹּאן לַהוֹרְגִים'. **יְשׁוּעָתָה.** במח' רומניא: 'יְשׁוּעָה'. **אין קָשַׁבְנוּ.** בצרפת: 'אין קָשְׁבֵנוּ'. **לבלתי כָרֹעַ.** במח' רומניא: 'לבלתי תֵּת כָּרוֹעַ'. **מלא לְטוֹבָה כָּל.** במח' רומניא: 'מלא אָדוֹן כָּל'. **שַׂמְּחֵנוּ בִישׁוּעָתֶךָ.** כן הוא במח' שד"ל וצרפת, לשון בקשה. בכ"י כ"ה: 'שמחתינו בישועתך', א"כ הוא לשון הודאה. במח' רמ"ו: 'שמחנו בִּישׁוּעָתְךָ'. במח' בולוניא ורומניא: 'שמחנו בִישׁוּעָתְךָ'. **כִּי בְךָ קוינו.** בכ"י כ"ה: 'כי לך קוינו'. בצרפת ומח' רומניא: 'כְּמוֹ קוינו'. **עֶזְרֵנוּ קוֹנֵינוּ וּמְקַוֵּנוּ.** כן הוא בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו ובולוניא. במח' שד"ל: 'עזרנו קוֹנֵנוּ (קוֹנֵינוּ) ומקונו'. בצרפת: 'עזרנו תִּקְוֹתֵנוּ וּמְקָוֵנוּ'. במח' רומניא: 'עזרנו קוֹנֵינוּ ומקונו'.

מקורות ומקבילות

כטו, יט; יוא' ב, כג; תה' מג, ד. **דגול.** ע"פ שה"ש ה, י; בבלי חגיגה, דף טז ע"א; מדת"נ (וורשא), פר' במדבר, סי' יד. **כשמך הדגילנו.** ע"פ תה' כ, ו. ראו במדב"ר פר' ב, סי' ב; מדת"נ פר' במדבר, סי' י. **המר פניך ונושעה.** תה' פ, כ; מדת"ה מז' ד, סי' י; מז' פ, סי' ד. **ועמך אל הושיעה.** ע"פ ירמ' לא, ו; תה' כח, ט. **זכר רחמיך ה' וחסדיך.** תה' כה, ו; בבלי חגיגה, דף יב ע"א; מדת"נ פר' מסעי, סי' ח. **חשוב לנו מפעלות חסידיך.** ע"פ תה' מ, ו; ב"ר פר' סה, סי' ח. **טבחה וכו' נחשבנו.** ע"פ ירמ' יב, ג; כה, לד-לו; יחז' לד, ח; זכ' יא, ז; תה' מד, כג; עט, ד-ה. **ישועתה אין.** ע"פ תה' ג, ג. **אין קשבנו.** ע"פ ישע' מח, יח. **כרוב רחמיך פנה.** תה' סט, יח. **פנה אליו.** ע"פ תה' כה, טז; סט, יח; פו, טז; קיט, קלב; מדת"ה מז' פו, סי' ח. **לבלתי כרע מעלליו.** ע"פ דב' ט, כז; זכ' א, ו והפייט הפך הלשון לטוב. **מלא וכו' משאלותיו.** ע"פ תה' כ, ו; סה"ש טז, כה; אגא"ס א, יח. **נשלמה פרים שפתיו.** ע"פ הוש' יד, ג; בבלי יומא, דף פו ע"ב; במדב"ר פר' יח, סי' כא; מדת"נ (וורשא), פר' לו, סי' ו. **שמחנו בישועתך.** ע"פ ישע' כה, ט; תה' קו, ד-ה; מש"ט שמ', פר' יז, פס' טו, 'שמחה ליישראל, שמחה לפניו'; מדת"ה מז' ט, סי' יד. **כי בך קויתי.** ע"פ ישע' כה, ט; תה' לג, ב. **עזרנו.** ע"פ תה' לג, כ; קכד, ח. **קויתי.** ע"פ ישע' כה, ט; לג, ב; איכ' ג, כה. **ומקויתי.** ע"פ מדת"ה מז' מ, סי' א, 'אלא שיקוי שיגאלם הקב"ה'.

פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת פְּנֵה לְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ צָלַל בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל־פְּשָׁעֵינוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

קֵץ יוֹם נָקָם חִישׁ־נָא לְגָאֲלֵנוּ׃ רַחוּם מִתְּדוֹמוֹת תַּעֲלֵנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ׃ תָּשׁוּב בְּרַחֲמִים וְתֹאמַר לְהוֹשִׁיעֵנוּ׃
כִּי לְךָ עֵינֵינוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׃

קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר

אֹמֶן יִשְׁעָךְ בָּא׃ קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא׃ מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר׃

מקורות ומקבילות

פועל ישועות. תה׳ עד, יב; ב״ר פר׳ טו, סי׳ ג. **פנה נא להושיענו.** ע״פ מ״ב יט, יט; תה׳ פו, טז; מדת״ה מז׳ פו, סי׳ ח. **צלול במצולות ים.** ע״פ מיכ׳ ז, יט; פסר״ב סוף פי׳ מד. **כל פשעינו.** ע״פ מ״א ח, נ; ירמ׳ לג, ח; תה׳ לט, ט. **קץ... חיש.** ע״פ ישע׳ ס, כב; מדת״נ פר׳ בחקותי, סי׳ ה, ׳מיד נגאלין׳. **יום נקם.** ישע׳ לד, ח; סח, ב; סג, ד; ירמ׳ מו, י; תה׳ קמט, ז; בנ״ס ה, ז; ב״ר פר׳ סה, סוף סי׳ יב. **חיש נא לגאלנו.** ע״פ ישע׳ לה, ד; מדת״נ פר׳ בהר, סי׳ ד, ׳כשתקרב שעת הגאולה אני גואל אתכם׳. **מתהומות תעלנו.** ע״פ תה׳ עא, כ; פסר״ב פי׳ לג, ד״ה ד״א אנכי, ׳זו אדום הרשע׳. **שובנו אלהי ישענו.** תה׳ פה, ה; איכ״ר פר׳ ה, סי׳ כא. **תשוב ברחמים.** ע״פ מיכ׳ ז, יט; זכ׳ ח, טז. **ותאמר להושיענו.** ע״פ דב׳ ל, ג; ירמ׳ ל, יח. **קול מבשר.** ע״פ ישע׳ מה, כב; סג, א; ירמ׳ ל, יא; זכ׳ ט, טז. **אמן ישעך בא.** ע״פ ישע׳ נב, ז־ח; סה״ת סי׳ מד; כ״י כ״ה, דף 122ב; מח׳ רומניא, דף תח ע״א. **אמן ישעך בא.** ע״פ ישע׳ סב, יא; מדת״נ (וורשא), פר׳ במדבר, סוף סי׳ יד; ספרי, דב׳ פר׳ האזינו, סוף פ׳ שיר; סה״ת סי׳ מד. **קול דודי וכו׳.** סה״ש ב, ח; מד״ז סה״ש, פר׳ ב, פ״ח.

ח״נ והערות

פועל ישועות. במח׳ רומניא: ׳פעול נא ישועות׳. **פְּנֵה לְהוֹשִׁיעֵנוּ.** בכ״י ומח׳ שד״ל: ׳פנה נא להושיענו׳. במח׳ רומניא ללא תיבת ׳פְּנֵה׳. בצרפת: ׳הוֹשִׁיעֵנוּ׳ וללא תיבת ׳פְּנֵה׳. **צָלַל בִּמְצוּלוֹת יָם.** בצרפת: ׳צלל בְּמַצְלוּל׳ וללא תיבת ׳יָם׳. במח׳ רומניא: ׳צָלוּל בִּמְצוּל׳ וללא תיבת ׳יָם׳. **קֵץ יוֹם נָקָם.** במח׳ רומניא: ׳קץ יום נָחָמָה׳. **חִישׁ־נָא לְגָאֲלֵנוּ.** בצרפת: ׳חיש לְגָאֲלֵנוּ׳ וללא תיבת ׳נָא׳. במח׳ שד״ל: ׳נָא חִישׁ לגאלנו׳. במח׳ רומניא: ׳חָשׁוּף לגאלנו׳. **מתהומות תַּעֲלֵנוּ.** כן הוא במח׳ רמ״ו וגולד׳. בכ״י כ״ה, מח׳ בולוניא, רומניא ושד״ל: ׳מתהומות הֵעָלֵנוּ׳. **ברחמים וְתֹאמַר לְהוֹשִׁיעֵנוּ.** בצרפת: ׳ברחמים לְהוֹשִׁיעֵנוּ וּלְכָה לִישׁוּעָתֵנוּ׳. **אֹמֶן יִשְׁעָךְ בָּא.** הושענא מיוסדת ע״פ א״ב וסימן רבי ׳אלעזר בירבי קליר חזק׳. כ״י כ״ה, דף 127א. הושענא זו נמצאת גם במנהג אשכנז: גולדשמידט, סוכות, עמ׳ 202–204. ובמח׳ רומניא דף תיא ע״ב, אך ללא הבתים לאחר א״ב. מוזכרת בפירושו של ר׳ אליעזר מבלגנצי, זכ׳ ט, א. **אֹמֶן יִשְׁעָךְ.** במח׳ נירנברג: ׳אוֹמֵר לְצִיּוֹן יִשְׁעָךְ׳. בגולד: ׳אמן יֶשְׁעָךְ׳. במח׳ רומניא: ׳אמן יִשְׁעָךְ׳. **מבשר ואומר.** במח׳ נירנברג ברפריין שבין כל בית ובית נוסף: ׳קול׳.

בָּא בְּרִבְבוֹת כִּתִּים· לַעֲמוֹד עַל־הַר הַזֵּיתִים· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

גִּשְׁתּוֹ בְּשׁוֹפָר יִתָּקַע· תַּחְתָּיו הָהָר יִבָּקַע· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

דָּפַק וְהֵאִיר וְזָרַח· וּמָשׁ חֲצִי הָהָר מִמִּזְרָח· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

הֵקִים מְלוּל נוֹאֲמוֹ· וּבָא יְהוָה אֱלֹהִים וְכָל־קְדוֹשִׁים עִמּוֹ·

מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

וּלְכָל־בָּאֵי הָעוֹלָם· בַּת־קוֹל יִשָּׁמַע בָּעוֹלָם· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

זֶרַע עֲמוּסֵי רַחֲמוֹ· נוֹלְדוּ כְּיָלוּד מִמְּעֵי אִמּוֹ· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

חִבְּלָה וְיָלְדָה מִי זֹאת· מִי־שָׁמַע כָּזֹאת· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

טָהוֹר פָּעַל כָּל־אֵלֶּה· מִי רָאָה כְּנִסְיוֹנוֹת אֵלֶּה· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

יֶשַׁע וּזְמָן הוּחַד· הֵיוּחַל אָרֶץ בְּיוֹם אֶחָד· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

ח"נ והערות

בשופר יִתָּקַע. בגולד״: ״בשופר לְתִקַע״. במח׳ רומניא: ״בשופר יִתָּקַע״. **הָהָר יבקע.** בגולד״: ״הַר יבקע״. **דפק וְהֵאִיר.** באשכנז ומח׳ רומניא: ״דפק וְהֵצִיץ״. **מלול נוֹאֲמוֹ.** בגולד״: ״מלול נָאֱמוֹ״. **ובא יְיָ אֱלֹהִים וְכָל־.** במח׳ נירנברג ללא: ״יְיָ אֱלֹהִים״. בגולד״: ״ובא הוא וכל־״. במח׳ רומניא: ״ובא יי אֱלֹהֵי כָל־״. **קְדוֹשִׁים עִמּוֹ.** בכ״י כ״ה: ״קדושיו עמו״. **באי הָעוֹלָם.** בכ״י כ״ה ומח׳ נירנברג: ״באי עוֹלָם״. **יִשָּׁמַע בעולם.** במח׳ בולוניא: ״יִשָּׁמַע בעולם״. במח׳ רומניא: ״תִּשָּׁמַע בעולם״. לאחר בית זה, במח׳ רומניא נוסף: ״יָצְצוּ גְּלִיּוֹת נָהָר \ וַיְצָאוּ מִתַּחְתִּית הָהָר \ מבשר ואומר״. **עמוסי רַחֲמוֹ.** במח׳ נירנברג: ״עמוסי רְחָמוֹ״. **נוֹלְדוּ כְּיָלוּד.** באשכנז: ״נולדו כְּיָלֵד״. במח׳ רומניא: ״נוֹלְדוּ כילוד״. **חִבְּלָה.** נ״א באשכנז: ״חֵלָה״. **מִי רָאָה כְּנִסְיוֹנוֹת אֵלֶּה.** במח׳ רמ״ו: ״מי ראה בְּנִסְיוֹנוֹת אלה״. במח׳ נירנברג: ״ומי ראה כָּאֵלֶּה״ וללא תיבת ״כְּנִסְיוֹנוֹת״. בגולד״: ״מי ראה כאלה״. **ישע וּזְמָן.** בנוב״ר, אשכנז ומח׳ רומניא: ״ישע וּזְמָן״.

מקורות ומקבילות

ברבבות כתים. ע״פ זכ׳ יד, ה; סה״ר פר׳ ד, סי׳ יא, ״לעתיד לבא הקב״ה מביאן״ וכו׳; מדת״ה מז׳ יח, סי׳ ח. **לעמוד על הר הזיתים.** ע״פ זכ׳ יד, ד; מק״ט אד״נ נוסח ה, פר׳ לד, ד״ה עסר ירידות; סמו״ר פר׳ ח, סי׳ ד; אגד״ר פר׳ מד, סי׳ ה. **גשתו בשופר יתקע.** ע״פ ישע׳ כז, יג; זכ׳ ט, יד; ירוש׳ תענית, פ״ב, ה״ד, ״וסופן להגאל בקרניו של איל״; פדר״ך פי׳ כג, סי׳ י. **תחתיו ההר יבקע.** ע״פ זכ׳ יד, ד; פסר״ב פי׳ לא, ״והקב״ה עומד עליו והוא נבקע להם [והם] עולים מתוכו״; בר׳ רבתי עמ׳ 23. **דפק.** ע״פ סה״ם ה, ב. **והאיר וזרח.** ע״פ ישע׳ ס, ב; סמו״ר (סגאן), פר׳ יד, סי׳ ג, ״לעתיד לבא וכו׳ ויאיר לישראל״; מדת״נ פר׳ בא, סוף סי׳ טו. **ומש חצי ההר ממזרח.** ע״פ זכ׳ יד, ד; פסר״ב פי׳ לא, ״[והם] עולים מתוכו״; בר׳ רבתי עמ׳ 23. **הקים מלול נאמו.** ע״פ מ״א יב, טו; תוספתא ברכות (ליברמן), פ״ו, ה״ו. **ובא ה׳ אלהים וכו׳.** ע״פ זכ׳ יד, ה; סה״ר פר׳ ד, סי׳ יא, ״לעתיד לבא הקב״ה מביאן״ וכו׳; קה״ר פר׳ א, סי׳ יא; מד״ז קהלת (בובר), פר׳ ב, פ״ח. **ולכל באי העולם.** ע״פ ישע׳ כז, יג. **בת קול ישמע.** סנהדרין דף לז ע״א ורש״י ד״ה בשיטת קולות; אה״מ, גן עדן; גיהנם, עמ׳ 91, ״ובת קול משמיע בעולם״. ראו סה״ר פר׳ א, סוף סי׳ ב. **זרע עמוסי רחמו.** ע״פ ישע׳ מו, ג; מדת״נ פר׳ במדבר, סי׳ כג. **נולדו כילוד ממעי אמו.** ע״פ ישע׳ סו, ח; מדת״נ פר׳ ואתחנן, סי׳ יח; ילקו״ש תו׳, רמז קפו, ד״ה וכסה את. **חבלה וילדה מי זאת.** ע״פ סה״ם ה, ה; מד״ז סה״ם (בובר), פר׳ ח, פ״ה; מש״ט שמ׳, פר׳ ב, סי׳ י, ורבותינו דרשו עוד. **מי שמע כזאת.** ישע׳ סו, ח; בר׳ רבתי עמ׳ 23, ״ובת קול משמעת בעולם ואומרת״ וכו׳. **טהור** - הקב״ה. ע״פ בבלי נדה, דף ל ע״ב; ב״ר פר׳ מא, סי׳ ח. **פעל כל אלה.** ע״פ תה׳ עד, יד; עז, יג-עז. **מי ראה כנסיונות אלה.** ע״פ ישע׳ סו, ח; אה״מ, בשלח, עמ׳ 77, ״ואקדש להקב״ה בבתי כנסיות״ וכו׳. ראו בבלי מגילה, דף כט ע״א, ״עתידין בתי כנסיות״ וכו׳. **ישע וזמן הוחד.** ע״פ ישע׳ ס, כב; ירוש׳ תענית, פ״א, ה״א, ״ואם לאו בעתה״; בבלי סנהדרין, דף לט ע״א, ע״פ ישע׳ סג, ד. **היוחל ארץ ביום אחד.** ישע׳ סו, ח.

כַּבִּירֵי רוּם וְתַחַת· רָאוּ אִם־יוֹלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
לְעֵת יִגְלֶה לְעַמּוֹ נָאוֹר· לְעֵת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ לְצִיּוֹן· כִּי־חָלָה גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
נִשְׁמַע בְּכָל־גְּבוּלֵךְ· הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
שִׂימִי עַד דַּמֶּשֶׂק מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ· קַבְּלִי בָנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
עִלְזִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן· כִּי קָמוּ יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
פְּדוּיַיִךְ עוֹד לֹא־אַקְשִׁיחַ· צֶ֫ץ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
צֶמַח אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ· הוּא דָוִד בְּעַצְמוֹ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:
קוּמוּ כְּפוּשֵׁי עָפָר· הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

מקורות ומקבילות

כבירי רום ותחת. ע"פ פד"ך נספח' ה, 'אין לופיך אלא מלאכי השרת וכו' אלו מלאכי השרת וכו' ועליה אמר ישעיהו שיבו אותה' וכו'. **אם יולד גוי פעם אחת.** ישע' סו, ח. **לעת יגלה לעמו.** ע"פ מדת"נ פר' דברים, סי' ב; ילקו"ש ישע', רמז תמא, ד"ה ישועות. **נאור.** תה' עו, ה ורש"י. **לעת ערב יהיה אור.** זכ' יד, ז; מדת"ה מז' כה, סי' ז; תדא"ר (איש שלום) פר' ב; בר' רבתי עמ' 62, ד"ה ותבא אליו. **מושיעים יעלו לציון.** ע"פ עוב' א, כא; ירוש' ע"ז, פ"ב, ה"א [דף ט ע"ב]; שמו"ר פר' יח, סי' ה; מדת"נ פר' תרומה, סי' ז. **כי חלה גם ילדה ציון.** ישע' סו, ח. **הרחיבי מקום אהלך.** ישע' נד, ב; ב"ר פר' ה, סוף סי' ז; ויק"ר פר' י, סוף סי' ט; מדת"נ פר' יתרו, סי' יד. **שימי עד דמשק משכנותיך.** ע"פ זכ' ט, א ומפרשיה; ספרי דב', פ' א, ד"ה כיולא בו; שה"ר פר' ז, סי' ג; פדר"ך, פי' כ, רני עקרה, סי' ז; ילקו"ש תו', רמז תשלב; ר' אליעזר מבלגנצי, זכ' ט, א. **קבלי בניך ובנותיך.** ע"פ ישע' ס, ד. **עלזי.** לפ' ג, יד. **חבצלת השרון.** שה"ש ב, א. **כי קמו ישני חברון.** ע"פ בבלי סוכה, דף נב ע"ב ורש"י ד"ה שבעה, 'ויאחק להיכן' וכו'; אה"מ, משיח, עמ' 393, 'ומבשר ליסני מכפלה ואומר להם, איו"י קומו!'. **ישני חברון.** ירוש' יומא פ"ג, ה"א. **פדוייך.** ע"פ ישע' לה, י; נא, יא; ירמ' לא, י. **לא אקשיח.** ע"פ ישע' סג, יח. **צץ מלך המשיח.** ע"פ במ' יח, כג; במדב"ר פר' יח, סי' כא, 'צ"ץ וכו' זה משיח'; מדת"נ (וורשא), פר' קרח, סי' יב; פדר"א (מהדו' ממוקדת) פר' מח; בר' רבתי עמ' 67, ד"ה א"ר לוי. **צמח איש וכו'.** ע"פ זכ' ו, יב; פדר"א פר' מז. **צמח שמו.** ע"פ ירוש' ברכות, פ"ב, ה"ד [דף יז ע"א]; איכ"ר פר' א, סי' נא; אה"מ, תופת אליהו, עמ' 176, 'שמונה שמות יש למשיח'. **הוא דוד בעצמו.** ע"פ יחז' לז, כה. השוו בבלי סנהדרין, דף לח ע"ב. **קומו כפושי עפר.** ע"פ דני' יב, ב. **כפושי עפר.** ע"פ איכ' ג, טז. **הקיצו ורננו שוכני עפר.** ישע' כו, יט; ירמ' לא, יא.

ה"נ והערות

כַּבִּירֵי רוּם וְתַחַת רָאוּ. במח' נירנברג: 'כַּבִּיר רוּם ותחת'. בגולד': 'כַּבִּיר רוֹם וְתַחַת'. רָאוּ אִם־יוֹלֵד. באשכנז ומח' רומניא ללא תיבת 'רָאוּ'. במח' נירנברג: 'אִם־יוֹלֵד'. לְעֵת יִגְלֶה וכו' יִהְיֶה־אוֹר. במח' רומניא: 'לְהַשְׁמִיעַ לִמְחַכֵּי נוֹרָאוֹת \ כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת'. יִגְלֶה לְעַמּוֹ. כן הוא בכ"י כ"ה, סדור, [פיזארו, רע"ו בערך] ומח' שד"ל. במח' רמ"ו ובולוניא: 'יגלה עַמּוֹ' והמשמעות איננה ברורה. באשכנז: 'יִגְאַל עַמּוֹ'. לעת־ערב. בגולד': 'יְהָיָה לעת־ערב'. יִהְיֶה אור. בכ"י כ"ה: 'יהי אור'. יעלו לְצִיּוֹן. בכ"י כ"ה: 'יעלו בציון'. במח' נירנברג: 'יעלו לְהַר צִיּוֹן'. בגולד' ומח' רומניא: 'יעלו בְּהַר צִיּוֹן'. כִּי־חָלָה גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן. במח' נירנברג: 'כי חלה וְגַם ילדה ציון'. במח' רומניא: 'כִּי בָנָה יְיָ צִיּוֹן'. קַבְּלִי בניך. במח' נירנברג: 'קַבְּלִי בניך', ע"פ פדר"ך פי' כ, סי' ז. בר' אליעזר מבלגנצי: 'קבלו בניך'. פְּדוּיַיִךְ עוֹד. במח' רומניא: 'פְּדוּיֵךְ עוד'. באשכנז, במקום בית זה בא: 'פְּנוּ־אַלַי וְהוָשְׁעוּ \ הֵיוֹם אֶם־בְּקֹלוֹ [בגולד': 'בְּקוֹלִי'] תִּשְׁמָעוּ', ע"פ ישע' מה, כב ותה' צה, ז. צֶ֫ץ מֶלֶךְ. בכ"י כ"ה: 'צץ המלך'. כְּפוּשֵׁי עפר. במח' רומניא: 'כְּמוּשֵׁי עפר'.

רַבֹּתִי עָם בְּמָלְכוֹ· מִגְדֹּל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

שֵׁם עֲדִינָה לְהַאֲבִיד· וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

תְּנָה יְשׁוּעָה לְעַם עוֹלָם· לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

אֲבִי עַד חָשׁ לְתָאֲרֵךְ· קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

לְחַזֵּק לֵב נִמְהָרִים· בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי עֻזֵּךְ· וְהוֹשִׁיעִי כָל־מָעֻזֵּךְ· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

זַרְעֵךְ יְוָדַע בְּהוֹדִי· וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

רָחֲבָה וְנִסְבָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה· כִּי־יָשַׁב בָּהּ שׁוֹכֵן מַעְלָה·

מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

בְּרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע· בְּיָמָיו יְהוּדָה תִּוָּשַׁע· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

יִטְפֹּוּ הֶהָרִים עָסִיס· כִּי בְשִׂמְחָה שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ· מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

ח"נ והערות

רַבֹּתִי עָם בְּמָלְכוֹ. במח' נירנברג: 'רוֹמְמוּ עם במלכו'. בגולד: 'רבתי עם בְּהַמְלִיכוֹ'. **וְעֹשֶׂה־חֶסֶד.** באשכנז: 'עוֹשֶׂה חֶסֶד'. **תנה יְשׁוּעָה.** באשכנז: 'תנה יְשׁוּעוֹת'. **לדוד ולזרעו וכו' ואומר.** כאן מסתיימת ההושענא במנהג אשכנז ורומניא. **אֲבִי עַד חָשׁ.** מיוסד ע"ש המחבר רבי 'אלעזר בירבי קליר חזק'. בב"י כ"ה: 'אביעד חש'. **חָשׁ לְתָאֲרֵךְ.** בגולד: 'חש לְתָאֲרֵךְ'. **כִּי בָא אורך.** בב"י כ"ה: 'כי בה אורך'. **יִטְפוּ הֶהָרִים.** בב"י כ"ה: "יטפו הרים'. **כִּי בְשִׂמְחָה.** כן הוא במח' רס"ד־רס"ה, בולוניא ושד"ל. בב"י כ"ה ומח' רמ"ו: 'כי בְשִׂמְחַת'.

מקורות ומקבילות

רבתי עם. ע"פ מיכ' ח, ח. **במלכו.** ע"פ זכ' יד, ט; מיכ"ר פר' ג, סי' ת; תדא"ר פר' טז, 'עתידין להשתחוות לממ"ה הקב"ה'. **מגדול ישועות מלכו.** ש"ב כב, נא; ע"פ תה' יח, נא; מדת"ה מז' יח, סי' לו; ילקו"ש ש"ב, רמז קסד. **שם עדינה להאביד.** ע"פ ישע' מז, ח; תה' קע, יג; רש"י תה' קע, ב; פדר"ך פי' ה, 'הגיע זמנה של מלכות הרשעה שתעקר'. **להאביד.** ע"פ מיו' ל, ח; מש' י, ז. **ועושה חסד למשיחו.** ש"ב כב, נא; ירומ' ברכות, פ"ב, ה"ד [דף יח ע"א]; מיכ"ר פר' ח, סי' נא. **תנה ישועה.** ע"פ ישע' כה, ט; מג, ג; מט, כו; ירמ' ל, י. **לעם עולם.** ע"פ ש"ב ז, כד; ירמ' לא, לה; אסת"ר פר' ז, סי' יא; בר' רבתי עמ' 229. **לדוד ולזרעו עד עולם.** ש"ב כב, נא; תה' יח, נא. **אבי עד חש.** ע"פ ישע' ט, ה; סה"ת סי' מד. **קומי אורי וכו'.** ישע' ס, א; ספרי במ', פי' מא; ב"ר פר' ב, סי' ה; מדת"כ פר' בהעלותך, סי' ב. **לחזק לב נמהרים.** ע"פ ישע' לה, ד; אס"מ, רש"י, עמ' 555; ילקו"ש דה"ב, רמז תתרפה, ד"ה ויומיס רגיס. **מדלג על ההרים.** שה"ש ב, ח; מדת"נ פר' במדבר, סי' עח. **עורי עורי לבשי עזך.** ישע' נב, א; בתמ"ד ח"ב, מדרש אלפא ביתא, 'שהוא עתיד להלבים עוז לעיון'. **והושיעי כל מעוזך.** ע"פ פסר"ב פי' לד, '...עתיד ליתן להם [ניצוחם] על אויביהם וכו' אלא זרועם'. **זרעך יודע בהודי.** ע"פ ישע' סא, ט; איו' ה, כה. **והחזיקו בכנף איש יהודי.** זכ' ח, כג; ספרי במ', פי' קטו, ד"ה ונתנו על ציצית; מדת"נ פר' במדבר, סי' ג. **רחבה ונסבה וכו'.** ע"פ יחז' מא, ז; זכ' ב, ח; ספרי דב', פי' א, 'שעתידה ירושלים להיות מגעת' וכו'. **כי ישב בה שוכן מעלה.** ע"פ ירמ' ג, יח; זכ' ב, ט; תה' קלב, יד; שה"ר פר' ז, סי' ג, 'עתידה ירושלים וכו' ולהיות מגעת עד כסא הכבוד'; פדר"ך סוף פי' כ; מדת"נ פר' לו, סי' עח. **ברוח שפתיו וכו'.** ע"פ ישע' יא, ד; מדת"נ (וורשא), פר' שופטים, סי' יט; אס"מ, דני', עמ' 102, ד"ה אחר כן יקומו. **בימיו יהודה תושע.** ע"פ ירמ' כג, ו. **יטפו ההרים עסיס.** יואל ד, יח; מדת"ה מז' יג, סי' ד, 'נסכו לפני מיס בתג וכו' פורע לכס לעוה"ב'. **כי בשמחה שוש אשיש.** ע"פ ישע' סא, י; אס"מ, פסיקתא, עמ' 488, 'כנסת ישראל שהיא שמחה'.

רְבָבוֹת וַאֲלָפִים בְּהִקָּבֵץ· וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

בְּבִנְיַן הֵיכָל לְיַפּוֹת· חִזְקוּ יָדַיִם רָפּוֹת· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

יִנּוֹן לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ שְׁמוֹ· הוּא דָוִד בְּעַצְמוֹ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

קוֹל דּוֹדִי בָא תַּגִּידִי· כִּסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

לְהָקִים בֵּית־הָאוּלָם· מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

יוֹם הֱיֹתָם מְחַכִּים בּוֹ· נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

רֶוַח וְהַצָּלָה דָת וָהוֹד· כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

חַיִּים נִמְצָא וַהֲנָחָה· כְּהַיּוֹם הַזֶּה בְּשִׂמְחָה· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

זֶבֶד טוֹב לַאֲנוּחִים· כְּהַיּוֹם הַזֶּה שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

קָדוֹשׁ הַעֲלֵנוּ וּבְלֵב נִתְחַדֵּשׁ· בְּבִנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

שַׁדַּי בָּרְכֵנוּ וְנִחְיֶה· וְכֻלְּכֶם בְּרוּכִים תִּהְיוּ· וְאִמְרוּ לִי בָּרוּךְ תִּהְיֶה· מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

מקורות ומקבילות

רבבות ואלפים בהקבץ. ע"פ תה' קב, כג; פסר"ב פי' לא, 'הקב"ה עושה להם מחילים מחילים מלמטן' וכו'; בר' רבתי עמ' 23. **ונפוצות יהודה יקבץ.** ישע' יא, יב; במדב"ר פר' כג, סי' יד; מדת"נ פר' מסעי, סי' י. **בבנין היכל ליפות.** ע"פ חג' ב, ט. **חזקו ידיס רפות.** ישע' לה, ג; ויק"ר פר' יט, סי' ה; אה"מ, רסב"י, עמ' 555. **ינון לפני שמש שמו.** ע"פ תה' עב, יז; בבלי סנהדרין, דף לח ע"ב; מדת"נ פר' נשא, סי' יט. **הוא דוד בעצמו.** ע"פ יחז' לז, כה. **קול דודי הנה תגידי.** ע"פ שה"ש ב, ח; שה"ר פר' ב, סי' ב; מד' פסר"ב, פי' טו, התודש. **כסאו כשמש נגדי.** ע"פ תה' פט, לז; מדת"נ (וורשא), פר' כי תצא, סי' ג; מד"ש פר' כט, סי' ג. **להקים בית האולם.** ע"פ יחז' מ, ח; יואל' ב, יז; דה"א כח, יא. **מעתה ועד עולם.** תה' קיג, ב. **יום הייתם מחכים בו.** ע"פ מלא' ג, א-ב; פדר"ך פי' כב, 'ישראל מלפיס לשועתו'; פסר"ב פי' לג, 'אף ישראל מלפיס'; אה"מ, גן עדן; גיהנם, עמ' 85, 'כל אותם המלפיס למשיח' וכו'. **נגילה ונשמחה בו.** ע"פ ישע' כה, ט; תה' קיח, כד; בבלי תענית, דף לא, סוף ע"א. **רוח והצלה.** אס' ד, יד. **כי לשמך תן כבוד.** תה' קטו, א. **חיים נמצא.** ע"פ משׁ' ח, לה. **והנחה.** ע"פ ישע' לה, י; נא, יא. **כהיום הזה בשמחה.** ע"פ דה"א כט, כב; מדת"נ (וורשא), פר' שמיני, סי' ט, '...בימות המשיח, ויהא שמחה גדולה לישראל; בתמ"ד ח"ב, מדרש חסרות ויתרות (אסתר), סי' רפד. **זבד טוב.** ע"פ בר' ל, כ. **לאנוחים.** ע"פ יחז' ט, ד; איכ' א, יא; בבלי תענית, דף ל ע"ב, 'המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה'. **כהיום הזה וכו'.** ע"פ מק"ט מס"ו, פר' יט, ה"ז. ראו מתע"ד פר' ו, סוף סי' ט. **ששים ושמחים.** ע"פ ישע' לה, י; נא, ג; נא, יא; ירמ' לג, יא. **קדוש העלנו.** ע"פ בבלי ברכות, דף מד ע"א, 'והעלנו לתוכה'. **ובלב נתחדש.** ע"פ יחז' יא, יט; לו, כו; שמו"ר פר' טו, סוף סי' ו; מדת"נ פר' בראשית, סי' מ. **בבנין בית המקדש.** ע"פ משנ' תענית, פ"ד, מ"ח; ירוש' תענית, פ"ד, סוף ה"ז. **שדי ברכנו.** ע"פ בר' כח, ג; מט, כה; מדת"נ פר' מקץ, סי' יב. **ונחיה.** ע"פ הוש' ו, ב; פדר"א פר' ג, 'הקב"ה עתיד וכו' וכל יושבי הארץ' וכו'. **וכלכם ברוכים תהיו.** ע"פ ב"א כג, כא; תה' קטו, טו; תי"ו דב', ז, יד; מק"ט מס"ו, פר' יד, ה"ג. **ואמרו לי.** ע"פ איו' לד, לד; דני' ב, ט. **ברוך תהיה.** דב' ז, יד.

ה"נ והערות

כהיום הַזֶּה ששים. בכ"י כ"ה ללא תיבת 'הַזֶּה'.

כַּכָּתוּב מִגְדֹּל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ· וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ· לְדָוִד
וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם: וְנֶאֱמַר וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר
הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה· קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה·
לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ:
לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת· אֵין עוֹד: וְנֶאֱמַר הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ
וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ· וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

ומחזירים את ס"ת לארון הקודש ואומרים:

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

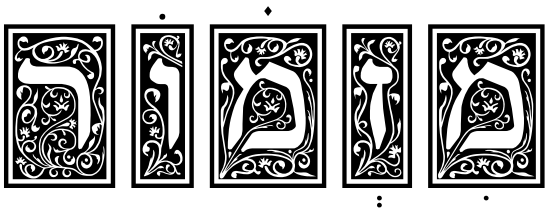

לְדָוִד· הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים· הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ
לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה

ה"נ והערות

ככתוב מגדול ישועות מלכו וכו'. מופיע גם במח' רומניא ואשכנז, אמנם פסוק זה איננו במח' אשכנז. **מִגְדֹּל.** זהו הקרי, והכתיב 'מגדיל'. **למען דעת וכו'.** בכ"י כ"ה: 'ונאמר למען דעת' וכו'. בתנכי"ם שלפנינו בא לפניו הפסק של סוף פסוק להורות שהם שני פסוקים, לא כן במח' רמ"ו, בולוניא ושד"ל הכל נראה כפסוק אחד. במח' רומניא פסוק זה איננו, אבל ישנו בגולד'. **הושיעה את־עמך וכו'.** במח' אשכנז, פסוק זה נמצא בתחילת הקטע. **ורעם ונשאם עד־העולם.** בכ"י כ"ה, דף 127ב, בזה מסתיימת ההושענות של יום הערבה ולכך כתב שאומר כאן 'קדיש גמור'. **ומחזירים את ס"ת לארון.** איננו בכ"י כ"ה ומח' רומניא, דף תיא ע"ב. וראו מש"כ לעיל ד"ה 'מה שלהלן אומרים בלי להקיף'. **ימלוך ה' לעולם.** בכ"י כ"ה, מח' רמ"ו, בולוניא ורומניא פסוק זה לא מופיע וכאן הועתק ממח' שד"ל ח"ב, דף קפ"ד ע"א. **מִזְמוֹר לְדָוִד וכו'.** איננו בכ"י כ"ה ומח' רומניא, אבל ישנו במח' הקדומים ושד"ל.

מקורות ומקבילות

ככתוב מגדול ישועות מלכו וכו'. ס"ג כב, מא; כ"י כ"ה, דף 3127; מח' רומניא, דף תיא ע"ב. **ונאמר ויהיו דברי וכו'.** מ"א ח, נט-ס; מח' רומניא. **הושיעה את עמך וכו'.** תה' כח, ט; מח' רומניא. ראו הרכ"ר ומדק"א, עמ' תמ. **ורעם ונשאם עד העולם.** סה"ת סי' מד. **ימלך ה' לעולם וכו'.** תה' קמו, י. **מזמור לדוד וכו'.** תה' כט, א-יא; סת"ר סי' פז.

עַל־הַמָּיִם· אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ· קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל· לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר· יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת· וּבְהֵיכָלוֹ· כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל· קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

מקורות ומקבילות

קדיש. סה"ת סי' מד; כ"י כ"ה, דף 127ב; מח' רומניא, דף תח ע"ב ורלו גס בדף תיא ע"ב; הרש"ר ומדק"ל, עמ' תמ.

מנענעים וחובטים את הערבה וממשיכים ב'אין כאלהינו':

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ· אֵין כַּאדוֹנֵינוּ· אֵין כְּמַלְכֵּנוּ· אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ· מִי כַאדוֹנֵינוּ· מִי כְמַלְכֵּנוּ· מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ· נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ· נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ· נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ· בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ· בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ· בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ· אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ· אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ· אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: (אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ· אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי־עֵת לְחָנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד:)

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקֹּשְׁט שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יַיִן קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יַיִן קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרִין עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רְבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא· רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא· אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ· אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

ח"נ והערות

מנענעים וחובטים את הערבה. כ"כ הרמ"א או"ח, סי' תרסד ס"ד, ש'נהגו לעשות שתיהן, מנענעין בה ואח"כ חובטין אותה'. ברמב"ם הל' לולב, פ"ז הל' כב, כתב 'חובט בה על הקרקע' וכו' וכן נראה מתשוה"ג, שע"ת, סי' שמ. אולם בפסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"א, אות ב, כתב: '...אלא מנענע בה בלבד' וכ"כ בשמו בשה"ג עמ"ס סוכה, דף כב ע"א, אות ב, וכן משמע מהושענא 'אנא אל נא' ממה שיסד בה הפייטן 'עַם עֲרָבָה מַעֲנִיף'.

מקורות ומקבילות

מנהג ערבה. ע"פ בבלי סוכה, דף מד ע"ב; רי"ח; פסקי רי"ד; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט; סת"ר סי' פו; שה"ג עמ"ס סוכה, דף כב ע"ב, אות ב. **מנענעים את הערבה.** ע"פ רש"י עמ"ס סוכה, דף מד ע"ב, 'חביטו לשון ניענוע'; סה"ט עשה"ד, הל' לולב, דף לג טור ד; רמ"א או"ח, סי' תרסד, ס"ז. **וחובטים את הערבה.** תשוה"ג, שע"ת, סי' שמ; רמב"ם הל' לולב, פ"ז, הל' כב; אור"ח ח"ב, הל' לולב, אות לה; ס' כלבו סי' עב, ד"ה כל שחייב; מח' רומניא, דף תח ע"ב; רמ"א או"ח, סי' תרסד, ס"ז. **אין מברכים על הערבה.** ע"פ בבלי סוכה, דף מד ע"ב; פסקי רי"ד; מדב"מ, סדר ד' מיוסי, ד"ה ערבה; שבה"ל, סדר חג הסוכות, סי' שסט; סת"ר סי' פו; פסקי ריא"ז סוכה, פ"ד ה"ב, אות ב; מח' רומניא, דף תח ע"ב; רע"ב עמ"ס סוכה, פ"ד מ"ג; שה"ג עמ"ס סוכה, דף כב ע"ב, אות ב. **וממשיכים ב'אין כאלהינו' וכו'.** הרב"ר ומדק"ל, עמ' תלז.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שֹׁרֶשׁ הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יַיִן קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ. אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בָּרִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

לְדָוִד מִזְמוֹר. לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָּ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב. אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי. וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו. מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר. יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְשֵׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. יְהוָה צְבָאוֹת. הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

בַּשֵּׁנִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד. בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ. הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן. קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ. עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן

מקורות ומקבילות

השיר שהיו הלויים וכו'. מת' רומנית, דף תיא ע"ב.

תָּמֵהוּ· נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ: רָעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם· חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים· תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ· בְּעִיר־יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ· אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ· בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אָרֶץ· צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה· לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ· סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ· לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד· הוּא יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת:

בָּרְבִיעִי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה· אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ· הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: עַד־מָתַי רְשָׁעִים יְהוָה· עַד־מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק· יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ· וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יָּהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הֲנֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע· אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: הֲיֹסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ· הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְהוָה יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם· כִּי־הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ: לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע· עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים· מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן: לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי· כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי· חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי· תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: הֲיִחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת· יֹצֵר

עָמָל עֲלֵי־חֹק: יָגוּדוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם. יַצְמִיתֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

בַּשִּׁשִּׁי בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ. לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר. אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז. מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה. נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם. אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד. לְבֵיתְךָ נָאְוָה־קֹדֶשׁ. יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר. וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל־תִּקְרֵי בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ. יְהֵי־שָׁלוֹם בְּחֵילֶךָ. שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי. אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ. שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל: (שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:)

קדיש דרבנן:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־רַבָּנָן· וְעַל־תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל־(כָּל־)תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן (דְּיָתְבִין) דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא (קַדִּשְׁתָּא) דִּי בְּאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר· יְהֵא (לָנָא וּ)לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא וְחִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין (וְחַיֵּי אֲרִיכֵי) וּמְזוֹנֵי רְוִיחִין מִן־קֳדָם מָרֵה שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

החזן אומר בקול רם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל· לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת· וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה· שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם· וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל־הֲמוֹנָם· שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וָרִיק וּמִתְפַּלְּלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: וְאָנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא· (שֶׁהוּא) נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ· וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים· הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֵין זוּלָתוֹ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתָךְ· וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת· אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ· לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ· וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן· לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי· וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ· לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל· כִּי לְךָ תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ· תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן· לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

יִכְרְעוּ וְיִפְּלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻּלָּם עֹל מַלְכוּתֶךָ·
וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא·
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ· יְהוָה יִמְלֹךְ
לְעֹלָם וָעֶד: וְכָתוּב· שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**:

קדיש יתום:

יִ**תְגַּדַּל** וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב·
וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַ־בָּא מְבָרַ־ךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִ**תְבָּרַךְ** וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל
שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְ**עֵלָּא** לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן
בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְ**הֵא** שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל·
וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹ**שֶׂה** שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

פיוט לר' דניאל בן יהודה דיין:

יִ**גְדַּל** אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח· נִמְצָא וְאֵין־עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ· נֶעְלָם וְגַם אֵין־סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:
אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף· לֹא־נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:
קַדְּמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא· רִאשׁוֹן וְאֵין־רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אָדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר· יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נָתְנוֹ אֶל־ אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא־קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד· נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ:

תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל· עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא־יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא־יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ· מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ:
גּוֹמֵל לְאִישׁ חָסִיד כְּמִפְעָלוֹ· נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ· לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרוֹב חַסְדּוֹ· בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:
(אֵלֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הֵם עִקָּרִים· יְסוֹד תּוֹרַת מֹשֶׁה וּנְבוּאָתוֹ:)

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ· בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל· אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל· לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה· וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי· לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית· וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי· וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹסִי· מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי· בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי· יְהֹוָה לִי וְלֹא אִירָא:

ביום הערבה תוקעים תשר״ת·

ה״נ והערות

ביום הערבה תוקעים תשר״ת. לא נמצא במח׳ הקדומים, אמנם כך נהוג בק״ק רומה ובירושלים, וכן כתוב במח׳ שד״ל, ח״ב, דף קעח ע״ב, שזה מנהג ק״ק כנסת ההיכל אשר ברומא, ובחוברת המנהג של הרב מ״ע הרטום, עמ׳ 28 (אחרי ׳אדון עולם׳).

מקורות ומקבילות

ביום הערבה תוקעים. ע״פ מס׳ סוכה, פ״ד, מ״ה; פרי האדמה, הל׳ עירובין, פ״ל, הט״ז; הרס״ר ומדק״ל, עמ׳ תמז; שו״ת תורת יקותיאל, תניגא, לו״ח סי׳ מב. רלו ירוס׳ סוכה, פ״ד, ה״ג, ׳אל״ר אחא זכר ליריחו׳ ויסו׳ ו, גיו, ו, טו; ירוס׳ ר״ה, פ״ד ה״ח [דף כ ע״ב], ׳זו תקיעה וערבה׳; רמב״ם הל׳ שופר וסוכה, פ״ז, הל׳ כא.

ואומרים בנחת:

יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ· אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו· לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה· לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ· כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· אֵין עוֹד:

והולכים לבתיהם לשלום ואומרים ביציאתם מבית הכנסת:

יְהוָה נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי· הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

תפילת מנחה
של
יום הערבה
וערב שמיני עצרת
ושמחת תורה

מנחה של יום הערבה

וערב שמיני עצרת ושמחת תורה

לפנות ערב הולכים לבית הכנסת ומתפללים מנחה כשאר ימי חולו של מועד.

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית׃ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃ יְהוָה
צְבָאוֹת׃ נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה׃ לִבִּי וּבְשָׂרִי
יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי׃ גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה
אֶפְרֹחֶיהָ׃ אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃ מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ׃
עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ׃ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ עֹבְרֵי
בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ׃ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל׃
יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי׃ הַאֲזִינָה
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי טוֹב־יוֹם
בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף׃ בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי׃ מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע׃ כִּי
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים׃ חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה׃ לֹא יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים
בְּתָמִים׃ יְהוָה צְבָאוֹת׃ אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

בק"ק רומה מוסיפים:
וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃ בִּמְקוֹם קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם׃
אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה׃ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד׃ אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת
הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה׃
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃ עֹלַת תָּמִיד׃ הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ

נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד· בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם· כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה· אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ (אֶת־)קְטֹרֶת הַסַּמִּים· פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת· הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן· הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה· מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה· מֹר וּקְצִיעָה· שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם· מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה· הַקִּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה· וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין· יֵין קַפְּרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא· וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְּרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרִין עַתִּיק· מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע· מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא· רִבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהִיא· אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ· אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל־סַמְמָנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר· הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שָׁרֶף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף· בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה· יֵין קַפְּרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה· וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ· אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם· כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ· עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד· אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח

מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ וְעֶזּוּז נֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּֽמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ
יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ
לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו׃ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־
כָּל־אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֵּר פִּי׃
וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ׃ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ הַלְלוּ־יָהּ׃

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ׃ וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ׃ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא׃
לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא׃ שִׁירָתָא׃ תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא׃ וְאִמְרוּ אָמֵן׃

עֲמִידָה לְמִנְחָה שֶׁל יוֹם הָעֲרֻבָּה

יכוון פניו כנגד מקום המקדש כאשר רגליו זו אצל זו, יעמוד ולא ישען ויכוף ראשו מעט, צריך לכוון בכל הברכות, ולפחות בברכה הראשונה.

בחזרה החזן אומר בלחש:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אֱלֹהֵי אַבְרָהָם· אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב· הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא· אֵל עֶלְיוֹן· גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה אֶת־הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת· וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ גּוֹאֵל עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם יְהוָה· מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מוֹרִיד הַטַּל·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד· מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים· סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים· מַתִּיר אֲסוּרִים· וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי־כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ· מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ לָנוּ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

החזן והקהל אומרים בחזרה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ הַמּוֹנֵי מַעְלָה עִם־קְבוּצֵי מַטָּה· יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ· כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר· קו"ח: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת· מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן: לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ· קו"ח: בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר· קו"ח: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

לְדוֹר וָדוֹר נַמְלִיךְ לָאֵל· כִּי־הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· וְשִׁבְחֵךְ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא־יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי־אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת· וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה· וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ· וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחָל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ· כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ· וּגְאָלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ· כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָה (אֱלֹהֵינוּ) וְנֵרָפֵא· הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה· כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה· וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ (וּלְכָל־תַּחֲלוּאֵינוּ)· כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ· וְתֵן טַל לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבַּע אֶת־הָעוֹלָם מִבִּרְכוֹתֶיךָ· וְתֵן בְּרָכָה· רְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ· וּבָרֵךְ אֶת־שְׁנוֹתֵינוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַמְבוֹרָכוֹת· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ· וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ· (וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ)· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה· וְתִמְלֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה (מְהֵרָה) לְבַדְּךָ (בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים)· בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

נוסח מחזור רמ"ו ובולוניא:

וְלַמַּלְשִׁינִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

נוסח בלתי מצונזר וכ"י כ"ה:

וְלַמְּשֻׁמָּדִים בַּל־תְּהִי תִקְוָה· וְכָל־הַמִּינִים כֶּלָּם כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ· וְכָל־אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ· וּמַלְכוּת זָדוֹן מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וְתַכְנִיעַ אוֹתָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַחֲסִידִים וְעַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעַל־פְּלֵיטַת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· יֶהֱמוּ (נָא) רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל־הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת· וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם· לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָטָחְנוּ מֶלֶךְ עוֹלָמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב· וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּנִין עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ בִּמְהֵרָה תַצְמִיחַ· וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ·
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· מַצְמִיחַ
קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ· וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ וְאֶת־תְּחִנָּתֵנוּ· כִּי אָב
מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם· וְלֹא נָשׁוּב רֵיקָם
מִלְּפָנֶיךָ· כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה·
שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶל־תְּפִלָּתָם שְׁעֵה־·
וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ· וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם
מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא· יַגִּיעַ· יֵרָאֶה (נ"א: וְיֵרָאֶה)
וְיֵרָצֶה· וְיִשָּׁמַע· וְיִפָּקֵד· וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ·
וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן
כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ (לִפְלֵיטָה) לְטוֹבָה· לְחֵן וּלְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן

בְּיוֹם חַג **הַסֻּכּוֹת** הַזֶּה·

זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בּוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ
בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים· בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· וְחוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם עִירֶךָ בְּרַחֲמִים כְּמֵאָז·
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה· הַמַּחֲזִיר בְּרַחֲמָיו שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ׃ שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ עַל־חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל־נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל־נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם וָיוֹם עִמָּנוּ וְעַל־נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת׃ עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ׃ הַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ׃ וּמֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ לֹא־הִכְלַמְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־עֲזַבְתָּנוּ וְלֹא־הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ׃

בחזרה כשהחזן אומר ׳מודים׳ חייבים כל הציבור לשוח עמו ואומרים ׳מודים דרבנן׳:

מוֹדִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר׃ יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית׃ בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ׃ עַל־שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ׃ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְחָנֵּנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ וְנָשׁוּב לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם׃ עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ׃ (בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת): עד כאן.

עַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד׃ כָּל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה׃ וִיהַלְלוּ לְשִׁמְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שִׂים שָׁלוֹם׃ טוֹבָה וּבְרָכָה׃ (חַיִּים)׃ חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים׃ עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ תּוֹרַת חַיִּים׃ אַהֲבָה וָחֶסֶד׃ צְדָקָה׃ בְּרָכָה׃ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם׃ וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ (לְבָרְכֵנוּ וּ)לְבָרֵךְ אֶת־כָּל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל תָּמִיד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה׃ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃ (אָמֵן)׃

בחזרה החזן אומר פסוק זה בלחש:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי׃ וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ׃ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

ויש נוהגים להוסיף:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וּלְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֹּף נַפְשִׁי. וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁכָּל־הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה. תָּפֵר עֲצָתָם וּתְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. שֶׁתִּפְתַּח לִי שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים. חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ:

כולם אומרים:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי. וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ. יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

פוסע שלש פסיעות לאחוריו בכריעה אחת וחוזר לשמאלו, ואחר כך לימינו ואומר:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְרַחֲמָיו. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל. (אָמֵן):

(יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּבָּנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ):

במקום שכלו ג׳ פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע החזן לקדושה. בחזרת הש״ץ הקהל צריך לעמוד ולכוין לכל הברכות ולענות ׳ברוך הוא וברוך שמו׳ אחרי ׳ברוך אתה יי׳, ו׳אמן׳ אחר כל ברכה.

החזן אומר:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל. קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

לאחר מנחה גדולה יש אומרים 'עלינו לשבח' (לקמן עמ' 423) ולאחריו קדיש יתום. לאחר מנחה קטנה אם יש בבה"כ אדם החייב באמירת קדיש, אומרים כאן מזמור של יום (להלן עמ' 420-422) או מזמור ס"ז (כמנהג ק"ק רומה) כדלקמן ואחריו קדיש יתום.

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ· יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה: לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ· בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים· יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים· כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים· יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ· יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא· בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵהּ· וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ· לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן־כָּל־בִּרְכָתָא· שִׁירָתָא· תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא· וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו· הוּא בְרַחֲמָיו· יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל· אָמֵן:

סדר ההקפות
לשמחת תורה

כמנהג ק"ק רומה

סדר ההקפות לשמחת תורה
כמנהג ק״ק רומה

פזמון לפתיחת ההיכל:

יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן·
וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן:

וְכֹהֲנֵי עַמֶּךָ יִלְבְּשׁוּ רִקְמָה· יֹאמְרוּ חֲסִידֶיךָ שִׁירָה בִּנְעִימָה:
גּוֹי עַל־כָּל־אֻמָּה שֶׁבַח וְיִתְרוֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן: יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן:

אורִים וְתֻמִּים כְּבָרֵאשׁוֹנָה· קְטֹרֶת סַמִּים שְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה·
וְהָיָה לוֹ לְמָנָה לְזֶרַע אַהֲרֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן: יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן:

בַעֲבוּר עַבְדְּךָ דָּוִד בֶּן־יִשַׁי· שְׁלַח מְשִׁיחֶךָ וּלְךָ יוֹבִילוּ שַׁי·
לְהַקְרִיב אִשֵּׁי מִנְחַת זִכָּרוֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר
יָרֹן: יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן· וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן:

ה״נ והערות

סדר ההקפות לשמחת תורה. המנהג לעשות הקפות בשמחת תורה, הושתת ע״פ יסוד תורת הקבלה והתפשט ברוב קהילות איטליה במהלך המאה הי״ח. ראו: אברהם יערי, ׳תולדות חג שמחת־תורה׳, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשכ״ד, עמ׳ 259–318 (על הפיוטים וסדר ההקפות, ראו שם, עמ׳ 404–469, 484–494). סדר זה נדפס לראשונה ע״י הרב שמואל ר׳ די סיניי (רומה, תשל״ח) עפ״י כתב יד, עם תרגום לאיטלקית. בחוברת הנ״ל, לאחר הפזמון לפתיחת ההיכל ״יפוצו אויביך״ נדפס פזמון נוסף הפותח ״פרשו עלי מזיו שכינתך״ שכנראה נאמר בעבר וכבר במאה העשרים נשמט מסדר ההקפות. כל הפיוטים של סדר זה מופיעים בכתב יד מונסראט, ספריית המנזר, Ms. Or. 61 (מן המאה הי״ח, הכולל גם פיוטים נוספים לשמחת תורה כמנהג ק״ק פירינצי וליוורנו): ׳אלי על מה׳, ׳איך בת קול׳, ׳בן ישי איך לא יניח׳ (הקפות ה–ז, כפיוט אחד בן שלושה בתים), דף 38ב–39א; ׳אל מלך על כל מלכים׳, ״ה בך יהיו סמוכים׳ (הקפות א–ב כפיוט אחד בן שני בתים), דף 79ב (כתב רהוט); ׳אדיר אל נעלה׳, ׳נצר תפרח׳ (הקפות ג–ד, כפיוט אחד), דף 79ב–80א. כתב היד ממשיך עם ״יפוצו אויבך״ ועוד שירים מיוחדים לקהילת רומה (ביניהם מאת ר׳ מרדכי לאטים). **יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ.** פזמון לפתיחת ההיכל, סי׳ ״יואב״. נדפס לראשונה ב״תתת״ס״, ויניציאה, דפוס זואן די גארה, שמ״ד, דף קמ.

מקורות ומקבילות

הקפות לשמחת תורה. ע״פ ס׳ המנהגיס (טירנא), שמיני עצרת, סי׳ ז; רמ״ל לו״ת, סי׳ תרסט, ס״ל.

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה׃ קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ׃ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃

הקפה ראשונה

אֵל מֶלֶךְ עַל־כָּל־מְלָכִים׃ חַי שׁוֹכֵן עַל־שְׁמֵי עֶרֶץ׃
נָא הָקִימָה הַנְּמוּכִים׃ וְהַמְשִׁילֵם חַי בְּמֶרֶץ׃

מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים׃ הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ׃ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃
קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם׃ אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים׃ יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃
קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ׃ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים
וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל׃ לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן
כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃ קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה יָחִיל
מִדְבָּר׃ יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת
וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת׃ וּבְהֵיכָלוֹ׃ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃ יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב
וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן׃ יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־
עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

חתן התורה אומר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
יְהוָה מֶלֶךְ׃ יְהוָה מָלָךְ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
אָנָּא׃ בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ׃ תַּתִּיר צְרוּרָה׃

הקפה שניה

יָהּ בְּךָ יִהְיוּ סְמוּכִים· וְיִרְאֻהוּ כָּל־גּוֹדֵר פֶּרֶץ:
אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק· אַךְ יֵשׁ־אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
קַבֵּל רִנַּת עַמֶּךָ· שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא:

הקפה שלישית

אַדִּיר אֵל נַעֲלָה· אֵל דָּר רוּם מַעְלָה· חֹן בְּעֵת חֶמְלָה לְעַם סְגֻלָּה·
בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה· קָרֵב קֵץ גְּאֻלָּה· אֶת־רַחֲמֶיךָ חַנּוּן לֹא־
תִכְלָא· שׁוּבָה בְּנֵחַת וְשׁוּבָה· כִּי־יְשׁוּעָתְךָ קְרוֹבָה· רוּחַ נְדִיבָה
בְּאַהֲבָה· נָא לְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה: שָׂמָה נִשְׂמְחָה אֶל־תּוֹךְ
רְחוֹבָהּ· אֶל־יְרוּשָׁלַיִם בְּמַעֲרָבָהּ· אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
נָא גִבּוֹר· דּוֹרְשֵׁי יִחוּדֶךָ· כְּבָבַת שָׁמְרֵם:

ה"נ והערות
אדיר אל נעלה. נדפס לראשונה בתוך 'שיר ושבחה', ירושלים תרס"ה.

הקפה רביעית

נֵצֶר יִפְרַח מִגֶּזַע יִשַׁי· וְיִקְבֹּץ כָּל־פְּזוּרִים בַּגּוֹלָה· חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה דֶּר מְעוֹנָה· אֶל־הַמִּחְיָה וְאֶל־הַכַּלְכָּלָה· כִּי־יְשׁוּעָתְךָ קְרוֹבָה· רוּחַ נְדִיבָה בְּאַהֲבָה· נָא לְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה: שֶׁמָּה נִשְׂמְחָה אֶל־תּוֹךְ רְחוֹבָה· אֶל־יְרוּשָׁלַיִם בְּמַעֲרָבָה· אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**׃
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
בָּרְכֵם· טַהֲרֵם· רַחֲמֵם· צִדְקָתְךָ תָּמִיד גְּמָלֵם:

הקפה חמישית

אֵלִיָּה עַל־מָה לֹא יַעַל· עַל הַר־צִיּוֹן הַנָּאוֶה· רַב אֶזְעַק אָכֵן מִמַּעַל· לֹא אֶשְׁמַע כִּי־אִם קַוֵּה:

יִשְׂרָאֵל קוֹלֵךְ הַשְׁפִּילָה· קֵץ הוֹחִילָה· נָא אֶל־נַפְשִׁי· הַרְגִּיעַ אָמוֹר· אָמוֹר· תֹּאמַר אָמוֹר· תֹּאמַר אָמוֹר· תֹּאמַר הִגִּיעַ:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַ**ע** יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָ**ד**׃
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
חֲסִין קָדוֹשׁ· בְּרֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ:

הקפה שישית

אֵיךְ בַּת קוֹל תִּקְרָא וַתֹּאמֶר· מַה־תִּזְעַק אֵלַי עַמִּי· בִּימִינְךָ אֶתֵּן כַּף תֹּמֶר בַּגּוֹיִם אֶזְעֹם זַעֲמִי: בִּימִינְךָ· לֹא־יָרִימוּ יָד וָרֶגֶל· תִּשָּׂא דֶגֶל· חִיש חִיש לָךְ אֶשְׁלַח:

מוֹשִׁיעַ אָמוֹר· אָמוֹר· תֹּאמַר אָמוֹר· תֹּאמַר אָמוֹר· תֹּאמַר הִגִּיעַ:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׳:
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
יָחִיד גֵּאֶה· לְעַמְּךָ פְּנֵה· זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ:

הקפה שביעית

בֶּן־יִשַׁי אֵיךְ לֹא־יָנִיחַ· לִי מִכָּל־בִּי בּוֹחֵל· רַב עַל־זֶה שָׁפַכְתִּי שִׂיחַ· לֹא־אֶשְׁמַע כִּי אִם יַחֵל:

יִשְׂרָאֵל דִּמְעָתֵךְ תֶּמַח· יָבֹא צֶמַח· נָא אֵל בִּלְשׁוֹן עָבָר תַּבִּיעַ מַהֵר· מַהֵר· תֹּאמַר מַהֵר· תֹּאמַר מַהֵר· יָבֹא מָשִׁיחַ:

מִזְמוֹר לְדָוִד וכו׳·

חתן התורה אומר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל· יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׳:
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים· יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:
יְהוָה מֶלֶךְ· יְהוָה מָלָךְ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ· יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

חתן התורה אומר ג' פעמים:

קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

כַּכָּתוּב מַה־נָּאוּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר· מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה· אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ:

החזן אומר מי שברך לקהל (לעיל עמ' 153).

סדר החזרת ספרי התורה

אומרים ב' פעמים בקול רם:

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

מחזירים את ספרי התורה לארון הקודש ואומרים:

מִזְמוֹר לְדָוִד· הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים· הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קול יְהוָה עַל־הַמָּיִם· אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קול־יְהוָה בַּכֹּחַ· קול יְהוָה בֶּהָדָר: קול יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמו־עֵגֶל· לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמו בֶן־רְאֵמִים: קול־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבות אֵשׁ: קול יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר· יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קול יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלות וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרות· וּבְהֵיכָלו· כֻּלו אֹמֵר כָּבוד: יְהוָה לַמַּבּול יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעולָם: יְהוָה עֹז לְעַמּו יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּו בַשָּׁלום:

החזן אומר:

שׁוּבָה לִמְעוֹנֶךָ וּשְׁכוֹן בְּבֵית מַאֲוָיֶךָ· כִּי כָל־פֶּה וְכָל־לָשון יִתְּנו הוד וְהָדָר לְמַלְכוּתֶךָ: וּבְנֻחָה יֹאמַר· שׁוּבָה יְהוָה רִבְבות אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: הֲשִׁיבֵנו יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה· חַדֵּשׁ יָמֵינו כְּקֶדֶם: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם· תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבו:

סדר ההקפות
לשמחת תורה

כמנהג ירושלים

סדר ההקפות לשמחת תורה
כמנהג ירושלים

פתיחת ההיכל:

יָפוּצוּ אֹיְבֶיךָ בִּנְסֹעַ הָאָרֹן· (וּבְנוּחֹה עַמֶּךָ שִׁיר מִזְמוֹר יָרֹן:)
בָּאנוּ לְפָנֶיךָ· יָהּ בְּשִׁיר וָרוֹן·

שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם· הִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם·
יָבֹא בְּרִנָּה מַלְכְּכֶם· בְּמִקְדָּשׁ סַף וְאוּלָם:
יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן· הֶחָפֵץ שְׁלוֹם יְרֵאִים· עִוָּרָה מִמְּעוֹן רָם
וְחֶבְיוֹן· שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ נִדְכָּאִים· לִדְרֹשׁ אֱמוּנָתְךָ בָּאִים· הָאֵר
כַּשֶּׁמֶשׁ אֶפְלָם:
יָבֹא בְּרִנָּה מַלְכְּכֶם· בְּמִקְדָּשׁ סַף וְאוּלָם:

בָּטְחוּ בֶאֱמוּנָתֶךָ· סוֹבְלֵי גָלוּת בְּתוֹךְ צַר· מְקַוִּים יְשׁוּעָתֶךָ·
קְרָאוּךָ מִן־הַמֵּצַר· יָדְךָ יְהוָה לֹא תִקְצָר· הַקְשֵׁב מִמָּרוֹם קוֹלָם:
יָבֹא בְּרִנָּה מַלְכְּכֶם· בְּמִקְדָּשׁ סַף וְאוּלָם:

הקפה ראשונה

יוֹנָה מַה־תֶּהְגִּי· וּמַה־תֶּהֱמִי· חַגֵּיךָ חָגִי· נִדְרֵיךָ שַׁלְּמִי· יַעַן כִּי
אֲנִי יְהוָה וְאַתֶּם עַמִּי: חַגֵּיךָ חָגִי· נִדְרֵיךָ שַׁלְּמִי:

ה"נ והערות

סדר ההקפות. שנוהגים לומר בבית הכנסת כמנהג בני רומה בירושלים. רוב הפיוטים הם המקובלים בקהילות הספרדיות באיטליה, פירנצי וליוורנו. נדפס על פי החוברת במכונת כתיבה, ירושלים, תשרי תשכ"ג. סדר דומה, אך יותר רחב, בשינויים וללא הפיוט 'אשריכם ישראל', נדפס בספר מועדי ה' כמנהג... ספרדים, ליוורנו, דפוס ש' בילפורטי וחברו, תרי"ז, דף קכד–קכו (ועוד). בשנים האחרונות נהגו לומר את הפיוטים לפי סדר זה משולבים עם אלו כמנהג ק"ק רומה. **יונה מה תהגי.** מאת רבי יהודה הלוי, סימן 'יהודה'. נדפס ב'שירי הקדש לרבי יהודה הלוי', מאת דב ירדן, ח"א, ירושלים תשמ"ו, עמ' 182.

הַעוֹד לִי תִקְוָה· לָצֵאת מִשְׁבִי· וּלְהַשִּׂיג תַּאֲוָה· עַל־הַר־הַצְּבִי·
תִּרְאוּנִי דָוָה· מִנּוֹד אֹהֲבִי· לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי עוֹד נָעֳמִי:
חַגֵּיךְ חָגִי· נִדְרֵךְ שַׁלְּמִי:

וְלוּ יִתֶּן־לִי אֵבֶר כַּדְּרוֹר· לָעוּף אֶל־תִּלִּי· לִקְרֹא לִי דְרוֹר· וַעֲפַר
הֵיכָלִי· אֶרְקַח מָר־דְּרוֹר· אֶשַּׁק מֵאַהֲבָה· מִדְרַךְ פַּעֲמִי:
חַגֵּיךְ חָגִי· נִדְרֵךְ שַׁלְּמִי:

דַּיֵּךְ כִּי־מַלְכֵּךְ· יָגֵן בַּעֲדֵךְ· וּבְאֶרֶץ חָשְׁכֵּךְ· יָכִין צַעֲדֵךְ· שׁוֹפָר
אֶל־חִכֵּךְ· כִּי־בָא מוֹעֲדֵךְ· דַּבְּרִי עַל־לִבֵּךְ· נַחֲמִי נַחֲמִי:
חַגֵּיךְ חָגִי· נִדְרֵךְ שַׁלְּמִי:

הַשֵּׂם אֶת־פָּנַי· אֶל־עֵבֶר פְּנֵי· הַדְּרַת הַר־סִינַי· וּמְקוֹם הַסְּנֶה·
יַשְׁמִיעַ אָזְנַי· מֵיטַב מַעֲנֶה· אֶבְטַח בַּיהוָה· כִּי־יָדַע שְׁמִי:
חַגֵּיךְ חָגִי· נִדְרֵךְ שַׁלְּמִי:

הַקִּפָּה שֵׁנִיָּה

שׁוֹכַנְתִּ בַּשָּׂדֶה· עִם אָהֳלֵי כוּשָׁן· עִמְדִי לְרֹאשׁ כַּרְמֶל· צַפִּי
לְהַר בָּשָׁן:

לַגַּן אֲשֶׁר נָחְמַס· אָחוֹת שְׂאִי עֵינַיִךְ· וּרְאִי עֲרוּגָתֵךְ· כִּי־
נִמְלְאָה שׁוֹשָׁן:

מַה־לָּךְ· צְבִי נָחְמָד· כִּי־תַעֲזֹב גַּנִּי· לִרְעוֹת בְּגַן יָקְשָׁן· תַּחַת
עֲצֵי דִישָׁן:

הֲבָה רְדָה לַגָּן· נֹאכַל מְגָדִים שָׁם· וּבְחֵיק יְפַת עַיִן· תִּשְׁכַּב
וְגַם־תִּישַׁן:

ח"נ והערות

שוכנת בשדה עם אהלי. מאת רבי שלמה אבן גבירול, סימן 'שלמה'. ראו: 'שירי שלמה בן יהודה אבן גבירול', ח"ג, ת"א, תרפ"ח, עמ' 35, סי' ל. **צַפִּי לְהַר בשן.** אצל שירי שלמה: 'וּצְפִי לְיַד בשן'.

הקפה שלישית

אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל·
שֶׁבָּכֶם בָּחַר אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה· וּמִסִּינַי מַתָּנָה:

אַשְׁרֵיכֶם אַדִּירֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם בְּרוּכֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל:
שֶׁבָּכֶם בָּחַר אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה· וּמִסִּינַי מַתָּנָה:

אַשְׁרֵיכֶם גִּבּוֹרֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם דְּרוּשֵׁי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל:
שֶׁבָּכֶם בָּחַר אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה· וּמִסִּינַי מַתָּנָה:

אַשְׁרֵיכֶם הֲדוּרֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם וָתִיקֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל:
שֶׁבָּכֶם בָּחַר אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה· וּמִסִּינַי מַתָּנָה:

אַשְׁרֵיכֶם זְבוּדֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם חֲמוּדֵי אֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל:
שֶׁבָּכֶם בָּחַר אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה· וּמִסִּינַי מַתָּנָה:

הקפה רביעית

מָתַי יְבֻשַּׁר עַם עֵינָיו כְּדַל שׁוֹאֵל· קָרְבָה שְׁנַת יֶשַׁע·
לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

אֲסִירִים (נ״א: עֲשִׁירִים) מְפֻזָּרִים· עוֹבְדִים לְעוֹבְדֵיהֶם· הִתְבַּשְּׂרוּ
יַחַד· זֹאת הִיא שְׁנַת גוֹאֵל· לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

לֹא תַעֲזֹב עַמֶּךָ· לְעַד בְּגָלוּתָם· וּזְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיִשְׂרָאֵל· לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

עֲנֵה מַעֲנִיהֶם· וְרִיב אֶת־רִיבֵיהֶם· וּשְׁפֹךְ חֲמָתְךָ· עַל־עַמּוֹן
וּמַגְדִּיאֵל· לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

ה״נ והערות

אשריכם ישראל. נדפס במח׳ רמ״ו ובולוניא (שירים לחתן תורה, לפני קריאתו בפרשת וזאת הברכה ׳אשריך ישראל׳). פיוט זה מופיע גם במח׳ אשכנז, צרפת, רומניא, קראים וקוג׳ין. **אסירים מפזרים.** סימן ׳אלעזר׳.

זְבוּלִי וּבִיר֖ת קָדְשִׁי· תִּבְנֶה֑ וְאוּלָמִי· וְכוֹנֵן בְּחַסְדְּךָ· יִנּוֹן וְהֶהָאֵל· לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

רָם אַתָּה עַל־רָמִים· קַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ· לְצִיּוֹן וְגַם תִּהְיֶה· כַּטַּל לְיִשְׂרָאֵל· לְצִיּוֹן וּבָא גוֹאֵל:

הַקִּפָּה חֲמִישִׁית

אָמֵן אָמֵן אָמֵן שֵׁם נוֹרָא: אָמֵן אָמֵן אָמֵן:
אֵל אַדִּיר נוֹרָא וְאָיֹם· לְעַמְּךָ תְּנָה פִּדְיוֹם· וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם הַיּוֹם·
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:
אָמֵן אָמֵן אָמֵן שֵׁם נוֹרָא: אָמֵן אָמֵן אָמֵן:
אֵל אַדִּיר וְנוֹרָא· יַגְדִּיל וְיַאְדִּיר הַתּוֹרָה· וְיִפְתַּח לָנוּ שַׁעֲרֵי
אוֹרָה בִּמְהֵרָה· וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:
אָמֵן אָמֵן אָמֵן שֵׁם נוֹרָא: אָמֵן אָמֵן אָמֵן:
נָא אֵל דַּל שׁוֹאֵל שַׂמֵּחַ· כִּי־עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ· בְּשִׁיר מִזְמוֹר וְלַמְנַצֵּחַ·
וּבִירוּשָׁלַיִם אָמֵן:
אָמֵן אָמֵן אָמֵן שֵׁם נוֹרָא: אָמֵן אָמֵן אָמֵן:
וְאָשִׁיר בְּשִׁיר וְשֶׁבַח· בְּשִׁיר מִזְמוֹר וְלַמְנַצֵּחַ· וְנֹאמַר עָלֵינוּ
לְשַׁבֵּחַ· וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן:
אָמֵן אָמֵן אָמֵן שֵׁם נוֹרָא: אָמֵן אָמֵן אָמֵן:

הַקִּפָּה שִׁישִׁית

שָׁלוֹם לְךָ (נ״א: לְבֶן־) דּוֹדִי· הַצַּח וְהָאַדְמוֹן· שָׁלוֹם לְךָ מֵאֵת· רַקָּה כְּמוֹ רִמּוֹן· שָׁלוֹם לְךָ מֵאֵת· רַקָּה כְּמוֹ רִמּוֹן:

ח״נ והערות

שלום לך דודי. סימן ׳שלמה׳. תפילה לגאולה מאת רבי שלמה אבן גבירול. ראו: ׳שירי שלמה בן יהודה אבן גבירול׳, ח״ג, ת״א, תרפ״ח, עמ׳ 36, סי׳ לב.

לִקְרַאת אֲחוֹתָךְ רוּץ· צֵא נָא לְהוֹשִׁיעָהּ· וּצְלַח כְּבֶן־יִשַׁי· רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן· שָׁלוֹם לְךָ מֵאֵת· רַקָּה כְּמוֹ רִמּוֹן:

מַה־לָּךְ יְפֵה־פִיָּה· וּתְעוֹרְרִי אַהֲבָה· וּתְצַלְצְלִי קוֹלֵךְ· כִּמְעִיל בְּקוֹל פַּעֲמוֹן· שָׁלוֹם לְךָ מֵאֵת· רַקָּה כְּמוֹ רִמּוֹן:

הָעֵת אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ· אַהֲבָה אֲחִישֶׁנָּה· עִתָּה וְעָלַיִךְ· אֵרֵד כְּטַל חֶרְמוֹן· שָׁלוֹם לְךָ מֵאֵת· רַקָּה כְּמוֹ רִמּוֹן:

הקפה שביעית

שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגַּר· קוּמָה פְּתָחֵהוּ· וּצְבִי אֲשֶׁר בָּרַח· אֵלַי שְׁלָחֵהוּ: שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגַּר· קוּמָה פְּתָחֵהוּ· וּצְבִי אֲשֶׁר בָּרַח· אֵלַי שְׁלָחֵהוּ:

לַיּוֹם בְּבוֹא עָדַי· תָּלִין בְּבֵין שָׁדַי· שָׁם רֵיחֵךְ הַטּוֹב· עָלַי תְּנִיחֵהוּ· שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגַּר· קוּמָה פְּתָחֵהוּ· וּצְבִי אֲשֶׁר בָּרַח· אֵלַי שְׁלָחֵהוּ:

מַה־זֶּה דְמוּת דּוֹדֵךְ· כַּלָּה יְפֵה־פִיָּה· כִּי־תֹאמְרִי אֵלַי· שִׁלְחָה וְקָחֵהוּ· שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגַּר· קוּמָה פְּתָחֵהוּ· וּצְבִי אֲשֶׁר בָּרַח· אֵלַי שְׁלָחֵהוּ:

הַהוּא יְפֵה־עַיִן· אָדֹם וְטוֹב רֹאִי· דּוֹדִי וְרֵעִי זֶה· קוּם־נָא מְשָׁחֵהוּ· שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגַּר· קוּמָה פְּתָחֵהוּ· וּצְבִי אֲשֶׁר בָּרַח· אֵלַי שְׁלָחֵהוּ:

סדר החזרת ספרי התורה

אומרים ב׳ פעמים בקול רם:

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם· אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר· הַלְלוּ־יָהּ:

ה״נ והערות

שער אשר נסגר. סימן ׳שלמה׳. פיוט מאת רבי שלמה אבן גבירול. ראו: ׳שירי שלמה בן יהודה אבן גבירול׳, ח״ג, ת״א, תרפ״ח, עמ׳ 36, סי׳ לא.

מחזירים את ספרי התורה לארון הקודש ואומרים:

מִזְמוֹר לְדָוִד· הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים· הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ· הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם· אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים· יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ· קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל· לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר· יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת· וּבְהֵיכָלוֹ· כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כאשר מכניסים ספר תורה להיכל החזן אומר:

שׁוּבָה לִמְעוֹנֶךָ· וּשְׁכוֹן בְּבֵית מַאֲוָיֶךָ· כִּי כָל־פֶּה וְכָל־לָשׁוֹן יִתְּנוּ הוֹד וְהָדָר לְמַלְכוּתְךָ: וּבְנֻחָה יֹאמַר· שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה· חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

ואומרים קדיש יהא שלמא.

ה"נ והערות

ואומרים קדיש יהא שלמא. וצ"ע מדוע להרבות בקדישים.

לוח ראשי תיבות

תנ"ך:

1) **בראשית** = בר'.
2) **שמות** = שמ'.
3) **ויקרא** = ויק'.
4) **במדבר** = במ'.
5) **דברים** = דב'.
6) **יהושע** = יהו'.
7) **שופטים** = שופ'.
8) **שמואל א'** = ש"א.
9) **שמואל ב'** = ש"ב.
10) **מלכים א'** = מ"א.
11) **מלכים ב'** = מ"ב.
12) **ישעיהו** = ישע'.
13) **ירמיהו** = ירמ'.
14) **יחזקאל** = יחז'.
15) **הושע** = הוש'.
16) **יואל** = יוא'.
17) **עמוס** = עמו'.
18) **עובדיה** = עוב'.
19) **יונה** = יונ'.
20) **מיכה** = מיכ'.
21) **נחום** = נחו'.
22) **חבקוק** = חבק'.
23) **צפניה** = צפ'.
24) **חגי** = חג'.
25) **זכריה** = זכ'.
26) **מלאכי** = מלא'.
27) **דברי הימים א'** = דה"א.
28) **דברי הימים ב'** = דה"ב.
29) **תהלים** = תה'.
30) **איוב** = איו'.
31) **משלי** = מש'.
32) **רות** = רות.
33) **שיר השירים** = שה"ש.
34) **קהלת** = קה'.
35) **איכה** = איכ'.
36) **אסתר** = אס'.
37) **דניאל** = דני'.
38) **עזרא** = עזר'.
39) **נחמיה** = נחמ'.

ספרות חז"ל, גאונים, ראשונים, אחרונים ושאר ראשי תיבות:

40) **אא"א** = אין אומרים אותו.
41) **אב"ע** = אבן עזרא.
42) **אבה"ע** = אבן העזר.
43) **אגא"ס** = אגרת אריסטיאס.
44) **אגב"ר** = אגדת בראשית (מהד' בובר).
45) **אג"י** = אגרת ירמיהו.
46) **אד"נ** = אבות דרבי נתן.
47) **אה"מ** = אוצר המדרשים (מהד' אייזנשטיין).
48) **או"ה** = אומות העולם.
49) **אוה"ג** = אוצר הגאונים.
50) **או"ז** = אור זרוע.
51) **או"ח** = אורח חיים.
52) **אוצה"ת** = אוצר התפלות.
53) **אוצ"ר** = אוצר ראשונים.
54) **אור"ח** = אורחות חיים.
55) **איכ"ר** = איכה רבה (מהד' ווילנא).
56) **אנכה"ג** = אנשי כנסת הגדולה.
57) **אסת"ר** = אסתר רבה (מהד' ווילנא).
58) **א"ר** = אליה רבה.
59) **אר"ץ** = ארם צובה.
60) **בבלי** = תלמוד בבלי.
61) **בה"ג** = בעל הלכות גדולות.
62) **ב"ח** = בית חדש על הטור.
63) **במדב"ר** = במדבר רבה (מהד' ווילנא).
64) **בנ"י** = בני ישראל.
65) **בנ"ס** = בן סירא.
66) **בעה"ט** = בעל הטורים.
67) **בעה"מ** = בעל המאור.
68) **ב"ר** = בראשית רבה (מהד' ווילנא).
69) **ברד"ה** = ברייתא דמלאכת המשכן.
70) **ברה"מ** = ברכת המזון.
71) **ברו"ש** = בני רומה, ויניציאה שמ"ז.
72) **בתמ"ד** = בתי מדרש\ות.
73) **גאה"ל** = גור אריה הלוי.
74) **גולד'** = דניאל גולדשמידט.
75) **דב"ר** = דברים רבה (מהד' ווילנא).
76) **ד"ו** = דפוס ויניציאה.
77) **דמש"ה** = דרכי משה הקצר.
78) **דע"ז** = דעת זקנים מבעלי התוספות.
79) **דפו"י** = דפוס\ים ישן\ישנים.
80) **דפ"פ** = דפוס פרנקפורט.
81) **דרכ"א** = דרך ארץ.

82) **דרש"ה** = דרך שיח השדה.
83) **הגש"פ** = הגדה של פסח.
84) **הל'** = הלכות.
85) **הל"פ** = הלכות פסוקות.
86) **הלק"צ** = ספר הלכות קצובות.
87) **הר"א כ"ץ** = הרב ר' אביגדור כהן צדק.
88) **הרד"פ** = הרב דוד פנצ'ירי.
89) **הריצ"ג** = הלכות ריי"ץ גיאת.
90) **הרמ"מ** = הרב מרדכי מורטארה.
91) **הר"ש כ"ץ** = הרב ר' שניאור כהן צדק.
92) **הרש"ר ומדק"א** = הגהות ר' שלמה רוקקא ומנהגים דק"ק אורבינו.
93) **ויק"ר** = ויקרא רבה (מהד' ווילנא).
94) **זכב"ל** = זכרון ברית לראשונים, לר' יעקב הגוזר ובנו ר' גרשום, מש' תתקעה.
95) **ח"א** = חלק א'.
96) **ח"ב** = חלק ב'.
97) **חוה"ל** = חובות הלבבות.
98) **חו"מ** = חושן משפט.
99) **חוש"מ** = חולו של מועד.
100) **חיי"א** = חיי אדם.
101) **חכ"צ** = חכם צבי.
102) **חמ"י** = חמדת ימים.
103) **ח"נ** = חילופי נוסחאות.
104) **טוש"ע** = טור ושלחן ערוך.
105) **ט"ז** = טורי זהב.
106) **יו"ד** = יורה דעה.
107) **ילקו"ש** = ילקוט שמעוני.
108) **יעב"ץ** = ר' יעקב בן צבי מעמדין.
109) **ירוש'** = תלמוד ירושלמי (מהד' ווילנא).
110) **יש"ש** = ים של שלמה.
111) **כארצ"ו** = כתר ארם צובה, לר' אהרן בן־אשר.
112) **כ"ה** = כן הוא.
113) **כה"נ** = כה\כך הנוסח.
114) **כ"י** = כתב\י יד.
115) **כ"י כ"ה** = כתב יד משנת ה'כ"ה (1265).
116) **כל"ר** = כלה רבתי.
117) **כנה"ג** = כנסת הגדולה.
118) **לב"א** = לב אהרן.
119) **לו"א** = לוח ארש.
120) **לח"נ** = לחם ניקודים.
121) **לח"ש** = לחם שמים.
122) **ליקה"פ** = ליקוטי הפרדס.
123) **לק"י** = לקט יושר.
124) **לש'** = לשון.
125) **לשה"כ** = לשון הכתוב.
126) **מא"ג** = מדרש אבא גוריון (מהד' בובר).
127) **מג"א** = מגן אברהם.
128) **מג"ת** = מגילת תענית (מהד' ליכטנשטיין).
129) **מד'** = מדרש.
130) **מד"א** = מדרש אגדה.
131) **מדא"ג** = מדרש אבא גוריון (מהד' בובר).
132) **מד"ז** = מדרש זוטא.
133) **מד"ר** = מדרש רבה.
134) **מד"ש** = מדרש שמואל (מהד' בובר).
135) **מדמ"ש** = מדרש משלי (מהד' בובר).
136) **מדת"ה** = מדרש תהלים (מהד' בובר).
137) **מדת"נ** = מדרש תנחומא (מהד' בובר).
138) **מה"ג** = מדרש הגדול (מוסד הרב קוק).
139) **מהדו"ב** = מהדורה בתרא.
140) **מהדו"ק** = מהדורה קמא.
141) **מו"ק** = מור וקציעה.
142) **מז'** = מזמור\ים.
143) **מח'** = מחזור\ים.
144) **מחה"ק** = מחזור הדרת קדש [וויניציאה שנט].
145) **מחו"ו** = מחזור וויטרי.
146) **מחמ"נ** = מחברת מנחם.
147) **מט"מ** = מטה משה.
148) **מי"ל** = מדרש ילמדנו.
149) **מכב"ר** = מחזור כמנהג בני רומא.
150) **מכדר"י** = מכילתא דרבי ישמעאל.
151) **מל"ה** = מלמד התלמידים.
152) **מלה"י** = מלחמות היהודים.
153) **מרב"מ** = מנהגים דבי מהר"ם.
154) **מנ"ש** = מנחת שי.
155) **מס'** = מסכת\ות.
156) **מס"ו** = מסכת סופרים.
157) **מסו"ג** = מסורה גדולה.
158) **מסו"ק** = מסורה קטנה.
159) **מפ"א** = מדרש פנים אחרים (מהד' בובר).
160) **מע"ה** = מעשי ה'.
161) **מע"צ** = מעגלי צדק.
162) **מצ"צ** = מצודת ציון.
163) **מק"ט** = מסכתות קטנות.
164) **מש"ט** = מדרש שכל טוב (מהד' בובר).

165) **מש"כ** = מה שכתב.
166) **משנ'** = משניות.
167) **משנ"ב** = משנה ברורה.
168) **משר"א** = משנת רבי אליעזר.
169) **מתע"ד** = מדרש תנאים על דברים (מהד' הופמן).
170) **נוב"ר** = נוסחאות בני רומי.
171) **נמוק"י** = נמוקי יוסף (על הרי"ף).
172) **סדה"י** = סדר היום.
173) **סדו'** = סידור\ים.
174) **סדו' רס"ג** = סידור ר' סעדיה גאון.
175) **סד"ט** = סדר טרוייש.
176) **סדע"א** = ספרי דאגדתא על מגלת אסתר.
177) **סד"ר** = סידור רוקח.
178) **סד"ש** = ספר דרך שיח.
179) **סד"ת** = סדר תפילת\ות.
180) **סהא"ק** = ספר הלכות איטלקי קדמון (מהד' י"מ תא־שמע).
181) **סה"מ** = ספר המנהגים.
182) **סה"ע עשה"ד** =ספר העיטור, עשרת הדברות.
183) **סה"ש** = ספר השרשים.
184) **סה"ת** = ספר התדיר.
185) **ס"ז** = ספרי זוטא.
186) **ס"ח** = ספר חסידים.
187) **סחב"ר** = סדור חיבור ברכות - מחזור טורינו.
188) **סח"ש** = ספר חכמת שלמה.
189) **סי'** = סימן.
190) **סמ"ג** = ספר מצוות גדול.
191) **סמנט"ו** = ספר מנהג טוב.
192) **סמק"א** = ספר מקבים א'.
193) **סמק"ב** = ספר מקבים ב'.
194) **סמ"ש** = ספר מצת שמורים.
195) **סע"ר** = סדר עולם רבה (מהד' ליינר).
196) **ספ"ב** = ספר ברוך.
197) **ספ"ה** = ספר השם.
198) **ספ"ש** = ספר שושנה.
199) **ספה"ח** = ספר החילוקים.
200) **ספה"מ** = ספר המכריע לר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
201) **ספה"ש** = ספר השלחן.
202) **ספ"ח** = ספרים חיצונים.
203) **ספ"ט** = ספר טוביה.
204) **ספ"י** = ספר יוספוס.
205) **ספי"ה** = ספר יהודית.
206) **ספי"ו** = ספר יובלים.
207) **ספי"ר** = ספר יראים.
208) **ספ"ר** = ספר רוקח.
209) **ס"ק** = סעיף קטן.
210) **סרע"ג** = סדר ר' עמרם גאון.
211) **סרש"י** = סידור רש"י.
212) **סת"ר** = ספר תניא רבתי.
213) **ע"א** = עמוד א'.
214) **ע"ב** = עמוד ב'.
215) **עבו"י** = עבודת ישראל.
216) **עה"ב** = ערוגת הבושם.
217) **עה"ז** = עולם הזה.
218) **עה"פ** = על הפסוק.
219) **עה"ת** = על התורה.
220) **ע"ח** = ע'ן חיים.
221) **עמ"ס** = על מסכת\ות.
222) **עמ'** = עמוד\ים.
223) **ע"ע** = עיין עוד.
224) **ע"פ** = על פי.
225) **ערה"ש** = ערוך השלחן.
226) **עש"מ** = עמודי שמים.
227) **עשה"כ** = על שם הכתוב.
228) **עת"פ** = עיון תפילה.
229) **פדר"א** = פרקי דרבי אליעזר (מהד' היגר).
230) **פדר"ך** = פסיקתא דרב כהנא (מהד' מנדלבוים).
231) **פה"מ** = פירוש המשניות.
232) **פהר"ב** = פרקי היכלות רבתי (מהד' ירו', תרמ"ט).
233) **פירש"י** = פירוש רש"י.
234) **פסד"ז** = פסוקי דזמרה.
235) **פסז"ו** = פסיקתא זוטרתא - לקח טוב.
236) **פסו'** = פסוק\ים.
237) **פסקי רי"ד** = ר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
238) **פסר"ב** = פסיקתא רבתי (איש שלום).
239) **פר'** = פרשה.
240) **פרה"י** = פרקי הירידות.
241) **פרמ"ג** = פרי מגדים.
242) **פרע"ח** = פרי ע'ן חיים.
243) **פש"ט** = פסקי שכל טוב.
244) **פת"ת** = פתרון תורה.
245) **צו"ג** = צום גדליה.
246) **צוו"ה** = צוואות השבטים.
247) **קד"א** = קמחא דאבישונא.
248) **קדה"י** = קדמוניות היהודים.
249) **קדמ"א** = קדמוני אשכנז.
250) **קד"ץ** = קדמוני צרפת.
251) **קה"ר** = קהלת רבה (מהד' ווילנא).
252) **קו"א** = קונטרס אחרון.
253) **קוש"ק** = קובץ שיטות קמאי.

254) **ק"כ** = רבי אלעזר בירבי קליר פיוטים ליום הכיפורים (ראו ביבליוגרפיה).
255) **ק"ק** = קמץ קטן.
256) **קשע"ה** = קריאת שמע על המטה.
257) **ר' בחיי** = רבינו בחיי בן אשר.
258) **ראב"ד** = ר' אברהם בן דוד.
259) **ראבי"ה** = ר' אליעזר בן יואל הלוי.
260) **ראה"ע** = ר' אברהם הרופא מן־הענוים.
261) **ראש"ך** = ראשוני אשכנז.
262) **רבב"א** = ר' בנימין ב"ר אברהם (אח שבה"ל).
263) **רב"ה** = רות רבה (מהד' ווילנא).
264) **ר"ג מאה"ג** = רבינו גרשום מאור הגולה.
265) **רוו"ה** = ר' וולף היידענהיים.
266) **ר"ח** = רבינו חננאל גאון.
267) **ריא"ז** = ר' ישעיה ב"ר אליה מטראני.
268) **ריבב"ן** = ר' יהודה יעל"ה ב"ר בנימין.
269) **ריבמ"ץ** = ר' יצחק בן מלכי צדק מסיפונטו.
270) **ריה"ח** = רבי יהודה החסיד.
271) **ריי"ף** = ר' יצחק אלפסי.
272) **רמב"ם** = ר' משה בן מימון.
273) **רמד"ד** = ר' מרדכי דיסלדארף.
274) **רס"ג** = רבי סעדיה גאון.
275) **רע"ב** = ר' עובדיה מברטנורה.
276) **רעק"א** = ר' עקיבא איגר.
277) **רשב"א** = ר' שלמה בן אדרת.
278) **רשב"נ** = ר' שלמה ברבי נתן הסיג'ילמסי.
279) **רשב"ש** = רבינו שלמה ב"ר שמשון.
280) **רש"ס** = ר' שבתי סופר מפרעמישלא.
281) **שבב"י** = שד"ל, בתולת בת יהודה.
282) **שבה"ל** = שבלי הלקט.
283) **שד"ל** = שמואל דוד לוצאטו.
284) **שדר"א** = שאילתות דרב אחאי גאון.
285) **שה"ג** = שלטי הגבורים לר' יהושע בועז לבית ברוך.
286) **שה"ר** = שיר השירים רבה (מהד' ווילנא).
287) **שו'** = שורה\שורות.
288) **שו"ט** = שוחר טוב.
289) **ש"י** = שאילת יעב"ץ.
290) **שיטמ"ק** = שיטה מקובצת.
291) **שכה"ג** = שיירי כנסת הגדולה.
292) **שמו"ע** = שמונה עשרה.
293) **שמו"ר** = שמות רבה (מהד' ווילנא).
294) **ש"ס** = ששה סדרים.
295) **שעה"כ** = שער הכוונות.
296) **שע"ת** = שערי תשובה.
297) **ש"ת** = שערי תפלה.
298) **שת"י** = שתי ידות (למהר"ם די לונזאנו).
299) **תא"ו** = תולדות אדם וחוה.
300) **תד"א** = תנא דבי אליהו.
301) **תדא"ז** = תנא דבי אליהו, אליהו זוטא.
302) **תדא"ר** = תנא דבי אליהו, אליהו רבא.
303) **תה"ד** = תרומת הדשן.
304) **תו'** = תורה\תורת.
305) **תו"י** = תוספות ישנים.
306) **תוי"ט** = תוספות יום טוב.
307) **תו"כ** = תורת כהנים.
308) **תוס'** = בעלי התוספות.
309) **תוס' ריי"ד** = ר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
310) **תוספ'** = תוספתא.
311) **תי"ו** = תרגום יונתן בן עוזיאל.
312) **תי"ר** = תרגום ירושלמי.
313) **ת"מ** = תפילת מנשה.
314) **תפא"י** = תפארת ישראל.
315) **תר"א** = תרגום אונקלוס.
316) **תר"י** = פי' תלמידי רבינו יונה גירונדי (על הרי"ף).
317) **תרמ"א** = תרגום ראשון מגילת אסתר.
318) **תשב"ץ** = תשובות ר' שמעון בן צמח.
319) **תשב"ץ קטן** = ר' שמשון בן צדוק תלמיד מהר"ם.
320) **תשוה"ג** = תשובות הגאונים.
321) **תשו' הריי"ד** = תשובות ר' ישעיה ב"ר מאלי מטראני.
322) **תשו' רנ"ג** = תשובות ר' נטרונאי גאון.
323) **תשמ"א** = תרגום שני מגילת אסתר.
324) **תתת"ס** = תמונות תחנות תפלות ספרד.

מפתח הפיוטים והתפילות

אב הרחמים אדון השלום 122
אב הרחמן ישיב את שבות 144
אבי עד חש לתארך 415
אבינו מלכנו 358
אבינו שבשמים 152
אדון עולם אשר מלך 37
אדיר אל נעלה 443
אהבתו יודיע לכם 122
או״א אבותינו מלך רחמן 171
אום כאישון ננצרת 92
אז כעיני עבדים 404
אחינו ישראל ואנוסי ישראל 155
איך בת קול תקרא 445
אין קץ לשנותיך 375
אכתיר זר תהלה 87
אל חי יפתח השמים 161
אל טוב וסלח אדמתנו הצלח 402
אל מלך על כל מלכים 442
אל נא תעינו כשה אובד 408
אלהים אל עליון 166
אליה על מה לא יעל 444
אליהו הנביא 253
אמן אמן אמן שם נורא 452
אמן ישעך בא 412
אנא אל נא הושענא 396
אנא אזון חין תאבי 392,309,175
אנא הושיעה נא בני עפר 341,89
אנא רחום אל תפן לרשענו 410
אפתח נא שפתי 118
אשר כלה מעשיו 22
אשריכם ישראל 451
את עמי טובות אבשר 90
אתה בחרתנו מכל העמים 28
אתכם אזביד נזר ורביד 138
בדין יהא שרא לנא 1
בן ישי איך לא יניח 445
ברוך יי אשר נתן מנוחה 38
בת ברורה נאוה ושחורה 137
גאולה ליום הערבה 341
גאולה לראשון של סוכות 89
הושיעה את עמך 114
הושיענו מושיענו כי לך עינינו 410
הושענא אבן שתיה 386
הושענא אדון המושיע 387
הושענא אדם ובהמה 390
הושענא אומרים לאדרך 389
הושענא אל למושעות 391
הושענא למען אמתך 385
הושענא למענך אלהי האלהים 384
הושענות של יום הערבה 383
הושענות 309,174
הזכרת נשמות 154

היום תאמצנו 179
הקפות לש״ת כמנהג ירושלים 449
הקפות לש״ת כמנהג ק״ק רומה 441
ואמונה בשביעי קימת 25
וכתוב כי בי ירבו ימיך 179
ומאהבתך יי אלהינו שאהבת 322
ומפני חטאינו גלינו 168
ונתנה תוקף קדשת היום 374
זכור לטוב שבוע טוב 253
זכינו להשלים לשלום 140
חזור אתה ושושביניך 142
טוב להדות ליי 21
יגדל אלהים חי 36
יה בך יהיו סמוכים 443
יה מלכי מנעה מבכי 81
יה שמך ארוממך 340,84
יה״ר לפני אבינו שבשמים 203
יהי יי אלהינו עמנו 38
יהי שלום בחילנו 144,22
יונה מה תהגי 449
יונתי בחגוי הסלע 143
יוצר לראשון של סוכות 87
יוצר לשבת חוה״מ של סוכות 90
יוצר לשמ״ע ושמחת תורה 92
יזכור אלהים לטובה 154
יעלה ויבא 30
יפוצו אויביך בנסוע 449,441,117
כהושעת אלים בלוד 394,310,177
כהיום הזה תביאנו ששים 180
כל ברואי מעלה ומטה 269,70
לכה דודי 19
למען תמים בדורותיו 396
לעולם יהא אדם 257
מגן אבות בדברו 34
מי שברך אבותינו 142
מי שברך אמותינו 143
מי שברך לבנים 143
מי שברך לבת ישראל 153
מי שברך לחיילי צה״ל 153
מי שברך לקהל 153
מרשות הא׳ הגדול הגבור 135
משכיל מכתם שירו רעים 144,22
מתי יבשר עם עיניו 451
נצר יפרח מגזע ישי 444
נשמת כל חי 338,78
עושה שלום לשמ״ע וש״ת 179
פיוט לגשמים לשמ״ע וש״ת 161
פיוטים לחתן תורה 137
צמאה נפשי לאלהים 337,76
קדושי א׳ תנו שבח 96
קול מבשר מבשר ואומר 412
רחם נא קהל עדת 404
רשות לחתן תורה 135
רשות לנשמת של יום הערבה 337
רשות לנשמת של סוכות 73

רשות לנשמת של שמ״ע וש״ת 76
רשות לקדיש ליום הערבה.....340
רשות לקדיש לסוכות, לשמ״ע ושמחת תורה..... 81
שאו שערים ראשיכם 449
שאתה הוא ה״א משיב הרוח 165
שובה למעונך ושכון 454,446
שוכנת בשדה.....450
שירו לא הודו לשמו..... 73
שלום לבן דודי.....452
שלום לך דודי 452
שלשים ושתים נתיבות..... 70
שער אשר נסגר 453
תענה אמונים שופכי לב.....406
תפילה לחולה נוסח מילאנו.....154
תפילה לשלום המדינה.....152